

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

***YENİ a* DERGİSİNİN TÜRK EDEBİYATINDAKİ
YERİ VE SİSTEMATİK İNDEKSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ümmügülsüm YILMAZ

**Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Yeni Türk Edebiyatı**

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Yılmaz DAŞCIOĞLU

MAYIS-2019

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Yeni a Dergisinin Türk Edebiyatındaki Yeri ve Sistematik İndeksi

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ümmügülsüm YILMAZ

Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Yeni Türk Edebiyatı

“Bu tez 29.05/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ	İMZA
Prof. Dr. Yılmaz DAŞCIOĞLU	BAŞARILI	
Doç. Dr. Gülsemin HAZER	Başarılı	
Doç Dr. Soner AKPINAR	Başarılı	

 SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	T.C. SAKARYA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ORJİNALLİK BEYAN FORMU	Sayfa : 1/1
--	---	-------------

Öğrencinin

Adı Soyadı	:	Ümmügülsüm YILMAZ
Öğrenci Numarası	:	1360Y11011
Enstitü Anabilim Dalı	:	Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı	:	Türk Dili ve Edebiyatı
Programı	:	☒ YÜKSEK LİSANS ☐ DOKTORA
Tezin Başlığı	:	Yeni a Dergisinin Türk Edebiyatındaki Yeri ve Sistematiik İndeksi
Benzerlik Oranı	:	%4

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

☐ Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.

02.05.2019
Öğrenci İmza

☐ Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez çalışması ile ilgili gerekli düzenleme tarafımda yapılmış olup, yeniden değerlendirilmek üzere sbtezler@sakarya.edu.tr adresine yüklenmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

...../...../20.....
Öğrenci İmza

Uygundur

Danışman
Unvanı / Adı-Soyadı: Yılmaz Daşcıoğlu

Tarih:

İmza:

☒KABUL EDİLMİŞTİR

☐REDDEDİLMİŞTİR

EYK Tarih ve No:

Enstitü Birim Sorumlusu Onayı

ÖNSÖZ

1970’li yıllar Türkiye’de dergicilik bakımından zengin yıllardır. *Yeni a* dergisi de bu zenginliklerden biri sayılabilir. 1 Nisan 1972 ile 1 Haziran 1974 tarihleri arasında yirmi yedi sayı çıkmıştır. Derginin yayın yılları Türkiye için oldukça sancılı bir dönemdir. 27 Mayıs İhtilâli’nin etkilerini üzerinden atamayan Türkiye 1971 yılında bu kez 12 Mart Muhtırası ile karşı karşıya bırakılır. Bu süreç, ülkedeki her şeyi etkilerken elbette yayın dünyası da payına düşeni almıştır. Bu nedenle *Yeni a* incelenirken ülkenin içinde bulunduğu durum göz önünde bulundurulmuştur.

Tezimiz üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde dünyada ve ülkemizde basın yayın dünyasına değinilmiştir. Türkiye’de 1970’li yıllara gelinceye kadar mihenk taşı olmuş, dönemi etkilemiş, etrafında hâre oluşturmayı başarmış dergiler kısaca tanıtılmıştır. Bunun yanında *Yeni a* dergisinin içeriğini şekillendirmesi bakımından dünyada başlayıp etkileri ülkemizde de görülen “1968 kuşağı” ile ilgili bilgi verilmiş ve bu kuşağın dergi üzerindeki etkisi üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde dergi tanıtılmış, dergide yayımlanan düz yazılar ve şiirler incelenmiştir. Bu yazıların derginin çıktığı dönemdeki edebiyat dünyasındaki yankıları üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümde ise dergideki eserler önce sayılara göre, daha sonra yazar isimlerine göre sıralanmıştır. Ek bölümünde ise Hilmi Yavuz ve Adnan Özyalçınır ile yapılan röportajlar ve *Yeni a* dergisinin görselleri bulunmaktadır.

Sonuç bölümünde ise çalışma neticesinde elde edilen sonuçlarla, derginin edebiyatımızdaki yeri ve önemi üzerine genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Tez yazma sürecimi başarısız olarak bitireceğim fikrine inanmışken beni tekrar yüreklendiren kıymetli Hocam Yılmaz Daşcıoğlu’na, *Yeni a* dergilerini arşivinden çıkarıp bana veren Hilmi Yavuz’a, kendisiyle röportaj yapma teklifimi samimiyetle kabul eden Adnan Özyalçınır’e, eksik sayılar için dergi arşivini açan Necati Mert’e teşekkür ederim.

Ümmügülsüm YILMAZ

29.05.2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET..... IV

SUMMARY V

GİRİŞ 1

**BÖLÜM 1: TÜRK EDEBİYAT DERGİCİLİĞİ VE “1968 KUŞAĞI”NIN YENİ A
DERGİSİNE ETKİSİ 3**

1.1.Dünyada ve Türkiye’de Basın ve Yayın Hareketleri3

1.2.Türkiye’de Edebiyat Dergiciliği6

1.3. “1968 Kuşağı” ve *Yeni a* Dergisine Etkisi 16

BÖLÜM 2: YENİ A DERGİSİ27

2.1. Derginin Tanıtımı.....27

2.2. Derginin İçeriğinin İncelenmesi.....31

2.2.1. Şiir 31

2.2.1.1. Ahmet Arif32

2.2.1.2. Can Aksın.....33

2.2.1.3. Can Yücel.....33

2.2.1.4. Cemal Süreya33

2.2.1.5. Edip Cansever34

2.2.1.6. Ercüment Uçar36

2.2.1.7. Ergin Günçe36

2.2.1.8. Fahri Erdiñç.....39

2.2.1.9. Fazıl Hüsnü Dağlarca.....39

2.2.1.10. Fikret Kuzbel.....40

2.2.1.11. Hasan Can40

2.2.1.12. Hilmi Yavuz40

2.2.1.13. İsmail Uyaroglu.....43

2.2.1.14. Kemal Özer44

2.2.1.15. Mehmet Başaran50

2.2.1.16. Necati Cumalı51

2.2.1.17. Necati Yıldırım51

2.2.1.18. Özdemir İnce.....51

2.2.1.19. Refik Durbaş	52
2.2.1.20. Rüştü Apaydın.....	55
2.2.1.21. Sennur Sezer	56
2.2.1.22. Seyfettin Başçılar	57
2.2.1.23. Süreyya Berfe.....	58
2.2.1.24. Talip Apaydın	58
2.2.1.25. Turgut Tan.....	59
2.2.1.26. Ülkü Tamer	59
2.2.1.27. Yabancı Şairler.....	60
2.2.2. Hikâye.....	64
2.2.2.1. Yoksulluk	64
2.2.2.2. Tutuklu İnsanlar ve İşkence	66
2.2.2.3. Kan Davası	69
2.2.2.4. Köyden Kente Göç Sorunu	69
2.2.2.5. Köy İnsanın Yaşadığı Geçim Sıkıntısı.....	70
2.2.2.6. Orta Sınıfın İşçiye Olan Olumsuz Bakışı.....	71
2.2.2.7. Askerin Hükümete Başkaldırısı	72
2.2.3. Eleştiri Yazıları.....	72
2.2.3.1. Şiir	73
2.2.3.2. Roman	75
2.2.3.3. Hikâye	79
2.2.3.4. Tiyatro	84
2.2.3.5. Karikatür	84
2.2.3.6. Sinema.....	85
2.2.3.7. İnceleme	85
2.2.3.8. Deneme	86
2.2.4. Denemeler.....	87
2.2.4.1. Siyasi, Sosyal İçerikli Denemeler	87
2.2.4.2. Edebiyat Konulu Denemeler	134
2.2.5. Polemik Yazıları.....	149
2.2.5.1. Adnan Özyalçın	149
2.2.5.2. Kemal Özer	150
2.2.5.3. Hilmi Yavuz	150

2.2.5.4. Asım Bezirci	152
2.2.5.5. Ferit Öngören	155
2.2.5.6. Ergin Günçe	155
2.2.5.7. Nurer Uğurlu	156
2.2.6. Aktüel Haber Yazıları.....	157
2.2.7. Röportajlar	162
BÖLÜM 3: YENİ A DERGİSİNİN FİHRİSTİ	167
3.1.Sayılar Göre.....	167
3.2.Yazar Adlarına Göre	195
SONUÇ.....	226
KAYNAKÇA	228
EKLER.....	231
ÖZGEÇMİŞ.....	263

Sakarya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Özeti

Yüksek Lisans	☒	Doktora	☐
Tezin Başlığı: <i>Yeni a</i> Dergisinin Türk Edebiyatındaki Yeri ve Sistematik İndeksi			
Tezin Yazarı: Ümmügülsüm Yılmaz		Danışman: Prof. Dr. Yılmaz Daşcıoğlu	
Kabul Tarihi: 29.05.2019		Sayfa Sayısı: v (ön kısım)+ 231 (tez) + 32 (ek)	
Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı		Bilim Dalı: Yeni Türk Edebiyatı	
<i>Yeni a</i> dergisi 1956-1960 yılları arasında yayımlanan <i>a</i> dergisinin devamı olarak 1 Nisan 1972’de çıkmaya başlamıştır. 12 Mart İhtilâli’nden hemen sonra çıkan dergide, Türkiye’nin içinde bulunduğu sıkıntılı dönemi hissetmek mümkündür. Derginin yeniden yayımlanma amaçlarından biri de “1968 kuşağı” diye tabir edilen gençliğin önünü kesmeye çalışan yönetimi eleştirmektir. Bu amaç aynı zamanda dergide yayımlanan fikir yazılarının, şiirlerin, hikâyelerin, röportajların da konusunu büyük ölçüde belirlemiştir. Tezimizin amacı <i>Yeni a</i> dergisi penceresinden bir anlamda dönemin panoramasını çıkarmaktır. Dergide yer alan ürünler incelendiğinde, bu metinlerin dönemin atmosferiyle birlikte zaman zaman edebî dilden çıkıp politik bir söyleme dönüştüğü de görülmektedir. Bu dilin sebeplerinden biri de dergi kadrosunun eserlerini toplumcu gerçekçi akımla biçimlendiriyor olmalarıdır. Tezimiz üç bölüme ayrılmıştır. İlk bölümde dünyada ve Türkiye’de dergi tarihi kısaca ele alınıp, dönemini etkileyen dergiler üzerinde durulmuştur. Ayrıca 12 Mart Muhtırası’na zemin hazırlayan, önce Fransa’da başlayıp daha sonra etkileri Türkiye’de de görülen “1968 kuşağı” incelenmeye çalışılmıştır. İkinci bölümde, <i>Yeni a</i> dergisinin tanıtımı yapılmış, dergide çıkan yazıların üzerinde tek tek durulmuştur. Üçüncü bölümde ise önce dergi numarasına göre, sonra da yazarların soyadlarına göre fihrist çıkarılmıştır. Yayımlandığı dönemde Sosyalist kimliği baskın olan kişileri etrafında toplamayı başarmış ve dönemine ışık tutmak gibi bir misyona sahip olması bakımından <i>Yeni a</i>’nın Türk edebiyatında oynadığı rol sonuç bölümde değerlendirilmiştir.			
Anahtar Kelimeler: <i>Yeni a</i> , 12 Mart, Toplumcu Gerçekçilik, “1968 kuşağı”			

Sakarya University
Institute Of Social Sciences Abstract Of Thesis

Master	☒	DegreePh.D.	☐
Title of Thesis: The Place and Systematic Index of <i>Yeni a</i> Journal in Turkish Literature			
Author : Ümmügülsüm YILMAZ		Supervisor: Prof. Yılmaz DAŞCIOĞLU	
Accepted Date: 29.05.2019		Nu of Pages: v (pretext)+ 231 (main body) + 32 (app)	
Department: Turkish Lang. and Liter.			
The 1970s were “rich” years, in terms of journalism, in Turkey. The <i>Yeni a</i> magazine can be counted as one of the seriches. Between April 1, 1974 and June 1, 1974, twenty seven issues were published under this title. The publishing years of the journal were quite painful for Turkey. Turkey, yet unable to recover from the effects of May 27 coupd'etat, was this time facing the March 12 Memorandum. While this process has affected everything in the country, the publishing world had also taken its share. Forth is reason, the situation of the country was taken into consideration while examining the <i>Yeni a</i>. Ourthes is consists of three parts. In the first part, the world of press and publishing both around the globe and in our country has been mentioned. The journals, that has managed to become corner stones, effected theer a and attract edvast amounts of reader saround itself in Turkey until the 1970s were briefly introduced. In addition to this, some in formation about, the “1968 Generation” , which had effected the world and our country, that has shaped the contents of the <i>Yeni a</i> were given and its effects on the journal were emphasized. In these cond chapter, the journal is introduced and some articles and poems that were published in the journal were examined. There percussions of these writings, in the world of literature at the time of the journal, were emphasized. Inthe third chapter, the works that were published in the journal are listed first by numbers, then by author names. Inthe conclusion section, a general evaluation was made on the place and importance of the journal in our literature with there sults that were obtained from this study.			
Keywords: <i>Yeni a</i> , March 12 Memorandum, Socialist Realizm, “1968 generation”			

GİRİŞ

Dergiler, tarihsel dönemleri değerlendirmek için çoğu zaman önemli birer kaynak olmuşlardır. Belli bir amaç için bir araya gelmiş insanların ürünleri olan bu kaynakları incelerken, aslında bir toplumun o günkü düşünüş biçimini de ele almış oluruz. 1972 yılında çıkmaya başlayan, toplam yirmi yedi sayı yayımlanan *Yeni a* dergisi de aynı dünya görüşüne sahip insanların şekillendirdiği bir yayın organı olması bakımından önemlidir. Türkiye’de özellikle 1960’larda karşılık bulan Marksist düşünce sistemine ilgi duyan, dünyayı bu sistemle görmeye çalışan gençlerin bir araya gelip seslerini duyurmaya çalıştıkları *Yeni a*, aynı zamanda ülkenin sıkıntılı bir dönemden geçtiği tarihlere rastlar. Çok partili sisteme güçlkle geçen ülke, 1960 yılına gelindiğinde tekrar askeri cuntanın eline geçer, seçilerek yönetimi devralan insanların idam edildiği günleri yaşar. Bu süreçten on yıl geçmeden bu kez ülke 12 Mart İhtilâli ile karşı karşıya kalır.

Yeni a’nın kadrosunda bulunan kişiler Türkiye’de sol diye tabir edilen kitlenin içinden kimselerdi. *Yeni a*’nın öncüsü kabul ettiğimiz *a* dergisinin yayımlanmasına son verilmesinin arka planında 27 Mayıs İhtilâli vardır. Demokrat Parti iktidarında özgürlüklerini kaybettiklerini düşünenler, dergiyi seslerini duyurmak için bir organ olarak kullanmışlardır. Aradan on yıl gibi bir zaman geçtikten sonra ve 12 Mart İhtilâli’nin sol eğilimli gençlere yönelik olduğu ortaya çıkınca derginin tekrar yayımlanmasına karar verilmiştir. Adnan Özyalçınar’ın tezin bölümünde değineceğimiz röportajında bahsettiği gibi 12 Mart İhtilâlinden hemen sonra derginin kadrosu buluşup dergiyi yeniden çıkarmaya karar vermişlerdir.

Bu çalışmada dergide çıkan yazılar üzerinde bir değerlendirme çalışması yapılmıştır. Yazılar türlerine göre tasnif edilip konu başlıklarına göre incelenmeye çalışılmıştır.

1. Tezin Konusu

Yeni a dergisinin Türk edebiyatındaki yeri ve sistematik indeksi alan taraması yapılarak incelendi.

2. Çalışmanın Amacı

12 Mart Muhtırası’ndan hemen sonra gelişen olaylar Türkiye’deki çoğu kesimi etkilemiştir. Sol kesime ait gençlerin bir araya gelerek yayımlamaya başladıkları *a* dergisinin devamı kabul edilen *Yeni a* dergisinde de bu etkileri görmek mümkündür.

Çalışmamız Türkiye'nin 1972 ile 1974 arasındaki edebiyat dünyasına bu dergi aracılığıyla bakmayı hedeflemektedir.

3. Çalışmanın Önemi:

Yeni a dergisi yayımlandığı yıllarda Türkiye'de adından söz ettiren çoğu edebiyatçıya kapılarını açmıştır. Bu sanatçıların biyografilerinde ise *Yeni a* dergisinin adı pek geçmemektedir. Yaptığımız çalışmayla bu eksikliğin giderileceği kanısındayız.

4. Çalışmanın Yöntemi:

Çalışmaya başlarken ilk olarak Batı'da ve Türkiye'de gerçekleşen basın yayın hareketleri ile ilgili bilgiler toplandı. Daha sonra 1970 yılına gelinceye kadar yayımlanan edebiyat dergileri tarandı. Bu dergiler ile çalışmamızın konusu olan *Yeni a* ile ilişkiler kurulmaya çalışıldı. Nisan 1972 ile Haziran 1974 tarihleri arasında yayımlanan *Yeni a*'nın yirmi yedi sayısına da ulaşıldı. Yazılar türlerine göre tasnif edilerek incelendi. Derginin içeriği ile ilgili daha fazla bilgi edinmek adına derginin yazarlarından Adnan Özyalçın ve Hilmi Yavuz ile röportaj yapıldı. Dergi ile ilgili fikir sahibi olmak isteyenler için metinler önce derginin sayısına daha sonra da yazar isimlerine göre tasnif edildi.

BÖLÜM 1: TÜRK EDEBİYAT DERGİCİLİĞİ VE “1968 KUŞAĞI”NIN YENİ A DERGİSİNE ETKİSİ

1.1.Dünyada ve Türkiye’de Basın ve Yayın Hareketleri

Yazının icat edilmesi medeniyetlerin gelişmesinde önemli bir basamak olmuştur. Bu buluş, ilk zamanlarda haberleşme amacı taşısa da dünyanın değişmesiyle birlikte yazının da işlevi değişir. Farklı yöntemler kullanan insanlık zamanla yazıyı bir fikri yayma aracı, propaganda amacıyla geniş kitlelere ulaşmak için kullandıkları bir araç olarak görmüşlerdir. Bu da basın dünyasının habercisi olmuştur.

Basın bir ülkede sadece haber işlevi görmez, bunun yanında o devletin tarihini de arşivler. Gazete ve dergi koleksiyonları tarih yazarları için değerli bir hazinedir. Edebiyat dergileri de bu bağlamdan bakıldığında ülkenin edebi değişimlerini, yönelişlerini açığa çıkarır.

Yazı, ülkelerin sistemlerini oluştururken başvurdukları birer kaynak olmuştur. Örneğin dünyanın ilk yazılı kanununu M.Ö. 2000- 1960 yıllarında hüküm süren Sümerliler hazırlamıştır.

Yazının bulunması ve kullanılmaya başlanması, medeniyetlerin daha sonra en çok ihtiyaç duyacağı kâğıdın da yapılmasını sağlamıştır. İlk yazılarını taşlara yazan insanlar, bu metinleri taşıma güçlüğü çektiği için farklı çözüm yolları arayışına girmişlerdir. İlk kâğıt üretimi Çin’de başlar. Araplar Semerkand’ı ele geçirdikten sonra kâğıt yapımını Çinlilerden öğrenmişlerdir.

Bugünkü anlamda insanlığın kâğıt ile tanışması ise 1800’lü yıllarda gerçekleşir. Alman olan Fredrich Keller, çocukken kiraz çekirdeklerinin üzerine su dökmüş, eriyen kiraz çekirdeklerini hamur haline getirip bir sıvı oluşturmuştur. Oluşan bu sıvı kuruyunca bir tabaka halini almıştır. Çocuklukta kazandığı bu deneyimi büyüyünce hatırlayan Keller sayesinde 1845 yılında odundan ilk kâğıt üretilebilmiştir. (İnuğur, 2005: 31)

19. yüzyılda Avrupa’da kâğıdın bollaşmaya başlaması ve kâğıt yapımevlerinin kurulmasıyla birlikte yönetimi elinde bulunduran idarecilerin halka bilgi vermek için kâğıdı kullanmaya başladığını görürüz.

Kâğıdın yaygın olmadığı zamanlarda halk ile yöneticiler arasında bir haberleşme ağı vardı. Sezar döneminde “Acta Diurna” denilen bir çeşit haber kaynağı vardı. “Acta Diurna”ya dönemim resmi gazetesi de diyebiliriz. Bu bir duvar gazetesi idi ve kentin belli

başlı yerlerine, halkın görebileceği yerlere asılıyordu. (İnuğur, 2005: 34) Ortaçağ'da ortaya çıkan haber mektuplarını ise bugünkü anlamda gazetenin öncüsü kabul edebiliriz. Süreli olarak kabul edilebilecek halk ile iktidar arasında iletişimi sağlayan ilk yayınlar Almanak Yıllıklarıdır. 15. yüzyılın sonunda altı ayda yayınlanan Almanak Almanya'da yayın hayatına girmiştir. Daha sonra Alman imparatoru 2. Rudolp döneminde ayda bir yayınlanan dergiler de vardır. İlk haftalık bültene ise 1597'de Fransa'da rastlanmaktadır.

Dünyada basın dünyasını etkileyen icatlardan biri de hiç şüphesiz matbaadır. Johann Guterberg'in uzun uğraşlar sonucunda ilk eserini 1440'da basması bu alanda yapılmış en önemli buluşlardan biridir.

Matbaaların icadından sonra periyodik haberleşmeye geçebilmek için yüz elli yıl beklemek gerekmiştir. 17. yüzyılda çeşitli ülkelerde ilk gazeteler yayınlanmıştır. 14 Mayıs 1622'de Londra'da ilk İngiliz gazetesi *The Weekly News From Italy and Germany*, 1631'de Paris'te İlk Fransız gazetesi *La Gazette* yayınlanmıştır. 17. yüzyılda birkaç dergi yayınlanmış olsa da dergiciliğin önem kazanması 18. yüzyılda mümkün olmuştur.

Basın dünyasındaki özgürlük havası elbette 1789'da gerçekleşen Fransız Devrimi'nden sonra gerçekleşmiştir. Bu özgürlük mecrasında gazeteye olan ihtiyaç artmış, gazete toplumda önemli bir konuma yükselmiştir.

İhtilal döneminde Paris'te çıkan gazetelerin sayısı 350'ye ulaşmıştır. Fransız Devrimi'nin getirdiği özgürlük havası fazla uzun sürmemiştir. Özellikle Fransa'da yönetime Napolyon geçince gazeteleri baskı altına almıştır. Napolyon 1811 yılında çıkardığı bir kararname ile bütün gazeteleri kapatmıştır. Paris'te yayınlanmakta olan on üç gazeteden sadece dört tanesinin yayınlanmasına izin verilmiştir.

Dünyada basının gelişiminin en üst düzeyde olduğu çağ 19. yüzyıldır. Çeşitli icatlar nedeniyle, ekonomik alanda meydana gelen gelişme ve sosyal bünyede beliren değişimler, basının büyük ölçüde gelişmesine yardım etmiştir. Bu dönemde gelişen basınla çağdaş basının temelleri atılmıştır. 19. yüzyılın sonunda başlayan 1. Dünya Savaşı basının önemini bir kere daha ortaya çıkarmıştır. Dar bir çevrede yaşayan insanlar kendilerinden kilometrelerce uzaktaki yakınlarından haber almak için basını takip etmeye başlamışlardır.

Avrupa basının bireyselleştiği 19. yüzyıl Osmanlı'nın henüz matbaa ile tanıştığı yüzyıl olması bakımında önemlidir. Basının Avrupa'da bireysel hak ve özgürlüklerin

savunucusu haline geldiği yıllarda Osmanlı'da yönetimin halkı bilgilendirmek için kullandığı bir iletişim aracı olmaktan öteye geçememiştir. Bu bakımdan basının gelişimi Avrupa'da ve Osmanlı'da çok farklı çizgilerde seyretmiştir. Batı'daki gazetenin işleviyle Osmanlı Devleti'ndeki işlevi arasında fark vardı. Batı'daki gazeteler daha çok bireylerin haklarını savunmak, bir fikri geliştirmek, olgunlaştırmak için yayın yaparken Osmanlı Devleti'nde çıkan gazeteler yönetimin işleyişinden halkı haberdar etmekten öteye geçmiyordu. Gazetede yazı yazan yazarların da büyük çoğunluğunun devlet memuru oluşu bu fikri ispatlama noktasında önemlidir.

Osmanlı'nın çöküşünün sebeplerini bulmaya çalışanların bazıları meseleyi matbaa üzerinden ele alırlar, Osmanlı Devleti'nin hızlı bir çöküş dönemine girmesinde matbaanın ülkeye geç sokulmasının rolü olduğuna inanlar az değildir. Orhan Koloğlu meseleyle ilgili şunları söyler:

“Osmanlı'nın, İslami ilkelere dayanan anlayışı kendi örf-geleneklere dayalı yasalarıyla da sistemleştirerek geçerli kıldığı uygulama, doğal olarak devlet mekanizmasının egemenliğini pekiştiriyor ve toplum tabanına yönelik bilinçlendirmeye gerek doğurmuyordu. Buradan hareketle, Osmanlı uygulamasında basımevine karşı dine dayalı bir önyargının bulunabileceği görüşünü yanlış yere savunanlar çıkmıştır. Oysa bunun gerçek olmadığının pek çok kanıtı vardır. 1493'de İspanya'dan kaçıp Osmanlı ülkesine sığınan Yahudilerin basımevi kurup kitap basmalarına karşı çıkılmamıştır. Aynı şekilde 1567'de Ermeniler, 1610'da Maruni Araplar, 1627'de Rumlar da basımevleriyle kitap üretimine girişmişlerdir.” (Koloğlu, 2006: 13)

Koloğlu ifadelerinde bu iddiayı yalanlar, matbaanın ülkeye geç sokulmasında dinin bir faktör olamayacağını verdiği örnekle açıklamaya çalışmıştır.

1820'de Mısır'da Vali Mehmet Ali Paşa'nın girişimiyle bir matbaa kuruldu. Yayınların bir kısmı Arapça bir kısmı ise Türkçeydi. Bunun yanında bazı Fransız gazeteciler Türkleri Yunanlılara karşı savunan yazıların yer aldığı gazeteler de yayınladı. Bunun yanında Osmanlı Devleti'nde azınlık halinde yaşayanların da kurduğu birçok gazete vardır. Gazete kültürüne yabancı olan Osmanlı bürokrasisi bu gazetelere nasıl yaklaşması gerektiğini bilmiyordu.

Gazete basımı konusunda önemli bir çaba da Mısır valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'dan geldi. 20 Kasım 1928'de Kahire'de, yarısı Türkçe, yarısı Arapça ilk yerli gazete, *Vekayi-i Mısıriye* çıkarıldı. Gazetenin çıkması takip eden yıllarda da 1831'de II. Mahmud İstanbul'da kendi resmi gazetesi *Takvim-i Vekayi*'yi yayınlattı.

Osmanlı Devleti'nde bireysel çabalarla gazete çıkarmak ancak 1860'da Agâh Efendi ve Şinasi ile mümkün olmuştur. *Tercümân-ı Ahvâl* adı verilen bu gazete diğer çıkan

gazetelerin aksine bir tartışma ve düşünce gazetesi olduğu Şinasi'nin sunuş yazısında açıkça ifade edilir.

Osmanlı Devleti'nde özgün gazete akımının devamı Şinasi'nin çıkarmış olduğu *Tasvir-i Efkâr* gazetesiyle devam eder. Ali Suavi'nin kurduğu Muhbir de dönem itibariyle önemli bir açığı kapatıyordu. Bu gazetede yönetimi eleştiren yazılar çıkıyordu

Yönetimi eleştiren yazıların gazetelerde yayınlanması üzerine bu gazetecilerin İstanbul'dan uzaklaştırılması kararı çıktı. Bunun üzerine bazı gazeteciler yurtdışına çıktı. Yurtdışına çıkan gazeteciler burada da çalışmalarını sürdürdü. Örneğin Namık Kemal Fransa'da *Hürriyet* gazetesini çıkarmaya başladı. Namık Kemal yurda döndüğünde gazetecilik hayatına *İbret*'le devam etti.

İlk çocuk gazetesi *Mümeyyiz*, ilk resim yayınlayan dergi *Âyine-i Vatan*, siyasal mizah konuları işleyen ise *Diyojen*'dir. *Tercümân-ı Hakikat* gazetesi 1878'de çıkmaya başlar. Öğretici yazıların sıklıkla yayınlandığı *Tercümân-ı Hakikat* etrafında toplanan yazarlar için de adeta bir okula dönüşür. Daha sonraki yıllarda adından söz ettirecek olan Ahmet Rasim, Nigâr Hanım, Halide Edip Adıvar, Necip Asım, Ahmet İhsan Tokgöz, Hüseyin Cahit Yalçın gibi isimler bu gazetede yazar. *Tercümân-ı Hakikat* cumhuriyetin ilk yıllarına kadar varlığını sürdürür.

Dönemin iki önemli gazetesi de *Sabah* ve *İkdam*'dır. *Sabah* gazetesi ilk 18745'te yayınlandı. Yayınlandığı ilk sayıyla başarıya ulaşamayan Sabah 1882'de Mihran Efendi'nin idari işleri devralmasıyla başarıya ulaşmıştır. Bu gazetenin önemli bir özelliği de Milli Mücadele'ye karşı çıkmasıdır. *Peyam-ı Sabah* adı altında 1922 yılına kadar çıkmıştır. *Sabah*'ın fikirlerine karşı çıkmak adına İkdam 1894'te Ahmet Cevdet tarafından çıkarılmaya başlanır. O dönemde sıklıkla gündeme gelen "Türk" kavramını sayfalarına taşır. Adından söz ettiren gazetelerin diğerleri de *Tarik* ve *Mizan*'dır.

1.2.Türkiye'de Edebiyat Dergiciliği

Osmanlı Devleti'nde dergicilik faaliyetleri gazeteden sonraki dönemde meyvelerini vermeye başlar. İlk dergi *Mecmûa-i Funûn*, Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye'nin yayın organı olarak Tahir Münif Efendi tarafından çıkarılır. Bu derginin Osmanlı Devleti'nin bilimsel olarak geri kalmışlığına bir son vermek için basıldığı makalelere bakınca anlaşılır. Bu derginin matematikten coğrafyaya, coğrafyadan fen bilimleri konularına uzanan geniş bir yelpazesi vardır.

Mecmûa-i Funûn'dan sonra dergi niteliği taşıyabilecek ikinci dergi *Mecmûa-i İber-i İntibah*'tır. Bu dergi de Osmanlı'nın problemlerine çözüm bulmak için bir araya gelmiş Cemiyet-i Kitabet'in yayın organıdır. Bu derginin çözüm bulmaya, tartışmaya çalıştığı konuların başında eğitim gelir.

Dönem itibarıyla çıkan çoğu dergide geri kalmışlık ve bu geri kalmışlıktan nasıl kurtulunacağı temel yazı konusudur. İlk resimli dergi olarak çıkan *Mirat* da bunun dışına çıkamaz. Prof Dr. Aslı Yapar Gönenç'in tespitiyle bu dergi *Mecmûa-i Funûn* ve *Mecmûa-i İber-i İntibah*'tan daha sade bir Türkçeyle çıkmıştır. (Gönenç, 2013: 20)

Edebi konuların dergilerde yer alması ise daha sonraki dönemlere rastlar. Abdülhamit döneminde Ahmet İhsan Tokgöz önderliğinde *Servet-i Fünûn* dergisi çıkarılmaya başlanır. Önceleri aile, moda, şiir gibi kavramları künyesinde barındırırken daha sonra bir edebiyat akımını doğuracak ölçüde bir nitelik kazanır. Edebiyat-ı Cedide denilen akımı başlatan bu dergi varlığını 1944'e kadar sürdürür. Bu oluşumla beraber dergilerin kapıları edebiyata açılmaya başlar. Bu tarihten 1970'lere gelinceye kadar epey dergi yayın hayatına girer.¹

Dergilerin bazıları, edebiyata yön veren edebî kimlikleri bünyesinde barındırması bakımından diğerlerinden ayrılır. Bu dergiler şunlardır²:

1) Ma'lûmât

II. Abdülhamid döneminde Mehmet Tâhir tarafından 1895-1903 yılları arasında 423 sayı çıkan dergi, dönemin kültür ve bilim dünyasına önemli katkılarda bulunmuştur. Tahir Bey'in "her sınıf ahâlinin istifadesine her türlü fedakârlığı göze alarak hizmet etmek" cümlesiyle derginin çıkış amacı özetlenir gibidir. (Arpaguş, 2004) Dipnot olarak gösterilen Faysal Arpaguş'un teziyle de Ma'lûmât'ın müzikle ilgili çok sayıda makaleyi içerdiğini görüyoruz. Derginin bir başka özelliği de o dönemde Batı edebiyatını takip

¹Ma'lûmât (1895-1903), Bilgi Mecmuası (1913-1914), Hayat Mecmuası (1926-1929), Dergâh (1921-1923), Resimli Ay (1924-1930), Hayat (1926-1930), Ülkü (1933-1949), Yücel (1935-1956), Varlık (1933-...), Ayda Bir (1935-1936), Kültür Haftası (1936-1936), İnsan (1938-1939), Yürüyüş (1941-1941), Büyük Doğu (1936-1943), Markopaşa (1946-1950), Seçilmiş Hikâyeler (1957-1973), Kaynak (1948-1955), Yaprak (1949-1951), Hisar (1950-1957, 1964-1980), Yeditepe (1950-?), Beş Sanat (1950-1953), Pazar Pstası (1951-?), Türk Dili (1951-1983), Yeni Ufuklar (1952-1976), Mavi (1952-?), Yenilik (1952- 1957), Şimdilik (1955-?), a Dergisi (1950-1960), Ataç (1962-1964), Yeni Dergi (1964-1975), Şiir Sanatı (1965-1965), Yordam (1966-1969), Diriliş (1960-1966, 1988-1992), Papirüs (1966-1969), Halkın Dostları (1970-1971), Milliyet Sanat (1972-...)

² Bu bölümün yazımında Erdal Doğan'ın "Edebiyat Dergileri" adlı kitabından faydalanılmıştır.

etmek isteyen okurlara sayfalarını açmış olmasıdır. Dergide Lamartine, Victor Hugo, Guy de Maupassant, Alexandre Dumas, Paul Bourget, Pierre Loti gibi isimlere rastlanır. Abdullah Uçman'a göre, "Ma'lûmât'ın nesredildiği yıllarda Türk edebiyatında canlı bir yayın faaliyeti mevcut olup bu sırada Servet-i Fünûn dergisi sanat ve edebiyat anlayışı bakımından Ma'lûmât'tan farklı bir çizgide bulunmaktaydı. Dönemle ilgili hatıralarını kaleme alan Servet-i Fünûn yazarlarından Hâlid Ziya (Uşaklıgil), Hüseyin Cahid (Yalçın) ve Mehmet Rauf ile derginin sahibi Ahmet İhsan'ın (Tokgöz) yazdıklarında, Baba Tahir'in ve Ma'lûmât'ın özellikle Servet-i Fünûn gibi edebi oluşumlara karşı bir denge unsuru olarak doğrudan doğruya Sultan II. Abdülhamit tarafından desteklendiği ileri sürülmüş, gerek derginin sahibiyle gerekse Ma'lûmât'la ilgili yer yer hakarete varan bir üslûpla eleştiriler yapılmıştır." (Uçman, 2006: 526) Dergi, dönem edebiyatının alevli tartışmalarına da katılmıştır. Yazıda Servet-i Fünûn hareketinin dağılmasına yol açan ve başta Tevfik Fikret olmak üzere diğer Servet-i Fünûncuları ağır bir dille tenkit eden Ali Ekrem'in (Bolayır) "Şiirimiz" adlı yazısının da bu dergide yayımlanması bakımından derginin çıktığı dönemde önemli bir etki yaptığı söylenir.

2) Hayat Mecmuası

Cumhuriyet'in kuruluşundan sadece üç yıl sonra çıkmaya başlayan dergi, Cumhuriyet fikrini halka yaymak bakımından önem arz eden bir dergidir. 30 Aralık 1929'a kadar yayımlanır. İlk sayıdan başlamak üzere, özellikle Mehmet Emin'in yazılarıyla hedef kitlenin gençler olduğu görülmektedir. Abdullah Uçman derginin önemini şu cümlelerle izah eder:

"Hayat, yayımlandığı üç yıl boyunca özellikle Cumhuriyet inkılablarının ve Cumhuriyet rejiminin dayandığı fikrî ve kültürel temellerin oluşturulmasında ve bunların okur- yazar kitle tarafından benimsenmesinde önemli bir rol oynamış, dergideki yazılar hep bu çerçevede dâhilinde yazılmıştır." (Uçman, 2006: 521)

Türkiye'nin hemen hemen her konuda fikir alışverişinde bulunduğu bir dönemde çıkan dergi, bu sebeple konu bakımından hayli zengindir. Mimariden edebiyata kadar uzanan geniş bir yelpazede yazarlar kalem oynatmıştır. Türk edebiyat tarihini zenginleştiren Fuad Köprülü ve H. Âli Yücel de dergide sık görülen kalemlerdir.

3) Varlık

Günümüzde yayına devam eden. Türk edebiyatının gelişmesinde bir durak vazifesi gören *Varlık*'ın Temmuz 1933'te ilk sayısı okurla buluşmuştur. Türk toplumunun geçiş dönemine denk gelen dergi, vazifesi itibariyle yeni kurulan devletin fikrî yapısına uygun bir yayın politikası izlemiştir. Derginin kurucusu Yaşar Nabi Nayır dergiye bir görev daha yükler:

“Kültür ve edebiyatın böylesine yeni bir döneme girişinde ‘dil’ olgusunun önemini dikkat çeken Yaşar Nabi Nayır, dergide yayınlanacak olan eserlerin öztürkçe olmasını ister.”(Doğan, 1997: 25)

Bu istek eskiden yeniye geçmekte ısrar eden edebiyatçılarla çeşitli polemiklere girilmesine de sebep olur. Bir kesimin sesi gibi duran derginin günümüze kadar gelebilmiş olmasını Fırat Karagülle şöyle açıklar:

“Hiç kuşkusuz onu sürekli ve kalıcı yapan asıl unsurlardan biri ve belki de en önemlisi sanatsal değeridir. Fikrî açıdan Atatürkçü kimliği, sanatsal açıdan da yeniye ve gençlere verdiği önemle dikkati çeken *Varlık*, Cumhuriyet devri Türk edebiyatının Orhan Veli, Sait Faik, Sabahattin Ali, Melih Cevdet, Oktay Rifat, Cahit Külebi, Behçet Necatigil, Orhan Kemal, Necati Cumalı, Mahmut Makal, Nazlı Eray, Hasan Bülent Kahraman gibi daha birçok şahsiyetine sayfalarında yer ayırmış ve onların geniş kitlelerce tanınmasında büyük rol oynamıştır.” (Karagülle, 2006: 614)

Varlık için en çarpıcı tanımlardan birini Cevdet Kudret yapar, “Yeni Türk edebiyatını yaratan dergi” diyerek dergiyi üst bir noktaya taşır. Bu tespitin yanlışlanması da pek mümkün değildir. “Garip” akımından başlamak üzere edebiyat akımlarının bu dergi etrafında oluşup geliştiği söylenebilir.

4) Kültür Haftası

1936'nın başlarında, soğuk savaş yıllarının gerilimli ortamında yayımlanmaya başlayan *Kültür Haftası* dergisini, henüz çok genç sayılabilecek bir teşekkülün, “kalem aşısı” çabalarından biri olarak nitelendirebiliriz. 1930'lu yıllardan itibaren Ahmet Ağaoğlu, Hilmi Ziya Ülken, Mustafa Sekip Tunç, Münir Serim gibi isimlerin bulunduğu yeni kültür ortamında temelleri atılan *Kültür Haftası*, hayat boyunca dönemin belli başlı bütün dergi ve gazetelerinde imzasını gördüğümüz Peyami Safa'nın kendi çıkardığı ilk dergi olma özelliğini taşır.

Bu hayli kalabalık ve nitelikli olan yazar kadrosu dergiyi kendiliğinden belli bir seviyeye ulaştırmış olsa da, muhteva, teknik ve yayın periyodu bakımından göze çarpan bazı aksaklıklar, derginin imkânlarını olabildiğince zorlamasına rağmen kısır bir çerçevede kalmasına sebep olur.

Yahya Kemal Beyatlı'nın ortaya attığı ve öze dönüşü simgeleyen “mektepten memlekete” formülü, Türk fikir hayatının temel taşlarından biri olan Peyami Safa'nın bir tez olarak ileri sürdüğü “Doğu-Batı Sentezi” fikri ve o dönemde henüz yeni yeni tartışılmaya başlanan “intihal” mevzuu, bir hayli ses getiren ve bugün dahi ehemmiyeti haiz meseleler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kültür Haftası'nı Peyami Safa için, tam bir dönüm noktası ya da milât olarak almak, belki biraz iddialı bir yaklaşım olur. Fakat, yayınlandığı dönemde beğeni toplamış olmasına rağmen çok ciddi ve köklü atılımlara muvaffak olamayan, “isminin delâlet ettiği manaya tamamıyla sadık kalarak, sanat, ilim ve edebiyatı tam bir kültür seciyesi ahlakıyla birleştirmek ve sağlamlaştırmak isteyen” *Kültür Haftası*'nı, “19. asra has maddecî bir medeniyet telâkkisinin geriliğini anlatmak, modern batı fikir cereyanlarıyla temas kurmak, gerçek bir kültür ve medeniyet anlayışı içinde Türk fikir ve hayatının gelişmesine çalışmak gayesiyle” (Safa, 1936: 1) 1953'te yayımlanmaya başlayan *Türk Düşüncesi* dergisinin, 1936'da atılmış tohumu olarak kabul edebiliriz.

11 Nisan 1934 tarihinden itibaren haftalık bir magazin gazetesi olarak İlhamî Safa'nın sahipliğinde yayın hayatına devam eden *Hafta*, *Tan* gazetesinde başlayan ve daha sonra da *Hafta*'ya sıçrayan Peyami Safa-Nâzım Hikmet polemiklerinden sonra pek fazla yaşamaz. Bu kalem kavgasından sonra giderek tirajı düşmeye başlayan gazete, bütün çabalara rağmen 92. sayıda kapanır.

5) Büyük Doğu

Türk şiirine katkı sağlamış Necip Fazıl tarafından 1943'te çıkmaya başlar. Dergi kadrosundaki yazarların temsil ettiği fikirler bakımından Atatürkçü ve İslâmî söylem olmak üzere iki döneme ayrılabilir. Necip Fazıl Kısakürek'in çıkardığı ilk dergi *Büyük Doğu* değildir. Bundan önce *Ağaç* dergisini çıkarır. *Ağaç* dergisinde edebiyat düzleminden gitmek isteyen şair, *Büyük Doğu* çevresinde bir dünya görüşü oluşturmaya çalışır. Şükran Kurdakul bu hususta şöyle bir tespitte bulunur:

“Necip Fazıl'ın *Ağaç* dergisini çıkarırken şairce bir duyarlık biçiminde mistik eğilimleri bu dergide bir dünya görüşü çizgisine geldi.” (Kurdakul, 1987: 39)

Bu çizgi de *Büyük Doğu*'yu bir edebiyat dergisi kimliğinden uzaklaştırıp daha politik bir çizgiye yaklaştırmıştır.

Derginin yazar ve şair kadrosunda Bedri Rahmi Eyüboğlu, Sait Faik Abasıyanık, Abidin Dino, Azra Erhat, Oktay Akbal, Salah Bırsel, Cahit Sıtkı Tarancı, Fahri Erdiç, Fikret Adil, Sabahattin Eyüboğlu, Sabahattin Kudret Aksal, Ziya Osman Saba, Emin Ülgener, Özdemir Asaf, Sezai Karakoç gibi isimler vardır.

6) Yaprak

Mahmut Dikerdem'in mali desteğiyle 1 Ocak 1949 tarihinde Orhan Veli ve Sabahattin Eyüboğlu yönetiminde çıkan derginin ilk sayısında “Yaprak” imzasıyla yayımlanan “Alışveriş” adlı şiir derginin amacını ve yazarların zihniyetini ortaya koyar niteliktedir: “Gül verir yonca alırsız/ Bülbül verir serçe alırsız/ Edebiyat verir yalısöz alırsız...” mısralarıyla başlayan şiir Orhan Veli, Oktay Rifat ve Melih Cevdet Anday'ın başlatacağı edebî akımın ayak sesleri gibidir.

Yaprak dergisinin çıkarılmasında önyak olan insanların derdi her ne kadar edebiyatta yeni bir oluşum gerçekleştirmekse de dönem şartları bu dergiyle sağ meyilli dergileri karşı karşıya getirir. Nâzım Hikmet'in hapis cezasına çarptırılmasına karşı çıkan dergi yazarlarının başında Orhan Veli gelir. Bu haksız yargılanma kimin başına gelirse gelsin yanlarında olacaklarını ifade ederek ortamı yumuşatmaya çalışır.

Yaprak dergisinin yayın hayatına son vermesi, Orhan Veli'nin 1950 yılında genç yaşta ölmesiyle gerçekleşir. 1 Şubat 1951'de Orhan Veli'nin arkadaşları “Son Yaprak” adıyla bir sayı daha yayımlar.

7) Hisar

Derginin iki dönemi vardır. İlk döneminde 16 Mart 1950'de Munis Faik Ozansoy idaresinde yedi yıl yayın hayatını sürdürür. Daha sonra 1 Ocak 1964'te okuyucuyla tekrar buluşan dergi 1980'de yayın hayatına son verir.

Hisar dergisinin edebiyat dünyasındaki en büyük işlevi “dilde sadeleşme” konusunun üzerine giden yazılar yayınlamasıdır. Dilin başka dillerle etkileşim haline girerek büyüyüp gelişebileceğini savunur dergi yazarları. Dergide bu konuları işleyen düşünce yazıları genellikle Mehmet Kaplan, Munis Faik Ozansoy ve Mehmet Çınarlı'nın

kaleminden çıkar. Türk düşünce tarihine önemli bir soluk getiren Cemil Meriç'in de denemeleri dergide yerini alır.

Hisar'ın çıkış nedenleri arasında 1940'larda gelişen Garip akımına ve toplumsal gerçekçiliğe karşı çıkış gösterilebilir. Derginin sanat görüşü bakımından öncü kabul ettikleri kişi Yahya Kemal Beyatlı'dır. Bunun yanında Milli Edebiyat akımına ve Beş Hececilere de bağlılık görülür. (Uçar, 2018: 70)

8) Yeditepe

Türk edebiyatına yön veren çoğu ismin yazısının yayımlandığı *Yeditepe* dergisi 1 Nisan 1950 yılında Hüsamettin Bozok tarafından çıkarılır. Erdal Doğan'a göre "İkinci Yeni'yi savunanlara en geniş olanağı tanıyan *Yeditepe* bu akımı 'toplumcu sanattan uzak' olmakla eleştiren yazılara da en geniş olanağı sağlamış ve derginin sayfaları bir dönemin tartışma sürecine tanıklık etmiştir." (Doğan, 1997: 50) Bu sözlerin doğruluğunu da derginin yazarlarından Ceyhun Atuf Kansu, dergiyi bir ağaca benzeterek ve dönem yazarlarının o ağaçtan beslendiklerini söyleyerek ispat etmiş olur.

Edebiyat dergilerinin genellikle bir akıma bağlı olan yazarlar çevresinde oluşma geleneğine karşı *Yeditepe*'de farklı akımların etkisiyle şiir yazarlara rastlamak mümkündür. Dergide Garip, İkinci Yeni, Toplumcu Gerçekçi şairlerini bir arada görmek mümkündür. Uçar, dergi ile ilgili yaptığı çalışmada *Yeditepe*'nin yenilerin mücadele alanı olduğunu söyler, edebiyatta adından söz ettirmeye çalışan genç yazarlara kapılarını her daim açtığını ifade eder. (Uçar, 2018: 103)

Dergi maddi sıkıntılar yüzünden 1984 yılında kapanır.

9) Türk Dili

Türk dergi tarihçiliğinde en uzun süre yayımlanan dergi olması bakımından önemli bir yere sahip olan *Türk Dili*, 1 Eylül 1951 ile 19 Ekim 1983 tarihleri arasında çıkmıştır. *Türk Dili*'ni 250 sayı boyunca Agâh Sırrı Levend, bu tarihten kapatılmasına kadar geçen süreçte de Ömer Asım Aksoy yönetmiştir. Dergideki yazıların çoğu dil meseleleri üzerinden şekillenir. Derginin dönem dönem çıkardığı özel sayılar edebiyat ile ilgilenen kişilerce dikkatle takip edilir. 113. "Şiir", 258. "Gezi", 286. "Türk Öykücülüğü", 349. "Yazın Akımları" bu özel sayılardan birkaçına örnek verilebilir. Derginin ilk çıkışındaki yayın politikalarından biri de saf Türkçe kullanımını yaygınlaştırmaktır. Dergide dil

üzerine Nurullah Ataç, Hasan Âli Yücel, İsmail Hakkı Baltacıoğlu gibi Türk edebiyatına yön veren isimleri görmek mümkündür. Şiir türünde ise Gülten Akin, Erdoğan Alkan, Özdemir Asaf, Salâh Birsell, Edip Cansever, Necati Cumalı, Behçet Kemal Çağlar, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Metin Eloğlu, İlhan Geçer, Sezai Karakoç, Cahit Külebi, Behçet Necatigil, İsmet Özel, Ülkü Tamer, Cahit Zarifoğlu gibi Türk edebiyatının önemli isimlerini görmek mümkündür.

10) Mavi

1950’li yıllarda Türkiye’de karşılığını bulmaya başlayan Sosyalist fikir akımına sempati duyan çevrenin yazılarının çıktığı bir dergi olarak tanınır. 36 sayı çıkan derginin ilk sayısı 1 Kasım 1952’de yayımlanır. Erdal Öz’e göre, *Mavi*’de yazacak olanların birleştiği orta payda Kemalizm’dir. (Doğan, 1997: 65) Derginin adı zamanla bir grubun adı olarak anılmaya başlanır. Bu grubun içinde Ahmet Oktay, Yılmaz Gruda, Ferid Edgü, Oğuz Arıkanlı, Orhan Çubukçu, Fikret Hakan, Demirtaş Ceyhun, Demir Özlü, Hilmi Yavuz, Güner Sümer, Tevfik Akdağ, Özdemir Nutku gibi isimler yer alır. Aslı Uçar 1950’lerde yayımlanan *Hisar*, *Pazar Postası*, *Varlık*, *Yeditepe*, *Mavi* dergilerini incelediği yazısında, yazınsal duruşu en belirsiz olanının *Mavi* olduğunu söyler. (Uçar, 2018:89) *Mavi* kadrosunun içinde yer alan Ahmet Oktay da derginin edebî işlevinden çok haber veren kimlik taşıdığını söyler. Attila İlhan’ın yirmi birinci sayıdan itibaren yazdığı polemik yazıları o dönemin edebiyat ortamlarında epeyce tartışılır. Aynı dönemde çıkan *Hisar* dergisinde yazıları çıkan Teoman Civelek ile Attila İlhan arasında uzun süren kalem savaşı yaşanır. Seval Doğan *Mavi* dergisi ile ilgili çalışmasında şu tespiti yapar:

“Mavi dergisi ilk dönemlerde Kemalist, geleneğe bağlı ve Anadolucu bir çizgiye sahipken zamanla bu çizgiden ayrılır. Attilâ İlhan’ın önderliğinde sosyalist realist bir sanat anlayışına yönelir.” (Doğan, 2012: 92)

11) a

İlk sayısı 1956’da çıkan, 1957’de yayımlanmasına bir süre ara verilen, 1959’da tekrar çıkmaya başlayan dergi yirmi dokuz sayıdan sonra tamamen kapatılır. Derginin kurucu ekibinde yer alan Adnan Özyalçiner, 1960’da özgürlüğün geri geldiğini düşündükleri için dergiyi çıkarmayı bıraktıklarını açıklar. *a* dergisinin devamı olan tez konumuz *Yeni a*’nın 12 Mart Muhtırası’ndan sonra 1972’de tekrar çıkmaya başladığı düşünülürse Özyalçiner’in cümlesi daha anlaşılır olur. Dergi Türkiye’deki mevcut sisteme karşıdır ve

sol eğilimli bir yönetimin ülkeyi yönetmesini ister. *a* dergisine bir kadro dergisi diyebiliriz ve bu kadro Adnan Özyalçiner, Kemal Özer, Hilmi Yavuz, Onat Kutlar, Erdal Öz, Muzaffer Buyrukçu, Demir Özlü isimlerinden oluşur. Fatih Altuğ *a* dergisi üzerine yaptığı çalışmada şunları söyler:

“Sonuç olarak A dergisi, 1950’li yıllarda yaşanan politik, toplumsal ve kültürel dönüşümle birlikte düşünülmesi gereken edebiyat dönüşümünü anlamada önemli bir araçtır. Dönüşümün yönünün henüz belli olmadığı, eski ve yeni anlayışların yan yana geldiği, çatıştığı bir ortamda A dergisi yenilikçi, modernleşmeci, yazarın öznelliğini dikkate alan bir edebiyat anlayışını savunur.” (Altuğ, 2001: 109)

12) Diriliş

Dergi 1960’da iki sayı çıkıp kapandı, daha sonra 1966’dan itibaren yeniden çıkmaya başladı. 1966 ile 1980 arasında aylık periyotlarla toplam 128 sayı yayımlandı. Sekiz yıllık aradan sonra 1988 yılında tekrar okuruyla buluşan dergi, 1992 yılına kadar da haftalık olarak çıktı. İslâmî ilkeler ışığında hayat görüşünü biçimlendiren Sezai Karakoç tarafından yönetilen dergide Ebubekir Eroğlu, İsmet Özel, Cahit Koytak, Ahmet Yücel, Ali Özkavaf gibi isimleri görmek mümkündür. Bunun yanında dergide Saint-John Perse, Rainer Maria Rilke, T. S. Eliot, Paul Claudel, Hans Magnus Enzensberger, Heinrich Böll, Benedotte Croce, Jasqueues de Lacretelle, William Faulkner, Gabriel Marcel, Karl Jaspers, Lawrence Durrell gibi yabancılara Türkçeye çevrilen yazı ve şiirlerine de rastlanır. (Doğan, 1997: 89) *Diriliş*’i *Büyük Doğu*’nun çizdiği bir çizgide yoluna devam eden bir dergi olarak da saymak mümkündür. Murat Soyak dergi ile ilgili yaptığı çalışmada bu devamlılığı şu şekilde izah eder:

“*Diriliş* dergisi devam eden bir düşünce çizgisinin yeni bir yorumu olması bakımından önemlidir. Bir bütünlük ve ahenk içinde mektep özelliği taşır *Diriliş* dergisi. Bu yönüyle de düşünce, edebiyat ve sanat dünyamızda karşılık bulur *Diriliş*.” (Soyak, 2012: 121)

Sağ kesimin aydın kişilerini bir arada toplayıp, edebiyat çevrelerine tanıtması bakımından dergi çıktığı dönemde önemli bir vazife üstlenmiştir.

13) Papirüs

Türk edebiyatının önemli şairlerinden Cemal Süreya’nın kendi çabalarıyla çıkardığı derginin ilk sayısı 1966 yılının haziran ayında okurla buluşur. 51 sayı çıkmaya devam eden derginin en büyük misyonu Tanzimat’tan 1960 yılına kadar geçen sürede oluşan edebî oluşumları incelemektir. (Doğan, 1997: 93) *Papirüs*’ün Türk edebiyatına en büyük katkılarının biri de 41. sayı olarak yayımlanan “İkinci Yeni Antolojisi Özel Sayısı”dır.

Derginin bir diğerk önemli özelliğı de başyazılarında Marksist insan görüşünün geniş bir biçimde ele alınmasıdır. (Özşahin, 2016: 13)

14) Halkın Dostları

Derginin yayımlanmasında 1970’li yıllarda Türkiye’de Toplumcu Gerçekçi edebiyat anlayışına tutunmaya çalışan sanatçıların bir çıkış yolu bulma çabasının etkili olduğu söylenebilir. *Ant* dergisinde 1969 yılında İsmet Özel, Ataol Behramoğlu, Özkan Mert ve Süreyya Berfe’nin toplumcu şiiri savunan ortak bir söyleşisi yayımlanır. Söyleşinin ardından 1970 yılında da İsmet Özel ve Ataol Behramoğlu önderliğinde *Ant* dergisi çıkmaya başlar. Derginin bir bakıma söyleşide savunulan toplumcu şiirin köklerini daha da derine indirmek amacıyla çıkarılmaya başlanmıştır diyebiliriz. *Halkın Dostları*’nın çıkış bildirisinde kendilerince gerici sanat olarak kabul ettikleri İkinci Yeni akımına yönelik mücadele ağır basar. Erdal Doğan dergi ile ilgili şu tespiti yapar:

“Emperyalizme karşı kültür cephesi oluşturmak isteyen *Halkın Dostları*, temelde iki edebiyat anlayışına karşıdır. Bunlardan birincisi, II. Yeni duyarlılığı, bir diğeri ise edebiyatta mekanik toplumculuk’tur. Buna karşın derginin tavrı çok nettir.: İnsanın bireysel ve toplumsal varlığını diyalektik bir bütünlük içinde kavrayan sanat anlayışından yana olmak.” (Doğan, 1997: 95)

Dünya görüşü daha sonra tamamen farklı bir yere evrilen İsmet Özel, *Halkın Dostları* dergisinin edebiyata büyük katkılar sunamadığının altını çizer. Özel’e göre, büyük beklentiler ile çıkarılan dergi, beklentileri karşılayamamıştır. (Doğan, 1997:)

12 Mart Muhtırası’nın arkasından gelişen basına yönelik sansür eylemlerinden biri de *Halkın Dostları*’na uygulanır, dergi on sekizinci sayıda kapatılır.

15) Yeni Dergi

Yayın hayatına 1964 yılında başlayan dergi, 1975 yılında görevini tamamladığına dair yayımlanan bir yazı ile kapanır. Asıl adı Fuat Bengü olan Mehmet Fuat’ın yönettiğı derginin çıkış amaçlarından biri yabancı dilde yayımlanmış edebiyat ve sanat metinlerinin Türkçeye çevrilip tartışılabilir hâle getirebilmektir. Aydın Acarsay *Yeni Dergi* ile ilgili yaptığı çalışmada şunları söyler:

“Yeni Dergi, Türkiye’de okuyucusu ile çeşitli edebi tartışmaları sayfalarına taşıyan, önemli yazarların titiz çalışmaları sonucu yabancı pek çok yazarın değerli eserlerini edebiyat ve sanat ortamına aktaran, yine bugün bile isimlerine sık sık rastladığımız fikir ve sanat adamlarının buluştuğı misyon sahibi bir dergi olmuştur.” (Acarsay, 2006 :377

Yeni Dergi dönemin edebiyat ortamında tartışılan konularına da kapı aralar. Tezimizin konusu olan *Yeni a* dergisinde çıkan bazı polemik yazılarına cevap metinlerinin *Yeni Dergi*'de çıktığını biliyoruz. Özellikle Hilmi Yavuz ile Selahattin Hilav arasında Ahmet Hamdi Tanpınar'ın solculuğu üzerinden gelişen polemikte Hilav, Yavuz'a *Yeni Dergi*'nin sayfalarından cevap verir.

Türkiye'de 1970'li yıllarında oluşan sert fikir ayrılıklarından *Yeni Dergi* de nasibini alır. Dergi, dönemin siyasî havasına karşı sert tavır almadığı için eleştirilir. Mehmet Fuat derginin elli birinci sayısında bu eleştirilere cevap verir, gerçek bir devrimin devrimci olmasa bile üreten ruhlara saygı göstermek ve onların eserlerini yayımlamakla mümkün olduğunu söyler. (Doğan, 1997: 83)

1.3. “1968 Kuşağı” ve *Yeni a* Dergisine Etkisi

Sanatın her dalında ortaya çıkan eserlerin arkalarında hiç şüphesiz sosyal birtakım olaylar yatar. Dergiler için de aynı şeyi söylemek mümkündür. Özellikle Türkiye'de bir araya gelen, seslerini duyurmak isteyen kişiler, bunu dergiler aracılığı ile yapar. Tezimizin konusu olan *Yeni a* dergisinin, önceki hâli olan *a* dergisinin oluşumunda ve 29 sayı sonra çıkarılmıyor oluşunun arkasında da toplumsal ve siyasal olaylar vardır. *a* dergisinin çıkışına yakından şahit olmuş ve destek vermiş olan Adnan Özyalçınar, İsmail Acar'la yaptığı söyleşide “a dergisini hazırlayan koşullar nelerdir?” sorusuna şu yanıtı verir:

“Büyük umutlarla 14 Mayıs 1950'de Demokrat Parti bir halk hareketi gibi başa geçti. Zaman ilerledikçe kişisel ve düşünsel özgürlükleri kısıtlayıp topluma baskı yapmaya başladı. Bu durum Demokrat Partiye, halkın ve gençliğin umudu azalmasına ve ona karşı bir hareketin doğmasına neden oldu. Bu yüzden biz de gençlik hareketi olarak a dergisini 1 Nisan 1956'da yayınlamaya başladık.” (<https://www.evrensel.net, 2012>)

Derginin doğuşunu anlatan Özyalçınar, derginin sonlandırılış sürecini de şu sözlerle ifade eder:

“Bu yüzden o kuşak daha sonra 1950 kuşağı olarak anıldı. Birçok yazarı 'a dergisi'nde topladığı için 'a dergisi' kuşağı da denildi. 'a dergisi'nin macerası böyle başladı. Öğrenci eylemleriyle birlikte kültürel bir başkaldırı içinde devam ediyordu. 28 Nisan'da silahlı çatışmalarda birarada olmuştuk, her gün yürüyüşlerdeydik. Bu süreç 27 Mayıs 1960 askeri darbesine kadar devam etti. 27 Mayıs gelince özgürlüğün geldiğine hükmettik. Siyasal ve sanatsal alanda özgürlüklere kavuştuk diyerek 'a dergisi'nin özgürlük adı altında özel bir sayı çıkardık. Özel sayıda özgürlük üzerine şiirler, öyküler ve yazılar yer alıyordu. Siyasetin, edebiyatın ve toplumun özgürlüğünü kutlar gibi çıkardık o sayıyı. Hiç unutmuyorum o sayıyı 25 bin bastık. Bütün üniversiteye dağıttık.” (<https://www.evrensel.net, 2012>)

a dergisinin devamı niteliğinde sayılabilecek olan *Yeni a* dergisinin de çıkış serüveninde siyasî ve sosyal meseleler ağır basar. *a* dergisinin görevini tamamladığını, ülkenin özgür bir havaya büründüğünü sanan derginin yazarları, 1972 yılına gelene kadar oluşan sancılı süreçte görevin henüz tamamlanmadığına hükmederler ve yeniden kolları sıvarlar. Cumhuriyet'ten 1972 yılına kadar geçen süreci kavrayamadan dergideki yazıları anlamak pek de mümkün değildir.

1923 yılı yeni bir ülkenin doğuşu gibi algılsa da aslında sancılarla devam edecek yılların ilkidir. Dış güçler karşısında toprak bütünlüğünün sağlanmış olması, refaha erişmek anlamına gelmiyordu Türkiye Cumhuriyeti için. Savaşlardan yorgun çıkmış, ekonomisi ciddi yaralar almış ülkenin birçok cephede daha savaşması gerekiyordu. Bunlardan bir tanesi de yönetim değişikliği ve demokrasinin yerleşebilmesi sorunuydu. Demokrasilerin vazgeçilmezi ise çok partili sistemdi. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan itibaren çok partili, demokrasinin egemen olduğu bir sisteme geçmek için epey uğraşıldı. Atatürk'ün bizzat isteğiyle kurulan partiler çeşitli sebeplerle kapandı ya da kapatıldı. Türkiye 1950 yılına gelene kadar CHP'nin hakimiyetiyle yönetildi. Atatürk'ün ölümünden sonra Cumhurbaşkanı olan İsmet İnönü, siyasette egemen bir ses olmayı başardı. 1945 yılına gelindiğinde Celâl Bayar CHP'den istifa etti. Bu istifa alelâde bir istifa olmanın ötesinde yeni bir oluşumun da ilk adımı oldu. Kendisiyle beraber zaten partiden ihraç edilen Adnan Menderes, Refik Koraltan ve Fuat Köprülü'yle "Demokrat Parti"yi kurdular. Siyasî çevreler tarafından "Dörtler" adını alan bu isimler, ilk defa 1946 yılında CHP'nin karşısında seçime girdi. Bu seçime yeterince hazırlanacak vakitleri olmadığı için mecliste az bir koltukla yer aldılar. Muhalefet olmayı başaran Demokrat Parti'nin iktidar olmak için ise 14 Mayıs 1950 seçimlerini beklemesi gerekecekti.

Demokrat Parti iktidarı, karşısındaki güçlü muhalefet CHP ile de mücadele ederek on yıl ülkeyi tek başına yönetti. Ekonomik olarak ilerlemeye dayanan Adnan Menderes hükümeti, askerin yapılanlar karşısında rahatsızlık duyması sonucunda 27 Mayıs İhtilâli ile sona erdi. Bu ihtilâl askerî bir yönetimin kısa süreliğine de olsa ülkeyi yönetmesi anlamına geliyordu. İhtilâli gerçekleştiren askerî yönetim, arkasına aldığı gücün isteklerini de görmezden gelmedi ve özgürlüğü epey hissettiren 1960 Anayasası'nı hazırlattı. 1960 Anayasası içeriği bakımından oldukça demokratik bir anayasa gibi duruyordu fakat pratikte öyle olmadığı halk tarafından zaman içinde anlaşıldı. Demokrat Partililerin yargılanmalarındaki yanlışlıklar, demokrasiye yakışmayacak şekilde yıllarca hapis yatan milletvekilleri, Adnan Menderes, Fatin Rüştü, Hasan Polatkan'ın "Yüksek

Adalet Divanı”na idam edilmeleri halkta zamanla karşılık buldu. Bunun yanında sosyal gerginlikler, ekonomide yaşanan sıkıntılar üniversite gençliğinde kıpırdanmalara sebep oldu. Böylece Türkiye’de sancısı uzun yıllar çekilecek olan yeni bir döneme girilmiş oldu. Bunun yanında askeri yönetimin eliyle hazırlanan 1960 Anayasası’nın oluşturduğu özgürlük havası gençlerin kültürel anlamda zenginleşmesini sağladı. Üniversitelerde kurulan öğrenci kulüpleri zamanla dünya olaylarından etkilenen, ülke gündemini takip eden, sokağa çıkıp eylem yapan gruplara dönüştü. Özellikle sol kesime mensup gençler çıkardıkları yayınlarla seslerini daha da duyurmaya başladı.

1960’lar sadece Türkiye’nin değil, dünyanın da kaosu yıllarıydı. İkinci Dünya Savaşı’nın sarsıntısını atlatan ülkelerdeki gençler farklı sorgulamalara girişti. İnsanlığın yerle bir olduğu yıllarda dünyaya gelen çocuklar dünyanın daha yaşanılabilir bir yer olması gerektiği inancıyla seslerini yükseltmeye başladı. Tarihe “68 kuşağı” olarak yazılacak bu dönem üniversite öğrencilerinin artan taleplerinin karşılanamaması üzerine Paris’te patlak verdi. İbrahim Şahin bu konula ilgili yaptığı tezinde öğrenci hareketlerinin başlamasını İkinci Dünya Savaşı neticesinde artan nüfusa bağlar. Öğrencilerin iş bulma olasılığının azlığıyla başlayan eylemler, isteklere cevap veremeyen yönetimi eleştirme ve yönetime başkaldırıya varır zamanla. (Şahin, 2014: 4)

“68 kuşağı”nın oluşumuna zemin hazırlayan en önemli olayların başında da Amerika’nın Vietnam’a saldırmasıdır. İkinci Dünya Savaşı’nın çıkmazlarını çözemeyen vicdanlara bu savaş epey tesir eder. Saldırı merkezli bu savaş, insanların vicdanında büyük devletler karşısında ezilmeye mahkûm edilen ülkelerin çılgınlığına dönüşür. Birçok ülkede ABD karşıtı eylemler yapılır. Bu eylemlerin en büyüğü İbrahim Şahin’in deyişiyle Paris’in en yeni ve modern okulu Nonterre Üniversitesi öğrencileri tarafından yapıldı. (Şahin, 2014: 10) Eylemler daha sonra Amerika, İtalya, Almanya’da artarak devam etti. Sokakta hak arayan gençlerin tansiyonunu artıran önemli bir olay da ırkçılık karşıtı hareketlerin liderlerinden Martin Luther King’in 4 Nisan 1968’de öldürülmesidir. Şahin, bu olaydan sonra halkın tepkisini şöyle anlatır:

“King’in ölümünden sonra ‘Kara Güç’ örgütünün lideri Carmichael şu açıklamayı yapmıştı: ‘Beyaz Amerika, Dr. King’i öldürmekle bize savaş ilan etti. Evlerinize gidin ve tüfeklerinizi kapın!’ Bu çağrı üzerine Washington’da nüfusun yüzde 75’ini oluşturan siyahlar büyük bir öfkeyle ayaklandı. Beyaz Saray’a doğru yürüyen eylemciler polis tarafından zorlukla durdurulabilmişlerdi.” (Şahin, 2014: 13)

Cengiz Çandar Hürriyet’teki yazısında bu gençliği şöyle tanımlar:

“68 kuşağı’nın her ülkedeki tiplerinin ortak noktalarından biri -olumlu anlamda- ‘ütopist’ ölçülerde ‘hayalperest’ ve ‘idealist’ olmalarıydı.” (www.hurriyet.com.tr, 2008)

Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere bu oluşum dünyadan biraz fazla şey istemekteydi.

Temel Demirer için ise bu kuşağı önemli hale getiren özellikler şunlardı:

“Eğer 68 sosyal mücadeleler tarihi açısından bu kadar önemliyse, bunun nedeni söz konusu olayların ötesinde, 1960’lı yılların ortasından 1970’li yılların ortasına kadar kapitalist ülkelerde işçi sınıfının, öğrenci gençliğin, başta ABD’de siyahiler olmak üzere ezilen ırkların ve halkların, kadınların, eşcinsellerin, kısacası bütün ezilen grupların kendi hakları için ayağa kalkmaları, başta Vietnam, Latin Amerika ve Filistin olmak üzere emperyalizm tarafından ezilen ülkelerde muazzam bir mücadele dalgasının yükselmesi, bürokrasi tarafından yozlaştırılmış sosyalizme geçiş toplumlarında ise halkın ve öğrencilerin rejime başkaldırmalarıdır.” (<https://dunyalilar.org>, 2016)

Sol kuşağın karşısında gördüğümüz ülkücü gençlerden Erol Kılınç ise bu gençliği şöyle tanımlar:

“İşte, bizdeki 1968 efsanesinin kahramanları, Çekoslovakya’nın ‘Prag baharı’ denilen uygulamalarının etraftaki SSCB kontrolü altındaki ülkelere kötü örnek olmasından büyük rahatsızlık duyan Komünist Rus yönetiminin işlediği açık cinayetleri perdelemeyi ve hatta Sovyetleri desteklemeyi kendi solculuk şereflerinin bir gereği sayanlardır.” (Kılınç, 2012:46)

Bu görüşler bize, tarihî meselelere bakan kişilerin bakış açısıyla değerlerin nasıl da değiştiği gösterir. Bir kesimin kahraman diye yücelttiği kesim, başka bir görüşe göre “efsane” olabilmektedir. “1968 kuşağı” için bunca değişik yargı bile olsa yine de ortaya şu sonuç çıkabilir: İkinci Dünya Savaşının kötü sonuçları insanlığın vicdanını yaralamıştır. Bu acılarla yetişen gençlik, dünyada yaşanacak başka acılara fırsat vermemek için mücadeleye girişmiştir. Kendince bir taraf seçip, “devrimci” ya da “ülkücü” diye anılmıştır. Unutulmamalıdır ki bu gençliğin büyük çoğunluğunun derdi ortaktır. 1960’lı yıllar, gençliğin dünya tarihinde yapılan ve yapılmakta olan hak sömürülerine ses çıkardıkları bir dönem olarak tarih sahnesinde yerini almıştır.

Fransa’da başlayan, Almanya’da polisle öğrenci arasında sert çatışmaların çıkmasına sebep olan, İtalya’da uzun yıllar sürecek olan eylemlere dönüşen “1968 kuşağı” Türkiye’de de çok farklı seyretmiştir. O dönemde gazeteci olan Şükran Soner dünyada ve Türkiye’de oluşan kuşağı şu şekilde ele alır:

“...dünyadaki 68 hareketleri ise bizimkileri kıyasladığınızda da göreceğiniz üzere, ortak zaman diliminin uyuşması; eylemler oralarda hız keserken, biz de ortaya çıkışı dikkat çekici. Eylemlerin ortaya konuş biçimleri, hatta gelişiminin benzerliği, gerekçeleri arasında çok fazla ortak noktalar var. İşçi hareketleri ile dayanışma, eylem paralelliği gündemde...” (Soner, 2009: 59)

Soner, bu benzerliğin yanında farklılığı da şöyle dile getirir:

“Çok önemli bir farkla: Batı dünyasının yerleşik sol, güçlü sendikacılık hareketi bir süre sonra neredeyse öğrenci eylemlerinin üstünde etkinlik kazanacaktır. Bizde güçlü, hele de sol işçi hareketi geleneği zayıftır. Türk-İş tabii ki uzak duracak, DİSK ile daha sıcak ilişkiler, eylem iç içeliği sonraki yıllarda, her dönem Batı çizgisinden daha düşük yoğunluğu olarak, önem ve anlam kazanacaktır.” (Soner, 2009: 61)

Mehmet Koca ise dünyada oluşan hareketle Türkiye’dekiler arasındaki farkı, Şükran Soner’in fikirlerinden de yararlanarak Türkiye’deki 68 hareketinin farklı oluşuyla açıklar. Batı’da meydana gelen Sanayi Devrimi gibi tarihsel süreçler bir işçi sınıfının oluşmasına meydan vermişti; halbuki Osmanlı’da böyle bir sınıfın oluşması için bir ortam meydana gelmemiştir. “1968 kuşağı”na mensup gençler arkalarında sendikalara dayanan bir işçi gücü olmadan eylemlerini yapmışlardır. Batı’da olduğu gibi üniversite öğrencileri ile işçilerin el ele verip yönetime karşı mücadele edememelerinde bu durumun payı büyüktür.

Koca’nın görüşüne göre, bu oluşum daha sonra sesi çıkmayan, dünya standartlarında çalışmayan işçi sınıfının sesi haline dönüşmüştür zamanla.

Türkiye’de işçi sınıfının fazlalığı göz önünde bulundurulduğunda, “68 kuşağı”nın fikirlerinin geniş kitlelere yayılamaması akıllara şu soruyu getirmektedir: “Öyleyse “68 kuşağı” Türkiye’nin yarınına neden şekil veremedi?” Konunun çok boyutlu olması sorunun cevabını da zorlaştırıyor elbet; fakat bu durumun en önemli sebeplerinde biri kanaatimizce sendikal arka planının olmayışı değil, Türkiye’deki işçilerle, bu öğrenci gruplarının sanıldığı kadar içli dışlı olmamasıdır. Dillerde olan işçi hakları savunmasının asıl amacı var olan yönetimin eleştirilmesinden öteye geçmez çoğu zaman. Meselâ o dönemde işçilerin yaşadığı en büyük problemlerden biri çalışma ortamlarında ibadet mekânlarının olmayışıdır. İşçiler için yapılan eylemlerde ise bu meseleyle ilgili bir afişe, bildiriye rastlanmaz. Şükran Soner ise meseleye başka bir açıdan bakar:

“...Köylü, gecekondlu kökenli, kendi içlerinden çıkmış olsa da, üniversite gençliğinin dili, kültürü, olaylara yaklaşım refleksleri, belki de kendini köylülükten tam kurtaramamış işçi sınıfımızın reflekslerine yabancı gelmiş olabilir. Daha bir dürüstçesi, grevlerde, işçi eylemlerinde, asıl bedeli ödeyecek, işini kaybedebilecek, kendi ekmek kavgasının derdindeki işçilerin, bireysel, aile sorumlulukları da söz konusuydu. Eylemin sonuçları ile doğrudan maddi çıkar ilişkisi, işini kaybetme korkusu olmayan, sol toplumsal- siyasal kimliği nedeniyle eylemin destekçisi gençliğin işçiyle aynı tepkiler vermesi, eşyanın tabiatına aykırı bir durumdu.” (Soner, 2009: 61)

Soner’in cümlelerini analiz ettiğimizde başta sorduğumuz soruya daha net bir cevap verebiliriz. İşçi hakları ile öne çıkan gençler, aslında işçi meselelerini hakkıyla

işselleştirememişler, hayata işçilerin gözüyle bakamamışlardır. İşyeri önlerinde yapılan eylemlerde pankartlarını toplayıp yurtlarına dönen gençler, arkalarında işverenle karşı karşıya kalan işçileri bırakmışlardır.

“1968 kuşağı” incelenirken sorulması gereken en önemli sorulardan biri de, bu kuşağın yönetim tarafında neden tehlikeli olarak algılandığı sorusudur. Sokak eylemleriyle başlayan yönetime başkaldırının silahlı eylemlerle devam etmesi yönetim için önemli bir tehdittir elbette. Arka planında ise bu tehlikenin sebebini şöyle açıklar Demet Lüküslü:

“Bu makale çerçevesinde Türkiye’de gençlik kategorisine odaklanarak, gençliğin bu dönemde (Batılı örneklerden farklı olarak) kendilerini modernizm savunucusu ve aktörü olarak konumlandırmaları anlaşılmalı çalışılmıştır. Türkiye’deki üniversite profilinin, Türkiye’nin toplumsal ve ekonomik yapısının ve siyasal kültürde yer bulan ‘gençlik miti’nin gençlerin kendilerini modernleşmenin neferleri, devleti kurtaracaklar olarak konumlandırmalarında başat rol oynadığı ileri sürülmektedir. Ancak bu gençlik algısı bir yandan gençlere önem atfederken diğer yandan onları modernleşmeci bir anlayışa devlete hizmet üzerinden tanımladığı içindir ki çok hızlı bir şekilde onları devletin düşmanları olarak konumlandırabilmektedir. Unutmamak gerekir ki, modernleşmeci gençlik söyleminin ve gençlik mitinin bir tarafı gençliği ülkenin geleceği, devletin yılmaz bekçileri olarak tanımlarken diğer yüzü gençliği ‘tehlikeli’ bir kitle olarak görmektedir. Devletin bekasına, ülkenin geleceğine tehlike oluşturan genç tanımı farklı dönemlerde farklı gençlikleri tanımlar olsa da, ‘tehlike arz ettiği’ fikri değişmemektedir. Ancak bu açıdan bakıldığında 12 Mart 1971 askeri müdahalesinin gençliği hedef olarak alması ve tüm gençlik hareketlerinin üzerine Nihat Erim’in ifadesiyle ‘balyoz gibi’ inmesi anlaşılabilir.” (Lüküslü ve diğerleri, 2013: 229)

Lüküslü’nün ifadelerinden de anlaşılacağı üzere tarihin çoğu döneminde hangi görüşten olursa olsun gençlik ve gençliğin ortaya koyduğu fikirler, kendilerinden bir önceki kuşak olan iktidara tehdit olarak görünecektir.

“1968 kuşağı” ilgili çalışma yapanların muzdarip olduğu en önemli mesele, döneme dair kaynakların genellikle anı türünde olmasıdır. Döneme ışık tutacak bilimsel çalışmalar sınırlıdır. Objektif olamayan bu kaynaklar, dönemin anlaşılmasını zorlaştırmaktadır.³ Meseleye bilimsel bir bakış açısıyla bakabilen çalışmaların başında ise Demet Lüküslü’nün “*Türkiye’nin 68’i: Bir Kuşağın Sosyolojik Analizi*” adlı çalışması gelir. Bu kuşağı sadece sol eğilimli gençlerin gözünden görmek istemeyen, eleştirel bir gözle okumak isteyenler için de Erol Kılınç’ın “*İhtilal İhtiras ve İdeal/ 68 Kuşağı Hakkında*” kitabı da dikkate değerdir. Kitap için elbette objektiftir diyemeyiz. Kılınç, meselelere o

³ Esat Korkmaz, “Kafa Tutan Günler 69 Güncesi”; A. B. Erten, “‘Türkiye’de 68”, Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce”; A. Kabacalı, Türkiye’de Gençlik Hareketleri”; Şükran Soner, “‘Bizim 68’liler’”; Erol Kılınç “İhtilal, İhtiras -ve ideal- 68 Kuşağı”; Nihat Behram “Darağacında Üç Fidan”; Turhan Feyzioğlu, “Bizim Deniz”; Oral Çalışlar, “68 Anılarım”; Ertuğrul Kürkçü, “İsyanın İzinde”.

dönem yaşamış sol devrimci gençlik gibi kendi tarafından bakar, nesnel bir tavır takınamaz.

“1968 kuşağı” fikirlerini yazılı hale getirememesi de kuşağın yarınlara kalamamasında önemli bir faktör. Hızlı gelişen süreçte oturup yazmaya zaman bulamayan bu gençler, fikirlerini birinci ağızdan duyuramadılar. Bu durumun tek istisnası 1968 kuşağı liderliğini de yapmış olan Harun Karadeniz’in “*Eğitim Üretim İçindir*” adlı çalışmasıdır. Bu çalışmada Karadeniz ülkenin içinde bulunduğu durumun en büyük sebebinin eğitilen nüfusun üretime geçememesidir. Tarım toplumu olan Türkiye’nin Anadolu adıyla anılan kesiminin eğitilememesi en büyük meseledir Karadeniz’e göre. Bu çalışma eylemlerle adından söz ettiren bir kuşağın, yazılı olarak verdiği ürünlerin en değerlisi kabul edilebilir.

“68 kuşağı”nın siyasî arka planının da 1965 yılında on beş milletvekili ile TBMM’ye girmeyi başarabilen, liderliğini Mehmet Ali Aybar’ın yaptığı TİP (Türkiye İşçi Partisi) olduğunu söylemek mümkündür. Dönemin gazeteleri incelendiğinde eylemlerde açtığı afişlerde TİP’in gençlere liderlik yaptığı görülür. Turhan Feyzioğlu’nun “*Deniz: Bir İsyanının İzleri*” adlı kitabında Deniz Gezmiş’in İstanbul’a yeni gelmiş bir genç olarak, fikirlerini paylaşacağı mecralar arayışı arkadaşı Nurettin Demirdöven’in cümleleriyle aktarılır:

“...Onunla daha çok sosyal ve bilimsel diyebileceğimiz konularda konuşmalar ve tartışmalar yapardık. Sadece bununla da kalmaz, bu konulara ilişkin olarak etkinlikler nelerdir, toplantılar, dernekler var mıdır? Onları da araştırırdık. Bunları önce ben, tek başıma yapardım. Arkadaş bulunca da beraber yapmaya başladık. Böylece TİP diye bir partinin olduğunu ilk önce duyduk, sonra da yerine gidip gördük. (...) Düşünce olarak sosyalist düşünceye çok yatkındık. Okuduğumuz gazeteler, sevdiğimiz yazarlar itibarıyla bu parti bize daha yakın gelmişti. Gazeteler olsun, TİP’in çıkartmış olduğu broşürlerde ve dağıttığı bildirilerde olsun TİP’in adını okuyor, duyuyorduk. O arayışlar içinde 1964 yazında esas olarak TİP’e gitmeye başladık. Deniz, lise ikinci sınıf öğrencisiydi o zaman. İlk başlarda sempatican olarak çalışmaya başladık.” (Feyzioğlu, 1999: 41)

Daha sonra yapılan eylemlerde de öğrenci birlikleri ve TİP birlikte hareket eder. 12 Mart askerî darbesi “68 kuşağı”nın temsilcilerini hapse gönderirken TİP’i de Anayasa mahkemesinin 27 Temmuz 1971 tarihli kararıyla kapattırır. TİP’in kuruluşundan, kapatıldığı tarihe kadar geçirdiği süreçlerin anlatıldığı Artun Ünsal’ın “Umuttan Yalnızlığa/ Türkiye İşçi Partisi (1961- 1971)” konuyla ilgili yazılmış en kapsamlı çalışmadır. Doğan Hızlan, Hürriyet’teki 6 Temmuz 2002 tarihli “Tarih Olan Türkiye İşçi

Partisi'nin Tarihi" isimli yazısında kitap için "Solun dününü bugününü öğrenmek isteyenler için güvenilir bir kaynak kitap." ifadelerini kullanır.

"68 kuşağı" denilen oluşum, öğrenci eylemleriyle başlamış olsa bile devamında yönetime silah doğrultmaya kadar gitti. Türkiye'de bu kuşağın en büyük problemi Amerikan Emperyalizmi idi. 18 Temmuz 1968'de Türkiye'ye gelen Amerikan askerlerinin Deniz Gezmiş'in liderliğindeki gençler tarafından Dolmabahçe'de denize atılması dönemin gazetelerinde "6. Filo'ya Baskın" başlığı altında geniş yer tuttu. Olaylara tanıklık yapan Doğu Perinçek bir internet sitesine verdiği demeçte o günü şöyle anlatır:

"Kabaran bir gençlik hareketi var ve o gençlik hareketine halktan büyük sevgi vardı. İstanbul'daki arkadaşlarımız önce Taksim Meydanı'nda toplandılar. Oradan Dolmabahçe üzerinden o gençler ABD askerlerinin üzerine arkalarında büyük bir kitleyle yürüdü. Başlarında Deniz Gezmiş, Aslan Kılıç gibi o zamanki gençlik önderleri vardı. Tabii orada bir kısım solcular da barikat kurdu. İnerken bizim arkadaşlarımızı 'efendim faşizm gelir' düşüncesiyle engellemeye çalıştılar ama arkadaşlarımız o barikadı da yarararak aşağıya indi. O büyük hareketle Amerikan askerlerini denize döktü." (<https://tr.sputniknews.com/turkiye>, 2018)

Öğrenciler ve işçi birlikleri eylemlerine tarihe "Kommer" olayı diye geçen Ankara Büyükelçisi W. Kommer'in ülkeden gitmesinin istenmesi bağlamında arabasını yakmaya kadar gelişen olaylarla devam ettiler. W. Kommer'in öğrenciler tarafından istenmeyen kişi ilan edilmesinin sebebi ise Vietnam'da gerçekleştirilen Amerikan politikaları sebebiyle adının "Vietnam Canavarı" olarak anılmasıydı. "Kommer" olaylarında başı çeken gruplar ODTÜ'lü öğrenciler oldu.

Dönemin vahim diye adlandırılacak olaylarından biri de İstanbul Teknik Üniversitesi öğrencilerinden Vedat Demircioğlu'nun polis baskını sırasında camdan atılarak öldürülmesi olayıdır. Bu "68 kuşağı" eylemlerine bulaşan ilk kandır ve ne yazık ki devamı da gelecektir.

Başta işçi haklarını savunmak, ülkede refah seviyesini artırmak için girişilen mücadeleler sağ-sol kavgasına dönüştü. 1969'da gelindiğinde ülke görüşleri uğruna kavga eden öğrencilerin olduğu bir ülkeye dönüşmüştü. Çeşitli sol gruplar 16 Şubat 1969'da "Emperyalizme ve Sömürüye Son" mitingi düzenleme kararı aldılar. 14 Şubat 1969 günü ise Komünizmle Mücadele Derneği, Adalet Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi "Bayrağa Saygı" mitingi düzenledi. Bu karşılıklı restleşme 16 Şubat'ta kanlı bıçaklı, tarihe "Kanlı

Pazar” olarak geçecek olaya dönüştü. 114 kişinin yaralandığı olaylarda Ali Turgut ve Duran Erdoğan hayatını kaybetti.

Ülkedeki karışıklık 1971 yılına gelindiğinde epey artmıştı. Gazetelerde öğrenci olayları haberleri eksik olmuyordu. Kutuplaşma hiçbir dönemde olmadığı kadar ileri safhaya ulaşmıştı. Bunun neticesinde ordu 12 Mart 1971 tarihinde Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç, Kara Kuvvetleri Komutanı Faruk Güler, Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur, Deniz Kuvvetleri Komutanı Celal Eyicioğlu, Cumhurbaşkanı ve Meclis Başkanının istifa etmesini istediler. Tarihe “12 Mart Muhtırası” olarak geçecek yazılı istek neticesinde Süleyman Demirel hükümeti istifa etmiştir.

Ordu eliyle gerçekleştirilen değişim Dev-Genç gibi sol gruplar tarafından başta desteklenir. Hatta muhtırayı alkışlayanların başında TİP lideri Behice Boran gelir. Olayların sorumlusu olarak kabul edilen Adalet Partisi’nin istifa ettirilmesi Sol Kemalist dernekler tarafından bir başarı olarak görüldü. Şükran Soner o dönemi şöyle anlatır:

“O kadar çok şey yazılıp çizildi ki, özeli olmadan katılmanın pek de bir anlamı yok. Benim çevremdeki özeli ise, devrimci görüşe inanmış, örgütlenmeler içinde yer almış pek çok kişinin bile 12 Mart’ın ilk günlerinde, ikircikli bir şaşkınlık süreci yaşadıkları idi. İçimi en acıtanı, solcu gençlik içinde azımsanmayacak bir kadronun, belki de 27 Mayıs sürecinin etkisinde kalmış olarak, 12 Mart muhtırasına katılmasalar da, sonuçlarına olumlu bakmak istemeleri idi.” (Soner, 2009: 181)

1968-1971 arası gerçekleştirilen banka soygunları, adam kaçırmaya gibi olayların sol gruplar tarafından yapıldığı görülür. Muhtırayı hazırlayanlar bütün bu süreci göz önünde bulundurarak “1968 kuşağı”nın lideri kabul edilen Deniz Gezmiş’i tutuklarlar. Tarihe “THKO Davası” olarak geçecek olan tutuklamalar 1971 yılının Ocak ayında başlar. 9 Ekim 1971 tarihinde görülen davada 18 kişi hakkında idam cezası verilir. Yargıtay Deniz Gezmiş, Yusuf Arslan ve Hüseyin İnan’ın idam cezalarını onaylar. Nitekim 6 Mayıs 1972 tarihinde bu üç isim Ankara Merkez Kapalı Cezaevi’nde idam edildi. Uzun süren tutuklamalar, idamlar, parti kapatmalar sonucunda sol kesime mensup gençler 12 Mart Muhtırası’na ve arkasından oluşan yönetime mesafeli durmaya başladılar.

Demokrasinin önünün ikinci kez kesilmesi olarak kabul edilen “12 Mart Muhtırası” ve ardından yaşanan dava sonuçları özgürlük isteyen Türk gençlerinin kendilerine yeni yollar açmasına sebep oldu. 1980 yılına kadar sürecek olan bu yeni dönemde savaşların en şiddetlisi kalem savaşlarıydı. Bu kalem savaşlarına katılanlardan biri de *a* dergisidir. *Yeni a* dergisinin ilk sayısında “İsimsiz” olarak çıkan başyazıda şu ifadeler rastlarız:

“Öte yandan, DP’nin devamı AP’de sözcülüğünü bulan, yabancı sermaye ile bütünleşerek ülkemizin tüm kaynaklarını yabancı-işbirlikçi çevrelere açan azgelişmiş sermaye ile aydın bürokratlar çekişmesi sürmekte idi. Sonunda AP’nin duruma egemen oluşuyla devrimci gelişim engellenmeye başlandı. Sınıfsal istekler sürekli bastırılmaya, devrimci çabalar ezilmeye kalkışıldı. 12 Mart 1971’deki muhtıra ile egemen güçler arasında yeni bir denge denemesi yapıldı.” (1972: 1)

Yeni a dergisinin yolunu çizen bu cümlelerde yönetimi eleştiren, hak arayan bir dil görmek hiç de zor değildir.

1972 Türkiye’sini *Yeni a* dergisi yazarları bunalımlı bulur. Başyazıda durum şöyle dile getirilir:

“a dergisi, ilk yayımlanışında olduğu gibi, sanat ve kültür ortamımızın bunalımla karşı karşıya bulunduğu günlerde yayımlanıyor yeniden. Kültürel sorunlarımızı açıklıkla ortaya koymak, bilimsel irdelemesini yapmak, halkımızla ileriye dönük bir diyaloga girmek bakımından somut koşulların elverişsizliği ortada. Amacımız uzun sürede, değişen sorunlarımıza çözümler getirmek, geniş etkileriyle karşı karşıya bulunduğumuz burjuva Batı kültürüyle hesaplaşmak, geleneksel ve aktüel sanatımızın köklü eleştirisini gerçekleştirmek ve bütün bu çalışmaları yaparken halkımızın mücadelesiyle dayanışma sağlamak, sınıfsal kökenleri sağlam bir kültürün ve sanatın oluşmasına katkıda bulunmak, kısa sürede ise bu hedeflere ulaşılmasını engelleyen somut koşullara karşı kesin tavır almaktır.” (1972: 1)

Bu yazıdan da anlaşılacağı üzere “*Yeni a*” dergisi bir mücadele alanı olarak düşünülmüş, bu özelliği bakımından da “1968 kuşağı”nın devamı kimliğini üstlenmiştir.

Kendisiyle yapılan bir söyleşide “12 yıllık aradan sonra a dergisini tekrar çıkarmaya nasıl karar verdiniz?” sorusuna Adnan Özyalçiner şu cevabı verir:

“12 Mart Muhtırası çıkınca her türlü düşünsel özgürlükler ortadan kaldırıldı. Yazarlar hapislere girdi. Biz muhtıra çıkarıldığı dönemin arkasından (ki birbirimizden habersiz olarak) telefonlarla birbirimizi aradık. Kimlerdi onlar? 1972’nin başında bir toplantı yapmaya karar verdik. Ben, Ferit Öngören, Kemal Özer, Hilmi Yavuz, Onat Kutlar, Asım Bezirci, Edip Cansever, Ercüment Uçarı, Önay Sözer, Ülkü Tamer... Cağalolu’da Gazeteciler Cemiyeti’nde toplandık. Ne yapalım dedik. Erdal Öz aramızda yoktu. Alyan Öymen’le Erdal’ı uçak kaçırdılar iddiasıyla hapse atıldılar. ... Toplantıda tek soru ne yapmalıyızdı. Karşılığı da “a”yı yeniden çıkarmalıyız oldu. “(<https://www.evrensel.net>, 2012)

Özyalçiner’in cümlelerinden de anlaşılacağı üzere 12 Mart Muhtırası sol kesime aidiyet hisseden gençlere beklentilerini verememiş, gençler de seslerini duyuracak, hak arayacak yayın organları arayışına girmişlerdir. Söyleşinin devamında ise Özyalçiner “*Yeni a*” dergisini yeniden çıkararak şunları hedeflediklerini söyler:

“Derginin çıkış amacı geniş etkileriyle karşı karşıya bulunduğumuz burjuva batı kültürüyle hesaplaşmak, geleneksel ve aktüel sanatımızın köklü eleştirisini gerçekleştirmek ve bütün bu çalışmaları yaparken halkımızın mücadelesiyle dayanışma sağlamaktır. Hem siyasal hem edebi olarak daha ilk başta olduğu gibi kültürel bir başkaldırıydı.” (<https://www.evrensel.net>, 2012)

Derginin tekrar çıkışındaki bu niyet, bizlere “1968 kuşığı”nın isteklerini, yapmak istediklerini hatırlatır. Nitekim dergideki siyasal ve sosyal içerikli yazılara, tanıtılan edebî eserlere, karikatürlere, fotoğraflara baktığımızda Amerikan Emperyalizmi, toprak reformu, işçi göçü, Vietnam Savaşı, öğretmenlere yapılan haksız uygulamalar gibi konuların derginin temel meselesi olduğunu görmekteyiz.

Sonuç olarak nasıl ki *a* dergisi, “1968 kuşığı”nı hazırlayan yayın organlarından biriye, devamı niteliğinde çıkarılan *Yeni a* dergisi de bu kuşığın izlerini taşır. Dertleri, kavgaları, istekleri hemen hemen aynıdır.

BÖLÜM 2: YENİ A DERGİSİ

2.1. Derginin Tanıtımı

Yeni a dergisi adından da anlaşılacağı gibi 1956-1960 yılları arasında çıkan *a* dergisinin devamı niteliğindedir. *Yeni a* Nisan 1972’de çıkmaya başlar. Sahibi Ferit Öngören, yazı işleri müdürü Refik Durbaş’tır. Yazı işleri müdürlüğü görevini 23. sayıdan itibaren Adnan Çelik devralır. Durbaş’ın o yılda askere gittiğini biliyoruz, değişikliğin sebebi bu olabilir. Derginin aynı görüşü benimseyen kemik bir kadro etrafında şekillendiğini onuncu sayıdaki “Yeni Cilde Başlarken” başlıklı isimsiz yazıdan çıkarabiliriz:

“Yeni a, daha çok bir kadro dergisi olması ve toplu yönetimde çıkmasıyla özellik kazanır. Dergi yönetimini, soyadlarına göre, alfabe sırası ile, Refik Durbaş, Ferit Öngören, Kemal Özer, Adnan Özyalçiner, Nurer Uğurlu topluca sağlarlar.” (1973: 1)

Yönetim kadrosunu bu şekilde sayan derginin fikir kadrosu ise Adnan Özyalçiner, Kemal Özer, Ergin Günçe, Asım Bezirci, Hilmi Yavuz, Ferit Öngören, Nurer Uğurlu gibi isimlerden oluşur. Refik Durbaş’ı derginin yazı işleri müdürü olmasına rağmen yaşının o yıllarda çok genç olması sebebiyle bu kadronun içinde göstermemek gerekir. Durbaş dergide şiirleriyle görülür, fikir içeren düzyazılarıyla yer almaz.

Türkiye’nin içinde bulunduğu 1972 yılının zor koşullarında yayın hayatına başlayan derginin ilk yazılarında üstü kapalı bir dil kullanılır. 1973 yılının ortalarına gelindiğinde ise ülke yönetimine yönelik dil sertleşir. Özellikle 1974 yılında çıkarılan “Genel Af” yasası kapsamında oldukça sert yazıları dergide görmek mümkündür. Eray Canberk *Yeni a* dergisinin yayımlanış amaçlarına ilişkin şunları söyler:

“(…) *Yeni a* (1972- 1974) ise değişen sorunlara çözüm getirmek, sınıfsal kökenleri sağlam bir kültürün oluşmasına katkıda bulunmak, burjuva Batı kültürüyle hesaplaşmak gibi ilkelerle çıktı.” (Canberk ve diğerleri, 1996: 173)

Bu ifadeler bağlamında dergiyi incelediğimizde Canberk’in yanılmadığını görürüz. Öncelikle derginin sayfalarında eğitimden Almanya’ya işçi gönderilmesine kadar değişen Türkiye’nin sorunları ile ilgili yazılara rastlarız. “1968 kuşağı”nın vermeye çalıştığı Emperyalizm mücadelesi, işçi ve köylünün sorunları dergide uzun uzun tartışılır. Örneğin Cumhuriyet’in ilânından sonra yaşanmaya başlanan ağalık düzeni ile ilgili metinlere özel yer ayrılmıştır. Toprak Reformu dergi yazarlarının her daim gündemindedir.

Türkiye’deki dergiler incelendiğinde çoğunun bir sanat akımının etkisinde kaldığını, dergide çıkan eserlerin bu akım çevresinde şekillendiğini daha önce söylemiştik. *Yeni a*’da da durum pek farklı değildir. Dergi yazarlarının büyük bir kısmı İkinci Yeni’yi

şekillendiren Gerçeküstücülük akımına savaş açmışlardır, Toplumcu Gerçekçiliğe inanırlar ve eserlerini bu akım etrafında şekillendirirler. Derginin son sayısının “Nâzım Hikmet Özel Sayısı” başlığıyla çıkması derginin çizgisine bir gönderme gibidir. Final, Nâzım Hikmet’le yapılarak başlangıç ilkesine uygun kapanış gerçekleştirilmiş olur. Nâzım Hikmet’in 1970’li yıllarda bazı edebiyat çevrelerinde bir okul olarak görülmesinin sebeplerini Metin Celâl şu şekilde izah eder:

“Nâzım Hikmet’e gelince, onun sağlığında değil çok satmak, kitaplarını bile çok zor koşullarda bastırabildiğini anlatmaya gerek yok. Nâzım Hikmet’in popülerleşmesinin temelinde kişiliği ve mücadelesi yatar. Onun şiirinin öncü yapısı ise çok sonra anlaşılabilmiştir. Nâzım Hikmet’in çok satışa ulaştığı yılların ise 70’li yıllardan günümüze doğru uzandığını biliyoruz. O dönemlerde de şiirleri şiir olarak anlaşılmaktan çok bir propaganda aracı olarak görülüyordu ve daha çok şairliğinin ilk yıllarında yazdığı toplumcu gerçekçi dönemin en sivri ve slogan ağırlıklı şiirleri kitlelerce benimsenip, büyük satış rakamlarına ulaşıyordu.” Celâl, 1999: 86)

Dergideki yazılar incelendiğinde Celâl’e hak vermek mümkündür. Toplumcu Gerçekçiliğin Türkiye’deki temsilcisi kabul edilebilecek olan Nâzım Hikmet’in şiiri dergide şiiri yayımlanan çoğu şairce yanlış anlaşılmıştır. Toplumcu Gerçekçiliğin sadece güncel olanı esere aktarmak olduğu tezinden yola çıktıkları görülen bu şairlerin anlayışı dergi okuyucusu tarafından hemen fark edilir.

Yeni a bazı değişikliklere uğrayarak tam 27 sayı çıkar. 23. sayıda yazı işleri müdürü değişir ve yeni yazı işleri müdürü Adnan Özyalçınır olur. 25. sayıda ise derginin boyutunda da değişikliğe gidilir ve *Yeni a* daha küçük boyutlarda basılır. Yukarıda da bahsettiğimiz gibi dergi, 21. sayıdan itibaren daha politik bir söyleme evrilir, dergide güncel haberlerin daha çok yer kapladığını gözlemlenir. Sanata, edebiyata dair haber ve yorumlardan daha çok siyaset içerikli metinlerle karşılaşırız. Derginin 12 Eylül 1980 darbesine zemin hazırlayan sağ-sol kavgasının sol ayağını temsil ettiğini söylemek mümkündür. Bu yorumu yaparken o dönemde yayın hayatına devam eden *Yeni Dergi* ve onun üzerinden Mehmet Fuat ile girişilen polemiklerde *Yeni a* yazarları, Mehmet Fuat’ı sağa yakın insanların şiirlerini şiir yıllığında yayımlaması dolayısıyla eleştirirler.

Derginin ilk sayısından son sayısına kadar yönetim adresi ve yazışma adresi değişmez. Yönetim adresi, Nuruosmaniye Cad. Garanti Han No. 36/11, Cağaloğlu/ İstanbul; yazışma adresi ise, P. K. 1392 Sirkeci/ İstanbul’dur. İlk sayıdan itibaren on yedinci sayıya kadar baskı ve dizginin yapıldığı yer Hilâl Matbaası olarak görülür. On yedinci sayıda dizginin Yelken Matbaasında, düzenin CEN- KAY Matbaasında, baskının ise Yörük Matbaasında yapıldığı belirtilir. Yirminci sayıda derginin basıldığı yer Güryay Matbaası

olarak değiştirilir. Yirmi üçüncü sayıda dizgi ve düzenlemenin Çankaya Matbaasında, basımın Erhan Matbaasında yapıldığı söylenir. Yirmi altı ve yirmi yedinci sayılarda basım yerinin adı belirtilmez. Bu bilgiler bize, derginin on yedinci sayıdan itibaren çıkışında bazı sıkıntıların olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

Derginin baskı sayısında da farklılıklar göze çarpar. İlk sayısı 4000 basılan dergi, yedinci sayıdan itibaren 3500, on yedinci sayıda ise 3000 basılır. Bu rakamlar bize derginin abone ve satış sayısının yıldan yıla düştüğünü, yönetim kadrosunun çareyi baskı sayısını azaltmakta bulunduğunu gösterir. Baskı sayısının düşmesinde kâğıt fiyatlarının artışının da etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Derginin her sayısının arka kapağında “Yeni a Dergisi adı anılmadan hiçbir yazı alınamaz. Gönderilen yazı, şiir ve resimler yayınlansın yayınlanmasın geri verilmez.” notu görülür.

Onuncu sayıdaki “Yeni Cilde Başlarken” başlıklı giriş yazısında derginin belli bir kadroya bağlı olduğu fakat büsbütün kapalı bir dergi olmadığı dile getirilir; edebiyata ve sanata gönül vermiş gençlere de kapısını açacağı duyurulur. 1 Mart 1973 tarihli on ikinci sayıda yayımlanan Adnan Özyalçiner’in “Eylemsiz Okurdan Eylemli Okura” başlıklı yazısıyla derginin bu konudaki yayın politikası açıklanır. Yazıda okur ile yazarın iki ayrı sınıf olmadığı vurgusu yapılır. Toplumcu Gerçekçi anlayış çerçevesinde şekillendirilen bu sayfayı Özyalçiner şu cümlelerle anlamlandırır:

“Oysa ki, gerçekten demokratik olan düzende, çoğunlukçu anlayışa uygun olarak, okur, yani halkın kendisi, azınlık demokrasilerindekinin tam tersine, sanatçının, düşünürün yanında yer alır. Üstelik yalnız yer almakla kalmaz; karşılıklı etkilerle bir toplum sorununun çözümünde, bir sanat eserinin yaratılmasında katkısı olur. Böylece okur da toplumsal bir işlevi yüklenir. Yüklendiği bu işlev, toplumsal gelişiminde ona da yapıcı bir kişilik kazandırarak oluşturulan her işte paydaş olmasını sağlar.” (1973: 3)

Bu yazıya karşılık olarak 1 Mayıs 1973 tarihli on dördüncü sayıdan itibaren Özyalçiner’in yazısıyla aynı başlığa sahip bölüm dergide görülmeye başlar. Mustafa Çakıcı adlı bir okur Özyalçiner’in cümlelerini büyük bir beğeniyle okuduğunu, o zamanki basına bakarak halkın kandırılmaya çalışıldığını gözlemlediğini yazar. Yine aynı sayfada Mehmet Çolak adlı bir okuyucu derginin çalışmalarını devrimci dostluğuyla kutladığını söyler. Çolak’ın yazısındaki şu cümleler de *Yeni a*’nın yayın politikasının izdüşümü gibidir:

“(…) Üzücü bir durumdur ki, okurumuz uyuşuktur. Edebiyat ona, soyutun işlevi olarak öğretilmiştir. Ayrıca güç yoluyla yetenek de ezilmemiş değil. Amma her ne olursa olsun sürekli bir mücadele, kâğıttan bir aslan olan şu anki burjuva edebiyatını yıkar. (...)” (1973: 9)

Mustafa Akay adlı okuyucu ise toplumun gerçekleriyle yapılacak bir edebiyatın işlevsel olacağını dergide bu konuyla ilgili yazıları çıkan Kemal Özer'in cümlelerinden örnekler vererek anlatır.

Bu yazılarla birlikte Adnan Özyalçın'ın çağrısının karşılık bulunduğunu, derginin kadrosuna okuyucuların da girdiğini söylemek mümkündür. Tabii bu okurların yazarlarla aynı görüşe sahip olduklarını gözlemlemek güç değildir. Dergiye farklı görüşleri olan okurların yazı gönderip göndermediğini bilmiyoruz. Bununla birlikte söz konusu sayfaların dergide çıkan yazıları desteklemek ve dergi yazarlarının çıkan eserlerine övgüler sıralamaktan öteye geçemediğini rahatlıkla söyleyebiliriz.

On yedinci sayının ikinci sayfasında "Okurlarımızın Dikkatine" başlıklı isimsiz bir yazı görülür. Yazıda, kâğıt fiyatlarının artışı neticesinde dergiye zam yapıldığı duyurulur, derginin bundan sonraki fiyatı 5 lira olur. Bu değişiklikle birlikte derginin sayfa sayısı da değişir, dergi 16 sayfaya çıkarılır.

Derginin yirmi birinci sayısında SEKA'nın birinci ve ikinci hamur kâğıda yaptığı yüzde elli zam yüzünden derginin bundan sonraki sayılarının üçüncü hamur kâğıda basılacağı okuyucuya duyurulur.

Yeni a dergisi dönemin çalkantılı havasına uygun şekilde kışkırtıcı yazılarla okur karşısına çıkar. *a* dergisinin çıktığı dönem gibi Türkiye sancılı bir dönemden geçmektedir 1970'li yıllarda. Derginin yazarları bu havaya uygun polemik yazıları yazarlar. Edebiyata ait sorunlar dergi yazarlarının gündemin de olsa da toplumsal sorunlarla ilgili yazılar ağırlıktadır.

Yeni a'da Adnan Özyalçın, Kemal Özer, Asım Bezirci, Hilmi Yavuz, Konur Ertop, Doğan Hızlan, Onat Kutlar, Ferit Öngören, Ergün Günce, Nurer Uğurlu'nun yazıları sıklıkla okuyucu karşısına çıkar. Derginin çeşitli sayılarında Cemal Süreya, Edip Cansever, Süreyya Berfe, Gülten Akın, Metin Altıok, Sennur Sezer, Talip Apaydın, İsmail Uyaroğlu, Füzûzan, Erdal Öz, Leyla Erbil, Hasan Kıyafet, Pablo Neruda, Ülkü Tamer, Rafael Alberti, Bertolt Brecht, Aysel Gülercan, Genco Erkal, Yüksel Pazarkaya, Yaşar Kemal, Vedat Günyol, Burhan Arpad, Mustafa Öneş, Tektaş Ağaoğlu, Fikret Kuzbel, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Seferis, Özdemir İnce, Halit Çelenk, Mehmet Güler, Fikret Otyam, Ahmet Arif, Necati Cumalı, Fahri Erdinç, Aragon, Can Yücel, Mehmet Bayrak, Ataol Behramoğlu, Veysel Çolak imzalarına da rastlarız.

2.2. Derginin İçeriğinin İncelenmesi

2.2.1. Şiir

Osmanlı'nın bir şiir toplumu olduğu fikri Türk edebiyatında meydana gelen tartışmaların çoğunun nihayetinde gelip şiire dayanmasına sebep olmuştur. Şiir elbette toplumsal olaylardan bağımsız bir şekilde değerdendirilemez. Diyebiliriz ki toplumdaki değışimlerden en çok etkilenen yazın türlerinden biri de şiirdir. Osmanlı kültürüyle yetişen şairlerin şiiri ile, Cumhuriyet döneminden sonra yetişen şairlerin gerek biçim gerekse öz bakımından farklı bir şiir inşâ etmiş olmalarının temelinde de bu yatar. Şiir Türk edebiyatında Cumhuriyet'in ilânından sonra da aynı çizgide ilerlememiştir.

Batı ile tanışan sanatçıların başlattığı Tanzimat, sonrasında gelişen Servet-i Fünûn, Beş Hececiler, Yedi Meşaleciler, Toplumsal Gerçekçilik, Garip, İkinci Yeni gibi sanat akımları şairlere yön verdi. Bu şiir dönemlerini oluşturmada yaşanan sosyal ve siyasî olayların ne denli etkili olduğu her daim tartışma konusu olmuştur. Örneğin Atilla İlhan'ın Birinci Yeni'nin İsmet İnönü yönetimiyle, İkinci Yeni'nin ise Adnan Menderes yönetimi sonucu ortaya çıktığına ait görüşü çok tartışılmıştır. İlhan'ın görüşünü benimseyen Asım Bezirci de bu görüşü edebiyat dünyasına kazandırmak için epey çaba sarf eder. Murat Belge şiirde ortaya çıkan akımları doğru analiz etmek gerektiğini söyler:

“Büyük toplumsal dönüşümler genel ideolojiyi de, estetik ideolojiyi de belirli ölçüde değışime uğratırlar. Ancak, bir iktidar değışikliği (bir seçim kazanma) sonucunda bir estetik ideoloji değışikliği olduğunu ileri sürmek, aşırı bir iddiadır.” (Belge, 2018: 355)

Yeni a dergisinde şiirleri görülen şairlerin önemli bir kısmının Toplumcu Gerçekçi olduklarını söylemek mümkündür. Bunların içinde sanata İkinci Yeni ile başlayan daha sonra gelişen koşullarla Toplumcu Gerçekçi çizgisine kayan Kemal Özer gibi şairler de vardır. Bunun yanında şiirini bir akım bünyesinde kurmayan, kendinden önce yaşamış şairlere atıflarla ilerleyerek geleneği yeniden üreten Hilmi Yavuz gibi şairlere de rastlamak mümkündür. Yavuz ile dergideki sanatçıların birlikteliği 1950'lerin ortalarında başlar, *a* dergisinin çıkarılışında birlikte hareket ederler. O yıllarda bile Hilmi Yavuz farklı şiir tarzıyla arkadaşlarının dikkatini çeker. Erdal Öz, 1956 yılında yazdığı günlüğünde Hilmi Yavuz ile buluştuklarını, ondan Edip Cansever'in *Kaybola* şiirini okumasını istediklerini, onun da çok güzel şiir okumasına rağmen bu şiiri sevmediği için güzel okumadığını söyler ve ardından ekler:

“(…) Sonra da, ‘böyle bir şey anlatan şiiri sevmediğini, şiirin anlaşıldıktan, çözüldükten sonra artık şiir olmak özelliğini yitirdiğini’ söyledi. Çok biçimci bir görüş bence, Biz

şairin de bir şey anlatmasını istiyorduk; Hilmi buna karşıydı. Ona göre, şiire güzel bir mısra başlanırmış, ama şair ne diyeceğini bilmezmiş, kelimeleri zorlarmış, güzel kelime dizileri yapmak, biçim oyunları yapmakmış şairin işi. Yani Hilmi şiirin öncelikle bir kelime cambazlığı olduğu görüşündeydi.” (Öz, 2016: 24)

Bu cümleler bize Hilmi Yavuz’un şiirde kapalılığı, imgeyi aradığını gösterir; nitekim şiirleri okunduğunda da poetikası ile eserleri arasında bir zıtlığa düşmediği açıkça görülür.

Yukarıda zikredilen isimler dikkatle incelendiğinde de İkinci Yeni akımına her daim bağlı kalan şairler de göze çarpar. Edip Cansever, Cemal Süreya bunlardan bazılarıdır. Dünya görüşü bakımından dergi yazarlarına yakın olan Edip Cansever, şiir çizgisi bakımından onlardan ayrılır. Ölümüne değin TİP üyesi olan Cansever, şiirini bir propaganda aracı yapmaktan olabildiğince uzak durmuştur. Cansever, yaptığı bir söyleşi gerçek toplumcu şiirini yazanların, ki en büyüğünün Nâzım Hikmet olduğunu söyler, şiiri slogana indirgemekten dikkatle kaçındıklarını ifade eder. (Cansever, 2009: 229)

Dergideki şiirleri şair başlıkları ile şu şekilde inceledik:

2.2.1.1. Ahmet Arif

Ahmet Arif, Nâzım Hikmet’in açtığı şiir çizgisinden yürüyen bir şair olarak tanınır. 1968 yılında yayımlanan *Hasretinden Prangalar Eskittim* kitabıyla geniş bir okuyucu kitlesine ulaşan şairin daha sonra bir şiir kitabı çıkarmamış olması, dergilerde şiirlerine çok sık rastlanılmaması Ahmet Oktay’a göre okuruyla yeterince bütünleşememiş olmasından ileri gelmektedir:

“Ahmet Arif, toplumsal ve siyasal özgürlüklerin en kullanılabilir olduğu dönemde bile kendi içine kapalı dergilerde ürünlerinden çok mitoslaşmış adıyla anılmıştır. Bir anlamda, tüketicisi yazın okurları değil, yazınla dolayısıyla ilgilenen; yazını siyasanın aracı sayan eylemci gençlik kesimi olmuştur.” (Oktay, 2008: 731)

Oktay’ın söylediklerinden hareketle edebiyatı temel almayan, dünya görüşlerinin açılmanması için edebiyatı kullanan mecralardan birinin de *Yeni a* olduğunu söylemek mümkündür.

“Kalbim Dinamit Kuyusu” başlığını taşıyan şiirin altında bir not bölümü vardır. Notta bütünü yayımlanmayan şiirin herhangi bir parçasının afiş yapılması, plağa konması, bestelenmesinin ancak şairin izni ile olabileceğinin altı çizilir. Başka hiçbir şiir için yazılmayan böyle bir notun, neden bu şiir için yazıldığı bilinmiyor. Belki de şair daha

önce bu durumu yaşadığı için önlem almak istemiştir. Şiirde acılar çeken, halkın kurtuluşundan başka bir şey düşünmeyen gençlik anlatılır.

2.2.1.2. Can Aksın

Fikret Kuzbel gibi adına kaynaklarda rastlamadığımız Can Aksın'ın derginin yirmi birinci sayısında “Hoş Geldin Ölüm” başlıklı şiirini görürüz. Aksın'ın şiiri toplumcu bir çizgide durur. Şiirde emeğinin karşılığını almak için greve giden, mücadeleye giden işçi anlatılır.

2.2.1.3. Can Yücel

Can Yücel'in şiirine derginin yirmi dördüncü sayısında ilk defa rastlarız. 12 Mart 1971 Muhtırası kapsamında Che Guevara ve Mao çevirileri yaptığı gerekçesiyle 15 yıl hapis cezası alan şair, “can yücel'den üç şiir” başlığını taşıyan şiirlerini muhtemelen hapiste yazmıştır. 1974 Genel Affı'yla özgürlüğüne kavuşan şairin şiirleri dönemin sıkıcı havasına inat taşlama, ironi ile doludur. Dergideki şiirde mevcut yönetimi eleştiri amacı güden şiirde şair, bu duvarları aştığında arkasında kalan düdüğün “düt!” diye ötmekten başka bir şey yapamayacağını söyler. Sayfanın yarısına kadar alt alta “ü” harfi yazılır. Şiirinde argo kelimeleri sıklıkla kullanan Yücel “o gamlı şövalyeye” başlıklı şiirinde de geleneğini bozmaz. Kendini şövalyeye benzeten şair “Rozanant'ın kışında yıllardır seferiyim.” (1974: 3) dizesiyle kendisiyle ve yönetimle dalga geçer.

2.2.1.4. Cemal Süreya

Şiirde bireyselliği ile tanınan Cemal Süreya derginin ilk sayısındaki “Seviş Yolcu” şiirinde kendi yaşamını anlatır gibidir. Kendisi Dersimli olan şair, ailesiyle yedi yaşındayken Bilecik'e sürgün edilmiştir. Süreya çocukluğunda ruhuna kazınan gurbet duygusunu şiirde şu dizelere döker.

“Gurbet, yavrum garba düşmektir gurbet

Çiçeklerden gelincik içinde Bünyamin sevgisi” (1972: 3)

Dördüncü sayıda Cemal Süreya'nın “Onlar İçin Minibüs Şarkısı” adlı uzun bir şiiri yer alır. Süreya şiirinde Cumhuriyet'in ilânından sonra ortaya çıkan burjuva sınıfını eleştirir. Bu kesimi, kültürsüzlükle suçlar. Bu şiir dil bakımından da şairin diğerlerinden mizah dilini seçmiş olması bakımından ayrılır. Türk toplumunda görülen yanlış, görüntüden ibaret olan Batılı olma isteğine de göndermeler yapılır. Şiirde havaryı lahmacuna sarıp yiyen, viskiyi kâseyle içen insanlardan bahsedilir. Patatesin ağaçta yetiştiğini söyleyecek kadar topraktan uzaktırlar.

2.2.1.5. Edip Cansever

Yeni a dergisinde yayımlanan şiirler, şairlerinin poetikalarını aşır bir noktada birleşme özelliği gösterirler. İnsan acıları, toplumun kanayan yönleri şiirlerin çoğunun konusu olur. Bu şairlere Edip Cansever'i örnek verebiliriz. Şiire 1940'larda başlayan Edip Cansever, 1963'ten sonra maddeci, toplumcu, yalın şiirler kaleme alır. (Aytaş, 2008: 139)

Derginin ilk sayısında Edip Cansever, Cemal Süreya ve Ercüment Uçar'ın şiirleri görülür. Cansever'in "Mendil, Mendil, Mendil / Ne Kadar Mendil Varsa O kadar Acılıyım" başlığını taşıyan şiirdeki dizeler bize amacı uğruna silahların önüne atılan devrimci gençleri hatırlatır:

"Unutmam
(...)
Görünce hatırlarım
Bir silâhın bir gövdeye ustaca patlamasını
Sigara dumanı kaçsa gözlerime hatırlarım" (1972: 2)

Dergideki yazılardan bahsettiğimiz bölümde 1 Haziran 1972 tarihli sayıda yayımlanan şiirlerde de Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının o yılın mayıs ayında idam edilmelerine göndermeler yapıldığını söylemiştik. Bu göndermelerden biri Edip Cansever'in "Uzak Yakınlık" adını taşıyan şiirinde görülür. Şiirin ikinci bölümünde geçen "*deniz*" kelimesi hiç şüphesiz tesadüf değildir:

"Dallar mı kırılmış, sarmaşıklar mı toz içinde
Beklesem hemen gelecek olduğun
Tam öyle olduğun
Oysa hep yanımdasın, seninle her şey yanımda
Kırık dökük de olsa yanımda
Mesela çok sevdiğim deniz bile yanımda
O deniz ki aramızda hiç kımıldamadan
Erkeğini iyi tanıyan bir kadın gibi yorgun." (1972: 2)

Edip Cansever'in dördüncü sayıdaki şiiri "O Mavilik Derdi" adını taşır. Cansever yapılan bir söyleşi de şiirlerini şöyle tarif eder:

"Yörüngemde iki şiir devinimi oluyor. Bunlardan biri, gene bir bütünsellik içinde yazdığım (Sevda ile Sevgi'de olduğu gibi) kısa şiirler. Anlık duygulanımların şiirleri de denebilir. Ötekisi ise düşünceye ağırlık veren, bir sorunsalı içeren şiirler. Birinden birine geçerken, daha geçme

döneminde kitaplarımı birbirine bağlayabiliyor yazdıklarım. Bazen de birkaç kitaptan sonra gerçekleşiyor bu.” (Cansever, 2009: 258)

Edip Cansever’in kendi şiiri ile ilgili bu açıklamayı okuduktan sonra “O Mavilik Derdi”yi birinci gruba dahil edebiliriz. Şairin bir çırpıda yazdığı, yaşadığı bir duygu sonucu ortaya çıktığı kesin gibi görünür. Yine aynı söyleşide Cansever, şiirine doğanın yerleştiğini ifade eder. (Cansever, 2009: 256) Bu şiirde de şairin yaşadığı duyguları ona yaşatan insan değil, mavi diye tanımladığı denizin kendisidir. Şairin kendisi de insan değildir artık, âdeta bir kuşa dönüşmüştür:

“Özlenirsin, alabildiğine varsın da
Daha da var oluyorsun gün günden
Olgun bir meyva gibi güleceksin zamanla
Bir kadın da değilsin, bir kişi de değilsin
Bir kuş olsa mavilik derdi buna.” (1972: 3)

Edip Cansever’in altıncı sayıdaki şiiri “Ölü Kalmış Biri / Yaşıyor Her İkisi De” başlığını taşır. Şairin şiirini ikiye ayırdığını söylemiştik. Bu şiir yukarıdaki şiirden farklıdır, toplumsal bir mesele üzerine kaleme alındığı bellidir. Şiirde geçen doğaya ait kelimelere farklı anlamlar yüklenmeye çalışılmıştır. Örneğin geçen “deniz” kelimesi, Deniz Gezmiş adını çağrıştırır. Dizelerde ölüm güzellemesi de yapılır, ölüm yeni bir başlangıçtır. Bu “yeniden” kelimesiyle vurgulanan başlangıçla, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının idam edilmesinden sonra oluşan bilinçlenmenin kastediliyor olması ihtimali yüksektir:

“(…)
Ben doğduğum
Sense bir ölüm sonrası güzelliğinde
Basarakten geçeceğiz yeniden
Yeniden yeniden yeniden
Daha öfkeli
Yenikken bıraktığımız ayak izlerimize.” (1972: 2)

Edip Cansever’in “Bizim De Bir Bildiğimiz Var” başlığını taşıyan şiiri derginin yedinci sayısında yayımlanır. Cansever’in doğayla konuştuğu bu şiirde, aynı zamanda doğa insanlaşır, şairin arkadaşı olur.

Derginin on beşinci sayısında “Sonrası Kalır” şiiri yayımlanır. 1973 yılında Deniz Gezmiş adını açık açık kullanamayan şairler dil oyunlarına girişir. Şiirde “Gezginim, açık denizlerden yanayım” dizesiyle şair, devrimci gençliği şiiriyle anlatmak ister.

2.2.1.6. Ercüment Uçar

Derginin birinci sayısında Ercüment Uçar’ın İkinci Yeni şiiri ile toplumcu şiir arasına sıkışmış gibi duran “Bir Dizi Vitrin” şiiriyle karşılaşırız. Şiirin küçük harflerle başlaması, noktalama işaretlerinin olmayışı şekil bakımından bizi İkinci Yeni şiirine götürür. Bunun yanında “çıkışsa istanbuldan yola bir şarkının gül teni” dizesindeki “*şarkının gül teni*” imgesi bizi İkinci Yeni şiirine götürmesi bakımından ilginçtir. Bunun yanında şiirin ikinci bölümünde toplumcu şairin kullandığı halkın içinden gelen kelimeler dikkat çeker:

“belki bir ölü kalkıp gömütünden
çişim geldi diyecektir
bir osmanlı tulumbasıyla
kuyulardan çekilirken su” (1972: 9)

Dizelerde karşımıza çıkan bir başka özellik de şairin Öztürkçe kelimelere yönelmiş olmasıdır. Uçar, “*mezar*” kelimesi yerine “*gömüt*” demeyi tercih eder.

2.2.1.7. Ergin Günçe

1972 tarihi Türk solu için acı başlangıçların da tarihidir. Toplumcu gerçekçi şiir, sosyal hayatta yaşanan acıları da şiirine yansıtır. 1 Ağustos 1972 tarihli derginin dördüncü sayısında Ergin Günçe “Geride Kalmış Bir Çocuk İçin Gazel” isimli şiirinde bu acılardan beslenir. Annesinin kendini astığı, abisinin boynundan vurulduğu, ablasının sorguda can çektiği, teyzesinin, amcasının delirdiği, babasının gözaltına alındığı bir çocuğun dramını anlatır. Bu şiir, yönetimin insanlara yaşattığı acıların bütün bir aileyi etkilediğini anlatması bakımından önemlidir.

1 Temmuz 1972 tarihli derginin dördüncü sayısında Ergin Günçe’nin “Bir Yaz Ölümüne Hazırlık” şiiri yayımlanır. İnsan hayatını genel olarak konu ediyormuş gibi görünen şiirin derdi aslında 1972 yılında yaşanan acılardır. Şiirde geçen “*yaz ölümü*” tamlaması devrimci gençlerin ölümünü ifade etmesi bakımından dikkati çeker. Yine şiirde “Her padişaha karşı şiir direnecektir” (1972: 5) mısrasıyla direnişin devam edeceği vurgusu yapılır.

Ergin Günçe'nin "Vur Kalbini Tabancanla" adlı şiiri derginin yedinci sayısında yayımlanır. Toplumun oluşturduğu uydurma kriterlerle oluşan güç odakları hedef alınır, şair kendisinden ve kardeşlerim dediği devrimcilerden bu güç odaklarının korkması gerektiğini ifade eder.

1 Aralık 1972 tarihli derginin dokuzuncu sayısında Ergin Günçe'nin "Alfabe İçin/ Bir Ağıt" şiiri yayımlanır. Şiirde biçim özellikleri oldukça farklıdır. Kelimeler "Al fa be de" şeklinde hecelere bölünür, aynı zamanda toplumcu şiirden farklı özellikler gösterir, anlatım kapalıdır, az da olsa kelimelere farklı anlamlar yüklenilmeye çalışılmıştır.

Derginin onuncu sayısında "Yemen Türküsü/ Cinsinden Sıkıntı" adlı Ergin Günçe'ye ait şiirde "Bu nasıl gündü böyle" (1973: 3) dizesi sürekli tekrarlanır. Şaire göre bu öyle bir gündür ki hiç kimse gülmez, kadınlar çamaşır asmaz, bütün töreler kalkmıştır, sanki insanlar Yemen'de çarpışıyordur. Günçe'nin bahsettiği bu günde Tanrı bile yoktur. Günçe, Tanrı'yı bir adamın kestiğini söyler. Bu adamı oldukça tüketici olduğunu söyler. Bu dizlerden yola çıkarak şairin bir Kapitalizm eleştirisi yaptığını varsaymak, yaşanan onca şiddetin, savaşların sorumlusunun Kapitalizm olduğu sonucuna varmak mümkündür.

Ergin Günçe'nin şiirlerinde doğrudan gerçek hayata da gönderme vardır. Derginin on ikinci sayısında "Kış Dörtlükleri" başlığını taşıyan şiirin son bölümünde 23 Eylül 1969 yılında öldürülen devrimci Taylan Özgür'ün adı geçer:

"(...)

Saat 19 haberlerinde taylanı vurdular

Bütün yanaklarım sarı

Güneş aklında tut onları

Matematik hesapla bunları" (1973: 2)

Derginin on üçüncü sayısında Ergin Günçe'nin "Kuş Sesleri Ovalara Yayılır/ Hafız Burhan Plağından" başlıklı şiirinde türlü zorluklara göğüs geren insanın mücadelesi anlatılır. Şiire bakıldığında Günçe'nin Garip akımıyla başlayan ardından İkinci Yeni ile devam eden sanat anlayışının, yaşanan olaylar neticesinde toplumcu şiire evrildiğini söylemek mümkündür.

Günce on dördüncü sayıda Shakespeare'in "Olmak ya da olmamak" sözünü "Olmak ya da Vurmak" şekline dönüştürüp şiirine başlık yapar. Bu şiir, dönemin şiddet ortamından

bunalan şairin yakınmasıdır. Günçe'nin odak noktası olarak aldığı çocuk imgesi bu şiirde de karşımıza çıkar.

Derginin on altıncı sayısında yayımlanan “Bayrama Gitmeyen Çocuklar” şiirinde karşımıza yine Günçe'nin masumiyetle özdeşleştirdiği çocuk vardır. Üç bölümden oluşan şiir “Çırak, Okullu, Tutuklu” bölümlerinden oluşur. Devrimci gençlerin yaşam serüvenlerinin anlatıldığı şiir “Dün burada 3 kişi astılar!” (1973: 3) dizesiyle biter.

Günçe, toplumsal olayları “*şiir, tabanca, barut, kelepçe, karanlık, diken, tetik, kale*” kelimelerini kullanarak üstü kapalı bir şekilde derginin on yedinci sayısında “Arındıkça” şiiriyle anlatmaya çalışır. Şiirde devrimci gençlerin mücadelesine değinilir, her bir genç bir kale olarak tasavvur edilir:

“(…)
Şiir boşalmıştır. Gözü keskin çocuk
Suratı yağmurla hırpalansa da
Bir tetik. Birdenbire bir tetik
Kol düştü. Başka kaleler kaldı geriye.” (1973: 3)

Derginin yirminci sayısında “Eski Şiir”le Günçe İkinci Yeni tarzında yazılan şiirleri eleştirir. İkinci Yeni'ye ait şiirlerde anlatılanlara değindikten sonra “Sakıncalı buluyor devrimci çocuk ve gülümsüyor.” dizesiyle toplumcu şiiri yüceltir.

Günçe'nin yirmi birinci sayıda yayımlanan “Bu Tanrı/ Dedemden Kaldı Bana!” adlı şiiri ise şairin biyografisinden izler taşır. Çocukluğunda dedesiyle zaman geçiren, onun din ile ilgili kıssaları anlattığını söyleyen Günçe, şiirle birlikte çocukluğuna da döner. “Leblebi sûresini ve Deve bölümündeki çapkınlığı hatırlatan” dizesinde geçen süre büyük ihtimalle Leheb Sûresi'dir. Çocuk aklında çağrışım yoluyla bu sûrenin adı leblebe olmuştur. Günçe gerçek hayatından yola çıkarak aslında toplumdaki din algısını da eleştirmeye çalışır. Müslüman olan çoğu kişinin kuralları kutsal kitaptan değil de kulaktan dolma bilgilerle öğrenmesine karşı çıkılır. Günçe, şiirinde dedesi gibi insanları da tasvir eder ve onların samimi oluşlarından bahseder.

“(…)
Bilgindiler, musikiye bağlıydılar eski adamlar, gözleri güleç
On yıl savaştılar, madalya aldılar ya da almadılar, yaraları vardı
Şimdi çok azaldılar, şimdi çok azaldılar, şimdi çok azaldılar “ (1973: 3)

Derginin yirmi ikinci sayısında yayımlanan “Bir Celladı Tanımak İçin/ İlk Akla Gelen Sorular” başlıklı şiirde Günçe, topluma yaşatılan acıları birey üzerinden ele alır. Egemen güçleri bir kenara koyan şair, bu güçlerin maşası olan ve “*cellat*” olarak nitelendirdiği insanları tanımak için sorular sorar. İnsanı kötülük yapmaya sevk eden yaşantıların peşine düşüldüğü şiirde ironi de vardır. “İster misin karısı kaçmış olsun?” dizesiyle celladın ruhundaki karanlık noktalara işaret edilmeye çalışılırken, okuyucuya tebessüm de ettirilir.

Günçe’nin yirmi beşinci sayıdaki “Sen Nerdesin, Yargıçlar Nerde” şiiri bize Yahya Kemal Beyatlı’nın *Özleyen* şiirinde geçen “Sen nerdesin, ey sevgili, yaz günleri nerde!” dizesini hatırlatır. Şair dizeyi alıp dönüşüme uğratmış gibidir. Şiirde yaşanan tutuklanmalar, ölümler anlatılır.

Günçe’nin şiirinde mizah unsurlarına rastlamanın mümkün olduğunu söylemiştik. Yirmi yedinci sayıda yayımlanan “Saçma Sapan Bir Şiir”de de şairin bu yönü kuvvetlidir. Bir sayıklama gibi olan şiirde Günçe, Çerkez oluşuna atıflar yapar. Kendiyle hesaplaşmaya girmiş bir ferdin şiirine benzer, yabancılaşmaktan bahseder. Bu dizeler dönemin siyasî ve sosyal havasından bunalmış bir ruhun izlerini görmek mümkündür:

“(…)

Bana kalırsa kendinden boşan, bir celsede boşanırsın

Yeter artık bu kadar yabancılaşman” (1974: 9)

2.2.1.8. Fahri Erdinç

Fahri Erdinç, Türk edebiyatında fazla tanınan bir sanatçı değildir. Derginin yirmi dördüncü sayısında şairin üç şiirine yer verilir. Şiirlerin hemen üstünde Erdinç’in biyografisine de yer verilir. Biyografiye göre 1958 yılında yurt dışına çıkan şairin ilk hikâyesi *Büyük Doğu*’da yayımlanmıştır. Dergi, Erdinç’in şiirlerinin dergide yayımlanmasının sebebi olarak, onun Türkiye’de şiirin gelişmesi bakımından önemli olması gösterilir. “yine de”, “moskova’da bir duvar”, “yaşam çizgileri” başlıklarını taşıyan bu üç şiirde de toplumcu çizgi ağır basar.

2.2.1.9. Fazıl Hüsnü Dağlarca

Poetikasını her konuda şiir yazarak kuran Fazıl Hüsnü Dağlarca derginin yirminci sayısında “Şilili Bir Subaydan Telgraf” başlıklı Şili’de yaşanan olaylara değinen şiiriyle yer alır. “Subaylık giysilerimi yaktım” dizesi on beş yıl sürdürdüğü askerlik görevine bir gönderme olarak kabul edilebilir. Allende’yi anlatan şiir şairin kendini anlatışına

dönüşür. Şair askerliği bırakışını özgürlüğe adım atışı olarak değerlendirir. Kendini de bir devrimci olarak gören şair, devrim uğruna mücadele edenleri de gök işçisi olarak niteler:

“(…)

Allende

Birer basamaktır bütün devrimciler

Çıkarlar yaşamaya, çıkarırlar yukarı, gelende geçende

Bir gök işçisiyim işte, seni kaktım

Yıldızları takarcasına göğsüne, er oldum yer yürek,

Subaylık giysilerimi yaktım.

(…)” (1973: 2)

2.2.1.10. Fikret Kuzbel

İsmi pek duyulmayan şairin “Çağrışımlar-VI” adlı şiiri derginin yirminci sayısında görülür. Şiir, Kapitalist sisteme duyulan öfkenin dışavurumu gibidir. Fikret Kuzbel şiirinde çağın kötü düzenine başkaldırmayı sevdiğini de söyler.

2.2.1.11. Hasan Can

1 Temmuz 1973 tarihli derginin on altıncı sayısında “ Sardunyaya Ağıt” isimli bir şiirle karşılaşırız. Adnan Özyalçiner ile yaptığımız görüşmede Hasan Can adının müstear olduğunu, bu şiirin Can Yücel’e ait olduğunu öğrendik. O dönemde hapiste olan Can Yücel’in adının dergide adının geçmesinin doğru olmadığı düşünülerek bu ad tercih edilmiştir. Şiirde hapisane hayatının anlatıldığı görülür.

“(…)

Can’ın gözleri yaşta

Aklı idamlık gardaşa

Yeşil ölümle dalaşa

Sabahleyin saat beşte.” (1973: 7)

2.2.1.12. Hilmi Yavuz

Derginin ikinci sayısında Hilmi Yavuz’un “Feodal” şiiri yayımlanır. Şiirde toplumsal bir karşılığı olan “*feodal*” kavramını metafora dönüştürerek kelimeyi kültürel bir düzlemde yeniden inşâ eder:

“(…)

Ey, ki yalnızlığın ortakçı kulu
Bozlak gizemlere bal ören abdal
Bir yanına çifte gurbet sokulu
Ağaçlarda dal sürüyor feodal” (1972: 6)

Dergide Türk kültürü üzerine yazılarıyla çok sık gördüğümüz Yavuz, bu şiirde de konuyu şiir diliyle ele alır. Yazılarında “*abdall*” denilen kişilerin Anadolu’da Türk kültürünü yerleştirmek için uğraş verdiklerini dile getiren şair, şiirinde de abdalları bal yapan birer arıya benzetir.

Dördüncü sayıdaki Hilmi Yavuz’a ait şiir “Şimdi Nedense” başlığını taşır ve kelebeğin naif varlığını merkeze alır. Yaşanılan zamanı ele alındığında hemen dağılan kelebeğe benzeten Yavuz, imgelerle ördüğü şiirinde yaşanılan güne de atıfta bulunur. Şair, aşağıda gösterilen dizelerle yaşanılan acıların ortak olduğu vurgusu da yapar:

“biliyorsun en bakımlı bahçe
sessizliktir
gülüşler oraya sürgün edildi
acıların kardeş olduğunu
kimse anlayamadı” (1972: 3)

Beşinci sayıdaki Hilmi Yavuz şiiri “Pirsultan” adını taşır. Başlıkta “*Pir Sultan*” birleşik yazılmıştır. Gelenekten beslenen bir şair olan Yavuz, Pir Sultan ile hüznün kelimeleri arasında bağlantı kurar.

Şiirinde gelenekten beslenmeyi seven Yavuz’un on üçüncü sayıdaki şiiri “Folklor” başlığını taşır. Kelimelere farklı anlamlar yükleyerek şiirini kuran Yavuz’un bu şiirinde de kelime gerçek anlamından uzaklaşır, örneğin “*gözlerinin folkloru*” tamlamasını kurarak kelimeye başka bir anlam yükler.

Derginin on altıncı sayısında yayımlanan Yavuz’un şiiri “Sırası Gelince” başlığını taşır. Günlük hayatta başka anlamlar taşıyan “*haraç ve vergi*” kavramları şiirde soyut kelimelerle birleştirilir. “acının vergisini verdin, gülün haracını ödedin” (1973: 4) dizesinde Yavuz’un şiirinde ustalıkla ördüğü anlam dünyasını görürüz.

Hilmi Yavuz’un şiirde anlam kaygısına, mesaj verme isteğine karşı bir şairdir; fakat bu dergideki şiirlerinde bazı özel isimlerle ya da kelimelerle dönemin havasına uygun şiirler yazdığını da söylemek mümkündür. Örneğin yönetime başkaldırdığı için idam edilen Pir

Sultan Abdal ismi, derginin on yedinci sayısında “Düş Yola Ey Yabancı” başlıklı şiirde de karşımıza çıkar. “bil, şiir gurbettedir emrah’la/ ağzı kanlı bir ağaç selidir pirsultan için” (1973: 2) dizelerinde Yavuz’un şiir poetikasına dair önemli ipuçları vardır. Şair, Pir Sultan Abdal’ın idam edilmesi olayındaki acı ile şiiri aynı düzlemde birleştirir. Şiirinde hüznü imler. “ölümün kovanında arılar/ kurarlar balını bilincin” dizelerinde şairin şiirinde beslenme kaynağı olan Rilke’nin şiirine de ulaşırız.

Derginin on sekizinci sayısında Yavuz’un “Yok Hükmündedir” adlı şiiri yayımlanır. Şiirde “*hüzün*” kelimesi şairin anayurdu olarak belirtilir. Divan edebiyatında sıklıkla kullanılan rûzigâr kuşu şiirde bir idam fermanının okuyucusuna dönüşür.

Hilmi Yavuz’un 1975 yılında çıkan *Bedreddin Üzerine Şiirler* kitabında yer alan “Bedreddin” şiiri derginin on dokuzuncu sayısında yayımlanır. Yavuz, şiirde Nâzım Hikmet’in toplumsal bir mesele olarak ele aldığı Şeyh Bedreddin’i tasavvufî yönüyle ele alır. Şairin “şeyhim” diye seslendiği Şeyh Bedreddin’i Sosyalist düşünce sisteminin gördüğü pencereden değil; mutasavvıf kimliği üzerinden şiirine yerleştirir. Şiirde Şeyh Bedreddin’in eseri *Vâridât* da yer bulur. Yavuz, temsilî imleri şiirsel imlere dönüştürür. Temsilî imlerin gündelik hayattan çok tarihi imlediğini söyleyebileceğimiz Bedreddin Üzerine Şiirler için şair 22 Mayıs 1978’te Milliyet Sanat’ın kendisiyle yaptığı söyleşide gelenekten yararlanma bağlamında şunları söyler:

“Bedreddin Üzerine Şiirler, belirli bir tarihsel temanın (Şeyh Bedreddin Ayaklanması) şiirsel bir metin haline getirilmesiydi. Bu şiirsel metnin oluşturulması için de, 15. yüzyıl Türkçesini gerek sözdizimsel, gerekse anlambilimsel açıdan belirleyen yapı ve deyiş özelliklerini araştırdım ve bulgularımı, Bedreddin Üzerine Şiirler’in söylem (dizcourse) alanını oluşturacak bir seçmeyle değerlendirdim. Sözcük seçiminin, edebiyatın özellikle bir dolaylı anlam (connotation) sistemi olması açısından da büyük önemi var. Bedreddin Üzerine Şiirler’de 15. yüzyıl Osmanlı toplumunun tarihsel bağlamını oluşturacak sözcükleri özellikle benzetme (teşbih) öğeleri olarak kullandım. Bu doğrultuda onlara metin içinde dolaylı anlamlar yükledim. Bu, Bedreddin Üzerine Şiirler’de gelenekten yararlanma sorununun bir kesimi...” (Yavuz, 2012: 14))

Şiirinde geleneği dönüştürüp yeniden kullanmayı seven Yavuz şeyh-mürid ilişkisi çerçevesinde Şeyh Bedreddin’in kendine öğretmesini istediği hikmetleri de şöyle sıralar:

“(…)

buyur otur

şeyhim

samanyollarının ılık sedirine uzan

uzun, görklü ve sof

yüzünü bizden yana döndür
bize buğdayın ateşini
gözlerin timarını
ve hüznün vâridatını anlat” (1973: 4)

Derginin yirminci sayısında Yavuz’un “Torlak Kemal” adlı şiirini görürüz. Bu şiir de daha sonra *Bedreddin Üzerine Şiirler* kitabında yayımlanır. Yavuz, Şeyh Bedreddin’in isyan ettiği yanında olduğuna inanılan müridi Torlak Kemal’i bir kahraman olarak resmeder:

“(…)
ellerin ovalara üzengi
denizin tuğu, ağacın borkü
ve dahi ölümü bir yilkı
gibi bırakıp gidensin
torlak kemal
(…)” (1973: 3)

Şairin *Bedreddin Üzerine Şiirler* kitabında yer alacak “Börklüce Mustafa” derginin yirmi birinci sayısında, “musa çelevi” yirmi ikinci sayısında, “musa çelevi” yirmi ikinci sayısında yayımlanır. Börklüce Mustafa’nın bireysel dramı ilgilendirir Yavuz’u; denilebilir ki şair, Mustafa Suphi, İbrahim Talu, Bedreddin’in bireysel dramlarına odaklanarak, şiirsel söylemini siyasal alandan uzaklaşarak sosyal düzlemde yeniden kurar. Bireysel dramların şiirini öznel ama bireyci olmayan bir üslûpla kaleme alır. Yavuz’un Şeyh Bedreddin üzerinden o tarihte yaşamış başka insanları da şiirinin konusu yapması olaylara geniş bir açıdan bakmak isteyen bir bireyin eylemidir. Yavuz, Broy dergisinde Mart 1990’da Enver Ercan’la yaptığı söyleşide bir izleği yazmak hususunda şunları söyler:

“Bir izleği yazmak, bana her zaman daha kuşatıcı gelmiştir. Ama ele aldığınız izlek tek bir şiirle kuşatılamazdı. Şeyh Bedreddin olgusu yalnızca onu yazmakla kuşatılamazdı. Bedreddin’in karşıtlarını da yazmak zorunluydu. Mevlânâ Hayder, Bayezid Paşa şiirleri bu zorunluluğun sonucu yazıldı.” (Yavuz, 1999: 62)

2.2.1.13. İsmail Uyaroglu

Şiire dergide şiirleri yayımlanan çoğu şair gibi İkinci Yeni akımıyla başlayan, daha sonra şiirini toplumcu gerçekçi çizgisine taşıyan İsmail Uyaroglu’nun dergideki ilk şiiri on sekizinci sayıda yayımlanır. “Kimya” adını taşıyan şiirde devrimci gençlerin yaşadıkları

üzerinden umut çağrısı yapılır. Oldukça yalın bir dilin kullanıldığı şiir “çünkü umut her şeye dönüşür.” (1973: 6) dizesiyle biter.

Derginin yirmi üçüncü sayısında Uyaroğlu’nun mektup özellikleri taşıyan bir şiiri yayımlanır. Deniz Gezmiş ve arkadaşlarına yazıldığı belli olan bu şiirde, ölenlerin arkasından duyulan acı anlatılmaya çalışılır. Bu şiirde de umut vardır, şair kendini avutan şeyin “*yiğidim*” diye seslendiği devrimci gençlerin isimlerinin doğan çocuklara verilmesi olduğunu söyler. “Hayat bu kadar karşıyken kendine/ Aynı şey için hem ölünür, hem su- / sulurken” dizelerinde ise yaşananlara kayıtsız kalan, ses çıkarmayan insanlar eleştirilir.

Dönemim sıkıntılı atmosferinde şairler yine de aşk duygusu üzerinde durmuşlardır. Uyaroğlu’nun yirmi beşinci sayıda görülen “Aşk” şiiri bu duruma örnek gösterilebilir. Sevgiliye yazıldığı açık olan şiirde, sevgiliyi görememenin acısı yaşanırken bir tarafta da ölen bir gencin haberi gazetede duyulur, böylece acı katlanmış olur. Şiirde toplumsal olaylar, yine duygunun önüne geçmiştir.

2.2.1.14. Kemal Özer

İkinci sayıdaki bir başka şair daha önce dile getirdiğimiz gibi şiire İkinci Yeni ile başlayıp, daha sonra toplumcu şiirle devam etme kararı alan Kemal Özer’dir. Şiire geçmeden önce Kemal Özer’in şiirindeki değişikliğin temellerine inmek gerekir. Murat Belge’nin ifade ettiğine göre bu değişiklikte Memet Fuat’ın payı büyüktür. Belge kitabında Mehmet Fuat’ın Kemal Özer’e Marksist dünya görüşü ile estetik kaygı taşıyan şiiri bir araya getirmesini telkin ettiğini, Özer’in de 1963-1973 yılları arasında bu sentez için uğraş verdiğini söyler. (Belge, 2018: 567) Belge, Özer’in şiirindeki değişimi de şu sözlerle doğru bulmadığını ifade eder:

“Dönüşümünden sonra yazdığı pek çok şiir, bence, yazılmakta olan sosyalist şiire önemli bir katkıda bulunmadı. Nâzım Hikmet’in veya Ahmet Arif’in şiiri kadar güçlü bir etki kaynağı olamadı. Sonuçta olan Kemal Özer’in parlak şiirine oldu.” (Belge, 2018: 568)

1 Mayıs 1972 tarihinde çıkan ikinci sayıdaki Özer şiiri tam da şairin bu geçişi sonlandırdığı yıla rastgelir. Şiirin “Kuşatma” adını taşıması da âdeta bu dönüşümün gerçekleştiğinin haberini okuyucuya verir. Şiirin son bölümünde devrimci gencin karanlıkları bitireceğine dair inanca gönderme yapılır:

“çıkınca karşısına senin gözlerin
diri aşılmaz inançlı gözlerin
bozguna uğrayacaktır kuşatan karanlık

dönecektir sessiz homurtularla geldiği gibi

bin yıllık acıların surları önünden” (1972: 7)

Üçüncü sayıdaki Kemal Özer’in “Onurlu Türkü” şiiri de Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının ölümünün arkasından yazılmış bir ağıt gibidir. Şiirin içinde geçen “mayıs günü” tamlaması bizi idam tarihine götürmesi bakımından dikkat çekicidir. Bunun yanında şair, şiirinde toplumda oluşan değişik seslere tahammülü olmayanların, bu sesleri Emperyalist güçler adına yok etmeye çalışan bir tutum sergilediklerinin de altını çizmek ister:

“içimizdeki bu utanç
avuçlarımızdan birinde tuttuğumuz para
kulaklarımıza çarpan sözcükler
bu kaygan dünya
her şeyin eridiği bu mayıs günü
öfkeyle umutsuzluk acıyla ölüm
kuşkuyla döneklilik yan yana
satıyorlar günün bütün seslerini
sermişler kaldırımlara.” (1972: 3)

Kemal Özer’in dördüncü sayıdaki şiiri “Bir Yanda Umut Bir Yanda Düşman” başlığını taşır. Özer’in Kurtuluş Savaşı’nı merkeze alan şiiri, yaşanan sıkıntılı zamanlara da göndermeler içerir:

“bir sabah ayağa kalktık
aynı anda birbirimizden habersiz
gözlerimiz yoksul ve kocaman
birlikte çarpıyordu artık
aynı saçağın altında yüreklerimiz
yürüdük yaşamı savunmak için
bir yanda umut bir yanda düşman” (1972: 7)

Kemal Özer’in sosyal olayları konu edinen şiirlerinden biri de altıncı sayıda yayımlanır. “Göç” adını taşıyan şiir köyden kente 1970’li yıllarda iyice artan ve önemli bir toplumsal sorun oluşturan göç olgusunu birey üzerinden ele alır. Şiirde göçün bir kalkınma modeli olamayacağını da altı çizilir. Özer, sen diliyle hitap ettiği şiir kişisine kaderini değiştirmeyeceğini bile bile neden yollara düştüğünü sorar.

1 Ekim 1972 tarihli derginin yedinci sayısında yer alan “Bir Gün Daha Büyük Sulara/ Bu Durgun Daracık Irmaktan” başlıklı Kemal Özer’e ait şiir “*büyük ırmak*” ve “*daracık ırmak*” tamlamalarındaki zıtlıkla kurulur. Şairin büyük ırmakla kastettiği olgunun özgürlük, daracık ırmakla ise hapishane olduğunu söylemek mümkündür. Ben diliyle yazılan şiirde hapishanede olan şairin kendisiymiş gibi algılanabilir. Bilindiği gibi Kemal Özer, o tarihlerde bir ceza almamıştır; fakat çok yakın olduğu dostlarından hapishanede yatanlar vardır. Bu şiirin Erdal Öz başta olmak üzere hapishanede yatan sanatçılara bir umut ışığı olması, onlara büyük ırmakları hatırlatması için yazılmış olabileceği kuvvetle muhtemeldir.

Yeni a dergisinin bir kadro dergisi oluşunun etkisi dergide çıkan şiirlere de yansır. 1 Kasım 1972 tarihli derginin sekizinci sayısında Toprak Reformu üzerinde durulmuştur. Kemal Özer’in “Toprağa Bastıkça Söylenen” başlıklı şiiri de insan ile toprağın ilişkisini anlatır. Şiirde geçen “*Pir Sultan, Bedreddin*” gibi isimlerle Özer’in Nâzım Hikmet şiirine eklemlenme isteği de görülür. Şiirde mecaz anlam neredeyse hiç yoktur, bütün kelimeler gerçek anlamdadır.

Özer’in onuncu sayıda şekil özellikleri bakımından düzyazıya benzeyen “Üç Şiir”i yayımlanır. Şiirde dizeler bir cümle gibi alt satıra geçer:

“(…)

Üretmeyenler yaşamı ve rüzgârı göğünden, denizi
balığından esirgeyenler
kökleri toprakta değildir onların. Sudan ve hava-
dan uzağa sürdükçe bir kâğıt parçası kadar boş ve
beyazdırlar. Ve bir çanak parçası kadar eklenmesi ola-
naksız öbür parçalarına. Doğa durur ve ilerlemez çün-
kü damarlarında.

(…)” (1973: 2)

On birinci sayıdaki “Şiir-Günlük” başlıklı metin adıyla aynı biçim özelliklerini taşır. Şair, şiirin başına 1 Ocak 1973 tarihini not düşer, yeni bir yılın ilk gününü anlatır gibidir. Özer, Boğaziçili bir çocuğa bulamadığı kitabını götürdüğünü söyler, gazete dağıtan çocuktan bahseder, iş yerinde lokavt yapan işçilerin eyleme son verdiklerinin haberini okur. Özer’in günlük hayatın içinden seçip çıkardıkları da onun dünya görüşünü açık etmesi bakımından önemlidir. Özer, 12 Mart Muhtırası’ndan sonra tamamen toplumcu şiire

yönelmiştir. Bu şiir de işçilerden, yoksul çocuklardan, zengin ve duyarsız insanlardan bahsederek böyle bir amaca hizmet eder. Yeni yılın ilk gününden bahsettiği bölümü işçilerin, yoksulların daha iyi bir hayatları olduğunu hayal ederek bitirir:

“gelecek yılları düşünüyorum birden
daha aydınlık olacağını yaşamın
kutladıkları vakit hep birlikte
bugün haberlerini taşıyanlar dünyanın
sokaklarını süpürenler ayakkabılarını boyayanlar
örenler işleyenler dokuyanlar
bir ağızdan söyledikleri vakit
sağlıklı türküsünü yeniden yaratılının”
(1973: 3)

Derginin on ikinci sayısında günlük biçiminde yazılan şiire devam edilir. Şiirin 23 Ocak 1973 tarihli bölümünde Marksist gelenekten gelen Afrikalı Amilcar Cabral’ın Portekizli suikastçılar tarafından öldürülmesi konu edinilir. Şiirde Cabral ile öldürülen devrimci gençler arasında da bağlantı kurulur, aynı güç odaklarına karşı savaştıklarının altı çizilir. Şiirin 24 Ocak 1973 tarihli bölümünde ise Vietnam’da yapılan ateşkes anlaşmasına değinilir. Özer, üç milyona yakın insanın ölümünden sonra yapılan bu ateşkesi utanç dolu bir sessizlik olarak görür.

Özer, on dördüncü sayıda da bu şiir tarzına devam eder. 6 Nisan 1973 tarihli bölümde yaşanan bunca acılara rağmen susan ve taraf olmaktan kaçınan insanlar hedef alınır:

“ne esirgeyenlerin yanında yer almış
ne yaşamı üretenlerin bunca yıl
sormalı ödül vermeden ve alkışlamadan önce
yan tutmadan kocamış bu adama
dururken bunca sömürü bunca haksızlık
insanın kul olması insana
göz yummak değil midir yan tutmamak” (1973: 2)

On beşinci sayıda Özer’in şiiriyle temas etmeye çalıştığı hadise 1973 yılında öğretmenlere yönelik baskılardır. Derginin sayfalarında “Öğretmen Kırımı” başlığıyla verilen haberlerde sol kesime mensup öğretmenlerin görevden alındığı, zorla emekliye sevk edildiği yazar. Özer, bu haberleri şiirine taşımıştır. Dönemin yönetimince

susturulmaya çalışan öğretmenlere Özer, şiiriyle yol açar, kararlı bir duruş sergilemelerini öğütler:

“öyleyse bütün köprüleri atacaksın
yenilsen de yürüyeceksin dönüş yok
doğacaksın kendi yangınının küllerinden
değiştirinceye kadar bu yurdun yazgısını” (1973: 3)

Özer’in İkinci Yeni şiirden toplumcu şiire geçiş serüveninde örnek aldığı isim hiç şüphesiz Nâzım Hikmet’tir. On beşinci sayıda yer alan şiirinde “verimli bir şafak dölüdür Nâzım’ın şiiri” (1973: 2) dizesiyle bunu açıklığa kavuşturur.

Derginin on yedinci sayısında Özer’in 1 Haziran 1973 tarihli “Halkı İçin Yaşamış Bir Ozanı/ Kendi İçin Yaşayan Bir Ozanın/ Arkadan Vurmaya Çalışması Üzerine” başlıklı şiiri yayımlanır. Özer’in düzyazılarında da üzerinde durduğu, şiirin bir sorumluluk işi olduğu, topluma hizmet etmesi gerektiği fikri bu şiirde dizelere dökülür. Özer, halk için yazan şairi bir nefer gibi kabul ederken, sanat için şiir yazarları hayal dünyasında yaşayan insanlara benzetir. Şiirde geçen “*Bedreddin*” adı kendini halk için feda eden şairin Nâzım Hikmet olduğunu gösterir. Özer, Hikmet’in insanları bilinçlendirmek için *Simavni Kadısı Oğlu Şeyh Bedreddin Destanı*’nı yazdığını ifade eder:

“(…)
balını devşirdin sen bedreddin kovanının
versin diye bilinç peteğinden yeni oğullar
o kuruyor hayal perdesi yeni suretler için”

Yeni a’nın gerek düzyazılar bakımından, gerekse şiir türünde güncel üzerine kalem oynatan bir dergi olduğunu söylemek yanlış olmaz. Günceli şiirine konu eden şairlerin başında da Kemal Özer gelir. Derginin on sekizinci sayısında “Yiğit Bir Genç Kızın Tabutu Önünde” şiiri 4 Mart 1972’de tutuklanan, 24 Temmuz 1993’te Haydarpaşa Askeri Hastanesi’nde ölen Hacer Alankuş için yazılmıştır. Sol kesim, Alankuş’un işkenceden sonra tedavi edilmediği için öldüğünü düşündüğü için ona devrim şehidi der. Özer, şiirinde Alankuş’un mimarlık fakültesi öğrencisi olmasından yola çıkarak cetveliyle şafaklar çizen, gönyesiyle yaşanan adaletsizlikleri ölçen, pergelinin bir ucuyla emekçinin yanında duran devrimci bir genç portresi çizer. Özer, yaşananları bir kavga ortamına benzeterek, Alankuş’u da bu kavgada kaybedilen bir asker konumuna yükseltir:

“(…)

sırt çevirdi bencil kaygıların ve acıların tümüne
aldı kavgada yerini sıradan bir er olarak” (1973: 4)

Kemal Özer için Türkiye’de yaşanan toplumsal olaylar kadar dünyadakiler de önemlidir. Şili’de o tarihlerde Şili’de yaşanan olaylarda dergi yazarları gibi Özer’in de gündemindedir. Derginin on dokuzuncu sayısında seçimle yönetime gelen, 4 Kasım 1970 ile 11 Eylül 1973 yılları arasında Şili’yi yöneten Batı dünyasının ilk sosyalist devlet başkanı unvanına sahip Salvador Allende konu edinilir. 11 Eylül 1973 tarihinde bu hükümet devrilir ve Allende’yi destekleyen binlerce insan katledilir. 11 Eylül 1973 tarihli “Şimdi Hancer Bir Kıvrıksa Şili” başlığını taşıyan şiir “Umudun şimdi silâhı yok Şili’de” (1973: 2) dizesiyle başlar. Şiirin devamında Şili halkına tıpkı kendi devrimci arkadaşlarına verdiği gibi umut da verilir, Şili’nin düştüğü yerden tekrar kalkacağı söylenir.

Derginin yirmi birinci sayısında Özer’in “Eylül Sonu Çağrışımı” adlı şiiri yayımlanır. 26 Eylül 1973 tarihini taşıyan şiiri devrimci gençlerin hayatıyla ilgili önemli kararlar veren insanlar sorgulanır. İş elbiselerini çıkardıklarında sokakta dolaşan, bir çiçeği koklayan kişilere dönüşmelerini şair anlayamaz. Şiirde insanlara kötülük yaptıran gücün otorite olduğunun da altı çizilir:

“Eli uzaklaşıyor tetikten artık,
sıyırıyor parmaklarından kirlenmiş eldiveni
Gözlerindeki acımasız karanlık,
uysal bir bakışa bırakıyor yerini.
(...)” (1973: 5)

Özer’in yirmi ikinci sayıdaki “Basın İşçisi Nurettin Sütkan’a Ağıt” adlı şiiri konusunu yine gerçek hayattan alır. Nurettin Sütkan, *a* dergisinin çıkışında ardından *Yeni a*’da dizici olarak çalışan bir emekçidir. Özer, bu şiiriyle Sütkan’a olan vefasını gösterir. Özer için güç odaklarına karşı yapılan kavga bütün kesimlerle birlikte yapılır, bu anlamda Nurettin Sütkan da Özer’e göre gençliğini kavgaya adayan bir devrimcidir.

Derginin yirmi üçüncü sayısındaki 31 Aralık 1973 tarihli “Yıl Biterken/ Bir Soru” şiiri 1971 yılından 1973 yılına kadar süren davaları konu edinir. Özer, sadece içerdekilerin değil ekmeğini alın teriyle kazanmak isteyen, vicdanı olan herkesin duruşmada olduğunun altını çizer:

“(…)”

Duruşmada değil mi sofrası, tezgâhı, harmanı,
beslediği umut, devşirdiği sevinç insanın;
inanmak güzel günlerin geleceğine ve istemek,
akıtılan ter, dökülen kan duruşmada değil mi,
düşünen beyin, oluşan bilinç, çarpan yürek?
(...)” (1974: 3)

Özer’in kendi hapse girmemiştir ama o dönem yaşanan tutuklamalar üzerine en çok söz söyleyen kişi olması bakımından önemli bir yerde durur. Derginin yirmi dördüncü sayısında tutuklu insanlara “Görüşmeci” isimli şiiriyle değinir. Şair “çizmişler kavgayı yüreklerine”, “bir umutla işlemiştir yarını”, “ölüm elde edemez inançlarını” dizeleriyle devrimci gençliğe olan inancını, “1968 Kuşağı”na olan bağlılığını dile getirir.

Derginin yirmi beşinci sayısında Özer’in “Bir Resim Sergisinden İzlenimler” ismini taşır. Şiirin üstünde de Ressam Güner Ener’in bir tablosu yer alır. Ener’in eserinde biri diğerlerinden daha büyük çizilmiş dört kadın görülür, kadınların yüzlerinde keder resmedilmeye çalışılmıştır. “*Analar*” adını taşıyan bu tablonun kendisinde oluşturduğu duyguları şiirine aktarır. Şiirde ölen gençlerin arkasından gözyaşı döken annelerden bahsedilir. Oğullarını kaybeden bu kadınların, yüreklerinde yeni oğullar doğuracak gücün de olduğunu ifade eder. Böylece diğer şiirlerde yinelenen umut bunda da kendini gösterir. Şiirde bir diğer eser olan *Haşhaş* için de bir şiir yazılmıştır. Özer, haşhaşın “Açlıktan, isyandan başka hiçbir şey” söylememesi üzerinden Anadolu insanının fakirliği yeniden resmeder.

Özer’in yirmi yedinci sayıda yayımlanan “Bir Kurtuluş Savaşından” şiiri 1963’ten sonra yöneldiği şiir poetikasını vermesi bakımından önemlidir. Şair şiirde ülkelerin verdiği kahramanlık savaşlarını yarınlara taşıyacak olanların ozanlar olduğu vurgusunu yapar. “yapmak ve kazanmak kadar savaş/ sürdürmek de gerekir düşünce ve bilinçte” (1974: 7) dizeleriyle şiirinin bundan sonraki yol haritasını çizer.

2.2.1.15. Mehmet Başaran

Talip Apaydın gibi Mehmet Başaran da Köy Enstitülerinden mezun olan ve köy edebiyatı denilince şiirde akla gelen isimlerden biridir. Başaran’ın derginin sekizinci sayısında “Mısır Soyanın Türküsü” adlı bir şiiri yayımlanır. Toprağı ve köylünün toprakla ilişkisini anlatan bu şiirde köylünün topraktan para kazanamadığı “Bu yıl da para etmiyor ekin” (1972: 7) dizesinde dile getirilir.

2.2.1.16. Necati Cumalı

Sanat dünyasında adını Metin Erksan'ın yönettiği *Susuz Yaz* filminin senaryosunu yazarak duyuran Necati Cumalı'nın dergideki ilk şiiri ile yirmi beşinci sayıda karşılaşırız. “Leningrad” adlı şiirin adı bile Sosyalist bir dili çağrıştırır. 1917 yılında yaşanan toplumsal çalkantı sonucu o güne kadar yönetimi elinde bulunduran Başbakan Kerenski'nin devrilip yerine Trotskiy'in yönetimindeki Devrimci Askeri Komite'nin geçmesiyle Sovyetler Birliği de resmen kurulmuş olur. Nâzım Hikmet *Kışlık Saray* adlı şiirini bu tarihî olaya yaslar. Cumalı'nın şiiri ise yaşadığı dönemin Leningrad'ını yani St. Petersburg'u anlatır. Şehrin tanıklığını yaptığı olaylar şehre bakılarak hatırlanır. “Kar örtmüştü geçmiş kavgaları” (1974: 17) dizesiyle tarihte yaşanan bugün de devam eden siyasî çekişmelerin geçiciliği vurgulanmaya çalışılır.

2.2.1.17. Necati Yıldırım

Necati Yıldırım'ın derginin yirmi dördüncü sayısında “kan dolaşımı” adlı şiiri yayımlanır. Derginin sayfalarında ilk defa görülen bu isim şiirinde “1968 Kuşağı” ruhunu yaşatmak isteyen, bunun için yönetimle her daim kavga içine giren gençleri konu edinir. “öfkeni susturarak yaşamasını öğreneceksin/ umut gülleridir çelenklere süslediğimiz” (1974: 10) dizeleriyle devrimci gençlere bir yol haritası çizilmeye çalışılıyor gibidir.

Necati Yıldırım'ı dergide ikinci kez yirmi altıncı sayıda görürüz. “Mayıs Notları” adını taşıyan şiir Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının idam edilmesine yazılmış bir ağıt niteliği taşır. Her dünya görüşünün bir kahraman yaratma isteği “1968 Kuşağı”nda da vardır. Haksız yere idam edilişleri Deniz Gezmiş ve arkadaşlarını bu davanın kahramanları yapar. Şair onları Pir Sultan Abdal'la aynı kefeye koyar. Onlar da Pir Sultan Abdal gibi yönetime boyun eğmedikleri için öldürülmüşlerdir:

“(…)
mayıs günlerini konuşursunuz
sivas sabahından pir sultan gelir
omuz omuza vuruştüğün yiğit
arkadaşlar” (1974: 14)

2.2.1.18. Özdemir İnce

Derginin yirmi birinci sayısında Özdemir İnce'nin “Salı Günü Ülker Gelecek” şiirini görürüz. İnce'nin biyografisinde hapisanede yattığına dair bir bilgi yoktur; fakat eşinin

adı gerçekte de Ülker'dir. Şiirde hapiste olan bir adamın Ülker adındaki kadının gelişini heyecanla beklemesi anlatılır.

Yirmi dördüncü sayıda yayımlanan “zordur” adını taşıyan şiirde şair yine var olan tutuklamalara değinir. “zordur bir tutuklunun oğlu olmak” (1974: 11) dizesinin sürekli tekrarlandığı şiirde problem birey üzerinden ele alınmaya çalışılır.

Dergide çıkan şiirlerin altında şairin onları yazdığı tarih genellikle bulunmaz. Yirmi altıncı sayıda yayımlanan Özdemir İnce'nin “Ölmeyecek Kadar Yaralı” şiiri istisnâdır, sayfada parantez içinde 1971 tarihiyle karşılaşırız. İnce şiiri 12 Mart İhtilâli'nden hemen sonra yazdığını duyurmak ister. Yayımlamak için ülkedeki yönetimin biraz yumuşaması beklenir. Şiirde şairin yaşadığı hayal kırıklığından da bahsetmek mümkündür. Bilindiği üzere sol kesim, yapılan darbeyi 1960'dakinin aynısı gibi düşünüp sevinmiş, gerçeği daha sonra anlamıştı. Şiirde devrimci gençlerin yaşadığı yıkılış anlatılır, bu yıkılışın üstesinden gelineceğinin altı çizilir:

“(…)
Yüreğim
gene de ezik
örselenmiş bir yaprak
güvendiğim yüreğim ezik bir yaprak da olsa
biliorum ki
kendi küllerinden yeniden doğar anka!” (1974: 9)

2.2.1.19. Refik Durbaş

Yeni a dergisinin çıkmaya başladığı yıllarda şiire yazmaya yeni başlayan Refik Durbaş, üçüncü sayıdaki “Kuşlar Da Ölür” şiiriyle gerçekleştirilen idamlara üstü kapalı da olsa değinir:

“Çalınsa da inancın alınteri
Sessizlikte boğulsa da sesin
şafaklar yazacaktır kimliğini
ufkumu kuşatan denizlerin” (1972: 7)

Refik Durbaş beşinci sayıdaki “Ev Kuru Kızlar” şiirinde 1972'li yıllarda yaşananları kadın-erkek ilişkileri bağlamında anlatmaya çalışır. 12 Mart Muhtırası ile birlikte hapis haneye gönderilen birçok gencin arkada bekleyen sevgilileri, nişanlıları konu

edinilir, onların ömürleri de erkeklerinin dönmesini beklemekle geçecektir. Şiirde bu kızların acıyla nişanlı oldukları da söylenir.

1 Aralık 1972 tarihli derginin dokuzuncu sayısında Refik Durbaş'ın "Pencere" adlı şiiri görülür. Şiirde çeşitli şehir, ırmak isimleri geçer. Şiirde Anadolu'ya insanî bir özellik verilmiştir, uğrunda yapılan bunca mücadele için ondan hesap sorulur. "Ölüme doymayan toprak mısın" (1972: 3) dizeleri şairin içindeki öfke duygusunun dışa yansımaları gibidir. Şiirde mecazlı söyleyişlere de rastlanır. "kefeninden soyardın toprağı bir gün" (1972: 3) dizesi bu mecazlı söyleyişe örnek teşkil eder.

Durbas, şiir dünyasında gezindiğı *Şiirin Gizli Tarihi* kitabında şiiri şöyle tanımlar:

"Şiir hayatı anlatır. Hayat bütün çeşitliliğiyle, renkliliğiyle, çelişkileriyle, olumlu olumsuz devingenliğiyle yanı başımızdan akıp gidiyor, işte bu akıp giden şiirdir..." (Durbaş, 2016: 200)

Şiirin malzemesinin hayat olduğunu söyleyen Durbaş, derginin on birinci sayısında "Gün tuzağı" adlı şiiriyle görülür. Şiirin duyguların en yücesi aşka yazıldığı bellidir, "Yüzüne ay doğmakta. Seviyorum seni" dizesi her bölümden sonra tekrar edilir. Durbaş'ın daha sonra toplumcu şiire yöneldiğı aşıkârdır; fakat bu şiir İkinci Yeni'den izler taşır.

Refik Durbaş'ın on ikinci sayıda "Şiirler" başlığını taşıyan şiirleri üç başlığa daha ayrılır: "Baharın Vakti, Gül Rüzgârı, Su Mahşeri" Şair şiirinde toplumsal meselelere üstü kapalı göndermeler yapar. Baharın ölümle geldiğini söyleyerek o dönemde yaşanan ölüm olaylarını okuyucunun zihninde canlandırmaya çalışır. Yalnız şair yaşanan bunca olaydan sonra umudun korunması çağrısı da yapar.

Durbas'ın on üçüncü sayıdaki şiiri "Kıyım, Özlem, Cemre" olarak üç bölüme ayrılır. Şiirlerin isimleri ve içeriğı okuyucuda hüznün duygusu oluşturur.

On beşinci sayıdaki şiir biçim bakımından on üçüncü sayıdakiyle benzerlik gösterir. Üç bölümden oluşan şiir "Hasat, Düzeltme, Gülağrı" başlığını taşır. Durbaş, devrimci gençleri "bahar" kelimesiyle anar. "kapatmışlar baharı bir hücreye" (1973: 5), "kanımdan kanı damlıyor baharın" (1973: 5) dizeleriyle o dönem verilen hapis cezalarına, işkencelere göndermeler yapılır.

Yaşadığı döneme tanıklık eden ve yaşananları şiirinde işlemeyi toplumsal bir vazife olarak gören Refik Durbaş derginin on yedinci sayısında "Eyüp" başlıklı bir şiir yayımlar. Şiirden anlaşılan Eyüp adında devrimci bir gencin, hapis yattıktan sonra özgürlüğüne

kavuştuğudur. “içerdeydin ama tutuklu değildi söz” (1973: 4) dizesinde Durbaş, kendince şiirin işlevini açık eder, susturulanların sesi olmaya devam eden sözün değerli olduğunun altını çizer.

Derginin on sekizinci sayısında yayımlanan “Çeşmicihan” başlıklı şiir işkenceyi konu alır. “sana vadedildi işkence” dizesinin her bölümün sonunda tekrarlandığı şiirde “*vadetmek*” fiilinin kullanılması ilginçtir. Anlamı bir işi yerine getirmek için kişinin kendine söz vermesi olan kelime, dönemin yönetim anlayışında işkencenin bilinçlilik taşıdığını söylemesi bakımından önemlidir. Bir de bu kelimenin Kur’an-ı Kerim’de sık sık tekrarlandığını biliyoruz. Allah kullarına kitapta sürekli vadeder. Durbaş, bu kullanımı alarak ülke yönetimdeki insanların bir nevî ilâhlık tasladıklarını da söylüyor olabilir:

“(…)
Eşi yaratılmamış zulmette
kıyımlarından tüten bu kâbus
bu zehri boğulmuş kasırga
inkârın gündemidir deme
eşi yaratılmamış zulmette
sana vaadedildi işkence” (1973: 2)

Derginin on sekizinci sayısında Refik Durbaş da Kemal Özer gibi 24 Temmuz 1973 yılında ölen Hatice Alankuş için “Bir Temmuz Gelini/ Toprağa Verildi Bugün” şiirini yazar. Alankuş’un bir kadın olması üzerinden gelin benzetmesi yapılır. Mimar oluşu “*T cetveli, gönye*” kelimeleriyle dile getirilir. Durbaş, şiirinde yaşanan günlere de “*yorgun*” sıfatını lâıyk görür. Yaşanılan onca acı üzerine düşünme yetisini de kaybettiğini dile getirir:

“(…)
Çok yorgun günler, elimi şakağıma koyuyorum ve düşünmüyorum
Ortaya ağıtlar koymalıyım, çünkü sızlıyorum, yorgun günler
Taşlara kazmış olduğum günler, müzelerim, yorgun günler” (1973: 5)

Durbaş, Anadolu’nun çaresiz, töreye kurban giden, aşklarını yaşayamayan kızlarını da şiirine konu edinir. Derginin on dokuzuncu sayısında görülen “Kardeşi Acının” şiiri Anadolu’da başlık parası yüzünden daha doğmadan haczedilmiş kızların hikâyesini anlatır. Durbaş “aşkları da hükümlü bu iklimde” (1973: 5) dizesinde Anadolu kızlarının yaptığı her eylem gibi sevdalanmalarının da suç sayıldığını ifade eder.

Durbaş'ın "Hücremde Ayışığı" başlıklı şiiri derginin yirmi birinci sayısında yayımlanır. Şiir yine dönemin siyasî havasından kaynaklanan şaire göre haksız olan tutuklamaları içerir. Bu şiirde Günçe daha mecazlı bir dil kullanmıştır.

Derginin yirmi ikinci sayısında Durbaş "Bir Başına Tanyeli" başlıklı şiirinde ülkenin atmosferinde acı ile umudun aynı potada eridiğini söyler.

Şiirinde devrimci gençlerin hayatına sıklıkla göndermeler yapan Durbaş, derginin yirmi üçüncü sayısında "beni dağlar emzirir" başlıklı şiirle bir dönem silahlı olarak dağa çıkanları hafızalara getirir. Dağa anneliğin yüklendiği şiirde, dağda kurulan hayallerin, işkence odalarına taşınması da anlatılır. Bu şiirde de umut duygusu hâkimdir. "ölse de bitimsiz sancı/ dirilirim işkencede" (1974: 2) dizeleriyle dava uğruna girilen mücadeledeki kararlılık vurgulanır.

Durbaş'ın yirmi yedinci sayıda hece ölçüsüyle yazdığı "Kederle" şiiri yayımlanır. Şiirde işlenen ölüm duygusu dar sınırlar içine hapsedilir ve devrimci gençlerin ölümüne indirgenir. İdamla gelen ölümün bin ölüme bedel olduğu vurgusu yapılır:

"(...)
Ayrılık çağıdır artık, hazırlan
bir candan bin ölüme kederle
kanasın yüzünde ayışığı
cesedin şafağı eritse de" (1974: 5)

2.2.1.20. Rüştü Apaydın

Şair kimliğine ulaşamadığımız Rüştü Apaydın'ın dergideki ilk şiiri "kan gülleri" başlığıyla yirmi beşinci sayıda yayımlanır. Devrimci gençlerin anlatıldığı şiir, 12 Mart İhtilâli'nin sol kesim üzerindeki yıldırıcı baskısının boşuna olduğunu, davayı sahiplenen gençlerin yılmayacağını "Yılgın ve yenik değiliz" dizeleriyle anlatır.

Derginin yirmi altıncı sayısında Apaydın'ın "yerin onların yanıdır" şiiri yayımlanır. Şiirde devrimci gençlerin el ele yürümesi gereken kesimin Anadolu köylüsü olduğu vurgusu yapılır. Şiirin sonunda köylünün yiğitliğine de değinilir, hatta Tanrı'nın bile onların kararlılığından korkacağı söylenir:

"(...)
Yerin onların yanıdır
Sevdan onlardan yana

Üretirken suskun, sabırlı insanlar
Döğüşürken acımasız, can alıcı
Benimselerse bir kez savaşı
Bir kez he derlerse başlarıyla
Kul aman dileye, tanrı yutkuna” (1974: 7)

2.2.1.21. Sennur Sezer

Sennur Sezer, 60’lı yıllarda yaşanan sosyal ve siyasî olaylar neticesinde oluşan ikinci toplumcu şair kuşağının içinde yer alır. Toplu şiirleri *Direnç* adıyla yayımlanan şair, şiirlerinde kadın sorunlarından, işçi haklarına uzanan geniş bir konu yelpazesinde şiirini oluşturmaya çalışmıştır. Derginin 1 Eylül 1972 tarihli altıncı sayısında da göç olgusunu anlatan bir şiiri yayımlanır. “Herhangi Bir Gurbetçi” başlığını taşıyan şiir, toprağını bırakıp kente göçen insan anlatılır.

Sosyalist bir kimliğe sahip olan Sennur Sezer, şiirlerini çoğu zaman yoksul insan üzerine kurar. Derginin dokuzuncu sayısında yayımlanan “Kuşbakışı” şiirinde Anadolu insanının zayıf düşmüşlüğüne kuşun narinliği üzerinden vermeye çalışır. Şiirde geçen kişi, tarlalarda mevsimlik işçi olarak çalışan emekçidir. “İssız yolların kenarında” (1972: 5) dizesi de yerinden yurdundan ayrılıp yol kenarlarında çadır kuran işçileri okuyucuya hatırlatır.

1 Ocak 1973 tarihli derginin onuncu sayısında Sennur Sezer’in “23 Nisan 1972” isimli şiiri yayımlanır. Şiirde “Sen bilmezsin İstanbullusun” (1973: 5) dizeleriyle şehirli ve köylü ayrımına gidilir, Sezer’in sesi köylüyü temsil eder. Anadolu’daki baharda oluşan güzelliklerden kentlinin haberi olamayacağını söyler. Şiirde asıl savaşın köylünün toprakla giriştiği mücadele olduğu vurgusu yapılır:

“(…)
Sapanın demirindendi egemenlik
Nasırındadır ellerin bırakılmaz
Rüzgâr alnındaki teri sildikçe
Egemenlik savaşçıları hatırla” (1973: 5)

On birinci sayıdaki “Kışlar Yeşili Tüketemez” şiiri o dönemde öğretmenlere uygulanan baskılar için yazılmıştır. *Yeni a* dergisinde bu konu ile ilgili çok fazla yazılıp çizilmiştir, Sezer de bu şiiriyle bu yazılanlara destek verir. Öğretmenlerin egemen güçler tarafından bastırılmaya çalışıldığı aşağıdaki dizelerle okuyucuya hissettirmeye çalışılır:

“(…)

En güzel sözün ortasında

Donda mu parmaklar

Kırıldı mı kalem

Öğrenmeden mi kaldı çocuklar

Öğrenemeden

(…)” (1973: 5)

On birinci sayıdan itibaren şiiri dergide görülmeyen Sennur Sezer, yirmi dördüncü sayıda “dağlar bekliyor” şiiriyle görünür. Şiir, idam edilerek ya da çatışmalarda ölen devrimci gençlerin öldüğüne hâlâ inanmayan birinin ifadelerini içerir. Ölen gençlere mektup yazmaktan yorulduğunu ve artık dönmelerinin zamanının geldiğini söyler. “dağlar bekliyor” şiir dili bakımından oldukça renksiz; duygu yoğunluğu bakımından ise oldukça zengin bir şiirdir.

Sezer’in şiirinde “dağ” kelimesi ile çok karşılaşırız. Umudun adı olan bu kelime, Mahir Çayan ve arkadaşlarının Kızıldere’de öldürülmesinden sonra acıya dönüşür. Derginin yirmi altıncı sayısında yayımlanan “kan bekler dağları” şiirinde yaşanan ölümler dile getirilir. Sezer, şiirde “Dumlupınar, Sarıkamış, Sakarya” isimlerini kullanarak Kurtuluş Savaşı mücadelesiyle devrimci gençlerinkini bir nevi eşit gördüğünü ifade eder.

2.2.1.22. Seyfettin Başçılar

1 Ocak 1973 tarihli derginin onuncu sayısında “Ve Dedi” başlıklı şiiriyle Seyfettin Başçılar’ı görürüz. Oldukça uzun olan şiirde Başçılar özgürlük çağrısı yapar, kanla, şiddetle beslenen insanlığın özündeki sevgiyi buldurmaya çalışır:

“(…)

Niçin kin dolu bakışlarıdır?

Yüreğinizi arıtın onlardan.

Kavgalarınız gerçek uğruna olsun,

Meydan vermeyin kötülöklere,

Şarkımızı gezdirin sesinizde.

(…)” (1973: 4)

1972 yılından 1974 yılına gelindiğinde Türkiye’de birçok şeyin değiştiğini dergideki şiirlerden yola çıkarak söylemek mümkündür. Şairler 12 Mart İhtilâli’nin yol açtığı hak kısıtlamalarından açık açık bahsetmeye başlarlar. Süreyya Berfe’nin yirmi beşinci sayıda

yayımlanan “Uzun Sürmeyecek” şiiri buna örnektir. Şiirde geçen “Nisan sabahında altında ezildiğim gazete manşet-/ lerinden” dizesiyle Mahir Çayan ve arkadaşlarının Kızıldere’de öldürülmesi olayına gönderme yapılır. Şiirde bu ölümlerin adından yaşanan acılar “Koşuyorum sana” dizesinin tekrar edilmesiyle anlatılır.

2.2.1.23. Süreyya Berfe

İkinci sayıda yer alan son şiir Süreyya Berfe’nin “Son İlkyazlar İçin” şiiridir. İkinci Yeni akımının etkileriyle şiirlerini yazan şair, Türkiye’de meydana gelen toplumsal değişimlerden etkilenerek sosyal olayları şiirine dönem dönem yansıtan bir toplumcu şairdir. Bu şiirde de bu iki akımın izlerini birlikte görmek mümkündür. Şiirdeki fillerin sayıca fazla olması dikkat çekicidir:

“Yaşayan ve biriktirenim
Duruyorum yerimde
Dinmeyeni düşünüyorum. Büyüyeni
Depreşeni yazmak istiyorum
Ve doymayan toprağı
Daha taşıyor gövdesinde
Eğitip bitmiyor öğüte öğüte
Yaşlanmış olmalı diyor artık diyor, utanıyorum ondan.
Zamansız bir aşıydı o. Aldatan.
(...)”

Derginin yirmi üçüncü sayısında Pablo Neruda’ya ithaf edilen “23 eylül geceyarısından önce” başlıklı şiir yayımlanır. Şiir Şili’de yaşananlara değinir.

Şiirinin konusunu toplumsal olaylardan seçen Süreyya Berfe’nin derginin yirmi yedinci sayısında yayımlanan “keban” isimli şiirinde Hızni adı geçer. Hızni’nin evinin üşüdüğünü söyler, bu üşüme ölümün getirdiğı soğukluktan kaynaklanır. Hızni’nin eviyle birlikte kendi kalbinin de sele gittiğini söyleyen şair Hızni’yle bir bütün olur.

2.2.1.24. Talip Apaydın

Türk edebiyatında toplumcu şiirleriyle adından söz ettiren Talip Apaydın’ın, dergideki şiirleri de toplum meseleleri ile ilgilidir. O yıllarda TBMM’den çıkması beklenen ve köylerde ırgat olarak çalışanları yakından ilgilendiren Toprak Reformu, Talip Apaydın’ın şiirinin konusu olur. “Toprak Sancısı” başlıklı şiirde köylünün ağzından toprak sıkıntısı

dile getirilir. Osmanlı'da devletin olan toprağın, daha sonra ağaların eline geçişi ve Anadolu köylüsünün topraksız kalışı aşağıdaki dizelerde anlatılır:

“(…)

Kimse sevemez benim kadar hayır

Hakçası bu sözün

Ben başka söylerim onun adını

Yüreğimde başka duyarım

Ama bakın benim yok

Düşündükçe yüzüm sararır” (1972: 6)

2.2.1.25. Turgut Tan

Turgut Tan'ın dergideki ilk şiirini yirmi beşinci sayıda görürüz. Tan, Türk edebiyatında *Oyuncaklar*, *Sessiz Sonsuz Yaz Akşamları*, *Anlatılmaz Şarkılar* kitaplarıyla tanınır. Biyografisine baktığımızda Türkiye Yazarlar Sendikasına üye olan Tan'ın 1965 ile 1989 yılları arasında memurluk yaptığını görürüz. Devrimci gösterilere katıldığına dair bir kayıt yoktur. Siyasî görüşünün aktif bir yönü olmadığı görülen şairin şiirlerinde “1968 Kuşağı” ruhu hissedilir. Dergide yayımlanan “Peçete” adlı şiir işçileri, yoksul insanları, devrimci gençleri anlatır. Bu bakımdan Tan'ın şiiri de toplumcu çizgidedir. Şiirde yalın bir dil hakimdir, mecazlı söyleyişler yoktur. Şiiri dizeler halinde değil de cümle şeklinde yazdığımızda kolaylıkla bir tasvir paragrafına dönüşebilir. Şiirde dergide şiiri yayımlanan Yevtuşenko'nun da adı geçer, şair onun şiirlerini okuduğunu söyler.

2.2.1.26. Ülkü Tamer

İkinci Yeni şiiri denildiğinde akla gelen ilk isimlerden biri olan Ülkü Tamer'in derginin on üçüncü sayısında “Dağ” adlı uzun bir şiiri yayımlanır. Tamer'in bu şiiri derginin zihin dünyasına uygun olarak savaşı, savaş karşısında insanın acizliğini konu edinir. Şiirde yer yer toplumsal mesajlar da verilir. Tamer'in genel olarak şiirinde geleceği müjdeleyen, yaşamın zorluklarından kaçış imgesi olarak kullandığı çocuk bu şiirde de karşımıza çıkar. Şiirde çocuk kelimesini karşılayan “yavru” sıklıkla kullanılır. Aşağıdaki dizelerde dertli göğüslere yeni hayatın nefesini verecek olan kişinin çocuk olduğu söylenir:

“(…)

Yavrum

sen bir dağsın,

kanlı göğüslere üfleyen serinliksin.” (1973: 2)

Ülkü Tamer’in daha sonra neredeyse marşı hâline gelen “Üşür Ölüm Bile” şiiri derginin on dördüncü sayısında yayımlanır. “Kurtuluş Savaşı’ndan Şarkı Sözleri” başlıklı metinde bu şiirle birlikte “Ağıt” da yer alır. Bu şiir, dönemin sıkıyönetiminde devrimci gençlerin ölümlerine açık bir dille yazılamayan ağıtların Kurtuluş Savaşı başlığı altında yazılmasına da örnek teşkil eder. Şiirin yayımlandığı derginin çıkış tarihi de bu bağlamda önemlidir; 1 Mayıs 1973. Yani Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının idam edilmesinin üzerinden bir yıl geçmiştir. Tamer şiiriyle bu ölümleri toplumun zihninde diri tutmayı amaçlamaktadır.

Derginin on dokuzuncu sayısında yayımlanan Tamer şiiri 1973’te Şili’de yaşanan olaylara gönderme yapar. “Allende İçin” başlığını taşıyan şiir, Şili’nin devrilen sosyalist başkanı Salvador Allende için yazılmıştır. Şiirde Emperyalizm eleştirisi yapılarak hükümeti deviren Amerika hedef alınır:

“(…)

Korurlar özgürlüğü, demokrasiyi,

Sonradan bombalayabilmek için

Yakıt yerine dolar kullanırlar uçaklarında.

Villaları vardır,

Pıhtıdan yapılmış kasalarıdır ülkenin;

Yüzme havuzları vardır,

Gizli bir kambiyo gibi çalışır;

Yurttaş dedikleri kimseler vardır,

Onların acılarından içki damıtırlar,

Onların buğdayından gül yetiştirirler.

Altın kemikler bekler hepsi,

Unutma bunların hiçbirini.

(…)” (1973: 3)

2.2.1.27. Yabancı Şairler

Yeni a dergisinin bazı sayılarında aynı dünya görüşüne inandıkları yabancı şairlere de derginin sayfalarında yer verilir. Beşinci sayıda öldürülen Lorca’nın “Kavga” adlı şiirini görürüz. Sevil Kutlar’ın Türkçeye çevirdiği şiir, bütün başka dillerden çevrilen şiirlerle aynı kaderi yaşar. Yazılmış olduğu dilde bambaşka anlamlar yüklü olan şiir, çeviri

neticesinde bu özelliğini kaybeder, bazı yerlerde okuyucu şairin anlatmak istediğini kavrayamaz. Örneğin aşağıda gösterilen bölümde geçen “*saptıyor*” kelimesi ile ifade edilenin ne olduğu anlaşılamamaktadır:

“Tam ortasından kavganın
Albacete bıçakları
düşmanın kanıyla güzel
parladı balıklar gibi.
Keskin bir iskambil ışığı
saptıyor acı yeşille
kudurmuş atları ve
atlılardan yüzünü.
(...)” (1972: 1)

Derginin on birinci sayısında sanata Gerçeküstü akım doğrultusunda resimler yaparak başlayan, daha sonra yaşadığı bunalımlar sonucu sanatını halkın hizmetine adanmış İtalyan asıllı Rafael Alberti’nin “Dörtümler” isimli şiiri yayımlanır. Özellikle “1968 Kuşağı”nın yakından ilgilendiği İspanya İç Savaşı’nda Cumhuriyetçiler safında savaşması daha sonra Arjantin’e gitmesi dergi yazarlarının gözünde şairin değerini artırır. Türkçeye Okay Gönensin tarafından çevrilen şiirde İspanya İç Savaşı’ndan bahsedilir. Âdeta savaşan askerleri yüreklendirmek için yazıldığı düşünülen şiirde “denize gömesiye onları!” dizesi defalarca tekrar edilir.

Türkçeye Ülkü Tamer tarafından çevrilen Erik Stinus’un “İnsancıl Yamyamlık” şiiri derginin on dokuzuncu sayısında yayımlanır. Sosyal konuları ağırlıklı olarak şiirinde işleyen Stinus’un Nâzım Hikmet’le 1951 yılında Berlin Dünya Gençlik Festivali’nde bir araya geldiği ve daha sonraki yıllarda şiirine onun etkisiyle devam ettiği bilinen bir gerçektir. Bunun yanında Stinus, Nâzım Hikmet şiirlerini Danca’ya çeviren kişidir. Dergide şiirin yayımlanmasının sebebi olarak dergiyi çıkaran kadronun, Stinus’u dünya görüşü bakımından kendilerine yakın gördüklerini söylemek mümkündür. Şiirde Emperyalist düzen eleştirisi yapılır. Batı uygarlığı denilince akla gelen süslü her türlü görüntüden şiirde tiksiniyerek bahsedilir:

“(…)”
Hoşça kalın, Kasım Ayının Başdöndürücü Noelleri,
Hoşça kalın, Şen Çalgıcılar, Özür Dileyen Bakanlar,

Hoşça kalın, Uyuyan Güzel, Kül Kedisi, duygulu ma-
Jesteler, acımasız mandarinler, hepiniz,
Hoşça kalın, yıldızlı, fraklı, Çılgın Lâdin Ağaçla-
rı şehrin jetlerle, tanklarla donatılmış ormanı,
Hoşça kalın, Koni- Evler, Saçaklı- Evler, vitrinlerin-
de İsa'nın çingirak seslerini dinleyerek uyu-
duğu Mağazalar,
Hoşça kalın, İsa'dan Sonra Sıfır Yılı, Kralın Muha-
fızı, Paskalya, hoşça kalın, günlerimiz sayı-
lı çünkü:
(...)” (1973: 9)

Toplumcu şairlerin şiirlerinde referans olarak kabul ettikleri isimlerden biri de sanata Gerçeküstücülükle başlayan, ardından Rus şair Mayakovski'nin şiiriyle tanışıp sosyal içerikli metinler kaleme alan Louis Aragon'dur. Derginin yirminci sayısında Türkçeye Okay Gönensin tarafından çevrilen “İşkence Altında/ Türkü Söyleyenin/ Baladı” başlıklı şiiri yayımlanır. Aşağıdaki dizelerin tekrar edildiği şiir, devrimcilere umut aşılama özelliği bakımından önemlidir:

“(…)”
Yeniden gerekse
Giderdim aynı yolu
Yükselir bir ses demirlerin içinden
Ve konuşur geleceğin insanlarıyla
(...)” (1973: 9)

Derginin yirmi ikinci sayısında 23 Eylül 1973 tarihinde vefat eden Şilili yazar Pablo Neruda için yazılmış üç şiir vardır. Bunlardan ilki Türkçeye Hüseyin Baş tarafından çevrilen “Şili Yüreğimde” başlığını taşır. Neruda'ya ithaf edilen şiirde Şili halkına yapılanlar ele alınır. İkinci şiir ise Asturias imzalıdır. Türkçeye Hüseyin Baş tarafından çevrilen şiirde halka hizmet etmiş bütün sanatçılar gibi Neruda'nın da ölümsüz olduğunun altı çizilir. Aynı sayfada Şili'de yaşanan olaylara değinen iki şiir daha yayımlanır. Türkçeye Arif Çağlar tarafından çevrilen Rafael Alberti'nin şiiri “İspanyadaki Gibi” başlığını taşır. Şiirde Şili'de yaşananlarla İspanya İç Savaşı aynı düzlemde değerlendirilir. Şair, Şili'ye özgürlük getireceğini söyleyenlere inanılmaması gerektiğini, bunların maske takan ve hedefleri toplumları sömürüyle yönetmeye çalışmak olduğu vurgusu yapılır. Bir

diğer şiir Ritsos imzalı, Türkçeye Hüseyin Baş tarafından çevrilen “Salvador Allende’ye” başlığını taşır.

Yirmi ikinci sayıda Yunanlı şair Nikephoros Vrettakos adlı şairin “Humma” başlıklı şiiri de yayımlanır. Şiirin altındaki bölümde şairin biyografisine de yer verilerek, dergi okurlarına şair tanıtılmıştır. İnsanlığın yaşadığı acılar “savruk küçük bacılarım benim!” dizesi tekrar edilerek güçsüz kızlar üzerinden verilmeye çalışılır.

Dergide Şili’de yaşanan olaylara dair yayımlanan şiirler yirmi üçüncü sayıda da devam eder. Yevtuşenko’nun Türkçeye Hüseyin Baş tarafından çevrilen “lucho kardeş için özgürlük istiyorum” şiiri yayımlanır. Şiirin altında da şairin Lucho diye seslendiği kişinin Allende’nin yardımcılarından, aynı zamanda Şili Komünist Partisinin Genel Sekreteri Luis Corvalan olduğu açıklaması yapılır. Corvalan yapılan yönetim değişikliği sonucunda hücre cezasına çarptırılır. Yevtuşenko kendine göre haksız gördüğü bu tutuklamayı şiiriyle dünya kamuoyuna duyurmaya çalışır.

1974 yılına gelindiğinde dergi düşüncesini açık etmede daha özgür davranır. 1972’de idam edilen Deniz Gezmiş, Yusuf Arslan ve Hüseyin İnan için yazılmış şiirler görmeye başlarız. Bunlardan biri de yirmi altıncı sayıda yayımlanan “şiir sanatı” isimli Aragon’a ait şiirdir. Türkçeye Okay Gönensin tarafından çevrilen şiir, “Ben hep türkü söylerim/ Mayısta ölen dostlarım arasında” (1974: 5) dizeleriyle biter. Bu şiirle Türkiye’de gerçekleştirilen idamların bütün dünyada konuşulduğu hatta şiire konu olduğunu da saptamak mümkündür.

Derginin yirmi yedinci sayısında Aragon’un Türkçeye Aziz Okay tarafından çevrilen “şairden partisine” isimli şiiri yayımlanır. “Partim bana verdi gözlerimi ve belleğimi” (1974: 6) dizesiyle Aragon, dünyayı siyasî gözlükleriyle gördüğünü, anlamlandırıldığını ve anlattığını ifade eder. Şairin zihin oluşumunu da gerçekleştiren partim diye seslendiği fikir dünyasıdır.

Aynı sayıda toplumcu gerçekçi sanatçıların bir okul olarak gördüğü Brecht’in “parti biziz” isimli şiirini görürüz. Türkçeye Aziz Okay tarafından çevrilen şiir, parti kimdir sorusunu sorarak başlar. Soruyu partinin kendileri olduğunu söyleyerek cevaplar.

2.2.2. Hikâye

Yeni a dergisi hikâye bakımından zengin bir içeriğe sahip değildir. Dergide hikâyeci olarak Erdal Öz başta olmak üzere Adnan Özyalçiner, Bekir Yıldız, Füzûzan, Aysel Gülercan, Hasan Kıyafet, Aysel Özakın, Mehmet Güler, Çetin Öner, Nurer Uğurlu, Fahri Erdinç, Fred Noro isimlerine rastlarız. Hikâyelerin konuları genellikle birbirine yakındır. Dünya görüşlerinin temellerini Sovyetler Birliği’nden alan dergi yazarlarının çoğu, sanatsal görüşlerini de oradan beslerler. Tolstoy’un sanatı doğru tanımlamak için onu bir zevk kaynağı olmaktan çıkarmak fikri (Oktay, 2003: 11) hikâyelerin çoğunda karşımıza çıkar. İşçi sınıfının meseleleri, işkence, köylünün emeğinin karşılığını alamaması, devrimci gençlerin yaşadığı sıkıntılar etrafında dönüp duran hikâyelerle karşılaşırız. Bu hikâyecilerin çoğunun 1970’lerden bugüne Türk edebiyatına yön veren isimler olmadıklarını görürüz. Ahmet Oktay’ın “Solcu söylem 1969’lardan bu yana hemen hemen tüm çözümlemelerini bir aldatılmış kitleler (insanlar) varsayımı üzerine temellendirmektedir.” (Oktay, 2003: XIX) tespitin bu hikâyelerde de görüldüğünü söyleyebiliriz. Dergide yayımlanan hikâyelerin kahramanları genellikle mağdur edilen işçi ve köylüden oluşur. Toplumcu gerçekçilik anlayışına göre kalem oynatan bu yazarlar dilde yalınlığı da savunmuşlardır, metinlerde yer yer sıradanlığa kaçan bir dil hâkimdir. Dergideki hikâyeleri konu başlıklarına göre inceledik.

2.2.2.1. Yoksulluk

Türkiye’de “1968 kuşağı”nın dünya ölçeğinde temel aldıkları en önemli mesele yoksulluktu. Dergideki çoğu hikâyenin çıkış noktası da emeğinin karşılığını alamayan, mevcut yönetimlerin uyguladıkları politikalarla gelir seviyeleri her geçen gün azalan halktır. Derginin ilk sayısında Adnan Özyalçiner’in *Yıkım Günleri* başlıklı hikâyesi yayımlanır. Yoksul mahallede harap olmuş, yıkılma ruhsatı olan metruk bir evde yaşayan kahramanın, hayatla hiçbir bağı kalmamıştır. Günün birinde evin yıkılması için gelen ekipler bile onu evden çıkaramazlar. Kahramanın belediye görevlisi ile diyalogu da ilginçtir; belediye görevlisine evin neden yıkıldığını sorar. Görevli kahramana buradan bakınca hiçbir şey görülüyor ama belediye binasının tepesine çıkıldığında bu evlerin ne kadar çirkin görüldüğünü anlatır; yıkımın gerekçelerini uzun uzun anlatır. Hikâyede yoksul kişi üzerinden bürokrasinin anlayışsızlığı vurgulanmaya çalışılır, deyim yerindeyse insanlara tepeden bakan yönetim *Yıkım Günleri*’nin de asıl mimarıdır.

Derginin on birinci sayısında yer alan Aysel Gülercan'ın *Kraliçe Geliyor* adlı hikâyesi de yoksulluk kavramını işler. Gülercan, hikâye alanında daha sonraki yıllarda adından söz ettiren bir yazar değildir. Hikâyede anneleri ölmüş, sorumsuz babaları olan iki kız kardeş kendi mücadeleleri ile ayakta kalmaya çalışırlar. Gençliğin getirdiği ümitler, hayaller onların dünyasında da vardır. Bir gün gazetede Kraliçe'nin Türkiye'ye geleceğini okuyan kızlar, heyecanla onu görmek için tören alanına gitmeye karar verirler. En güzel kıyafetlerini ütüleyip heyecanla yatarlar. Gece yağmur yağar, evin damı akar ve törene gitmek için hazırladıkları elbiseler su içinde kalır. Gülercan, ıslanan bu kıyafetler üzerinden yoksul insanların ulaşamadıkları hayallerini resmetmeye çalışır.

On birinci sayıda yer alan ikinci hikâye *Kıtlık Taşı* adını taşır. Hasan Kıyafet'e ait olan hikâyede Anadolu köylüsünün yaşadığı açlık, mahsulün az olduğu zamanlarda köylünün karnını doyurmak için kıtlık taşı denilen bir toprağı kaynatıp çorba yapmalarıyla anlatılır. Çorbayı içen çocukların ölmesi hikâyenin en trajik ögesidir; fakat anlatımdaki sıklık yüzünden hikâye okuyucuya gerçekçi görünmez. Metin, yer yer gerçeklik duygusunu yitirdiği için hikâyeden uzaklaşır, masal diline yaklaşır. Hikâyenin sonunda köydeki açlığın temel sebebi de ortaya çıkar, ambarları buğday doldurup halka dağıtmayan ağalar bu ölümlerin de asıl sebebidir.

Aysel Gülercan'ın *Annelerin Armağanı* başlığını taşıyan bir diğer hikâyesi on dördüncü sayıda yayımlanır. Hikâye, Anneler Günü kapsamında belediyenin çiftleri evlendirmesini konu edinir. Hikâyede yoksul insanların, kendilerini var etmek için halka hizmet eden siyaset adamlarının yapaylığını anlamayacak kadar saf oluşları anlatılmak istenir. Düğün töreninde halk adeta bir robot gibidir, onları belediye görevlileri yönlendirir, düğünde kendilerine ait hiçbir şey yoktur; düğün müziği bile “törenin abileri” denilen kişiler tarafından seçilmiştir. Bürokrasi ile halk arasındaki kopukluğu, bürokrasinin çıkarı için halka yardım ettiğinin anlatıldığı hikâye yönetime eleştiri getirmek ister.

Mehmet Güler'in *Fakirlik İlmühaberi* adlı hikâyesi derginin on dokuzuncu sayısında yayımlanır. Hikâyede Kâzım adında, hayatında neredeyse hiç doktora gitmemiş köylü bir adamın muhtardan aldığı fakirlik belgesiyle hastaneye başvurusu anlatılır. Metinde hastanenin kalabalıklığı, hastaların dertli dertli gezinişi uzunca anlatılır. Kâzım, doktoru beklerken eline bir gazete geçer, gazeteye verilmiş bir ölüm ilânı okur. İlânda tüccar Mehmet Nuri Toplar adında bir adamın hastalığı süresince onunla ilgilenen doktorlara ailesinin teşekkürü vardır. Bu doktorların hepsi profesördür ve sayıları da oldukça

fazladır. Güler, hikâyede karşıtlıklar üstünden bir durumu okuyucuya vermek ister. Bu durum, Türkiye’de fakir insanlarla zengin insanların yaşamlarının, mesele hastalık bile olsa, farklı seyrettiğidir. Yalın bir anlatıma sahip olan hikâyeye, hacim olarak da oldukça küçüktür.

Dokuzuncu sayısının yine kısa sayılabilecek bir hikâyesi de Çetin Öner’e aittir. *Keklik* de yoksulluğu anlatmaya çalışan bir hikâyedir. Haceli adında köyünde işsiz olan bir adamın karlı dağları aşp Zülfü Bey’in konağına varıp orada iş bulma ümidi anlatılır. Haceli konağa eli boş gitmemek, sahiplerine de şirin görünmek için hediye olarak keklik götürmektedir. Zor hava şartları Haceli’nin konağa ulaşmasına izin vermez, yolda karların üzerinden yatar ve uyuyakalır. Hikâyede Haceli’nin öldüğü söylenmez ama, okuyucu gidişattan bunu kolayca kavrar. Yoksulluk bu sefer de can almıştır, ümide giden yolun sonu aydınlığa çıkmaz. Toplumcu gerçekçi hikâyeye anlayışına sahip yazarların sıklıkla başvurduğu yöresel dil kullanımı bu metinde de göze çarpar; hikâyede Öner, Haceli’nin kendi kendine konuştuğu bölümlerde yöresel bir dil kullanır.

2.2.2.2. Tutuklu İnsanlar ve İşkence

Yeni a yayımlanan hikâyelerin çoğunun Erdal Öz’e ait olduğuna daha önce değinmiştik. Erdal Öz o yıllarda hapistedir ve işkenceye bizzat tanık olmuştur. Bu nedenledir ki hikâyelerinin çoğunda işkenceye maruz kalmış kahramanları görürüz. Üçüncü sayıdaki hikâyeye o yıllarda hapisanede olan Erdal Öz’e aittir. *Kurt* adlı hikâyeye, İsa isimli sendikacılık faaliyeti yaptığı gerekçesiyle hapse atılan bir adamın eşi ve babasıyla görüş gününde yaptığı konuşmayı konu edinir. Kahramanlar birbirlerine söylemek istedikleri asıl şeylerin uzağında günlük hayattan, eş dosttan konuşurlar. İsa’nın eşi kocasının neden hapis yattığını bile doğru dürüst bilmez, yaşlı babanın elinden oğluna acımaktan başka bir şey gelmez. Okuyucu İsa’nın iç sesi sayesinde hapiste işkence gördüğünü de öğrenir:

“Karanlık taş odacıkta tek başına geçen saatler... Önce, elektrik akımının en beklemediği yerinden bedenine akışı, kıvranışı, utanışı, bağıramayışı, bileklerine bağlı kurumuş kayışların, acıdan kıvrandıkça, deriyi geçip etine oturuşu, bayılışı, kendine gelince başlayan sonu gelmez sorgular yine, falakaya yıkılışı(...)”
(1972: 6)

Bu cümlelerle başlayan uzun paragraf boyunca İsa’ya yapılan işkenceyi anlatan bir bölüm vardır. Kahramanın adının İsa oluşu bizce rastlantı değildir. Okuyucu, bu bölümlerle Hz. İsa’nın da Yahudiler tarafından işkenceye maruz kalmasını hatırlar. Hikâyenin sonunda yaşadığı onca acıya ve haksızlığa rağmen ağlamayan İsa, köpeği Kurt’un öldüğünü

öğrenince ağlamaya başlar. Yüreğindeki bütün acılar çok sevdiği köpeğin ölüm haberiyle gözlerinden yaş olup dökülür. Hikâyede ilginç bir bölüm daha vardır. İsa'nın hapse atılmadan önceki hayatının anlatıldığı bölümde her akşam kitap okuduğunu öğreniriz. Karısı dikiş dikerken o yüksek sesle Gorki'nin *Ana* adlı romanını okur. Bu bölüm Erdal Öz'ün tasavvur ettiği işçi kesimini anlatması bakımından önemlidir. Öz bu hikâyedeki bu bölümle, dünyayı ve kendini okuduğu kitaplardan tanımaya çalışan bir işçi portresi çizmeye çalışır.

Derginin altıncı sayısında Erdal Öz'ün Sait Faik Abasıyanık hikâyelerini andıran *Güvercin*' başlıklı hikâyesiyle karşılaşırız. Hikâyenin mekânı yine hapishanedir, tek kişilik hücreye konulan kahraman dışarıdan gelen bir notu korka korka açmaya çalışır, bu korkuyu üzerinden atamamışken demir parmaklıklardan içeri bir güvercin girer, onunla konuşmaya başlar. Güvercin daha sonra kendini duvardan duvara vurarak öldürür, kahraman elindeki ölü güvercinle konuşmaya devam eder. İçeri giren gardiyanlar adama kiminle konuştuğunu sorarlar, o da güvercini gösterir. Hacim olarak oldukça kısa olan bu hikâyede Öz, tutsaklığın insan ruhunda açtığı derin, onarılamaz yarayı okuyucuya hissettirmeye çalışır. Bu metinde Öz, şu cümlelerle kahramanın gördüğü işkenceyi hikâyeye yerleştirir:

“Gözlerini açtığında kendini bu cam tavanlı odacığın tahta sekisi üzerinde sızılı şiş tabanlarıyla bulmuştu. Ağzında da iki dişi eksikti. Gömleğinde kuru kan lekeleri vardı. (...)” (1972: 7)

Onuncu sayıdaki Adnan Özyalçiner'in hikâyesi *Buluşma* adını taşır. Hikâyenin kahramanı Aysel ile fabrikada eyleme kalkıştığı için işten çıkarılan ve hakkında arama kararı çıkarılan kocasının bir ayın sonunda Harem'de İskele'de buluşma çabası anlatılır. Aysel, bir gece yarısı gelen notta yazılı olan yere gider, bekler; fakat kocasını polis yakalamıştır. Aysel, kocasını sadece polis arabasının içinde camdan görür, ona sesini duyuramaz. İşçi bir babanın çocuğu olan Özyalçiner, işçilerin yaşadığı haksızlıkları, haklarını savunmaya kalktıklarında da yönetimin sert tavrıyla karşılaşmasını anlatmaya çalışır. Hikâyedeki İstanbul tasvirleri de fazladır, Aysel'in evden çıkıp Harem'e ulaşana kadarki bölümde mekân tasvirleri artar. Hikâyenin sonunda kocasını göremeyen ve bu acıyı yüreğinde yaşayan Aysel'in yanına köyden yeni geldiği belli olan bir adam yaklaşır ve ona Sirkeci garını sorar. Böylece Özyalçiner, hakkını aradığı için yerinden yurdundan olan işçi ile, toprağında barınmasına izin verilmeyen köylüyü bir düzlemde birleştirmiş

olur. Hikâyenin sonunda Aysel’in kocasını götürdükleri arabanın damında gördüğü martı da özgürlüğü çağrıştırması bakımından önemli bir leitmotiftir.

Erdal Öz’ün on üçüncü sayıdaki *Sığırcıklar* adlı hikâyesi iki katmanlıdır. Başındaki “bir” ve “iki” numaralarıyla ayrılan bölümler, hapisane ve dış mekân tasviri içerir. Kahraman yine bir hücrededir, yalnızdır ve zihninden birçok duygu peş peşe akıp geçer. Dış tasvirlerde ise caddeler, sığırcık sürüleri, kaldırımlar, yoksul ve zengin insanlar, kalabalık otobüs durakları uzun uzun anlatılır. “İki” ile gösterilen bölümler sanki “Bir” bölümünde anlatılan hücredeki adamın zihninden geçenlerdir. Hikâyede birkaç cümle haricinde konuşma geçmez, diğer hikâyelerde olduğu gibi işkence yine vardır. Bu hikâyede işkenceyi kahraman değil, yan hücredeki adam yaşar. İşkence kahramandan uzakta olsa da ruhu her daim korkuludur, her tıkırtıda götürüleceğinden korkar. Bu korkuyu yaşamaktansa başına geleceklere bir yerden sonra razı olmaya başlar, beklemek en büyük işkencedir.

On altıncı sayıda Erdal Öz’ün o dönem en çok konuşulan ve aynı zamanda bir hikâye kitabının adı da olan *Kanayan* başlıklı hikâyesi yayımlanır. Devrimci bir gencin öğrencilik yıllarından başlamak üzere gelişimi, eylemlere katılımı, ailesini bırakıp dağa çıkışı, yakalanışı, yargılanışı, idam cezasına çarptırıldıktan sonra cezasının ömür boyu hapse dönüştürülmesi anne ve babasının gözünden okuyucuya aktarılır. Kahramanın annesinin “(...) Ama o zamanlar bile bütün bildiklerinin kitaplardan edinilmiş şeyler olduğunu anlıyordum. Kitaplardan çıktı oğlum. Sanırım en büyük yanılgısı da burada oldu, kendi kanını boşalttı da o kitaplarla dolaşan kanı aldı damarlarını sanki.” cümleleri Öz’ün döneme, devrim ruhuna eleştirisi gibi okunabilir. Bu cümleler, “1968 kuşağı”nın ülke gerçekliğini göremediği, kitaplardan öğrendiklerini gerçek hayatla sentezleyemedikleri gerçeğini itiraf niteliğinde sayılabilir. Hikâyesini 1973 yılında yazan Öz, 12 Mart İhtilâli’nden sonra üç kez hapse girmiş ve derin sorgulamalara girmiş olabilir. Anne karakteriyle Öz kendini konuşturmuş gibidir.

Yirmi altıncı sayıda dilimize çok fazla eseri çevrilmemiş Fred Noro’nun *Öneri* adlı hikâyesi yayımlanır. Hikâyenin konusu Erdal Öz’ünkilere çok benzer. Hücrede polislerin kendilerini alıp idama götürmesini bekleyen Juan ve Diego adlı iki arkadaş, komiserin bir teklifiyle karşılaşır. İtirafı kabul eden kurşuna dizilmekten kurtulacaktır. Komiser bunun için bir saat süre verir. Bu bir saat boyunca iki arkadaş birbirini ölçüp tartmaya çalışır. Diego konuşmayı arkadaşı kabul ettiğinde kendinin boşu boşuna öleceğini geçirir

aklından. Bir saatin sonunda Diego, her şeyi itiraf edeceğini söyler. Hikâyenin sonunda ise Diego'nun ağzından şu cümleler dökülür: “Her şey iyice ölçülüp biçildi komiser, sorularınızı cevaplamamaya karar verdim.” (1974: 21)

2.2.2.3. Kan Davası

Dergide ağalık sistemi ve onun üzerinden gelen kan davası konusu ile ilgili de hikâye görmek mümkündür. Derginin ikinci sayısında Bekir Yıldız'ın *Barutçu Maho* adlı kan davasını konu edinen bir hikâyesiyle karşılaşırız. Metinden ağa olduğunu anladığımız Barutçu Maho, Tayyar adındaki adamına düşmanını vurdurur. Tayyar para karşılığında yaptığı cinayet anlaşılmaması diye öldürdüğü kişinin cenazesine gider. Ölünün yakınlarından Nalçacı Hüseyin olay sırasında Tayyar'ı görmüştür; Tayyar'dan açılan mezara girmesini ister. Mezara giren Tayyar'a silah çeker ve asıl tetikçinin kim olduğunu öğrenir. Hikâye Anadolu'da hüküm süren ağalık düzenini eleştirmesi bakımından önemlidir. Yıldız kahramanlarını yöresel dille konuşturur. Toplumcu gerçekçi sanatçıların çoğunda görülen yöresel dil kullanımı kimi zaman okuyucunun hikâyeden kopmasına sebep olur.

2.2.2.4. Köyden Kente Göç Sorunu

1970'ler Türkiye'sine ayna tutulduğunda köyden kente göçün arttığını görürüz. Ülkenin gidişatı için kafa yoran çoğu aydın için bu göç beraberinde sıkıntılar da getirdiğine dair görüşlerini çeşitli mecralarda açıklarlar. Dergideki hikâyelerde de bu fikri benimsetmenin hedeflendiğini söylemek mümkündür.

Derginin dördüncü sayısında 1972 Sait Faik Abasıyanık Hikâye ödülünü alan Fûruzan'ın *Seyyid* hikâyesini görürüz. Hikâye köylerinden İstanbul'a göç eden bir ailenin İstanbul'da tutunma mücadelesini anlatır. Zülali İstanbul'dan Almanya'ya işçi olarak gidecektir; kardeşi Seyyid ise bir handa çaycının yanında çalışacaktır. Zülali'in aksine Seyyid Kars'a köyüne dönmek ister, İstanbul'da horlandıklarının farkındadır; Zülali ise toprakta çalışmaktan bıkmıştır, Almanya'da daha rahat bir hayatı olacağını düşünür. Hatta sarışın olan Alman kızlarını tarafından beğenileceğine olan inancı tamdır. Fûruzan hikâyede gerçek hayal dengesini bu iki kahramanla kurmaya çalışır. Seyyid gerçeği, Zülali hayalleri temsil eder.

Adnan Özyalçın'ın *Baskın* adını taşıyan hikâyesi derginin on yedinci sayısında yayımlanır. Köylerinden göç etmek zorunda kalıp bir apartman dairesinde kapıcılık

yapmak zorunda kalan Sultan ve Veysel Çavuş'un yaşamlarını anlatarak başlayan hikâye, apartman dairesinde yaşayan devrimci gençlere yapılan polis baskınıyla devam eder. Polis baskınında yaralanan gençlerden birine Veysel Çavuş su getirir, içirmeye çalışır. Apartman halkının kılı kıpırdamaz, olayı seyretmekle yetinirler. Özyalçiner, hikâyede bir sınıf ayrımı da yapar. Köyden gelip ağır şartlar altında çalışan emekçiler, burjuvaziye temsil eden vurdumduymaz apartman halkı ve devrimci gençler. Veysel Çavuş gençlere yapılan bu baskının neticesinde apartmanda duramaz, kendini sokaklara atar; ıssız bir yer bulduğunda da gökyüzüne bakıp çığlık atar. Baskın hikâyesinde Oktay'ın "(...) Düzeylelerin birbirine karıştırılarak roman kişilerine dışardan bilinç verme isteği" (Oktay, 2003: XIX) olarak anlattığı durumu bizzat görürüz. Devrimci gencin yaralanması üzerine koşup ona su vermesi okuyucunun zihninde bir gerçeklik olarak karşılığını bulur; fakat olaydan hemen sonra işini gücünü bırakıp oradan uzaklaşması bölümünde karşımızdaki kişi Veysel Çavuş değil, Adnan Özyalçiner'in kendisidir. Bu çığlıkla Özyalçiner, devrimci gençlerin yaşadığı acıları, umutlarının tükenişini okuyucuya hissettirmeye çalışır gibidir.

2.2.2.5. Köy İnsanın Yaşadığı Geçim Sıkıntısı

1923 yılında kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin politikalarının başlıcasının köylüyü kalkındırmak olduğunu söylemek mümkündür. Sonraki yıllarda sanayileşme çabaları neticesinde Türk köylüsünün topraktan kazandığıyla refah içinde yaşayamadığı açıktır. Yirmi birinci sayıda Mehmet Güler'in *Örümcek* adlı bir hikâyesinde bu mesele okuyucuya yansıtılmaya çalışılır. Metinde Beşir adında yaşamını toprağı ekip biçerek sağlayan köylü bir adamın hastalanmış öküzü konu edilir. Beşir için öküzün ölmesi büyük bir felakettir; çünkü toprağı süren tek öküzü odur. Öküzün ölecek olmasını Beşir, ocağının sönmesi olarak yorumlar. Hikâyenin sonunda öküz ölür, yoksullukla mücadele eden Beşir, hayvanı kıyıp kesemez. Güler, köy insanının toprakla, hayvanlarla olan gönülden ilişkisini bu hikâyeyle anlatmak istemiştir. Yöresel dil bu hikâyede de dikkat çeker; ayrıca Beşir'in çocuğıyla konuşmalarında da argo bir dil görülür.

Derginin yirmi yedinci sayısında Fahri Erdiñ'in *Korkuluk* adlı hikâyesini görürüz. Irgatlara emeğinin karşılığı olan paranın çok azını veren ağaları anlatan hikâye Toprak Reformu'na da değinir. Hikâyenin kahramanı Hurşit evlenme istediğı kıza çıkması beklenen yasadan bahseder. Hurşit'e göre bu yasa çıktığında rahata erecektir, yirmi dönüm de olsa bir toprağı olacaktır. Hurşit bunları düşlerken kargalar korkuluğa

aldırmadan tarlaya hücum ederler, Hurşit korkuluktan korkmayan kargalara hayret eder. Erdinç'in hikâyesinde korkuluktan korkmayan kargalar aracılığıyla bir mesaj verilmek isteniyor olması muhtemeldir. Karga, otoriteden korkmayıp hakkı olanı almak isteyen emekçinin sembolü gibi de okunabilir. Hurşit'in gözünden korkuluk şöyle tasvir edilir:

“Her korkuluk gibi yastık kafalı, bön bakışlı, sırtık bir korkuluktan bu ama, sırtında basbayağı, lâcivert, hem de eski- püskü de denilemeyecek bir ceket vardı. Kollarını da kırk yıllık hasretlisini kucaklıyacakmış gibi açmıştı.” (1974: 14)

Bu tasvirle okuyucunun gözü önüne biri getirilmeye çalışılıyor gibidir. Hikâyedeki kişi, 12 Mart Muhtırası'nın çıkışında askeriyeyle birlikte hareket ettiği düşünülen ve sol kesim tarafından sevilmeyen Süleyman Demirel'i akla getirir.

2.2.2.6. Orta Sınıfın İşçiye Olan Olumsuz Bakışı

On sekizinci sayıda iki hikâye yer alır. Bunlardan ilki Aysel Özakin'in *Ayçiçeği* ismini taşıyan, orta sınıf diye tabir edilebilecek kesimin sıkıcı hayatını konu edinen hikâyesidir. Amaçsız, bencil insanlardan oluşan bu kesim bir pazar günü parktaki halleriyle okuyucuya sunulur. Kadınların saçları nerdeyse tıpatıp aynıdır, konuşmaları günlük hayatın keşmekeşinin dışına çıkmaz. Bu rutinliği parka gelen bir deli bozar, o da bir süreliğine. Kendilerinden olmayan deliye kötü davranırlar, kendilerine zarar vereceğinden korkarlar. Özakin, bu hikâyede şehirde yaşayan, fakat kültürel anlamda gelişim gösteremeyen orta sınıfı ele alır, eleştirir. İkinci hikâye Şükran Kurdakul'a ait *Demokrat Mustafa*'dır. Demokrat Mustafa isimli kahraman İsmet Paşa'ya hakaret ettiği gerekçesiyle tutuklanır. O sırada tutuklular arasında olan başka bir kişi çok merak ettiği Demokrat Mustafa'yı konuşturmaya çalışır. Demokrat Mustafa içinden geçenleri bir bir sayar. Kurtuluş Savaşı'nda sakatlanan bacağını göstererek, savaşı birlikte yaptıklarını; fakat sonra paşalar tarafından yalnız bırakıldıklarını söyler. Demokrat Mustafa'nın “Halkçıymış, dedi yüzü buruş buruş... Halk ol be halk.” (1973: 9) cümleleri Kurdakul'un okuyucuya vermek istediği mesaj mahiyetinde okunabilir.

Aysel Özakin'a ait *Cemil* adını taşıyan hikâye derginin yirmi beşinci sayısında yayımlanır. Bir kasabada bayram hazırlığı tasviri ile başlayan hikâye, Cemil adlı kasabada işçi olarak çalışan bir gencin tören alanındaki bir kıza merak biraz da hayranlıkla bakmasıyla bambaşka bir yöne evrilir. Kızın bu bakıştan korkup bağırması üzerine kasaba halkı kendilerinden olmayan Cemil'i linç etmeye kalkarlar. Cemil koşarak oradan uzaklaşır, inşaata gidip saklanır, polis Cemil'i orada da bulur. Özakin, hikâyede Türkiye'de Cumhuriyet'in ilân edilmesinden sonra oluşan orta sınıfın, işçi sınıfına

bakışını anlatmaya çalışır. Hikâyede bir de öğretmen vardır, Cemil'in yaşadığı olaya tanıklık etmiştir, kasabalının Cemil'in üstüne sırf işçi olduğunu bildikleri için gittiklerini bilir. Hikâyede vicdanı temsil eden öğretmenin yaşadığı yere ve Cemil'e bakışı şu sözlerle anlatılır:

“Genç öğretmen bir sigara yaktı. Şehirdeki tikanıklığın, boğukluğun, tekdüzeliğin, kanlı, sapık patlamaların nedenini anlamaya çalıştı. Şehir ilkel bir pazar yeri olarak göründü ona. Küçük kârlarla yaşıyordu. Üretmiyordu. Cemil ne alıyordu ne de satıyordu. Yabancıydı, yalnızdı.” (1974: 30)

Özakın bu cümlelerle aslında bir Türkiye fotoğrafı çizmek ister gibidir.

2.2.2.7. Askerin Hükümete Başkaldırısı

Yirmi ikinci sayıda görülen Nurur Uğurlu'nun *Teleks* adlı hikâyesi, konusunu gerçek bir olaydan alır. 12 Mart İhtilâli'nin yapıldığı günlerde Kore'de görevli olan Talat Aydemir Paşa, yurda döndükten sonra ihtilâlin amacına uygun olmadığını söyleyerek iki kez yönetime başkaldırır. İlk kalkışma 22 Şubat 1962, ikincisi 21 Mayıs 1963'te gerçekleşir. İlkine göre daha çok ses getiren ikinci kalkışma da bastırılır. Hikâyede gazetecilerin kullandığı teleks yardımıyla dakika dakika neler olduğu söylenir, okuyucunun gözünün önüne darbe sahneleri getirilmeye çalışılır. Teleksin geçtiği haber bültenlerinde Cemal Gürsel ve İsmet İnönü'nün darbe ile ilgili demeçlerine de yer verilir. Hikâyedeki gerçeklik, tamamen diyaloglardan oluşan anlatımla verilmeye çalışılmıştır. Okuyucu zaman zaman hikâyeden kopup gerçek bir haber okuyormuş izlenimine kapılır.

2.2.3. Eleştiri Yazıları

Yeni a dergisi eleştiri yazıları bakımından da zengindir. Hemen hemen her sayıda okuyucu bir kitap kritiği ile karşılaşır. Yalnız bu kitaplara bakıldığında dergiyi çıkaranların dünya görüşüne aykırı eserlere yer verilmediğini görürüz. Yazılarda eserlerin çoğu zaman olumlu taraflarına vurgu yapılır. Bir bakıma bu yazılara eserlerin reklamını yapan, onları tanıtan yazılar da diyebiliriz. Ferit Öngören başta olmak üzere bazı dergi yazarlarının da kitapları söylemek istedikleri fikirleri yansıtan bir fon olarak kullandıklarını görürüz. Bu yazılarda kitaplar, yazarın amacına ulaşmak için kullandığı materyal gibidir. Derginin yirmi üçüncü sayısından itibaren kitap eleştirilerine ayrılan bölüm artar.

Eleştiri yazılarını tür başlıkları ile değerlendirdik.

2.2.3.1.Şiir

1 Haziran 1973 tarihli derginin on beşinci sayısında Asım Bezirci'nin Nâzım Hikmet'in *Memleketimden İnsan Manzaraları* eserini değerlendirdiğini görürüz. Hikmet'in başarısının insanı ele alırken nesnellik çizgisinden uzaklaşmaması olduğunu söyleyen Bezirci, anlatımın açık, sade, yalın oluşuna dikkat çeker. Toplumcu şairlerin çoğunun yol gösterici olarak kabul ettiği bu eserin, yazara göre destan, hikâye, tarih, roman türlerini de içerisinde bulundurması bakımından edebiyatımıza yeni bir kapı araladığını da ifade eder. Bezirci, bu eserde şairin diğer eserleri göz önünde bulundurulduğunda imgeyle duygunun payının azalttığını, tasvire ağırlık verdiğini söyler; bu durumun şiiri hikâyeye dönüştürebileceğini fakat Hikmet'in dili ustaca kullanımı sayesinde şiirsellikten ödün vermediğinin de altı çizilir.

Dergide Nâzım Hikmet'in şiirlerini değerlendiren bir diğer kişi de 1 Temmuz 1973 tarihli on altıncı sayıda "Güncele Olumlu Bakış ve Nâzım Hikmet" başlıklı yazıyı yazan Kemal Özer'dir. Özer yazının başında edebiyat dünyasının günceli ele alan konular yazan sanatçıların yarına kalmadığı tezini Nâzım Hikmet'in *Taranta- Babu'ya Mektuplar* adlı eserini örnek vererek yanırlar. Bilindiği üzere bu eser, İtalya'nın Habeşistan'ı işgal ettiği sırada İtalya'da yaşayan ve daha sonra öldürülecek olan Habeşistanlı gencin köyündeki karısına yazdığı ama gönderemediği mektuplardan oluşur. Özer'e göre Hikmet'in başarısı, Habeşistanlı genç üzerinde bütün dünyayı etkileyen Faşizm eleştirisi yapabilmiş olmasından gelir; bunun yanında Faşizmi anlatmak için genel ifadeler kullanmamış, bir genç üzerinden anlatmış olması da eserin etkileyiciliğini artırmıştır. Özer bu eser üzerinden, bir kitleyi etkileyebilmenin yolunun güncel meseleleri genişletip, insanlığın ortak sorunu hâline getirmekle mümkün olduğunu dile getirir.

Derginin yirmi üçüncü sayısında Veysel Çolak Kemal Özer'in *Kavganın Yüreği* adlı şiir kitabını eleştirir. Özer'in İkinci Yeni ile başladığı şiire bambaşka bir soluk getirdiğinin ifade edildiği yazıda, şiirini toplum meseleleriyle yoğuran şair göklere çıkarılır. Çolak şu ifadelerle Özer'in şiirinin toplumcu gerçekçi olduğunu belirtmiş olur.

"(...) Bir de gerçek sanatsal yaratışın üretim biçiminden, hayattan ayrılmayacağını, diyalektik bir gelişme gösteren toplum olaylarının sanatla organik bağlar taşıdığının kabul edilışidir de bir yerde." (1974: 12)

Toplumcu şairlerin şiirlerine yol haritası seçmek için başvurdukları sanatçılardan biri de Faşizme şiiriyle savaş açan 23 Eylül 1973'te ölen Pablo Neruda'dır. Kemal Özer 1 Aralık 1973 tarihli yirmi birinci sayısında "Bir Soru ve Bir Şiir Çözümlemesi" başlıklı yazısında

Neruda'nın arkasından adı verilmeyen bir şair tarafından yazılmış *Neruda* başlıklı şiirini eleştirir. Özer, yazısında şairin Neruda'yı şahsileştiremediğini, Neruda ismini çıkarıp yerine başka bir isim koysak da değişen bir şey olmayacağını söyler. Özer, şiiri bu anlamda özgün bulmaz.

1 Nisan 1974 tarihli derginin yirmi beşinci sayısında Ferit Öngören, Refik Durbaş'ın *Hücremde Ayışığı* adlı şiir kitabını tanıtır. Öngören'in övgüyle bahsettiği bu kitap, dönemin devrimci ruhuyla yazılmış ve toplumcu gerçekçi sanat anlayışına yaslanmıştır. Şiirsel bir dille kaleme alınan eleştiri yazısında, Refik Durbaş'ın ölüm temasını sosyal olaylarla birleştirip çarpıcı bir dille okuyucuya sunduğu söylenir. Ferit Öngören'in "(...) *Refik Durbaş, uzun soluklu ve belâlı şiire yaklaşmasını bildi.*" (1974: 28) ifadeleriyle kastettiği şiir anlayışı toplumcu şiir olsa gerektir.

1 Mayıs 1974 tarihli derginin yirmi altıncı sayısında İsmail Uyaroğlu, Kemal Özer'in *Yaşadığımız Günlerin Şiiri* adlı eserini inceler. Yazısına devrim için yazılan şiirin dil özelliklerine değinerek başlayan yazara göre devrim halk için yapılır, yazılacak eserler de devrime hizmet edecekse halkın anlayacağı dilde olmalıdır; entelektüel bir dille yazılmış şiirin halka bir faydası yoktur. Uyaroğlu bu girizgâhtan sonra şiir kitabına gelir ve başta söylediklerini içermesi bakımından eseri değerli bulur. Özer'in İkinci Yeni'nin dayattığı dil özelliklerini şiire soktuğunu ve böylece toplumcu şiire ihanet edenlerin tam tersini yaparak şiirinde yalın, açık, muhatap kılınan işçi kesiminin anlayabileceği bir dil kullandığı ifade edilir. Yazının sonunda Öngören "(...) Soruyorum, şu şiir mi daha kolay bağıntı kurar halkla şimdi ve mesajını rahatlıkla iletir; yoksa örneklerini çok gördüğümüz, sözü bulandıran şiirler mi?" (1974: 27) sorusunu sorarak şiire başka anlamlar yüklemeye çalışan şairlere çatmadan duramaz, toplumcu gerçekçiliğe yaslanmayan şiiri bir kez daha reddeder.

Şiir eleştirilerinin oldukça yer kapladığı derginin yirmi altıncı sayısında Ataol Behramoğlu Nihat Behram'ın *Hayatımız Üstüne Şiirler* kitabını ele alır. Türkiye'nin farklı bir havayı soluduğu yıllarda şiire başlayan Behram, yazara göre yaşadığı yılların hakkını vermiş, dünya görüşünü şiirine yerleştirmeyi başarmış bir şairdir. Behramoğlu 1960'dan sonra doğanın yeniden şiirin içine sokulduğunu, Behram'ın şiirlerinin de bu bakımdan dikkat çekici olduğunu söyler.

2.2.3.2. Roman

1972 yılına gelinceye kadar önemli bir fıkra yazarı olarak bilinen Çetin Altan, o yıllarda *Büyük Gözaltı* romanıyla okuyucu karşısına çıkmıştır. Konur Ertop derginin üçüncü sayısında bu romanın olumlu ve aksayan yönlerini birlikte ele alır. Romanda, Altan'ın fıkra yazarlığından gelmiş olmasının hissedildiğini dile getiren Ertop, açıklanamayan bir cinayet işleyen kahramanın hücrede geçirdiği zamanların ve bu gözaltı üzerinden yozlaşmaya başlayan toplumun çürümüşlüğü'nün anlatıldığını ifade eder. Romanın bazı bölümlerinde dil sorunları olsa bile Ertop'a göre, Altan yaşanan toplumdaki aksaklıkları cesur bir dille romanına aktarmıştır.

1 Temmuz 1972 tarihli derginin dördüncü sayısında Vedat Günyol "Boynu Büküklerin Uyanışı" isimli yazısıyla Yılmaz Güney'in *Boynu Bükük Öldüler* romanının değerlendirmesini yapar. Romanın kahramanı Halil'in kan davasından kaçıp annesiyle başka bir köye gidişinin, orada da ağa zulmünden kurtulamadığının anlatıldığı roman Günyol'a göre, bir uyanışı ifade eder; çünkü Halil bu eziyetlere dayanamayıp kente kaçar. Yazara göre romanı değerli kılan bir önemli özellik de Türk edebiyatında köy romanına psikolojik öğelerin giremeyeceği tezini savunanlara karşı, kahramanların psikolojik durumlarını ayrıntılı bir şekilde anlatarak Güney'in bu tezi boşa çıkarmış olmasıdır.

Mehmet Turan derginin 1 Kasım 1972 tarihli sekizinci sayısında TBMM tarafından çıkarılması planlanan Toprak Reformu'na karşı yapılan eleştirilere "Sonsuz Topraklar" başlığıyla yazdığı yazıyla katkı sağlar. *Sonsuz Topraklar* romanı Brezilyalı yazar Jorge Amado'ya aittir. Romanın eleştiri olarak dergide yer almasının asıl sebebi Türk köylüsünün yaşadığı sıkıntıların benzerlerini Brezilyalı köylülerinin de yaşadığı gerçeğidir. Bu roman, bir bakıma toprak sorununun evrensel olduğunun, gücü elinde bulunduran insanların olduğu her yerde köylü kesiminin zorluklar içerisinde yaşamını devam ettirmek zorunda kalacağının ispatı gibidir. Turan, yazısıyla bu gerçeği okuyucuya iletmeği ister. Turan'a göre romanı Türkçeye kazandıran Orhan Suda pek de başarılı bir performans gösterememiştir. Yazar, kitabı Türkçe okuyan kişinin romanın derdini anladığının fakat anlatımın güzelliğine erişemediğinin de altı çizilir.

Türkiye'deki gazetecilerin özgürlük çabasını sık sık konu edinen *Yeni a* dergisi yazarları, kitap eleştirisi yaparken de bu misyonu sürdürürler. 1 Aralık 1972 tarihli derginin dokuzuncu sayısında Horace McCoy'un romanı *Gazetecinin Ölümü*, Mehmet Turan tarafından değerlendirilir. Turan, yazısına gazeteciliğin görev tanımını yaparak başlar,

gazetecilerin yaşadığı sıkıntıları anlatarak devam eder. Bu kitap tıpkı *Sonsuz Topraklar* gibi evrensel bir içerik taşır. Turan yazdığı her cümlede Türkiye’de yaşayan gazetecilerin yaşadığı problemleri okuyucuya hissettirmek ister. Ahmet Altan’ın Türkçeye çevirdiği roman, Mike Dolan adında idealist bir gazetecinin doğruları halka duyurmak için tek başına ölümü bile göze alarak giriştiği mücadeleyi konu edinir. Turan bu örgütlenilmeden yapılan mücadeleyi “(...) yürekli ama başarısız bir serüven (...)” (1972: 9) olarak niteleyerek, tek başına girişilecek başkaldırının bir yanılgı olduğunu ifade eder.

Derginin on birinci sayısında tanıtılan romanlardan biri de Rus yazar Nikolay Gavriloviç Çernişevski’nin Türkçeye “Nasıl Yapmalı?” adıyla çevrilen, kitabın kritiğini yazan Ergin Günçe’ye göre ise adı “Ne Yapmalı?” olması gereken kitaptır. Günçe, kitabın adından ziyade yazarının da Türk okuyucusuna yanlış tanıtıldığını savunur. Yazara göre Çernişevski’yi bir romancı olarak tanımadan önce Rus sosyal demokrasinin kurucusu sayılan bir filozof ve politik eylem adamı olarak bilmek gerekir. Kitabı yayıma hazırlayan Nar Yayınları’nın ön sözde bunu belirtmemiş olması büyük bir hata olarak kabul edilir. Günçe ayrıca yayınevlerinin kitap çevirisi yaparken yazarın hangi kitabından başlamaları gerektiğini de iyi bilmelerinin önemi üzerinde durur. Yazıda, yayınevlerinin Çernişevski’yi her yönden Türk okuyucusuna tanıtacak eserleri bir an önce yayımlamasının zorunluluğu dile getirilir.

On birinci sayıda İsmail Uyaroğlu “Özgürlük: Sevimli Öcü” başlıklı bir yazı kaleme alır. Yazıda üzerinde durulan kitap Türkçeye Ayda Yörükân tarafından çevrilen Erich Fromm’un *Hüriyetten Kaçış* adlı kitabıdır. Uyaroğlu, kitaba geçmeden önce feodal düzen içerisinde rahatça yaşayan küçük esnafın, Kapitalizmin gelmesiyle birlikte kendilerini bir anda rekabet ortamında bulduğunu, bunun da özgürlük gibi görünen başka bir kölelik olduğunun altını çizer. Bunun yanında Kapitalizm ile insanın bireyselleştiğinin elbette doğru olduğunun ama yalnızlık gibi bir tehlikeyle de baş başa bırakıldığının altını çizer. Kitap eleştirisinden daha çok Kapitalizm eleştirisi gibi duran yazı, Erich Fromm’un romandaki tezinin de bu minvalde olduğu, kitabın mutlaka okunması gerektiği vurgusuyla biter.

Orhan Kemal’in romanının değerlendirmesini on beşinci sayıda Nurer Uğurlu yapar. Uğurlu’nun Kemal’in romanını kurgularken Nâzım Hikmet’ten gelen Aydınlık Gerçekçilik kuramını esas aldığını belirtir. Bu kuram , bir yazarın toplumun aksaklıklarını görmesi ve buna çareler üretmesi ilkesine dayanır. Uğurlu’ya göre Kemal’in *Bir Filiz*

Vardı ve 72. *Koşuş* romanlarını bu minvalde ele almak mümkündür. Kemal'in bu iki romanında da insanın özünde iyiliğin her daim olduğu ve bu iyiliğin koşullar ne olursa olsun değişmeyeceği fikri vardır. Uğurlu'ya göre, bu fikirle romancı topluma umudunu kaybetmemesini bir kere daha hatırlatarak görevini yerine getirmiş olur.

1 Eylül 1973 tarihli derginin on sekizinci sayısında Füsün Altıok "Bilinçlendirme Romanı" başlıklı yazısıyla Adalet Ağaoğlu'nun *Ölmeye Yatmak* romanını değerlendirir. Başlıktan da anlaşılacağı gibi Altıok romanın, toplumun değişim çizgisinin en keskin olduğu zamanlarda toplumu bir bakıma silkeleyen, kendine getiren bir görevi üstlendiğini belirtir. Bilindiği gibi *Ölmeye Yatmak*'ta Adalet Ağaoğlu, toplumun kendine biçtiği Cumhuriyet kadını normlarından çıkamayan, özbenliğini bulamayan Aysel karakterinin iç huzursuzluğunu anlatır. Altıok, bireyi yok sayan bu dönemlerden hemen sonra mutlaka bir Adalet Ağaoğlu gelmesi gerektiği vurgusu da yapar; Ağaoğlu gibi yazarlar gelmeli ve yitik olan her insanî değeri ortaya çıkarmalıdır.

Adalet Ağaoğlu'nun *Ölmeye Yatmak* romanını Hilmi Yavuz derginin 1 Ocak 1974 tarihli yirmi ikinci sayısında kadın özgürlüğü bağlamında ele alır. Yavuz'a göre romanın kahramanı Aysel 1930'lu yıllarda doğan Türk aydının dramını yaşar. Romanda dile getirilen kadın özgürlüğünün kısıtlayıcısı Türk toplumunda oluşan aile ve eğitim arasındaki karşıtlıktan oluştuğu dile getirilir. Yavuz'a göre roman bir bakıma Cumhuriyet rejiminde eğitimini tamamlayan, üniversitede doçent olan Aysel'in, kırk yaşına geldiğinde bütün bu yapıp etmelerinin kendi istemiyle olmadığını, toplumun bir dayatması sonucu yaptığını kavrayıp özgürlüğünü sorgulamasını anlatır. Ağaoğlu'nun Türk toplumunda çeşitli kademelerden geçip aydın olan kadının bile salt özgür olamayacağını vermeye çalıştığı bu roman, Yavuz'a göre son yıllarda yazılanlar içerisinde en iyi olandır.

Yirmi ikinci sayıda üzerinde durulan bir diğer roman Erol Toy'un *İmparatoru*'dur. Roman Aziz Okay tarafından değerlendirilir. Öztürkçe kelimeleri fazla kullandığı için eleştirilen Toy, romanda Cumhuriyet döneminden DP dönemine kadar uzanan süreçte ticaretle zengin olan kesimini Bay Fehmi Çok karakteriyle anlatır. Roman bir bakıma Türkiye burjuvazisinin oluşum tarihinin romanıdır. Okay, uzun bir tarihî süreci anlatma gayesi taşıyan romanın dört yüz sayfa olmasını da eleştirir; bu durumu belli kopukluklara, önemli tarihî olayların atlanmasına sebebiyet verdiği için eleştirir.

Yirmi üçüncü sayıda Aziz Okay Claire Etcherelli'nin *Elisa ya da Gerçek Yaşam* kitabına değinir. Okay, romanın çağdaş kapitalizmi çok iyi anlattığını söyler.

Yirmi üçüncü sayıda okuyucuya tanıtılan bir başka roman ise Attila İlhan'ın *Bıçağın Ucu*'dur. Eser üzerine Halil Şahan uzun bir yazı yazar. Eleştiride romanın 1950-1960 yılları arasındaki dönemin romanın kahramanı Halim üzerinden verilmeye çalışıldığı ifade edilir. Yazara göre bir dönemi bir birey üzerinden anlatma riskini Attila İlhan göze almıştır. Şahan, "1950- 60 arasındaki toplumsal-siyasal olumsuzlukları Halim'e giderek Halim'in prototipi olduğu kuşağa yüklemek, böyle bir eleştirici tavır takınmak tarihsel eytişime ters düşer kanımca." (1974: 13) ifadeleriyle Attila İlhan'ın romanda düştüğü hatayı dile getirir. Romanın kahramanı Halim devrimci bir gençtir; fakat idealleri uğruna her şeyi göze alamaz, sıkıntılarla karşılaşınca pes eder. Şahan'a göre Attila İlhan, Halim üzerinden devrimci eleştirisi de yapmıştır.

1 Mart 1974 tarihli derginin yirmi dördüncü sayısında Kenan Ercan, Yunanlı yazar Kostas Valetas'ın *Göçebeler* kitabını konu alır. Kitabın dergide yer almasının en önemli sebebi Almanya'ya işçi gönderilmesi meselesini işlemiş olmasıdır. Bu kitap tanıtılarak söz konusu problemin sadece bize özgü olmadığı, bizden başka milletlerin de aynı mağduriyeti yaşadıkları anlatılmaya çalışılır. Ercan, bu romanın geri bırakılmış ülkelerin insanların Batı'nın uygarlığıyla karşılaşmış olsalar bile kendi basit yaşantılarını özlediklerini anlatması bakımından evrensel bir yapıt olduğunu ifade eder.

Derginin yirmi dördüncü sayısında tanıtılan bir başka roman Cengiz Aytmatov'un *Kazanmak ve Kaybetmek* adlı romanıdır. İsmail Uyaroğlu yazısına Aytmatov'un dilinin mükemmelliğini överek başlar, oldukça yalın anlatıma sahip dili tekdüzelikten şiirli anlatımı kurtarır. Bunun yanında Aytmatov'un kahramanlarında olan duygu yoğunluğunun romana ayrı bir lezzet kattığı da ifade edilir. Kitaptan bunca övgüyle bahsedilmesine rağmen romanın Türkçeye çevirisi bir o kadar yerilir, çevirmenin yeterince Türkçe bilmediği iddia edilir, verilen yanlış cümle örnekleriyle bu durum okuyucuya gösterilir.

1 Haziran 1974 tarihinde yayımlanan derginin yirmi yedinci sayısında Veysel Çolak L. Andreyev'in *Yedi Asılmışların Hikâyesi* isimli romandan bahseder. Bu romanın seçilmiş olması rastlantı değildir. Rusya'da Çarlık rejimiyle herkesi baskı altında tutmaya çalışan Stopilin'e karşı L. Andreyev eserleriyle başkaldırmıştır. Bu, Çolak gibi dergi yazarlarının sanatçıdan beklediği duruştur. Bunun yanında romanın ismiyle de Türkiye'de mevcut

yönetime başkaldırmaları sonucu asılan gençlerin hatırlatılmaya çalışıldığını söylemek mümkündür. Çolak, sanki yazısıyla ülkeler, isimler değişir ama dramlar hep aynı kalır vurgusu yapıyor gibidir. Okuyucu, romanın kahramanları üzerinden “1968 kuşağı” ruhu canlandırılmaya çalışıldığı izlenimi edinir. Bu bakımdan yazı bir kitap eleştirisini aşır bellekleri uyandıran bir bildiri metnine dönüşür.

2.2.3.3. Hikâye

Asım Bezirci derginin 1 Haziran 1973 tarihli üçüncü sayısında Leyla Erbil’in *Gecede* adlı hikâye kitabını ele alır. Erbil’in bir önceki kitabı *Hallaç*’ın bireysel konulara değindiği, bu kitabın ise toplumsal meselelere yöneldiği ifade edilir. Yazıda Erbil’in bilinç akışı tekniğine yaklaştığı, geleneksel hikâye anlatma dilinden uzaklaştığı da saptanmıştır. Bezirci *Gecede* hikâyesinde olayların karmaşıklığının, kahramanın gerçek hayatla hayal dünyası arasındaki gidiş gelişlerinin okuyucuyu zamanla sıktığı da söyler. Bunun yanında Erbil’in hikâyelerinde sürekli yeni teknikler deneyerek dilini zenginleştirmeye çalışması da Bezirci’nin gözünden kaçmaz. Bezirci, Erbil’in bu gözüpek duruşunu kaleminin sağlam oluşuna bağlar.

Derginin üçüncü sayısında Doğan Hızlan, aynı zamanda TRT hikâye yarışmasında ödül alan Ümit Kaftancıoğlu’nun *Dönemeç* adlı kitabını yazısında konu edinir. Köyden okumak için ayrılan dört gencin hikâyesinin anlatıldığı kitapta, sadece Garip adındaki çocuk başarılı olur, diğerleri köye dönmek zorunda kalırlar. Hızlan, *Dönemeç*’in ülkemizde özellikle Köy Enstitülerinden mezun olan gençlerin oluşturduğu gerçekçilik anlayışında değerlendirmenin mümkün olduğunu söyler. Hikâye, köy gerçekçiliğine yeni bir şey katmayan, onu devam ettiren bir kimliğe sahiptir.

Asım Bezirci, 1 Eylül 1972 tarihli altıncı sayı için kaleme aldığı “Tomris Uyar İle ‘İpek Ve Bakır’” yazısında Tomris Uyar’ın *İpek ve Bakır* adlı hikâye kitabını eleştirir. Bu eleştiri yazısı hikâyenin yazara göre olumlu ve olumsuz yanlarının bir arada verilmesi bakımından önemlidir. Bezirci, Uyar’ın dili kullanış biçiminin oldukça başarılı olduğunu söyler. Onun olumsuz olarak gördüğü şey Uyar’ın toplumsal meselelere eserinde neredeyse hiç değinmemiş olmasıdır. Bezirci’nin her eserden toplumcu gerçekçi vurguya sahip olmasını beklemesi burada da ortaya çıkar. Yazara göre, hikâyenin başarılı tarafları ile birlikte, aksayan bir yönü vardır; o da hikâyenin evinden dışarıya çıkmayan kahramanlarıdır:

“Hepimiz biliyoruz: 1960-1970 yılları arasında bizim için çok önemli, çok ilginç olaylar meydana geldi Türkiye’de. Edebiyatımızı da düşünce hayatımızı da etkileyen siyasal, kültürel çalkantılar...Yazık ki, İpek Ve Bakır’da ne bunların, ne de önceki olayların en küçük yankısına, hiç değilse dolaylı etkisine rastlanmıyor.” (1972: 12)

Bu cümleleriyle Bezirci, kendince bu aksaklığı dile getirir. Bezirci, dili kullanım biçimini öve öve bitiremediği Uyar’ın, bundan sonraki eserlerinde toplumsal meseleleri de konu etmeyi başardığında kusursuzluğa evirileceğinin altını çizer.

Konur Ertop’un “Yıkım Günlerinin Bir Tanığı” başlıklı 1 Ocak 1973 tarihli onuncu sayıdaki yazısı, Adnan Özyalçiner’i *Yıkım Günleri* kitabını ele alır. Hikâyenin konularının toplumcu gerçekçi çizgide belirlendiğinin altını çizen Ertop, Özyalçiner’in anlatımındaki açık ve aydınlık olmayan bölümlerin kusurlu görüldüğünü söyler. Özyalçiner’in sanatının bir dönüm noktasında olduğunu belirten Ertop, “(...) İçinde yaşadığımız gerçekler onu yıkım günlerinin bir tanığı olarak yeni sorumlulukla karşı karşıya getirmiştir. Hikâyelerini bu anlayış açısından şekillendirirken temalarına olduğu kadar anlatımına da yeniden dikkat etmesi, titizlik kadar yalınlığa yönelmesi beklenir.”(1973: 4) diyerek Özyalçiner’in anlatımını da toplumcu gerçekçi çizgiye yaslamaya çalışır. Bu kitapla ilgili bir yazı da 1 Eylül 1973 tarihli derginin on sekizinci sayısında Asım Bezirci tarafından kaleme alınır. Bezirci de Özyalçiner’in hikâyesindeki değişimi eserlerinin yardımıyla anlatarak, onun yazarlığının en olumlu dönemine girmiş olduğunu söyler.

1 Şubat 1973 tarihinde yayımlanan derginin on birinci sayısında Kemal Özer de Adnan Özyalçiner’in *Yıkım Günleri* kitabını “Bir Yaklaşım Denemesi” başlığıyla ele alır. Hikâyelere değinen Özer, kitapta yazarın bireyin toplum içerisindeki hallerini yansıtarak toplumdaki çelişkileri göstermeyi amaçladığını söyler. Bu amacı gerçekleştirirken de kullanacağı dili, ilk hikâyelerinden başlamak üzere bir sanatçı titizliğiyle örmeye çalıştığının da altı çizilir. Özyalçiner’in “(...) yazdıklarında göze çarpan özellik, kısa cümleli, fiillere yaslanan, günlük konuşmalardaki benzetmeleri, deyimleri iyi bilen, onlardaki sıcaklığı, içtenliği yansıtan, canlı, yalın bir anlatım”a sahip olduğunu ifade eden Özer, bu kitabı Türk edebiyatının gerçekçiliğe açılan bir kapısı olarak görür. Özyalçiner’in hikâyeciliğinde Özer’in gerçekten kopuş olarak belirttiği Orhan Kemal’e öykünme olarak başlayan bir sürecin olduğunun da altı çizer. *Yıkım Günleri*, Özer’e göre bu etkilenmeden sıyrılıp, yazarın toplumcu dilini bulması noktasında yeni bir yolun başlangıcı kabul edilebilir.

Asım Bezirci'nin daha sonra kitaplaşacak Sabahattin Ali'nin hikâye ve romanlarını incelediği yazılarından biri derginin on ikinci sayısında görülür. “Sabahattin Ali'nin Hikâyelerinde Yapı” başlığını taşıyan yazı; Ali'nin hikâyelerinin Ömer Seyfettin çizgisinde, Sait Faik'ten ayrılan bir yanı olduğunu söyleyerek onu klâsik çizginin içerisinde değerlendirir. Yazıda bu geleneksel dilden uzak düşen Sabahattin Ali'nin hikâyeciliğe yeni başladığı yıllarda kaleme aldığı *Değirmen*, *Kağrı*, *Ses*, *Yeni Dünya*, *Sırça Köşk*'ün dil ve anlatım özellikleri, konuları uzun uzun anlatılır. Yazı geniş bir metnin içinden alındığı için bir bütünlük oluşturmaz, Sabahattin Ali'nin hikâyesindeki yapıyı okuyucunun anlaması zorlaşır.

Derginin 1 Nisan 1973 tarihli on üçüncü sayısında Konur Ertop'un “Bir İnsan Bir Hikâye Bir Yazar” adlı yazısındaki bir yazar Sait Faik Abasıyanık, bir hikâye *Gün Ola Harman Ola*, bir insan da hikâyenin başkişisi Mercan Usta'dır. Sait Faik'in hayatın içinden seçtiği kahramanların onun anlatımına büyük bir zenginlik kattığının altı çizilir. Bu bağlamda Sait Faik'in sanat anlayışının toplumcu gerçekçiliğe dayandığı ve günümüzde bu anlayışla eser yazmak isteyenler için büyük bir kaynak olduğu ifade edilir.

Yeni a dergisinde eleştirisi yapılan kitaplar, dergide ele alınan toplumsal ve siyasî meselelerle paralellik gösterir. 1 Ekim 1973'e yayımlanan derginin on dokuzuncu sayısında Asım Bezirci'nin Bekir Yıldız'ın hikâyelerini sayfasına taşıması buna örnektir. Almanya'ya işçi göçünün konuşulduğu o günlerde kendisi de Almanya'ya işçi olarak giden Bekir Yıldız'ın hikâyeleri derginin yazarları tarafından dikkat çeker. Dergide bir röportajı da bulunan Bekir Yıldız, soyutu somuta çevirme noktasında önemli bir işlev üstlenir. Bezirci, eserlerinden yola çıkarak irdelediği Yıldız'ın hikâyesindeki konuları gerçek yaşamdan aldığının altını çizer. Bezirci *Almanya Hikâyeleri*'nin içinde yer alan *Hayl Hitler* ve *Maria Otuz İki Yaşında*'yı konuları bakımından beğenmediğini, konunun inandırıcılıktan uzak olduğunu söyler. *Celb* hikâyesinden ise övgüyle bahseder. Bezirci'ye göre, bu hikâye ataerkil toplumdaki çalışma düzeninden gelen insanların Almanya'nın kapitalist çalışma düzenine uyum sağlamaya çalışan köylünün yabancılaşmasını anlatması bakımından kıymetlidir.

Asım Bezirci, derginin yirminci sayısında Afet İlgaç'ın *Halk Hikâyeleri*'ni değerlendirir. Bezirci, Afet İlgaç'ın hikâyelerini kurgularken eski halk hikâyelerinden yararlanacağını söylemesini, yıllarca Batı'ya öykünüp bir şeyler karalamaya çalışan sanatçılara örnek olması bakımından değerli bulur; fakat Afet İlgaç'ın bu amacını hikâyesine bakıldığında

gerçekleştiremediğinin altı çizilir. Yazara göre, eski halk hikâyelerinden sadece metinlere isimler verirken faydalanan Ilgaz, köyden kente göçmek zorunda kalan insanların çileli hayatını vermesi bakımından oldukça başarılıdır. Ilgaz kendisiyle yapılan bir söyleşide de toplumculuğu savunur. Bezirci, yazarın iyi bir sanatçının toplumu eleştirmesi, halka çıkış noktaları göstermesi gerektiğini söylediği söyleşideki bölümleri de yazısına alır. Ayrıca, Ilgaz'ın süsten uzak, meseleleri ortaya koyarken okuyucuyu yormayan yalın bir dil kullandığı da belirtilir.

Asım Bezirci'nin iyi bir hikâyede halk unsurlarını aradığı bundan önce yazdığı eleştiri yazılarıyla ortaya çıkar. Bezirci, aradığı bu hikâye örneğini Tarık Dursun K.'nin *Bağrıyanık Ömer İle Güzel Zeynep* adlı kitapta bulduğunu derginin 1 Aralık 1973 tarihli yirmi birinci sayısında söyler. Bezirci, yazarın gelenekten yararlanırken taklide düşmemesini başarı olarak nitelendirir; hikâye kişilerine halk kahramanlarının isimlerini vermekle birlikte, onları bugüne getirerek yeni bir kimlik yaratır. Bezirci Tarık Dursun K.'yı tam bir toplumcu görememesini de şu cümlelerle açıklar:

“(...) T. Dursun K. Devrimci yöntem ve anlayışa dört elle sarılmıyor; toplumun oluşumunu belirleyen ekonomik ilişkiler ile sınıfsal çelişkilere dokunmuyor. Haksızlık etmemek için şöyle demek belki daha uygun olacak: Çok az ve yüzeyden dokunuyor.”
(1973: 11)

Bezirci, eserin bu eksikliğine rağmen, sevilmesi gereken önemli bir kitap olduğu vurgusu yapar.

Derginin yirmi ikinci sayısında Köy Enstitüsü çıkışlı olan Dursun Akçam'ın *Köyden İndim Şehire* eserini Mehmet Bayrak değerlendirir. Bayrak, Akçam'ın röportaj türünde de eserler verdiğini dile getirdikten sonra hikâyelerin konusundan bahseder. Kitaptaki en önemli hikâyenin Köy Enstitülerinin önemini anlatması bakımından *Köyün Enisdosu* olduğunu belirtir.

1 Mart 1974'te yayımlanan derginin yirmi dördüncü sayısında Asım Bezirci, Erdal Öz'ün bir kısmı *Yeni a* dergisinde yayımlanan hikâyelerini topladığı *Kanayan* kitabı üzerinde durur. Bezirci yazısına kitabın dil ve anlatım özelliklerinden bahsederek başlar; eserin yabancı sözcüklerden arınmış, duru, ölçülü, yapmacıksız bir dili olduğunu ifade eder. Kitaptaki *Kurt*, *Sığırcıklar*, *Güvercin*, *Ernesto* hikâyelerinin konularına değinilir ve bu konuların toplumsal olaylardan yola çıkılarak oluşturulduğunun da altı çizilir. Gerçekten de o yıllarda Erdal Öz, hapishanelerde işkencelere maruz kalmış bir yazardır. Hikâyelerin bazı bölümlerindeki olaylar da bizzat yazarın başından geçmiştir. Yazının sonunda Erdal

Öz'ün bu kitap hakkındaki düşüncelerine de yer verilir. Öz, eserini “Kanayan acının, onurun, korkunun ama korkaklığın değil, yürek kanamalarının ama yüreksizliğin değil, yalnızlığın değil, yalnız bırakılmışlığın, kardeşliği özlemelerin hikâyesidir.” (1974: 7) cümleleriyle anlatarak, kitabın kendinden bir parça taşıdığını da söylemiş olur. Derginin aynı sayısında *Kanayan* ile ilgili Mehmet Güler de bir yazı kaleme alır. Güler yazısında hapishane konulu eserlerin yaygınlaştığını, bunun da tesadüf olmadığını belirterek yazısına başlamıştır. Dergide çıkan hikâyelerde dil ve anlatım yönünden bazı aksaklıkların olduğunu, bunların hikâyeler kitaplaştırılırken düzeltilmediğinin altını çizen Güler bu yargıdan da Öz'ün yazı çalışmalarında çok fazla titiz ve sabırlı davranmadığı sonucunu çıkarır. Bunun yanında yazı, kitap eleştirisini aşan bir saptamayla bitirilir. Güler, Türkiye’de işkence yok diyenlerin *Kanayan*’ı okumasını salık vererek, kitabı hapishanelerde işkence yapıldığına dair kanıt olarak sunar.

Derginin 1 Nisan 1974 tarihli yirmi beşinci sayısında Nâzım Hikmet’in Sabahattin Ali’nin *Kağrı* hikâyesini eleştiren 17 Haziran 1936’da *Akşam*’da yayımlanan yazısına rastlarız. Hikmet bu yazıda Ali’nin yazarlığına dair övücü cümleler kurar, eseri Türkiye’de gelişeceğine inandığı sahici eser kategorisine koyar. Hikmet’in esere dair tek olumsuz eleştirisi, mevzu bakımından oldukça geniş olan hikâyenin dar bir çerçeveye sıkıştırılmasıdır. Hikmet, yazardan eseri hacim olarak genişletmesini ister. Bu yazının dergide yer almasının sebepleri üzerinde düşündüğümüzde karşımıza şu çıkmaktadır: Derginin yazarları Nâzım Hikmet’i yapmak istedikleri sanatın zirvesi olarak görüyorlardı, Sabahattin Ali’ye de gerekli değeri verdiklerini göstermek için Nâzım Hikmet’in övgü dolu sözlerinden faydalanmaya çalıştıkları aşikârdır.

Yirmi beşinci sayıda Mehmet Bayrak, Mehmet Başaran’ın *Sürgünler* adlı hikâye kitabını konu alır. Kitap 1970’lerin başında çıkmıştır, dergide yer almasının sebebi de derginin o günlerde özellikle üzerinde durduğu öğretmenlere yapılan haksız uygulamaları konu edinmiş olmasıdır. Kendisi de Köy Enstitülerinde yetişmiş bir öğretmen olan Başaran’ın kitabı bu yönüyle dergi yazarlarının gözünde önemlidir. Bayrak, bu eser üzerinden öğretmen kırımlarının sadece belli dönemlerde yaşanmadığını, çıkar gruplarının çatışmasında arada ezilenlerin her daim öğretmenler olduğunu öne sürer. Yazıda kitap üzerine eleştiri yazısı kaleme alan Refet Özkan ve Hilmi Yavuz’un görüşlerinden de faydalanılır. Yavuz’a göre kitap, öyküden ziyâde devrimci, halkçı, aydın öğretmenin not defteridir.

2.2.3.4.Tiyatro

Dönemin toplumcu sanat anlayışına sahip yazarları tarafından Nâzım Hikmet sadece şiirde değil, edebiyatın bütün kollarında usta kabul edilir. Derginin on sekizinci sayısında Yüksel Pazarkaya “‘Demokles’in Kılıcı’ Ve Nâzım Hikmet” başlıklı yazısıyla bu gerçeği ortaya koyar. Yazıda eserin konusu ve teknik özellikleri ayrıntılı bir dille anlatılır. Pazarkaya, oyunun sonunda sorunlara çözüm getirilmemesini de bilinçlilik ilkesine bağlar; Pazarkaya’ya göre, Nâzım Hikmet toplumsal sorunların çözümünün bir tane olamayacağı gerçeğinden yola çıkarak çözümü seyirciye bırakmıştır.

Dergide tiyatro dalında yazılan az sayıda eleştiri yazılarından biri Hikmet Altınkaynak’a aittir. Derginin 1 Mayıs 1974 tarihli yirmi altıncı sayısındaki yazıda Ali Poyrazoğlu’nun *Amerikano* adlı eseri ele alınır. Yazar bu eseri, ülkemize girişi yasaklanan *Sıkıyönetim* filminin bazı sahnelerinden uyarlayarak yazmıştır. Adından da anlaşılacağı üzere eser, Amerikan Emperyalizmini konu edinir. Altınkaynak oyunun ülkemizdeki gerçekleri göstermesi bakımından da önemli olduğunu söyler. Oyunun seyircisinin de devrimci bir kitleden oluşacağını altı çizilir.

2.2.3.5. Karikatür

Derginin 1 Şubat 1974 tarihli yirmi üçüncü sayısında Ferit Öngören “Karikatür Albümleri” başlıklı yazısında Türkiye’de karikatür albümlerinin sıklıkla basılmamasından yakınıır. Ferruh Doğan’ın *Sergi* ve Raşit Yakalı’nın *Çizgiyle* adlı kitaplarından bahseden Öngören, karikatür albümlerinin sayısının artması gerektiği vurgusunu yapar. Yazıda karikatür albümlerinin Cemal Nadir ile başladığı bilgisi de verilir. Ondan sonra gelen Turhan Selçuk ve Semih Balçioğlu’nun beşer tane karikatür albümü olduğu bilgisi verilir. 1939-1948 yılları arasında otuz dört karikatür albümünün yayınlandığını ifade eden Öngören, 1950-1970 yılları arası önemli olayları belgeleyen karikatürlerin henüz albümlerde toplanmadığını söyler. Öngören, Ferruh Doğan’ın karikatür albümüyle 1970’ten bu yana olup biten olayların çağrışımlarını ve izlenimlerini sergilediğini söyler; Cemal Nadir’in öğrencisi olan Raşit Yakalı’nın büyük bir vefa örneği göstererek albümünü usta bellediği Semih Balçioğlu’na adadığının da altını çizer. Yazıda bu iki karikatür albümünü yayına hazırlayan Bilgi Yayınevi’nin yeni albümler yayınlaması da istenir.

Ferit Öngören derginin yirmi yedinci sayısında Yalçın Çetin’in *Vatan Millet Sakarya* adını taşıyan karikatür albümünün yayımlandığı haberini verir. Daha önceki yazısında

karikatür albümlerinin okuyucuyla buluşamadığından dert yanan Öngören, karikatür albümlerinin toplum için işlevini bir kez daha vurgular. Yazara göre karikatür albümleri halkı eğitir, belli bir espri zevkine edinilmesine yardımcı olur, eleştiri mekanizmasını güçlendirir. Öngören yazısında ayrıca sanatçıların belli dönemlere tanıklık ettiklerinin ve bu dönemleri yarınlara taşımaları bakımından önemli olduklarını söyler; ardından da kendince bunu yapamayan sağıcılara şunu sorar:

“Acaba ilerde delikanlılar sormayacak mı; 1970 sonrası olaylar içinde neden bir sağıcı çıkıp da sevincini şiirleştirmemiş, başarı görünen durumlarını hikâye ve roman yapamamış, bir karikatür albümünde haklılığını sergileyememiş?” (1974: 10)

Öngören 1970’den sonra yaşanan bütün olumsuz olayları sağıcıların zaferi gibi gösterip Türkiye’de gerçek sanatı yapan tek kesimin solcular olduğunu vurgulamak ister. Araya sıkıştırılan bu açıklamadan sonra Öngören, Yalçın Çetin’in karikatür albümünün zengin bir niteliğe sahip olduğunu söyler; çünkü albümdeki karikatürler toplumsal meseleleri çizgi haline getirmeyi başarmıştır.

2.2.3.6. Sinema

Derginin ilk sayısında Kemal Özer “Acı’nın Çanları” başlıklı yazısında Yılmaz Güney’in *Acı* filminin değerlendirmesini yapar. Özer, filmin başrol oyuncusu Çiçek Ali’nin adam öldürüp on beş yıl hapis yattıktan sonra köye döndüğünü ve öldürdüğü kişinin tarlasını sürüp ailesine yardım ederek töreye nasıl başkaldırdığını anlatır. Güney’in bir önceki filmi *Umut*’ta Anadolu’daki töre kavramının sadece tespit edilmekle kalındığını, bu filmde ise töre karşısında çıkış yollarının gösterildiğinin altı çizilir. Bu bağlamda *Acı* filminden yankılanan sesler Özer için olumludur.

2.2.3.7. İnceleme

Yeni a dergisinin Türkiye’deki yaşanan problemleri sorgulamayı amaç edinen bir yayın politikası olduğu aşîkârdır. Derginin üzerinde durulması gerektiğine inandığı en önemli meselelerden biri de Almanya’ya işçi olarak gönderilen insanların durumudur. Altıncı sayıda Ali Hikmet *İşçi Göçü* adlı kitabı tanıtarak bu amaca hizmet eder. Boğaziçi Üniversitesi öğretim üyelerinden Dr. Ahmet Aker’in kitabı Hikmet’e göre işçi göçünün iktisadî temellerini ele alması bakımından önemlidir. Ayrıca Ali Hikmet adının müstear olduğunu düşünüyoruz. Bu kitap eleştirisinin Ali Hikmet müstearının Hilmi Yavuz’a ait olduğu kuvvetle muhtemeldir.

Derginin 1 Ekim 1972 tarihinde yayımlanan ve mizahı ele alan yedinci sayısında Örgün Andaç “Nasrettin Hoca” başlığıyla iki inceleme kitabını birlikte ele alır. Bunlardan biri Samim Kocagöz’ün “Nasrettin Hoca Fıkraları”, diğeri ise Erdoğan Tokmakçıoğlu’nun “Bütün Yönleriyle Nasrettin Hoca” kitabıdır. Yazar, bu iki kitabın da inceleme türünde yazılmış kitaplar içerisinde zor bir araştırma ve büyük bir emek sonucu yazılmaları bakımından değerli olduğunu ifade eder.

Derginin yirmi birinci sayısında Mehmet Bayrak “”Çağdaş Türk Edebiyatı”nda Eksiklikler ve Yanlışlar” başlıklı bir yazı kaleme alır. Bu yazının hedefinde Rauf Mutluay’ın *Çağdaş Türk Edebiyatı* adlı kitabı vardır. Bayrak’a göre hiçbir esere böyle geniş bir anlamı ifade eden bir isim verilmemelidir. Başka çağlarda yapılması mümkün olan böyle bir çalışmanın 20. yüzyılda basılan eser sayısı göz önünde bulundurularak mümkün olmayacağı ifade edilir. Yazının devamında uzun bir listeyle esere konulmayan yazarların isimleri sıralanır; yapılan yanlışlık ortaya konulmaya çalışılır. Bu bakımdan da mevcut kitabın 20. yüzyıla kaynaklık edemeyeceğinin altı çizilir.

Derginin yirmi dördüncü sayısında Aziz Okay, Taner Timur’un *Türk Devrimi ve Sonrası 1919-46* kitabını inceler. Yazara göre kitap Türkiye Cumhuriyeti’nin temelini oluşturan yılların siyasî, sosyal, ekonomik temellerini inceleyen bu inceleme büyük bir boşluğu doldurmaya çalışması bakımından önemlidir. Okay’a göre, kitapta Türkiye’nin istenilen şekilde sanayileşemediğinin sebepleri üzerinde durulmuş olması dikkate değer bir husustur. Bu sebep, işçi-köylü ittifakıyla kazanılan bir savaşın hemen ardından, köylü-iktidar ilişkisinin sonraki yıllarda kopmasıdır.

2.2.3.8. Deneme

Derginin 1 Ekim 1973 tarihli on dokuzuncu sayısında İsmail Uyaroğlu, Erich Fromm’un dilimize “Çağımızın Özgürlük Sorunu” başlığıyla Bozkurt Güvenç tarafından kazandırılan kitabını tanıtır. Fromm’un *Hürriyetten Kaçış* kitabına oranla bu kitabı beğenmediğini ifade eden Uyaroğlu’na göre Faşizme alenen savaş açan Fromm, bu kitabıyla uzlaşmacı bir havaya bürünmüş, âdeta sosyal demokrat olmuştur. Kitabı basan Özgür İnsan Yayınları’nın da bu çizgide oluşu Uyaroğlu’nu şaşırtmaz, bunun rastlantıdan öte bilinçli bir durum olduğunu ifade eder. Yazara göre Fromm, 1941’den 1962’ye gelinceye kadar aşınmıştır.

2.2.4. Denemeler

2.2.4.1. Siyasî, Sosyal İçerikli Denemeler

Yeni a dergisi edebî bir hüviyet taşısa da siyasî ve sosyal içerikli yazıların fazlalığı ona politik bir dergi kimliği de kazandırır. Adnan Özyalçın'ın bir önceki bölümde bahsettiğimiz söyleşisinde de, derginin ikinci kez neden yayımlandığına dair sorusu bu politik söylemi doğrular niteliktedir. Derginin çıkış tarihi olan 1972, Türkiye'de kutuplaşmanın arttığı bir yıldır. Köyden kente göçlerin en yoğun yaşandığı, yurt dışına işçi göçlerinin fazlalığı toplumdaki değişimi iyice göz önüne çıkarmıştı. Bu başkalaşım dönemin aydın kitlesi tarafından da takip edilir, dert edilir. Dönemin dergileri incelendiğinde yazarların en sık kalem oynattıkları meselelerin Batılılaşma problemleri, aydının toplumdaki işlevi, işçi göçünün toplumdaki yansımaları, çoğulcu demokrasinin önemi gibi konular olduğu görülür. Tezimizin konusu olan *Yeni a* dergisinin yazarları da yazılarında genellikle bu hususlara yer vermiştir. Derginin kadrosunda bulunan gençler, "1968 kuşağı"nın fikirleriyle beslenen, onların görüşlerini yeşertmek isteyen gençlerdir. *Yeni a* dergisi yazarları, dönemin pek de özgür olmayan havasında seslerini dergi okuruna duyurmaya çalışmışlardır. Dergide sosyal ve siyasî yazılar incelenmiş ve aşağıda konu başlıklarına göre sıralandırılmıştır.

2.2.4.1.1. Toplumun Dönüşümünde Şiirin İşlevi

Yeni a dergisinin ilk sayısında görülen Kemal Özer imzalı "Ozanın Görevi" adlı yazı "Şiir geldi sorumluluğa dayandı." (1972: 5) cümlesiyle biter ve dönemin zorluğunu, şairin bu zorluklarla mücadelesinin önemini vurgular. Bu cümlelerin bir başka versiyonu Cemal Süreya tarafından *a dergisinin* 6. sayısında kurulur: "Şiir geldi kelimeye dayandı." Bu iki cümle aslında iki farklı şiir poetikasının haberci cümlesidir. Süreya'nın cümlesi bizi İkinci Yeni şiirine, Özer'inki ise toplumcu şiire götürür. Özer, şiire İkinci Yeni poetikasıyla başlasa da dönemin şartları onu toplumcu şiire yönlendirmiştir. Şiirin bir tezinin olup olmaması meselesi, şiir tarihindeki en büyük tartışmalardan biridir. Özer, dönemin şartlarını göz önünde bulundurarak şairin tezli şiire yönlenmesi gerektiğini savunur. Kemal Özer, aşağıdaki cümleleriyle kutuplaşmanın anlamsızlığına değinir:

"...Dün bir arada bulunduğu kulağı kendisinden başkasına tıkalı yazarlarla bugün görünmekten neden rahatsız olsun? Dün, sırtı dönük bir dizeyi hoşgörülü okuduysa, bugün değil okumayı, neden görmeyi bile tiksinc bulsun?" (1972: 5)

Hikmet Altınkaynak ile yaptığı bir röportajda Kemal Özer, iki meseleyle söz konusu yazının amacını açıklar. İlki yukarıda da değindiğimiz gibi İkinci Yeni şiirine karşı çıkmak, şiirin toplum meselelerine duyarsız bırakan şiir anlayışına karşı çıkmaktır. İkinci meseleyi ise şöyle ifade eder:

“(…) İkincisi, 70’li yılların başında ülkemizin içinde bulunduğu karanlık günler. (...) Şiirin toplumsal sorumluluğunu sürekli anımsatmak bakımından o sözü yinelemeliyiz.” (Altınkaynak, 2000: 178)

Şiire toplumsal bir işlev yükleyen Özer için, dönemin restleşme havasından şairi çıkaracak reçete de hazırdır. Şair, “şiirin uzun geçmişine göz atarak” dönemin sıkıntılı havasına taze bir soluk getirebilir. Bu reçete okuyucuya pek de okunaklı görünmez. Yazıda şairin şiirin uzun geçmişinden ne devşireceği, bugüne ne getireceği açıklığa kavuşturulmaz.

Derginin ilk sayısında Adnan Özyalçiner’in “Durum Özeti” başlıklı yazısı Kemal Özer’in yazısının izdüşümü gibidir. Özyalçiner, dönemin zorlukları içerisinde sanatçının rolünü benimsetmeye çalışan bir dil kullanır. Bu bakımdan bu iki yazı okura, aynı masa etrafında toplanılıp konuşulan, uzlaşılan bir metin gibi görünür. Yazıda tek parti döneminin, ardından gelen çok partili dönemin “(...) Bireysel özgürlüklerin çıkarıcılar elinde insanı nasıl bir yozlaştırmaya götürdüğüne” (1972: 1) vurgu yapılır. 27 Mayıs ve 1961 Anayasası’nın da özgürlüklerin sağlanması noktasında pek işe yaramadığını söyleyen Özyalçiner, çözümün sanatçıda olduğunu belirtir. Bir araya gelerek tek ses olmayı başarabilen sanatçının toplumu değiştirme gücü olduğuna inanır. Yazıda sanatçının kullanması gereken dille ilgili öneriler de vardır:

“Bütün bunları gerçekleştirirken anlatımı yalın olmalıdır. Ama derinliği olan bir yalınlıktır sözünü ettiğim.” (1972: 6)

Kemal Özer’in onuncu sayıda yer alan “1972’de Şiir” başlıklı oldukça kısa yazısı, dönemin şiirinden ne beklendiğini anlatır. 1972 yılının değerlendirilmesinin de yapıldığı yazıda Özer, susmayı bir erdem olarak kabul edenler için geçirilen yılın bir kayıp olduğunu ifade eder:

“(…) Yapılanların üzerine gitmek, yapılması istenenleri açıklamak, tasarlananların niteliğini araştırmak, bekleyişlerin edilgenliğinden insanı sıyrılmaya çağırmak, tedirginlik varsa, kuşku varsa bunların yenilebileceğini, korkudan da, yılgınlıktan da insanın kurtulabileceğini duyurmak elbette olumluluk değil, gereksiz bir atılganlık sayıldı.” (1972: 1)

Yukarıdaki cümleleriyle Özer, okura, var olan tutumunun, meseleler karşısında yazdıklarının kimi çevrelerce eleştirildiği sinyali verir. Yaşanan bu zor dönemde başka alanlarda da olduğu gibi, şiirin de susmasının söz konusu olamayacağını ifade ederek ozanın tarihsel görevi ve kişisel sorumluluğu hatırlayarak hareket etmesi gerektiğine vurgu yapar. Özer, 1972 yılında kalem oynatan çoğu şairin bu bilinci kazanıp ülkede oluşan koşulların meydana getirdiği duyguların şiire kazandırdığını, bu duyarlılıkla hareket ettiğini belirtir. Toplumcu şairlerin “Şiir geldi sorumluluğa dayandı.” (1972: 5) cümlesini içselleştirip şiirlerini bu düşünceyle yazmış olduklarını anlamış oluruz; zira Özer, 1972 yılının şiirinden oldukça memnundur.

2.2.4.1.2. Batılılaşma Sorunu

Derginin ilk sayısının kapak yazılarından biri de Konur Ertop’un “Batılılaşma Sorunu” başlığını taşır. Bu yazı, Tanzimat’tan da önce başlayan Batılılaşma karşıtlığı tartışmalarının, 1972 Türkiye’inde hâlâ konuşulmaya devam ettiğinin göstergesidir:

“(…) Akılcı Batı düşüncesinin, hoşgörünün, layık anlayışın, Batı biliminin benimsenmesi yerine Batı yaşayışına ait şekil özelliklerinin uygulanması eleştirmelere konu oldu.” (1972: 4)

Ertop’un cümleleri bu yazının, bize meseleyle ilgili yeni şeyler söylemediği izlenimini verir. Yazının sonunda Pertev N. Boratav’ın Batı taklidinden kaçarken Batı’nın esas yanlarını almaktan vazgeçmememiz gerektiği, oluşturulacak kültürde bu yanlışın bizlere zarar vereceği vurgusu yaptığını ifade eder.

Beşinci sayının “Batılılaşma Sorunu” adlı yazısı Hilmi Yavuz imzası taşır ve o dönemde yeniden tartışılmaya başlanan Batılılaşma problemini masaya yatırır. Yavuz, meselenin tartışıldığı eksenin yanlışlığına değinir. Konu ile ilgili yazan aydınların belirttiği gibi Batılılaşmanın, Osmanlı kültüründe bir kültür ikiliğine sebep olduğuna ilişkin tezin yanlışlığını açıklamaya çalışır. Batılılaşmanın her daim olumsuz yönlerini ele alan aydının yanlışlığını, Batılılaşmanın olumlu taraflarını da görmek gerektiğini belirten Yavuz, tarihî meselelerin objektif bakış açısıyla anlam kazandığını söyler. Ona göre, meselelere tek taraflı bakıldığında sorunlar oluşabilmektedir. Batılılaşma konusundaki yanlış değerlendirmelerden biri de Osmanlı toplumundaki kültür ikiliğini yanlış yorumlamaktır. Yavuz, iddia edilenin aksine Osmanlı toplumunun Batı ile etkileşime girmeden önce de iki kültürlü bir toplum olduğunu söyler. Bu iki kültürün saray etrafında toplanan yüksek kültür ve köylü kesimin oluşturduğu halk kültürü olduğunu söylemek

yanlış olmaz. Yavuz’a göre, Batılılaşma halk tabakasının bir sorunu olmayacak, Osmanlı bürokrasinin alt ve üst kesimleri arasında gündem maddesi olacaktır. Yavuz, meseleyi oldukça geniş bir perspektiften ele alır:

“(…) Özetle söylemek gerekirse, Osmanlı toplum yapısındaki kültür ikiliği, Batılılaşma doğrultusunda kesin birtakım girişimlere başlanmasından çok önce var olmuş, aydın Batılılaşmadan yüzyıllar önce halktan kopmuştur. Batılılaşma, Osmanlı bürokrat aydınları (büyük ve küçük bürokratlar) arasında kalan bir çatışmaya konu olmaktan ötede bir anlam taşımamaktadır.” (1972: 12)

Yavuz’a göre, Batılılaşma meselesinin Osmanlı toplumunda sancıya dönüşmesinin bir nedeni de sanayileşmenin bizde geç başlamasıdır. Cumhuriyet Türkiye’sinde Batılılaşmanın, sanayinin gelişmesi ve burjuva sınıfının oluşmaya başlamasıyla yerini sağlamlaştırdığını gözlemlemek güç olmayacaktır.

2.2.4.1.3. Sanatçıya Yönelik Uygulanan Baskı

1 Mayıs 1972 yılında çıkan ikinci sayıda dört siyasî, sosyal içerikli yazıyla karşılarız. 12 Mart Muhtırası’nın sonrasında oluşan gözaltılar, idam tartışmaları havasındaki dergi, “Birleşmiş Milletler Unesco Dünya Kitap Yılı” başlığıyla okura seslenir ve dönemin tek merkezli sesine şu karşılığı verir:

“Kâğıt üzerinde kalmamak, çıkar politikalarına araç kılınmamak, dünya uluslarının mutluluğuna, barış adına, kısacası halk adına, çoğunluk adına işletilmek şartıyla “Kitap Yasası”nın bütün maddelerine içtenlikle katıldığımızı belirtmek isteriz.” (1972: 1)

İsimsiz olarak çıkan bu yazıda çoğulcu demokrasiye duyulan özlem ifade edilir. Yüklem birinci çoğul kişiyle yani “biz” ile çekimlenerek de derginin ortak dili bir kez daha vurgulanır.

Derginin ikinci sayısında Adnan Özyalçın’ın “Suçsuz İlkelden Suçlu Uygar” başlıklı yazısı dönemin yanlışlarına değinmek isteyen, özgür bir havada yazamayan yazarın üstü kapalı anlatımıyla doludur. Yazıda Pınar Kür’ün dilimize kazandırdığı Jack London’un *Ademden Önce* ve Reha Pınar’ın Türkçeye çevirdiği Ray Bradbury’nin *Fahrenheit 451* kitaplarından bolca pasajlar vardır. Mitolojideki insan hikâyelerinin anlatımıyla başlayan yazının konusu nihayet günümüz insanına gelir. Ateşi bulan insan ıskallıktan kurtulmuştur belki ama kendinden olmayanı da yakıp yıkmaya başlamıştır:

“Ateş, gerçekte uygarlığın kuruluşunda, yaygınlaşmasında en önemli öğelerden biriydi. Tehlikesini de birlikte getirmişti ama. Önce barutu ateşliyerek uzaktan da insanların öldürülebileceğini göstermişti. Sonraları petrolü ateşliyerek ışık saçmış, motorları çalıştırmış, ama petrolü toprağın derinliklerinden çıkarıp işliyenlere dirlik

getirmemiştir. Tersine egemen güçlerin elinde baskı aracı olmuş, hakkını isteyenleri yakıp kavurmuştur.” 1972: 8)

Özyalçiner’in isim vermediği bu yazıda petrolü hâkimiyeti altına en çok alan ve “1968 kuşağı”nın emperyalist devlet dediği Amerika’yı kastettiği söylenebilir. Yazının devamında Hitler Almanya’sında yakılan Yahudilerden, İspanya’da susturulmaya çalışılan aydınlara değinildikten sonra şunlar da söylenir:

“Bizde de eylemsel bir kalkışmanın bütün suçunu kitaplara yükleme eğilimi çıkarıcılarla sürekli olarak körüklenen aykırı bir durum yaratmıştır. Kitapçılarda serbestçe basılıp satılan kitaplar, okurların kitaplıklarına girince suç delili gibi toplatılmış, bu yüzden, geçici bir süre de olsa aydınların zaman zaman tutuklanmalarına yol açmıştır. Kitaptan korkmak, halkın aydınlanmasından korkmak demektir. Halkın aydınlanmasından da demokrasiye bağlı hiçbir yönetici korkmaz.” (1972: 8)

Bu cümlelerle yazının yazılış nedeni de ortaya çıkmış olur. Özyalçiner’in insanlık tarihini anlatmak gibi bir derdi yoktur; yazıda, aslında o dönemdeki kitapların yasaklarına ve aydın gözaltılarına değinilmek istenir.

2.2.4.1.4. Yayın Hayatı

İkinci sayıda Doğan Hızlan “Dağınık Düşünceler” adlı bir yazıyla okura seslenir. UNESCO’nun 1972 yılını kitap yılı olarak seçmesini güzel bir gelişme olarak gören Hızlan, yazısında bunun ülkemize ne tür bir katkısının olacağını sorgular. Kitap basımı artmıştır, yazarlara verilen telifler yükselmiştir Hızlan’a göre ama “Bu gelişmeler yeterli midir? İlerisi için umut verici midir?” (1972: 1) soruların cevabı hâlâ olumsuzdur. Hızlan, var olan kitap piyasasının ünlüyü daha ünlü yapmaktan ileriye gidemediğini söyler:

“Yayın hayatımız bütün şatafatlı görünüşüne rağmen bir endüstri niteliği kazanamamış, özsuğunu kendi edebiyatından ve yazarlardan alan bir atardamara kavuşamamıştır.” (1972: 9)

Bu cümlelerle Hızlan, gösteriş vurgusu yaparak çeviri kitapların fazlalığından, Türk toplumunun dertleriyle meşgul yazarların gün yüzüne çıkarılmadığından dert yanar. Hızlan yazısında az satılacağı kesin gözüyle bakılan kitapların devlet eliyle basılması gerektiği fikrini savunur. Özel yayınevlerinin bu misyonu yerine getiremeyeceği açıktır ve bu misyon devletindir yazara göre. Okur-yazar seviyesinin oldukça düşük olduğu ülkemizde okumanın bir tek gazete ile sınırlı oluşu da, zaten okumayı sevmeyen insanları kitaba ulaştırmayacaktır. Gazetelerde kitap tanıtımları, eleştiriler yoktur. Hızlan’a göre ülkemizdeki en büyük eksiklik eleştirmen, yayıncı ve okuyucu bağının kurulamamış olmasıdır. Bütün bu meselelerin konuşulmadığı, tartışılmadığı bir ortamda da

UNESCO'nun katkılarıyla kutlanacak bir kitap yılını üstü kapalı bir anlatımla pek de gerekli görmediğini söyler:

“Bunca olumsuz yargıya rağmen kitap yılını benimsemiyor muyuz? Biz kitabın onurlandırılmasını, her türüne saygı gösterilmesini isteriz. Özellikle ülkemizde kitap yılı ona saygıyı öğretirse, kitap yılını gene de şenliklerle kutlamalıyız. Özgürlüğe ve mutluluğa gidecek yolun kitaptan geçtiğini bilmeyen kaldı mı?” (1972: 9)

Yukarıdaki ifadelerle yazısını bitiren Hızlan, okuyucuya ülke insanının kitapla kurduğu ilişkinin emekleme döneminde olduğunu hissettirir.

İkinci sayının Nurer Uğurlu imzalı “Türk Yayın Hayatı” başlıklı yazısı, derginin en kapsamlı yazılarından biri olarak kabul edilebilir. Yazıda Türk yayın hayatının son birkaç yılda önemli görülebilecek gelişmeler içine girmiş olduğunun altı çizilir. Son dönemde yayımlanan kitapların fazlalığı başarı olarak kabul edilirdir. Belki de Türkiye'nin içinde bulunduğu çalkantılı yılların şerrinden çıkan en büyük lütuf, sorgulayan ve öğrenmek isteyen aydın kesimin farklı kitaplara yönelme çabasıdır. Uğurlu da meseleye bu açıdan yaklaşır:

“Babiali yokuşunun başından, Cağaloğlu meydanında varan, yüz yılı aşkın Türk yayın geçmişinin geldiği yer nedir? Dün, Dostoyevski, Tolstoy, Balzac, Zola okuyan aydını, bir süre sonra Istrati, Steinbeck, Hemingway okumaya, daha sonra Kafka, Camus, Sartre, Faulkner'a, oradan Marx, Engels, Lenin'e, bir süre sonra da J. M. Simmel, H. Miller, M. Zevako, H. Robbins, J. O'Hara, B. Cartland'a dönüştüren etken nedir?” (1972: 1)

Uğurlu yukarıdaki sorusuyla Türk solunun beslendiği yazarların isimlerini tek tek sayar. Yazı, Türk yayın hayatının yazara göre dönüm noktalarını içeren tespitlerle devam eder. Türkiye'nin kültür birikimine katkı sağlayan yayınevlerinin kuruluşuna zemin hazırlayan tarihî olaylar üzerinde durulur. Remzi Kitabevi'nin Cumhuriyet'in en güçlü yayınevi olduğunu söyleyen Uğurlu, Varlık Yayınları'nı da DP iktidarına karşı olan aydınların, öğretmenlerin, yazarların toplandığı bir kurum olması bakımından önemli görür. Varlık Yayınevi'nin bastığı kitapların Atatürk devrimlerini geleceğe taşıması bakımından değerli olduğu söylenir. 1970'li yılların Türkiye'sinde artık kitap ile ilgili politikalarda sağlıklı düşünülüp iyi kararlar verilmesi yönünde temennilerde bulunulur:

“Yayın hayatımızda yeni bir dönemin başlangıç günlerinde olduğumuz gerçektir. Yarım yüz yılı aşan yayınevlerinin yanında, birkaç yılını dolduran kitapevlerinin ortak yayın politikasını belirlemesinin zamanı gelmiştir. Banka ve Rotatif kitapçılığının üzerinde durması gereken konulardan biri de yarınki Türk yayınının niteliği olmalıdır. Yeni kuşakların oluşumunda en büyük etken, o ülkenin yayın dünyası olduğu bir gerçektir.” (1972: 5)

Bu ifadeleriyle Uğurlu, sadece tespit yapmadığını, konu ile ilgili somut fikirler verdiği gerçeğini kabul ettirmiş olur.

Yeni a dergisinin yazarlarının yazılarını ortak bir dil ve anlayış etrafında yazma geleneği, derginin dokuzuncu sayısında da devam eder. Yazıların konusu basın hayatı ve sansür üzerinde şekillenir. Nurer Uğurlu'nun “Basın Hayatı” başlıklı yazısında, basının sermayenin tekelinde olduğundan ve durum sürdükçe gerçek bir basın özgürlüğünden bahsedilemeyeceğinden söz edilir. Yazar, Türk basın hayatının Paris’e gönderilen Şinasi Efendi ile Agâh Efendi’nin çıkarttıkları *Tercümân-ı Ahvâl* gazetesi ile başlatıldığı saptamasını yapar. Daha sonra “Osmanlı Basını”, “Meşrutiyet Basını”, “Milli Mücadele Basını”, “Cumhuriyet Basını”, “Çok Partili Basın” başlıklarıyla dünden bugüne basın tarihinin kısa bir panoramasını çıkarır. Uğurlu, geline nokta üstü kapalı da olsa *Yeni a* dergisinin Türkiye’de önemli bir hizmet yapmış olduğunu şu cümlelerle belirtir:

“(…) Çağdaş düşünceye açık, siyasal gelişmenin itici gücü ve dördüncü kuvveti gibi bir çabayı özünde taşıyan bir basın olmasına rağmen bunu gerçekleştirememiştir. Bunu gerçekleştiren basın, Türk düşünce hayatının çağdaş dünyaya açılan penceresi olan dergilerdir.” (1972: 2).

Yirmi altıncı sayıda Nejat Çokay’ın “Cumhuriyet’in 50. Yılında Yayın Hayatı” başlıklı yazısı Atatürk dönemine ait bir anekdotla başlar. Çankaya’da Atatürk ve dönemin yönetici sınıfı yemek yerken biri çıkagelir ve Atatürk’e *Cumalı Ordugâhı* kitabını uzatır. Atatürk’ün 1909’da Selânik’te kendi parasıyla bastırıldığı bu kitap, bize onun kitaba olan düşkünlüğünü anlatması bakımından önemlidir. Yazının da anekdotla başlaması bu sebeptendir. Daha sonra Fransa Derleme Kanunu örnek alınarak çıkarılan 2527 sayılı Basma ve Resimleri Derleme Kanunu’nundan bahsedilir. Bu kanunla birlikte ülkemizde binlerce kitabın derlendiği, Cumhuriyet’in 50 yılında da bu kanun sayesinde neşriyattaki sayının fazlalığı vurgulanır. Çokay, 1954 yılında TBMM tarafından çıkarılması beklenen daha sonra ise rafa kaldırılan “Fikir ve Sanat Eserlerini Derleme Kanunu”nun çıkarılamamış olmasını Türkiye’nin büyük bir eksikliği olarak görür. Yayın hayatı ile başlayan yazı Demokrat Parti’ye yöneltilen eleştiri ile biter. Anlaşılan odur ki, aradan geçen onca yıl, darbeler, idamlar, sol kesim aydınlarının Demokrat Parti’ye olan eleştirilerini sonlandıramamıştır.

Mehmet Turan’ın onuncu sayıdaki “Dergilerin İşlevi” başlıklı yazısı, 1972 yılını dergi bağlamında ele alır. Yazıda, edebiyat dergilerinin ülke meseleleriyle de ilgilenmesi gerektiği, böyle bir misyona sahip olması gerektiği üzerinde durulur. Turan, yayımı

devam eden iki derginin kapaklarını değiştirsek okuyucu fark etmez diyerek dergilerin aynı oluşundan şikâyet eder çünkü dergiler kendilerine özgü bir kimlik oluşturamamışlardır. Meseleye bir de günlük tirajı yüksek gazeteler zaviyesinden bakan yazara göre, gazeteler de bir sayfayı sanat haberlerine ayırsa, sanata önemli bir katkı sağlayacaklardır. Sonraki yıllarda örneğini sıkça göreceğimiz gazetelerin sanat ekleri, 1973 yılında Mehmet Turan için önemli bir eksikliktir.

2.2.4.1.5. Türkiye’de Çeviri Kitaplar Sorunu

Konur Ertop, kitap yılı kapsamında yazdığı yazısına “Kitap Yılı ve Çeviri Kitap” başlığını koyar. Kitabın Türk sanayisi tarafından bir meta haline geldiğini söyleyen Ertop, basımevlerinin insanların severek okuyabileceği kitaplar bulmak için çeviri kitaba yöneldiğini söyler. Tarihten bugüne çeviri kitapların listesini çıkarır. Günümüze geldiğinde de çeviri kitaba olan ilginin arttığını söyler. Varlık Yıllığı’ndan edindiği bilgilerle çeviri kitapların yerli eserlerden daha fazla olduğu tespitini yapar:

“Dikkati çeken gelişmelerden biri de, Arapçadan yapılan çevirilerin bu dönemde birdenbire artmış olmasıdır. Klâsik İslâm düşünürlerinin (Muhiddin-i Arabî, İmam Gazzalî v.d.) bugün işlevi tartışma konusu olan eserlerine son yıllarda çağdaş Arap yazarlarından (Muhammed Ebu Zehra, Seyyid Kutup v.d.) çeviriler eklenmiştir. Bu türlü çeviriler, karşı devrimci hareketin önemli dayanaklarından biri durumuna getirilmiştir.” (1972: 5)

Ertop’un bu cümleleri Türkiye’de bitmeyecek kutuplaşmanın izdüşümüdür. Dünya ölçeğinde kabul edilen eserlere Ertop, zihin dünyasına aykırı geldiği için “bugün işlevi tartışma konusu olan” nitelemesi yapar. Okur, yapılan tespitle yazarın çeviri kitapların sayısıyla dertlenmediğini, daha çok hangi tür kitapların çevrildiğini önemsemiş olduğunu anlamış olur. Yazının devamında yayınevlerinin nitelikli kitaptan ziyade çok satış yapacak kitaba yöneldiği, bunun da Türk yayın hayatı için olumsuz sonuçlar doğuracağı söylenir. Ertop bunun yanında geride bırakılan yıllarda yönetimin uyguladığı yanlış kitap politikalarının, kitap toplamalarının ülkedeki vatandaşları ürküttüğü ve kitapla arasına mesafe koymasına sebep olduğu yönünde de bir tespit yapar. Bu tespit üzerinden ülke yönetimi üstü kapalı da olsa eleştirilir, yönetimin yapılan yanlışlardan bir an önce dönmesi istenir.

2.2.4.1.6. 12 Mart Muhtırasıyla Uygulanan İdam Kararları

Derginin üçüncü sayısında isimsiz olarak yayımlanan “Ulubatlım” başlıklı yazının 6 Mayıs 1972’de asılan Deniz Gezmiş için yazıldığı düşünülebilir. İstanbul’un fethinin mayıs ayında gerçekteşmiş olması ve Ulubatlı Hasan adıyla kale burçlarına bayrağı diken

kahraman ile Deniz Gezmiş arasında bir paralellik kurulmaya çalışıldığı söylenebilir. Yazıdaki “Doğa, hiç şaşmadan düzenini sürdürür. Karanlık, güneşin doğuşuyla dağılıp gider; ilkyazla katı, kara topraktan yeşilin türlü fişkirir, renk renk kır çiçeklerinin kokusu ortalığı kaplar.” cümlesindeki “kır çiçekleri” ifadesi, Amerika’da Hippi gençlik olarak adlandırılan gençlere “Çiçek Çocuklar” da denildiğini hatırlatır okuyucuya. Dönemin şartları gereği Deniz Gezmiş’in kimliği üzerinden kahramanlık içeren yazı yazmak bir tarafa, dönemin yetkilileri tarafından mezarının ziyaret edilmesine dahi izin verilmiyordu. Derginin yazarları bir araya gelerek böyle bir dil geliştirmiş olabilecekleri düşünülebilir. Söz konusu yazı şu cümlelerle bitirilir:

“Ama üzülme sen Ulubatlım, sen inancı uğruna gözünü kırpmadan ölüme atılmış bir er olarak sana inananların, senin erliğini erlik, cesaretini cesaret bilenlerin yüreklerinde yaşayacaksın.” (1972: 1)

Derginin 1973 yılında çıkan 26. mayıs sayısında “Mayıs Günlerinin Getirdikleri” başlıklı bir isimsiz yazıda yine İstanbul’un Fethi üzerinden Deniz Gezmiş ve arkadaşları anılır. “Yaşam, ancak nelerle oluştuğu, nelere rağmen hak edildiği bilinirse, kavranırsa yaşanması olur. Yaratanları unutulmadığı vakit zaferler nasıl daha anlamlı olursa.” cümleleriyle idamların ve gençliklerinin ışığını fikirleri uğruna darağacında söndürenlerin unutulmadığı, unutulmayacağı yinelenmiş olur. Derginin 1974 yılının mayıs ayında ise bu dilde yazılmış bir yazıyla karşılaşmayız. Bu sayıda idam edilenler şiirlerle anılır. Aragon’un “Mayısta ölen dostlarım için/ Ve yalnız onlar için bundan böyle” dizeleriyle başlayan şiiri, Sennur Sezer’in “kan bekler dağları”, Rüştü Apaydın’ın “yerin onların yanındır”, Özdemir İnce’nin “Ölmeyecek Kadar Yaralı” adlı şiirleriyle 27 Mayıs İhtilâli sonucu idam edilen ya da çatışmalarda ölen gençler anılır. Kısacası “Ulubatlım” yazısının asıl konusu İstanbul Fethi değil, idam edilen Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan’dır diyebiliriz. Yazının dönemin şartları düşünüldüğünde oldukça cesurca yazılmış olduğunu ve amacını tam da karşıladığını söylemek mümkündür. Bu yazı, idamlarla ölü kesilmeye çalışılan gençliğin susmayacağı, kalemleriyle ölenleri yaşatacağının bir kanıtı olarak da kabul edilebilir.

2.2.4.1.7. Türk Kültürü ve Sorunları

Üçüncü sayının “Bir Kültür Krizinin Gerekliliği” başlıklı Hilmi Yavuz imzalı yazısı akademik dili ile diğer yazılardan ayrılır. “Kültür tarihinde belirli bir yaşama üslubunun (ya da dünya tablosunun) yerine başka yaşama üslubunun egemen olması, genellikle, bir kriz olarak adlandırılır.” (1972:1) Bu cümleyle başlayan yazı, Batı dünyasındaki krizlerle,

Türk toplumunda olanları karşılaştırır ve arasındaki farkları saptamaya çalışır. Erich Rothacker, Lucien Goldman, İlhan Tarus, M. F. Köprülü isimlerinin fikirleriyle zenginleşen yazıda Alman toplumunda oluşan krizle Türk kültürü arasında benzerlik olduğu vurgusu yapılır. Yavuz, aradaki farkı şöyle izah eder: “Ancak halk kültürü, onu aklileştirecek bir sisteme bağlayacak, kısaca bir dünya-tablosu biçimine sokacak bir ‘kriz’den geçmemiştir.” (1972:2)

Yavuz, bu krizin oluşmamasının altında yatan sebebin Türk kültüründe Batı’da olduğu gibi bir burjuva sınıfın olmadığı gerçeğinin olduğunu söyler. Yazının başlığında da belirtildiği gibi tüm kültürlerin belli dönemlerde krizle karşılaşması, bu krizlerden çıkışlarında gösterdikleri başarılarla güçlü toplum olabildikleri fikri çıkarılabilir yazıdan. “Bu anlamda bir kriz gerçekleşseydi elbette bugün, daha sonraki aşamaların hesaplaşması yapılabilecekti.” (1972:2) cümlesiyle de bunun henüz gerçekleştirilemediği gerçeğine vurgu yapılır.

Hilmi Yavuz altıncı sayıda, bir önceki “Batılılaşma Sorunu” yazısındaki “kültür ikiliği” meselesini devam ettiren “Üretim Ve Tüketim Açısından Kültür İkiliği” yazısıyla görülür. Yavuz, Osmanlı toplumundaki sınıf bilincinin Batı’dan tamamen farklı olduğunu, Osmanlı’nın sınıf bilincini “toprak devletindir” bakış açısıyla ele almak gerektiğini söyler. Osmanlı’da üreten ve tüketen olarak iki sınıfın olduğunu söyleyen Yavuz bu ikiliğin sanatta da kendini “saray kültürü” ve “halk kültürü” olarak gösterdiğini anlatır. Örneğin Divan şiirinde şair mazmun olarak “lâle, samur” gibi isimleri kullanırken, halk şairi “öküz, koyun” isimlerini kullanır. Yavuz’a göre tüketen sınıfın kelimelerinin ve kendini ifade ediş biçiminin üreten kesimden farklı olması gayet doğaldır.

Hilmi Yavuz’un sekizinci sayıda yer alan “Yunus Emre’nin Sınıfsal Durumu ve Kültürü” başlıklı yazıda toprak ve köylünün toprak ile ilişkisinin nasıl olacağına dair tespitler Yunus Emre’nin dünya görüşüyle verilmeye çalışılır:

“(…) Yunus’un mülkiyet ilişkileri karşısındaki durumu onun bu ilişkiler açısından belirlenmiş bir köylü değil, ama, göçebelikle köylülük arasındaki geçiş evresinde bulunan kolonizatör bir derviş olduğunu gösteriyor.” (1972:1)

Yavuz’un yukarıda bahsettiği “kolonizatör derviş” terimi Ö. Lütfi Barkan’ın 1942 yılında *Vakıflar Dergisi*’nde yayınlanan makalesinde geçer. Prof. Barkan’ın bu terimle, elini eteğini dünya işlerinden çekmiş zâhit tipinden uzak, Osmanlı’nın kültür zenginliğini toprak üzerinden kuracak olan, toprağa muhabbet duyarak onu işleyen kişileri işaret eder.

Yavuz bu bağlamda Yunus Emre'ye de "kolonizatör derviş" denilebileceğini savunur ve Yunus'un yaşamının büyük bir bölümünde Anadolu toprağını köylünün hizmetine sunmak için uğraşan bir emekçi olduğunu söyleyerek tezini temellendirmeye çalışır. Yavuz yazısında, Yunus Emre ve onun gibi kolonizatör dervişlerinin hangi sınıftan kabul edilmesi gerektiğini sorgular. Ona göre Yunus Emre, o dönemin yönetim anlayışına uygun olarak kendisine verilen vakıf topraklarını işleten, mülkiyeti elinde bulundurmayan, mülkiyeti elinde bulundurana kul olmayan, kendilerine has özelliklere sahip "kolonizatör derviş" sınıfına mensuptur. Yazıda belirtilen sınıfın din algısının da laik denilebilecek panteizm üzerinden değerlendirilmesi gerektiği savunulur. Laik olmasının sebebi de Yunus Emre'nin toprakla olan ilişkisinin hurafeler üzerinden değil, sorgulamalar üzerinden gerçekleşmesidir.

Hilmi Yavuz, "Bir Üstyapı Tipolojisi Taslağı" başlıklı on birinci sayıdaki yazısında, derginin geçmiş sayılarının birkaçında da ele aldığı konuların başında gelen Osmanlı toplum yapısını mercek altına alır. Yazı, Gramsci'nin siyasal ve sosyal sınıfı tanımladığı cümlelerle başlar. Yavuz, yazıda bu kavramların Gramsci'ye ait olmadığını Hegel'in ve ondan sonra gelen filozofların bu kavramları ya da bunlara karşılık gelen terimleri sıkça kullandıklarını belirtir. Bu akademik bilgilendirmeden sonra Yavuz konu ile ilgili fikrini açıklar. Yavuz'a göre Osmanlı'da sivil toplum yoktur, sivil toplumun oluşması için gerekli olan özel mülkiyetin Osmanlı toplumunda olmayışı bu durumun en önemli sebebidir:

"Osmanlı imparatorluğunda toprak düzeni değiştikçe 'sivil toplum'u oluşturan kurumlar da yavaş yavaş ortaya çıkmaya başlamıştır." (1973:4)

Yukarıdaki ifadelerle Yavuz, Osmanlı'nın çöküşü Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla ortaya çıkan yeni sosyal yapıyı açıklığa kavuşturmaya çalışmıştır.

1 Ocak 1973 yılında çıkan dergide yazılar arasında konu bakımından bir önceki sayılara oranla bir paralellik yoktur. Yazarlar farklı konularla ilgili yazılar kaleme almıştır. Onat Kutlar'ın Yunus Emre'yi merkeze aldığı yazısı "Çağının Tanığı Yunus Emre" başlığını taşır. Son zamanlarda Yunus Emre ile ilgili yazıların fazlalığına dikkat çeken Kutlar, bunun tesadüf olmadığını söyler. Kutlar, Yunus Emre'nin yaşadığı çağın zor bir çağ olduğunu ifade eder ve tarihsel dönemlerin bazılarının bu çağa benzemesinin Yunus Emre'ye tekrar tekrar dönülmesinde önemli bir unsur olduğunu dile getirir. Yazıda "Yunus'un Yaşadığı Çağ" başlığıyla dönem hakkında bilgi verilir. "Yunus'un Yanlış Yorumlanışı" bölümünde ise, Yunus Emre'nin hakkında çıkan yazıların çoğunda, onun

bu denli büyük olmasının sebebinin çağını aşmış olmasından ileri geldiği fikrinin hakim olduğu söylenir. Kutlar'a göre Yunus Emre'nin şiiri için yapılan evrensellik vurgusu, onun değerini küçültür; çünkü bir sanatçının büyük olmasının yolu çağına yaptığı tanıklıktan geçer:

“(...) Çünkü kendi gününe yakın olmayan, kendi gününün sorunlarına açık birtakım yargılar getirmeyen bir ozanın daha sonraki yüzyıllar için de ışık olabileceği çok kuşkulu bir düşünce sistemidir.” (1973:8)

Yazının devamındaki “Yunus Kimdir?” başlıklı bölümde Yunus Emre'nin hayatı hakkında bilgilerin kesin kaynaklı olmadığı bilgisi paylaşılır. Köprülü ve Gölpınarlı'nın paylaşımları doğrultusunda bilinen Yunus Emre'nin Tapduk dergâhına bağlı bir derviş olduğu kesin bilgi kabul edilmektedir. Daha sonra “Dervişlerin Görevleri” bölümünde Ö. Lütfi Barkan'ın makalesinden de faydalanılarak dervişlerin, çeşitli sebeplerle bir yerden bir yere göç etmek zorunda kalan halkın yerleşmesini sağlayan güçler olduğunu ifade eder. “Yunus Emre'nin Önemi” bölümünde ise Kutlar'a göre, Yunus Emre'yi değerli kılan en önemli unsurun yaşadığı dönem ile gelecek arasında sentez kurabilmiş olmasıdır. Kutlar şu cümlelerle Yunus Emre'nin neden önemli olduğunu ortaya koyar:

“Yunus Emre, bir sentez olarak alındığında, şiirleri zaman dışı, kemdi döneminin ötesine giden, ülkenin sınırlarını aşan, soyut birer hümanizma ürünü olmanın çok dışında, kendi çağında toparlayıcı, ileri götürücü, dinamik özellikler taşıyan görüşlerin ürünüdür.” (1973:9)

Yazıda Yunus Emre'nin şiirlerinden örnekler verilerek, Yunus Emre'nin şiirle ne söylemek istediği izah edilmeye çalışılır. Kutlar, yeni bir dönemin eşiğinde olduğunu ve bu eşiği atlayabilmek için Yunus Emre'nin iyi anlaşılmasının önemini vurgulayarak yazısını bitirir.

Derginin on birinci sayısında Nurer Uğurlu'nun “Noktalar Ve Çizgiler” başlıklı yazısında toplumu oluşturan yol ayrımlarından bahsedilir:

“Siyasal geçmişimizin içinde bazı noktalar vardır. Bunlara kimi zaman dönüm noktaları denir. Bu noktaların hemen yanında uzanan çizgiler vardır. Bir başka noktanın oluşumuna kadar süren bu çizgilere kimi zaman ‘‘islahat’, ‘vak’a’; kimi zaman ‘ihtilal’, ‘devrim’ denir.” (1973:1)

Uğurlu yukarıdaki ifadelerden yola çıkarak dünyada ve ülkemizde meydana gelen önemli tarihî olayları zihinlerde canlandırmaya çalışır. Bu çizgilerin bazılarını evrimsel ve devrimsel derken, diğerleri tutucu ve karşı-devrimcidir. Bizdeki dönüm noktalarının hangisi olduğunda açıkça bahsedilmez:

“(…)Oysa, siyasal geçmişimiz içinde bunun tam tersi gerçekleşir. Sanki ileri ve çağdaş düşünceye açık bir nokta içindeki çelişkilerle birlikte gelir.” (1973:11)

Bu cümleyle 27 Mayıs İhtilâlinin ve ardından 12 Mart Muhtırası’nın evrimsel ve devinimsel bir çizginin ilk noktası gibi görülürken, tutucu ve karşı devrimci bir noktaya dönüşmesine işaret edilir.

On ikinci sayıda Nurer Uğurlu imzalı “Bir Nokta: Tanzimat” başlıklı yazı bir önceki sayıda çıkan “Noktalar Ve Çizgiler” başlıklı yazının alt başlığı gibidir. Bu yazıya gönderme yapılarak Tanzimat’ın nokta olduğu belirtilir. Noktadır; çünkü onunla birlikte yeni bir çizgi çizilir, bu çizgi Meşrutiyet’tir. Yazı, Avrupa’nın on dokuzuncu yüzyılda uğradığı değişiklikler ve devrimler neticesinde değişen yapısını anlatarak başlar. Bu değişikliğin en büyüğü üst yapı denilen kesimde meydana gelmiştir. Yönetim, derebeylerinden burjuvazinin eline geçmiştir. Bu yeni kesim, bakir kalan bütün toprakları üretim sahasının içine katmak isteyen kapitalizmin de yöneticisidir. Yazıda bu bakir topraklardan birinin de Osmanlı toprağı olduğunu söylenir. Uğurlu’ya göre, Osmanlı aydını Avrupa’daki bu değişimi yanlış okumuş, burjuvazinin gerçek yüzünü göremeyip bu yeni düzeni özgürlük sanmıştır. Osmanlı toplumunda Tanzimat’la başlayan değişimin yüzeyde kaldığının anlatıldığı yazı “Önemli bir ‘reform’, bir başka ‘yenilik’, öze inen bir düzen değişikliği gibi gösterilmeğe çalışılan Tanzimat olayı gerçekte Batı kapitalizminin Osmanlıya açık bir oyunundan başka bir şey değildir.” (1973:10) cümleleriyle sonlandırılır.

Yeni a dergisinin on üçüncü sayısında yer alan Nurer Uğurlu’nun yine bir önceki yazının devamı niteliğinde kabul edilebilecek yazısı “Bir Çizgi: Meşrutiyet” başlığını taşır. Meşrutiyet’in de tıpkı Tanzimat gibi Avrupa’da kapitalizm ile açılan pazar açığının kapatılması için Avrupa’nın oynadığı bin bir oyundan biri olduğu tezi yinelenir. Avrupa’nın da işine gelen Osmanlı’da yeşermeye çalışan özgürlük havası bu yüzden desteklenir. Yazarın ifadesiyle, Osmanlı’nın çöküşe gitmesinden muzdarip yöneticiler çareyi yine bir Avrupalı kafasında bulacaklardır. Yazıda Meşrutiyet’in fikir babasının İngiliz Elçisi Elliot olduğu söylenerek, Meşrutiyet’in batı merkezli olduğu tezi güçlendirilir:

“Bütün bunlara rağmen Osmanlı bürokrat aydını Tanzimat’la başlayıp Meşrutiyet’le yoğun bir nitelik kazanan ‘ıslahat’ ve ‘reform’ hareketlerini dünyanın iktisadî yapısındaki üretim ilişkileri kavgasına bakarak düzenlemiş, buna dıştan da olsa bir yaklaşım sağlamış bulunsaydı, Batılılaşma’nın gerçeğinden sahtesini ayırmış, gerçek ‘Batılılaşma’ya uzanmış olabilir ve Batılılaşma’nın özünü kavrayabilirdi.” (1973:9)

Üstteki ifadelerle Uğurlu, Osmanlı bürokrasi ve aydın kesiminin Batı'nın oynadığı oyunlar karşısında sınıfta kaldığının ilânını yapar.

Ergin Günçe'nin yirmi altıncı sayıdaki “Herşey Biraz Gericiliktir” yazısı, fikir dünyası ne kadar zengin olursa olsun her bireyin zihninde gericiliğin az ya da çok olabileceğini söyler. Gericiliğin biraz da yaşlılıkla beraber geldiğini ifade eden yazar, kendini beslemeyen bir zihnin geri kalmaya mahkûm olduğunu belirtir. Her şeyin çözümünün kendine olduğunu bilen insanın gericilik tuzağına düştüğünü belirten yazar, ekonomist John Stuart Mill'den örnek verir. Ekonominin her şeyini keşfettiğini söyleyen Mill, yazara göre gericidir, çünkü yeni şeyler öğrenmenin bütün yollarını kendine kapatmıştır. Yazara göre eski şiiri yıktığını söyleyen Abdülhâk Hâmid de gericidir; çünkü içinde binbir güzellik taşıyan eski şiire yüz çevirmiştir. Yazar bu örnekle gerici olmamak için yeni şeyler üretirken eskiyi reddetmemek gerektiği fikrini öne sürmektedir. Yazıda verilen örneklerden biri de Yahya Kemal Beyatlı'dır. Beyatlı, Günçe'ye göre tam olarak bir gerici sayılmaz; fakat Osmanlı'ya olan bağlılığı ve Cumhuriyet'le olan ilişkisi bakımından yine de biraz gerici sayılabilir. Günçe yazının sonuna doğru, asıl fikrini de açıklar. Yazara göre gericiliğin asıl sebebi mevcut düzenle olan ilişkiden kaynaklanmaktadır ve rahatını bozmayıp sisteme dâhil olanlar gerici olmaktan kurtulamayacaklardır. İnsanı bu gericilikten alıkoyacak yegâne şeyin sanat olduğunu söyleyen Günçe, çoğu sanatçının yolun sonunda bir arpa boyu dahi yol gidemediğini fark ettiğini söyler; çünkü sanat dünyasında var olabilmek biraz da gerici kafaların oluşturduğu normları kabul etmekten geçiyordur. Örnek olarak da Orhan Veli'yi gösterir. Eski şiiri yıkmak için kalem oynatan şair, Günçe'ye göre geleneksel şiiri *İstanbul'u Dinliyorum*'la anılır. Yazıda, dünya üzerinde gelenek ve yaşlanma var oldukça sanatta ve diğer bütün alanlarda gericiliğin kaçınılmaz olduğunun altı çizilir.

2.2.4.1.8. Sanatçı ve İktidar İlişkisi

Üçüncü sayıdaki Nurer Uğurlu'nun “Bir Osmanlı Aydınının Dramı” adlı yazısı 2. Abdülhamid dönemine ait tarihî bir anekdot içerir. 2. Abdülhamid döneminde halk tarafından fazlasıyla sevilen Mithat Paşa görevinden azledilir ve yurt dışına çıkması istenir. Halk tarafından bunca sevilmesine rağmen gidişi halkın vicdanında bir tesir oluşturmaz. Yazıda 2. Abdülhamid'in ağzından aktarılan cümleler şöyledir:

“Mithat Paşa, halkın kendisini çok sevdiğini sanırdı. Kendisi için ölüme gideceğini düşünürdü. Ne oldu? Niçin bir ses çıkmadı uğrunda ölüme gittiği halktan?” (1972:5)

Uğurlu’ya göre Osmanlı aydınının dramı tam da budur: Yönetime karşı sahiplenilmeyiş. Uğurlu, yazısını elbette bu tarihî olayla sınırlamaz, meseleyi o günlere getirir. Gelineen noktada Uğurlu aydının aynı hataları yapmadığını, aydının halkla bütünleştiğini söyler. Böylece yazar 1970’li yılların aydınına bir yer bulmaya çalışır. Uğurlu’ya göre o yer, halkın yanıdır.

Derginin 1 Ağustos 1972 tarihli dördüncü sayısında, üçüncü sayıda çıkan Nurer Uğurlu’nun “Bir Osmanlı Aydınının Dramı” yazısının devamı niteliğinde kabul edilebilecek “Bir Osmanlı Aydınının Eylemi” adlı yazısını görürüz. Uğurlu’nun yazısıyla bu kez 1908 yılına gideriz. Manastır komutanı Şemsi Paşa’yı öldüren Teğmen Atıf’ın kahramanlığı anlatılır. Bilindiği gibi 1908’de İttihat ve Terakki’nin yoğun propagandasıyla yönetime karşı ordudaki subay ve askerler başkaldırmıştı. Mevcut iktidara karşı yapılmış bu eylemi Uğurlu şu ifadelerle yüceltir:

“Bilindiği gibi 1908 hareketi mutlakiyeti yıkıp demokratik bir devrimi gerçekleştirmek için, dağlara çıkıp saraya kafa tutan aydının eylemidir. Saltanat baskısına son vermek, ırk, din, uyruk ve mezhep ayrılığı olmaksızın her yurttaşın kanun karşısında eşit olduğu düzenin gerçekleşmesi için savaşıyan aydının eylemidir.” (1972:1)

Okuyucu, yazıdaki 1908 yılını çıkartıp okuduğunda “1968 Kuşağı”nın yönetime başkaldırısını okuyormuş hissine kapılabilir. Uğurlu bu yazıda aydın denilen kişinin kabuğuna çekilip fikir üreten bir bireyden ziyade eylem adamı olması gerektiğini söyler. Halktan uzak bir aydının başarılı olamayacağını 1908’de başlayan sürecin 1918’de büyük bir çöküntüyle sona erdiğini hatırlatarak anlatmaya çalışır. Halkın benimsemediği her türlü hareketin başta başarılı gözükse bile sonuca ulaşamayacağının altını çizer.

Yeni a dergisinin dördüncü sayısındaki Onat Kutlar’ın yazısı “Faşistlerin Öldürdüğü Ozan: Lorca” adını taşır. İspanyol şair Federico Garcia Lorca’nın dergide anılması boşuna değildir. Lorca, İspanya İç Savaşı’nda Milliyetçi gruplar tarafından otuz sekiz yaşında öldürülmüştür. Kutlar, Lorca ile idam edilen gençler arasında bir ruh birliği yaratır. Yazı Lorca’nın “Yüzünü sarsınlar istemiyorum kefenle/ taşıdığı ölüme alışsın diye./ Var git Ignacio: Ilık böğürmeye aldırma./ Uyu, uç, dinlen; deniz bile ölür!” (1972:4) dizeleriyle bitirilir. Elbette bu şiirin seçilmesi tesadüf değildir. “deniz bile ölür!” dizeleriyle Deniz Gezmiş’in ölümünün yasını sesli bir şekilde dile getiremeyen Onat Kutlar’ın bu yası,

Lorca'nın şiirinin yardımıyla tutmaya çalışıldığını görmek mümkündür. Kutlar, “*Deniz Gezmiş neden öldürüldü?*” sorusunu sormadığı için yazısında şu cümlelere başvurur:

“Neden öldürüldü Federico Garcia Lorca? Ve neden otuz beş yıldan beri bu ölüm bütün dünyanın şiirinde kanar durur? Karşılığı açıktır bu soruların. Çünkü ozanlar halkın sesidir. Geleceğin gerçekleri olan düşleridir. Eski Yunan’da tanrıların Delos tapınağındaki kâhinlerin ağzından konuştuğu gibi, yüzyıllardır halk, ozanların ağzından konuşur. Şiire “hain” olarak geçenin lekesini hiç bir deniz dalgası arıtamaz. Şiire “yiğit” olarak geçen nice yırtınsalar karalayamazlar. Şiirin yargısı, halkın yargısı, tarihin yargısıdır. İşte bu yargıdan korktukları için öldürdüler.” (1972:4)

Dokuzuncu sayıdaki “Suçlandırılmış Yazarlar Ve Eserleri” başlıklı Asım Bezirci imzalı yazıda Pir Sultan Abdal’dan Ceyhun Can’a kadar yönetimle arası açılmış, eserleri yasaklanmış, toplatılmış, hapse atılmış, sürgüne gönderilmiş kişiler tek tek ele alınır. Ele alınan isimler şunlardır: Pir Sultan Abdal, Nef’î, Seyrânî, Namık Kemal, Ahmet Mithat, Abdülhak Hâmit, Tevfik Fikret, Refik Halit Karay, Hüseyin Rahmi Gürpınar, Nâzım Hikmet (en geniş bahsedilen isimdir.), Hasan İzzeddin Dinamo, Sait Faik Abasıyanık, A. Kadir, Rıfat Ilgaz, Sabahattin Ali, Aziz Nesin, Cahit Irgat, İlhan Berk, Şükran Kurdakul, Melih Cevdet Anday, Suat Taşer, Fazıl Hüznü Dağlarca, Fethi Naci, Yılmaz Güney, Hasan Hüseyin, Arif Damar, Abdullah Aşçı,ERCÜMEND BEHZAD LAV, Âşık İhsani, Tekin Sönmez, Metin Demirtaş, Özkan Mert, Ceyhun Can. Listede sağ kesime ait hiçbir yazarın ismini görmeyiz. Meselâ yazıda uzun uzun bahsedilen Nâzım Hikmet’e râğmen 1960’larda yargılanan, tutuklanan Necip Fazıl’a dair tek cümle bile kurulmaz. Bu tutum, Türkiye’de 1980’e gelinceye kadar oluşturulan cepheleşmenin izlerini taşır.

Dokuzuncu sayının konusu bakımından Asım Bezirci’nin yazısıyla benzerlik gösteren bir yazı da Mustafa Baydar imzalı “Kapatılan Gazeteler Öldürülen Gazeteciler” başlıklı yazısıdır. Tanzimat ve İstibdat Devri’nden başlanarak Demokrat Parti iktidarında tutuklanan gazetecilere kadar uzanan yazı, okuyucuya fikir vermez, salt tespit yapar. Okuyucunun yazıdan çıkardığı sonuç ise şudur: Türk basını her daim sansürle karşı karşıya bırakılmıştır.

Kemal Özer “Beğeniye Aşmak” adlı dokuzuncu sayıdaki yazısında, gelişmiş bir ülkeyi istemeyen güçlerin bunu aydınlanmayı sağlayacak gazetecileri, aydınları sansür mekanizmasıyla susturarak gerçekleştirmek istedikleri tezinden yola çıkar. Sansürün her dönem yasaklama üzerinden gerçekleşmediğini, bazen de “beğeni” kavramı kullanılarak yapıldığını savunur. Özer’e göre çoğu zaman kendini ifade etme biçimi olarak şiiri kullanan şairin önüne dönemin şiir otoriterleri çıkar ve şaire neyi, nasıl yapması

gerektiğini dikte eder. Bu dikte edişi “tezgâh” kelimesiyle anlamlandıran Özer, aşağıdaki cümlelerle sansüre başka bir açıdan yaklaşır:

“Üstelik bu tezgâh, yaşamı ve toplumu belli bir kavrayış biçiminin egemenliğinde işliyorsa, onun dışına çıkması, kişiliğini bir başka doğrultuda kurması, toplumsal ilişkileri ve şiiri doğru yorumlaması iyice zorlaşır.” (1972:11)

Özer’e göre işi zorlaşan şair, “Şimdi böyle mi şiir yazılıyor?” (1972:11) aşağılamalarıyla uğraşmak zorundadır. Özer’e göre “bilinç işçisi” (1972:11) sanatçı olmanın yolu; bu beğeni ölçütlerini yabana atmadan, kendi sesini geniş kitlelere duyurabilmekten geçer.

Onuncu sayıda “Pastırma Yazı” başlıklı Adnan Özyalçiner imzalı yazıda dünyada ve Türkiye’de meydana gelen olayların eleştirisi yapılır. Yazar, ocak ayının oldukça sıcak geçtiğini, insanın bir kır kahvesinde oturup çay içmesinin güzellemesini yaptığı yazıda şu soruyu sormaktan kendini alıkoyamaz: “Ama doğa, yılın son ayında ılıkılığıyla bizi sarıp sarmalayarak gevşetirken acaba geçmiş yılın olaylarını unutturabilecek midir?” (1973:3) Yazının bundan sonraki bölümünde Özyalçiner, Şili’de yaşanan olaylardan, TBMM’de tartışılan Petrol Kanunu Tasarısı’ndan, Vietnam halkının bombalanmaya devam edilmesinden, Ortadoğu’daki kargaşadan bahseder. 12 Mart Muhtırası’nın üzerinden iki yıl geçmesine rağmen yapılanların hiç kimseyi tatmin etmediğini, anayasa değişikliğinin kâğıt üzerinde kalmaktan öteye gidemediğinin üzerinde durur. Özyalçiner, Toprak Reformu’nun 8. maddesinden şöyle bahseder:

“Yani bu sulanmış, alabildiğine uzayıp giden zümrüt yeşili topraklar göz göre göre kıraç işlemi görür buyruluyor ve her zaman olduğu gibi, yine topraksızın gözünü kara toprak doyursun deniyor.” (1973:3)

Bu ifadelerle pastırma yazında karanlık bir tablo çizer. Bu karamsar tabloya bir de tutuklanan yazarları, baskı gören düşünce insanlarını ekleyen Özyalçiner, şu cümleleriyle bir nevi okur kitlesine sembolik bir dille sesleniyor ve onları oluşacak yeni durumlara karşı dikkatli olmaya çağırıyordu:

“Pastırma yazı, belki dışımızdan ısıtıyor bizi. Ben, yine de aldanıp paltolarımızla şapkalarımızı çıkartmaktan, şemsiyelerimizi de yanımızdan eksik etmekten yana değilim. Çünkü alttan alta içimizi üşütür pastırma yazı. Yüreklerimizi dondurur.” (1973:3)

Yeni a dergisinin on birinci sayısı bir önceki sayıya oranla siyasî ve sosyal içerikli yazıların fazlalığıyla dikkat çeker. Okuyucu, basın özgürlüğünden eğitimde paralı öğrenciler meselesine, ulusların tarihlerindeki dönüm noktalarından Osmanlı’daki sosyal ve siyasal toplum kavramlarının farklılığına uzanan, konu yelpazesi geniş bir sayıyla

karşılaşır. Ferit Öngören'in on birinci sayı için "Cumhuriyetin Ellinci Yılında Gerçekten Özgür Ve Demokratik Bir Türkiye Görmek İstiyoruz" başlıklı yazısında mevcut yönetime karşı eleştirel bir dil kullanılır. Basın özgürlüğüne karşı yapılan baskı ile başlayan yazı, temel hak ve özgürlüklerin konuşulması ve savunulması için özgür düşüncenin yanında olanları derginin sayfalarına davet edilmesiyle sona erer. O dönemde basın alanında yapılan değişikliklere muhalafet eden Uluslararası Gazeteciler Federasyonu'nun (FİJ) aldığı kararların doğru olduğu söylenir. Ülkeyi yönetmeye çalışan siyasî partilere ise "ortaçağ kalıntısı"(1973:1) nitelmesi yapılır. Yazıdaki sert dile bakarak Nihat Erim başkanlığındaki hükümetin Türkiye'de daha ılımlı bir politika izlediğini, eleştiri kültürünün yeniden gün yüzüne çıktığını söylemek mümkündür. 12 Mart'ın her kesimden insanı susturan soğuk rüzgârı, 1980 yılındaki kasırgaya dönüşmeden önce 1973 yılında yerini ılık rüzgârlara bırakmış olsa gerektir.

On ikinci sayıda siyasî ve sosyal konuları içeren iki yazı vardır. Bunlardan ilki Kemal Özer'in "Edebiyatımızda Uzlaşma Evreleri" adlı yazısıdır. Yazıda Özer, güçlü bir duruşa sahip aydınların gelişen olaylar karşısında küstürülmesini ele alır. Aydınlar, bir ülkenin hem çok çabuk feda edilen hem de onlar olmadan yapılamayan bir kesimdir:

"Tarihin bize öğrettiklerini gözden uzak tutarsak, demokratik hakları savunan bir siyasal örgütün, aydınları, sanatçı ve düşünürleri yanına almak isteyişinde, onların gücencikliğini, küskünlüğünü gidermek isteyişinde doğal olmayan bir şey yok."
(1973:11)

Özer bu ifadeleriyle yönetim-aydın arasında yeni bir dönemin başladığının sinyallerini verir. Özer bu yeni dönemde aydının dikkatli olması gerektiğini söyler; çünkü yazara göre gelen her bunalımlı dönemde suçlu görülenler öncelikle aydınlardır. Ülkede olan olayların sanata yansımına değinen Özer, Cumhuriyet ile başlayan hece ölçüsü ile şiir yazma geleneğinin aslında Osmanlı ile bir tutulan aruz vezni ile yazılan şirin bertaraf edilme isteğinden doğduğunu belirtir:

"Tek partili dönem boyunca, görünüşte gerçekçi, aslında işlevsiz bir edebiyat öngörülmüş, eserlerini toplumcu bir temele oturttarak tarihsel görevini yerine getiren sanatçılar ise en ağır baskılara uğratıldıkları gibi, edebiyatın egemen ögesi olmaları da önlenmiştir." (1973:11)

Yazar bu ifadelerle sanatçının çabasının boşa çıktığını ifade etmiştir. Yazara göre ardından gelen çok partili dönemde ise gerçekçilikten uzaklaşan sanatçı şiirde bir şeyi anlatma gayesi olmayan İkinci Yeni'ye yaslanmıştır. Egemen dünya görüşü sanatçı ile ancak belirsizlik noktasında uzlaşabilir teziyle yazının fikri ortaya çıkmış olur. Yazıda aydınlarla

uzlaşmaya çalışan siyasî partinin adı verilmez fakat bu partinin, kendisi de şiir yazar, edebiyatın içinde olan Bülent Ecevit'in CHP'si olduğunu söylemek mümkündür.

Adnan Özyalçiner on dördüncü sayıda “240 Yıl Hapis, 75 Yıl Sürgün” başlıklı yazısıyla sanatçıya verilen hapis cezalarını köşesine taşır. Tarihte mevcut iktidara yönelik eleştiri getiren aydınların nasıl cezalandırıldıkları anlatıldıktan sonra söz 1973 Türkiye'sine getirilir. İlhami Soysal'ın *Yeni Ortam* 'da yargılanan ve ceza alan sanatçıların listesinin yapıldığı yazısından bahseden Özyalçiner, ceza alan sanatçılar listesindeki cezaları sayar ve ortaya 240 yıl çıkar. Özyalçiner ülkeyi yönetme yetkisine sahip olanların dört beş yıllık kısa zaman zarfında uzun uğraşlar sonucu elde edilen özgürlükleri yok edebilme hakkı kazandıkları bu durumu oldukça problemlili görür.

Adnan Özyalçiner'in “Cumhuriyet Çocukları Hapiste” başlıklı derginin on altıncı sayısında çıkan yazıda tutuklu sanatçılar ele alınır. Yazara göre, Cumhuriyet'in ellinci yılı için yapılan hazırlıklar, kutlamalar anlamsızdır. Özyalçiner, ülkenin aydın kesimi yasaklıyken yapılacak kutlamaları anlamsız bulur. Yazısında gerçek bir sanatçının karşı duruş göstererek bu şenliklere gitmemesi gerektiğini savunur. Yazıda o yıllarda hapisanede bulunan Çetin Altan, Yılmaz Güney, Muzaffer Erdost, Süleyman Ege, Can Yücel'in isimleri zikredilir. Cumhuriyet'in onuncu yılındaki durum ile o günler karşılaştırılır ve sanatçı tutukluluklarının acı yüzü okuyucuya gösterilmeye çalışılır:

“Onuncu yılın on beş milyonu, bugün otuz beş milyona ulaştı. Bu otuz beş milyonun mutluluk payı da ona göre olmalıydı. Cumhuriyet, ellinci yaşında öz çocuklarını hapisanelerde, parmaklıkların ardında bulmamalıydı. Alanları özgürce dolduran öz çocuklarıyla elele işbaşında olmalıydı.” (1973: 3)

On altıncı sayının Ergin Günçe imzalı “Ortalama Adam'ı Tanıyalım” yazısı sanattan, edebiyattan anlamayan; gereksiz özgüveniyle ortamlarda bilirkişi gibi dolaşan cahil aydın kesiminin tanımını kinayeli bir üslûpla yapar. Günçe ele aldığı bu tipi, okur yazarlık üzerinden değerlendirir. Yazarın, ortalama adam dediği bu tipin, at yarışıyla bile derinlemesine ilgilenmediğini, her meseleye yüzeysel baktığının altını çizer. Bu tipte mücadelenin öncelikli eylemi bu tipten kaçmaktır, bu kaçış da ancak okumakla olur. Okuma yolunu seçen bireye de Günçe bazı isimler verir, onları okumadan gerçek bir okur olunamayacağını söyler. Günçe'ye göre iyi okur olmanın yolu Dostoyevski, Gogol, Kafka, Kavabata, Thomas Mann, Faulkner, Traven, Gorki'yi okumaktan geçer. Halk dilinde söylenegelen “Sürüden ayrılanı kurt kapar.”, “Erken öten horozu keserler” (1973: 5) söylemlerinin bahsedilen ortalama adamın cümleleri olduğu vurgusu yapılan yazı,

“Kim korkar hain kurttan!”(1973: 5) cümleleriyle sona erdirilmiştir. “Hain kurt” (1973: 5) ifadesiyle kimin kastedildiği açıklanmasa da, toplumun farklı düşünen aydın kesiminin önünü onu yargılayarak, hapse atarak kesmeye çalışan yönetim anlayışının olduğu okur tarafından kolaylıkla anlaşılır.

Derginin on sekizinci sayısında Adnan Özyalçınar’ın “Ayakta Kalabilmek” isimli bir yazısı yer alır. Yazı, tarihte yer alan mücadelelerin hep halk tarafından yapıldığı, ama nedense kahramanlık ünvanını seçkin, yönetici sınıfın aldığı belirtilerek başlar. Halkın şanla, şerefle, madalyayla pek işi olmadığını söyleyen Özyalçınar, halkın tek derdinin ekmek kavgası olduğunu söyler:

“Kitaplar kimi yazarsa yazsın ama kuru ekmeğini elinden almaya kalkanların karşısına dikilmiştir hemen. ‘Seni buraya yükselten benim!’ demesini bilmiştir ona.” (1973:1)

Özyalçınar’ın bu cümlelerle ifade etmeye çalıştığı nedir, sorusuna verilecek cevap açıktır. Bu yazı, yaklaşmakta olan genel seçimlerin hararetle günlerinde yazılmıştır. Yazar, halka bir kez daha gücünü yani demokrasiyi hatırlatma çabasına girmiştir. Üstü kapalı bir şekilde halka, beğenmiyorsan oy verme, denilmektedir. Bu girişten sonra yazının yönü başka bir seyir alır. Dünyada yaşanan haksızlıklara şiiriyle ses veren şairlerden uzun uzun bahsedilir, şiirlerinden örnekler verilir. Halk direnişinin başladığı en önemli merkezlerden kabul edilen Fransa’nın büyük şairlerinden övgüyle bahsedilir. Yazının “Kanayan İspanya” başlıklı bölümünde faşist yönetime karşı cesurca halkın yanında yer alan şairlerin, halkları için gözlerini kırpmadan ölüme dahi gittikleri anlatılır. Portekiz’in hâlâ on dokuzuncu yüzyıl sömürgeciliğini sürdüren ülkelerden biri olduğunu söyleyerek başladığı “Tutuklanan Özgürlük” bölümünde Özyalçınar, Portekizli şairlerin hapse atan yönetimi suçlar. Yazıyı okuyanlar, Özyalçınar’ın bunca bilgiyi neden verdiği sorusunu sormadan edemez. Yazısında umudun her direnmeyle biraz daha çoğaldığını ve dünyanın bu şekilde ayakta durmaya devam ettiğini söyleyen Özyalçınar, okuyucunun cevabını da vermiş olur. Yazar, bu yazıyla direnen, haksızlıklara karşı koyabilen bir kimlik yaratmaya katkı sağlamak istemektedir. Özyalçınar’ın bu kimlikten en büyük beklentisi, temel hak ve özgürlükleri aydının elinden alan yönetime yapılacak seçimlerde oy vermemektir.

On dokuzuncu sayıdaki “Unutturulmak İstenen” başlıklı Adnan Özyalçınar imzalı yazı, bir önceki paragrafın konusu olan “Ayakta Kalabilmek” metninin devamı gibidir. Özyalçınar, bu yazı da daha açık bir dil kullanır. Yunanistan’da askeri darbeye başa gelen Cumhurbaşkanı Papadopoulos’un, ülkesinde demokratik bir hava estirip seçimle tekrar

Cumhurbaşkanlığını ilân etmesi eleştiri konusu yapılır. Cumhurbaşkanı Papadopoulos'un seçilme işbaşına gelmesinden sonra aydınları affetmesi de ayrıca tartışılması gereken bir konudur. Özyalçiner, arada geçen zamanda tutuklanan, işkenceden geçen aydının durumu ne olacak, sorusunu sorar. Yazıda Yunanistan örneğinden hemen sonra, Türkiye'de meydana gelen 12 Mart ve sonuçlarından bahsedilir:

“Bizde de 12 Mart Muhtırası hareketi, demokrasiyi kurtarmak adına girişilmiş bir eylemdi. 12 Marttan bugüne uzayıp gelen olaylara bakılınca demokrasinin ne kadarının kurtarılıp ne kadarının kurtarılamadığına herkes kendince karar verebilir.” (1973:3)

Özyalçiner bu ifadeleri kullanarak okuyucuya 14 Ekim seçimlerini hatırlatır ve halkın karar vermesini ister.

Kemal Özer'in on dokuzuncu sayıda çıkan “Tedirginlik Anatomisi” adlı yazısı, edebiyatta ve düşünce hayatında beliren suskunluk döneminin, tedirginlik dönemine evrildiği düşüncesini barındırır. Yazar bu tedirginliklere sevinilmesi gerektiğini, bunların epey zamandır içinde bulunulan kuruluk döneminden bir çıkış vesilesi olabileceğini söyler. Özer, eleştirinin tedirginlik havasında bile yeniden filizlenmeye başlamasına tahammülleri olmayanların olduğunu belirtir. Bu tahammülsüz kesimi dört grupta toplar. Bunların ilki resmi ideolojiye sıkı sıkı tutunanlar, ikincisi eleştirmek istese de var olan ideolojiye ters düşmek istemeyenler, üçüncüsü kimliğini kazanamamış ve neyi eleştireceğini hiçbir zaman bilemeyecek olanlar, dördüncüsü ise zihinsel sıkıntıları yüzünden yanlış değerlendirmeler yapanlardır. Özer üçüncü ve dördüncü gruba girenleri yazısında bahis konusu etmez. Yazıdan anlaşılan Özer'in ilk grup diye bahsettiği kesim, Cumhuriyet'in arkasına saklanmış, mevcut iktidar ne yaparsa yapsın alkış tutan kesimdir. İkinci grup ise gücü yettiğinde yönetime karşı durmuş, bir yerden sonra da takati kalmamış kesimdir. Bu bağlamda birinci ve ikinci grup birbirine eklemlenir, aynılışır. Özer, yazıda eleştiri kültüründen vazgeçilmemesi gerektiğinin altını çizer ve durumlar karşısında kararlılığını ortaya koyar:

“Tedirginlik olgusu, toplumun ve yaşamın temelindeki kavganın her kesimde, bu arada sanatta da verileceğini bilenler ve buna göre davrananlarla kaytarmacı ve karşıt olanlar arasındaki çatışmadan kaynaklanıyor; o yüzden de hızlandırılması, ortadan kaldırılması mümkün değil.” (1973: 6)

Yirminci sayıda çıkan Ergin Günçe'nin “Hesap İşleri” yazısında, Türkiye'de yanlış giden uygulamaların sorgulaması yapılır. Günçe, Batı ile Doğu'nun gelişimini karşılaştırır, yüzyılın başında ileri olan Doğu'nun, bugün Batı karşısında düştüğü durumun ancak bir hesap hatası sonucu oluşabileceğini söyler. Eleştirinin mizah diliyle güçlendirildiği yazı,

işçi maaşlarını da ele alır. Günçe'ye göre yükselen enflasyon karşısında işçinin aldığı maaşın aynı kaldığı savunuluyorsa burada büyük bir hesap hatası yapılmıştır. Yazıda, halkın bu hesap hatalarından sıyrılıp gözünü açtığında ülkenin de bir adım ileri gideceği vurgusu yapılır.

Derginin yirmi ikinci sayısındaki “Sorumluluk Büyüyor” başlıklı Adnan Özyalçiner imzalı yazıda okuyucuya Çetin Altan'ın tahliye edildiği haberi verilir. Altan'nın bu tahliye haberinin gazetelerde geniş yer tutmasının yanında, “1968 kuşağı”nın önemli temsilcilerinden kabul edilen Harun Karadeniz'in tedavi için yurt dışına çıkmasına izin verilmediği haberinin küçük bir sütunda görünmesi manidardır. Yurt dışında tedavi edilmediği için Harun Karadeniz'in kolu kesilmek zorunda kalır. Yaşanan bu acı olaydan sonra Altan, işkence gören kişilerin cümlelerine yer verir. Yazara göre, Türkiye’de siyasî suçluların yaşadıkları görüldüğünden daha büyüktür, bu yüzden Çetin Altan'ın tahliyesini bir aldatmaca olarak görür. Çetin Altan'ın cezası zaten bitmek üzeredir, gözleri de kötü hapisane koşulları yüzünden neredeyse kör olacaktır. Kısacası Özyalçiner'i bu tahliyeler tatmin etmez, yazıda mevcut yönetimin daha fazlasını yapması gerektiğinin altını çizer.

Yirmi ikinci sayıda 12 Mart 1971'den sonra üç kez tutuklanan ve yargılamalardan aklanan Erdal Öz'ün “Çağdaş İşkenceciler Üzerine Notlar” yazısı görülür. İşkenceye maruz kalmış kişinin içdökümü olarak başlayan yazının daha sonra yönü değişir. Yazıda işkence kavramı genişletilir ve Emperyalizm'in masum toplumlara karşı işlediği suçun diğer adı olur. Yazıda “İŞTE GÜNEY VIETNAM/ İŞTE ENDONEZYA/ İŞTE ŞİLİ/ İŞTE YUNANİSTAN/ İŞTE/ Budur dünyada çağdaş işkencenin güncel anlamı” (1974:6) ifadeleriyle halkı işkence gören ülkelerin isimleri tek tek sayılır. Öz, “KAVGA, KİRALANMIŞ SERMAYEYE KARŞIDIR” (1974:6) diyerek düşmanı da açıklamış olur. Öz'ün yazısının olduğu sayfada “İşkence” başlıklı Dr. Ergin Atasü'ye ait bir metinle de karşılaşırız. İşkencenin tarihimizde görülen bir durum olmadığını ifade eden Atasü, işkencenin sadistlik duygusu ile birlikte ele alınması gerektiğini söyler. Yazıda toplumun işkencelere her dönem tepki verdiği, son tepkinin de sol eğilimli partinin aldığı yüksek oylar olduğunun altı çizilir. Aynı sayıdaki Tuncer Tuğcu'nun “İşkence Olaylarının Tek Sorumlusu Burjuvazidir” ve Fikret Otyam'ın “Anayasa Diyor Ki” başlıklı yazıları da işkenceyi konu alır. Bu dört yazı Türkiye’de 1974 yılına gelindiğinde yapılan yanlışları sorgulanmaya başlandığının bir göstergesidir. 12 Mart Muhtırası ile sol eğilimli gençlerin

yaşadıkları haksızlıklar, işkenceler dönemin gazete ve dergilerinde konuşulmaya, tartışılmaya başlamıştır.

1973 yılında ülke gündemini epey meşgul eden işkence konusu, derginin 1 Şubat 1974 tarihli yirmi üçüncü sayısında da yazarların üzerine yazı yazdığı bir mesele olmaya devam eder. Adnan Özyalçiner'in "Çağdaş İlkellik: İşkence" başlıklı yazısı, hukuksuz olarak Türkiye'de işlenen işkence olaylarına, işkenceye bizzat maruz kalmış sanatçıların eserlerinden pasajlar alınarak aktarılmaya çalışılır. Yazıda, Erdal Öz'ün Mamak Cezaevi'nde tutuklu olduğu sürece yazdığı, daha sonra *Kanayan* adıyla basılacak olan hikâye kitabından alıntılar geniş yer tutar. Öz, yazısında işkenceyi ilkellikle bağdaştırır ve dünyanın uzaya çıktığı bir dönemde Türkiye'nin vatandaşlarına işkence uygulayan bir ülke olarak görünmesinin oluşturduğu olumsuz tablodan bahseder. Özyalçiner, yazısında şunları söyleyerek işkenceyle her kesimden insanın mücadele etmesi gerektiğinin altını çizer:

"Uygarlığımızın ayaklar altına alınmasına, yerle bir edilmesine izin vermiyelim. Nerde varsa haksızlığa, sömürüye, işkenceye hep birlikte direnelim, karşı koyalım. Bu bir varolma savaşıdır." (1974:11)

Yirmi üçüncü sayıda Adnan Özyalçiner'in bir diğer yazısı "Güç Koşullar Sürüyor" başlığını taşır. Yazıda 12 Mart öncesindeki günlerden başlayarak, 14 Ekim seçimlerine kadar ülkenin içinde bulunduğu zor koşullar okuyucuya hatırlatılır. Özyalçiner, halkın 14 Ekim seçimlerini ne zamandır ülkeden elini ayağını çekmiş demokrasinin geri gelmesi olarak gördüğünü belirtir. Yazıda halkın beklentisinin ülkede yapılan yanlış uygulamaların devam etmesiyle sona ermek üzere olduğu söylenir. Bunlardan biri Ankara'da bir depoda kilitli tutulan Sol Yayınları'na ait kitapların, yayınevi tarafından kendilerine iade edilmesi istemiyle mahkemeye başvurmuş ve red cevabı almış olmasıdır. Bu kitapların içinde A. Kadir ve Nâzım Hikmet gibi şairlerinde de eserleri olduğu vurgulanmıştır. Bunun yanında o yıllarda, Erich Weinnert'in Alman faşizmini eleştiren *Kaldırım Taşlarının Türküsü*'nü çeviren A. Kadir ve Selahattin Yıldırım; Paul Paterson'un Afrika'daki ırk ayrımına karşı çıkan yazısını çevirdiği için Metin İlkin, Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından suçlu bulunurlar. Özyalçiner bunu da eleştirir ve "(...) Bu da, eski koşulların değişmediğini, baskıcı yöntemin ortadan kalkmadığını, yılgı döneminin sona ermediğini göstermiyor mu?" (1974:3) sorusunu sorup okuyucunun gelecek yıllardan pek de ümitli olmaması gerektiğini ifade eder.

Hikmet Altinkaynak'ın "Tiyatrolardaki Kırım" başlıklı yirmi dördüncü sayıdaki yazısı da 12 Mart'ın tiyatroya yaptığı baskıları konu edinir. Yazıda, devlet eliyle yasaklanan oyunların isimleri tek tek yazılır. Altinkaynak uzun bir dönem tiyatrolarda halkın sorunlarına değinmeyen *Soytarı*, *Kumar*, *Yaprak Dökümü*, *Hisse-i Şayia* gibi oyunların sahnelenmesini de bilinçli bir eylem olarak görür ve bu uygulamaların da halka yapılan bir kırım olduğunu söyler; çünkü bu oyunların bütçesi de halkın cebinden çıkmaktadır. "(...) Halkın paralarını, düşüncelerini, zamanını, çatlayıncaya kadar yiyip bitiren..." (1974:10) yönetimin gidişi Altinkaynak için sevindirici bir durumdur. Yeni oluşan yönetimle tiyatronun da ülke hedefleri doğrultusunda çalışacağına olan inanç belirtilerek yazı sonlandırılır.

On yedinci sayıda Tektaş Ağaoğlu'nun "Karanlıkta Oturma Özgürlüğü" adlı yazısı mizahî dilin hâkim olduğu, yönetimin aldığı kararları kapalı bir dille eleştiren bir metindir. Yazıda saatlerin ileri alınması meselesinden başlanarak, iktidarın yaptığı yanlışlar anlatılır. Aslında Ağaoğlu'nun eleştirisi noktası, ülkede bunca mesele varken saatlerin ileri-geri alınması gibi devede kulak kalacak uğraşlar edinilmesi ve bunların Türk insanına icraat diye açıklanmasıdır. Ağaoğlu, eleştirisine zemin hazırlamak için bir önceki Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'nın yaptığı bir açıklamaya çatar. Bu açıklamada, ülke insanı tasarrufa yönlendirilmekte ve evde fazladan elektriğin boş yere kullanılmaması istenmektedir. Tektaş, sanayileşmesini tamamlayamayan bir ülkenin bakanının bu açıklamaları yaparak düştüğü komik durumla biraz da dalga geçerek bakanın sözlerinin ciddiye alınmasını okuyucudan ister. Tektaş'a göre elektriği fazla kullanmamanın ülke için birden çok yararı olacaktır; meselâ aydın kesim bir köşeye çekilip kitap okuyamayacak, aynı dertle dertlenen insanlar bir araya gelip ülke meselelerini konuşamayacaklardır. Ağaoğlu'na göre bu bir ülke için refah ve mutluluk demektir. Okuyucu bu ifadelerin nereye ulaştığını oldukça iyi anlar. Yazıda aydın da farklı bir şekilde gösterilir:

"Yalnız bir nokta var ki, onun üzerinde çok hassasiyetle durmamız gerekiyor: topluma musallat birtakım cahil, geri kafalı, haddini bilmez, üstelik de hasut ve inatçı, hamiyet fukarası kişiler şimdi 'İllâ sanayileşmiyelim!' diye tutturacaklar halkımızın sanayileşmemiz uğrunda evindeki üç ampulden hiç değilse birini kendi rızasıyla söndürme ve akşamları daha uzun bir süre karanlıkta oturma özgürlüğüne karşı çıkacaklardır." (1973:10)

Ağaoğlu, bu ifadelerle sanayileşme çabalarının ciddiyetten uzak olduğunu kullandığı kinayeli dille ifade etmeye çalışır.

2.2.4.1.9. Kurtuluş Savaşı

Dergin beşinci sayısı “Zaferin 50. Yılı” başlığıyla çıkar. 30 Ağustos Zafer Bayramı’na özel çıkan sayıda Kurtuluş Savaşı ile ilgili yazılara rastlanır. Bunlardan biri Kemal Özer’in “Neden Tunca Benziyor Mermer?” adlı yazısıdır. Yazının içeriğine geçmeden önce başlığı üzerinde durmak gerekir. Başlık okuyana tanıdık gelir; bu başlık, Ahmet Haşim’in en meşhur şiirlerinden biri kabul edilen “Merdiven” şiirinin bir dizesidir. Özer’in yazısına neden böyle bir başlık koyduğunu metni okumaya başlayınca anlarız. Özer toplumun krizli dönemlerinde şairliğini bu uğurda kullanmayan, halkın kurtuluş mücadelesini şiirlerine aktarmaktan imtina eden şairi suçlamaktadır. Bilindiği üzere Ahmet Haşim, Kurtuluş Savaşı mücadelesine katılmış olsa bile, savaş içerikli tek bir dize yazmaz. Özer, Ahmet Haşim üzerinden halkın mücadelesine sırtını yaslayıp sanat yapmayan sanatçıya şu cümlelerle çatar:

“Şiirinin vardığı olanakları, kazandığı alkışı, edebiyat dünyasında edindiği yeri tepmek gibi gelir ona bu savaşın içinde yer almak. Giderek günlük savaşlarda değil, halk için devinilen, halkın devineceği bağımsızlık savaşlarında bile sırtı dönük durur.” (1972:9)

Bu cümleler Özer’in şaire yüklediği anlamı ifade eden ilk yazısı değildir. İlk sayıdaki “Ozanın Görevi” adlı yazısında da kastettiği şair; mücadelecı, kalemiyle halkın savaşına katılan toplumcu şairdir. Kemal Özer kendi döneminin şairine de üstü kapalı şu eleştiriyi yapar:

“İnsanlar ölüirken, insanlar işkence görür, tutuklanır, kendi öz yurdunda boğazlanırken, rahat döşeklerde yan gelip sözgelimi, göl kıyılarında tünleyen düşsever leylekleri anlatmak, ‘neden tunca benziyor mermer?’ diye yazmak umursamazlıktan, küçümsemekten öte, silinmesi, bağışlanması kolay kolay mümkün olmayan hor görülme değil midir halk için?” (1972:9)

Bu yazı, şiirini Ahmet Haşim’den besleyen “İkinci Yeni” şairlerine de yöneltilmiş bir eleştiri olabilir.

Beşinci sayının bir diğer yazısı Nurer Uğurlu’nun “İlk Halk Olmak Savaşı ve Ulusal Kurtuluş Savaşımızın Temel Felsefesi” başlıklı Kurtuluş Savaşı tarihini anlatan uzun yazısıdır. Yazıda, 1908 Meşrutiyetinden başlanarak, yapılan savaşlar elde edilen zaferler anlatılır. Uğurlu’nun yaptığı bazı tespitler yazıyı klasik bir tarih anlatımından uzaklaştıırıp, öznelleştirir ki zaten yazarın da objektif bakış açısıyla tarihî bir vesika yazmak gibi bir derdi yoktur. İttihat ve Terakki için söyledikleri ilginçtir:

“1908 Hareketiyle siyasal hayata giren İttihat ve Terakki, halka dayanan ve halkın içinden gelen aydın bir kadronun iktidar olması gibi görünür. Gerçekte, gelişen siyasal olayları nesnel bir dünya görüşü içinde değerlendirip ortaya koymak yerine, Doğu

biçimi bir gizlilik ve entrika havasına kapılarak uyumlu bir çalışmadan yoksun, merkezî yönetimden uzak, belli bir lideri olmayan heyetler topluluğu olarak halktan soyutlaşan bir parti olur.” (1972:6)

Bu cümleler bize tarihte başarıya ulaşamayanların eleştirilmekten kurtulamayacağı yargısını bir kere daha hatırlatır. Uğurlu, yazısında Kurtuluş Savaşı’nın bir toprak savaşı olduğunu özellikle belirtir. Uğurlu’ya göre Kurtuluş Savaşı; Türk insanının, ekip biçtiği araziye daha da genişletmek için giriştiği mücadelenin gün gelip tersine dönüşünün bir sonucudur:

“Ve müttefik ordusu tarafından işgal edilen vatan toprağından önce, baba malı kendi öz toprağıni elinden alan, kızını karısını dağa kaldıran komşusu azınlığa silahını çevirmek için örgütlenir.” (1972:8)

Bu cümlesiyle yazar, savaşın insanî boyutunu okuyucuya hatırlatır. Savaşın temel felsefesinin de halkın daha önce işgal edilen, ona babadan kalan, kendinin kabul ettiği vatan toprağıni korumak için savaşmak olduğunu söyleyerek Kurtuluş mücadelesine hamasî bir gözle bakan kesimi de eleştirmiş olur.

Adnan Özyalçiner beşinci sayı için kaleme aldığı “Ulusal Kurtuluş Savaşımız ve Amerikan Basını” başlıklı yazısında, savaş döneminde Amerika’nın basını bir silah olarak kullanmasından bahseder. Özyalçiner, Amerika’nın Türk toplumunun haklı savaşını dünya kamuoyuna nasıl da kötü gösterdiğini, dönemin gazetelerinde çıkan yazı örnekleriyle gösterir. Yazara göre bu şaşılacak bir durum değildir ve halen başka uluslar üzerinden devam eden emperyalist devlet refleksidir:

“Günümüzde kurtuluş savaşı veren bütün öteki ülkeler, halk hareketleri, emperyalizmi ve sömürgeciliğe karşı girişilen her türlü direnme ve karşıkoymalar yürürlüktedir.” (1972:3)

Kriz zamanlarında basının gücünü anlatması bakımından Özyalçiner’in yazısı kıymetlidir.

2.2.4.1.10 Emperyalizmin Dünya Uluslarına Etkisi

Derginin 1 Ekim 1973 yılında yayımlanan yedinci sayısında Adnan Özyalçiner’in “Kutlanmıyan Bir Olimpiyat” başlığıyla çıkan yazısı güncel bir olaya dayanır. 1972 yılında ev sahipliğini Almanya’nın Münih kentinde yaptığı olimpiyat oyunlarına terör olayları damgasını vurur. Filistinli “Kara Eylül” adlı örgütü olimpiyat kentindeki İsraili on bir sporcuyla rehin alır. Polisin olaya silahla müdahalesi sonucunda rehinelerin ölmesiyle sonuçlanan ve tüm dünyanın gözü önünde yaşanan bu olay, cepheleşmenin,

taraf olmanın zararlarını bir kez daha dünyaya göstermesi bakımından önemliydi. Özyalçiner yazısında bu terör olayını anlatmadan önce, dünyanın farklı yerlerinde bunca aç çocuk varken; olimpiyatlara akıtılan parayı mübalağalı bulur:

“1972 Olimpiyatını hazırlayanların arkasında yer alan büyük para babası kurumlar, paradan başka bir de siyasal üstünlük kazanma denemesine giriştiler.” (1972:4)

Özyalçiner bu ifadeyle olimpiyatlarda yaşanan başka bir skandalı anlatır. Rodezya isimli, Birleşmiş Milletler tarafından da kınanan ırkçı söylemleriyle ünlü sporcu; olimpiyatlara davet edilmiştir. Olimpiyat oyunlarındaki başta Afrikalı sporcular, ardından Amerikalıların yükselen sesleriyle Rodezya oyundan çıkarılmıştır. Özyalçiner, Rodezya’nın oyundan çıkarılmasının arkasında da menfaat olduğunu, iyi niyet olmadığını söyler:

“...Çünkü Amerikalı atletlerin çekilmesi demek, Münih 72’nin yüklü bir bölümünü kapsayan bu daldaki oyunların sönük geçmesi demektir.” (1972:4)

Daha sonraki satırlarda Filistinli “Kara Eylül” örgütünün eylemini anlatan Özyalçiner’in Filistinli eylemcilere “beş Filistinli savaşçı genç” demesi ilginçtir. Özyalçiner’e göre bu olayda dünyanın masum olarak gördüğü kişiler öldürülen İsraili sporculardır. Bu olayda bir suçsuz da dünyanın görmek istemediği, yaşam hakları ellerinden alınan Filistinli gençlerdir. Özyalçiner, “(...) Yoksa İsrail’in ele geçirdiği Filistin topraklarında yaşama savaşı veren, öldürülen, işkence edilen, hapse atılan yoksul, desteksiz Arap halkının kanı mıdır madalyaları paslandıran.” (1972:4) ifadeleriyle Filistin mücadelesine destek verdiğini söylemiş olur. Yazar, Emperyalist devletler karşısında ezilen Vietnam ve Filistin halkının kaderinin ortak olduğunu ifade eder. Geri kalmış uluslara yapılan eziyetin son bulmadığı bir dünyada, olimpiyatlara kardeşlik gelemeyeceği yazının temel vurgusudur.

On dördüncü sayının kapak yazısında “Aziz Nesin’in Dünya Gençlerine Mektubu” başlıklı yazı vardır. Yazıda, 27 Temmuz-5 Ağustos tarihlerinde onuncusu düzenlenecek Dünya Festivali için dünyanın farklı ülkelerinin aydın ve sanatçılarından gençliğe seslenen mektuplar istendiği bilgisi verilir. Ayrıca bu festivalin, “dünya gençliği arasında antiemperyalist dayanışmaya, barış ve kardeşliğe adan” (1973:4) dığına vurgu yapılmıştır. Türkiye’den bu organizasyona mektup gönderen kişi de Aziz Nesin’dir. Yapılan bilgilendirmeden sonra Aziz Nesin’in mektubuna geçilir. Nesin mektubunda gençliğin sağlam bir köprü olduğunu; ama bu köprünün ayaklarının ikisinin de çürük bir zemine bastığını ifade ederek mevcut düzenin eleştirisini yapar. Nesin, gençlere “Namuslu olun,

âhlaklı olun!” (1973:4) öğüdünde bulunan kimselerin, namuslu olamadıklarını ve gençliğin karşısında güvenilirliklerini yitirdiklerini söyler. Bu güvensiz ortamda dahi Nesin, Türk gençliğine olan güvenini şu sözlerle dünyaya duyurur:

“Her iki ayağı da çürük olan bir köprü de çürük olacağına göre, yarın büsbütün umutsuz mudur? Hayır. Çünkü, bugün Türkiye’de, ayaklarından birini bastıkları bugünü eleştirebilen, öbür ayaklarını bastıkları yarını da bilinçle anlayabilen gençler de vardır.” (1973:4)

Nesin mektubunu, beş kıtanın gençlerini selamlayarak bitirir.

1 Aralık 1973 tarihinde çıkan derginin yirmi birinci sayısında Hilmi Yavuz’un “Bilim Emperyalizmi” başlıklı yazısı görülür. Yavuz, Batı Emperyalizmi’ni bilim üzerinden ele alır. Yazara göre Batı, ortaya çıkardığı antropoloji sayesinde, kendinden olmayan değerlere ilkel diyebilme özgürlüğünü elinde bulundurur. Bu özgürlüğün beslenme kaynaklarından biri de sanayi devrimini gerçekleştirmiş ve güç elde etmiş toplumların, sömürge hâline getirdikleri topraklarda yaşayan insanları aciz, zayıf ve yardıma muhtaç gösterme çabasıdır. Yavuz, yazısında konuyla ilgili örnek de verir. Batı’nın tespitleriyle adı konan ilkelilik şu örnekle açıklanır:

“Elinde bir elektronik beyin bulunmayan birini, uzun ve güç bir toplama işlemini kâğıt üzerinde yaparken, ‘geri’ ya da ‘ilkel’ olmakla suçlamak ne kadar saçmaysa, Bororo kabilesinin mantık sistemini ‘ilkel’ ya da ‘geri’ diye suçlamak o ölçüde saçmadır. Issız adadaki Robenson’u, evini ağaç dallarından yaptı diye ‘ilkel’ mi saymalıyız, yoksa elindeki malzemeyle ancak bu kadarı yapılır mı demeliyiz.” (1973:10)

Toplumların yaşamları sonucu ortaya çıkan gelenek ve görenekleri de belli normlara sıkıştıramayız. Yavuz’a göre, bir toplumda yerleşen bir değer, başka bir topluma garip gelmesi oldukça doğaldır, insanlık tarihi bu değerlerin toplamıdır. Batı’nın başka kültürleri yok sayma ve tarih sahnesinden silme çabalarının önüne geçilmesi yazının vurguladığı en önemli meseledir.

Derginin 1 Mayıs 1974 tarihli yirmi altıncı sayısında Adnan Özyalçın’ın “Kitapların Dedikleri” yazısında Batı Emperyalizmi edebiyat üzerinden değerlendirilir. Dünya edebiyatı denilince akla ilk önce Hemingway, Steinbeck, Faulkner, Caldwell gibi isimlerin gelmesi şaşırtıcı bulunmaz. Yazıda, bu isimlerle aynı çağda yaşayan Howard Fast’ın kimse tarafından bilinmemesi; dünyayı her bakımdan yönetmek isteyenlerin özel çabası sonucunda olduğu ifade edilir. Daha sonra Howard Fast’ın *John Peter Altgeld* adlı kitabının konusu üzerinde durulur. Bu kitap yoksul bir mahallede büyüyen Pete’nin yoksullukla mücadelesini anlatır. Peter, kitabın sonunda demokrasi mücadelesini

kaybeder, üst otoriteye yenik düşer. Kitap Özyalçiner'in anlatımıyla bize “1968 kuşağı” gençlerini hatırlatır, zaten yazarın da hedeflediği budur. Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının idam edilmesinin üstünden üç yıl geçmesine rağmen, açık bir dille bu idamlar dile getirilemez. Özyalçiner, Howard Fast'ın kahramanı Peter'da mücadeleden yenik düşmüş, idam edilmiş ya da hapsedilmiş gençlerini görür ve okuyucuya gösterir.

2.2.4.1.11. İşçi Göçü ve Etkileri

Derginin altıncı sayısı özel bir konu ile çıkar: İşçi meseleleri. Dünyada “1968 kuşağı”nın en çok üzerinde durduğu işçi hakları Türkiye’de de sıkça konuşulur. Türkiye’nin 1960’ların başında Avrupa ülkelerine işçi göçü başlatması, bu göçlerle ilgili Avrupa devletleri ile sözleşmeler imzalaması, işçi sorunları ile ilgilenen gençlerin tepkisini çeker. Dönem gazeteleri incelendiğinde DİSK ile öğrenci gruplarının fabrika önlerinde eylem yaptıklarını görmek mümkündür. Derginin altıncı sayısını hazırlayan yazarlar da meseleye sessiz kalmazlar. Ergin Günçe “Gövdeleri Yurt Dışında İşçiler Ve Köylüler” başlıklı yazısını kaleme alır. Yazı Kapitalizmin ucuza alıp pahalıya satmanın bilimsel adı olduğu tespiti yapılarak başlar. Yazara göre bizde en ucuz şey emektir. Öyleyse emeği satmaktan ve onun satışından kazanacağımız parayla çağdaş uygarlık seviyesine yükselmekten başka çare görünmemektedir. Günçe yazıda devletin az çocuk yapın çağrısını da hicveder. Mademki insanları yurt dışına gönderip para kazanabiliyoruz, öyleyse insan sayısını da artırmamız gerektiğini söyleyerek ülkenin işçi politikasını eleştirir. Yine yazıda Günçe, umulduğu gibi işçilerin belli bir süre çalışıp, birikim ve kültür elde ederek döneceği fikrinin de safsata olduğunu iddaa eder. Para biriktirmeyi öğrenmiş, döndüğü takdirde köyünde krallar gibi karşılanacak olan hiçbir yurttaşın dönmeyeceğini ifade eder. İşçi göçleri ile ilgili yapılan araştırmalarda başka ülkelere çalışmaya gidenlerin dönmediğini bilimsel düzlemde de ortaya koyulmuştur. Lüküslü’nün meseleyle ilgili *60’lı Yılları Gençlik Kategorisi Üzerinden Okumak: Modernist Söylemin Savunucusu ve Aktörü Olarak Gençlik* makalesi alan ile ilgili önemli bir çalışmadır. Bu çalışmada da Lüküslü, Almanya’ya işçi olarak gönderilen gençlerin daha sonra Türkiye’ye dönmediklerini, böylece giden işçilerin deneyimlerini ülkeye getireceklerinin ve kalkınmanın bu yolla sağlanacağı tezinin gerçekleşmediğini söyler.

Altıncı sayıda Adnan Özyalçiner “Bir İşçinin Fotoğrafı” yazısıyla dönemin işçi göçünü eleştirir. Yazıda bahsedilen fotoğraf, dönemin gazetelerinde 21 Temmuz Cuma günü Almanya’ya gönderilen beş yüz bininci işçiye aittir. Özyalçiner ellerine tutuşturulan

çiçeklerle, âdeta bir kahraman gibi Almanya'ya gönderilen işçinin üzerinden yapılan yanlışlığı dile getirir. Özyalçınır şu ifadelerle ülkenin içinde bulunduğu üretimsizliği, yanlış politikalarını anlatmaya çalışır:

“Böylesine görünüşte tantanalı, gerçekte yüz kızartıcı bir uğurlanma beklemiyordu. Ne olmuştu? Anadolu’da bir dizi fabrika açılıp Türkiye bozkırları mı şenlenmişti, yoksa yabancı ülkelerdeki son işçi, son bilim adamı yurduna mı dönüyor, kendi insanların yardımına mı koşuyordu? Neyin bayramıydı, kimin töreniydi bu?” (1972:3)

2.2.4.1.12. Türkiye’deki Mizah Kültürü

Yedinci sayının en önemli başlıklarından biri de mizahtır. *Diyoben* dergisinin kapatılmasının üzerinden yüz yıl geçmesi dolayısıyla, yedinci sayıda mizah konusu ele alınır. Sayıda *Diyoben*’de çıkan karikatürler basılır. Mizahın işlevini anlatan “Mizahın Oynadığı Oyun” başlıklı Ergin Günçe’nin yazısı, mizahı kaybetmenin yol açtığı boşluğu anlatması bakımından önemlidir. Mizahın sululuk ile bilgelik arasında uzayan geniş bir alana yayıldığını söyleyerek akıl içermesi gerektiği vurgusu yapar. Günümüz Türkiye’sinde içi boşaltılmış, bilgelikten uzaklaşmış bir mizahla karşı karşıya bırakıldığımızı söyleyen Günçe, gerçek anlamda mizah yapmaya çalışanların da itilip kakıldığını söyleyerek o dönem mizahla yönetimi eleştirilenleri tutuklandıklarının altını çizer ve kötü mizahın yabancı sermeye kadar bize zarar verebileceğini söyler. Günçe’ye göre sancılı günlerden geçtiğimiz bu yıllarda mizah, doğru şekilde yapılmak şartıyla bize çok şey kazandırabilir.

Analitik düşüncenin egemen olduğu yazılara sahip Hilmi Yavuz, *Yeni a* dergisinin yedinci sayısı için “Nasreddin Hoca’nın Ahlâkı” başlıklı bir yazı kaleme alır. O güne kadar söylenmemiş bir meseleyi gündeme getirerek okuyucunun zihninde sorular oluşturur. Yazıda “(...) Nasreddin Hoca’nın önerdiği ahlâk gerçekten kaypak olmayan, bildirisi açık bir tavrı mı içermektedir?” (1972:5) sorusuna cevap aranmaya çalışılır. Nasreddin Hoca’nın en meşhur fıkralarından biri olan davalı ve davacıların ikisine birden “haklı” dediği, karısının “İkisi birden nasıl haklı olur Hoca?” dediğinde ise “Doğru karıcığım, sen de haklısın” ifadeleri sorgulanır. Hilmi Yavuz yazıda konu ile ilgili Şükrü Kurgan’ın da fikirlerini paylaşarak, bu fıkranın söylediğinin bir çeşit adaletin yerine getirilememesi değil midir, tezini savunur. Şu cümlelerle Türk mizah tarihinin kilometre taşlarından biri yerinden oynatılmaya çalışılır:

“Nasreddin Hoca’nın bir ahlâkçı olarak irdelenmesinde onun dünya görüşünün kaypaklığını ölçü almak gerekir. Sanırım ki, Hoca’nın ahlâkının çağımıza yansıyan,

çağımızda halkçı ve ilerici bir mizahın temellendirilmesine katkıda bulunacak bütünlükte açık ve tutarlı niteliği olamaz.” (1972:5)

Yedinci sayının mizah konusunu içeren bir diğer yazısı Ahmet Toper’e aittir. “Soysuzlaştırılan Mizah” başlığını taşıyan yazıda İslam geleneğinin hicvi yasaklayan tutumuna rağmen, Türk-İslâm toplumunda mizahın her daim önemli bir yer tuttuğu saptaması yapılır. En baskıcı dönemlerde bile mizahın engellenemediği Teodor Kasap örneğiyle verilir. Toper’e göre bugün geline nokta mizahın önünü kesen daha büyük bir tehlike vardır. Bu tehlike topluma mizah diye pazarlanan sululuktur. Toper’in “yüksek tirajlı organlar” dediği bazı yayınların, çıkardıkları mizah adı altındaki kalitesiz dergilerle, zamanında mizahı yasaklayanlardan daha çok mizaha zarar verdikleri vurgusu yapılır. Yazının sonunda Toper, mevcut yönetimin de mizah dünyasının özgürlüğünü kısıtlamaya çalıştığını şu cümlelerle ifade eder:

“(…) Diyojen’in yayımına hükümet tarafından son verilisinin yüzüncü yıldönümünde, toplumsal ve siyasal mizah geleneğimize de büyük sermayenin son verip veremeyeceğini görmemize pek az zaman kalmıştır!” (1972:4)

Yedinci sayının en ilginç yazılarından biri Ferit Özgören’in “Hain Rıfkı” adlı yazısıdır. Yazıda, Kurtuluş Savaşı döneminde Mustafa Kemal’i eleştirdiği karikatürleriyle bilinen Rıfkı isimli, karikatürleri *Aydede*’de çıkan bir karikatürist anlatılır. Yazının olduğu sayfada bolca Rıfkı’nın karikatürlerine yer verilir. Rıfkı’nın Kurtuluş Savaşı kazanıldıktan sonra İtalyanlar ile birlikte ülkeden ayrıldığı özellikle vurgulanır:

“Sonra, Kurtuluş Savaşı verenlerin düşmanı hiç umulmadık kovuşu var. Rıfkı’nın çizgileri allak bullak. Yıllardır hizmet ettiği efendilerine, onların partilerine, kaçmak için giriştikleri pasaport alma çabalarına vurmaya yeltenecektir. Kim bu partililer ve liderleri? Muhalif olsun, muvafık olsun, halktan yana, bağımsızlıktan yana her hareketi lekelemekle görevli, Batı kapitalizmine kiralık itler ve onların mantar gibi biten partileri.” (1972:12)

ifadeleriyle yazının dili sertleşir. Özgören’in mizahı türlü oyunlara alet edenlere tahammülü yoktur.

Yedinci sayısının mizah konulu bir diğer yazısı Adnan Özyalçiner’in “Engelli Koşu” adlı yazısıdır. Bu yazı, içerik bakımından ele aldığımız Ahmet Toper’in “Soysuzlaştırılan Mizah” yazısıyla benzerlikler içerir. Özyalçiner de Toper gibi kitle iletişim araçlarının insanları düşünceden uzaklaştırmak için kötü mizah içeren yayınlar yaptıklarını ileri sürer. Oldukça kötü bir tablo çizen Özyalçiner şu ifadelerle yapılan yayınlarda bilinçlilik olduğunu ifade eder:

“Türk düşünce ve yayın hayatına getirilmeye çalışılan, bu yolla da edebiyatı, sanatı, dolayısıyla özgür düşünceyi saptırmayı, giderek ortadan kaldırmayı amaçlayan bu tutum, son günlerde mizah alanında da uygulanmaya başlandı.” (1972:3)

Özyalçiner, Türkiye’de oluşan gençlik gruplarının beslendiği damarlardan birinin de mizah olduğuna inanmış ve âdeta uyutulmaya çalışılan bir ulusun bilinçli olarak mizahıyla oynandığı fikrine kapılmıştır. Yazının sonunda Özyalçiner, bu yanlış mizaha dur diyecek kitlenin yine kendileri olduğunu söyler:

“Toplumsal etkinliği olan, yayılmasından korkulan her düşünce durdurulmaya, engellenmeye çalışılır. Ülkemiz, aydınlar ve yazarlar olarak politik tavrımızı en etkin biçimde belirtmek zorunda olduğumuz günleri yaşıyor. Türk mizahı bunu yapabilecek kadar güçlü ve namusludur. Onun için de engellenmek istiyor.” (1972:3)

Bu cümlelerin de işaret ettiği kelime “sorumluluk”tur. Özyalçiner’in “Şiir geldi sorumluluğa dayandı.” (1972:3) cümlesinde kastettiği sadece şiir değil, sanatın bütün dallarıdır.

1 Eylül 1972 tarihli sekizinci sayının ana konusu “toprak reformu”dur, yazılar da bu minvalde çıkar. Resmi Gazete’de 26 Temmuz 1972 tarihinde yayınlanan 25 maddelik “Toprak ve Tarım Reformu Öntedbirler Kanunu” başlıklı kanun maddeleri hem halk arasında hem de dönemin aydın kesimi tarafından oldukça tartışılmıştır. Bu kanun 19 Temmuz 1973’te 1757 sayılı “Toprak ve Tarım Reformu” ile yürürlükten kaldırıldı. Mesele ile ilgili yazılardan biri Nurer Uğurlu’nun “Ulusal Kurtuluş Savaşımız Bir Toprak Savaşıdır” başlıklı yazısıdır. Uğurlu’nun beşinci sayıda çıkan “İlk Halk Olmak Savaşı ve Ulusal Kurtuluş Savaşımızın Temel Felsefesi” adlı yazısından fikir bakımından farklılık göstermez. Birden fazla ulusun bir arada yaşadığı Osmanlı’da “vatan” kavramından söz etmenin pek mümkün olmadığını, Tanzimat’tan sonraki süreçte gelişen olaylarla aydınların bu kavram üzerinde düşünmeye başladığını ifade eder. Özellikle Balkanlar’da Osmanlı’da ayrılmaya çalışan uluslarla “vatan” kavramı gerçeğinin üzerinde düşünölmeye başlandığı ifade edilir:

“Samsun’dan Anadolu’ya uzanan ve Amasya’da belirgin kılmak için toplanan kadro ‘Misakı Milli Sınırları’ içinde bağımsız ve özgür bir Türk Devleti kurmak kararını alarak, ilk kez vatan toprağının sınırlarını çizerek. Ve Türk halkı kendi kaderini ve toprağına sahip çıkma kararını Anadolu toprağında vererek ‘Ulusal Kurtuluşu’ gerçekleştirme savaşına girer.” (1972:2)

Uğurlu bu ifadelerle toprak mücadelesinin gerçek anlamda Kurtuluş Savaşı ile başladığını ve Türk köylüsü nazarında hâlâ sürmekte olduğu imâ etmiş olur.

2.2.4.1.13. Toprak Reformu

Sekizinci sayıda Kemal Özer'in "Göçebelikten Yerleşikliğe" yazısında Anadolu köylüsünün toprağına neden sahip çıkamadığı üzerinde durulur. Özer'e göre bunların başında insanlarda oluşan din algısı gelir. İslâmiyet'in dünyanın geçiciliğı fikrini insanlara aşılması, köylünün gözünde toprağı değersizleştirmiştir. Özer, "(...) halktan kopuk Osmanlı İmparatorluğunun her türlü birikimi önleyen 'yağma' düzeni uygulamaları, göçebe değerlerinin değışmesini önlemiştir." (1972:1) ifadeleriyle de bir diğler suçlunun Osmanlı olduğunu söyler. Bu durumu köylüye oynanan bir oyun olarak gören yazar, bu oyunu bozacak olan kişilerin başında sanatçıyı görür. Özer'e göre, köylüyü bilinçlendirecek olan, haklarını korumayı öğretecek olan sanatçının halkın yanında yer alan, onun sorunlarını kavramayı, çözmeyi amaçlayan bir kişiliğı sahip olması gerekir.

Sekizinci sayıdaki Onat Kutlar'ın "Sinemada Toprak Sorunu" başlıklı yazısının vermek istediğı en temel görüş, Türk sinemasında henüz tam manasıyla toprak sorununu ele alan bir filmin olmayışdır. Sinemanın tarihinden bugüne kadar toprağın filmde peyzajdan öteye gidemediğinin altı çizilir. Kutlar, toprak sorununu konu alan filmleri Batı sinemasında göremezken, birkaç örnekle de olsa üçüncü dünya ülkelerinde görebileceğimizi söyler. Bu filmlerin başında Mısırlı yönetmen Yusuf Şahin'in *Toprak* ve Hintli yönetmen Bimal Roy'un *İki Karış Toprak* gelmektedir. Amerikan sinemasında da değinen Kutlar, toprak sorununu işleyen en çarpıcı filmin Steinbeck'in romanından uyarlanan *Gazap Üzümleri* olduğuna değinir. Yazının devamında Türk sinemasına gelen Kutlar, Yılmaz Güney'in *Susuz Yaz*, *Bir Kızgın Delikanlı*, *Yılanların Öcü*, *Hudutların Kanunu* filmlerinden bahseder. Kutlar'a göre bu filmler de sansür derdiyle çekilmiştir ve toprak sorununu bütün yönleriyle beyaz perdeye aktarma noktasında eksik kalırlar. Kutlar, "Aslında belki de toprak sorunu daha hiçbir biçimde Türk sinemasında ele alınmamıştır." (1972:2) diyerek sinemanın toprak sorunu bağlamında emekleme döneminde olduğunun altını çizer. İlerleyen dönemlerde "(...) hiç kuşkusuz Türkiye'nin de toprak sorunu, köylülerimizin toprak istekleri ve bu uğurda giriştikleri mücadeleler Türk sinemasında önemli bir yer tutacaktır." (1972:2) temennisiyle Kutlar, sinemadan beklentisini açıklamış olur.

Sekizinci sayıdaki Adnan Özyalçiner'in "Temel Dönüşümler Anayasa Buyruğudur" isimli yazısıyla mevcut yönetim eleştirilir. Yazıda, 1961 Anayasası'nın temel hak ve

özgürlük içeren maddelerinin AP yönetimi tarafından hiçbir suretle uygulanmadığı, bunun neticesinde AP hükümetinin istifa ettirilmesine yönelik gerçekleşen 12 Mart Muhtırası ile yönetime geçen geçici hükümetlerin de halkı 1973 yılında gerçekleştirilecek olan seçimlere kadar oyalamaktan başka bir şey yapmadığı ifade edilir. Özyalçınar, bu eleştiriden sonra şu cümleleriyle tartışılan toprak sorunu konusuna değinir:

“Gelir dağılımında en az pay sahibi büyük köylü çoğunluğunu ilgilendiren Toprak Reformu Tasarısı, kanatları yolunmuş, olabildiğince amacından saptırılmış, işlevsiz bir duruma sokulmuş olduğu halde hâlâ çıkarılamamıştır.” (1972:3)

Yazıda beklentilerin gün geçtikçe hayal kırıklığına dönüştüğüne değinilir; çünkü Özyalçınar’a göre “(...) oluşumu bakımından halk çoğunluğunun çıkarını kendi kişisel ya da bağlı olduğu kesimin çıkarlarına üstün tutmayan bir Meclis’ten hangi dönüşümü gerçekleştirmesini bekleyebiliriz.” (1972:3)

Sekizinci sayının arka kapak yazısı olarak çıkan Ferit Öngören’in “Topraklar Devletindi” yazısı Osmanlı’nın toprağa bakış açısının anlatılmasıyla başlar. Osmanlı’da toprağın her daim devlete ait olduğu gerçeği ifade edilir. Daha sonra ülkedeki karışıklıktan fırsat bilen ve Medeni Kanun’un açık olmayan dilini arkalarına alan güç erklerinin özel mülkiyet adı altında toprakları üzerlerine geçirdiğinin altı çizilir. Yazara göre, Cumhuriyet’ten sonra da toprak ile ilgili çıkarılan kanunlar gerçek köylüyü koruyucu nitelikte olamamıştır:

“(...) Köylünün savaşıklık yeteneklerinin körelmemesi için, yerleşmemesini, bu nedenle mülk sahibi olmamasını isteyen Osmanlı Döneminde, yerleşik düzene geçemeyip, aşiret yapısını, kültür düzeyinde koruyan Anadolu köylüsü, Cumhuriyet döneminde de kendi toprağına bir türlü oturamamış, hep garip ve gurbet havası içinde yaşamıştır.” (1972:12)

Öngören bu ifadeleriyle meselenin geçmişinin çok uzun olduğunu ve çözüme yinelik adımın bilerek atılmadığı fikrini öne sürer. Gelineen noktada ise toprak sorununun çözümüne yönelik fikri şöyledir:

“Arazi Kanununa göre devletin malı olan topraklar, beylerin altından çekilip alınmalı, Osmanlı döneminden tapu gösterebilecek birkaç babayiğid çıkarsa, yalnızca onların paraları verilmeli ve köylünün bu toprakları işletme gücünü harekete geçirmek için, Mecliste çoğunluğunu sağlamalıdır.” (1972:12)

Köylünün yanında olan aydınının cümleleri olarak kabul edilebilecek bu cümleler, uygulanabilirlik bakımından ütöpik görünür.

2.2.4.1.14. Türkiye’deki Partiler

Derginin on sekizinci sayısında “Aynanın İçindekiler, Sahnenin Dışındakiler” başlıklı Nurer Uğurlu’ya ait yazıda Attila İlhan’ın kitabı *Aynanın İçindekiler* ismi kullanılarak Türkiye’deki siyasî partilerin profili çizilmeye çalışılır. Siyasî aynanın çok parlak olduğu ve yaşanan her şeyi net gösterdiği söylenir. Yazıda 14 Ekim seçimleriyle 12 Mart’ın demokratik olmayan ortamından olağan demokrasiye dönüldüğü ifade edilir. Uğurlu, partilerin demokrasi yönetimlerinin olmazsa olması olduğunu dile getirdikten sonra sözü 14 Mayıs seçimleriyle iktidar olan DP’ye getirir. Yazara göre DP, Türk halkının isteklerini yerine getirememiş, zamanla burjuva sınıfının partisi olmuştur:

“(…) Güçlenmesi özlenen sanayi burjuvazisinin yerini, kolay para kazanmayı bir hüner sayan işbirlikçi burjuvazi, yabancı sermayenin aracısı olarak büyük yurt soygununa başlamıştır.” (1973: 10)

Uğurlu bu cümleleriyle DP’ye ağır eleştirilerde bulunur. Sonrasında yapılan askerî müdahalenin de devleti bu büyük burjuva sisteminden korumak için gerçekleştirildiği söylenir. Yönetimi ele alan askeriye’nin yaptığı en iyi işin 1961 Anayasası hazırlamak olduğu ifade edilir; çünkü TİP bu özgürlük havası sonucu kurulabilmiş bir partidir. Uğurlu; İttihat ve Terakki, CHP, DP, TİP’in bir devre damga vurması bakımından özdeş olduğunu söyler. Yazıda bir devre damgasını vurmuş, özgürlükleri savunan TİP’in kapatılması da sorgulanır. Bunun yazıda CHP de ele alınır. “Ortanın Solu” başlıklı bölümde CHP’nin neden sosyalist bir parti olmadığına açıklık getirilir. Partinin, kapitalist sistemle olan ilişkisi, işçinin iktidarını istemeyen söylemleriyle bu durumu ispatladığı öne sürülür. Türkiye’deki siyaset aynası içinde yer alan diğer üç parti AP, Millî Selamet Partisi ve Türkiye Birlik Partisi’dir. Yazar, AP’yi DP’nin devamı olduğu için, MSP’yi şeriat dilini kullandığı için, TBP’yi ise samimi bulmadığı için eleştirir. Uğurlu’nun ümit beslediği parti kapatılarak siyaset sahnesinin dışına atılan TİP’tir.

Nurer Uğurlu 1 Ekim 1973 tarihli on dokuzuncu sayıda “Aynanın İçindekiler Sahnenin Dışındakiler 2” başlıklı yazısında TİP’in tarihini ve önemini belirtir. Aslında TİP’i anlatmak için yazılan yazının amacı farklıdır. Uğurlu, 14 Ekim seçimlerinde sosyalist seçmenlerin hangi partiye oy vereceğini sorgular. Yazar, TİP’in kapatılmasının sosyalist düşünceye sahip insanlara yapılmış bir haksızlık olarak görür. Bunun yanında 14 Ekim seçimlerine TBP’siyle girmeye hazırlanan Mehmet Ali Aybar eleştirilir. Aybar’ın TİP adına konuşmasının TİP’li seçmenlere haksızlık olduğu söylenir. Sosyalist düşünceye sahip insanlarla Mehmet Ali Aybar’ın arasının açılması tarihe “Prag Baharı” olarak geçen

Rusya'nın Çekoslovakya'yı işgal etmesine dayanır. O dönemde TİP'in başkanlığını yapan Mehmet Ali Aybar, partisindeki diğer sosyalistler gibi bu süreci desteklememiştir. Erol Kılınç "68 Kuşağı"nı kendi cephesinden anlattığı kitabında bu durumu şöyle açıklıyordu:

"M. Ali Aybar, Dubçek hadisesinde, Çekoslovakya'ya yapılan müdahaleyi tasvip etmediğini açıkça beyan etti. Türkiye'nin kendi hususi şartlarına göre sosyalizmi uygulaması gerektiğini, buna karar verme yetkisinin Türkiye sosyalistlerinde olduğunu, bize has bir sosyalizm uygulamasının sosyalizme bir nakise getirmeyeceğini söylüyordu." (Kılınç, 2008: 47)

Uğurlu'nun M. Ali Aybar ile ilgili tutumunun arkasında bu olay mı vardır, bilinmez.

Nurer Uğurlu yirminci sayıdaki "Sosyalist Partiler" adlı yazısında 1971 rejiminin yaşattığı haksız uygulamalardan bahseder. Uğurlu'ya göre bu haksızlıkların en mühimi Türkiye'de işçi haklarını savunan siyasî partinin kapatılmasıdır. Uğurlu, yazısında isim vermez; ama okuyucu bahsedilen partinin 1971 darbesiyle kapatılan TİP (Türkiye İşçi Partisi) olduğunu anlar. Türkiye'de sosyalist oluşumların her dönem ağır cezalara çarptırıldığını ifade eden Uğurlu, Türkiye'deki sosyalist oluşumun başlangıcının, 2. Meşrutiyet'in ilânından sonra kurulan Osmanlı Sosyalist Fırkası olduğunu söyler. Bu oluşumun İttihat ve Terakki yönetimi tarafından istenmemesi üzerine tasfiye edildiğinin altını çizen yazar, aynı tasfiyenin daha sonra İttihat ve Terakki'nin başına gelmesini oldukça manidar bulur. Uğurlu, yıllarca susturulan sosyalist kesimin 1946'da Türkiye Sosyalist Partisi, Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi olarak tekrar tarih sahnesinde yerini aldığını söyler. Bu partilerin bilinçli bir işçi sınıfı tarafından kurulmadığının altı çizilerek, 27 Mayıs'ın hemen arkasından oluşan özgür havayla kurulan Türkiye İşçi Partisi'nin, işçilerin gerçek sesi olduğu vurgusu yapılır:

"Bu, yüz yılı aşkın bir sosyalist geçmişin oluşturduğu siyasal bilinç birikimidir. TİP, yakın geçmişimizin içinde ilk kez emeğiyle geçinen insanların aşağıdan yukarıya kurduğu ve Türk işçi sınıfının siyasal bilince kavuştuğunu ortaya koyan siyasal kuruluş olduğu kadar, Türk işçi sınıfının öncülüğünde, sorunlara tarihin akışına uygun bir düşünceyle ve demokratik yoldan çözüm yolları arayan ilerici güçlerin de dönüm partilerinden biriydi." (1973:16)

Uğurlu'nun bu ifadeleri 1971 darbesinin neden TİP'i hedef aldığının açıklaması gibidir. Yazara göre Türkiye'de ilk defa hak mücadelesine giren bir işçi sınıfı vardır ve bu sermayeyi elinde bulunduran, 1971 darbesine zemin hazırlayan kesimin hiç hoşuna gitmemiştir. Yazar, yazısına devam edeceğini ifade ederek cümlelerine nokta koyar.

2.2.4.1.15. Eğitim

Derginin on birinci sayısında Tektaş Ağaoğlu “Paralı Öğrenciler” başlıklı yazıyla görünür. Dönemin Milli Eğitim Bakanı Prof. Dr. Sabahattin Özbek’in bir demecine dayanılarak mevcut eğitim ve yapılacak yeni uygulamalar kinayeli bir dille eleştirilir. Örneğin yazıda lise eğitiminin de paralı olmasının iyi bir haber olduğu söylenir. Böylece zengin ve fakir arasında eşitsizlik ortadan kalkacak, fakir de zengin gibi çocuğunu okutmak için varını yoğunu satıp devlete gerekli parayı ödeyecektir. Bu uygulamanın bir olumlu yanının da üretimi artıracığı gerçeğidir. Dar gelirli insanlar çocuklarını okutmak için daha çok çalışacak, bu da ekonominin işine yarayacaktır. Yazıda kullanılan bu ilginç dil bütün metin boyunca devam eder. Başka bir örnek verilir. Ülkemizde herkesin okumasına gerek yok, okuyacaklar da ne olacak, başımıza terörist mi kesilecekler denilerek eleştirinin dozu artırılır. Prof. Dr. Sabahattin Özbek’in sözü geçen demecini resmî kayıtlarda bulamadık. Özbek’in o dönem yaptığı en önemli açıklamalardan birinde hazırlanacak Milli Eğitim Kanunu tasarısından bahseder. Özbek bu tasarının okul öncesinden başlayıp ilk, orta ve yükseköğretim kurumları ile yurdumuzun ekonomik kalkınmasına katkıda bulunan teknik okulların çağın imkânları dâhilinde geliştirileceğini söyler. Bu cümlelerde de eğitimin paralı olacağı ile ilgili bir arka plan göremedik:

“Ülkenin başlıca iki siyasi kuruluşu, AP ve CHP, ilk öğretim de dahil olmak üzere bütün okulların paralı olmasını demokratik haklar zedelenmeksizin ve olağan koşullara geçiş yolu kapatılmaksızın sağlamak üzere asgari müştereklerde birleşebilirlerse ve bürokrasinin olumsuz davranışlarının kalkınmamızı engelleyen etkisinden sakınılabirirse, sanayi toplumu olma yolunda 1970’ler Türkiye’sinin belli başlı hedeflerden birine daha yönelmiş olacaktır.” (1973:9)

Yazı yukarıdaki ifadelerle bitirilerek okuyucunun zihninde gidilen kötü gidişatın haritası çizilmiş olur.

2.2.4.1.16. Türk Sineması ve Problemleri

On üçüncü sayıda Onat Kutlar’ın “Ulusal Sinema Tartışması” başlıklı yazısı sinemaya millî bir kimlik kazandırılması fikrinin tartışmaya açıldığı günlerde Kutlar’ın meseleye olan bakış açısını yansıtır. Yazıda ulusal sinema tartışmalarının başlangıcının Halit Refiğ’in *Yön* dergisine için yazdığı bir yazı ile başladığı, ardından da sonu gelmeyen tartışmalarla devam ettiği ifade edilir. Kutlar’a göre sinemanın ulusallığına inanan Metin Erksan, Halit Refiğ, Atıf Yılmaz, Lütü Akad, Memduh Ün gibi yönetmenlerin sinema sanayisinin ağır koşullarından yorulmaları sonucu fikirlerinden ödün verdikleri saptaması yapılır; bu saptama ismi geçen yönetmenler tarafından asla kabul edilmez. Kutlar ise

“Sonuç olarak, içinde bulundukları koşulları değiştirememekten gelen sıkıntıyı, o koşullara belirli bir ölçüde hak vermekle yumuşatmaya yöneldiler.” (1973:11) diyerek yapılan saptamayı netleştirir. Kutlar, Batı merkezli gelişen sinemanın Batı’ya sırt çevrilerek geliştirilemeyeceğine inanır ve o dönem gelişen Osmanlılık ruhuna çatar. Bu ruhu besleyenlerden biri de Kutlar’a göre Duygu Sağıroğlu’dur:

“Gördüm ki, sorunu ülke gerçeklerine bir yaklaşım biçimi olarak almaktan vazgeçip bir çeşit Osmanlılık haline getirmiştiler. Lise tarih kitaplarının yazdığı Osmanlı dönemiyle ilgili bilgileri Türkiye’nin en önemli gerçekleriyle bir tutmaya, tutumlarını gelenekçiliğe, tutuculupa ve ülkemizde içeriği artık çok iyi bilinen gericiliğe doğru kaydırmaya başlamışlardı.” (1973:11)

Kutlar bu cümleleriyle sinemada tartışılan ulusallık kavramının dışına taşıldığının, meselenin başka bir eksene kaydırıldığının altını çizer. Kutlar, yazının “İşin Doğrusu” başlıklı bölümünde kendi içimize yönelip oluşturacağımız sinemadan bir sonuç çıkmayacağını, evrensel sinemanın nimetlerinden faydalanarak, bu nimetleri kendi halkının çıkarlarıyla besleyecek sinemacılara ihtiyaç duyulduğunu belirtir.

2.2.4.1.17. Türkiye’deki Sendikacılık Faaliyetleri

Ferit Öngören’in on üçüncü sayıda yer alan “Disk’in Anlamı” yazısı Disk için yazılmış bir güzellemedir. Disk’in Türkiye’de oynadığı role değinilen yazıda, kuruluşun ülkemizde işçinin sesi olduğu vurgusu yapılır. Öngören’e göre Disk ile kurulan iki tür ilgi vardır: “Bu ilgileri, DİSK’i kapatmak isteyenler ve DİSK’i yaşatmak isteyenler diye özetleyebiliriz. Kapatmak isteyenler hükümet, işveren ve Türk-İş üçlüsü. Yaşatmak isteyenler işçi, işçi, işçi üçlüsü.” (1973:10) Öngören bu cümleleriyle işçinin yalnızlığını DİSK’in kollarında untabildiğini belirtmek ister.

Yeni a dergisinin on beşinci sayısı siyasî, sosyal yazılara oranla edebiyat içerikli yazıların yoğun olduğu bir sayıdır. “Öğretmen Kıyımı” başlıklı aktüel haberler dışında, dönemin siyasî ve sosyal havasını hissettiren tek yazı Adnan Özyalçın’ın “Türk Sanatçıları Derneksiz Kaldı” başlıklı yazıdır. Yazıda adı geçen dernek Türk Edebiyatçıları Birliği ve Türkiye Sanatçıları Birliği’dir. 1973 yılında çıkarılan 1630 sayılı Dernek Yasası’na göre, verilen 2 Haziran tarihine kadar tüzük değişikliği toplantılarını yapan dernekler haricindekiler kendiliğinden kapanmış sayılacaklardır. Özyalçın adı geçen derneklerin tüzük değişikliği toplantılarını bugüne kadar yapmadıklarını ve “Yeni Dernekler Yasası’na altı ay içinde derneklerin tüzüklerini yeni duruma uygulama buyruğunu yerine getirmedikleri için de kendiliklerinden kapanmış oldular.” (1973:3) diyerek derneksiz

kaldıklarını ifade eder. Özyalçın'ın cümlelerinden anlaşılacağı gibi dernek kapatılmamıştır. Yeni çıkarılan yasanın gerekleri yerine getirilmediği için dernek kendi kendini kapatmıştır. Böyle bir durumda yönetimi suçlamak ne kadar doğru sorusunun cevabı okuyucunun zihninde yer etmiş olmalıdır. Özyalçın, Yeni Dernek Yasası'nın bir maddesini daha yazısında eleştirir. Yeni yasaya göre artık dernekler "Türk" sıfatını kullanamayacaktır. Yazar yabancı sermayeli şirketler bolca dağıtılan "Türk" sıfatının derneklere yasaklanmasını oldukça anlamsız bulur:

"(...) Türk sanatçısından, Türk edebiyatçısından, Türk yazarından Türklük sıfatı geri alınmıştır. Üstelik yabancı sermaye şirketlerine Türk adının bol keseden bağışlandığı, adım başında Türk Pirelli, Türk Tuborg gibi ilânlara raslanılan bir ülkede yapılıyor bu."
(1973:3)

Yukarıdaki cümlelerle Özyalçın yeni uygulamalarda kasıt arar. Bunun yanında devlet tarafından düşünce suçuyla yargılanan otuzdan fazla sanatçının bu derneklerin üyesi olduğu, devletin herhangi bir dernek faaliyetine zaten izin vermeyeceği için özgür bir dernekçilik faaliyetinin yapılamayacağı ifade edilir. Yazı, "Türk Edebiyatçılar Birliği ve Türkiye Sanatçılar Birliği de bugün bu yüzden kapanmıştır işte. Kendi toplumundan soyutlanmış böylesine bir çalışmaya, bu sözde dernekçiliğe Türk sanatçısının topluca karşı çıkışıdır bu. Her türlü baskıya, sömürüye, eşitsizliğe karşısında olduğu gibi." (1973:3) cümleleriyle bitirilerek bu iki derneğin kapatılmasının yönetime karşı yapılmış bir eylem olduğu vurgulanmış olur.

On altıncı sayıda Ferit Öngören'in "Türk- İş Kongresinde Disk Kazandı" başlıklı bir yazı yazar. 12 Şubat 1967 yılında işçi haklarını savunmak derdiyle Amerika destekli olduğu düşünülen Türk-İş'e karşı kurulan DİSK, sol eğilimli gençlerin üyelikleri ve TİP'le olan yakın ilişkiler sonucu siyasî bir yapılanmaya dönmüştü. Öngören yazısında Türkiye'deki sendikacılık faaliyetlerinin içi boş uygulamalar olduğunu söyler. Yazara göre, Türkiye'de işçi sendika denildiğinde alacağı zammı düşünmekten öte, bu kavrama başka bir anlam yüklemesiz. Öngören'e göre bunun sebebi de, "(...) İşçinin bir mücadele sonucu, bu güçlü tekerleği kendi ülkesinde keşfetmemesi, Amerikalılarca hazır getirilip Türkiye'ye monte edilmesidir." (1973:1) Sendikacığın bir eğitim ve bilinçlenme olduğunu söyleyen yazar, Türk- İş'in "partiler üstü" sloganıyla yıllardır Adalet Patisi'nin arkasında yer aldığını söyler. Türk- İş'in bu samimiyetsiz tutumuna karşı Öngören, DİSK'ten umutludur. Aşağıdaki cümleler bu umudun dışavurumu gibidir.

“DİSK, politik eğitim ve bilinçlenme konusunda yeni ve yerli bir tutumun sembolü oluyor.: İşverenlerle aynı parti içinde olmamak. İşçilerin eğitim ve bilinçlenmesinde öngörülen doğrultuda politik ve demokratik eğilimleri desteklemek.” (1973:5)

2.2.4.1.18. Mevcut Öğretmen Politikaları

Derginin 1 Mart 1974 tarihinde yayımlanan yirmi dördüncü sayısında Adnan Özyalçın’ın “Devrimci Öğretmen Nöbette” başlıklı yazısını görürüz. Yazının çıkış noktası 7 Şubat 1974 tarihinde 12 Mart Muhtırası ile kapatılan Türkiye Öğretmenler Sendikası yerine kurulan TÖB-DER’in (Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği) yaptığı geniş katılımlı seminerdir. O dönemin Milli Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ’ın da katıldığı seminerde, öğretmenlerin içinde bulunduğu zor şartlar dile getirilir. Bu toplantının önemli konuklarından biri de kapatılan Türkiye Öğretmenler Sendikası Başkanı Fakir Baykurt’tur, seminere konuşmacı olarak çağırılmıştır. Özyalçın’ın toplantıya ilişkin bütün gözlemleri bize ülkede 1971 Muhtırası’nın yaralarını sarmaya çalışan bir anlayışın egemen olmaya çalıştığı fikrini verir.

2.2.4.1.19. Türkiye- Avrupa İlişkileri

On yedinci sayıda Nurer Uğurlu’nun “Avrupa Konseyi ve Türkiye” başlıklı yazısı ile karşılaşırız. Yazı, Yaşar Kemal’in *Demirciler Çarşısı Cinayeti* romanının değerlendirilmesiyle başlar. Uğurlu’nun “İşkence Destanı” adı verdiği roman, işkence sahnelerinin fazlalığından dolayı eleştirilir. Yaşar Kemal’den açılan söz, Avrupa Konseyi’nin Türkiye için yaptığı değerlendirmelerle devam eder. Türkiye üzerine hazırlanan raporlardan bahsedilir. Bu raporların çoğunda seçime gidecek olan ülkenin üzerinden sıkıyönetim kararının kaldırılması isteğinin sıkça dile getirildiği vurgulanır. Avrupa Konseyi’nin üzerinde durduğu konulardan biri de hapishanelerde insanlara uygulanan işkencelerdir. Uğurlu, Türkiye ne kadar reddederse etsin, raporlar işkencenin hâlen devam ettiğini söylediğini vurgular. Yazıda, Avrupa Konseyi üyelerinin Türk Dışişleri Bakanı Halûk Bayülken’e toplantıda bazı sorular yönelttiklerinden bahsedilir. Bu sorular, “İşçi, kendi siyasal durumunu geliştirmek için kuracağı bir partiyle kanuna karşı mı gelmiş olacak?”, “Türk yetkilileri Anayasa’nın değişen 11. maddesinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 10, 11, 14 ve 17. maddeleriyle bağdaştığı kanısında mıdır? O kanıdaysa gerekçesi nedir?” (1973:5) şeklinde Türkiye’de hak ve özgürlüklerin kısıtlanmasına yöneliktir. Yazıda, Avrupa’nın Türkiye’ye insan hakları bağlamında çok da iyi not vermediğinin ispatını yapmaya çalışan bir dil hakimdir.

2.2.4.1.20. 14 Ekim Seçimleri ve Doğurduğu Sonuçlar

Adnan Özyalçiner'in "Düşünelim Bakalım" adlı yirminci sayıda yayımlanan yazısı 14 Ekim seçimlerini değerlendirmesi bakımından önemlidir. Bilindiği üzere 14 Ekim seçimlerinde CHP, AP'den daha fazla milletvekilini Meclis'e göndererek dönem koşullarına göre önemli bir zafer kazanmıştı. Özyalçiner bu durumu bir zafer olarak görmez, onun zihninde Türkiye'nin bundan sonraki günleri belirsizlik içerir. Yazıda seçmen kesimde iki ayrı kategoriye ayrılır. Özyalçiner CHP seçmeni için "Oysaki çelişkileri günlük yaşantısı içinde ayırt etmeye başlayan şehirli yoksul halk, memurlar, aydınlar, sanayi işçisi ilerici bir partiye oy vermenin yararına inanarak seçimini yapmıştır." (1973:3) cümlelerini kullanırken, AP seçmenini şu cümlelerle açıklar:

"İşbirlikçi kapitalist, tüccar, büyük toprak sahibi gibi egemen güçlerle Anadolu tüccarı, esnaf gibi özel girişimciler sağda kümelenen öteki partilere oy vermekte tereddüt etmemişlerdir." (1973:3)

Bu değerlendirme, okuyucuda kapalı oy sistemiyle yapılan bir seçimin değerlendirilmesi için ne kadar uygundur sorusunu düşündürmektedir. Bunun yanında yazıda 1960 darbesinden "1960 ak devrimi" olarak bahsedilmektedir. Özyalçiner'in idamla sonuçlanan bir döneme "ak" sıfatını eklemesinin sebeplerini düşündüğümüzde, acaba sonrasında oluşan 1960 Anayasası'nı mı kastediyor sorusunu sormadan edemiyoruz.

Nurer Uğurlu yirmi dördüncü sayıdaki "Bir Yönetim Görev Başında" yazısında 14 Ekim seçimlerinden çıkan sonuca güzelleme yapar. Seçimleri kasteden Uğurlu, seçimlere yüklediği büyük anlamı şu cümlelerle okuyucuya hissettirir:

"Bu, 1971 iktidarının batı kapitalizminin ve tekelci sermayenin ekonomik ve siyasal baskın altında tasfiye etmek istediği bir düşüncenin sessiz direnişi, kendi seçme gücüyle karşı çıkmasıdır." (1974:1)

Yazının devamında ülkeyi yöneteceklerin önündeki meselelere değinilerek işlerinin hiç de kolay olmadığı ifade edilir. Bu süreçte yönetimden, Ankara'da oluşmuş bürokrasi denilen hantal yapının tasfiye edilmesiyle işe başlanması istenir. Bunun pek de kolay olmadığını Uğurlu şu sözlerle izah eder:

"Yalnız tasfiyenin çok kolay olmadığını, bazı köşe başlarını tutan, kimi kilit yerlerde bulunan, şu ara sinmiş Osmanlı kâtiplerini söküp atmanın pek kolay olmadığını da hatırlatmak isteriz." (1974:5)

2.2.4.1.21. Düşünce Özgürlüğü

Derginin yirmi beşinci sayısı Meclis'in bir sonraki ayda oylamayı düşündüğü fikir özgürlüğü çevresinde şekillenir. Ferit Öngören'in "Fikir Özgürlüğü Gelsin Mi?" başlıklı yazı da bu konu kapsamında yazılmıştır. Yazıda, fikir özgürlüğünün bir ülke için zorunlu olduğunun altı çizilir. Yazarın kafasında beliren soru ise oluşturulacak bu fikir özgürlüğünün gerçek olup olmayacağıdır. Öngören'e göre çıkarılacak bir fikir özgürlüğünün, daha sonra bu özgürlüğü kullanan vatandaşları suç saymayacak güvencesinin olması gerekir. Bunun yanında yazıda fikir özgürlüğünün çıkarılmasının arkasındaki niyet de sorgulanır. Öngören'in yorumuna göre bu özgürlüğün çıkarılmasındaki en büyük neden yönetimdeki sağ ve sol partinin kendi görüşlerini rahatça söyleyebilme isteğidir. Eğer bu görüş doğruysa Öngören, Türkiye'nin yine gerçek bir fikir özgürlüğüne kavuşamayacağını söyler. Yazıda gerçek bir fikir özgürlüğünün sınırları da belirtilir:

"Gerçek bir fikir özgürlüğü başlıca üç tartışma alanını önümüze çıkaracak. Bunların başında, genel çelişki, halkın sınıflar arası çelişkisi ve doğal çatışmalar yer alıyor. İkinci sırada etnik ve yerel çelişki ve bölgeler arası eşitsizlik sorunu sözkonusu olacak. Üçüncü olarak da dinsel ve antik çelişki; tarikat ve mezhep çatışması ile şeriat ve layiklik çatışması sayılacak." (1974:14)

Öngören bu ifadeleriyle Türk toplumunun köklerinde mevcut olan tartışma ve zaman zaman çatışma öğelerini açıklığa kavuşturmuş olur. Uğurlu, yazısında Türkiye'de gerçek fikir özgürlüğünün yerleşmesinin zor olduğunu, fakat bu mücadeleyi taviz vermeden sürdürmek gerektiğini söyler.

2.2.4.1.22. 1974 Genel Affı ve Etkileri

Yirmi birinci sayıda Nurer Uğurlu, Adnan Özyalçiner, Altan Öymen, Avukat Halit Çelenk'in yazılarının konusu ortaktır. Derginin üç kalemi de 1973 yıllarında en çok tartışılan af tasarısı ile ilgilidir. Mayıs 1974'te TBMM'de kabul edilecek genel af yasası, bir yıl önce yazarlar tarafından tartışılmaya başlanmıştı. Bu yazıların belkemiğini oluşturan tartışma da siyasî tutukluların bu af kapsamına girip girmeyeceğidir. Derginin yazarları affın genel olmasının, bütün suçları içine alacak nitelikte çıkması gerektiğinin altını çizerek:

"Af, sevginin korumanın gözetmenin insana tattırdığı hazdır. Bu aynı zamanda toplumun huzura kavuşmasıdır. Diyebiliriz ki, ardında onursuz, acımasız ve insanlığa uymaz bir davranışın anısı var olan bir toplum kendinden ve geleceğinden umutlu ve hoşnut olamaz." (1973:1)

Bu cümlelerle Uğurlu affın geleceğe dair bir umut taşıdığının müjdesini verir. Yazara göre toplumun içinde affa karşı olan kesim, insan özgürlüğünü önemsemeyen kişilerden oluşur. Altan Öymen ise yazısında af yasasının nasıl çıkarılacağı üzerinde durur. Af kanununu çıkarmak için CHP ve MSP'nin ortak hareket etmesi gerektiği belirtilir. Öymen'in "Bu yazı Yeni a Dergisi için biraz fazla politika dolu oldu ama, ne yapalım ki, ülkemizde düşünceye, sanata, şiire politikanın vurduğu zincirleri çözmenin yolu da, gene politik sonuçlardan geçiyor." (1973:8) ifadeleri yapılacak genel bir affın tutuklu sanatçıları da kapsamı için girişilen kalem mücadelesinin önemine değinilir. Avukat Halit Çelenk'in "Neden Genel Af" başlıklı yazısında suçlu sayılan çoğu kişinin ahlâkî bir suç işlemediği, mevcut yönetime karşı çıkmasından dolayı suçlu sayıldığı vurgulanır. Oluşturulacak af yasası bu insanların yeniden özgürlüklerine kavuşmalarını sağlayacağı için anlamlıdır. Tutuklu olan yazar ve sanatçılara da değinilen yazıda, bu cezaların bir ülke için yüz kızartıcı olduğu vurgusu yapılır. Çelenk'e göre, ülkenin özgürlüğe kavuşması sadece af yasası çıkarmakla mümkün olmayacaktır; tam anlamıyla özgür bir ülke için yönetimin 27 Mayıs Anayasa'sına yüzünü çevirmesi gerekir. Adnan Özyalçiner'in "Sanatı Tutukluluktan Kurtarmak" başlığı taşıyan yazısında da örgüt faaliyetleri ellerinden alınan yazarların yeni tüzükle bu haklarını yeniden kazanmalarının sevinci anlatılır. Özyalçiner'e göre çalışmalarına kaldığı yerden devam edecek Türk Edebiyatçılar Birliği'nin en kapsamlı çalışması da hapisanedeki sanatçıları özgürlüklerine kavuşturmak için yapacakları mücadeledir:

"Bu yolda girişilecek her haklı mücadele, kamuoyunda yankısını bulacağı gibi Türk sanatını, Türk düşüncesini tutukluktan kurtararak özgürlüğe kavuşturacaktır." (1973:3)

Bu cümlelerle sanatçıya yapılanın Türk sanatına yapılan bir darbe olduğu vurgulanır, çıkarılacak affa bağlanan ümit bir kez daha ifade edilmiş olur.

Adnan Özyalçiner'in yirmi dördüncü sayıdaki yazısı, "Sınırsız Af Sınırsız Özgürlük" başlığını taşır. Yazıda, İlhan Selçuk'un hapisanede kendisine verilen kâğıda akrostiş yaparak "*İşkence altındayım.*" yazması hatırlatılarak 1971 Muhtırası'nın karanlık yüzü okuyucuya sunulur. Özyalçiner, o günlerde konuşulan genel affın kapsamına siyasî suçluların girmemesinin mevcut yönetimin bir önceki yönetimi aklama çabası anlamına geleceğini ve bundan kaçınılması gerektiğini söyler:

"İktidardaki ortaklık hükümeti tarihsel bir dönemeçte bulunuyor. Sınırsız bir afa geçmiş dönemi kapatmak zorundadır. Çünkü sınırsız af sınırsız özgürlük demektir. Afa

yapılacak her kısıntı, parmaklıklar ardında bırakılacak her eylem suçlusu genç, özgürlüklerde de birtakım kısıntıların nedeni olacaktır.” (1974: 3)

Bu ifadelerle Özyalçiner, özgür bir Türkiye’ye yakışacak olan hareketin, affin kapsamına siyasi suçlu kabul edilenlerin de sokulması olduğu vurgusu yapar.

Derginin yirmi beşinci sayısında yer alan Adnan Özyalçiner’in “Osmanlı Cumhuriyeti Mi?” başlıklı yazısında yine oluşturulacak af kanunundan bahsedilir. Yapılacak düzenlemeye göre, Kurtuluş Savaşı’ndan sonra ülkeyi terk etmek zorunda kalan hanedan üyelerinin ülkeye geri dönme hakkını kazanacakları söylenir. Özyalçiner, Cumhuriyet’in asıl çocukları olarak gördüğü Zekeriya Sertel’in yurda sokulmamasını; Niyazi Berkes, Pertev Naili, Güzin Dino gibi bilim adamlarının üniversitedeki görevlerine dönememelerini adaletsizlik olarak yorumlar. Özyalçiner, burada haksızlığa uğrayanlar üzerinde iki kutup yaratır. İlk kutup Osmanlı’nın çöküşüne sebep olan padişahın torunları, ikinci kutup ise Atatürk’ün başlattığı Kurtuluş Savaşı üzerinden kimliklerini şekillendiren kişiler. Özyalçiner’e göre Atatürk’ün kurduğu Türkiye Cumhuriyeti’nde elbette hakları geri verilecek olan kesim ikinci kesimdir. Yazar, birinci grubun haklarının geri verildiği ülkeye Osmanlı Cumhuriyeti adını verir. Aynı sayıda çıkan Nurer Uğurlu’nun “Sınırsız Af” başlıklı yazısı da bundan önce bu konuyla ilgili yazılmış yazıların tekrarı gibidir. Yazıda çıkarılacak affın, her kesimi eşit derecede kapsamaması gerektiği üzerinde durulur.

“Nâzım Hikmet Özel Sayısı” olarak çıkan derginin yirmi yedinci yani son sayısında Adnan Özyalçiner “Sabah Ajansı” başlıklı bir yazı yazar. Bu yazının yazılış amacı 15 Mayıs 1974 tarihinde TBMM tarafından kabul edilen “Cumhuriyet’in 50’nci Yılı Nedeniyle Bazı Suç ve Cezaların Affı Hakkında Kanun” adıyla yürürlüğe giren uygulamada Anayasa’nın 141. ve 142. maddeleri kapsamında cezaya çarptırılanların dışarda tutulmasıdır. *Yeni a* dergisinde affın kapsamının geniş tutulması ile ilgili çok yazı yazılmıştır. Bu yazı da bu isteğin karşılanmamasından doğan hayal kırıklığı üzerine kaleme alınmış gibidir. Düşünce suçlularının Genel Af kapsamına alınmaması yazara göre gayet normaldir; çünkü içinde yazar, çevirmen, şair, hikâyeci, öğretim üyeleri, öğretmen gazeteciler olan bu kitle devlet için hâlâ bir tehlikedir. Yönetime kim geçerse geçsin, onların üzerinde karar verme yetkisi olan egemen güçlerin var olduğunu söyleyen yazar, bu güçlerin sorgulayan gençleri istemediklerinin altı çizilir. Özyalçiner, içerde kalmaya mahkûm edilen bu insanların, geleceğe dair umutlarının hiçbir zaman kaybolmayacağı da belirtilir.

2.2.4.1.23. Sanatçının Sorumluluğu

Derginin ilk sayısında çıkan yazıların birçoğunda sanatçıya toplumu dönüştürmek adına önemli görevler düştüğü yazarlar tarafından dile getirilmişti. Sanatçının topluma karşı sorumluluğu olduğu birçok metinde ifade edilir. Bunlardan biri de derginin dördüncü sayısında görülen Kemal Özer'in "Somutlama Gereği" adlı yazısıdır. Yazı yönetimlerin insanları bilerek eğitimsiz bıraktığı vurgusuyla başlar. Aydının asıl vazifesinin, bilerek cahil bırakılmış halk tabakalarını aydınlatacak yazılar yazmasıdır. Bunu yaparken de yanlışla düşmemelidir, her kelimeyi bütün anlamlarını düşünerek kullanmalıdır. Yazıda "propaganda" kelimesi örnek verilir. Sözlüklerde bu kelimenin karşılığının "Bir düşünceyi yaymak için yapılan iş." (1972:3) olduğunu söyleyen Özer, bir yazısında "Sanat propagandadır" diyen yazarın halkı yanlış anlamaya sevkedeceğini ima eder. Halkın gözündeki sanatçının yaptığı iş kötü de görülebilir. Propaganda kelimesinin kullanılmaması gerektiğini söyler. Peki bu yanlış yapan kimdir ve bu yazıda Özer kime çatmak ister? George Orwel'in bütün sanatların bir bakıma propaganda içerdiğini söylemesinden bahseder. Özer'in yazısında bahsettiği yazar Orwel midir, yoksa bir başkası mı, bilinmez. Özer, yanlış anlamaların sıklıkla olduğu bu zor günlerde sanatçının yapması gerekenin "somutlama" olduğunu söyler:

"Bulanıklıktan, kargaşadan, kapalıktan çıkarılanların karşısına kavramlardan, terimlerden arınmış, yalın bir dille, herkesin her an içinde yaşadığı, bildiği sorunlardan yola çıkarak, onları açımlayarak dikilebilir. Okuruyla, halkıyla bütünleşmenin köprübaşlarını ancak o vakit sağlıklı biçimde kurabilir." (1972:3)

Bu cümlelerle Özer, kafasındaki sanatçı modelini çizmeye çalışır. Özer'e göre dönem kriz dönemidir ve sanatçı bu krizi iyi yönetmelidir. Yanlış anlamalara izin vermemelidir. Kapalı, sanatlı cümlelerle halk aydınlatılamaz.

Hilmi Yavuz dergideki kalemi en farklı olan yazarlardan biridir. Yazılarında alıntılar yapar ve daha önce de belirttiğimiz gibi terim anlamlara sıkça yer vererek akademik hüviyeti baskın metinler kaleme alır. Derginin dördüncü sayısında yazdığı "Gerçekçiliğin Felsefi Temelleri" başlıklı yazı bu tespiti oldukça uygundur. Yazıda sosyal olayların doğa olayı gibi yorumlanamayacağı, toplumsal yasaların oluşan bazı kriz evreleriyle değişebileceği üzerinde durur. Kendini toplumcu gerçekçi sanat anlayışına göre konumlandıran yazarın bu bakış açısına sahip olması gerektiğini savunur. Sabahattin Ali'nin *Kuyucaklı Yusuf* romanıyla oldukça soyut anlam ifade eden yazı somutlaştırılmaya çalışılır. Fethi Naci'nin *On Türk Romanı* adlı eserinden alınan ifadelerle roman "...toplumsal ilişkileri 'bütün

töresel, ekonomik ve sosyal gerçekliği ile' vermekte, ama bu perspektifi belirleyen yasaları, bir 'doğa yasası' gibi değişmez ve karşı konulmaz olarak göstermektedir.” (1972:11) denilerek problemli kabul edilir. Bu problem, “...Romanın bütünsellik açısından yanlış bir varsayımı ... değil, çelişki açısından yanlış bir bilinci yürürlüğe koymuş olduğudur.” (1972:11) Yavuz, Morris Watnick'in görüşlerine başvurarak bu “yanlış bilinci” şu şekilde açıklar:

“Toplumsal düzenlemelerin eşyalar evrenindeki süreçleri yöneten dural ve tıpkı onlar gibi değiştirilemez yasalar tarafından yönetildiklerini sanmaktır.” (1972:11)

Yavuz'a göre Sabahattin Ali ne tam bir eleştirel gerçekçi, ne de tam bir toplumcu gerçekçidir. Toplumcu gerçekçiliği Lukacs'ın fikirleri yardımıyla açar:

“Toplumcu gerçekçilik, toplumsal ilişkilerin diyalektik çözümlemesinde bütünsellik ilkesini olduğu kadar, çelişki ilkesini de gözden uzak tutmamak 'toplumu hem o andaki bütünlüğü içinde, hem de gelişme çizgisine göre yansıtabilecek durumda' bulunmaktadır.” (1972:11)

Altıncı sayıdaki Konur Ertop'un “İşçi Tiyatrosu” adlı yazısı tiyatronun işlevi hatırlatılarak başlar. Okuyucu, tiyatro ortaya çıkışında geniş kitlelere seslenmişken, sonra ne oldu da belli bir kesimin himayesine girdi, sorusunu sorar. Dünyada kurulmuş işçi tiyatrolarının isimlerini sayan Günçe, “Türkiye’de işçi topluluklarını anlatım kolaylığı içinde sanat ürünlerine yaklaştırmak, eğlendirerek eğitmek bakımından tiyatronun yararı büyük olacaktır.” (1972:2) cümlesiyle yazısının asıl derdini açıklamış olur. Asıl görevi halkı aydınlatmak olan sanatçının, elindeki en önemli malzemelerden biri de tiyatrodur. Günçe, bugüne kadar işçi sorunlarını ele alan yazarları minnetle anarken şu cümlelerle de meseleye önemli bir yol haritası çizmiş olur:

“Sanatın bir fantezi olmadığı, yapıcı işlevi bulunabileceği kabul edilir ve sendika, dernek gini örgütlerle bütünleşme sağlanırsa, yazar- oyuncu işbirliğinde etkili işçi tiyatrolarının meydana getirilmesi güç olmayacaktır.” (1972:2)

Kemal Özer yirminci sayıdaki “Önümüzdeki Günlerde Sanatçıya Düşen” yazısında sanatçının toplumsal meseleler karşısında kalemini kullanması gerektiği üzerinde durur. Olaylar yaşanıp bittikten sonra, onları insanların hafızasında diri tutacak kişilerin sanatçılar olduğunu düşünen Özer, sanatçının toplumu aydınlatmakla görevli olduğunun altını çizmektedir. O yıllarda aydına yöneltilen baskının da gerekçesi olarak da sanatçının gücü gösterilir. Yazara göre, bu güçten korkulduğu için aydın türlü cezalara çarptırılarak susturulmaya çalışılmaktadır. Yazının sonunda 14 Ekim seçimlerine de değinen Özer, yeni girilen dönemin demokratik mücadele bakımından çetin geçeceğinin uyarısını

yaparak, sanatçıyı göreve çağırır. “Vakit, yeniden başlama vaktidir.” (1973:6) cümlesiyle koalisyon hükümetinde bile olsa başa geçecek CHP’den beklentinin büyük olduğu okuyucuya hissettirilmiş olur.

Ferit Öngören yirmi altıncı sayı için kaleme aldığı yazıya “Cem Dergisinin İkinci Çıkışı” adını verir. Bu yazıda Osmanlı’nın son yılları olarak kabul edebileceğimiz 8 Kasım 1910 yılında çıkmaya başlayan, 8 Temmuz 1911’de kapanan, Cumhuriyet’in ilân edilmesiyle tekrar çıkmaya başlayan mizah dergisi *Cem* konu edilir. Dergiye çıkaran Cemil Cem, Kurtuluş Savaşı yıllarında yurt dışına gitmiştir. Öngören bu bilgiyle yola çıkarak, *Cem* dergisinin Cumhuriyet yıllarındaki durumunu pek beğenmez. Yazar, mücadelesine girişilmeyen bir savaşın doğurduğu ilkelerin de savunulamayacağını, savunulsa da yapay kalacağını belirtir. Cemil Cem üzerinden Öngören, hiçbir sanatçının ülkenin zor durumlarında ülkeden kaçılmaması gerektiğinin altını çizer. Öngören’e göre, hapis yatma tehlikesi hatta ölüm tehlikesi bile olsa sanatçı ülkesinden ayrılmamalıdır.

2.2.4.1.24. Hümanizm

“Hümanizma Gündeş Bir Sorundur” başlığını taşıyan on dördüncü sayıdaki yazı Ergin Günçe’ye aittir. Günçe, bir yönetim eleştirisi yapacağı yazısına Hümanizma nedir ne değildir sorularıyla başlar. Hümanizmim kurucularından bahseden yazıda bilinen manada Hümanizm’in insanı yüceltmek olmadığı, “Daha çok toplumsal ve ekonomik gelişimi köstekleyen gericiliği ortadan kaldırmak için girişilen bir kültür savaşı, bir ideolojik savaş” (1973:4) olduğu belirtilir. Otoriteyi elinde bulunduranların bazen Tanrı, bazen para, bazen ulus kavramlarının arkasına sığınarak insanı yok etmeye çalıştıklarının altı çizilir. Günçe yazısında toplumun değerlerinin dışında söz söyleme cesaretini bulanların anından tasfiye edildiğini söyler. Bu farklı akıllar, “Denize, cezaevine, çalışma kampına, gözaltına, ölüme!” (1973:4) gönderilmektedir. Yazının sonunda yaşanan günlerin de tıpkı Hümanizm’in kurucusu Erasmus’un yaşadığı dönem gibi olduğu söylenir. Bu nedenle de Günçe “Hümanizma bana içinde bulunduğum bu ‘insanlık durumundan’ kurtulmama ve Türk Toplumu için yeni değerler yaratmama yardım edecek her türlü düşünce ve eylemin ortak alanıdır.”(1973:5) diyerek bu zor dönemde Hümanizmin ipine tutunduğu bilgisini verir. Günçe, yazının sonunda “Düşünce çok sıkıştırılınca patlar. Pascal Kanunlarını hatırlayalım.” (1973:5) diyerek okuyucuyu aydın kesime yönelik baskıların arttığı düşüncesine götürür.

Ergin Günçe'nin "Yeni Hümanizma Kuralları" başlıklı on yedinci sayı için yazdığı yazı "Hümanizma Gündeş Bir Sorundur" metni gibi hümanizm kavramı üzerinden güncel sorgulamalar yapar. Günçe, zihninin başkasına para kazandırmak için her sabah istemediği halde uyanan işçileri anlayamadığını ifade eder. İşçi üzerinden yapılan Kapitalizm eleştirisi, yaşadığı çağda değeri anlaşılamayan yazarlara getirilir. Öldükten sonra başkalarına para kazandıran yazarların durumunun işçilerden daha açık olduğu söyler. Günçe'nin yazıda ortaya attığı bir başka sorun, Batı'yı aktarmaktan öte gidemeyen, kendi felsefe bağlamını kuramamış aydındır. Günçe "Bugüne kadar Türk aydını bir felsefe ortaya koyamadı, Muzaffer Şerif dışında bir tek toplumbilimci yetiştiremedi. Geri kalan herkes telefon telidir, aktarıcıdır." (1973:7) ifadeleriyle Türk aydınının eleştirisi yapılır. Türk aydınının geri kalmışlığının tek faturasının mevcut baskıcı yönetimlere kesilemeyeceğinin de altı çizilir. Günçe, bu baskıların olduğunu ama aydının da belli kalıpların dışına çıkamadığını söyler. Yazıda kendi kanununu yazacak donanıma sahip olamayan aydının bir dönüşüm başlatamayacağını altı çizilir. "Bir ülkenin aydınları, kanunların başka ülkelerden çevrilmesine karşı çıkacak kadar akıllı değillerse, özgün matematik kitabı da yazamazlar. İkinci sınıf aydın olmaktan kurtaramazlar. Bir tek oyun bile yazamazlar, nitekim Türkiye'de kimse oyun yazamadı daha." (1973:7) cümleleriyle Türk aydınının içinde bulunduğu vahim durum anlatılır.

Sonuç olarak şunları söyleyebiliriz: Derginin çıkmaya başladığı 1 Nisan 1972 yılından, son çıkış tarihi olan 1 Haziran 1974'e kadar geçen süre Türkiye'de suların durulmadığı yıllardır. Derginin çıkış amaçlarından biri de bu dalgalı sularda kalem oynatıp, okuyucunun zihninde sorular oluşturabilmektir. Siyasî ve sosyal alanda başta Adnan Özyalçiner olmak üzere Kemal Özer, Ergin Günçe, Hilmi Yavuz, Ferit Öngören, Tektaş Ağaoğlu, Nurer Uğurlu, Mehmet Turan, Veysel Çolak, Onat Kutlar, Asım Bezirci, Ahmet Topar, Konur Ertop, Doğan Hızlan yazarak bu soruları oluşturmayı başaramışlardır. Bu yazılar, çoğunlukla ülke gündeminden beslenmiştir. Bu anlamda *Yeni a* dergisi çıktığı yıllara tanıklık etmesi ve bu yılları gelecek zamanlara tanıtması bakımından önemli bir işlev görür. Bu tanıklık tamamen objektiftir diyemeyiz; bu bakış Türkiye'de oluşan sol eğilime aittir.

2.2.4.2. Edebiyat Konulu Denemeler

Yeni a dergisinde siyasî ve sosyal yazılar kadar olmasa da edebiyat ve sanata dair konularda da epey yazı çıkmıştır. Bu yazıların çoğu toplumcu gerçekçi sanatı okuyucuya

anlatmak üzere kaleme alınmıştır. Dergi yazarlarının çoğunun şair olması şiir konulu yazıların sayısını arttırmıştır. Dünyada çoktandır tartışılan toplumcu gerçekçi sanat anlayışı dergi yazarlarının da gündemine girmiştir. Sanatın ve sanatçının işlevi, sanat kuramları, okurun sanat eseri karşısındaki tutumu yazıların genel çerçevesini oluşturur.

Yeni a dergisi yazarlarının çoğu edebiyatın toplumun sorunları ile ilgilenmek gibi bir vazifesi olduğuna inanırlar. Bu fikri yazılarıyla açıklamaya çalışanların başında Kemal Özer gelir. 1 Ağustos 1973 tarihli derginin on yedinci sayısında “Yurttaş Ve Sanatçı” başlıklı bir yazı kaleme alır. Yazıda sanatçı ve yurttaş kelimelerine ayrı anlamlar yüklemenin en büyük hata olduğu savunulur:

“(…) Sanatın toplumsal bir etkinlik olduğunu kabul edip de sıra uygulamaya gelince, öyle ama politika da sanat eserini cılızlaştırıyor, güncel olaylara fazlaca yer verirken eserin kalıcılığı azalıyor gibi el oğuşturmalar, sanatın etkinliğine inanıldığını değil, ona güvensizliği gösterir.” (1973: 14)

Özer bu ifadeleriyle gerçek sanatın günceli kovalayan, onu konu edinen eserler ortaya koyarak yapılacağının altını çizmiştir.

Metin Altıok’un derginin yirminci sayısı için kaleme aldığı “Sanatta Güdümlülük ve Gerçekçilik” yazısı derginin kadrosundaki yazarların sanata bakışını açıklayacak türdendir. Toplumsal gerçekçi sanatı eleştirenlere tezlerle cevap verilen bu yazıda, insanlığın gerçek meselelerinden beslenmeyen eserler yapay olarak nitelendirilir:

“(…) Hoşlarına gitmeyenler ve işlerine gelmeyenler ne derlerse desinler, çağımızın sanatı, diyalektik materyalizmin insanın bütünselliğini tüm boyutlarıyla yansıtmaya yatkın ve yetkin özüyle temellenmiş toplumsal gerçekçi sanattır.” (1973: 11)

Yazının son bölümünde yer alan yukarıdaki ifadelerle toplumsal gerçekçi sanatın insanı ifade ediş bakımından yetkinliği vurgulanmış olur.

Metin Altıok’un 1 Mart 1974 tarihli derginin yirmi dördüncü sayısı için kaleme aldığı yazı “Yapısalcılık Üstüne” başlığını taşır. 1960’lı yıllardan sonra dünyada konuşulmaya başlanan, sanat eserini incelerken önceden belirlenen kriterlere ve tarihsel bakış açısına gerek duyulmayan yapısalcı sanat anlayışını Altıok, “(…) Böyle bir yaklaşımı bir sanat anlayışı olarak değil, bir sanat anlayışsızlığı olarak nitelemek kanımızca daha doğru olacaktır.” (1974: 16) cümleleriyle eleştirir. Türkiye’de de konuşulmaya ve benimsenmeye çalışılan bu akımın aslında mevcut sistemi korumaya yönelik geliştirilen bir oyun olduğunu öne sürer. Altıok’a göre yapısalcı kuram, gerçek yapıtları sümen altı yapmak için uydurulmuş bir mekanizmadan başka bir şey değildir. Yazar, bir sanat

eserinin değerinin sadece kendi içinde oluşturduğu tutarlılıkla değil, insana sunacağı katkıyla ölçüleceğini savunur.

Kemal Özer'in aynı sayıda yer alan "Okurun Eylemi" başlıklı yazısı, edebiyat geleneğinde edilgen yerde olan okurun etken olması tezini savunur. Özer'e göre toplumcu gerçeğin okurdan beklediği şudur:

"(...) Esere, yaratılışından yayılışına değin katılan, onu bütünleyen, sürdüren, geliştiren, onunla tartışan, yaşamına onu katan, eleştiren, onun özünü yeniden yaratan bir varlıktır." (1974: 4)

Derginin sayfalarında yer alan "Eylemsiz Okurdan Eylemli Okura" köşesi de bunun için hazırlanmıştır. Bu köşede her ay, dergiye yazı gönderen okuyucular bir yapıtı eleştirir. Özer'e göre, toplumcu gerçeķi sanatçının değerinin yanında, toplumcu gerçeķilięe inanan okurun da değerleri vardır. Eseri benimseyip ona eleştiri getirmek bu değerlerin başında gelir.

Metin Altıok'un 1 Nisan 1974 tarihinde yirmi beşinci sayıda çıkan "Sanat Üşüne Sanatçı Görüşleri" yazısında sanat hayatındaki yanlışları sağlamlaştıran kişilerin otorite gözüyle görülen kimi sanatçılar olduğunu ifade edilir. Bu karşı konulamaz kişilerin sözleri zamanla karşı çıkılamayan fikirlere dönüşmektedir. Onlardan biri de Goethe'ye aittir. Goethe, bir sanat eserinde illâ bir fikir olması gerekmediğini söyler. Bu yargı Altıok'a göre tamamen yanlıştır. Sanat eseri, okuyucuya mutlaka bir fikir vermelidir. Bir eserde önemli olanın nasıl anlatmak değil, ne anlatmak olduğunu vurgular. Bu yazı da bize dergi kadrosunun sanata bakış açısını vermesi bakımından önemlidir. Bu bakış açısı her eserin bir bildirisi olması gerektiği gerçeğidir.

Nurer Uğurlu'nun 1 Haziran 1974 tarihli yirmi yedinci sayı için kaleme aldığı "Halkın İçinden Gelmek" adını taşıyan yazı, Fakir Baykurt'un başarısının kaynağını irdeler. Yazara göre sanatçının başarısının kaynağı kendi dünyasının meselelerini romana dönüştürmesinden kaynaklanır. Baykurt yazara göre halkın içinden gelmez, bilâkis halkın kendisidir.

2.2.4.2.1. şiir

Yeni a dergisinde yazarların öne çıkarmak istedikleri şiir anlayışı toplumcu gerçeķçiliktir. Yazılarında bu anlayışa uygun şiir geçmişi olan ya da bu anlayışın temsilcisi olduğunu düşündükleri şairlerin şiirleri hakkında fikir belirtirler. Türkiye'de toplumcu şairlerin çıkış noktası kabul edilen Nâzım Hikmet, hakkında en çok söz söylenen kişidir. Özlem

Kayabaşı'nın "1960- 1980 Arası Toplumcu Gerçekçi Şiir Ve Problemleri" adlı tezinde belirttiği "1960 öncesinde Marksist kimliklerini Kemalist söylemle kapatan şairler 1960 sonrası yeni oluşumdan cesaret alarak kendilerini açıkça ifade ederler. Marksizmden gelen kavramlarla hayatı şiirleştirme gayreti gösterirler." (Kayabaşı, 2011: 9) yargı, 1970'lere gelindiğinde de değişime uğramaz. Dergi etrafında birleşen sanatçılar, şiire Markizm'in açtığı pencere olan toplumcu gerçekçilikten bakarlar. Bu pencereden görünenler üzerinden şiir değerlendirmeleri yapılır.

Ferit Öngören'in derginin ilk sayısındaki şiir konulu yazısı "İçerik Notları" başlığını taşır. Yazar, Divan şiirini Mevlânâ ile başlatanların hata ettiğini; çünkü Divan şiirinin içeriksiz bir şiir olduğunu, buna karşın Mevlânâ'nın şiirinin halkı, evreni somut olarak anlatan içeriğe sahip olduğunu belirtir. Divan şiirinin kalıplarının Osmanlı ortadan kalksa bile Türk şiirinde devam ettiğinin altı çizilerek Batı sembolizmini benimseyen şairlere çatılır:

"İşte, herkes Batıdan yalnız kendi hastalığını almış gibidir; kendi zayıflıklarına dayanaklar da aramışlar denilebilir." (1972: 12)

Bu ifadelerle Cenap Şahabettin ve Ahmet Haşim'in şiiri içeriksizlik bakımından eleştirilir. Yazının tamamına bakıldığında Ferit Öngören'in şiir anlayışının toplumcu şiir olduğunu söylemek mümkündür. Öngören tezi olmayan her türlü şiiri laf kalabalıklığı olarak görür, devrimci şiire inanır. Bu anlamda Türk şiirinin Osmanlı Divan şiirine değil, temsilcilerinin Mevlânâ ve Yunus Emre olduğuna inandığı Selçuklu'ya eklemlemesini ister. Öngören aşağıdaki ifadelerle şiirden beklentisini açıklar.

"Devrimci, Selçuklu'yu büyük bir özenle yeryüzüne çıkarmayı bildi. Osmanlıyı ve uzantılarını bir parantez içine almakta büyük başarılar gösterdi. Mısra ve şiirin bir düşünce bütünlüğünü kaldırabilmesi adına, azımsanmayacak çile çeken devrimci kuşaklar kendilerini feda etmesini bildiler. Hep bu Devrimci içerik için." (Öngören, 1 Nisan 1972: 10)

Bu beklenti, Kemal Özer'in "Şiir geldi sorumluluğa dayandı." (1972: 5) ifadesindeki görev tanımıyla aynıdır. Şaire yüklenen bu görev, toplumun sorunlarını şiirinin içeriği haline dönüştürmektir. Yazarın şiire olan bakış açısı bizi Sovyet Devrimi'nin şairi Maiakovski'nin "Şiir Nasıl Yazılır?" sorusuna verdiği cevaba götürür. Maiakovski, şiirin belirli bir eğilim sonucu yazılması gerektiğini savunur. Maiakovski'ye göre, temsil edilen sınıfın belli bir sorununa ait arzusu şiirin içeriğini oluşturmalıdır. (Alkan, 2005: 374)

Derginin ikinci sayısında Ferit Öngören'in yukarıdaki paragrafta değinilen yazısının ana fikrine tıpatıp uyan "Selçuklu Işığı" adlı yazısını görürüz. Yazar, bu metinde de Divan şiiri ile ilgili fikirlerini yeniler ve Türk şiirine temel arama çalışmalarına devam eder. Bu

temeli Selçuklu şiirinde bulur. Öngören yazısında Selçuklu şairlerini başkaldırıyı temsil eden bir deli çobana benzetir:

“Yedi yüz yıldan beri evcilleştirilmiş şiir geleneğinin ardından, iyi bir garson kadar soğukkanlı, dikkatli ve seyirci Batılı şairlerin etkisinden sonra, günümüzdeki şaire Selçuklu ozanı şimdi bir masal tipi olarak görünüyor.” (1972: 11)

Bu cümlelerle Selçuklu şairi Öngören tarafından göklere çıkarılır. İkinci Yeni şiirinden vazgeçip toplumcu şiire yönelen şairlerin reçetesi bu ve buna benzer cümleler olsa gerektir.

1 Temmuz 1972 tarihinde çıkan derginin dördüncü sayısında Konur Ertop’un “Nâzım’da ve Âkif’te İnsan Manzaraları” başlıklı bir yazısı vardır. Ertop, bu yazıda Nâzım Hikmet ile Mehmet Âkif’in şiirini, soyundukları işlev bakımından benzer bulur. Yazara göre iki şair de şiirini belli bir amaç için yazmıştır. Ertop, “Mehmet Âkif’in eserlerinde savunduğu islâm ümmetçiliği düşüncesiyle Nâzım Hikmet’in materyalist, sosyalist şiir anlayışı birbirinden ayrı düzlemlerdedir. Fakat ikisi de sanatı toplumsal birer amaç için kullanmışlardır.” diyerek farklı kutuplarda yerlerini almış iki şairi ortak bir noktada buluşturur. Yazının sonunda Ertop, genç kuşağın Mehmet Âkif’i unuttuğunu söyler. Bunun sebebi ise yazara göre onun çağına, yaşadığı toplumun sorunlarına doğru tanıklık edememesidir. Bu tespitin yanlış olduğu kanaatindeyiz. 70’li yıllarda gençlerin Mehmet Âkif’i okudukları ve onun şiirinden beslendikleri bilinen bir gerçektir. Ertop, yazısında bu gerçeği görmemiş ya da görmek istememiştir.

Ferit Öngören’in “Yedi Şairi Türkçede İnceleme Taslağı” adını taşıyan yazısı derginin 1 Ağustos 1972 tarihli beşinci sayısında çıkar. Öngören’in inceleme konusu yaptığı bu yedi şair Edip Cansever, Sezai Karakoç, Cemal Süreya, Turgut Uyar, Ece Ayhan, Kemal Özer, İlhan Berk’tir. Bu yedi şairin aynı inceleme konusunda yer almasının sebebi de 2. Yeni denilen şiir akımının içinde yer almış olmalarıdır. Öngören “Garip” akımına karşı 1950’den sonra doğan 2. Yeni şiirini, bu akımı başlatan şairler çerçevesinde tanıtmak ister. Bu tanıtımın da asıl sebebi yazarın toplumcu şiiri öne çıkarma çabasıdır. “(...) Genç şair devrimci bir özü şiirinde somutlarken, kendisinden önceki kuşaktan alabileceği hiçbir miras belki de yoktur.” (1972: 11) ifadeleri bu minvalde söylenmiş gibidir. Yazara göre 2. Yeni şairinin en büyük başarısı Türkçe sözdizimine bir başkalık getirmiş olması, sıfat ve zarflara yeni anlamlar yükleyebilmesi, fiilimsileri işlek bir şekilde kullanabilmesidir, 2. Yeni’nin en büyük zaferi Hind-Avrupa ve Sami dillerine özenilerek tek yüklemlerle cümle kurma geleneğini yıkarak, Türkçenin anlam dünyasını zenginleştiren fiilimsileri dile

tekrar kazandırmasıdır. Öngören bu akımın günün koşullarında işlevinin kalmadığını, devrimci şairin 2. Yeni'nin dile kazandırdığı yenilikleri de göz önüne alarak şiirini oluşturabileceği tezini savunur.

Derginin 1 Ocak 1973 tarihli onuncu sayısında İlhan Başgöz'ün 1945 yılında Ant dergisi için yazdığı “Halk Edebiyatında Toprak” başlıklı yazısı Asım Bezirci tarafından yeniden düzenlenmiştir. Bu yazının dergide yayımlanış amacı pek de edebiyat konulu olmasından kaynaklanmaz. O dönemde tartışılan “toprak reformu” ile ilgili fikirleri desteklemesi bakımından tercih edilmiş bir yazıdır. Bu fikrin başlıcası, toprağın Türk köylüsü için vazgeçilmez olduğudur. Başgöz de bu yazısında halk şiirinin toprağa verdiği ehemmiyeti, şiirlerden yola çıkarak uzun uzun anlatır. Yazara göre halk şairi toprağa sevgi nazarıyla bakar, toprak onun için bir varoluş sebebidir.

Mehmet Turan'ın “Sorular Getiren Şiir” başlığını taşıyan yazısı 1 Nisan 1973 tarihli derginin on üçüncü sayısında görülür. Turan yazısında toplumcu şiirin işlevini kaybettiğine dair yargı belirtenlerin düştüğü hatayı dile getirmeye çalışır. Yazar, bu fikri savunanların daha çok Batı şiirinden dilimize çevrilen şiirlere baktıklarını, bu çevirilerin de çoğu zaman kötü olduğunu söyler. O yıllarda A. Kadir'in yaptığı *Dünya Halk ve Demokrasi Şiirleri* adlı çalışmanın bu açığı kapatacağı fikri savunulur. Yazının devamında toplumcu şiiri iyi anlamak için Brecht okumaları yapmak gerektiği söylenir; yani sorular getiren şair Brecht'in kendisidir. Turan için Brecht'i değerli kılan söyleyeceğini imgelerin arkasına gizlenerek söylememesi, buna karşılık da şiirini öğretici kalıplara indirgememesidir. Bu yazıdan da anlaşılacağı gibi dönemin toplumcu sanat anlayışını benimseyen kişiler için Brecht bir akademidir. Tiyatroda, şiirde dönüp dönüp ona bakılması gerekir.

Derginin on üçüncü sayısında Kemal Özer'in de “Şiirde Evrim Mi?” başlıklı yazısı çıkar. Bu yazı *Milliyet* gazetesinin 2 Mart 1973 tarihinde yayımladığı *Sanat Dergisi*'nde çıkan bir röportaja tepki göstermek için yazılmıştır. Dergiyi hazırlayanlar on şaire 1973 yılında şiirin geldiği yeri sorarlar. Şairlerin cevapları Kemal Özer'i pek de mutlu etmez; çünkü şairler bu söyleşide kapalı şiiri öne çıkarırlar. Kemal Özer, şiirin bu iki farklı kutuptan ilerlediğini kabul eder; fakat kendince aydınlatıcı, açıcı, yalın olarak tarif ettiği şiirin temsilcilerinden hiçbirine dergide yer verilmemesini anlayamaz. Derginin yaptığı araştırmayı Özer yanlı bulur.

Derginin on beşinci sayısında yer alan Kemal Özer'in "Okurla İlişki ve Güncellik" adlı yazısı genel bir edebiyat işlevini sorgulama yazısı gibi dursa da sonunda şiirin görevinin açıklanmasıyla sonlanır. Özer yazısında Nâzım Hikmet'in şiirinden bahseder. Nâzım Hikmet'in şiirdeki başarısının okuyucuya ulaşmasından ileri geldiği savunulur. Özer'e göre, halk kendi dilini konuşan, kendi değerleriyle sesini duyurmaya çalışan sanatçıya elbette kulak verecektir; Nâzım Hikmet'in *Ferhat İle Şirin*'i, *Kuvayi Milliye*'yi, *Şeyh Bedreddin Destanı*'nı yazışında bu çabanın katkısı büyüktür. Bu eserlerle Nâzım Hikmet güncel olmayı başarabilmiştir. Özer, Nâzım Hikmet'in neden güncel olmak istediğini şu cümlelerle anlatır :

"(...)Toplumcu edebiyatın, işlevini gerçekleştirmesinde, yani halkla doğrudan ilişki kurmasında, halkın duyarlılığını oluşturan güncel olayların önemini anladığı için." (1973: 4)

Toplumcu şiirin Türkiye'de fikir babası kabul edilen Nâzım Hikmet, toplumla sıkı ilişki içinde olmanın yolunun, halkın içinden gelen sesi bulmaktan geçtiğini kavramış bir şairdir.

Toplumcu şiir anlayışını benimseyen *Yeni a* dergisi yazarları, toplumcu şair olduğunu düşündükleri sanatçıları yazılarında konu edinirler. 1 Ağustos 1973 tarihli derginin on yedinci sayısında Asım Bezirci "Tevfik Fikret'te İnsancılık ve Toplumculuk" isimli bir yazıyla görünür. Bezirci, Tevfik Fikret'in şiirlerinden örnekler vererek onun toplum sorunlarıyla beslenen bir şair olduğu tezini ortaya atar. Yazara göre *Ramazan Sadakası* şiirinde yoksul çocukları, *Vâlîde*'de dilenmek zorunda kalan bir anneyi, *Halûk'un Bayramı*'nda bayram günlerini yoksullukla geçiren çocukları, *Verin Zavallılara*'da depremde evi yıkılan insanları, *Balıkçılar*'da denizle boğuşarak ekmeğini kazananları anlatması Tevfik Fikret'i tartışmasız toplumcu şair yapar. Bezirci'nin Tevfik Fikret'in yönetimi eleştiren şiirlerinin de olması, onu yaşadığı döneme tanıklık yapan, sorumlu bir şaire dönüştürür. Bezirci şu ifadelerle Tevfik Fikret'in şiir anlayışını özetlemeye çalışır:

"(...) T. Fikret'in başlangıçta yoksullara, hastalara, düşkünlere, kimsesizlere acıma duygusuyla beslenen şiirleri yıldan yıla genişleyerek önce insancılığa, evrenselliğe bağlanmış, sonra gitgide ilerici, barişçi, akılcı, özgürlükçü, eşitlikçi anlayışla birleşerek toplumcu bir çizgiye ulaşmıştır." (1973: 7)

Bezirci'ye göre şair kendi çağında büyük bir iş başarmıştır, bugün bu başarının saygıyla anılması gerekir. Yazı da bu anma görevini yapma gayesiyle yazılmış gibi durur.

Derginin on yedinci sayısında İsmail Uyaroglu “Erken Ölümden Geriye Kalan” adlı yazısında 9 Mayıs’ta sokakta ölü olarak bulunan genç şair Arkadaş Z. Özger’in şiirini konu edinir. Uyaroglu şiire İkinci Yeni etkisiyle başlayan Arkadaş Z. Özger’in sonraki yıllarda şiirini sağlıklı bir yola soktuğunu belirtir. Bu yol bireyi ele alan toplumcu şiir çizgisidir. Yazıda şairin ölümüne değin yayımladığı şiirler üzerinde durulur ve unutulmayacak şairler arasına gireceğinin altı çizilir.

Asım Bezirci’nin 1 Mayıs 1974 tarihli yirmi altıncı sayıda yazdığı “A. Kadir’in Otuz Beş Yılı” başlıklı Türk şiir tarihine toplumcu şair olarak geçen A. Kadir’in şiirini hayatı çerçevesinden ele alır. Şairin şiiri, poetikası hakkında söz söylemeyen bu yazı, onu okuyucuya tanıtmaktan öteye geçmez. Bezirci’ye göre, şairin sıkıntılarla geçen hayatı da okuyucuya direnişi kavratması bakımından önemlidir.

Derginin 1 Haziran 1974 tarihli son sayısı “Nâzım Hikmet İçin Özel Bölüm” başlığıyla çıkar. Bu sayıda Kemal Özer, Ergin Günçe, Asım Bezirci Nâzım Hikmet’in şiiri üzerine yazılar yazarlar. Kemal Özer’in “Nâzım Hikmet Şiirinin Uyarısı” başlıklı yazısı toplumcu şiir ile ilgili yapılan bir yanlışı okuyucuya sezdirmeye çalışır. Özer’e göre toplumcu şiir kavgacı şiirin diğer adı değildir; insanı ayakta tutan, var eden her türlü duygu şiirin içerisinde yer almalıdır. Yazıda Nâzım Hikmet’in Kemal Tahir’e gönderdiği bir mektuptan bahsedilir. Mektubun içine Nâzım Hikmet *Sonbahar* şiirini de koyar; fakat Kemal Tahir şairi böyle şiirler yazmaması için uyarır. Nâzım Hikmet buna karşı çıkar ve sonbaharın da insan hallerinden olduğunu, insana bir değer kattığını söyleyerek böyle şiirler yazmaya devam edeceğini söyler. Kısacası yazıda toplumcu şiirin bir yöne bakan tavır içinde olmaması gerektiği savunulur. Bu bakış açısı Kemal Özer’e İkinci Yeni içinde bulunmasından, 1963’e kadar içinde bulunduğu şiir anlayışının etkisiyle mi yerleşmiştir, bilinmez. Özer, Nâzım Hikmet’in büyük şair oluşunu insanlık meselelerine geniş bir çevreden bakıp, şiirine aktarmış olmasına bağlar.

Ergin Günçe’nin “Nâzım Hikmet’in Şiirimizdeki Yeri” başlığını taşıyan yazısı, Nâzım Hikmet’in iyi şair olmasının hususlarını açıklaması bakımından önemlidir. Yazara göre şairin sanatçı bir ailede doğmuş olması, sanatçı yeteneği ile dünyaya gelmiş olması, yaşadığı birçok çalkantılı dönem sonucunda farklı hayatlar görmesi onun büyük şair oluşunda fazlasıyla etkindir. Günçe, Nâzım Hikmet’in Yahya Kemal Beyatlı ve Mehmet Âkif Ersoy ile birlikte Türk şiirinin son iki yüz yılına damga vurduğunu söyler. Yazıda bir toplumun büyük şair çıkarabilmesinin, büyük sosyal olaylar yaşamasına bağlı olduğu

da söylenir. Günçe gelecekte umutludur, bir gün Nâzım Hikmet gibi büyük bir şairin bu toplumdan çıkacağına inanır. Yazıda eksik bırakılan bir yer vardır. Yazar, Nâzım Hikmet'i büyük şair yapan sosyal olayları açıklamamıştır, bundan sonra gelecek büyük şair için toplumun hangi sosyolojik olayları yaşaması gerektiği sorusu cevapsız kalır.

Asım Bezirci'nin yazısı "N. Hikmet'in Şiiri (1930- 40 Dönemi)" başlığını taşır. Bu döneme ait şiirlerin koşuk biçiminde yazılmış olması büyük başarı olarak kabul edilir. Bezirci, şairin bu dönemde yazılan bütün şiir kitaplarına değindikten sonra *Bedreddin Destanı*'nın kitaplarının içinde en farklı olduğunu söyler. Bu övgünün asıl sebebi, şairin bu eserinde gelenekten ve halk şiirinden ustaca yararlanmasını bilmiş olmasındandır. Bezirci, Nâzım Hikmet'in anlatımdaki başarısını şöyle açıklar:

"(...) Nitekim dili daha bir arınır., anlatışı durulur, lirizmi artar, uyakları yumuşar, imgeleri olağanlaşır. Eski şiirlerinde arasına görülen hitabet ahenkli bir ezgiye, haykırış ise ağıtımsı bir deyişe dönüşür." (1974: 13)

Yazıda, şairin bu verimli yıllarından sonra gelen tutuklamalar neticesinde şiirinin durağanlık evresine girdiği söylenir.

1 Mayıs 1974 tarihli derginin yirmi altıncı sayısında Ferit Öngören hazırladığı Fazıl Hüsnü Dağlarca şiiri incelemesinin bir bölümünü yayımlar. Dağlarca'nın şiire başladığı ilk yıllardan Hececiler, İkinci Yeni ve Garip kuşağı karşısında takındığı bireycilik övülür. Öngören'e göre Dağlarca dili kullanış biçiminin ustalığıyla şair olma yolundaki zorlu sınavı vermiş olur. Özellikle İkinci Yeni akımının popüler olduğu yıllarda, şiirindeki yalınlık ve ülke sorunlarına değinen şiirleri onu başarılı ve özgün bir şair yapar. Öngören, "Fazıl Hüsnü, kendi dışında kurulup dökülen, bir yığın şiir serüveninin arasında, iç bütünlüğünü koruyarak, yalnız çizgisini sürdürerek, aydınlık ve devrimci şiirini ördü getirdi." diyerek Dağlarca'nın tek başına başarılı bir şiir inşa ettiğine vurgu yapar.

2.2.4.2.2.Roman

Yeni a dergisinde romanı genel hatlarıyla ele alan kişi Hilmi Yavuz'dur. Roman üzerine yazılan diğer yazılar eleştiri türünde yazılmıştır. Toplumcu gerçekçi roman anlayışını geniş bir biçimde ele alan yazı yoktur.

Türkiye'deki sınıfsal durum ile ilgili oldukça kalem oynatan Hilmi Yavuz onuncu sayıda "Burjuva Romanının Bugünkü Durumu" başlıklı bir yazı yazar. Yavuz, bugün gelinen noktada romanın bir tür olarak işlevinin kalmadığını söyler. Lukacs'ın "(...) Roman

burjuvazinin çöküşüyle birlikte yok olacaktır.” (1973: 1) cümlesini hatırlatan Yavuz’un burjuvazi hayatayken romanın hayatına son verdiğinin tespitini yapar.

1 Ekim 1973 tarihli derginin on dokuzuncu sayısında Hilmi Yavuz’un bu defa “Türk Romanında Bürokrasi İle Hesaplaşma” başlıklı yazısı yayımlanır. Yavuz, yazısında Kemal Tahir’in *Yol Ayrımı* romanındaki Ramiz Hoca ile Samim Kocagöz’ün *İzmirin İçinde*” romanındaki emekli albay Nazif Tınaztepe’yi Türk toplum hayatındaki değişimi göremeyen bürokratlar olarak gösterir. Ramiz Hoca, 1930’lu yıllarda kurulan Serbest Cumhuriyet Fırkası’nın devleti ikiye böldüğünü düşünür. Bunun karşısında da tutunacağı bir Halk Fırkası yoktur; arada kalır, kafası karışır. Samim Kocagöz’ün yarattığı Nazif Tınaztepe’nin de çıkmazı benzerdir. Kurulan devletin demokrasi ve çok partili sisteme dayalı olduğunu her fırsatta unuttur ve CHP’ye muhalefet eden Demokrat Parti’nin ülkeyi liberalizm çizgisine getirme hedefini kavrayamaz. Yavuz, gerek *Yol Ayrımı* gerekse *İzmirin İçinde* romanlarının Türk toplumunun değişim çizgisini; tek partili sistemden kapitalizme evrilişini göremeyen bürokrat tipleri göstermesi bakımından önemli olduğunu söyler. Yavuz şu cümlelerle bahsettiği tipi yaratabilecek yazarların özlemini çektiğini vurgular:

“(…) ama her iki roman da toplum yapısının temel dinamiği olan emekçi sınıfın gelişimi konusunda bir tiplendirmeden yoksundur.” (1973: 11)

2.2.4.2.3. Hikâye

Derginin on altıncı sayısında Burhan Arpad Türkiye’deki gerçekçi akımla yazılmış hikâyeleri dönemin siyasî gelişmelerinin ışığında “Türk Hikâyeciliğinde Toplumdan Yana Gerçekçilik” isimli yazısıyla okuyucuya sunar. Toplumun gerçeklerini yazdıklarıyla halka sunan yazarların, Servet-i Fünûn ve Fecr-i Âti gibi sanat topluluklarından bireysel davranışları bakımından ayrı tutulması gerektiği ifade edilir. Memleketin farklı yerlerinde kalem oynatan Sabahattin Ali, Kemal Bilbaşar, Samim Kocagöz, Sait Faik Abasıyanık, Kemal Tahir birbirinden habersiz yazmaktadırlar. Yazar, Gerçekçi Türk Hikâyeciliğinin Cumhuriyet kurulduktan sonra, halkın yine bir başına yoksulluğuyla baş başa bırakılması üzerine başladığını söyler. Bu nedenle Sait Faik Abasıyanık’ın *Medar-ı Maişet Motoru*, Sabahattin Ali’nin *Sırça Köşk* hikâyeleri tek parti yönetiminin katı kurallarına takılıp toplatılırlar. Yazara göre tek parti iktidarının hemen sonrasında gelen DP de özgürlük meselesinde sınıfta kalır, halkevleri ve köy enstitülerinin kapatılması gibi baskıcı uygulamalarla Türk hikâyecisi sessizliğe bürünür. Bu dönemde Mahmut Makal gibi isimlerle köy romanı yazılmaya başlar; ama bu hikâye

tarzı konu bakımından kısıtlıdır. Yazarlar sürekli ağa-ırgat karşıtlığını işler. İkinci Dünya Savaşı ile birlikte gerçeküstü anlatım yazarlar tarafından kabul görür; özellikle Kafka o dönemde yazarlar tarafından bir okul olarak görülür. Yazara göre, 50’li yıllardan 70’li yıllara gelinceye kadar Türk hikâyecisi hayaller âleminde yüzer. Erdal Öz’ün *Güvercin*’i, Adnan Özyalçın’ın *Buluşma*’sı, Şükran Kurdakul’un *İstiklâl Madalyası*, Metin İlkin *Zor Zaman*’ı ile Gerçekçi Türk hikâyesine yeni bir soluk gelmiştir. Yazıda, bu isimlerin dışında çoğu genç yazarın yapıtlarında gerçeküstü anlatıma ağırlık verdikleri söylenir. Bunun nedeni olarak da gerçeküstü kurulan dilin daha kolay olduğu vurgusu yapılır. Buna ne ölçüde katılmak mümkündür, bilinmez; ancak sanatın işlevi nedir, sorusunun cevabına göre kolaylık ya da zorluk değişkenlik gösterir hiç şüphesiz. Dünyada ve ülkemizde modernizm ve arkasından gelen postmodernizm akımlarıyla gerçeklikten uzaklaşıldığı da gözardı edilmemelidir. Değişen dünyanın karşısında gerçekçiliği savunma ısrarı pek de anlaşılır değildir.

“Bu yazı son kırk yılın ‘Türk Hikâyesi’ni kalın ve sivri çizgileriyle verme amacını güder. Aşırı yargılar bilinçlidir. Gerçekçi Türk Hikâyecilerinden biri olarak böyle davranmak gerekirdi.” (1973: 9)

Arpad bir bakıma bu ifadelerle yargılarının ne kadar keskin olduğunu itiraf etmiş olur.

2.2.4.2.4. Tiyatro

Derginin 1 Aralık 1972 tarihli dokuzuncu sayısında S. Günay Akarsu “Gerçek Baskı Gücü: Seyirci” başlıklı bir yazı kaleme alır. Yazıda o dönemde Konya’da yaşanan olaylar üzerinden tiyatro sanatçısına seyircinin gücü hatırlatılmaya çalışılır. Konya Devlet Tiyatrosu o yıllarda Reşat Nuri Güntekin’in *Hülle* adlı oyununu sahnelemiş, halk da din ve din adamları kötü gösteriliyor diye öfkelenmiştir. Akarsu, oyuna tepki gösteren insanların bir yerlerden akıl aldığını inanır fakat bunun asıl sebebinin sanatçının halktan kopukluğu olduğunu söyler. Halkla iç içe olmayı başarmış, kendini ona anlatabilmiş bir sanatçının kolay kolay tepki almayacağını söyler. Yazara göre, tiyatro sanatçısının seyircinin gücüne inanmasının vakti gelmiştir, halkla bütünleşmesini bilmeyen sanatçı yalnız kalmaya mahkûmdur. Akarsu’nun derginin onuncu sayısı için kaleme aldığı “Seyircisiz Tiyatrodan Seyircili Tiyatroya” başlıklı yazısı da aynı konuyu ele alır. Akarsu, beklentisinin yüksek olduğu; gerçek tiyatrocular dediği sanatçıların seyirciyi dikkate alması gerektiği vurgusunu bu yazıda da yapar.

“1968 kuşağı”nın tiyatrodaki neler yapmak istediğini yapıtlarıyla ortaya koyan kişilerden biri de Bertolt Brecht’tir. *Yeni a* dergisinin 1 Mart 1973 tarihli on ikinci sayısında Adnan Özyalçınır “Aydınlık Geleceğin Kavgacı: Brecht” başlıklı yazısıyla bu değeri derginin sayfalarına taşır. Yazı, Bertolt Brecht’in hayatını, sanat anlayışını okuyucuya anlatma derdinin ötesinde Brecht’in Marksist dünya görüşünden beslenen devrimci ruhunu tanıtmaya isteği taşır. Özyalçınır’in Brecht’i kendi dünya görüşüne zemin oluşturan bir sanatçı olarak görmesinde, Nazi Almanyası’nın Brecht’i bir tehdit olarak görüp, kitaplarını yakmasının büyük payı vardır. Brecht tarihe Faşizm’le mücadele eden adam olarak kaydedilmiştir. Bunun yanında Özyalçınır’e göre Brecht, tiyatroyu dramatik olmaktan epik olmaya evirdiği için de bir devrimcidir. Yazara göre, Brecht’in başardığı en önemli iş, geniş halk kitlelerine ulaşım derken kaliteden taviz vermemiş olmasıdır. Özyalçınır, okuyucuya Brecht üzerinden yine sanatçının yapması gerekeni anlatır. Yazının söylemek istediği şudur: Gerçek sanatçı halkın sorunlarıyla uğraşacak, geniş halk kitlelerini etkileyecek ama bunu yaparken de sanattan ödün vermeyecektir.

1 Ocak 1974 tarihli derginin yirmi ikinci sayısında S. Günay Akarsu tarafından çevrilen “Bertolt Brecht’e Göre Bilimsel Çağın Oyuncusu” başlıklı Walter Weideli’ye ait bir yazı görülür. Yazıda toplumcu gerçekçi sanat anlayışını tiyatrodaki sırtlanacak olan oyuncunun profili çizilir. Şiirde, sinemada olduğu gibi tiyatrodaki da sanatçı, seyirciye vermek istediği duyguyu önce kendi yaşamalıdır.

“Brecht’e göre, gördüğü kazayı çevresinde toplananlara anlatan bir tanıktır. Büyülemeyi, gösterir. Temsil ettiği kişiliğin en güçlü heyecanlarını bile, seyircinin gözlem ve denetim yetisini yok etmeden vermeyi bilir.” (1974: 10)

Weideli’nin bu cümleleri Brecht’in çağın oyuncusundan beklentisini dile getirmesi bakımından önemlidir.

Derginin 1 Nisan 1974 tarihli yirmi beşinci sayısında Hikmet Altınkaynak’ın “Köy Enstitülerinde Tiyatro Çalışmaları” adlı yazısında 27 Ocak 1954 tarihinde kapatılan Köy Enstitüleri’nin oynadığı oyunların listesi çıkarılır. Türkiye’de özellikle sol kesimin desteklediği bu okullarının DP tarafından kapatılmasının yankılarının 1974 yılında sürdüğünü söylemek mümkündür.

Derginin 1 Haziran 1974 tarihinde çıkan yirmi yedinci yani son sayısında “Nâzım Hikmet Özel Sayısı” adlı bir bölüm vardır. Bu bölüm içerisinde yer alan Hikmet Altınkaynak’ın “Nâzım Hikmet’in Tiyatrosu” başlıklı yazısında şairin tiyatro eserleri irdelenmeye çalışılır. Altınkaynak, Hikmet’in tiyatroyu insana ulaşma noktasında bir araç olarak

gördüğünü ve eserlerinin bir tezi olduğunu söyler. Yazıda Nâzım Hikmet'in eserlerinden ülkedeki yasakçı zihniyet yüzünden ancak beşinin sahnelenebildiği de belirtilir.

2.2.4.2.5. Sinema

Dünya üzerinde yaşanan değişimler sanat dallarını da etkiler. Sanatı ortaya çıkaran insan, dünyada ya da kendi toplumunda meydana gelen değişikliklere göre yapıtını biçimlendirir. Toplumunu derinden yaralayan ve dönüştüren olayların başında da savaşlar gelir. Dünyanın yaşadığı iki büyük savaş sanatta da belli dönüşümlere sebep olmuştur. Özellikle 2. Dünya Savaşı'ndan sonra sinema genel itibariyle güldüren, eğlendiren bir öge olmaktan çıkıp yerini bir fikrin savunucusu olmaya bırakmıştır. Sinemanın insanı etkileyen özelliğini kavrayan iktidar sahipleri de bu güçten faydalanmaya çalışmışlardır. Birinci Dünya Savaşı'nın hemen akabinde imparator devletlerin sonu gelmiş, ulus devletler dönemi başlamıştır. Devletler yeni oluşan bu kimliği halka aktarmak için de sinemanın gücüne başvurmuşlardır. Daha sonra daha büyük değişimlere gebe olan İkinci Dünya Savaşı'yla kitleler, yönetimin isteği üzerine hareket ettirilmeye çalışılmıştır. Bu harekette propaganda filmlerinin de etkisi vardır. Hitler'in gücünü perdede göstermeye çalışan *İradenin Zaferi* filmi buna örnek olarak verilebilir. Siyasî iktidarların yaptığı yanlışlar üzerinden yükselen “60 kuşağı” ise siyasal sinema denilen türün öncüsü olmuştur. Halkların uyanışını, mevcut iktidara başkaldırıyı hedefleyen siyasal sinema dergideki yazılarda da karşımıza çıkar. Derginin çıkış yılı olan 1972 tarihi dünyada ve ülkemizde tezli filmin tartışıldığı bir dönem olmuştur.

Derginin 1 Haziran 1972 tarihli üçüncü sayısında Kemal Özer'in “Bir Sinema Savaşçısı” adlı yazısı vardır. Özer'in savaşçı olarak nitelendirdiği kişi o günlerde Oscar Ödülleri kapsamında “Özel Akademi” ödülüne lâyık görülen Charles Chaplin'dir. Özer, yazısında Charles Chaplin'in kimliğinin yanlış anlaşıldığı vurgusunu yapar; o zannedildiği gibi bir palyaço değildir. 1912 yılında Amerika'ya giden Chaplin, yaptığı sinemayla önemli bir eleştiri mekanizması kurmasını bilmiştir. Bu eleştiriye tahammülü olmayan Amerika, Chaplin'in filmlerinin salonlarda gösterimine izin vermez. Bunun üzerine sanatçı, görüşlerinden taviz vermez ve ülkeden ayrılır. Özer verilen bu ödülü ve Chaplin'in yeniden Amerika'ya dönüşünü şu cümlelerle anlatır:

“Yirmi yıl sonra Hollywood'a dönüşü, çağına tanıklık ettiğini, halkın yanında yer aldığını sanatıyla göstermiş bilinçli bir sinema savaşçısının, bütün engellemeleri aşip kendisini kabul ettirmesi olarak yorumlanmalı.” (1973: 11)

Özer'in diğer sanat yazılarında bahsettiği sanatçının üzerine düşen görevi, toplumun sorunlarıyla sanatını örmesi dolayımında Charles Chaplin fazlasıyla yerine getirmiştir.

Dördüncü sayıdaki Atillâ Dorsay'ın "Mozağin Parçaları" adlı yazısı siyasal sinemanın ne olduğu sorusunu cevaplamaya yöneliktir. Günümüzde siyasetin bireyler üzerinde söz söyleme hakkına sahip olduğunu belirten Dorsay, kendisi için iyiyi ve doğruyu arayan her bireyin siyasetle alâkadar olması gerektiği fikrini savunur. Bunun yanında sanat dalları da sorumlulukları gereği siyasal bir özelliği özlerinde bulundurmak zorundadırlar. Dorsay, sinemanın diğer sanat dallarına oranla etki gücünün yüksek olduğunu söyler. Mevcut iktidarlar bu gücü arkalarına almak isterler. Politik tarafı hiç yokmuş gibi duran filmlerde dahi seyirciye verilmek istenen bir fikir vardır. Örneğin "(...) Western'ler, bireyin gücünün, doğaya ve toplumdaki 'kötülere' karşı kahramanın kazandığı bireysel zaferini efsanesini işlerken, bireye dayalı kapitalizmin propagandasını yapagelmışlerdir." (1972: 11) Dorsay yazısında, iktidarların toplumlar üzerinde kurmaya çalıştıkları düzenin dışında kurgulanan filmlerin de anında sansürle karşılaştığının altını çizer.

1 Eylül 1972 tarihinde çıkan derginin yedinci sayısında "Siyasal Sinemada Türler Ve Örnekler" başlıklı Atillâ Dorsay imzalı yazı "Mozağin Parçaları"nın devamıdır. Yazıda siyasal sinemanın dünyanın üçüncü bloğu denilen Emperyalist devletler tarafından haksızlığa uğramış halkların sesi olduğu vurgulanır, çekilen siyasal sinemalara örnekler verilir. İlk önemli siyasal Fransız filminin Costa Gavras'ın "Z"si olduğunu söyler. Yine başta Gavras'ın "*L'avcu- İtiraf*"u, Francesco Rosi'nin "*Mattie Olayı*", Gillo Pontecorvo'nun "*İşyan*"ı olmak üzere konularıyla birlikte okuyucuya anlatılır. Yazıda siyasal sinemayı tür olarak dörde ayıran Dorsay'a göre bunların ilki, yaşanmış gerçek olayların perdeye aktarılmasını içerir. İkincisi, anlatılan olaylar hayalidir fakat izleyici gerçeklerle bu olayları rahatça örtüştürebilir fikrini savunur. Üçüncüsü, belgesel filmlerdir. Dördüncüsü ise komedi gibi gösterilen ancak mevcut sistemi eleştiren filmlerdir. Dorsay bu yazıda siyasal sinemanın özelliklerini bilmeyen okuyucuya önemli bir ışık tutmuş olur.

Atillâ Dorsay'ın siyasal sinema üzerine yazıları derginin 1 Ekim 1972 tarihli yedinci sayısında da görülür. Dorsay'ın "Siyasal Sinema Ve Şenlikler" adını verdiği yazı, sinemada da diğer bütün dallarda olduğu gibi mücadelenin var olduğu vurgusunu yaparak başlar. Bu anlamda sinemayı ikiye ayırır. Dorsay, sermayeyi elinde bulunduran ve karar mekanizmasına sahip olan tarafa tutucu güç, sisteme kafa tutan, elinden geldiğince

yönetime eleştirmekten geri durmayan kesime ise devrimci güç adını verir. Bu sürüp giden savaşta, özellikle Cannes ve Venedik'te yapılan şenlikleri de elinde bulunduranlar tutucu güçlerdir. Son yıllarda siyasal sinemaya kol kanat germiş gibi duran bu kesim, Dorsay'a pek de inandırıcı gelmez. Bu sahiplenme, yazara göre gücünden korkulan bir hareketin, tutucu güçler tarafından sahiplenmesi kurgusundan başka bir şey değildir. Devrimci gücün, bu kurguyu anlaması ve ona göre davranması gerekir. Bunun yanında bu şenlikleri tamamen reddetmek, boykot etmek de doğru değildir, devrimci güçlerin yapacağı her aşırılık Dorsay'a gören tutucu güçlerin eline verilecek bir kozdur. "(...) Şenliklerin ana niteliğinin bir burjuva tuzağı olduğu gerçeğini bilinçten çıkarmadan, bu tuzaktan devrimci gençler lehine yararlanmak tuzağı tersine, oyunu gerisingeri çevirmek pekala mümkündür." (1972: 11) ifadeleriyle Dorsay, devrimci gençlere yol göstermeyi hedefler.

Sansürü sinema üzerinden yorumlayan dokuzuncu sayıdaki Onat Kutlar'ın "Sinemada Görünen Ve Görünmeyen Sansür" başlıklı yazısı Türkiye'nin içinde bulunduğu yıllarda sinemaya yapılan müdahalelerden söz eder. Yazıda diğer haberleşme ve yayın araçlarından kaldırılan sansürün sinema dünyasında görünen ve görünmeyen sansür şeklinde devam ettirildiği söylenir. Kutlar, İşini taraflı yapmayı temel felsefe hâline getirmiş olan "Film Kontrol Komisyonu" isimli kurumun "sansür komitesi" olduğunu iddia eder. Yazara göre bu komisyonun kararlarının gülünç olmasının sebebi de, sinemadan anlamayan ve sinemaya birkaç kez gitmiş memurlardan oluşan bir topluluk olmasından kaynaklanır. Bu tespitle Kutlar, komisyon üyelerini değil, onları bu göreve atayan yönetimi suçlu bulur. Yazıda, 1930'dan beri yürürlükte olan İtalyan yasalarından alınan sansür yönetmeliğinin problemleri üzerinde durulur. Kutlar'a göre tasarının adının "Sinema Filmlerinin Kontrolü ve Bu Kontrol Hükümlerine Uymayanların Cezalandırılmasıyla İlgili Kanun Tasarısı" oluşunun altında yatan sebep, kontrolden ziyade cezalandırma niyetli oluşundan ileri gelmektedir. Yazının devamında görünmeyen sansür meselesi ele alınır. Bu sansür, sinemayı tekelinde bulunduran filme para yatıran kişilerle ilgilidir. Kutlar'a göre diğer sanat ürünlerinde de öne çıkan kötü niyetli sermaye iyi filmlerin oluşmasına izin vermez. Yazının sonunda ise gerçek sanatçının her türlü sansürün üstesinden gelip kaliteli yapıtlar yaratabilecek güce sahip olduğu üzerinde durulur. Bu yazı Atillâ Dorsay'ın bahsettiği devrimci güçlerin Türkiye'de yaşadığı sorunları anlatması bakımından önemlidir.

2.2.5. Polemik Yazıları

Edebiyatçıların en sevdiği uğraşlardan biri de polemiktir. İnternet çağını yaşadığımız şu zamanlarda edebiyatçıları arasındaki tartışmalar sosyal medya aracılığıyla yapılmaktadır. *Yeni a* dergisinin çıktığı yıllarda ise tartışmaların mecrası çoğu zaman dergi sayfalarıydı. Türk dergi tarihi incelendiğinde yazarların bazen aylarca devam eden kalem savaşlarına şahit oluruz. *Yeni a* dergisinde de polemik içerikli yazıları çoğu sayıda görürüz. Diğer bütün yazı türlerinde olduğu gibi polemiklerde de Adnan Özyalçiner, Kemal Özer, Hilmi Yavuz, Asım Bezirci, Ferit Öngören, Ergin Günçe, Nurer Uğurlu isimlerine rastlarız. Dergide yazılanlar üzerinden gelişen polemikleri yazar isimleriyle başlıklandırmayı uygun gördük.

2.2.5.1. Adnan Özyalçiner

1 Nisan 1972 tarihli derginin ilk sayısında A. Ç. imzalı bir yazıyla karşılaşırız. Oktay Akbal *Varlık*'ta yayımlanan bir yazısında yazarların öykülerinde büyük sözler söylemesinden memnun olmadığını açıklar. A. Ç. Bu duruma karşı çıkar ve sanatçının elbette bir siyasî fikri olduğunu ve bunu açık etmesinde de herhangi bir sakınca olamayacağını söyler. Oktay Akbal'ın bu açıklamasının ne kadar yanlış olduğu ifade edilir. A. Ç. ise asıl adı Adnan Çelik olan Adnan Özyalçiner'dir. Aynı sayıda yine A. Ç. imzası taşıyan "Sayıyla Kendimize Gelelim" adlı yazıda radyo programında toplumcu şiiri eleştiren Baki Süha Ediboğlu'na çatılır. Ediboğlu şiirde ahenk ve manâ arayışında olmayan şairi eleştirdiği için A. Ç.'nin kaleminden kurtulamaz.

1 Haziran 1972 tarihli üçüncü sayıda A. Ç. Mehmet Salihoğlu'nun *Güney* dergisinde Marksist gençlerin şiiri bir propagandaya dönüştürdüğünü ve yazdıkları bu şiirle tutunamadıklarını söylediğini ifade eder. Salihoğlu yazısında bu genç şairlerin yazdığı dergiye Halkın Sesi der. A. Ç. polemiği çok uzatmadan sadece Salihoğlu'nun yanlışını düzeltir. Derginin adının *Halkın Dostları* olduğunu söyler; bir bakıma da Salihoğlu'nun eleştirdiği derginin adını dahi bilmemesini onun cahilliği olarak yorumlar. Yazının başlığını "Nasıl İnanalım" koyan Özyalçiner, derginin adını bile doğru yazamayan birinin yapmış olduğu şiir eleştirisinin de ciddiye alınmaması gerektiğini imâ eder.

1 Ağustos 1972 tarihli beşinci sayıda A. Ç. imzasıyla Adnan Özyalçiner, M. Sunullah Arısoy'un Kurtuluş Savaşını anlatan kitaplar bakımından Türk edebiyatının zayıf olduğu fikrine karşı çıkar. Fazıl Hüznü Dağlarca, Ceyhun Atıf Kansu, Nâzım Hikmet, Abidin

Dino gibi sanatçıların eserleri hatılatılarak, Arısoy'un bu yapıtları neden görmezden geldiği sorgulanır.

2.2.5.2. Kemal Özer

Üçüncü sayıda K. Ö. imzalı Kemal Özer'e ait yazı "Edilginlikten Tekelciliğe" başlığını taşır. Yazı, derginin birinci sayısında Özer'in şiirin günümüzde sorumlulukla yazılması gerektiğini açıklaması edebiyat çevrelerinde tartışılmaya başlandığını gösterir. Özer, bazı edebiyatçıların şiirin hiçbir şeye dayanamayacağını açıklarken, bazılarının da şairin her daim sorumluluk bilinciyle yazdığını söylediklerini belirtir. Özer'in cümlesini kabul etmeye yanaşmayan edebiyat çevrelerine şiirden beklentisini bu yazıyla bir kere daha açıklar. Özer, ozanın görevinin her değişen günle yeniden başladığının, gelişen her yeni durumla şairin sorumluluğunun yeniden ortaya çıktığının altını çizmektedir. Özer, değişen günün adını vermese de kastettiğinin 12 Mart Muhtırası ve sonrasında yaşanan olaylar olduğu açıktır. Özer, 1 Temmuz 1972 tarihli dördüncü sayıda şairin sorumluluğu üzerinden tartışma başlatan Memet Fuat'a yüklenir. Mehmet Fuat'ın Kemal Özer'in yaptığı açıklamalara dayanarak onun bir daha *Yeni Dergi*'de yazmayacağı sonucunu çıkarır. Özer, sert bir dille Mehmet Fuat'ın bu açıklamasına karşı çıkar ve ekler:

"(...) görev ve sorumluluk yüklenen ozanlar *Yeni Dergi*'ye aykırı düşer, demek istiyor ki da dosdoğru söyleye dili varmıyor belki Memet Fuat'ın." (1972: 2)

Bilindiği gibi 1970'lerde *Yeni Dergi*'de Memet Fuat'ın 51. sayıda kaleme aldığı "Yeni Dergi'nin Yeni Düzeni Üstüne" yazısına rağmen dergiden kopan sanatçılar olmuştu. (Doğan, 1997: 83) Bunlardan biri de Kemal Özer'dir. Dilin sertleştiği bu yıllarda şiirini ve yazılarını da sertleştiren sanatçıların *Halkın Dostları* ve *Gelecek* gibi dergilere yöneldiklerini biliyoruz.

2.2.5.3. Hilmi Yavuz

1 Nisan 1973 tarihli on üçüncü sayıda Hilmi Yavuz imzalı yazı, "Attila İlhan'a Zorunlu Bir Yanıt" başlığını taşır. Yazıda Attila İlhan'ın *Milliyet* gazetesinin *Sanat Dergisi*'nde Yavuz'un *Yeni a*'da yayımlanan "Üretim ve Tüketim İlişkileri Açısından Kültür İkiliği" başlıklı yazısına eleştiri getirdiği söylenir. Eleştirinin sebebi de bu yazıda Yavuz'un halk ozanlarının üretime katkı yaptıklarını söylemesidir. Attila İlhan, Yavuz'a karşı çıkar ve abdal denilen kişilerin köy köy gezen ve üretim adına hiçbir şey yapmadıklarını ifade eder. Yavuz "kaptan" diye seslendiği İlhan'a nasıl ki emekçiden yana olan aydının fiilen emekçi olmasına gerek olmadığı gibi ozanın da üretime katılmak için bilfiil çalışmasının

gerekli olmadığı cevabını verir. Yavuz, yazının sonunda: “Sevgili kaptan, biraz da halk edebiyatı çalışsa iyi eder, söyledikleri üss-ü mizan’ı doldurmuyor çünkü.” diyerek polemiğin dilini sertleştirir. Bilindiği gibi “üss-ü mizan” tabiri bir dönem hukuk fakültelerinde sınıf geçme barajının adı olarak kullanılmıştır. Yavuz, yazının sonunda Attila İlhan’ın halk ozanını anlama noktasında sınıfta kaldığını okuyucuya duyurmuş olur.

Yeni a dergisinin en uzun süren polemiklerinden biri Hilmi Yavuz ile Selahattin Hilav arasında geçen Ahmet Hamdi Tanpınar üzerine yapılan tartışmadır. Dört-beş ay sürecek bu tartışma Ahmet Hamdi Tanpınar’ı neredeyse unutan edebiyat dünyasına hatırlatması bakımından da önemlidir. İki yazar arasındaki polemik Selahattin Hilav’ın *Yeni Ortam* dergisinde yayımlanan “Tanpınar Üzerine Notlar” başlıklı yazısıyla başlar. Hilav bu yazısında, Tanpınar’ın eserlerinde kullandığı “istihsal, emek, iktisadi şartlar” kelimelerinden yola çıkarak onun kültür felsefesinin Marksizm’e dayandırılabilceğini söyler. Hilav’ın bu yazısına karşılık olarak Hilmi Yavuz 14 Mayıs 1973 tarihli derginin on dördüncü sayısında “Tanpınar’ın Solculuğu Efsanesi” başlıklı yazısını yazar. Yazıda Tanpınar’ın Selahattin Hilav tarafından toplumcu çizgiye getirilmesini doğru bulmaz. Tanpınar’ın eserlerinden yola çıkarak “emek” kavramına yüklenen anlam üzerinde durulur. Yavuz, “(...) O sadece emeği insan ruhunu eğiterek (nefsini terbiye ederek) belirli bir ahlâkı oluşturan bir araç olarak görür.” (1973: 10) ifadesiyle Markist bir dünya görüşüne itilmeye çalışılan Tanpınar’ın geleneksel yanına vurgu yapar. Bunun yanında Tanpınar’ın kültür fikrini aldığı kişi, *Huzur* romanında İhsan karakteriyle vücuda getirdiği Yahya Kemal Beyatlı’dır. Yavuz’a göre, Beyatlı’nın kültür kavramını açıklarken milliyetçi bir söyleme sahip oluşu Tanpınar’ın “emek” kavramının Markizme gitmeyeceğini açıklar niteliktedir. Hilmi Yavuz on dördüncü sayıdaki yazının daha sonraki sayılarda süreceğini söyler.

Yavuz, süreceğini belirterek sona erdirdiği “Tanpınar’ın Solculuğu Efsanesi” yazısını 1 Haziran 1973 tarihli derginin on beşinci sayısında yer alan “Tanpınar’ın Estetiği” yazısıyla devam ettirir. Yazıda yine Selahattin Hilav’ın yazısına göndermelerde bulunulur. Yavuz’un bu yazıda söylediği en önemli şey Tanpınar’ın müzik ve mimarî üzerine kurduğu estetik algısının Nietzsche’den geldiğini söylemesidir. Bu tespiti yaparken de Selahattin Hilav’a çatmaktan geri durmaz. Yavuz, bu yargıya Tanpınar’ın makalelerinde Nietzsche’yi çok okuduğunu söylemesi üzerine vardığını söyler; halbuki Selahattin Hilav’ın Tanpınar’ı solcu yapmaya çalışırken elinde hiçbir kanıt yoktur.

Yavuz, Selahattin Hilav'la olan polemiğini Tanpınar üzerine hazırlanmış kitapta (T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2010: 179) “Bir Tartışma Üstüne: Pişmiş Aşa Nasıl Su Kattım!” başlıklı yazısında anlatır. Yavuz, başlıktaki pişmiş aş su katmak tabirinin o dönemde tartışmayı yakından takip eden Ece Ayhan'a ait olduğunu söyler. Yavuz bu tartışmaların olduğu günlerde yolda Ece Ayhan'la karşılaştıklarını Ece Ayhan'ın o günlerde Mustafa Kutlu'nun Sabahattin Ali'yi sağ cenahta göstermeye çalışan yazılarını kendisine hatırlatarak, yazdığı yazılarla ortalığı biraz daha karıştırdığını söyler. Ece Ayhan'ın şu cümleleri Selahattin Hilav'ın gerçek niyetini ortaya koyması bakımından önemlidir:

“Onlar (sağcılar kastediliyor H. Y.) Sabahattin Ali'yi bizden transfer ettiler. Hilav da buna karşılık Tanpınar'ı bize (solcular kastediliyor H. Y.) transfer etti. Sen de Tanpınar'ın solcu olmadığını ispata kalktığın için pişmiş aş su kattın!” (T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2010: 182)

Selahattin Hilav, *Yeni Dergi*'nin 1973 tarihli temmuz sayısında Hilmi Yavuz'a cevap niteliğinde bir yazı yazmıştır. Yavuz, *Yeni a* dergisinin 1 Eylül 1973 tarihli on sekizinci sayısında “Kaypak Yanıtlar” başlıklı yazısıyla Selahattin Hilav'ın tartışmayı saptırmaya çalıştığını, edebî bir tartışmayı polemiğe dönüştürdüğünü söyler. Hilav'ın yazısında Yavuz'un Althusser'in ideoloji ile ilgili cümleleri yanlış çevirdiğini söylemesi üzerine Yavuz, Hilav'ın bunu bilinçli yaptığını iddia eder. Yazıda Yavuz, Hilav'a Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Saatleri Ayarlama Enstitüsü*'nü bir kez daha dikkatli okumasını salık verir. Yavuz yazısında bu tartışmaya dergi atışması diyerek hafife alan Rauf Mutluay'a da “Not” bölümünde cevap verir. Metinde, bu tartışmaların önemli düşünsel gerçeklerin açıklığa kavuşması için elzem olduğunun altı çizilir.

2.2.5.4. Asım Bezirci

Yeni a dergisinin 1 Temmuz 1973 tarihli on altıncı sayısında Yaşar Nabi'nin *Milliyet*'te çıkan Nurullah Ataç'ın ölüm yıldönümüne ilişkin yazısı, Asım Bezirci'nin “Ataç Ve Edebiyat'ta Otorite” başlıklı yazısıyla eleştirilir. Nurullah Ataç'ın yaşadığı dönemde bir edebiyat otoritesi olduğunu ve o günlerde yaşamış olsaydı edebiyatın içinde olduğu bu kargaşadan edebiyatı sıyırma gücüne sahip olabileceği tezine karşı çıkılır. Yaşar Nabi'nin bu tespitine insanların yaşadığı dönemle değerlendirilmeleri gerektiğini söyleyen Bezirci, bunun yanında Nurullah Ataç'ın yaşadığı yıllarda da bir otorite olmadığını, mizacının buna uygun olmadığını ifade ederek Yaşar Nabi'nin yazısının tümüyle geçersiz kılar.

1 Ağustos 1973 tarihli derginin on yedinci sayısında Kemal Özer'in , "Sen Herkesi" başlıklı yazısı yayımlanır. Yazının hedefinde olan kişi Fethi Naci'dir. *Yeni Dergi*'de Kemal Özer'in *Kavganın Yüreği* kitabına eleştiri yazısı yazan Naci, Kemal Özer'i kızdırır. Fethi Naci'nin eleştirirken egosundan sıyrılamamış olması bu kızgınlığın nedenleri arasındadır. Özer yazısında, Fethi Naci'nin şiirinden hiçbir şey anlamamasına ve dizelerini olmadık yorumlarla açıklamaya çalışmasına tahammül edemediğini anlatır. Özer, Naci'nin eleştiri dilini küçümsemeye dönüştürdüğünün altını çizer.

1 Eylül 1973 tarihli *Yeni a* dergisinin on sekizinci sayısında Asım Bezirci "Necatigil ve Şiirde İdeloji" başlıklı bir yazı yazar. Yazıda 28 Temmuz 1970 tarihli *Yeni Gazete*'de röportaj veren Behçet Necatigil'in şiirde ideoloji olmayacağına dair açıklaması eleştirilir. İdeoloji kelimesinin sözlük anlamlarına başvurularak bir sanatçının ideolojisi olmadan varolamayacağı savunulur; ayrıca yazıda Necatigil'in cevaplarının dönemin baskıcı yönetiminden kaynaklandığı ileri sürülür. Gelineen noktada Necatigil'in sorulara verdiği cevaplar ideolojik bulunur. Yazının devamında *Yeni adımlar dergisinin* Enver Gökçe'nin şiirlerini basmasını olumlu bir gelişme olarak görür ve bunun üzerinden Memet Fuat'a yüklenilir. Mehmet Fuat, hazırladığı yıllığa unutturulmak istenen Enver Gökçe'nin şiirlerini almayarak belli çevrelerin hedeflerini yerine getirdiğini imâ eder. Yazıda, "(...) Öte yandan, halka sırtını çeviren İkinci Yenicileri, hatta Sezai Karakoç gibi gericiilere her yıl bol sayfalar ayırmıştır." ifadeleriyle Bezirci, İkinci Yenicilere ve Sezai Karakoç'a da ağır ithamlarda bulunmuş olur.

Yeni a dergisi yazarlarının *Yeni Dergi* ile yollarının bir zamandan sonra ayrıldığını daha önce söylemiştik. Dergide Memet Fuat'a karşı yazılan eleştiri yazıları da bunu kanıtlar niteliktedir. Derginin 1 Ekim 1973 tarihli on dokuzuncu sayısında da Asım Bezirci'nin "İnançsızlık Mı Tutarsızlık Mı?" başlıklı yazısının hedefinde Memet Fuat vardır. Bezirci, Fuat'ın kendisine yöneltilen eleştirilere tahammülü olmadığı için çıkardığı yıllıkta kendisine yer vermediğini söyler. Bu tutumun sadece kendisine yönelik olmadığını, Fethi Naci'ye de aynı muamelenin yapıldığını belirtir. Bunun yanında Bezirci, Memet Fuat'ın, İkinci Yeni şiirini ve Faşist diye nitelediği Ezra Pound'un şiirlerini *Yeni Dergi*'de yayımlamasına "Neden gerici Hisar dergisi Aragon'un, Brecht'in, Mayakovski'nin şiirlerini yayımlamıyor da ilerici Yeni Dergi Ezra Pound'u yayımlıyor." sorusuyla karşı çıkar. Sanatçıları ilerici, gerici kelimelerinin arkasından görmeye çalışan Bezirci, eleştiri sınırlarını aştığını fark ederek Ezra Pound'un Türkçeye çevrilmesi gerektiğini, sanatçıya yasak konulamayacağını ifade eder. Onun itirazı bu işi sosyalist düşünceye dayanan

dergilerin yapmasıdır; Bezirci'ye göre, Ezra Pound'u yayımlaması gereken kesim faşistlerdir. Bu yazı, 1973 Türkiye'sinde kutuplaştırma söyleminin edebiyat dergilerinde de kendini göstermesi bakımından önemlidir.

Yeni a dergisi yazarlarının Yaşar Nabi Nayır'ın yayın politikalarını beğenmedikleri bilinen bir durumdur. Asım Bezirci 1 Aralık 1973 tarihli yirmi birinci sayıda "Özgürlük Ve Sessizlik" adlı yazıyla bu duruma bir örnek daha verir. 1957'de Varlık Yayınevi, Cahit Sıtkı Tarancı'nın şiirlerini *Sonrası* adıyla bir kitapta toplamıştır; fakat içinde Nâzım Hikmet geçtiği için *Bir Şey* adlı şiir kitaba koyulmamıştır. Bezirci, Nayır'ın bu tutumuyla söyledikleri arasında çelişki olduğunu belirtir. Bezirci, sanatçının her daim özgür bırakılmasını savunan Nayır'ın, hapishanelerdeki sanatçılar için hiçbir şey söylememesini anlamsız bulur. Bezirci'nin şu cümleleri Nâzım Hikmet gibi önemli değerlerin sansürle unutturulamayacağını ifade etmesi bakımından önemlidir:

"Elbette, bu anlamlı tepkisizlik, Yaşar Nabi'nin yazılarında övdüğü özgürlük kavrayışıyla bağdaştırılmaz, bir çeşit tutarsızlıktır çünkü, ama şu eskimez gerçeğin bir daha ortaya çıkmasına da yardımcı olmuştur: Güneş balçıkla sıvanamaz." (1973: 12)

1 Ocak 1974 tarihli derginin yirmi ikinci sayısında Asım Bezirci "Güneş Balçıkla Sıvanır Mı?" başlıklı yazıyla yine Memet Fuat'ı hedef alır. Yazının başında Memet Fuat'ın kendisine yöneltilen eleştirilere *Yeni Dergi*'de on iki sayfalık uzun bir cevap verildiği belirtilir. Fuat, Bezirci'nin Fethi Naci'nin eserlerini de ona kızdığı için yıllığa almadı eleştirisine cevap vermek için Fethi Naci'nin cümlelerini yazısına alır. *Yeni Dergi*'de çıkan bu yazıya göre Fethi Naci, Memet Fuat'a yıllığa alınmadığı yıllarda eleştiri yazmadığını, emperyalizm üzerine yazılar yazdığını, bunların da zaten yıllıkta yer alamayacağını söyler. Bezirci ise iki yazarı da yalancılıkla suçlar ve yazısında 1962-1967 tarihleri arasında Fethi Naci'nin yazdığı eleştiri yazılarının listesini çıkarır. Bu listenin hemen sonrasında: "(...) Acaba Fethi Naci çok mu yeteneksiz, başarısız bir eleştirmendi? Bunca yazının hepsi mi kötüydü? Aralarında bir tanecik olsun iyisi yok muydu ki, Memet Fuat onu yıllığına almadı (...)" (1974: 4) sorusunu sorarak Memet Fuat'ın kasıtlı olarak Fethi Naci'yi yıllığa almadığı fikrini tekrarlar. Yazıda Memet Fuat'ın şiir yayımlayan her sanatçının yıllığa mutlaka alındığına dair yaptığı açıklamayı yalanlamak için de birçok örnek verir. Örneğin A. Kadir 1965'te iki dergide de şiiri olmasına rağmen yıllıkta yoktur. Yazıda Mehmet Fuat'ın İkinci Yeni şairlerinin de sosyalizme inanan insanlar oldukları görüşü de uzun uzun eleştirilir. Bezirci'ye göre bir kişinin sosyalist olması yetmez, düşüncesini şiiriyle de halk kitlelerine ulaştırmak zorundadır. Yazıda İkinci Yeni

şairlerinin DP hükümetinin baskılarına boyun eğebilmek için kapalı şiire başvurdıkları belirtilir. Bu fikir verildikten sonra da Memet Fuat'ın İkinci Yeni şiirini yüceltip, toplumcu şiiri sümen altı yapmaya çalıştığı tezi tekrarlanır. Bezirci yazısında bu tezi ispatlamak için de bir tablo oluşturmuştur. Tabloda İkinci Yeniler ve Sosyalistler başlığı altında yayımlanan şiirlerin listesi çıkarılmıştır. Bezirci bu tabloyla tezinin gerçekliğini doğrular. İkinci Yeni şiirinin sayısı Sosyalist şiire oranla daha fazladır. Bezirci bir matematikçi titizliğiyle yaptığı tespitin arkasından Memet Fuat'ı tutarsızlıkla suçlar. Bezirci'ye göre, kendisini Sosyalist olarak tanımlayan bir kişinin toplumcu şiire sırtını çevirip, İkinci Yeni şiirinin yıldızını parlatmaya çalışması anlaşılabilir bir çabadır.

2.2.5.5. Ferit Öngören

Derginin yirmi birinci sayısındaki bir polemik yazısı da Ferit Öngören'e aittir. Yazıda Karikatürler Derneği'nin hazırladığı albümün ön sözünde yapılan yanlışları düzeltmek için Melih Cevdet Anday'ın *Cumhuriyet* gazetesinde yayımladığı yazısı eleştirilir. Malta Adası'nın karikatür albümünün ön sözünde Türkiye'ye ait olduğunun söylenmesi üzerine Melih Cevdet bu yanlış düzeltmek ister. Yazıda ayrıca albümün ön sözünde bundan başka yanlışların da olduğunu ifade eder. Öngören'e göre karikatür albümünün bu denli eleştirilmesinin asıl sebebi, Kurtuluş Savaşı'nda yabancılarla ittifak yaparak ülkelerini satan sanatçı gerçeğini bu eleştiri yazılarıyla örtme çabasıdır; çünkü karikatür albümünün ön sözünde Kurtuluş mücadelesine karşı çıkan Karikatürist Rıfkı'dan, Salâh Cımcöz'den de bahsedilir. Öngören yazısında “(...) Tarih konusunda gerçek eleştiri, yazarın bakış açısının devrimci ya da idealist olması noktasında toplanır.” (1973: 6) cümleleriyle Melih Cevdet Anday'ın bu özelliklere sahip olmadığını da altını çizer.

2.2.5.6. Ergin Günçe

Yeni a dergisinin 1 Aralık 1973 tarihli yirmi birinci sayısında Ergin Günçe'nin “Bir Kültür Komisyoncusuna” başlıklı yazısı vardır. Başlıkta belirtilen kültür komisyoncusu Ergin Günçe'nin *Yeni a*'da çıkan yazılarını eleştiren Vedat Günyol'dur. Vedat Günyol *Yeni Ufuklar* dergisinde çıkan yazısında Ergin Günçe'nin Montaigne'yi başarılı çeviremediğini düşündüğü Sabahattin Eyüboğlu'na yönelttiği eleştiriye haksız ve fazla bulur; Günçe'ye her şeyi eleştiren acemi çaylak der. Yazıda Günçe, eleştirilerinde haklı olduğunu, bir yazar başka bir dile çevrilirken dikkatli olunması gerektiğine vurgu yapar. Günçe, Batı'dan çeviri yapma görevini üstlenen insanların yapacağı yanlışların, önemli eserleri yanlış tanıtmaya da sebep olacağını söyler. Bir önceki sayıda “Montaigne

Denemeleri Çevirisi Üstüne” başlıklı yazısında değindiği gibi Eyüboğlu’nun Montaigne’nin yer yer materyalizme giden cümlelerini bilerek çevirmediğinin altını çizmiştir. Yazının sonunda Günçe şu cümlelerle yapılan yanlışlığı bir kez daha eleştirir:

“Kültür komisyoncuları ve Batı ile Doğu’nun değerlerini belli bir süzgeçten geçirerek aktaranları, bizlere bu değerleri yanlış tanıtanları ve bu eylemleriyle az gelişmişlikten kurtulmamızı köstekleme işine katkıda bulunanları, hem eleştirmeye devam etmeliyiz, hem de aktarıcılıktan özgünlüğe, komisyonculuktan çok yaratıcılığa ve üreticiliğe önem vermenin zorunlu olduğunu bir çıkış noktası olarak defterimizin ilk sayfasına yazmalıyız.” (1973: 13)

1 Ocak 1974 tarihli derginin yirmi ikinci sayısında “Kültür Ortamında Ne Var Ne Yok” başlıklı bölümü bu kez Ergin Günçe ile Vedat Günyol’un polemğine ayrılmıştır. Vedat Günyol, Ergin Günçe’nin yazısına cevap veren bir mektubu *Yeni a* dergisine göndermiştir. Dergi arka kapakta Vedat Günyol’un mektubunu yayımlar. Mektupta dergi yönetimine de suçlamalar yöneltildiği için, bu suçlamalara cevap mahiyetinde Ferit Öngören’in Vedat Günyol’a mektubu da aynı sayfada yayınlanır. Günyol mektubunda Günçe’nin “Bir Kültür Komisyoncusuna” yazısının bir ay önce yayımlanacağını; fakat dergideki bazı yazarların bu yazıyı dergide görmek istemediklerini iddia eder. Günyol ayrıca ekim sayısındaki Eyüboğlu’nun çeviri yanlışları yaptığına dair çıkan yazı üzerine *Yeni a*’ya bir cevap gönderdiğini fakat bunun kasım sayısında yayımlanmadığını da ifade eder. Ferit Öngören, Günyol’un mektubu ile aynı sayfayı paylaşan cevabında *Yeni a* dergisinde hiçbir yazarın şu yazı konulsun, bu yazı çıkarılsın gibi bir isteğinin olamayacağını belirtir ve dergideki yazıların bir denetimden geçmediğini de ekler. Öngören, Günyol’un Ergin Günçe üzerinden başlayan Montaigne üzerine çeviri polemiklerinin dergi yönetimini töhmet altında bırakmaya kadar vardığını söyler. Öngören, Vedat Günyol’a birilerine iftira atmakla uğraşacağına nitelikli yazılar yazmasını da salık verir. Öngören, yazıda Vedat Günyol’un konuyla ilgili ilk mektubun yayımlanamama sebebinin de mektubun ellerine geçtiği tarihte derginin çoktan baskıya gitmiş olması olduğunun altını çizer.

2.2.5.7. Nurer Uğurlu

Derginin yirmi birinci sayısında görülen Nurer Uğurlu’nun “Yanılıcı Bir Yorum” başlığını taşıyan yazısı, İdris Küçükömer’in *Milliyet* gazetesinde Milli Selamet Partisi’ni Türk siyasetinde demokratikleşmesinde önemli bir unsur olarak açıklaması üzerine yazılmıştır; ayrıca Küçükömer’in MSP’nin TİP’e oranla daha demokrat bir parti olduğunu söylemiş olması da Uğurlu’yu kızdıran demeçlerin başında gelir. Yazıda

Uğurlu, Küçükömer'in Türkiye'nin geri kalmışlığıyla dertlenen, işçi sınıfının gücüne inanan biri olarak nasıl yaptığına anlam veremediğini belirtir. Bu yazıya cevap *Yeni a* dergisinin yirmi ikinci sayısında gelir. İdris Küçükömer'in "Yalanı Aksiom Alan Yorum" başlıklı yazısında kendisinin Uğurlu'nun iddia ettiği gibi MSP'yi TIP'ten daha demokrat gördüğüne dair bir açıklama yapmadığını söyler. Küçükömer, başka bir platformda MSP'nin toplumcu yanını vurguladığını kabul eder; fakat Uğurlu'nun kastettiği gibi bir karşılaştırmayı asla yapmadığının altını çizer. Bu iki yazının da aynı dergide yayımlanmış olması *Yeni a* ve yazarlarının özgüvenini göstermesi bakımından ilginçtir.

2.2.6. Aktüel Haber Yazıları

Yeni a dergisi aktüel haberlerin çıkışı noktasında ilk sayılardan itibaren farklılık göstermeye başlar. İlk sayılarda az yer kaplayan güncel olaylar, derginin son sayılarında oldukça artar. Bu durumun bir sebebi de 1972 yılından 1974 yılına gelindiğinde ülkedeki atmosferin değişmesidir. 12 Mart Muhtırası'nın hemen akabinde ülkede bir sessizlik hakim olur. Derginin son sayılarında muhalif olunan her gelişme haber olarak yayımlanırken 1971 Haziran ayında çıkan sayıda o yılın mayıs ayında idam edilen Deniz Gezmiş ve arkadaşları hakkında hiçbir habere rastlanmaz.

Derginin ikinci sayısında Unesco'nun 1972 yılını "Uluslararası Kitap Yılı" olarak ilân ettiği haberi vardır. 1 Mayıs 1973 tarihinde yayımlanan on dördüncü sayıya kadar bir habere rastlanmaz, yirmi dördüncü sayfada Picasso'nun 7 Nisan 1973'te öldüğü yazılıdır. Bu haberde Picasso'nun sanatı aracılığıyla Faşizm'le yaptığı mücadelenin altı çizilir.

1 Haziran 1973 tarihinde çıkan on beşinci sayıda öğretmenlere yapılan haksızlıklarla mücadele için TÖB-DER'in (Tüm Öğretmenler Birleşme Ve Dayanışma Derneği) kurulduğu haberi vardır. Bu haberde ayrıca Türkiye'de çatışan iki kültürün olduğu söylenir. Bunlardan biri cumhuriyetçi, lâik, demokratik, bilimsel kültür; diğeri ise ağılık düzenine bağlı dogmatik kültürdür. Habere göre kurulan bu dernek, bu iki kültürün çatışmasından en çok etkilenen öğretmenleri korumak içindir. Haberin diğer sayfasındaki devamında, bakanlık emrine alınan, sürülen, emekliye sevk edilen, protesto için istifa eden öğretmenlerin isimleri yazılıdır. Haberin "Her Öğretmen Kıyımı Hilâfetçileri Güçlendiriyor" başlıklı bölümünde öğretmenlere yapılan bu uygulamaların asıl amacının Anadolu'da bir Suudî Arabistan yaratma olduğu söylenir. Haberde yönetimle sorun yaşayan öğretmenlere "Cumhuriyet Öğretmenleri" diye seslenilir. Derginin 10. sayfasında yer alan habere göre Erbaa Lisesi'nde Atatürk hakkında konuşma yapan

öğretmene AP'li Belediye Başkanı Alişan Diktaş'ın, öğretmenin Atatürk üzerinden politika yaptığını söyleyerek mikrofonu elinden almakla tehdit ettiğini söyler. Olay yaşanırken orada olan bürokratların da hiçbir şey yapmadığının altı çizilir.

1 Ağustos 1973 tarihli on yedinci sayıda “TGS Fikir Özgürlüğünü Savunuyor” başlıklı uzun bir haber yazısı görülür. 18 Temmuz'da Türkiye Gazeteciler Sendikası'nın Başkanı Sadullah Usumi'nin Temsilciler Meclisi'nde bir konuşma yaptığı duyurulur. Bu haberin arkasında yatan sebeplerden biri de ülkede o dönem konuşulmaya başlanan fikir özgürlüğü konusuna atıf yapmaktır. Dergi, bu konuşmanın haberini vererek tarafını da belli etmiş olur. Fikir özgürlüğünü savunan dernek ve sendikalarla aynı cephede yer alır. Usumi'nin konuşmasında açıkladığı hapislerde yatan fikir suçlularının salıverilmesi isteğinin altı çizilir. Dergide bu sayıdan başlamak üzere Genel Af konusu çevresinde fikir özgürlüğü tartışması çoğu yazının konusu olacaktır.

1 Eylül 1973 tarihli on sekizinci sayıda aktüel haber sayısı oldukça fazladır. İş yerlerinde yapılan eylemler “İşverenlerin İşçi Hareketleri Lokavtları”la, kâğıt fiyatlarının azaltılmasına yönelik “Hükümetler Kâğıttan Korkuyor”, Türkiye Gazeteciler Sendikası'nın fikir suçluları kapsamında yaptığı açıklamalar “TGS Görevini Başarıyla Yapıyor”, Millî Güvenlik Mahkemeleri'nin kurulma amacını anlatan “Millî Güvenlik Mahkemeleri”, Kars İmam Hatip Lisesi'nde dövülen bir öğretmenin anlatıldığı “Öğretmen Kırımı” başlıklı haberler derginin sütunlarını doldurur.

1 Kasım 1973 tarihli yirminci sayıda 14 Ekim Seçimleri ile ilgili iki haber görülür. “Halkın Önünde Tartışılan Sorunlar” ve “Seçim Sonuçlarının Değerlendirilmesi” başlığını taşıyan haberlerde seçimin değerlendirilmesi yapılır. AP ve diğer partilere giden oyların çoğunun bu seçimde CHP'ye gittiği bilgisinin verildiği haberde ülkeyi koalisyon sorununun beklediği de belirtilir. Aynı sayıda “Balıkçı Öldü” başlığını taşıyan haberle 13 Ekim 1973 tarihinde edebiyatımızın önemli isimlerinden Halikarnas Balıkcısı'nın öldüğü duyurulur. Yazıda sanatçının eserlerinden bahsedilir; ayrıca haberde Aykut Poturoğlu'nun yazarla yaptığı son röportaja da yer verilir.

1 Aralık 1973 tarihli “Ortadoğu Savaşı” başlıklı haberde 7 Ekim'de başlayan Ortadoğu bölgesindeki savaşın ateşkesle sona erdirildiği söylenir. Haberde bu savaşın çıkış sebebi, Emperyalist devletlerin bölge üzerinde hakim güç olma istekleri üzerinde durulur. Aynı sayıda çıkan “MSP ve Af” başlıklı haber, Filistin halkına yönelik yapılan savaş ile MSP'nin Genel Af konusu ile ilgili tutumunu aynı başlık altında okuyucuya sunar. İslâmî

söylemi ağır basan MSP'nin Filistin halklarını savunan gençlerin hapisten çıkarılması için uğraşıp uğraşmayacağı bu haberle sorgulanır. "Seçimden Sonra Da Kısımlar Sürüyor" başlığıyla Siverek'te Bülent Ecevit'in ilçeye yaptığı ziyarete giden öğretmenlerin şikâyet edildiği haberi verilir. "Türk Yazarları Örgütleniyor" başlıklı yazı ise o tarihlerde kuruluş aşamasında olan Türkiye Yazarlar Birliği'nin amaçlarından bahseder. Haberde kurulan bir sendikaya yayıncıların üye olamayacağı bilgisi de verilir.

1 Ocak 1974 tarihli yirmi ikinci sayıda da ilk haber başlığı öğretmenlerin görevden alınmasına yönelik olarak hazırlanan "İnançlı Öğretmen Kubilây'ın Öldürüldüğü Ayda da Öğretmen Kısıımı Durmadı" başlığını taşır. İlk sayılara oranla dilin sertleştiği bu haberde öğretmenlerin baskı altına alınmaya çalışıldığına değinilir. Görevden alınan öğretmen Fikret Babuş, Cide'de evi taşlanan Mehmet Acar, Samandağ'da Süleyman Aslan'ın dövülmesi haberin içeriğinde okuyucuya duyurulur. Öğretmenlere yapılan baskının öğrencilere de sıçradığı, Bolu'da DEV-GENÇ sanığı lise öğrencilerinin zorla başka liselere gönderildiği "Şimdi De Öğrenci Kısıımı" başlıklı haberde anlatılır. O dönemde sıkça konuşulan zamlardan biri de "Kâğıt Yokluğu" başlıklı haberle duyurulur. Kâğıt üretiminde yaşanan sorun sebebiyle yapılan zamların, dergiyi çıkartırken sorun oluşturmaya başladığı okuyucu ile paylaşılır. Bu sayının son haberi "Nurettin Usta Öldü" başlığını taşır. *a* dergisinin çıkışında dizici olarak çalışan Nurettin Sütkan'ın ölüm haberi verilir. Bu haber derginin zihniyetini göstermesi bakımından önemlidir. Derginin kadrosuna göre Nurettin Sütkan bir emekçidir ve bütün işçiler gibi değerlidir. Hakkında bir sütunluk yazı yazılır.

1 Şubat 1974 tarihli yirmi üçüncü sayıda "Barolar Birliği İşkenceleri Kınadı" başlıklı haberle 10 Ocak'ta Barolar Birliği'nin toplanarak ülkede her kesime yapılan baskıları kınadığını duyuran bir haber yayımlanır. Bu sayıda da öğretmenlere yapılan baskılar ile ilgili birçok haber vardır. Öğretmenlerin uğradığı haksızlıklar tek tek anlatılır. İlginç olan bir haber de "Şili'de Av" Oyunu Kovuşturmaya Uğradı" başlığını taşır. Habere göre 25 Aralık'ta Dostlar Tiyatrosu'nda oynanan Orhan Asena'nın "Şili'de Av" oyunu Devlet Güvenlik Mahkemesi savcılarının dikkatini çekmiş ve oyun kovuşturmaya uğramıştır. Yazarların uğradığı baskıyı anlatan "Usumi 'Türk Basını Çıkarıcı Sermayenin Baskısı Altında' Dedi" yazıda basın özgürlüğünün önemi vurgulanır. Derginin sanat içeren tek haberi "Yunanlı Besteci Sanat Hayatını Bıraktı" başlığını taşır ve sürgünde yaşayan Yunanlı besteci Mikis Teodorakis'in Kopenhag'da düzenlediği bir basın toplantısıyla sanat yaşamına son verdiğini duyurmasını anlatır.

1 Mart 1974 tarihli yirmi dördüncü sayıda “Amerikan Altıncı Filosu” başlığını taşıyan haberde Montrö Antlaşması’nda belirlenen silahların dışında donatılmış ABD savaş gemilerinin Çanakkale Boğazı’ndan geçip Karadeniz’e ilerlediği duyurulur. Okuyucuya “6. Filo” olaylarını hatırlatan bu haber, 1974 yılına gelindiğinde dergi kadrosundaki kişilerin 12 Mart Muhtırası öncesi olayları okuyucunun zihninde diri tutma isteği olarak yorumlanabilir.

1 Mayıs 1974 tarihli yirmi altıncı sayıda aktüel haber yoğunluğunda önemli bir artış olur. Okuyucu dergiyi eline aldığı anda bir gazete okuyormuş hissine bile kapılabilir. Ana sayfanın tamamını kaplayan iki başlıkla karşılaşırız. “Faşist Saldırıları Yoğunlaştı” başlığını taşıyan bölümde 14 Ekim seçimlerinde CHP’nin aldığı oyların kimi çevreleri rahatsız ettiği ve saldırıya geçtiklerine dair yorum yapılır. Haberin “Tunceli Olayı” başlıklı bölümünde Tunceli İlkokulu’nda Öğretmen Okullarının 126. kuruluş yıldönümünü kutlamak isteyen bir grup öğretmene başbuğcu öğrencilerin saldırdığı yazılır. Bu haber daha sonraki yıllarda tırmanacak olan ve 12 Mayıs askerî darbesini getirecek olan sağ-sol çatışmalarının yavaş yavaş ülkenin çeşitli yerlerinde görülmeye başladığını göstermesi bakımından önemlidir. “Şavşat Harekâtı” başlıklı bölümde ise Şavşat’ta görev yapan Kâzım Koroğlu adlı öğretmenin sokak ortasında bir grup tarafından dövüldüğünün haberi görülür. Öğretmenin dövülmesinin arkasında da Kurtuluş Bayramı kapsamında Bozkurtçuların yaptığı konuşmaların solculara karşı bir savaş ilânına döndürülmesine Kâzım Koroğlu’nun karşı çıkması vardır. Haberde yaşanan olay neticesinde TÖB-DER’in de bir bildiri yayımladığı söylenir. Bildiride faşist saldırılara eskiden olduğu gibi yine dik durularak karşılık verileceği duyurulur; yani Bozkurt geleneğinden gelen öğretmenlere faşist denilerek tüm öğretmenlerin sendikası gibi duran TÖB-DER tarafını gün yüzüne çıkarır. Bütün bu olayların sorumlusu da haber metninde söylenir:

“Suç, 12 Mart döneminde bulundukları okullardan sürülerek, kıyılarak, hapsedilerek, hatta yurt dışına işçi çıkmaya bir anlamda zorlanarak devrimci öğretmenlerden özellikle arındırılmış olan okullara sağcı yöneticileri atayan yetkililerdir.” (1974: 2)

Bu ifadelerle sağ kesimi temsil eden yöneticiler olayların çıkışında mesul gösterilir. İlk sayfada yer alan bir haber de “Sabahattin Ali Anıldı” başlığını taşır. TÖB-DER’in yazarın ölümünün 26. yıldönümü kapsamında toplandığı duyurulur. Programda Asım Bezirci’nin yazar ile ilgili detaylı bir konuşma gerçekleştirdiği de vurgulanır. “Bir Sergi” başlığını taşıyan haber, Balkan Naci İslimyeli’nin Taksim Sanat Galerisi’nde bir resim sergisi

açtığı söyler. Sanatçının resimlerinin yaşanan günlerin sıkıntılarını anlatması bakımından önemli olduğunun da altı çizilir. Sanat içerikli bir başka haber “Sinema” başlığını taşır. Haberde Türk Sinematik Derneği’nin bir sempozyum düzenlediği, sempozyumun yönetmenliğini de Atilla Dorsay’ın yaptığına değinilir. Sinema ile ilgili ikinci haber ise Çağdaş Sinema Dergisi’nin “Türk Sineması Raporu” başlıklı bir ek yayımlamış olmasıdır. Haberi yazarlar bu ekin, sinemanın sorunlarını ortaya koyması ve sinema-toplum ilişkisini incelemesi bakımından önemli olduğunu ifade ederler. “Sorumluları Gözaltına Alınan Bir Gazete Yayınlanamıyor” başlıklı haber, *Kıvılcım* dergisinin sahibi Demir Küçükaydın’la yazı işleri sorumlusu Dünder Erenler’in Devlet Güvenlik Mahkemesi kararıyla gözaltına alındığını duyurur. Bu haberde de 12 Mart’ta yayın dünyasına başlayan gözaltıların 1974’e gelindiğinde hâlâ devam ettiğini göstermesi bakımından önemlidir. Derginin bu sayısının son haberi “Avrupadaki İlerici Türkçe Yayınlar” başlığını taşır. Avrupa’da bir araya gelen öğrenci ve işçi gruplarının birleşerek kurduğu Türkiyeli İleri Birliği *İşçinin Sesi* adlı bir dergi yayımlaya başladığı söylenir. Bunun yanında Almanya’da Türkler tarafından çıkarılan iki derginin de adı verilir. Bunlar *Mettall Haberler* ve *İşçi Gazetesi*’dir.

1 Haziran 1974 tarihli yirmi yedinci sayıda ana kapak “Sağ Varsa Sol da Vardır” başlığını taşıyan haberdan ziyade yorum yapılan bir yazıyla kaplıdır. Yazıda sağ kesimi temsil eden partilerin varlığına izin verilirken, seçimlere girmelerinin önüne bir mani getirilmezken sol kesime bu hakların tanınmadığı ifade edilir. Bu hakkın, İtalya’dan alınan 141. ve 142. maddelerle gasp edildiğinin de altı çizilir. “Egemen Güçler Korkuyor” başlıklı yazıda ise Türkiye’de gösterilmeye çalışıldığı gibi bir sağ-sol çatışmasının olmadığı sağ saldırılarının olduğu söylenir. “İstanbul’daki Saldırıları” başlıklı metinde Bozkurtçu gençlerin yurtları basıp, öğrencileri dövdüğü iddia edilir. “Devrimci Yayınevlerinin Bildirisi” başlıklı yazıda da Genel Af kapsamına sokulmayan düşünce suçluları için on beş devrimci yayınevinin bir bildiri yayımladıkları duyurulur. Bu bildiride fikir suçu diye bir şeyin kabul edilemeyeceği ve mücadelenin sonuna kadar devam edeceğinin vurgulandığı belirtilir.

Görüldüğü gibi *Yeni a* dergisinin birinci sayısından on beşinci sayısına kadar yoğun olmayan aktüel haberler, bu sayıdan sonra artarak derginin önemli bir bölümünü kaplamaktadır. Türkiye’de hızlı gelişen olaylar, 14 Ekim seçimlerinde CHP’nin aldığı oylar bunun sebebi kabul edilebilir. Bu sonuç bize Ergin Günçe’nin bir yazısında bahsettiği Pascal Kanunu’nu hatırlatır. Sıkışan her şeyin elbet patlayacağı gerçeğini

toplumsal olaylara aktaran Günçe'nin yorumu burada da netlik kazanır. Dergideki aktüel haberlerin belli bir sayıdan sonra artması, 12 Mart'ın hemen akabinde sol kesimin yaşadığı haksızlıkları, sol eğilimli bir partinin yüksek oy almasıyla öz güvenini toparlayıp haklarını savunmanın peşine düştüğünün açık bir göstergesidir. Derginin edebî kimliğine büyük ölçüde zarar veren bu aktüel haberler, okuyucunun *Yeni a* dergisine bakışını da büyük oranda değiştirir. Bu haberler ayrıca dergiyi edebî kimliğinden uzaklaştırarak politik bir söyleme yaklaştırır.

2.2.7. Röportajlar

Yeni a dergisinde röportaj başlıklı yazılar diğerlerine oranla daha az yer kaplarlar ve genellikle o ayın yazarlarının kaleme aldıkları konular üzerinde şekillenirler. Örnek verecek olursak dergi işçi göçüne eğilmişse söyleşi de Bekir Yıldız ile yapılır. Bunun nedenini daha önce de söylemiştik; *Yeni a* bir kadro dergisidir ve meseleler çoğu zaman bir masa etrafında tartışılır, süzgeçten geçirilir ve yazarlar konu ile ilgili yazı yazar. Röportajların çoğunda soru-cevap yoktur, konuşmacının üç dört paragraf süren açıklaması vardır. Soru soranın adının geçtiği tek röportaj Cherles Dobyznski'nin Nâzım Hikmet'le yaptığı 28 Mayıs 1958 tarihli; yani derginin yazarları tarafından yapılmamıştır. Bunun yanında dergide “Soruşturma” başlıklı birkaç yazı da çıkar. Özellikle öğretmenlere yönelik dönem hükümetinin yaptığı uygulamalar sonucunda mağdur edilen öğretmenlere derginin sayfalarının açıldığını görürüz. Öğretmenler bu bölümlerde yaşadıkları haksızlıkları anlatırlar. Öğretmenlerin ifadelerinin genellikle benzer oluşu sebebiyle bu bölümlere ayrıntılı yer vermedik.

1 Nisan 1972 tarihli derginin ilk sayısında “Vasıf Öngören Dedi” başlıklı bir röportajla karşılaşırız. Röportajda soru soran bir taraf yoktur, okuyucu hemen Öngören'in cümleleriyle karşılaşır. Brecht tarzı tiyatronun biçimsel özelliklerini Türkiye'de uygulayan ilk kişi olan Öngören, yazıda Brecht'in Türkiye'de gelip geçici bir moda olduğunu söyleyenlere cevap verir ve Brecht'in sanatındaki güce dayanarak onun kalıcılığını vurgular. Öngören, Brecht'i anlamanın uğraş gerektiren bir iş olduğunu; fakat bilimle yoğrulan yarının çocuklarına seslenmek isteniliyorsa bu zahmete katlanılması gerektiğini ifade eder.

1 Mayıs 1972'de çıkan ikinci sayıda “Genco Erkal'a Sorduk” başlıklı yazıda 1963-64 yılları arasında Frankfurt'ta Auschwitz toplama kamplarında görev yapan yirmi üç kişinin yargılanmaları sırasında soruşturma tutanakları üzerinden yazılan *Soruşturma* oyunu

anlatılır. Genco Erkal konuşmasında Faşizm vurgusu yapar; Faşizmin organları ele geçiren bir mikrop olduğunu, bu mikrobun bir bilim adamı titizliğiyle ele alınması gerektiğini söyler. Uygun siyasî ve sosyal koşulları bulduğunda yeniden ortaya çıkmak için Faşizmin hazır olduğunu söyleyen Erkal, her daim tetikte olunulması gerektiğinin altını çizer. Oyunun biçimsel özelliklerine değinen sanatçı, oyunun bazı bölümlerine Nazi Almanyası'na ait belgesel filmler koyulduğunu ve böylece oyunun gücünün arttırıldığını da anlatır. Erkal şu cümlelerle 1972 yılında Dostlar Tiyatrosu'nun benimsediği görevi okuyucuya hatırlatır:

“(...) Tarafsız sanat, tarafsız sanatçı olamaz inancındayız. Tiyatronun uyarıcı, bilinçlendirici görevini her şeyin üstünde tutuyoruz ve belgesel tiyatro sık sık yararlanılabilecek bir araçtır diyoruz.” (1972: 10)

Derginin üçüncü sayısında *Parasız Yatılı* adlı eserle o yıl Sait Faik Abasıyanık Hikâye Ödülü'nü alan Fûruzan ile yapılan bir röportaj vardır. Yazıda Fûruzan edebiyat ödüllерinin işlevinden bahseder; bu ödüllерin yazarla okur arasında bağ kurduğunu ifade eder. Yazar, zor günlerden geçildiğini söyleyerek, sanatçının eserlerindeki konuyu bu zorlukları yaşayan halktan alması gerektiğini de sözlerine ekler. Fûruzan kitabı yalnızlık kavramı üzerinden kurguladığını söyler; fakat kahramanların yalnızlıkları kentsoylu insanların içine düştükleri yalnızlık değildir, ekonomik ve sosyal yapıdaki farklılıkların insanı sürüklediği yalnızlıktır. Yazarın aşağıdaki cümleleri daha sonraki yapıtlarındaki konuları vermesi bakımından önemli bir tespittir:

“(...) ‘Parasız Yatılı’ ekonomik sorunların amansızlığı içinde direnmeyi becerenleri, çalışarak yaşamlarını gene de sürdürmek isteyenleri anlatma düşüncesiyle yazılmıştır.” (1972: 10)

1 Ağustos 1972 tarihli derginin dördüncü sayısında Kurtuluş Savaşı'nı konu alan *Bir Millet Uyanıyor* adlı filmin başrol oyuncularından Ercüment Behzat Lav ile röportaj yapılır. Senaryosunu Nizamettin Nafiz'in yazdığı, reji görevini Muhsin Ertuğrul'un üstlendiği 1933-34 yıllarında çekilen film Lav'a göre döneminin tekniklerini en iyi şekilde kullanmıştır. Filmin 1970'lerin seyircisini bile heyecanlandırmasının sebebi olarak filmin teknik özellikleri gösterir Lav. Bunun yanında filmde oynayan oyuncuların, figüranların bizzat Kurtuluş Savaşı'na katılan insanlar olmasının, *Bir Millet Uyanıyor*'un dönemin ruhunu eksiksiz yansıtmasının sebepleri arasında gösterilebileceğini söyler.

Yeni a dergisinin ele aldığı konuların başında Almanyaya'ya çalışmak için gönderilen işçiler olduğunu söylemiştik. 1 Eylül 1972 tarihli derginin altıncı sayısında bu kapsamda Bekir

Yıldız ile bir söyleşi yapılır. Bekir Yıldız, işçi göçü konusunda söz sahibi insanların başında gelir. Yıldız, Türkiye'nin Almanya'ya gönderdiği işçilerden biridir; aynı zamanda entelektüel bir tavrı olması da yazarın meseleye daha geniş bir bakış açısıyla bakmasını sağlar. Yıldız'ın orada yaşadıkları daha sonra çıkardığı hikâye kitaplarının da konusu olur. Bütün bunlar göz önüne alındığında dergide Yıldız'ın yer alması şaşılabilecek bir durum değildir. Yıldız söyleşide işçi göçünü sömürü kelimesiyle açıklamaya çalışır; Almanya'ya gönderilen işçiler para biriktirmek için ellerindeki bütün kıymetleri kaybetmişlerdir. Bu kıymetlerin başında da insanî yaşam koşulları gelir, işçilerin Almanya'da yaşam standartları oldukça düşüktür. Yıldız işçi göçünü Emperyalizm'in bir uzantısı olarak görür:

“Kendi işçilerini sömürdüğü yetmiyormuş gibi, şimdi de geri bırakılmış ülkelere kol atmıştır emperyalizm. Uzanan bu kol, bir kanat germe biçiminde yorumlanmaktadır yıllardan beri. Batıda patlak veren üniversite olaylarının da temelinde bu sorun yatmaktadır. Yaratıcılıklarını emperyalizmin hizmetine katmak istememektedir bugünkü gençlik...” (1972: 10)

Bu cümlelerle “1968 kuşağı”nın çıkışında Emperyalizm'in etkili olduğu vurgusu yapılmıştır.

Derginin sekizinci sayısı mizah başlığıyla çıktığı için Metin Eloğlu ile söyleşi yapılır. Metin Eloğlu'nun o dönemde çıkan *Bektaşî Dedikleri* kitabı bu röportaja zemin hazırlaması bakımından önemlidir. Eloğlu bu röportajda Bektaşî fıkralarını Nasreddin Hoca'nınkilerden farklı bir yerde konumlandırır; özellikle fıkralarda olaylar karşısında boğun eğmeyen kişiliklerin varoluşu, özü sözü bir insan modeli üzerinde durur. Röportajda Nasreddin Hoca'nın fıkraları bu bakımdan eleştirilir; fakat detaylı bir açıklamaya girilmez. Aynı sayıda yer alan Hilmi Yavuz'un “Nasreddin Hoca'nın Ahlâkı” başlıklı yazısı Eloğlu'nun cümlelerine açıklık getirecek türdendir. Yavuz yazısında fıkraların çoğundaki insan tipini yer yer ahlâksızlıkla suçlar. Bu fikir etrafında iki yazar birleşmiş gibidir.

Toprak konusunun işlendiği sekizinci sayıda Ruhi Su ile “Türkülerimiz Ve Toprak” başlıklı bir röportaj gerçekleştirilir. Su, bu röportajda türkülerin daha çok ilkel koşullarda yaşamına devam eden toplumlarda ortaya çıktığı üzerinde durur. Uygar toplumlarda “sanat için sanat yapmak” fırsatını ilkel toplumlar ellerinden kaçırmıştır; bu nedenle türküler onların sorunlarını anlatmada önemli bir işlev görür. Su, toprak temalı türkülerin kapsamına içinde sadece bu kelimenin geçtiği türkülerini almanın yanlış olacağı üzerinde

durur. Yazar, Anadolu’da kan davalarını anlatan türkülerin çıkış noktasının da toprak olduğunu ifade eder.

Dergi yazarlarının üzerinde kalem oynattığı konulardan biri de basın özgürlüğüdür. 1970’li yıllarda yayın dünyasındaki fikir özgürlüğünü savunan kuruluşların başında gelen Türkiye Gazeteciler Sendikası’dır. Sendika Başkanı Sadullah Usumi ile bu kapsamda bir söyleşi gerçekleştirilir. “Türkiye’de Gerçek Anlamda Basın Özgürlüğü Yoktur” başlığını taşıyan demeçte basın özgürlüğünün demokratik bir ülkenin temel taşı olduğu vurgusu yapılır. Usumi Türkiye gazetecilerin özel sektörün ekonomik baskısı altında olduklarını söyler, bu sektördeki insanların çıkarlarına uygun davranmayan gazetecilerin işten çıkarıldığının ya da baskı altına alındığının altını çizer. Ayrıca Usumi, O yıllarda çıkarılması planlanan basın kanununun da gazetecilerin özgürlüklerini kısıtlamaktan öte bir anlam taşımadığı üzerinde durur.

1 Haziran 1973 tarihli derginin on beşinci sayısında aynı yıl Sait Faik Abasıyanık Hikâye yarışmasında *Çamasan* adlı kitabıyla ödüle değer görülen Demirtaş Ceyhun’un röportajı vardır. Söyleşide Ceyhun, çağdaşı olduğu sanatçıları en çok etkileyen yazarın sanılanın aksine Sabahattin Ali değil, Sait Faik Abasıyanık olduğunu söyler. Yazara göre, Abasıyanık’ın toplumcu gerçekçi olmamakla birlikte, insanı hikâye edişinde kolaya kaçmayan üslûbu, insanın bütün beşerî yönlerini önyargıya kaçmadan okuyucuya sunması bu etkilenmenin başlıca sebeplerindendir. Bunun yanında Ceyhun, bir grup sanatçı gibi az okunan değil, geniş kitlelere ulaşmak isteyen bir yazar olmak istediğini de açıklar. Yaygın beğenin aşığılayıcı bir yönünün olmadığını belirtir; sakınmak istediği tek şeyin magazine kaçmak olduğunu altını çizer.

Derginin yirmi yedinci sayısında “Nâzım Hikmet İçin Özel Bölüm” başlığına daha önce değinmiştik. Bu bölümün içerisinde Charles Dobzynski’nin Nâzım Hikmet’le söyleşisi de yayımlanır. Aziz Okay tarafından Türkçeye çevrilen bu röportajda Dobzynski Nâzım Hikmet’le Paris’te Seine Nehri kıyısında buluşmalarını anlatır. Tercüman, gazeteci aynı zamanda şair olan Dobzynski, Nâzım Hikmet’in Fransızca’yı kusursuz konuşmasının onu çok etkilediğinden bahsederken Fransız kültürünü hemen kavrayıp benimsemiş olmasının da dikkati çeken önemli bir durum olduğunu ifade eder. Söyleşide Nâzım Hikmet, şiirinin biçim ve içeriği hakkındaki tavrını yani poetikasını anlatır, yalın dile olan yatkınlığının Divan edebiyatına olan tepkisinin bir sonucu olduğunu açıklar. Nâzım Hikmet söyleşide TKP’ye olan üyeliğinden de bahsederek parti kongresinde onaylanan programa ve tüzüğe

bağlılığının altını çizer. Söyleşide şair, cep tiyatrodaki bile olsa oyunlarının bir tanesinin Paris’te sahnelenmesi isteğini de belirtir.

BÖLÜM 3: YENİ A DERGİSİNİN FİHRİSTİ

3.1. Sayılara Göre

Yeni a, Yıl: 1, Sayı: 1, 1 Nisan 1972

Bezirci, Asım, “Orhan Veli’nin Genellemesi”, s. 1-2, (inceleme)

Cansever, Edip, “Mendil Mendil Mendil/ Ne Kadar Mendil Varsa O Kadar Acılıyım”, s. 2, (şiir)

Ç., A., “Değınme -Daha Çok Oktay Akbal-“, s. 11, (polemik)

Ç., A., “Değınme -Sayıyla Kendimize Gelelim-“, s. 5, (polemik)

Durbaş, Refik, “Adak”, s. 6, (şiir)

Ertop, Konur, “Batılılaşma Sorunu”, s. 1-4, (eleştiri)

İsimsiz, “Yeniden Çıkarken”, s. 1, (Başyazı)

Öngören, Ferit, “İçerik Notları”, s. 10-12. (

Öngören, Vasıf, “Vasıf Öngören Dedi”, s. 11, (röportaj)

Özer, Kemal, “Acı’nın Çanları”, s. 10, (eleştiri)

Özer, Kemal, “Ozanın Görevi”, s. 1-5, (eleştiri)

Özyalçın, Adnan, “Durum Özeti”, s. 1-6 (eleştiri)

Özyalçın, Adnan, “Yıkım Günleri”, s. 6-9, (hikâye)

Süreya, Cemal, “Seviş Yolcu”, s. 3, (şiir)

Uçarı, Ercüment, “Bir Dizi Vitrin”, s. 9, (şiir)

Yeni a, Yıl: 1, Sayı: 2, 1 Mart 1972

Arda, İlhan, “İsimsiz,” s. 7, (fotoğraf)

Berfe, Süreyya, “Son İlkyazlar İçin”, s. 9, (şiir)

Ç., A., “Orhan Kemal’le Nâzım Hikmet Alınmaya Değer Bulunmadı”, s. 11, (aktüel haber)

Çetinkaya, Hikmet, “İsimsiz”, s. 6, (fotoğraf)

Çokay, Nejat, “Bir Derleme Uzmanı”, s. 3, (röportaj)

Ertop, Konur, “Kitap Yılı Ve Çeviri Kitap”, s. 1-4, (inceleme)

Hızlan, Doğan,” Kitap Yılıının Getirdiği- Dağınık Düşünceler”, s. 1-9, (deneme- eleştiri)

İsimsiz, “Birleşmiş Milletler Unesco Dünya Kitap Yılı”, s. 1, (aktüel haber)

İsimsiz, “Genco Erkal’a Sorduk”,s. 10, (röportaj)

Kaynaradağ, Arslan,”Bir Kitabevi”, s. 1-10, (röportaj)

Kolektif (Aziz Nesin, A. Kadir, Sennur Sezer, Mehmet Seyda, Süreyya Berfe), “Beş Yazar- Soruşturma”, s. 2, (röportaj)

Kolektif (Cem Yayinevi/ Oğuz Akkan, Altın Kitaplar Yayinevi/ Fethi Ul, Gerçek Yayinevi,Fethi Naci, Bilgi Yayinevi, Ahmet Tevfik Küflü, De Yayinevi, Mehmet Fuat), “Soruşturma- Beş Yayinevi”, s. 3, (röportaj)

Öngören, Ferit, “İsimsiz”, s. 5, (karikatür)

Öngören, Ferit, “Selçuklu Işığ”, s. 10- 11, (inceleme)

Özer, Kemal, “Görev Sineması”, s. 10-10, (eleştiri)

Özer, Kemal, “Kuşatma”, s. 7, (şiir)

Özyalçiner, Adnan, “Bekir Yıldız İçin Küçük Bir Not”, s. 6, (eleştiri)

Özyalçiner, Adnan, “Suçsuz İlkelden Suçlu Uygara”, s. 1-8, (deneme)

Uğurlu, Nurer, “Türk Basın Hayatı- Dün/ Bugün/ Yarın”, s. 1-2, (inceleme)

Yavuz, Hilmi, “Feodal”, s. 6, (şiir)

Yıldız, Bekir, “Barutçu Maho”, s. 6-7, (hikâye)

Yeni a, Yıl:1, Sayı:3, 1 Haziran 1972

Bezirci, Asım, “Leylâ Erbil ‘Gecede’, s. 1-4, (eleştiri)

Cansever, Edip, “Uzak Yakınlık”, s. 2, (şiir)

Ç., A., “Nasıl İnanalım”, s. 4, (polemik)

Çetin, Yalçın, “İsimsiz”,s. 9,(karikatür)

- Durbaş, Refik, “Kuşlar Da Ölür”, s. 7, (şiir)
- Ertop, Konur, “Gözaltında Toplum ve İnsan”, s. 1-8, (eleştiri)
- Füruzan, “Füruzan Ne Dedi”, s. 10, (röportaj)
- Hızlan, Doğan, “Dönemeç’i Beklerken”, s.1-8, (eleştiri)
- Irgat, Cahit, “Hayatım”, s. 10-11, (mektup)
- İsimsiz, “Sait Faik Usta”, s. 11, (aktüel haber)
- İsimsiz, “Ulubatlım”, s.1 (Başyazı)
- Onger, Fahir, “Mehmet Seyda’nın ‘Edebiyat Dostları’”, s. 9-10, (eleştiri)
- Ö., K., “Edilgenlikten Tekelciliğe”, s. 8, (polemik)
- Öz, Erdal, “Kurt”, s. 6-7, (hikâye)
- Özer, Kemal, “Bir Sinema Savaşçısı”, s. 10-11, (eleştiri)
- Özer, Kemal, “Onurlu Türkü”, s. 3, (şiir)
- Özkırımlı, Atillâ, “Eleştirmen Deyince”, s. 9, (deneme)
- Özyalçiner, Adnan, “A’dan Z’ye A’dan Z’ye A’dan Z’ye A’dan”, s. 3, (eleştiri)
- Selçuk, Turhan, “Kitap Yılı”, s. 1, (karikatür)
- Uğurlu, Nurer, “Bir Osmanlı Aydınının Dramı”, s.1-4, (eleştiri-deneme)
- Yaşar, Tonguç, “İsimsiz”,s. 3, (karikatür)
- Yavuz, Hilmi, “Bir Kültür Krizinin Gerekliliği”, s. 1-2, (inceleme)
- Yeni a, Yıl:1, Sayı:4, 1 Temmuz 1972**
- Bezirci, Asım, “Şiirde Yenilik Ve İlericilik”, s. 11- 12, (inceleme)
- Cansever, Edip, “O Mavilik Derdi”, s. 3, (şiir)
- Dorsay, Atillâ, “Mozağin Parçaları- Siyasal Sinema Üzerine”, s. 9, (eleştiri)
- Durbaş, Refik, “Ev Kuru Kızlar”, s. 6, (şiir)
- Ertop, Konur, “Geliştirilen Bir Tip”, s. 7, (eleştiri)

Ertop, Konur, “Nâzım’da Ve Âkif’te İnsan Manzaraları”, s. 1-4, (eleştiri)

Füruzan, “Seyyid”, s. 6-8, (hikâye)

Günçe, Ergin, “Bir Yaz Ölümüne Hazırlık”, s. 5, (şiir)

Günyol, Vedat, “Boynu Bükük Öldüler”, s. 10, (eleştiri)

İsimsiz, “Tutanak- Orhan Kemal Roman Armağanı’nı Yılmaz Güney’in “Boynu Bükük Öldüler” Romanı Kazandı”, s. 10, (aktüel haber)

Kutlar, Onat, “Faşistlerin Öldürdüğü Ozan: Lorca”, s. 1-4, (deneme)

Lorca , “Kavga- Türkçesi- Sevil Kutlar”, s. 1, (şiir)

Ö., K., “Asıl İncelik”, s. 2, (polemik)

Öngören, Ferit, “İsimsiz”, s. 3, (karikatür)

Öngören, Ferit, “İsimsiz”, s. 5, (karikatür)

Öngören, Ferit, “İsimsiz”, s. 9, (karikatür)

Özer, Kemal, “Somutlama Gereği”, s. 1-3, (deneme)

Özyalçın, Adnan, “A’dan Z’ye A’dan- Sınav Günleri”, s. 3, (eleştiri)

Süreya, Cemal, “Onlar İçin Minibüs Şarkısı”, s. 2, (şiir)

Uğurlu, Nurer, “Bir Osmanlı Aydınının Eylemi”, s. 1-5, (inceleme)

Yavuz, Hilmi, “Gerçekçiliğin Felsefi Temelleri”, s. 1-11, (inceleme)

Yavuz, Hilmi, “Pirsultan”, s. 7, (şiir)

Yeni a, Yıl:1, Sayı:5, 1 Ağustos 1972

Uğurlu, Nurer, “İlk Halk Olmak Savaşı Ve Ulusal Kurtuluş Savaşımızın Temel Felsefesi”, s. 1-6, (inceleme)

Günçe, Ergin, “Geride Kalmış Bir Çocuk İçin Gazel”, s. 2, (şiir)

Ertop, Konur, “Türk Dil Kurumu XII. Kurultayı Dolayısıyla- Edebiyat, Dil, Devrim”, s. 2, (deneme)

Özyalçın, Adnan, “Kurultay İzlenimleri”, s. 2, (aktüel haber)

Özyalçiner, Adnan, “A’dan Z’ye A’dan Z’ye A’dan Z’ye A’dan- Ulusal Kurtuluş Savaşımız Ve Amerikan Basını”, s. 3, (aktüel yorum)

Yavuz, Hilmi, “Şimdi Nedense”, s. 3. (şiir)

Durbaş, Refik, “Ağıt”, s. 6, (şiir)

Ç., A., “Yanılan Kim?”, s. 6, (polemik)

Özer, Kemal, “Bir Yanda Umut Bir Yanda Düşman”, s. 7, (şiir)

Petofi, “Halk (Türkçesi: A. Kadir, Ş. Hulûsi)”, s. 9, (şiir)

Alberti, “Kaybolmuş Bir Harita İçin Ağıt (Türkçesi: A. Kadir, Ş. Hulûsi), S. 9, (şiir)

İsimsiz, “Röportaj- Ercüment Behzat Lâv Bir Millet Uyanıyor’u Anlatıyor”, s. 9, (röportaj)

Elgin, Can, “İsimsiz”, s. 2, (fotoğraf)

Elgin, Can, “İsimsiz”, s. 3, (fotoğraf)

Öngören, Ferit, “İsimsiz”, s. 6, (karikatür)

Öngören, Ferit, “İsimsiz”, s. 7, (karikatür)

Öngören, Ferit, “İsimsiz”, s. 9, (karikatür)

Ertop, Konur, “Destanlarda Kurtuluş Savaşımız”, s. 1-8, (deneme)

Özer, Kemal, “Neden Tunca Benziyor Mermer?”, s. 1-9, (deneme)

Öngören, Ferit, “Yedi Şairi Türkçede İnceleme Taslağı”, s. 1-10, (inceleme)

Yavuz, Hilmi, “Batılâşma Sorunu”, s. 1-12, (inceleme)

Yeni a, Yıl:1, Sayı:6, 1 Eylül 1972

Akyol, Ercan, “İsimsiz”, s. 8, (karikatür)

Bezirci, Asım, “Tomris Uyar İle ‘İpek Ve Bakır’, s. 1-12, (eleştiri)

Cansever, Edip, “Ölü Kalmış Biri/ Yaşıyor Her İkisi De”, s. 2, (şiir)

Dorsay, Atillâ, “Siyasal Sinemada Türler Ve Örnekler”, s. 9, (eleştiri)

Ertop, Konur, “İşçi Tiyatrosu”, s. 1-2, (deneme)

Günçe, Ergin, “Gövdeleri Yurt Dışında İşçiler Ve Köylüler, s. 1-2, (deneme)

Hikmet, Ali, “İşçi Göçü”, s. 11, (eleştiri)

İsimsiz, “Bekir Yıldız Anlattı: Mark, Bire Dört Buçuk Yazarsa...”, s. 10, (röportaj)

İsimsiz, “Son Aylada Kaybettğimiz İki Edebiyat Emekçisini Saygıyla Anıyoruz”, s. 11, (aktüel haber)

Öz, Erdal, “Güvercin”, s. 6-7, (hikâye)

Özer, Kemal, “Göç”, s. 3, (şiir)

Özyalçın, Adnan, “Bir İşçinin Fotoğrafı”, s. 3, (deneme)

Sezer, Sennur, “Herhangi Bir Gurbetçiye”, s. 5, (şiir)

Süreya, Cemal, “Susuzluktan Ölen”, s. 1-4, (eleştiri)

Yavuz, Hilmi, “Üretim ve Tüketim Açısından Kültür İkiliği”, s. 1-8, (inceleme)

Yeni a, Yıl:1, Sayı:7, 1 Ekim 1972

Akın, Gülten, “Ayı İle Çingenenin Türküsü”, s. 6, (şiir)

Andaç, Örgün, “Nasrettin Hoca”, s. 11, (eleştiri)

Başcılar, Seyfettin, “Dokur Kumaşın Kendini”, s. 6, (şiir)

Cansever, Edip, “Bizim De Bir Bildiğimiz Var”, s. 3, (şiir)

Dorsay, Atillâ, “Siyahal Sinema Ve Şenlikler”, s. 10, (eleştiri)

Günçe, Ergin, “Mizahın Oynadığı Oyun”, s. 1-2, (eleştiri)

Günçe, Ergin, “Vur Kalbini Tabancanla”, s. 5, (şiir)

İsimsiz, “Metin Eloğlu’nun Dedikleri”, s. 10, (röportaj)

İsimsiz, “Soruşturma”, s. 7, (röportaj)

İsimsiz, “Tehlikeli Öneriler”, s. 1-5, (aktüel haber)

Okay, Aziz, “Aydınlar”, s. 6, (deneme-eleştiri)

Öngören, Ferit, “Hain Rıfkı”, s. 12, (biyografi)

Öngören, Ferit, “Mizah ve Sosyal Yapı Konusunda”, s. 8-9, (derleme)

Özer, Kemal, “Bir Gün Daha Büyük Sulara/ Bu Durgun Daracık Irmaktan”, s. 2, (şiir)

Özyalçiner, Adnan, “Engelli Koşu”, s. 3, (eleştiri)

Özyalçiner, Adnan, “Kutlanmıyan Bir Olimpiyat”, s. 1-4, (deneme)

Toper, Ahmet, “Soysuzlaştırılan Mizah”, s. 1-4, (deneme)

Yavuz, Hilmi, “ Nasredin Hoca’nın Ahlâkı, s. 1-5, (inceleme)

Yeni a, Yıl:1, Sayı:8, 1 Kasım 1972

Akyol, Ercan, “İsimsiz”, s. 12, (karikatür)

Apaydın, Talip, “Toprak Sancısı”, s. 6, (şiir)

Başaran, “Mısır Soyanın Türküsü”, s. 7, (şiir)

Çelik, A., “İrgat Siman’ın Öyküsü Bütün İrgatların Öyküsüdür”, s. 11, (eleştiri)

İsimsiz, “Adnan Özyalçiner Ve Düzenin Eleştirisi”, s. 5, (eleştiri)

İsimsiz, “IV. Altın Koza ve Yılmaz Güney Olayı”, s. 11, (aktüel haber)

İsimsiz, “Köy Enstitülü Yazarlar”, s. 7, (aktüel yorum)

İsimsiz, “Köylüyü Aydınlatmanın Bir Yolu Daha”, s. 6, (aktüel yorum)

İsimsiz, “Ödüller- 1971 Yılı Ödülleri/ Türk Dil Kurumu Bir Halk Kuruluşudur”, s. 5, (aktüel haber)

İsimsiz, “Ruhi Su’ya Sorduk”, s. 10, (röportaj)

İsimsiz, “Toprak Açısından Köy Enstitüleri”, s. 6-7, (röportaj)

Kutlar, Onar, “Sinemada Toprak Sorunu”, s. 1-2, (eleştiri)

Öngören, Ferit, “Topraklar Devletindi”, s. 12, (deneme)

Özer, Kemal, “Göçebelikten Yerleşikliğe”, s. 1-4, (deneme)

Özer, Kemal, “Toprağa Bastıkça Söylenen”, s. 3. (şiir)

Özkırımlı, Atillâ, “Osmanlı’nın Düzeninde Toprak ve Edebiyat”, s. 8-9, (deneme)

Özyalçiner, Adnan, “A’dan Z’ye A’dan Z’ye A’dan Z’ye A’dan- Temel Dönüşümler Anayasa Buyruğudur”, s. 3, (deneme)

Turan, Mehmet, “Bir Kitap Bir Kitap Bir Kitap- Sonsuz Topraklar”, s. 10-11, (eleştiri)

Uğurlu, Nurer, “Ulusal Kurtuluş Savaşımız Bir Toprak Savaşıdır”, s. 1-2, (deneme)

Uyaroglu, İsmail, “Toprak, Çilekeş Toprak”, s. 4, (şiir)

Yavuz, Hilmi, “Yunus Emre’nin Sınıfsal Durumu ve Kültürü”, s. 1-4, (deneme)

Yeni a, Yıl:1, Sayı:9, 1 Aralık 1972

Akarsu, S., Güney, “Gerçek Baskı Gücü: Seyirci”, s. 9, (eleştiri)

Baydar, Mustafa, “Kapatılan Gazeteler Öldürülen Gazeteciler”,s. 5-6, (aktüel yorum)

Bezirci, Asım, “Suçlandırılmış Yazarlar ve Eserler”, s. 1-12, (inceleme)

Durbaş, Refik, “Pencere”, s. 3. (şiir)

Günçe, Ergin, “Alfabe İçin/ Bir Ağıt”, s. 2, (şiir)

Günçe, Ergin, “Pi Sayısı Ve Özgürlük”, s. 1-10, (inceleme)

İsimsiz, “Dağdaki Korkular Da Şehirlere Taşınıyor”, s. 7, (bildiri)

İsimsiz, “İsimsiz”,s. 6, (bildiri)?

İsimsiz, “Türkiye Gazeteciler Sendikası Genel Başkanı Sadullah Usumi’nin Dergimize Verdiği Özel Demeç: Türkiye’de Gerçek Anlamda Özgürlük Yoktur”, s. 1-10, (röportaj)

Kutlar, Onar, “Sinemada Görünen ve Görünmeyen Sansür”, s.1-8, (eleştiri)

Öngören, Ferit, “İsimsiz”, s. 6, (karikatür)

Öngören, Ferit, “Özgürlük”, s. 4, (karikatür)

Özer, Kemal, “Beğeniyi Aşmak”, s. 1-11, (deneme)

Özer, Kemal, “Yıl Dokuzyüz Yetmişbir”, s. 4, (şiir)

Özyalçiner, Adnan, “Oluşumu Engelleyen Kamuoyu”, s. 3, (eleştiri)

Sezer, Sennur, “Kuşbakışı”, s. 5, (şiir)

Turan, Mehmet, “Gazetecinin Ölümü”, s. 9, (eleştiri)

Uğurlu, Nurer, “Türk Basın Hayatı”, s. 1-2, (deneme)

Yeni a, Yıl: 2, Sayı: 10, 1 Ocak 1973

Akarsu, S., Günay, “Seyircisiz Tiyatrodan Seyircili Tiyatroya”, s. 10, (deneme)

Başcılar, Seyfettin, “Ve Dedi”, s. 4, (şiir)

Başgöz, İlhan, “Halk Edebiyatında Toprak”, s. 1-12, (inceleme)

Dorsay, Atillâ, “Sinema Eleştirisinde Sahtekârlık”, s. 5, (eleştiri)

Ertop, Konur, “Yıkım Günlerinin Bir Tanığı”, s. 1-4, (deneme)

Günçe, Ergin, “Yemen Türküsü Cinsinden Sıkıntı”, s. 3, (şiir)

İsimsiz, “Yeni Cilde Başlarken”, s. 1, (başyazı)

Kutlar, Onat, “Çağının Tanığı Yunus Emre”, s. 1-8, (deneme)

Kutlar, Onat, “Çağının Tanığı Yunus Emre”, s. 8-8, (inceleme)

Özer, Kemal, “1972’de Şiir”, s.1-4, (deneme)

Özer, Kemal, “Üç Şiir”, s. 2, (şiir)

Özyalçiner, Adnan, “Buluşma”, s. 6-7, (hikâye)

Özyalçiner, Adnan, “Pastırma Yazı”, s. 3, (eleştiri)

Sezer, Sennur, “23 Nisan 1972”, s. 5, (şiir)

Turan, Mehmet, “Dergilerin İşlevi”, s. 5, (deneme)

Yavuz, Hilmi, “Burjuva Romanının Bugünkü Durumu”, s. 1-2, (deneme)

Yeni a, Yıl: 2, Sayı: 11, 1 Şubat 1973

Ağaoğlu, Tektaş, “Paralı Öğrenciler”, s. 1-9, (eleştiri)

Aksın, Can, “Yüreğim Geniş”, s. 4, (şiir)

Alberti, Rafael, “Dörtal”, s. 5, (şiir)

Bayındır, Sabit, “İdamlıklar”, s. 12, (eleştiri)

Durbaş, Refik, “Gün Tuzağı”, s. 2, (şiir)

- Gülercan, Aysel, “Kraliçe Geliyor”, s. 6, (hikâye)
- Günçe, Ergin, “Nasıl Yapmalı mı?, Ne Yapmalı Mı?”, s. 1-5, (eleştiri)
- Gürses, Harika, “ Tiyatromuz Üzerine Bir Söyleşi”, s. 8, (röportaj)
- İsimsiz, “Fildişi Kule”, s. 12, (eleştiri)
- İsimsiz, “Görölmüyor mu? Görölmek İstenmiyor mu?”, s. 8, (eleştiri)
- İsimsiz, “Ölçüsü Nedir?”, S. 12, (eleştiri)
- İsimsiz, “Sabahattin Eyüboğlu”, s. 4, (aktüel haber)
- İsimsiz, “Yayınevlerinin İşlevi”, s. 12, (eleştiri)
- İsimsiz, “Yılın Sanatçısı, s. 5, (aktüel haber)
- Kıyafet, Hasan, “Kıtlık Taşı”, s. 7, (hikâye)
- Makal, Oğuz, “Ozan, İşlev ve Suskunluk”, s. 12, (deneme)
- Öngören, Ferit, “Cumhuriyetin Ellinci Yılında Gerçekten Özgür ve Demokratik Bir Türkiye Görmek İstiyoruz”, s. 1-12, (eleştiri)
- Özer, Kemal, “Bir Yaklaşım Denemesi”, s. 1-11, (eleştiri)
- Özer, Kemal, “Şiir-Günlük”, s. 3, (şiir)
- Özyalçiner, Adnan, “Türk Yazarlarının Suçu”, s. 3, (eleştiri)
- Sezer, Sennur, “Kışlar Yeşili Tüketemez”, s. 5, (şiir)
- Uğurlu, Nurer, “Noktalar Ve Çizgiler”, s. 1-11, (deneme)
- Usumi, Sadullah, “T.G.S. Başkanının Demeci”, s. 2, (bildiri)
- Uyaroğlu, İsmail, “Özgürlük: Sevimli Öcü”, s.10, (eleştiri)
- Yavuz, Hilmi, “Bir Üstyapı Tipolojisi”, s. 1-4, (inceleme)
- Yeni a, Yıl: 2, Sayı: 12, 1 Mart 1973**
- Bezirci, Asım, “Sabahattin Ali’nin Bilinmeyen İki Şiiri”, s. 7, (inceleme)
- Bezirci, Asım, “Sabahattin Ali’nin Hikâyelerinde Yapı”, s. 1-8, (inceleme)

Durbaş, Refik, “Şiirler”, s. 5, (şiir)

Günçe, Ergin, “ Kış Dörtlükleri”, s. 2, (şiir)

Kolektif (Öz, Erdal, Durbaş, Refik, Özyalçiner, Adnan, Yavuz Hilmi, Özer Kemal, Kutlar, Onat), “Kültür ve Sanat Ortamında Ne Var Ne Yok”, s. 12, (aktüel haber)

Kutlar, Onur, “Hümanizma Üstüne Sorular”, s. 1-4, (röportaj)

Özer, Kemal, “Edebiyatımızda Uzlaşma Evreleri”, s. 1-11, (deneme)

Özer, Kemal, “Şiir-Günlük”, s. 3, (şiir)

Özyalçiner, Adnan, “ Aydınlik Geleceğin Kavgacısı: Brecht, s. 1-10, (deneme)

Özyalçiner, Adnan, “Eylemsiz Okurdan Eylemli Okura”, s. 3, (eleştiri)

Uğurlu, Nurer, “Bir Nokta: Tanzimat”, s. 1-9, (deneme-inceleme)

Uğurlu, Nurer, “Boşa Gitmiş”, s. 5, (eleştiri)

Yavuz, Hilmi, “Köy Edebiyatının İşlevi”, s. 1-2, (inceleme)

Yeni a, Yıl: 2, Sayı: 13, 1 Nisan 1973

Bezirci, Asım, “Okudukça”, s. 1-5, (eleştiri)

Durbaş. Refik, “Şiirler”, s. 3, (şiir)

Ertop, Konur, “Bir İnsan, Bir Hikâye, Bir Yazar”, s. 1-4, (deneme)

Günçe, Ergin, “Kuş Sesleri Ovalara Yayılır/ Hafız Burhan’ın Plağından”, s. 4, (şiir)

İsimsiz, “Disk”, s. 1, (bildiri)

Kutlar, Onat, “Ulusal Sinema Eleştirisi”, s. 1-10, (eleştiri)

Öngören, Ferit, “Disk’in Anlamı”, s. 10, (aktüel yorum)

Öz, Erdal, “Sığırcık”, s. 6-8, (hikâye)

Kolektif (Erdal Öz, Refik Durbaş, Adnan Özyalçiner, Hilmi Yavuz, Kemal Özer, Onat Kutlar, “Kültür ve Sanat Ortamında Ne Var Ne Yok”, s. 12, (aktüel haber)

Özer, Kemal, “Şiirde Evrim Mi?”, s. 1-9, (deneme)

Özyalçiner, Adnan, “Huzur’un Huzursuzluğu”, s. 3, (eleştiri)

Tamer, Ülkü, “Dağ”, s. 2, (şiir)

Turan, Mehmet, “Sorular Gtiren Şiir”, s. 1-2, (deneme)

Uğurlu, Nurer, “Orhan Kemal’i ve İkbâl Kahvesini Anlatıyor”, s. 10, (deneme)

Uyaroğlu, İsmail, “Millî Sinema Mı, Yoksa...”, s. 10, (polemik)

Uyaroğlu, İsmail, “Şiirler”, s. 3, (şiir)

Yavuz, Hilmi, “Atilla İlhan’a Zorunlu Bir Yanıt”, s. 10, (polemik)

Yavuz, Hilmi, “Folklor”, s. 4, (şiir)

Yeni a, Yıl: 2, Sayı: 14, 1 Mayıs 1973

Bezirci, Asım, “Âşık Veysel’in Şiirinde Çelişme Ve Uzlaşma”, s. 10, (inceleme)

Bezirci, Asım, “Okudukça”, s.1-8, (polemik)

Gülercan, Ayşe, “Annelerin Armağanı”, s. 6-7, (hikâye)

Günçe, Ergin, “Hümanizma Gündüş Bir Sorundur”, s. 1-4, (deneme)

Günçe, Ergin, “Olmak Ya Da Olmamak”, s. 2, (şiir)

İsimsiz, “Mayıs Günlerinin Getirdikleri”, s. 1-2, (başyazı)

İsimsiz, “Picasso”, s. 1, (aktüel haber)

Kolektif (Refik Durbaş, Erdal Öz, Adnan Özyalçın), “Kültür ve Sanat Ortamında Ne Var Ne Yok”, s. 12, (aktüel haber)

Kolektif (Mustafa Çakıcı, Mustafa Akay, Cihat Özaydın, Sayıl Cengiz), “Eylemsiz Okurdan Eylemli Okura”, s. 9, (eleştiri)

Nesin, Aziz, “Aziz Nesin’in Dünya Gençlerine Mektubu”, s. 1-4, (mektup)

Öngören, Ferit, “ Âşık Veysel’in Ölümünde”, s. 5, (deneme)

Özer, Kemal, “Şiir- Günlük”, s. 2, (şiir)

Özyalçın, Adnan, “40 Yıl Hapis, 75 Yıl Sürgün”, s. 2, (aktüel yorum)

Tamer, Ülkü, “Kurtuluş Savaşı’ndan Şarkı Sözleri”, s. 5, (şiir)

Uğurlu, Nurer, “Âşık Veysel ve CHP”, s. 2, (deneme)

Yavuz, Hilmi, “Tanpınar’ın Solculuğu Efsanesi”, s. 1-10, (polemik)

Yeni a, Yıl: 2, Sayı: 15, 1 Haziran 1973

Aksın, Can, “İsimsiz”, s. 7, (fotoğraf)

Bezirci, Asım, “”Memleketimden İnsan Manzaraları””, s. 1-7, (eleştiri)

Bezirci, Asım, “Okudukça- Ölçüsüz Övgü, Temelsiz Yergi”, s. 11, (polemik)

Cansever, Edip, “Sonrası Kalır”, s. 2, (şiir)

Ceylân, Emel, “İsimsiz”, s. 10, (fotoğraf)

Çelik, İsa, “İsimsiz”, s. 1, (fotoğraf)

Çelik, İsa, “İsimsiz”, s. 4, (fotoğraf)

Çelik, İsa, “İsimsiz”, s. 8, (fotoğraf)

Durbaş, Refik, “Gül Rüzgârından Damıtılır Şiirim”, s. 1-2, (konuşma)

Durbaş, Refik, “Şiirler”, s. 5, (şiir)

Erbil, Leyla, “Hümanizmi Yeniden Ele Alırken”, s. 8, (deneme)

Hikmet, Nâzım, “Nâzım Hikmet’ten İki Yazı- Edebiyatta Karanlık Ve Aydınlık (Akşam, 11.4.1936)/ Realizm (Akşam, 1.9.1936), s. 7, (deneme)

İsimsiz, “ Bakanlık Yoluyla Öğretmen Kırımını- Bakan, Doğru Mu Söylüyor?/ Bakanlık Emrine Alınanlar/ Sürülenler/ Emekliye Sevk edilen Öğretmenler/ Protesto İçin İstifa Edenler”, s. 4-5, (aktüel haber)

İsimsiz, “Ağalar Ve Adamları Eliyle Öğretmen Kırımını”, s. 6, (aktüel haber)

İsimsiz, “Bir Örnek/ Kürsüde Atatürk’ü Anlatan Öğretmene Saldırı”, s. 10, (aktüel haber)

İsimsiz, “Öğretmen Kırımını Nedir?”, s. 2, (aktüel haber)

İsimsiz, “Öğretmen Kırımını”, s. 1, (aktüel haber)

İsimsiz, “Öğretmen Kırımının Kapsamı/ Her Öğretmen Kırımını Hilâfetçileri Güçlendiriyor”, s. 8, (aktüel haber)

İsimsiz, “Öğretmenleri Birbirine Salarak Öğretmen Kıyımı/ Bu Öğretmen Kıyımı Neden?”, s. 7, (aktüel haber)

İsimsiz, “Röportaj- Demirtaş Ceyhun Anlattı”, s. 10, (röportaj)

İsimsiz, “TGS Genel Başkanı Usumi’nin Demeci, s. 2, (konuşma)

Kamnitzer, Heinz, “Brecht Ve Edebiyatın Değişen Yüzü (16 Eylül 1971’de Dublin’de Fen Uluslararası Yazarlar Derneği Kongresine Sunduğu Bildiriden Alınmıştır), s. 9, (konuşma)

Kavafis, Konstantin, “Barbarları Beklerken (Türkçesi: Ergin Günçe), s. 10, (şiir)

Kemal, Orhan, “Orhan Kemal’in Mektubu”, s. 6, (mektup)

Kolektif (Nurer Uğurlu, Erdal Öz, Asım Bezirci, Adnan Özyalçiner, Kemal Özer), “Kültür Sanat Ortamında Ne Var Ne Yok”, s. 12, (aktüel haber)

Özer, Kemal, “Okurla İlişki Ve Güncellik”, s. 1-4, (inceleme)

Özer, Kemal, “Şiir- Günlük”, s. 3, (şiir)

Özyalçiner, Adnan, “A’dan Z’ye A’dan Z’ye A’dan- Türk Sanatçıları Derneksiz Kaldı”, s. 3, (aktüel deneme)

Tonak, Ertuğrul, “İsimsiz”, s. 11, (fotoğraf)

Tonak, Ertuğrul, “İsimsiz”, s. 2, (fotoğraf)

Türker, Doğan, “İsimsiz”, s. 6, (fotoğraf)

Uğurlu, Nurer, “Orhan Kemal Ve Aydınlik Gerçekçilik”, s. 1-6, (eleştiri)

Yavuz, Hilmi, “Tanpınar’ın Estetiği”, s. 1-5, (polemik)

Yeni a, Yıl: 2, Sayı: 16, 1 Temmuz 1973

Kolektif (Gülbüz Gökner, Erçin Gültepe, Mehmet Kurt, Turgut Güngör, A. Şahin), “Eylemsiz Okurdan Eylemli Okura”, s. 10, (eleştiri)

Altan, Çetin, “Çetin Altan’ın Mektubu”, s. 8, (mektup)

Arpad, Burhan, “Türk Hikâyeciliğinde Toplumdan Yana Gerçekçilik”, s. 9-12, (inceleme)

Bezirci, Ahmet, “Ataç Ve Edebiyat’ta Otorite”, s. 1-11, (polemik)

Can, Hasan, “Sardunyaya Ağıt”, s. 7, (şiir)

Günçe, Ergin, “Bayrama Gitmeyen Çocuklar”, s. 3, (şiir)

Günçe, Ergin, “Ortalama Adam’ı Tanıyalım”, s. 1-4, (eleştiri)

İsimsiz, “Fikir, Suçlu Olur Mu?”, s. 1, (başyazı)

İsimsiz, “Öğretmen Kırımını Sürüyor”, s. 11, (aktüel haber)

İsimsiz, “Tutanak”, s. 8, (tutanak)

Kemal, Yaşar, “Orhan Kemal Üstüne” s. 8, (eleştiri)

Öngören, Ferit, “Türk-İş Kongresinde Disk Kazandı”, s. 1-5, (eleştiri)

Öz, Erdal, “Kanayan”, s.6-7, (hikâye)

Kolektif (Kemal Özer, S. Günay Akarsu, Nurer Uğurlu, Asım Bezirci, “Kültür ve Sanat Ortamında Ne Var Ne Yok”, s. 12, (aktüel haber)

Özer, Kemal, “Güncele Olumlu Bakış Ve Nâzım Hikmet”, s. 1-5, (eleştiri)

Özer, Kemal, “Şiir-Günlük”, s. 2, (şiir)

Özyalçiner, Adnan, “Cumhuriyet Çocukları Hapiste”, s. 3, (eleştiri)

Uğurlu, Nurer, “En Uzun Baskı Dönemi”, s. 1-2, (deneme)

Yavuz, Hilmi, “Sırası Gelince”, s. 4, (şiir)

Yeni a, Yıl: 2, Sayı: 17, 1 Ağustos 1973

Kolektif (Hasan Gürkan, Ali Şahin, Ömer Tuncer), “Eylemsiz Okurdan Eylemli Okura”, s. 15, (eleştiri)

Ağaoğlu, Tektaş, “Karanlıkta Oturma Özgürlüğü”, s. 10, (eleştiri)

Bezirci, Asım, “Tevfik Fikret’te İnsancılık Ve Toplumculuk”, s. 1-6, (inceleme)

Durbaş, Refik, “Şiirler”, s. 4, (şiir)

Günçe, Ergin, “Arındıkça”, s. 2, (şiir)

Günçe, Ergin, “Yeni Hümanizma Konuları”, s. 1-7, (eleştiri)

İsimsiz, “Demokrasinin Bir Aşaması”, s. 1-2, (aktüel haber)

İsimsiz, “Geriye Getirilen Demokrasi”, s. 1-2, (aktüel haber)

İsimsiz, “TGS Fikir Özgürlüğünü Savunuyor”, s. 1-7, (aktüel haber)

İsimsiz, “Yeni Bir Dönem”, s. 1-2, (aktüel haber)

Kuzbel, Fikret, “Çağrışimler-V”, s. 6, (şiir)

Öneş, Mustafa, “Hümanizma Üstüne Konuşmalar”, s. 14, (eleştiri)

Kolektif (Asım Bezirci, Refik Durbaş, Hilmi Yavuz, Engin Günçe, Ferit Öngören, Nurer Uğurlu), “Kültür ve Sanat Ortamında Ne Var Ne Yok”, s. 12, (aktüel yorum)

Özer, Kemal, “Sen Herkesi”, s. 13, (polemik)

Özer, Kemal, “Yurttaş Ve Sanatçı”, s. 1-14, (deneme)

Özer, Kemal, “Şiir-Günlük”, s. 5, (şiir)

Özyalçiner, Adnan, “Baskın”, s. 8-9, (hikâye)

Özyalçiner, Adnan, “Düdük Üretimine Devam”, s. 2, (aktüel yorum)

Pazarkaya, Yüksel, “Nâzım Hikmet Ve Demokles’in Kılıcı”, s. 12, (eleştiri)

Tuncer, Ömer, “Türk Dili Dergisi Yöneticilerine”, s. 15, (polemik)

Uğurlu, Nurer, “Avrupa Konseyi Ve Türkiye”, s. 1-5, (eleştiri)

Uyaroğlu, İsmail, “Erken Ölümden Geriye Kalan”, s. 11-13, (inceleme)

Yavuz, Hilmi, “Düş Yola Ey Yabancı”, s. 2, (şiir)

Yeni a, Yıl: 2, Sayı: 18, 1 Eylül 1973

Kolektif (Semih Gümüšoğlu, Hüseyin Deniz, Turgut Güngör), “Eylemsiz Okurdan Eylemli Okura”, s. 9, (eleştiri)

Altıok, Fusün, “Bilinçlendirme Romanı”, s. 15, (eleştiri)

Bezirci, Asım, “Necatigil ve Şiirde İdeloji”, s. 14, (polemik)

Bezirci, Asım, “Yıkım Günleri” ve Adnan Özyalçiner”, s. 1-6, (eleştiri)

Durbas, Refik, “Çeşmicihan”, s. 2, (şiir)

- Günçe, Ergin, “Bir Temmuz Gelini/ Toprağa Verildi Bugün”, s. 5, (şiiir)
- Hikmet, Nâzım, “Tevfik Fikret”, s. 11, (eleştiri)
- İsimsiz, “Hükümetler Kâğıttan Korkuyor”, s. 1-16, (aktüel haber)
- İsimsiz, “İşverenlerin İşçi Hareketleri”, s. 1-2, (aktüel haber)
- İsimsiz, “Sosyal Devlet Lokavt Yapabilir Mi?”, s. 1-5, (aktüel haber)
- İsimsiz, “TGS Görevini Başarıyla Yapıyor”, s. 1-5, (aktüel haber)
- Kurdakul, Şükran, “Demokrat Mustafa”, s. 9, (hikâye)
- Öz, Erdal, “Organın Ucunda”, s. 7, (roman)
- Özakın, Aysel, “Ayçiçeği”, s. 8, (hikâye)
- Özer, Kemal, “Şiir- Günlük”, s. 4, (şiiir)
- Özyalçiner, Adnan, “Aşırı Yargı- Yanlış Yorum”, s. 3, (eleştiri)
- Özyalçiner, Adnan, “Ayakta Kalabilmek”, s. 1-12, (inceleme)
- Parra, Nicanor, “Ermış”, s. 10, (şiiir)
- Pazarkaya, Yüksel, “”Demokles’in Kılıcı” ve Nâzım Hikmet”, s. 13-14, (eleştiri)
- Uğurlu, Nurer, “Aynanın İçindekiler, Sanhenin Dışındakiler, s. 1-10, (eleştiri)
- Uyaroglu, İsmail, “Kimya”, s. 6, (şiiir)
- Yavuz, Hilmi, “Kaypak Yanıtlar”, s. 1-4, (polemik)
- Yavuz, Hilmi, “Yok Hükmündedir”, s. 3, (şiiir)
- Yeni a, Yıl: 2, Sayı: 19, 1 Ekim 1973**
- Kolektif (Turgut Akın, Rıza Zelyut, İsmail Kahraman, Mustafa Uçar), “Eylemsiz Okurdan Eylemli Okura”, s. 13, (eleştiri)
- Bezirci, Asım, “Beyaz Türkü Ve Bekir Yıldız”, s. 1-10, (eleştiri)
- Bezirci, Asım, “İnançsızlık Mı Tutarsızlık Mı?”, s. 14, (polemik)
- Burbaş. Refik, “Kardeşi Acının”, s. 5, (şiiir)

Ceylân, Emel, “İsimsiz”, s. 4, (fotoğraf)

Ceylân, Emel, “İsimsiz”, s. 5, (fotoğraf)

Güler, Mehmet, “Fakirlik İlmühaberi”, s. 8, (hikâye)

Günçe, Ergin, “Montaigne Denemeleri Çevirisi Üstüne”, s. 1-7, (eleştiri)

İsimsiz, “Yabancı Şirketler Seçimleri Etkiliyor Mu?”, s. 1-2, (aktüel haber)

Öner, Çetin, “Keklik”, s. 9, (hikâye)

Kolektif (Ülkü Tamer, Adnan Özyalçiner, Engin Günçe, Hilmi Yavuz) “Kültür ve Sanat Ortamında Ne Var Ne Yok”, s. 12, (eleştiri)

Özer, Kemal, “Şiir- Günlük”, s. 2, (şiir)

Özer, Kemal, “Tedirginlik Anatomisi”, s. 1-6, (aktüel yorum)

Özyalçiner, Adnan, “Unutturulmak İstenen”, s. 2, (eleştiri)

Stinus, Erik, “İnsancıl Yamyamlık”, s. 9, (şiir)

Tamer, Ülkü, “Allende İçin”, s. 3, (şiir)

Uğurlu, Nurer, “Aynanın İçindekiler Sahnenin Dışındakiler”, s. 1-12, (inceleme)

Uyaroglu, İsmail, “Çağımızın Özgürlük Sorunu”, s. 15, (eleştiri)

Yavuz, Hilmi, “Bedreddin”, s. 4, (şiir)

Yavuz, Hilmi, “Türk Romanında Bürorasi İle Hesaplaşma”, s. 1-11, (inceleme)

Yeni a, Yıl: 2, Sayı: 20, 1 Kasım 1973

Altıok, Metin, “Sanatta Güdümlülük Ve Gerçekçilik”, s. 10-11, (inceleme)

Aragon, “İşkence Altında Türkü Söyleyenin Baladı”, s. 9, (şiir)

Bezirci, Asım, “Halk Hikâyeleri Ve Afet Ilgaz”, s. 1-13, (eleştiri)

Dağlarca, Fazıl Hüsnü, “Şilili Bir Subaydan Telgraf”, s. 2, (şiir)

Durbaş, Refik, “Bir Kitap İçin”, s. 4, (şiir)

Günçe, Ergin, “Eski Şiir”, s. 5, (şiir)

Günçe, Ergin, “Hesap İşleri”, s. 1-12, (eleştiri)

İsimsiz, “14 Ekim Seçimleri- Halkın Önünde Tartışılan Sorunlar”, s. 1-2, (aktüel haber)

İsimsiz, “14 Ekim Sonuçları- Seçim Sonuçlarının Değerlendirilmesi”, s. 1-5, (aktüel haber)

İsimsiz, “Balıkçı Öldü”, s. 8, (aktüel haber)

İsimsiz, “Cumhuriyetin 50. Yılına Umutla Kutlamak”, s. 1-16, (aktüel haber)

İsimsiz, “Türk Dil Kurumu Ödülleri Ve Bir İstek”, s. 15, (aktüel haber)

İsvan, Nurhan, “Tırtıl”, s. 9, (hikâye)

Kuzbel, Fikret, “Çağrışimler-VI”, s. 12, (şiir)

Özer, Kemal, “Önümüzdeki Günlerde Sanatçıya Düşen”, s. 6, (aktüel deneme)

Özyalçiner, Adnan, “Düşünelim Bakalım”, s. 3, (eleştiri)

Poturoğlu, Aykut, “Halikarnas Balıkçısı İle Son Konuşma”, s. 8, (röportaj)

Sözen, Gürol, “Gürol Sözen’in Resim Sanatı Ve 1919-23/ Destan Sergisi Üzerine Dedikleri”, s. 14, (röportaj)

Uğurlu, Nurer, “Sosyalist Partiler”, s. 1-16, (eleştiri)

Yavuz, Hilmi, “Aydınlar Ve Emekçiler”, s. 1-14, (inceleme)

Yavuz, Hilmi, “Torlak Kemal”, s. 3, (şiir)

Yıldız, Bekir, “Bekir Yıldız’ın Asya Afrika Yazarlar Birliği Kongresinde Yaptığı Konuşma”, s. 7, (konuşma)

Yeni a, Yıl: 2, Sayı: 21, 1 Aralık 1973

Aksın, Can, “Hoş Geldin Ölüm”, s. 9, (şiir)

Bayrak, Mehmet, “Bir Kitap Bir Kitap Bir Kitap- “Çağdaş Türk Edebiyatı”ndaki Eksikler ve Yanlışlar””, s. 15, (inceleme)

Bezirci, Asım, “Okudukça- Özgürlük Ve Sessizlik”, s. 12, (polemik)

Bezirci, Asım, “”Bağrıyanık Ömer İle Güzel Zeynep””, s. 1-11, (eleştiri)

Çelenk, Avukat Halit, “Neden Genel Af”, s. 8, (aktüel deneme)

Durbaş, Refik, “Hücremde Ayışığı”, s. 2, (şiir)

Güler, Mehmet, “Örümcek”, s. 9, (hikâye)

Günçe, Ergin, “Bir Kültür Komisyoncusuna”, s. 1-13, (polemik)

Günçe, Ergin, “Bu Tanrı/ Dedemden Kaldı!”, s. 3, (şiir)

İnce, Özdemir, “Salı Günü Ülker Gelecek”, s. 6, (şiir)

İsimsiz, “Ortadoğu Savaşı”, s. 1-5, (aktüel haber)

İyem, Nuri, “Nevin Çokay’ın Resimleri”, s. 13, (eleştiri)

Kolektif (Adnan Özyalçiner, Asım Bezirci, Kemal Özer), s. 16, (aktüel haber)

Kolektif (Sayıl Cengiz, Veysel Çolak, Sabit Bayındır), “Eylemsiz Okurdan Eylemli Okura- Bir Eleştiriye Eleştiri/ Sanat Üstüne/ Dergiler”, s. 14-15, (deneme)

Kutlar, Onat, “”Duvarlara Tırmanan Tartışmanın Boğası””, s. 1-11, (polemik)

Öngören, Ferit, “Melih Cevdet Beyin Tarihçiliği”, s. 6, (polemik)

Öymen, Altan, “Af Konusu”, s. 8, (aktüel yorum)

Özer, Kemal, “Bir Soru Ve Bir Şiir Çözümlemesi”, s. 1-7, (inceleme)

Özer, Kemal, “Şiir- Günlük/ Eylül Sonu Çağrışımı”, s. 5, (şiir)

Özyalçiner, Adnan, “A’dan Z’ye A’dan Z’ye A’dan Z’ye A’dan- Sanatı Tutukluluktan Kurtarmal”, s. 3, (aktüel yorum)

Seferis, “Yengeç Dönencesi’nden (Türkçesi: Şadan Karadeniz)”, s. 10, (şiir)

Uğurlu, Nurer, “Genel Af Siyasal Af”, s. 1-8, (aktüel yorum)

Uğurlu, Nurer, “Yanılıcı Bir Yorum”, s. 5, (polemik)

Yavuz, Hilmi, “Bilim Emperyalizmi”, s. 1-10, (deneme)

Yavuz, Hilmi, “Börklüce Mustafa”, s. 4, (şiir)

Yeni a, Yıl: 3, Sayı: 22, 1 Ocak 1974

Alberti, “Şili Yüreğimde”, s. 9, (şiir)

- Alberti, Rafael, “İspanyadaki Gibi”, s. 8, (şiiir)
- Arif, Ahmet, “Kalbim Dinamit Kuyusu”, s. 2, (şiiir)
- Asturias, “Neruda Yaşıyor”, s. 9, (şiiir)
- Atasü, Dr. Ergin, “İşkence”, s. 6, (deneme)
- Bai Hüseyin, “Suçüstü”, s. 8, (aktüel haber)
- Bayrak, Mehmet, “Dursun Akçam’ın Öykücülüğü Ve “Köyden İndim Şehire”, s. 13, (eleştiri)
- Bezirci, Asım, “Ben Severe Büyüküyorum”, s. 12, (eleştiri)
- Bezirci, Asım, “Güneş Balçıkla Sıvanır Mı?”, s. 1-4, (polemik)
- Durbaş, Refik, “Üç Şiiir”, s. 5, (şiiir)
- Günçe, Ergin, “Bir Celladı Tanımak İçin/ İlk Akla Gelen Sorular”, s. 6, (şiiir)
- İsimsiz, “İnançlı Öğretmen Kubilây’ın Öldürüldüğü Ayda Da Öğretmen Kırımını Durmadı”, s. 1-2, (aktüel haber)
- Küçükömer, İdris, “Yalanı Aksiom Alan Yorum”, s. 10, (polemik)
- Okay, Aziz, “Bay Fehmi Çok’un Ya Da Türkiye Cumhuriyeti’nin Olağanüstü Serüvenleri”, s. 12-15, (eleştiri)
- Otyam, Fikret, “Anayasa Diyor Ki”, s. 6, (aktüel deneme)
- Öz, Erdal, “Çağdaş İşkenceciler Üzerine Notlar”, s. 1-6, (aktüel deneme)
- Kolektif (Vedat Günyol, Ferit Öngören), “Kültür ve Sanat Ortamında Ne Var Ne Yok”, s. 12, (polemik)
- Özer, Kemal, “Şiiir- Günlük”, s. 3, (şiiir)
- Özyalçiner, Adnan, “Gorki’nin Artamanovları”, s. 13, (eleştiri)
- Özyalçiner, Adnan, “Sorumluluk Büyüküyor”, s. 1-3, (güncel yorum)
- Ritsos, “Salvador Allende’ye”, s. 8, (şiiir)
- Tuğcu, Tuncer, “İşkence Olaylarının Tek Sorumlusu Burjuvazidir”, s. 7, (aktüel deneme)

Uğurlu, Nurer, “Tutuklunun Günlüğü/ Burada Atatürk Yargılanıyor/ Enver Gökçe’nin Kitabı”, s. 13, (eleştiri)

Vrettakos, “Humma”, S. 11, (şiir)

Weideli, Walter, “Bertolt Brecht’e Göre Bilimsel Çağın Oyuncusu”, s. 10, (inceleme)

Yavuz, Hilmi, “Musa Çelebi, s. 4, (şiir)

Yavuz, Hilmi, “Ölmeye Yatmak Ve Kadının Özgürlüğü”, s. 1-14, (eleştiri)

Yeni a, Yıl: 3, Sayı: 23, 1 Şubat 1974

Akbayar, Yaman, “Okur Sınıfı Ve Yazarlığı”, s. 3, (deneme)

Altınkaynak, Hikmet, “Şili’de Av”, s. 14, (eleştiri)

Balaban,”Balaban’ın Son Sergisi İçin Dedikleri”, s. 14, (eleştiri)

Berfe, Süreyya, “23 Eylül Geceyarısından Önce”, s. 7, (şiir)

Bezirci, Asım, “Güdümlü Sanat Ve Gerçekten Kaçış”, s. 1-5, (polemik)

Bezirci, Asım, “Yumma Ve Edebiyatta Tip”, s. (eleştiri)

Çolak, Veysel, “Kavganın Yüreği”, s. 12, (eleştiri)

Durbaş, Refik, “Beni Dağlar Emzirir”, s. 2, (şiir)

İsimsiz, “Barolar Birliği İşkenceleri Kınadı”, s. 1, (aktüel haber)

İsimsiz, “Öğretmen Kırımı”, s. 1-2, (aktüel haber)

İsimsiz, “Yunanlı Besteci Sanat Hayatın Bıraktı”, s. 3, (aktüel haber)

Kutlar, Sevil, “Şişli’de Av”, s. 7, (eleştiri)

Okay, Aziz, “Elisa Ya Da Gerçek Yaşam”, s. 12, (eleştiri)

Öngören, Ferit, “Karikatür Albümleri”, s. 1-16, (eleştiri)

Özer, Kemal, “Şiir- Günlük”, s. 3, (şiir)

Özer, Kemal, “Yaşananla Yazılan”, s. 1-2, (eleştiri)

Özyalçınar, Adnan, “Çağdaş İlkellik: İşkence”, s. 1-10, (inceleme)

Özyalçiner, Adnan, “Güç Koşullar Sürüyor”, s. 3, (aktüel yorum)

Şahan, Halil, “Bıçağın Ucu”, s. 13, (eleştiri)

Uğurlu, Nurer, “Teleks”, s. 8-9, (hikâye)

Uyaroglu, İsmail, “Mektup”, s. 6, (şiir)

Yavuz, Hilmi, “Birinci Mehmed”, s. 5, (şiir)

Yavuz, Hilmi, “Kısaca”, s. 13, (eleştiri)

Yevtuşenko, “Lucho Kardeş İçin Özgürlük İstiyorum”, s. 4, (şiir)

Zeynegül, Işıl, “Tohum”, s. 6-7, (oyun)

Yeni a, Yıl: 3, Sayı: 24, 1 Mart 1974

Kolektif (Attila, Ali Çakır, Halil Beyhangil), Eylemsiz Okurdan Eylemli Okura, s. 14, (şiir, aktüel yorum)

Altinkaynak, Hikmet, “Tiyatrolardaki Kıyım”, s. 10, (fıkra)

Altıok, Metin, “Yapısalcılık Üstüne”, s. 15-16, (eleştiri)

Bezirci, Asım, “Kanayan Ve Erdal Öz”, s. 1-7, (eleştiri)

Bozkurt, Ali, “Ali Bozkurt’un Konuşması”, s. 8-15, (konuşma)

Çelik, A., “Sorumsuz Yayınlar/ Sömürgeci Yayıncılar”, s. 2, (bildiri)

Ercan, Kenan, “Göçebeler”, s. 12, (eleştiri)

Erdinç, Fahri, “Fahri Erdinç’ten Üç Şiir”, s. 6, (şiir)

Güler, Mehmet, “Kanayan”, s. 12, (eleştiri)

İnce, Özdemir, “Zordur”, s. 11, (şiir)

İsimsiz, “Af Sınırsız Olmalıdır”, s. 1-2, (aktüel haber)

İsimsiz, “Amerikan Altıncı Filosu”, s. 1, (aktüel haber)

İsimsiz, “Fakir Baykurt Kürsüde”, s. 9-15, (aktüel haber)

İsimsiz, “Güner Eser Sanatını Anlatıyor”, s. 11, (röportaj)

İsimsiz, “Öğretmen Arasında”, s. 8, (aktüel haber)

Koç, Mehmet, “Kurtuluş Savaşı’nın Öğretmen Örgütü”, s. 9-15, (konuşma)

Konuksever, Ergin, “Kanlı Pazar”, s. 4, (fotoğraf)

Lartigue, Pierre, “Gerçeğin Efsanesi”, s. 11, (deneme)

Okay, Aziz, “Türk Devrimi Ve Sonrası 1919- 46”, s. 13, (eleştiri)

Öngören, Ferit, “İşkence Gören Cezasını Ödemiş Sayılır”, s. 16, (aktüel haber)

Özer, Kemal, “Görüşmeci”, s. 2, (şiir)

Özer, Kemal, “Okurun Eylemi”, s. 1-4, (inceleme)

Özyalçiner, Adnan, “Devrimci Öğretmen Nöbette”, s. 8, (aktüel yorum)

Özyalçiner, Adnan, “Sınırsız Af Sınırsız Özgürlük”, s. 3, (aktüel yorum)

Sezer, Sennur, “Dağlar Bekliyor”, s. 5, (şiir)

Uğurlu, Nurer, “Bir Yönetim Görev Başında”, s. 1-5, (aktüel yorum)

Uyaroğlu, İsmail, “Kazanmak Ve Kaybetmek”, s. 13, (eleştiri)

Yıldırım, Necati, “Kan Dolaşımı”, s. 10, (şir)

Yücel, Can, “Can Yücel’den Üç Şiir”, s. 3, (şiir)

Yeni a, Yıl: 3, Sayı: 25, 1 Nisan 1974

Altınkaynak, Hikmet, “Köy Enstitülerinde Tiyatro”, s. 22-23, (deneme)

Altıok, Metin, “Sanat Üstüne Sanatçı Görüşleri”, s. 22-23-31, (deneme)

Apaydın, Rüştü, “Kan Gülleri”, s. 25, (şiir)

Ataç, Nurullah, “”Kağrı” (Akşam, 4.7.1936)”, s. 12-13, (eleştiri)

Bayrak, Mehmet, “”Sürgünler””, s. 20-21, (eleştiri)

Bayrak, Mehmet, “Fakir Baykurt’la Konuşma”, s. 10-11, (röportaj)

Berfe, Süreyya, “Uzun Sürmeyecek”, s. 19, (şiir)

Bezirci, Asım, “Halk Şairleri ve Kemal Tahir”, s. 6-7, (inceleme)

Bezirci, Asım, “Sabahattin Ali’yi Anıyoruz”, s. 12, (aktüel haber)

Cumalı, Necati, “Leningrand”, s. 17, (şiiir)

Durbaş, Refik, “Efkârlıyım Dağlar Kadar”, s. 4, (şiiir)

Günçe, Ergin, “Sen Nerdesin, Yargıçlar Nerde?”, s. 6-7, (şiiir)

Hikmet, Nâzım, “”Kağnı (Akşam, 17.6.1936), s. 13, (eleştiri)

İsimsiz, “ Fikir Suçu Diye Bir Şey Olamaz- Disk ve Genel Af/ Türkiye Yazarlar Sendikası Ne Diyor?, TÖB- DER Başkanı Almanya’ya Gitti/ DİSK Yedi Yaşında/ Haşhaş Sorunu/ Hapisteki Yazarlara Dayanışma Telgrafi Çekildi/ Türkiye Yazarlar Sendikasının Hapisteki Üye Sayısı 8 Oldu/ Olu Ordunun Generali, Şair A. Kadir’in 35. Sanat Yılı Kutlandı/ Fransadaki Türkiyeli Ressamların Duyurusu” s. 1-2-32, (aktüel haber)

İsimsiz, “Okurlarımıza”, s. 2, (duyuru)

Kadir, A., “A. Kadir’in 35. Sanat Yılı Toplantısındaki Konuşması”, s. 1-30, (konuşma)

Kenan, Ercan, “Kemal Özer’in Şiiri Üstüne”, s. 24-25, (eleştiri)

Kolektif (Derviş Yavuz, Sabit Bayındır), “ Öğretmen Dostlar Arasında- Devrimi Kendimizde Yapmalıyız/ Öğretmen İşçi Sınıfına Bağlıdır”, s. 8-9, (konuşma)

Konuksever, Ergin, “İsimsiz”, s. 1, (fotoğraf)

Konuksever, Ergin, “İsimsiz”, s. 25, (fotoğraf)

Konuksever, Ergin, “İsimsiz”, s. 32, (fotoğraf)

Öngören, Ferit, “ Yeni a Dergisi’nin Hakkı- Yaşadığımız Günlerin Şiirleri/ Kanayan/ Hücremde Ayışığı”, s. 28-29-30, (eleştiri)

Öngören, Ferit, “Fikir Özgürlüğü Gelsin Mi?”, s. 1-14-15, (aktüel yorum)

Övünç, ?, “”Yolculuk, Özlem, Cesaret ve Kavga Şiirleri””, s. 28-29, (eleştiri)

Özakın, Aysel, “Cemil”, s. 16-17-18-19-30, (hikâye)

Özer, Kemal, “Bir Resim Sergisinden İzlenimler”, s. 5, (şiiir)

Özyalçiner, Adnan, “A’dan Z’ye A’dan Z’ye A’dan- Osmanlı Cumhuriyeti Mi?”, s. 1-13, (deneme)

Tan, Turgut, “Peçete”, s. 15, (şiir)

Uğurlu, Nurer, “Sınırsız Af”, s. 4, (deneme)

Uyaroglu, İsmail, “Aşk”, s. 14, (şiir)

Yeni a, Yıl: 3, Sayı: 26, 1 Mayıs 1974

Altinkaynak, Hikmet, “”Amerikano””, s. 25-25, (aktüel yorum)

Apaydın, Rüştü, “Yerin Onların Yanıdır”, s. 7, (şiir)

Aragon, “Şiir Sanatı (Türkçesi: Okay Gönensin)”, s. 5, (şiir)

Bayrak, Mehmet, “Seçme Romalar”, s. 23-24, (eleştiri)

Behramoğlu, Ataol, “Hayatımız Üstüne Şiirler”, s. 28-29, (inceleme)

Bezirci, Asım, “A. Kadir’in Otuz Beş Yılı”, s. 6-7-8-9-10-11-12, (inceleme)

Çokay, Nejat, “Cumhuriyetin 50. Yılında Yayın Hayatı”, s. 10, (deneme)

Günçe, Ergin, “Herşey Biraz Gericiliktir”, s. 12-13-14-15, (inceleme)

İlban, “İsimsiz”, s. 16, (fotoğraf)

İlban, “İsimsiz”, s. 20, (fotoğraf)

İnce, Özdemir, “Ölmeyecek Kadar Yaralı”, s. 8-9, (şiir)

İsimsiz, “Anıyoruz”, s. 2, (bildiri)

İsimsiz, “Faşist Saldırıları Yoğunlaştı- Tunceli Olayı/ Şavşat Harekâtı/ Toplam 24 Olay/ Suç Kimin/ Sağ Kaldırı/ Yazar Hakları/ Bir Bardak Suda Fırtına/ Nihat Berham Diyor Ki”, s. 1-2-3-4-5, (aktüel haber)

İsimsiz, “Olaylar- Sabahattin Ali Anıldı/ Bir Sergi/ Sinema/ Sorumluları Gözaltına Alınan Bir Gazete Yayınlanamıyor/ Avrupadaki İlerici Türkçe Yayınlar”, s. 1-32, (aktüel haber)

Kolektif (Aydın Çetin, İbrahim Şahin, Kemal Gözüyaşlı, Nevzat Varhan), “Öğretmen Dostlar Arasında- Eğitimimiz Egemen Sınıfın Hizmetinde/ Bütün Çalışmaların Temel

Sorunu Aynıdır/ Eğitim Politikası Ulus Yararına Değil/ Eğitimi, Emekçilerin Yönetimi Düzeltecek”, s. 22-23-24, (röportaj)

Kolektif (Yaman Bayındır, Hasan Tahsin Aydınlar, Halil Beyhangil),”Eylemsiz Okurdan Eylemli Okura- Özgürlük ve Bunalımlarımız/ Tekin Sönmeze Açık Mektup/ Bir Gezinti”, s. 30-31, (aktüel haber)

Konuksever, Ergin, “İsimsiz”, s. 1, (fotoğraf)

Konuksever, Ergin, “İsimsiz”, s. 13, (fotoğraf)

Konuksever, Ergin, “İsimsiz”, S. 32, (fotoğraf)

Noro,Fred, “Öneri (Çeviren: Hüseyin Baş)”, s. 16-17-27, (hikâye)

Öğören, Ferit, “Fazıl Hüsnü Dağlarca’da Dil Anıları”, s. 17-18-19-20-21, (inceleme)

Öngören, Ferit, “Cem Dergisinin İkinci Çıkışı”, s. 11, (deneme)

Özyalçiner, Adnan, “A’dan Z’ye A’dan Z’ye A’dan Z’ye A’dan- Kitapların Dedikleri”, s. 4, (eleştiri)

Sezer, Sennur, “Kan Bekler Dağları”, s. 6, (şiir)

Uyaroğlu, İsmail, “”Yaşadığımız Günlerin Şiirleri””, s. 21-27, (inceleme)

Yıldırım, Necati, “Mayıs Notları”, s. 14, (şiir)

Yeni a, Yıl: 3, Sayı: 27, 1 Haziran 1974

Altınkaynak, Hikmet, “Nâzım Hikmet’in Tiyatrosu”, s. 27-28-29-30-31, (inceleme)

Aragon,”Şairden Partisine (Türkçesi: Aziz Okay)”, s. 6, (şiir)

Berfe, Süreyya, “Keban”, s. 15, (şiir)

Bezirci, Asım, “Nâzım Hikmet İçin Özel Bölüm- N. Hikmet’in Şiiri (1930- 40 Dönemi)”, s. 22-23-24-25, (inceleme)

Brecht, “Parti Biziz (Türkçesi :Aziz Okay)”, s. 12, (şiir)

Cumalı, Necati, “Çocuk”, s. 16, (şiir)

Çolak, Veysel, “”Yedi Asılmışların Hikâyesi””, s. 8-9, (deneme)

Dobzynski, Charles, “Nâzım Hikmet İçin Özel Bölüm- Nâzım’la Konuşma” (Çeviren: Aziz Okay), s. 26-27-28-29-30-31, (röportaj)

Durbaş, Refik, “Kederle”, s. 5, (şiir)

Erdinç, Fahri, “Korkuluk”, s. 14-15-16, (hikâye)

Günçe, Ergin, “Nâzım Hikmet İçin Özel Bölüm- Nâzım Hikmet’in Şiirimizdeki Yeri”, s. 20-21, (deneme)

Günçe, Ergin, “Saçma Sapan Bir Şiir”, s. 8, 9, (şiir)

Hikmet, Nâzım, “Nâzım Hikmet İçin Özel Bölüm- Bir Tavsiye (Akşam, 9.5.1936), s. 17, (eleştiri)

Hikmet, Nâzım, “Nâzım Hikmet İçin Özel Bölüm- Edebiyat ve Sosyete (Akşam, 5.4.1936)”, s. 21, (deneme)

İsimsiz, “Anayasa Değişiklikleri Anayasaya Aykırı”, s. 2, (aktüel deneme)

İsimsiz, “Sağ Varsa Sol da Vardır/ Egemen Güçler Korkuyor/ İstanbul’daki Saldırıları/ Bilinçli Tutum/ Egemen Güçler/ Bir Taşla İki Kuş/ Düşünce Yasaklansın Da/ Görev Başına/ Devrimci Yayınevlerinin Bildirisi/ Devrimci Kuruluşlar Güç Birliğine Gidiyor/ Sait Faik’in Yirminci Ölüm Yılı/ Sait Faik Hikâye Armağanını Fakir Baykurt Kazandı”, s. 1-2-3-4-32, (aktüel haber)

Kolektif (Seyfettin Yılmaz, Cemal Türkölmez), “Öğretmen Dostlar Arasında Büyük Soruşturmamız”, s. 11-12-13-14, (röportaj)

Öngören, Ferit, “Yalçın Çetin’in Karikatür Albümü”, s. 10-11, (eleştiri)

Özer, Kemal, “Bir Kurtuluş Savaşından”, s. 7, (şiir)

Özer, Kemal, “Nâzım Hikmet İçin Özel Bölüm- Nâzım Hikmet Şiirinin Uyarısı”, s. 18-19, (inceleme)

Özkök, Lütfi, “İsimsiz”, s. 1, (fotoğraf)

Özyaçıner, Adnan, “A’dan Z’ye A’dan Z’ye A’dan Z’ye A’dan- Sabah Ajansı”, s. 4-5, (aktüel deneme)

Şahan, Halil, “”İkinci Yeni Olayı””, s. 6, (eleştiri)

Uğurlu, Nurer, “Halkın İçinden Gelmek”, s. 6, (eleştiri)

3.2. Yazar Adlarına Göre

Ağaoğlu, Tektaş, “Karanlıkta Oturma Özgürlüğü”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1973, s. 10, (eleştiri)

Ağaoğlu, Tektaş, “Paralı Öğrenciler”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 1-9, (eleştiri)

Akarsu, S., Günay, “Seyircisiz Tiyatrodan Seyircili Tiyatroya”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 10, (deneme)

Akarsu, S., Güney, “Gerçek Baskı Gücü: Seyirci”, *Yeni a*, 1 Aralık 1972, s. 9, (eleştiri)

Akbayar, Yaman, “Okur Sınıfı Ve Yazarlığı”, *Yeni a*, 1 Şubat 1974, s. 3, (deneme)

Akın, Gülten, “Ayı İle Çingenenin Türküsü”, *Yeni a*, 1 Ekim 1972, s. 6, (şiir)

Aksın, Can, “Yüreğim Geniş”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 4, (şiir)

Aksın, Can, “Hoş Geldin Ölüm”, *Yeni a*, 1 Aralık 1973, s. 9, (şiir)

Aksın, Can, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 7, (fotoğraf)

Akyol, Ercan, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Eylül 1972, s. 8, (karikatür)

Akyol, Ercan, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Kasım 1972, s. 12, (karikatür)

Alberti, “Kaybolmuş Bir Harita İçin Ağıt (Türkçesi: A. Kadir, Ş. Hulûsi), *Yeni a*, 1 Ağustos 1972, s. 9, (şiir)

Alberti, “Şili Yüreğimde”, *Yeni a*, 1 Ocak 1974, s. 9, (şiir)

Alberti, Rafael, “Dörtal”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 5, (şiir)

Alberti, Rafael, “İspanyadaki Gibi”, *Yeni a*, 1 Ocak 1974, s. 8, (şiir)

Altan, Çetin, “Çetin Altan’ın Mektubu”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1973, s. 8, (mektup)

Altinkaynak, Hikmet, “”Amerikano””, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 25-25, (aktüel yorum)

Altinkaynak, Hikmet, “Köy Enstitülerinde Tiyatro”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 22-23, (deneme)

Altinkaynak, Hikmet, “Nâzım Hikmet’in Tiyatrosu”, *Yeni a*, 1 Haziran 1974, s. 27-28-29-30-31, (inceleme)

- Altınkaynak, Hikmet, “Şili’de Av”, *Yeni a*, 1 Şubat 1974, s. 14, (eleştiri)
- Altınkaynak, Hikmet, “Tiyatrolardaki Kıyım”, *Yeni a*, 1 Mart 1974, s. 10, (fıkra)
- Altıok, Fusün, “Bilinçlendirme Romanı”, *Yeni a*, 1 Eylül 1973, s. 15, (eleştiri)
- Altıok, Metin, “Sanat Üstüne Sanatçı Görüşleri”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 22-23-31, (deneme)
- Altıok, Metin, “Sanatta Güdümlülük Ve Gerçekçilik”, *Yeni a*, 1 Kasım 1973, s. 10-11, (inceleme)
- Altıok, Metin, “Yapısalcılık Üstüne”, *Yeni a*, 1 Mart 1974, s. 15-16, (eleştiri)
- Andaç, Örgün, “Nasrettin Hoca”, *Yeni a*, 1 Ekim 1972, s. 11, (eleştiri)
- Apaydın, Rüştü, “Kan Gülleri”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 25, (şiir)
- Apaydın, Rüştü, “Yerin Onların Yanıdır”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 7, (şiir)
- Apaydın, Talip, “Toprak Sancısı”, *Yeni a*, 1 Kasım 1972, s. 6, (şiir)
- Aragon, “İşkence Altında Türkü Söyleyenin Baladı”, *Yeni a*, 1 Kasım 1973, s. 9, (şiir)
- Aragon, “Şiir Sanatı (Türkçesi: Okay Gönensin)”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 5, (şiir)
- Aragon, “Şairden Partisine (Türkçesi: Aziz Okay)”, *Yeni a*, 1 Haziran 1974, s. 6, (şiir)
- Arda, İlhan, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Mart 1972, s. 7, (fotoğraf)
- Arif, Ahmet, “Kalbim Dinamit Kuyusu”, *Yeni a*, 1 Ocak 1974, s. 2, (şiir)
- Arpad, Burhan, “Türk Hikâyeciliğinde Toplumdan Yana Gerçekçilik”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1973, s. 9-12, (inceleme)
- Asturias, “Neruda Yaşıyor”, *Yeni a*, 1 Ocak 1974, s. 9, (şiir)
- Ataç, Nurullah, “”Kağrı” (Akşam, 4.7.1936)”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 12-13, (eleştiri)
- Atasü, Dr. Ergin, “İşkence”, *Yeni a*, 1 Ocak 1974, s. 6, (deneme)
- Bai Hüseyin, “Suçüstü”, *Yeni a*, 1 Ocak 1974, s. 8, (aktüel haber)
- Balaban, “Balaban’ın Son Sergisi İçin Dedikleri”, *Yeni a*, 1 Şubat 1974, s. 14, (eleştiri)
- Başaran, “Mısır Soyanın Türküsü”, *Yeni a*, 1 Kasım 1972, s. 7, (şiir)

- Başcılar, Seyfettin, “Dokur Kumaşın Kendini”, *Yeni a*, 1 Ekim 1972, s. 6, (şiir)
- Başcılar, Seyfettin, “Ve Dedi”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 4, (şiir)
- Başgöz, İlhan, “Halk Edebiyatında Toprak”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 1-12, (inceleme)
- Baydar, Mustafa, “Kapatılan Gazeteler Öldürülen Gazeteciler”, *Yeni a*, 1 Aralık 1972, s. 5-6, (aktüel yorum)
- Bayındır, Sabit, “İdamlıklar”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 12, (eleştiri)
- Bayrak, Mehmet, “”Sürgünler””, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 20-21, (eleştiri)
- Bayrak, Mehmet, “Bir Kitap Bir Kitap Bir Kitap- “Çağdaş Türk Edebiyatı”ndaki Eksikler ve Yanlışlar””, *Yeni a*, 1 Aralık 1973, s. 15, (inceleme)
- Bayrak, Mehmet, “Dursun Akçam’ın Öykücülüğü Ve “Köyden İndim Şehire”, *Yeni a*, 1 Ocak 1974, s. 13, (eleştiri)
- Bayrak, Mehmet, “Fakir Baykurt’la Konuşma”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 10-11, (röportaj)
- Bayrak, Mehmet, “Seçme Romalar”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 23-24, (eleştiri)
- Behramoğlu, Ataol, “Hayatımız Üstüne Şiirler”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 28-29, (inceleme)
- Berfe, Süreyya, “23 Eylül Geceyarısından Önce”, *Yeni a*, 1 Şubat 1974, s. 7, (şiir)
- Berfe, Süreyya, “Keban”, *Yeni a*, 1 Haziran 1974, s. 15, (şiir)
- Berfe, Süreyya, “Son İlkyazlar İçin”, *Yeni a*, 1 Mart 1972, s. 9, (şiir)
- Berfe, Süreyya, “Uzun Sürmeyecek”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 19, (şiir)
- Bezirci, Ahmet, “Ataç Ve Edebiyat’ta Otorite”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1973, s. 1-11, (polemik)
- Bezirci, Asım, “Orhan Veli’nin Genellemesi”, *Yeni a*, 1 Nisan 1972, s. 1-2, (inceleme)
- Bezirci, Asım, “”Bağrıyanık Ömer İle Güzel Zeynep””, *Yeni a*, 1 Aralık 1973, s. 1-11, (eleştiri)

- Bezirci, Asım, “”Memleketimden İnsan Manzaraları””, *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 1-7, (eleştiri)
- Bezirci, Asım, “”Yıkım Günleri” ve Adnan Özyalçın”, *Yeni a*, 1 Eylül 1973, s. 1-6, (eleştiri)
- Bezirci, Asım, “A. Kadir’in Otuz Beş Yılı”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 6-7-8-9-10-11-12, (inceleme)
- Bezirci, Asım, “Âşık Veysel’in Şiirinde Çelişme Ve Uzlaşma”, *Yeni a*, 1 Mayıs 1973, s. 10, (inceleme)
- Bezirci, Asım, “Ben Severek Büyüyorum”, *Yeni a*, 1 Ocak 1974, s. 12, (eleştiri)
- Bezirci, Asım, “Beyaz Türkü Ve Bekir Yıldız”, *Yeni a*, 1 Ekim 1973, s. 1-10, (eleştiri)
- Bezirci, Asım, “Güdümlü Sanat Ve Gerçekten Kaçış”, *Yeni a*, 1 Şubat 1974, s. 1-5, (polemik)
- Bezirci, Asım, “Güneş Balçıkla Sıvanır Mı?”, *Yeni a*, 1 Ocak 1974, s. 1-4, (polemik)
- Bezirci, Asım, “Halk Hikâyeleri Ve Afet İlga”, *Yeni a*, 1 Kasım 1973, s. 1-13, (eleştiri)
- Bezirci, Asım, “Halk Şairleri ve Kemal Tahir”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 6-7, (inceleme)
- Bezirci, Asım, “İnançsızlık Mı Tutarsızlık Mı?”, *Yeni a*, 1 Ekim 1973, s. 14, (polemik)
- Bezirci, Asım, “Kanayan Ve Erdal Öz”, *Yeni a*, 1 Mart 1974, s. 1-7, (eleştiri)
- Bezirci, Asım, “Leylâ Erbil ‘Gecede’, *Yeni a*, 1 Haziran 1972, s. 1-4, (eleştiri)
- Bezirci, Asım, “Nâzım Hikmet İçin Özel Bölüm- N. Hikmet’in Şiiri (1930- 40 Dönemi)”, *Yeni a*, 1 Haziran 1974, s. 22-23-24-25, (inceleme)
- Bezirci, Asım, “Necatigil ve Şiirde İdeloji”, *Yeni a*, 1 Eylül 1973, s. 14, (polemik)
- Bezirci, Asım, “Okudukça- Ölçüsüz Övgü, Temelsiz Yergi”, *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 11, (polemik)
- Bezirci, Asım, “Okudukça- Özgürlük Ve Sessizlik”, *Yeni a*, 1 Aralık 1973, s. 12, (polemik)
- Bezirci, Asım, “Okudukça”, *Yeni a*, 1 Mayıs 1973, s.1-8, (polemik)

- Bezirci, Asım, “Okudukça”, *Yeni a*, 1 Nisan 1973, s. 1-5, (eleştiri)
- Bezirci, Asım, “Sabahattin Ali’nin Bilinmeyen İki Şiiri”, *Yeni a*, 1 Mart 1973, s. 7, (inceleme)
- Bezirci, Asım, “Sabahattin Ali’nin Hikâyelerinde Yapı”, *Yeni a*, 1 Mart 1973, s. 1-8, (inceleme)
- Bezirci, Asım, “Sabahattin Ali’yi Anıyoruz”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 12, (aktüel haber)
- Bezirci, Asım, “Suçlandırılmış Yazarlar ve Eserler”, *Yeni a*, 1 Aralık 1972, s. 1-12, (inceleme)
- Bezirci, Asım, “Şiirde Yenilik Ve İlericilik”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1972, s. 11- 12, (inceleme)
- Bezirci, Asım, “Tevfik Fikret’te İnsancılık Ve Toplumculuk”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1973, s. 1-6, (inceleme)
- Bezirci, Asım, “Tomris Uyar İle ‘İpek Ve Bakır’”, *Yeni a*, 1 Eylül 1972, s. 1-12, (eleştiri)
- Bezirci, Asım, “Yumma Ve Edebiyatta Tıp”, *Yeni a*, 1 Şubat 1974, s. 15 (eleştiri)
- Bozkurt, Ali, “Ali Bozkurt’un Konuşması”, *Yeni a*, 1 Mart 1974, s. 8-15, (konuşma)
- Brecht, “Parti Biziz (Türkçesi :Aziz Okay)”, *Yeni a*, 1 Haziran 1974, s. 12, (şiir)
- Burbaş. Refik, “Kardeşi Acının”, *Yeni a*, 1 Ekim 1973, s. 5, (şiir)
- Can, Hasan, “Sardunyaya Ağıt”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1973, s. 7, (şiir)
- Cansever, Edip, “Bizim De Bir Bildiğimiz Var”, *Yeni a*, 1 Ekim 1972, s. 3, (şiir)
- Cansever, Edip, “Mendil Mendil Mendil/ Ne Kadar Mendil Varsa O Kadar Acılıyım”, *Yeni a*, 1 Nisan 1972, s. 2, (şiir)
- Cansever, Edip, “O Mavilik Derdi”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1972, s. 3, (şiir)
- Cansever, Edip, “Ölü Kalmış Biri/ Yaşıyor Her İkisi De”, *Yeni a*, 1 Eylül 1972, s. 2, (şiir)
- Cansever, Edip, “Sonrası Kalır”, *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 2, (şiir)
- Cansever, Edip, “Uzak Yakınlık”, *Yeni a*, 1 Haziran 1972, s. 2, (şiir)

- Ceylân, Emel, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Ekim 1973, s. 4, (fotoğraf)
- Ceylân, Emel, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Ekim 1973, s. 5, (fotoğraf)
- Ceylân, Emel, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 10, (fotoğraf)
- Cumalı, Necati, “Çocuk”, *Yeni a*, 1 Haziran 1974, s. 16, (şiir)
- Cumalı, Necati, “Leningrand”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 17, (şiir)
- Ç., A., “Değinme -Daha Çok Oktay Akbal-“, *Yeni a*, 1 Nisan 1972, s. 11, (polemik)
- Ç., A., “Değinme -Sayıyla Kendimize Gelelim-“, *Yeni a*, 1 Nisan 1972, s. 5, (polemik)
- Ç., A., “Nasıl İnanalım”, *Yeni a*, 1 Haziran 1972, s. 4, (polemik)
- Ç., A., “Orhan Kemal’le Nâzım Hikmet Alınmaya Değer Bulunmadı”, *Yeni a*, 1 Mart 1972, s. 11, (aktüel haber)
- Ç., A., “Yanılan Kim?”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1972, s. 6, (polemik)
- Çelenk, Avukat Halit, “Neden Genel Af”, *Yeni a*, 1 Aralık 1973, s. 8, (aktüel deneme)
- Çelik, A., “İrgat Siman’ın Öyküsü Bütün İrgatların Öyküsüdür”, *Yeni a*, 1 Kasım 1972, s. 11, (eleştiri)
- Çelik, A., “Sorumsuz Yayınlar/ Sömürgen Yayıncılar”, *Yeni a*, 1 Mart 1974, s. 2, (bildiri)
- Çelik, İsa, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 1, (fotoğraf)
- Çelik, İsa, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 4, (fotoğraf)
- Çelik, İsa, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 8, (fotoğraf)
- Çetin, Yalçın, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Haziran 1972, s. 9, (karikatür)
- Çetinkaya, Hikmet, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Mart 1972, s. 6, (fotoğraf)
- Çokay, Nejat, “Bir Derleme Uzmanı”, *Yeni a*, 1 Mart 1972, s. 3, (röportaj)
- Çokay, Nejat, “Cumhuriyetin 50. Yılında Yayın Hayatı”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 10, (deneme)
- Çolak, Veysel, “”Yedi Asılmışların Hikâyesi””, *Yeni a*, 1 Haziran 1974, s. 8-9, (deneme)

- Çolak, Veysel, “Kavganın Yüreği”, *Yeni a*, 1 Şubat 1974, s. 12, (eleştiri)
- Dağlarca, Fazıl Hüsnü, “Şilili Bir Subaydan Telgraf”, *Yeni a*, 1 Kasım 1973, s. 2, (şiir)
- Dobzynski, Charles, “Nâzım Hikmet İçin Özel Bölüm- Nâzım’la Konuşma” (Çeviren: Aziz Okay), *Yeni a*, 1 Haziran 1974, s. 26-27-28-29-30-31, (röportaj)
- Dorsay, Atillâ, “Mozağin Parçaları- Siyasal Sinema Üzerine”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1972, s. 9, (eleştiri)
- Dorsay, Atillâ, “Sinema Eleştirisinde Sahtekârlık”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 5, (eleştiri)
- Dorsay, Atillâ, “Siyasal Sinemada Türler Ve Örnekler”, *Yeni a*, 1 Eylül 1972, s. 9, (eleştiri)
- Dorsay, Atillâ, “Siyasal Sinema Ve Şenlikler”, *Yeni a*, 1 Ekim 1972, s. 10, (eleştiri)
- Durbaş, Refik, “Adak”, *Yeni a*, 1 Nisan 1972, s. 6, (şiir)
- Durbaş, Refik, “Ağıt”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1972, s. 6, (şiir)
- Durbaş, Refik, “Beni Dağlar Emzirir”, *Yeni a*, 1 Şubat 1974, s. 2, (şiir)
- Durbaş, Refik, “Bir Kitap İçin”, *Yeni a*, 1 Kasım 1973, s. 4, (şiir)
- Durbaş, Refik, “Çeşmicihan”, *Yeni a*, 1 Eylül 1973, s. 2, (şiir)
- Durbaş, Refik, “Efkârlıyım Dağlar Kadar”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 4, (şiir)
- Durbaş, Refik, “Ev Kurusu Kızlar”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1972, s. 6, (şiir)
- Durbaş, Refik, “Gül Rüzgârından Damıtılır Şiirim”, *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 1-2, (konuşma)
- Durbaş, Refik, “Gün Tuzağı”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 2, (şiir)
- Durbaş, Refik, “Hücremde Ayışığı”, *Yeni a*, 1 Aralık 1973, s. 2, (şiir)
- Durbaş, Refik, “Kederle”, *Yeni a*, 1 Haziran 1974, s. 5, (şiir)
- Durbaş, Refik, “Kuşlar Da Ölür”, *Yeni a*, 1 Haziran 1972, s. 7, (şiir)
- Durbaş, Refik, “Pencere”, *Yeni a*, 1 Aralık 1972, s. 3, (şiir)
- Durbaş, Refik, “Şiirler”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1973, s. 4, (şiir)

- Durbaş, Refik, “Şiirler”, *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 5, (şiir)
- Durbaş, Refik, “Şiirler”, *Yeni a*, 1 Mart 1973, s. 5, (şiir)
- Durbaş, Refik, “Üç Şiir”, *Yeni a*, 1 Ocak 1974 , s. 5, (şiir)
- Durbaş. Refik, “Şiirler”, *Yeni a*, 1 Nisan 1973, s. 3, (şiir)
- Elgin, Can, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1972, s. 2, (fotoğraf)
- Elgin, Can, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1972, s. 3, (fotoğraf)
- Erbil, Leyla, “Hümanizmi Yeniden Ele Alırken”, *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 8, (deneme)
- Ercan, Kenan, “Göçebeler”, *Yeni a*, 1 Mart 1974, s. 12, (eleştiri)
- Erdinç, Fahri, “Fahri Erdinç’ten Üç Şiir”, *Yeni a*, 1 Mart 1974, s. 6, (şiir)
- Erdinç, Fahri, “Korkuluk”, *Yeni a*, 1 Haziran 1974, s. 14-15-16, (hikâye)
- Ertop, Konur, “Batılılaşma Sorunu”, *Yeni a*, 1 Nisan 1972, s. 1-4, (eleştiri)
- Ertop, Konur, “Destanlarda Kurtuluş Savaşımız”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1972, s. 1-8, (deneme)
- Ertop, Konur, “Geliştirilen Bir Tip”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1972, s. 7, (eleştiri)
- Ertop, Konur, “Gözaltında Toplum ve İnsan”, *Yeni a*, 1 Haziran 1972, s. 1-8, (eleştiri)
- Ertop, Konur, “İşçi Tiyatrosu”, *Yeni a*, 1 Eylül 1972, s. 1-2, (deneme)
- Ertop, Konur, “Kitap Yılı Ve Çeviri Kitap”, *Yeni a*, 1 Mart 1972, s. 1-4, (inceleme)
- Ertop, Konur, “Nâzım’da Ve Âkif’te İnsan Manzaraları”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1972, s. 1-4, (eleştiri)
- Ertop, Konur, “Türk Dil Kurumu XII. Kurultayı Dolayısıyla- Edebiyat, Dil, Devrim”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1972, s. 2, (deneme)
- Ertop, Konur, “Yıkım Günlerinin Bir Tanığı”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 1-4, (deneme)
- Ertop, Konur, “Bir İnsan, Bir Hikâye, Bir Yazar”, *Yeni a*, 1 Nisan 1973, s. 1-4, (deneme)
- Füruzan, “Füruzan Ne Dedi”, *Yeni a*, 1 Haziran 1972, s. 10, (röportaj)
- Füruzan, “Seyyid”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1972, s. 6-8, (hikâye)

- Güler, Mehmet, “Fakirlik İlmühaberi”, *Yeni a*, 1 Ekim 1973, s. 8, (hikâye)
- Güler, Mehmet, “Kanayan”, *Yeni a*, 1 Mart 1974, s. 12, (eleştiri)
- Güler, Mehmet, “Örümcek”, *Yeni a*, 1 Aralık 1973, s. 9, (hikâye)
- Gülercan, Aysel, “Kraliçe Geliyor”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 6, (hikâye)
- Gülercan, Ayşe, “Annelerin Armağanı”, *Yeni a*, 1 Mayıs 1973, s. 6-7, (hikâye)
- Günçe, Ergin, “Kış Dörtlükleri”, *Yeni a*, 1 Mart 1973, s. 2, (şiir)
- Günçe, Ergin, “Alfabe İçin/ Bir Ağıt”, *Yeni a*, 1 Aralık 1972, s. 2, (şiir)
- Günçe, Ergin, “Arındıkça”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1973, s. 2, (şiir)
- Günçe, Ergin, “Bayrama Gitmeyen Çocuklar”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1973, s. 3, (şiir)
- Günçe, Ergin, “Bir Celladı Tanımak İçin/ İlk Akla Gelen Sorular”, *Yeni a*, 1 Ocak 1974, s. 6, (şiir)
- Günçe, Ergin, “Bir Kültür Komisyoncusuna”, *Yeni a*, 1 Aralık 1973, s. 1-13, (polemik)
- Günçe, Ergin, “Bir Temmuz Gelini/ Toprağa Verildi Bugün”, *Yeni a*, 1 Eylül 1973, s. 5, (şiir)
- Günçe, Ergin, “Bir Yaz Ölümüne Hazırlık”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1972, s. 5, (şiir)
- Günçe, Ergin, “Bu Tanrı/ Dedemden Kaldı!”, *Yeni a*, 1 Aralık 1973, s. 3, (şiir)
- Günçe, Ergin, “Eski Şiir”, *Yeni a*, 1 Kasım 1973, s. 5, (şiir)
- Günçe, Ergin, “Geride Kalmış Bir Çocuk İçin Gazel”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1972, s. 2, (şiir)
- Günçe, Ergin, “Gövdeleri Yurt Dışında İşçiler Ve Köylüler”, *Yeni a*, 1 Eylül 1972, s. 1-2, (deneme)
- Günçe, Ergin, “Herşey Biraz Gericiliktir”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 12-13-14-15, (inceleme)
- Günçe, Ergin, “Hesap İşleri”, *Yeni a*, 1 Kasım 1973, s. 1-12, (eleştiri)
- Günçe, Ergin, “Hümanizma Gündeş Bir Sorundur”, *Yeni a*, 1 Mayıs 1973, s. 1-4, (deneme)

Günçe, Ergin, “Kuş Sesleri Ovalara Yayılır/ Hafız Burhan’ın Plağından”, *Yeni a*, 1 Nisan 1973, s. 4, (şiiir)

Günçe, Ergin, “Mizahın Oynadığı Oyun”, *Yeni a*, 1 Ekim 1972, s. 1-2, (eleştiri)

Günçe, Ergin, “Montaigne Denemeleri Çevirisi Üstüne”, *Yeni a*, 1 Ekim 1973, s. 1-7, (eleştiri)

Günçe, Ergin, “Nasıl Yapmalı mı?, Ne Yapmalı Mı?”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 1-5, (eleştiri)

Günçe, Ergin, “Nâzım Hikmet İçin Özel Bölüm- Nâzım Hikmet’in Şiirimizdeki Yeri”, *Yeni a*, 1 Haziran 1974, s. 20-21, (deneme)

Günçe, Ergin, “Olmak Ya Da Olmamak”, *Yeni a*, 1 Mayıs 1973, s. 2, (şiiir)

Günçe, Ergin, “Ortalama Adam’ı Tanıyalım”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1973, s. 1-4, (eleştiri)

Günçe, Ergin, “Pi Sayısı Ve Özgürlük”, *Yeni a*, 1 Aralık 1972, s. 1-10, (inceleme)

Günçe, Ergin, “Saçma Sapan Bir Şiir”, *Yeni a*, 1 Haziran 1974, s. 8, 9, (şiiir)

Günçe, Ergin, “Sen Nerdesin, Yargıçlar Nerde?”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 6-7, (şiiir)

Günçe, Ergin, “Vur Kalbini Tabancanla”, *Yeni a*, 1 Ekim 1972, s. 5, (şiiir)

Günçe, Ergin, “Yemen Türküsü Cinsinden Sıkıntı”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 3, (şiiir)

Günçe, Ergin, “Yeni Hümanizma Konuları”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1973, s. 1-7, (eleştiri)

Günyol, Vedat, “Boynu Bükük Öldüler”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1972, s. 10, (eleştiri)

Gürses, Harika, “ Tiyatromuz Üzerine Bir Söyleşi”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 8, (röportaj)

Hızlan, Doğan, “Dönemeç’i Beklerken”, *Yeni a*, 1 Haziran 1972, s.1-8, (eleştiri)

Hızlan, Doğan, “ Kitap Yılıının Getirdiği- Dağınık Düşünceler”, *Yeni a*, 1 Mart 1972, s. 1-9, (deneme- eleştiri)

Hikmet, Ali, “İşçi Göçü”, *Yeni a*, 1 Eylül 1972, s. 11, (eleştiri)

Hikmet, Nâzım, “”Kağı (Akşam, 17.6.1936), *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 13, (eleştiri)

Hikmet, Nâzım, “Nâzım Hikmet İçin Özel Bölüm- Bir Tavsiye (Akşam, 9.5.1936), *Yeni a*, 1 Haziran 1974, s. 17, (eleştiri)

Hikmet, Nâzım, “Nâzım Hikmet İçin Özel Bölüm- Edebiyat ve Sosyete (Akşam, 5.4.1936)”, *Yeni a*, 1 Haziran 1974, s. 21, (deneme)

Hikmet, Nâzım, “Nâzım Hikmet’ten İki Yazı- Edebiyatta Karanlık Ve Aydınlık (Akşam, 11.4.1936)/ Realizm (Akşam, 1.9.1936), *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 7, (deneme)

Hikmet, Nâzım, “Tevfik Fikret”, *Yeni a*, 1 Eylül 1973, s. 11, (eleştiri)

Irgat, Cahit, “Hayatım”, *Yeni a*, 1 Haziran 1972, s. 10-11, (mektup)

İlban, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 16, (fotoğraf)

İlban, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 20, (fotoğraf)

İnce, Özdemir, “Ölmeyecek Kadar Yaralı”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 8-9, (şiir)

İnce, Özdemir, “Salı Günü Ülker Gelecek”, *Yeni a*, 1 Aralık 1973, s. 6, (şiir)

İnce, Özdemir, “Zordur”, *Yeni a*, 1 Mart 1974, s. 11, (şiir)

İsimsiz, “ Bakanlık Yoluyla Öğretmen Kıyımı- Bakan, Doğru Mu Söylüyor?/ Bakanlık Emrine Alınanlar/ Sürülenler/ Emekliye Sevk edilen Öğretmenler/ Protesto İçin İstifa Edenler”, *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 4-5, (aktüel haber)

İsimsiz, “ Fikir Suçu Diye Bir Şey Olamaz- Disk ve Genel Af/ Türkiye Yazarlar Sendikası Ne Diyor?, TÖB- DER Başkanı Almanya’ya Gitti/ DİSK Yedi Yaşında/ Haşhaş Sorunu/ Hapisteki Yazarlara Dayanışma Telgrafi Çekildi/ Türkiye Yazarlar Sendikasının Hapisteki Üye Sayısı 8 Oldu/ Olu Ordunun Generali, Şair A. Kadir’in 35. Sanat Yılı Kutlandı/ Fransadaki Türkiyeli Ressamların Duyurusu”*Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 1-2-32, (aktüel haber)

İsimsiz, “14 Ekim Seçimleri- Halkın Önünde Tartışılan Sorunlar”, *Yeni a*, 1 Kasım 1973, s. 1-2, (aktüel haber)

İsimsiz, “14 Ekim Sonuçları- Seçim Sonuçlarının Değerlendirilmesi”, *Yeni a*, 1 Kasım 1973, s. 1-5, (aktüel haber)

İsimsiz, “Adnan Özyalçın ve Düzenin Eleştirisi”, *Yeni a*, 1 Kasım 1972, s. 5, (eleştiri)

İsimsiz, “Af Sınırsız Olmalıdır”, *Yeni a*, 1 Mart 1974, s. 1-2, (aktüel haber)

İsimsiz, “Ağalar Ve Adamları Eliyle Öğretmen Kıyımı”, *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 6, (aktüel haber)

İsimsiz, “Amerikan Altıncı Filosu”, *Yeni a*, 1 Mart 1974, s. 1, (aktüel haber)

İsimsiz, “Anayasa Değişiklikleri Anayasaya Aykırı”, *Yeni a*, 1 Haziran 1974, s. 2, (aktüel deneme)

İsimsiz, “Anıyoruz”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 2, (bildiri)

İsimsiz, “Balıkçı Öldü”, *Yeni a*, 1 Kasım 1973, s. 8, (aktüel haber)

İsimsiz, “Barolar Birliği İşkenceleri Kınadı”, *Yeni a*, 1 Şubat 1974, s. 1, (aktüel haber)

İsimsiz, “Bekir Yıldız Anlattı: Mark, Bire Dört Buçuk Yazarsa...”, *Yeni a*, 1 Eylül 1972, s. 10, (röportaj)

İsimsiz, “Bir Örnek/ Kürsüde Atatürk’ü Anlatan Öğretmene Saldırı”, *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 10, (aktüel haber)

İsimsiz, “Birleşmiş Milletler Unesco Dünya Kitap Yılı”, *Yeni a*, 1 Mart 1972, s. 1, (aktüel haber)

İsimsiz, “Cumhuriyetin 50. Yılına Umutla Kutlamak”, *Yeni a*, 1 Kasım 1973, s. 1-16, (aktüel haber)

İsimsiz, “Dağdaki Korkular Da Şehirlere Taşınıyor”, *Yeni a*, 1 Aralık 1972, s. 7, (bildiri)

İsimsiz, “Demokrasinin Bir Aşaması”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1973, s. 1-2, (aktüel haber)

İsimsiz, “Disk”, *Yeni a*, 1 Nisan 1973, s. 1, (bildiri)

İsimsiz, “Fakir Baykurt Kürsüde”, *Yeni a*, 1 Mart 1974, s. 9-15, (aktüel haber)

İsimsiz, “Faşist Saldırıları Yoğunlaştı- Tunceli Olayı/ Şavşat Harekâtı/ Toplam 24 Olay/ Suç Kimin/ Sağ Kaldırı/ Yazar Hakları/ Bir Bardak Suda Fırtına/ Nihat Berham Diyor Ki”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 1-2-3-4-5, (aktüel haber)

İsimsiz, “Fikir, Suçlu Olur Mu?”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1973, s. 1, (başyazı)

İsimsiz, “Fildişi Kule”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 12, (eleştiri)

İsimsiz, “Genco Erkal’a Sorduk”, *Yeni a*, 1 Mart 1972, s. 10, (röportaj)

İsimsiz, “Geriye Getirilen Demokrasi”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1973, s. 1-2, (aktüel haber)

İsimsiz, “Görölmüyor mu? Görölmek İstenmiyor mu?”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 8, (eleştiri)

İsimsiz, “Güner Eser Sanatını Anlatıyor”, *Yeni a*, 1 Mart 1974, s. 11, (röportaj)

İsimsiz, “Hükümetler Kâğıttan Korkuyor”, *Yeni a*, 1 Eylül 1973, s. 1-16, (aktüel haber)

İsimsiz, “IV. Altın Koza ve Yılmaz Güney Olayı”, *Yeni a*, 1 Kasım 1972, s. 11, (aktüel haber)

İsimsiz, “İnançlı Öğretmen Kubilây’ın Öldüröldüğü Ayda Da Öğretmen Kıyımı Durmadı”, *Yeni a*, 1 Ocak 1974, s. 1-2, (aktüel haber)

İsimsiz, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Aralık 1972, s. 6, (bildiri)

İsimsiz, “İşverenlerin İşçi Hareketleri”, *Yeni a*, 1 Eylül 1973, s. 1-2, (aktüel haber)

İsimsiz, “Köy Enstitölü Yazarlar”, *Yeni a*, 1 Kasım 1972, s. 7, (aktüel yorum)

İsimsiz, “Köylüyü Aydınlatmanın Bir Yolu Daha”, *Yeni a*, 1 Kasım 1972, s. 6, (aktüel yorum)

İsimsiz, “Mayıs Günlerinin Getirdikleri”, *Yeni a*, 1 Mayıs 1973, s. 1-2, (başyazı)

İsimsiz, “Metin Eloğlu’nun Dedikleri”, *Yeni a*, 1 Ekim 1972, s. 10, (röportaj)

İsimsiz, “Okurlarımıza”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 2, (duyuru)

İsimsiz, “Olaylar- Sabahattin Ali Anıldı/ Bir Sergi/ Sinema/ Sorumluları Gözaltına Alınan Bir Gazate Yayınlanamıyor/ Avrupadaki İlerici Türkçe Yayınlar”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 1-32, (aktüel haber)

İsimsiz, “Ortadoğu Savaşı”, *Yeni a*, 1 Aralık 1973, s. 1-5, (aktüel haber)

İsimsiz, “Ödüller- 1971 Yılı Ödülleri/ Türk Dil Kurumu Bir Halk Kuruluşudur”, *Yeni a*, 1 Kasım 1972, s. 5, (aktüel haber)

İsimsiz, “Öğretmen Arasında”, *Yeni a*, 1 Mart 1974, s. 8, (aktüel haber)

İsimsiz, “Öğretmen Kıyımı Nedir?”, *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 2, (aktüel haber)

İsimsiz, “Öğretmen Kıyımı Sürüyor”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1973, s. 11, (aktüel haber)

İsimsiz, “Öğretmen Kıyımı”, *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 1, (aktüel haber)

İsimsiz, “Öğretmen Kıyımı”, *Yeni a*, 1 Şubat 1974, s. 1-2, (aktüel haber)

İsimsiz, “Öğretmen Kıyımının Kapsamı/ Her Öğretmen Kıyımı Hilâfetçileri Güçlendiriyor”, *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 8, (aktüel haber)

İsimsiz, “Öğretmenleri Birbirine Salarak Öğretmen Kıyımı/ Bu Öğretmen Kıyımı Neden?”, *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 7, (aktüel haber)

İsimsiz, “Ölçüsü Nedir?”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 12, (eleştiri)

İsimsiz, “Picasso”, *Yeni a*, 1 Mayıs 1973, s. 1, (aktüel haber)

İsimsiz, “Röportaj- Demirtaş Ceyhun Anlattı”, *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 10, (röportaj)

İsimsiz, “Röportaj- Ercüment Behzat Lâv Bir Millet Uyanıyor’u Anlatıyor”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1972, s. 9, (röportaj)

İsimsiz, “Ruhi Su’ya Sorduk”, *Yeni a*, 1 Kasım 1972, s. 10, (röportaj)

İsimsiz, “Sabahattin Eyüboğlu”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 4, (aktüel haber)

İsimsiz, “Sağ Varsa Sol da Vardır/ Egemen Güçler Korkuyor/ İstanbul’daki Saldırıları/ Bilinçli Tutum/ Egemen Güçler/ Bir Taşla İki Kuş/ Düşünce Yasaklansın Da/ Görev Başına/ Devrimci Yayınevlerinin Bildirisi/ Devrimci Kuruluşlar Güç Birliğine Gidiyor/ Sait Faik’in Yirminci Ölüm Yılı/ Sait Faik Hikâye Armağanını Fakir Baykurt Kazandı”, *Yeni a*, 1 Haziran 1974, s. 1-2-3-4-32, (aktüel haber)

İsimsiz, “Sait Faik Usta”, *Yeni a*, 1 Haziran 1972, s. 11, (aktüel haber)

İsimsiz, “Son Aylada Kaybettğimiz İki Edebiyat Emekçisini Saygıyla Anıyoruz”, *Yeni a*, 1 Eylül 1972, s. 11, (aktüel haber)

İsimsiz, “Soruşturma”, *Yeni a*, 1 Ekim 1972, s. 7, (röportaj)

İsimsiz, “Sosyal Devlet Lokavt Yapabilir Mi?”, *Yeni a*, 1 Eylül 1973, s. 1-5, (aktüel haber)

İsimsiz, “Tehlikeli Öneriler”, *Yeni a*, 1 Ekim 1972, s. 1-5, (aktüel haber)

İsimsiz, “TGS Fikir Özgürlüğünü Savunuyor”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1973, s. 1-7, (aktüel haber)

İsimsiz, “TGS Genel Başkanı Usumi’nin Demeci, *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 2, (konuşma)

İsimsiz, “TGS Görevini Başarıyla Yapıyor”, *Yeni a*, 1 Eylül 1973, s. 1-5, (aktüel haber)

İsimsiz, “Toprak Açısından Köy Enstitüleri”, *Yeni a*, 1 Kasım 1972, s. 6-7, (röportaj)

İsimsiz, “Tutanak- Orhan Kemal Roman Armağanı’nı Yılmaz Güney’in “Boynu Bükük Öldüler” Romanı Kazandı”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1972, s. 10, (aktüel haber)

İsimsiz, “Tutanak”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1973, s. 8, (tutanak)

İsimsiz, “Türk Dil Kurumu Ödülleri Ve Bir İstek”, *Yeni a*, 1 Kasım 1973, s. 15, (aktüel haber)

İsimsiz, “Türkiye Gazeteciler Sendikası Genel Başkanı Sadullah Usumi’nin Dergimize Verdiği Özel Demeç: Türkiye’de Gerçek Anlamda Özgürlük Yoktur”, *Yeni a*, 1 Aralık 1972, s. 1-10, (röportaj)

İsimsiz, “Ulubatlım”, *Yeni a*, 1 Haziran 1972, s.1 (Başyazı)

İsimsiz, “Yabancı Şirketler Seçimleri Etkiliyor Mu?”, *Yeni a*, 1 Ekim 1973, s. 1-2, (aktüel haber)

İsimsiz, “Yayınevlerinin İşlevi”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 12, (eleştiri)

İsimsiz, “Yeni Bir Dönem”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1973, s. 1-2, (aktüel haber)

İsimsiz, “Yeni Cilde Başlarken”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 1, (başyazı)

İsimsiz, “Yeniden Çıkarken”, *Yeni a*, 1 Nisan 1972, s. 1, (Başyazı)

İsimsiz, “Yılın Sanatçısı”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 5, (aktüel haber)

İsimsiz, “Yunanlı Besteci Sanat Hayatın Bıraktı”, *Yeni a*, 1 Şubat 1974, s. 3, (aktüel haber)

İsvan, Nurhan, “Tırtıl”, *Yeni a*, 1 Kasım 1973, s. 9, (hikâye)

İyem, Nuri, “Nevin Çokay’ın Resimleri”, *Yeni a*, 1 Aralık 1973, s. 13, (eleştiri)

Kadir, A., “A. Kadir’in 35. Sanat Yılı Toplantısındaki Konuşması”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 1-30, (konuşma)

- Kamnitzer, Heinz, “Brecht Ve Edebiyatın Değişen Yüzü (16 Eylül 1971’de Dublin’de Fen Uluslararası Yazarlar Derneği Kongresine Sunduğu Bildiriden Alınmıştır), *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 9, (konuşma)
- Kavafis, Konstantin, “Barbarları Beklerken (Türkçesi: Ergin Günçe), *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 10, (şiir)
- Kaynardağ, Arslan, “Bir Kitabevi”, *Yeni a*, 1 Mart 1972, s. 1-10, (röportaj)
- Kemal, Orhan, “Orhan Kemal’in Mektubu”, *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 6, (mektup)
- Kemal, Yaşar, “Orhan Kemal Üstüne”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1973, s. 8, (eleştiri)
- Kenan, Ercan, “Kemal Özer’in Şiiri Üstüne”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 24-25, (eleştiri)
- Kıyafet, Hasan, “Kıtlık Taşı”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 7, (hikâye)
- Koç, Mehmet, “Kurtuluş Savaşı’nın Öğretmen Örgütü”, *Yeni a*, 1 Mart 1974, s. 9-15, (konuşma)
- Kolektif (Erdal Öz, Refik Durbaş, Adnan Özyalçiner, Hilmi Yavuz, Kemal Özer, Onat Kutlar, “Kültür ve Sanat Ortamında Ne Var Ne Yok”, *Yeni a*, 1 Nisan 1973, s. 12, (aktüel haber)
- Kolektif (Adnan Özyalçiner, Asım Bezirci, Kemal Özer), “Kültür Ortamında Ne Var Ne Yok”, *Yeni a*, 1 Aralık 1973, s. 16, (aktüel haber)
- Kolektif (Asım Bezirci, Refik Durbaş, Hilmi Yavuz, Engin Günçe, Ferit Öngören, Nurer Uğurlu), “Kültür ve Sanat Ortamında Ne Var Ne Yok”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1973, s. 12, (aktüel yorum)
- Kolektif (Attila, Ali Çakır, Halil Beyhangil), Eylemsiz Okurdan Eylemli Okura, *Yeni a*, 1 Mart 1974, s. 14, (şiir, aktüel yorum)
- Kolektif (Aydın Çetin, İbrahim Şahin, Kemal Gözüyaşlı, Nevzat Varhan), “Öğretmen Dostlar Arasında- Eğitimimiz Egemen Sınıfın Hizmetinde/ Bütün Çalışmaların Temel Sorunu Aynıdır/ Eğitim Politikası Ulus Yararına Değil/ Eğitimi, Emekçilerin Yönetimi Düzeltecek”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 22-23-24, (röportaj)
- Kolektif (Aziz Nesin, A. Kadir, Sennur Sezer, Mehmet Seyda, Süreyya Berfe), “Beş Yazar- Soruşturma”, *Yeni a*, 1 Mart 1972, s. 2, (röportaj)

Kolektif (Cem Yayınevi/ Oğuz Akkan, Altın Kitaplar Yayınevi/ Fethi Ul, Gerçek Yayınevi, Fethi Naci, Bilgi Yayınevi, Ahmet Tevfik Küflü, De Yayınevi, Mehmet Fuat), “Soruşturma- Beş Yayınevi”, *Yeni a*, 1 Mart 1972, s. 3, (röportaj)

Kolektif (Derviş Yavuz, Sabit Bayındır), “ Öğretmen Dostlar Arasında- Devrimi Kendimizde Yapmalıyız/ Öğretmen İşçi Sınıfına Bağlıdır”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 8-9, (konuşma)

Kolektif (Gülbüz Gökner, Erçin Gültepe, Mehmet Kurt, Turgut Güngör, A. Şahin), “Eylemsiz Okurdan Eylemli Okura”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1973, s. 10, (eleştiri)

Kolektif (Hasan Gürkan, Ali Şahin, Ömer Tuncer), “Eylemsiz Okurdan Eylemli Okura”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1973, s. 15, (eleştiri)

Kolektif (Kemal Özer, S. Günay Akarsu, Nurer Uğurlu, Asım Bezirci, “Kültür ve Sanat Ortamında Ne Var Ne Yok”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1973, s. 12, (aktüel haber)

Kolektif (Mustafa Çakıcı, Mustafa Akay, Cihat Özaydın, Sayıl Cengiz), “Eylemsiz Okurdan Eylemli Okura”, *Yeni a*, 1 Mayıs 1973, s. 9, (eleştiri)

Kolektif (Nurer Uğurlu, Erdal Öz, Asım Bezirci, Adnan Özyalçın, Kemal Özer), “Kültür Sanat Ortamında Ne Var Ne Yok”, *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 12, (aktüel haber)

Kolektif (Öz, Erdal, Durbaş, Refik, Özyalçın, Adnan, Yavuz Hilmi, Özer Kemal, Kutlar, Onat), “Kültür ve Sanat Ortamında Ne Var Ne Yok”, *Yeni a*, 1 Mart 1973, s. 12, (aktüel haber)

Kolektif (Refik Durbaş, Erdal Öz, Adnan Özyalçın), “Kültür ve Sanat Ortamında Ne Var Ne Yok”, *Yeni a*, 1 Mayıs 1973, s. 12, (aktüel haber)

Kolektif (Sayıl Cengiz, Veysel Çolak, Sabit Bayındır), “ Eylemsiz Okurdan Eylemli Okura- Bir Eleştiriye Eleştiri/ Sanat Üstüne/ Dergiler”, *Yeni a*, 1 Aralık 1973, s. 14-15, (deneme)

Kolektif (Semih Gümüsoğlu, Hüseyin Deniz, Turgut Güngör), “Eylemsiz Okurdan Eylemli Okura”, *Yeni a*, 1 Eylül 1973, s. 9, (eleştiri)

Kolektif (Seyfettin Yılmaz, Cemal Türkölmez), “Öğretmen Dostlar Arasında Büyük Soruşturmamız”, *Yeni a*, 1 Haziran 1974, s. 11-12-13-14, (röportaj)

Kolektif (Turgut Akın, Rıza Zelyut, İsmail Kahraman, Mustafa Uçar), “Eylemsiz Okurdan Eylemli Okura”, *Yeni a*, 1 Ekim 1973, s. 13, (eleştiri)

Kolektif (Ülkü Tamer, Adnan Özyalçın, Engin Günçe, Hilmi Yavuz) “Kültür ve Sanat Ortamında Ne Var Ne Yok”, *Yeni a*, 1 Ekim 1973, s. 12, (eleştiri)

Kolektif (Vedat Günyol, Ferit Öngören), “Kültür ve Sanat Ortamında Ne Var Ne Yok”, *Yeni a*, 1 Ocak 1974, s. 12, (polemik)

Kolektif (Yaman Bayındır, Hasan Tahsin Aydınlar, Halil Beyhangil), “Eylemsiz Okurdan Eylemli Okura- Özgürlük ve Bunalımlarımız/ Tekin Sönmeze Açık Mektup/ Bir Gezinti”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 30-31, (aktüel haber)

Konuksever, Ergin, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 1, (fotoğraf)

Konuksever, Ergin, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 1, (fotoğraf)

Konuksever, Ergin, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 13, (fotoğraf)

Konuksever, Ergin, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 25, (fotoğraf)

Konuksever, Ergin, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 32, (fotoğraf)

Konuksever, Ergin, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 32, (fotoğraf)

Konuksever, Ergin, “Kanlı Pazar”, *Yeni a*, 1 Mart 1974, s. 4, (fotoğraf)

Kurdakul, Şükran, “Demokrat Mustafa”, *Yeni a*, 1 Eylül 1973, s. 9, (hikâye)

Kutlar, Onar, “Sinemada Görünen ve Görünmeyen Sansür”, *Yeni a*, 1 Aralık 1972, s.1-8, (eleştiri)

Kutlar, Onar, “Sinemada Toprak Sorunu”, *Yeni a*, 1 Kasım 1972, s. 1-2, (eleştiri)

Kutlar, Onat, “”Duvarlara Tırmanan Tartışmanın Boğası””, *Yeni a*, 1 Aralık 1973, s. 1-11, (polemik)

Kutlar, Onat, “Çağının Tanığı Yunus Emre”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 1-8, (deneme)

Kutlar, Onat, “Çağının Tanığı Yunus Emre”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 8-8, (inceleme)

Kutlar, Onat, “Faşistlerin Öldürdüğü Ozan: Lorca”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1972, s. 1-4, (deneme)

- Kutlar, Onat, “Ulusal Sinema Eleştirisi”, *Yeni a*, 1 Nisan 1973, s. 1-10, (eleştiri)
- Kutlar, Onur, “Hümanizma Üstüne Sorular”, *Yeni a*, 1 Mart 1973, s. 1-4, (röportaj)
- Kutlar, Sevil, “Şişli’de Av”, *Yeni a*, 1 Şubat 1974, s. 7, (eleştiri)
- Kuzbel, Fikret, “Çağrışimler-V”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1973, s. 6, (şiir)
- Kuzbel, Fikret, “Çağrışimler-VI”, *Yeni a*, 1 Kasım 1973, s. 12, (şiir)
- Küçükömer, İdris, “Yalanı Aksiom Alan Yorum”, *Yeni a*, 1 Ocak 1974, s. 10, (polemik)
- Lartigue, Pierre, “Gerçeğin Efsanesi”, *Yeni a*, 1 Mart 1974, s. 11, (deneme)
- Lorca , “Kavga- Türkçesi- Sevil Kutlar”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1972, s. 1, (şiir)
- Makal, Oğuz, “Ozan, İşlev ve Suskunluk”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 12, (deneme)
- Nesin, Aziz, “Aziz Nesin’in Dünya Gençlerine Mektubu”, *Yeni a*, 1 Mayıs 1973, s. 1-4, (mektup)
- Noro,Fred, “Öneri (Çeviren: Hüseyin Baş)”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 16-17-27, (hikâye)
- Okay, Aziz, “Aydınlar”, *Yeni a*, 1 Ekim 1972, s. 6, (deneme-eleştiri)
- Okay, Aziz, “Bay Fehmi Çok’un Ya Da Türkiye Cumhuriyeti’nin Olağanüstü Serüvenleri”, *Yeni a*, 1 Ocak 1974, s. 12-15, (eleştiri)
- Okay, Aziz, “Elisa Ya Da Gerçek Yaşam”, *Yeni a*, 1 Şubat 1974, s. 12, (eleştiri)
- Okay, Aziz, “Türk Devrimi Ve Sonrası 1919- 46”, *Yeni a*, 1 Mart 1974, s. 13, (eleştiri)
- Onger, Fahir, “Mehmet Seyda’nın ‘Edebiyat Dostları’”, *Yeni a*, 1 Haziran 1972, s. 9-10, (eleştiri)
- Otyam, Fikret, “Anayasa Diyor Ki”, *Yeni a*, 1 Ocak 1974, s. 6, (aktüel deneme)
- Ö., K., “Asıl İncelik”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1972, s. 2, (polemik)
- Ö., K., “Edilgenlikten Tekelciliğe”, *Yeni a*, 1 Haziran 1972, s. 8, (polemik)
- Öğören, Ferit, “Fazıl Hüsnü Dağlarca’da Dil Anıları”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 17-18-19-20-21, (inceleme)
- Öner, Çetin, “Keklik”, *Yeni a*, 1 Ekim 1973, s. 9, (hikâye)

Öneş, Mustafa, “Hümanizma Üstüne Konuşmalar”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1973, s. 14, (eleştiri)

Öngören, Ferit, “Âşık Veysel’in Ölümünde”, *Yeni a*, 1 Mayıs 1973, s. 5, (deneme)

Öngören, Ferit, “Yeni a Dergisi’nin Hakkı- Yaşadığımız Günlerin Şiirleri/ Kanayan/ Hücremde Ayışığı”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 28-29-30, (eleştiri)

Öngören, Ferit, “Cem Dergisinin İkinci Çıkışı”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 11, (deneme)

Öngören, Ferit, “Cumhuriyetin Ellinci Yılında Gerçekten Özgür ve Demokratik Bir Türkiye Görmek İstiyoruz”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 1-12, (eleştiri)

Öngören, Ferit, “Disk’in Anlamı”, *Yeni a*, 1 Nisan 1973, s. 10, (aktüel yorum)

Öngören, Ferit, “Fikir Özgürlüğü Gelsin Mi?”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 1-14-15, (aktüel yorum)

Öngören, Ferit, “Hain Rıfkı”, *Yeni a*, 1 Ekim 1972, s. 12, (biyografi)

Öngören, Ferit, “İçerik Notları”, *Yeni a*, 1 Nisan 1972, s. 10-12. (

Öngören, Ferit, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1972, s. 7, (karikatür)

Öngören, Ferit, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1972, s. 6, (karikatür)

Öngören, Ferit, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1972, s. 9, (karikatür)

Öngören, Ferit, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Aralık 1972, s. 6, (karikatür)

Öngören, Ferit, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Mart 1972, s. 5, (karikatür)

Öngören, Ferit, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1972, s. 3, (karikatür)

Öngören, Ferit, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1972, s. 5, (karikatür)

Öngören, Ferit, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1972, s. 9, (karikatür)

Öngören, Ferit, “İşkence Gören Cezasını Ödemiş Sayılır”, *Yeni a*, 1 Mart 1974, s. 16, (aktüel haber)

Öngören, Ferit, “Karikatür Albümleri”, *Yeni a*, 1 Şubat 1974, s. 1-16, (eleştiri)

Öngören, Ferit, “Melih Cevdet Beyin Tarihçiliği”, *Yeni a*, 1 Aralık 1973, s. 6, (polemik)

Öngören, Ferit, “Mizah ve Sosyal Yapı Konusunda”, *Yeni a*, 1 Ekim 1972, s. 8-9, (derleme)

Öngören, Ferit, “Özgürlük”, *Yeni a*, 1 Aralık 1972, s. 4, (karikatür)

Öngören, Ferit, “Selçuklu Işığ”, *Yeni a*, 1 Mart 1972, s. 10- 11, (inceleme)

Öngören, Ferit, “Topraklar Devletindi”, *Yeni a*, 1 Kasım 1972, s. 12, (deneme)

Öngören, Ferit, “Türk-İş Kongresinde Disk Kazandı”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1973, s. 1-5, (eleştiri)

Öngören, Ferit, “Yalçın Çetin’in Karikatür Albümü”, *Yeni a*, 1 Haziran 1974, s. 10-11, (eleştiri)

Öngören, Ferit, “Yedi Şairi Türkçede İnceleme Taslağı”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1972, s. 1-10, (inceleme)

Öngören, Vasıf, “Vasıf Öngören Dedi”, *Yeni a*, 1 Nisan 1972, s. 11, (röportaj)

Övünç, ?, “”Yolculuk, Özlem, Cesaret ve Kavga Şiirleri””, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 28-29, (eleştiri)

Öymen, Altan, “Af Konusu”, *Yeni a*, 1 Aralık 1973, s. 8, (aktüel yorum)

Öz, Erdal, “Çağdaş İşkenceciler Üzerine Notlar”, *Yeni a*, 1 Ocak 1974, s. 1-6, (aktüel deneme)

Öz, Erdal, “Güvercin”, *Yeni a*, 1 Eylül 1972, s. 6-7, (hikâye)

Öz, Erdal, “Kanayan”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1973, s.6-7, (hikâye)

Öz, Erdal, “Kurt”, *Yeni a*, 1 Haziran 1972, s. 6-7, (hikâye)

Öz, Erdal, “Sığırcık”, *Yeni a*, 1 Nisan 1973, s. 6-8, (hikâye)

Öz, Erdal, “Urganın Ucunda”, *Yeni a*, 1 Eylül 1973, s. 7, (roman)

Özakın, Aysel, “Ayçiçeği”, *Yeni a*, 1 Eylül 1973, s. 8, (hikâye)

Özakın, Aysel, “Cemil”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 16-17-18-19-30, (hikâye)

Özer, Kemal, “1972’de Şiir”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s.1-4, (deneme)

Özer, Kemal, “Acı’nın Çanları”, *Yeni a*, 1 Nisan 1972, s. 10, (eleştiri)

- Özer, Kemal, “Beğeniyi Aşmak”, *Yeni a*, 1 Aralık 1972, s. 1-11, (deneme)
- Özer, Kemal, “Bir Gün Daha Büyük Sulara/ Bu Durgun Daracık Irmaktan”, *Yeni a*, 1 Ekim 1972, s. 2, (şiir)
- Özer, Kemal, “Bir Kurtuluş Savaşından”, *Yeni a*, 1 Haziran 1974, s. 7, (şiir)
- Özer, Kemal, “Bir Resim Sergisinden İzlenimler”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 5, (şiir)
- Özer, Kemal, “Bir Sinema Savaşçısı”, *Yeni a*, 1 Haziran 1972, s. 10-11, (eleştiri)
- Özer, Kemal, “Bir Soru Ve Bir Şiir Çözümlemesi”, *Yeni a*, 1 Aralık 1973, s. 1-7, (inceleme)
- Özer, Kemal, “Bir Yaklaşım Denemesi”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 1-11, (eleştiri)
- Özer, Kemal, “Bir Yanda Umut Bir Yanda Düşman”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1972, s. 7, (şiir)
- Özer, Kemal, “Edebiyatımızda Uzlaşma Evreleri”, *Yeni a*, 1 Mart 1973, s. 1-11, (deneme)
- Özer, Kemal, “Göç”, *Yeni a*, 1 Eylül 1972, s. 3, (şiir)
- Özer, Kemal, “Göçebelikten Yerleşikliğe”, *Yeni a*, 1 Kasım 1972, s. 1-4, (deneme)
- Özer, Kemal, “Görev Sineması”, *Yeni a*, 1 Mart 1972, s. 10-10, (eleştiri)
- Özer, Kemal, “Görüşmeci”, *Yeni a*, 1 Mart 1974, s. 2, (şiir)
- Özer, Kemal, “Güncele Olumlu Bakış Ve Nâzım Hikmet”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1973, s. 1-5, (eleştiri)
- Özer, Kemal, “Kuşatma”, *Yeni a*, 1 Mart 1972, s. 7, (şiir)
- Özer, Kemal, “Nâzım Hikmet İçin Özel Bölüm- Nâzım Hikmet Şiirinin Uyarısı”, *Yeni a*, 1 Haziran 1974, s. 18-19, (inceleme)
- Özer, Kemal, “Neden Tunca Benziyor Mermer?”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1972, s. 1-9, (deneme)
- Özer, Kemal, “Okurla İlişki Ve Güncellik”, *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 1-4, (inceleme)
- Özer, Kemal, “Okurun Eylemi”, *Yeni a*, 1 Mart 1974, s. 1-4, (inceleme)
- Özer, Kemal, “Onurlu Türkü”, *Yeni a*, 1 Haziran 1972, s. 3, (şiir)

- Özer, Kemal, “Ozanın Görevi”, *Yeni a*, 1 Nisan 1972, s. 1-5, (eleştiri)
- Özer, Kemal, “Önümüzdeki Günlerde Sanatçıya Düşen”, *Yeni a*, 1 Kasım 1973, s. 6, (aktüel deneme)
- Özer, Kemal, “Sen Herkesi”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1973, s. 13, (polemik)
- Özer, Kemal, “Somutlama Gereği”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1972, s. 1-3, (deneme)
- Özer, Kemal, “Şiir- Günlük/ Eylül Sonu Çağrışımı”, *Yeni a*, 1 Aralık 1973, s. 5, (şiir)
- Özer, Kemal, “Şiir- Günlük”, *Yeni a*, 1 Ekim 1973, s. 2, (şiir)
- Özer, Kemal, “Şiir- Günlük”, *Yeni a*, 1 Eylül 1973, s. 4, (şiir)
- Özer, Kemal, “Şiir- Günlük”, *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 3, (şiir)
- Özer, Kemal, “Şiir- Günlük”, *Yeni a*, 1 Mayıs 1973, s. 2, (şiir)
- Özer, Kemal, “Şiir- Günlük”, *Yeni a*, 1 Ocak 1974, s. 3, (şiir)
- Özer, Kemal, “Şiir- Günlük”, *Yeni a*, 1 Şubat 1974, s. 3, (şiir)
- Özer, Kemal, “Şiirde Evrim Mi?”, *Yeni a*, 1 Nisan 1973, s. 1-9, (deneme)
- Özer, Kemal, “Şiir-Günlük”, *Yeni a*, 1 Mart 1973, s. 3, (şiir)
- Özer, Kemal, “Şiir-Günlük”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 3, (şiir)
- Özer, Kemal, “Şiir-Günlük”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1973, s. 2, (şiir)
- Özer, Kemal, “Tedirginlik Anatomisi”, *Yeni a*, 1 Ekim 1973, s. 1-6, (aktüel yorum)
- Özer, Kemal, “Toprağa Bastıkça Söylenen”, *Yeni a*, 1 Kasım 1972, s. 3. (şiir)
- Özer, Kemal, “Üç Şiir”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 2, (şiir)
- Özer, Kemal, “Yaşananla Yazılan”, *Yeni a*, 1 Şubat 1974, s. 1-2, (eleştiri)
- Özer, Kemal, “Yıl Dokuzyüz Yetmişbir”, *Yeni a*, 1 Aralık 1972, s. 4, (şiir)
- Özer, Kemal, “Yurttaş Ve Sanatçı”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1973, s. 1-14, (deneme)
- Özer, Kemal, “Şiir-Günlük”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1973, s. 5, (şiir)
- Özkırımlı, Atillâ, “Eleştirmen Deyince”, *Yeni a*, 1 Haziran 1972, s. 9, (deneme)

Özkırımlı, Atillâ, “Osmanlı’nın Düzeninde Toprak ve Edebiyat”, *Yeni a*, 1 Kasım 1972, s. 8-9, (deneme)

Özkök, Lütfi, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Haziran 1974, s. 1, (fotoğraf)

Özyaçiner, Adnan, “A’dan Z’ye A’dan Z’ye A’dan Z’ye A’dan- Sabah Ajansı”, *Yeni a*, 1 Haziran 1974, s. 4-5, (aktüel deneme)

Özyalçiner, Adnan, “Aydınlık Geleceğin Kavgacısı: Brecht”, *Yeni a*, 1 Mart 1973, s. 1-10, (deneme)

Özyalçiner, Adnan, “Unutturulmak İstenen”, *Yeni a*, 1 Ekim 1973, s. 2, (eleştiri)

Özyalçiner, Adnan, “40 Yıl Hapis, 75 Yıl Sürgün”, *Yeni a*, 1 Mayıs 1973, s. 2, (aktüel yorum)

Özyalçiner, Adnan, “A’dan Z’ye A’dan- Sınav Günleri”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1972, s. 3, (eleştiri)

Özyalçiner, Adnan, “A’dan Z’ye A’dan Z’ye A’dan- Osmanlı Cumhuriyeti Mi?”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 1-13, (deneme)

Özyalçiner, Adnan, “A’dan Z’ye A’dan Z’ye A’dan- Türk Sanatçıları Derneksiz Kaldı”, *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 3, (aktüel deneme)

Özyalçiner, Adnan, “A’dan Z’ye A’dan Z’ye A’dan Z’ye A’dan- Kitapların Dedikleri”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 4, (eleştiri)

Özyalçiner, Adnan, “A’dan Z’ye A’dan Z’ye A’dan Z’ye A’dan- Sanatı Tutukluluktan Kurtarmak”, *Yeni a*, 1 Aralık 1973, s. 3, (aktüel yorum)

Özyalçiner, Adnan, “A’dan Z’ye A’dan Z’ye A’dan Z’ye A’dan- Temel Dönüşümler Anayasa Buyruğudur”, *Yeni a*, 1 Kasım 1972, s. 3, (deneme)

Özyalçiner, Adnan, “A’dan Z’ye A’dan Z’ye A’dan Z’ye A’dan- Ulusal Kurtuluş Savaşımız Ve Amerikan Basını”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1972, s. 3, (aktüel yorum)

Özyalçiner, Adnan, “A’dan Z’ye A’dan Z’ye A’dan Z’ye A’dan”, *Yeni a*, 1 Haziran 1972, s. 3, (eleştiri)

Özyalçiner, Adnan, “Aşırı Yargı- Yanlış Yorum”, *Yeni a*, 1 Eylül 1973, s. 3, (eleştiri)

Özyalçiner, Adnan, “Ayakta Kalabilmek”, *Yeni a*, 1 Eylül 1973, s. 1-12, (inceleme)

- Özyalçiner, Adnan, “Baskın”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1973, s. 8-9, (hikâye)
- Özyalçiner, Adnan, “Bekir Yıldız İçin Küçük Bir Not”, *Yeni a*, 1 Mart 1972, s. 6, (eleştiri)
- Özyalçiner, Adnan, “Bir İşçinin Fotoğrafı”, *Yeni a*, 1 Eylül 1972, s. 3, (deneme)
- Özyalçiner, Adnan, “Buluşma”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 6-7, (hikâye)
- Özyalçiner, Adnan, “Cumhuriyet Çocukları Hapiste”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1973, s. 3, (eleştiri)
- Özyalçiner, Adnan, “Çağdaş İlkellik: İşkence”, *Yeni a*, 1 Şubat 1974, s. 1-10, (inceleme)
- Özyalçiner, Adnan, “Devrimci Öğretmen Nöbette”, *Yeni a*, 1 Mart 1974, s. 8, (aktüel yorum)
- Özyalçiner, Adnan, “Durum Özeti”, *Yeni a*, 1 Nisan 1972, s. 1-6 (eleştiri)
- Özyalçiner, Adnan, “Düdük Üretimine Devam”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1973, s. 2, (aktüel yorum)
- Özyalçiner, Adnan, “Düşünelim Bakalım”, *Yeni a*, 1 Kasım 1973, s. 3, (eleştiri)
- Özyalçiner, Adnan, “Engelli Koşu”, *Yeni a*, 1 Ekim 1972, s. 3, (eleştiri)
- Özyalçiner, Adnan, “Eylemsiz Okurdan Eylemli Okura”, *Yeni a*, 1 Mart 1973, s. 3, (eleştiri)
- Özyalçiner, Adnan, “Gorki’nin Artamanovları”, *Yeni a*, 1 Ocak 1974, s. 13, (eleştiri)
- Özyalçiner, Adnan, “Güç Koşullar Sürüyor”, *Yeni a*, 1 Şubat 1974, s. 3, (aktüel yorum)
- Özyalçiner, Adnan, “Huzur’un Huzursuzluğu”, *Yeni a*, 1 Nisan 1973, s. 3, (aktüel yorum)
- Özyalçiner, Adnan, “Kurultay İzlenimleri”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1972, s. 2, (aktüel haber)
- Özyalçiner, Adnan, “Kutlanmıyan Bir Olimpiyat”, *Yeni a*, 1 Ekim 1972, s. 1-4, (deneme)
- Özyalçiner, Adnan, “Oluşumu Engelleyen Kamuoyu”, *Yeni a*, 1 Aralık 1972, s. 3, (eleştiri)

Özyalçiner, Adnan, “Pastırma Yazı”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 3, (eleştiri)

Özyalçiner, Adnan, “Sınırsız Af Sınırsız Özgürlük”, *Yeni a*, 1 Mart 1974, s. 3, (aktüel yorum)

Özyalçiner, Adnan, “Sorumluluk Büyüyor”, *Yeni a*, 1 Ocak 1974, s. 1-3, (güncel yorum)

Özyalçiner, Adnan, “Suçsuz İlkelden Suçlu Uygarı”, *Yeni a*, 1 Mart 1972, s. 1-8, (deneme)

Özyalçiner, Adnan, “Türk Yazarlarının Suçu”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 3, (eleştiri)

Özyalçiner, Adnan, “Yıkım Günleri”, *Yeni a*, 1 Nisan 1972, s. 6-9, (hikâye)

Parra, Nicanor, “Ermış”, *Yeni a*, 1 Eylül 1973, s. 10, (şiir)

Pazarkaya, Yüksel, “”Demokles’in Kılıcı” ve Nâzım Hikmet”, *Yeni a*, 1 Eylül 1973, s. 13-14, (eleştiri)

Pazarkaya, Yüksel, “Nâzım Hikmet Ve Demokles’in Kılıcı”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1973, s. 12, (eleştiri)

Petofi, “Halk (Türkçesi: A. Kadir, Ş. Hulûsi)”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1972, s. 9, (şiir)

Poturoğlu, Aykut, “Halikarnas Balıkçısı İle Son Konuşma”, *Yeni a*, 1 Kasım 1973, s. 8, (röportaj)

Ritsos, “Salvador Allende’ye”, *Yeni a*, 1 Ocak 1974, s. 8, (şiir)

Seferis, “Yengeç Dönencesi’nden (Türkçesi: Şadan Karadeniz)”, *Yeni a*, 1 Aralık 1973, s. 10, (şiir)

Selçuk, Turhan, “Kitap Yılı”, *Yeni a*, 1 Haziran 1972, s. 1, (karikatür)

Sezer, Sennur, “23 Nisan 1972”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 5, (şiir)

Sezer, Sennur, “Dağlar Bekliyor”, *Yeni a*, 1 Mart 1974, s. 5, (şiir)

Sezer, Sennur, “Herhangi Bir Gurbetçiye”, *Yeni a*, 1 Eylül 1972, s. 5, (şiir)

Sezer, Sennur, “Kan Bekler Dağları”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 6, (şiir)

Sezer, Sennur, “Kışlar Yeşili Tüketemez”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 5, (şiir)

- Sezer, Sennur, “Kuşbakışı”, *Yeni a*, 1 Aralık 1972, s. 5, (şiir)
- Sözen, Gürol, “Gürol Sözen’in Resim Sanatı Ve 1919-23/ Destan Sergisi Üzerine Dedikleri”, *Yeni a*, 1 Kasım 1973, s. 14, (röportaj)
- Stinus, Erik, “İnsancıl Yamyamlık”, *Yeni a*, 1 Ekim 1973, s. 9, (şiir)
- Süreya, Cemal, “Onlar İçin Minibüs Şarkısı”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1972, s. 2, (şiir)
- Süreya, Cemal, “Seviş Yolcu”, *Yeni a*, 1 Nisan 1972, s. 3, (şiir)
- Süreya, Cemal, “Susuzluktan Ölen”, *Yeni a*, 1 Eylül 1972, s. 1-4, (eleştiri)
- Şahan, Halil, “İkinci Yeni Olayı”, *Yeni a*, 1 Haziran 1974, s. 6, (eleştiri)
- Şahan, Halil, “Bıçağın Ucu”, *Yeni a*, 1 Şubat 1974, s. 13, (eleştiri)
- Tamer, Ülkü, “Allende İçin”, *Yeni a*, 1 Ekim 1973, s. 3, (şiir)
- Tamer, Ülkü, “Dağ”, *Yeni a*, 1 Nisan 1973, s. 2, (şiir)
- Tamer, Ülkü, “Kurtuluş Savaşı’ndan Şarkı Sözleri”, *Yeni a*, 1 Mayıs 1973, s. 5, (şiir)
- Tan, Turgut, “Peçete”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 15, (şiir)
- Tonak, Ertuğrul, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 11, (fotoğraf)
- Tonak, Ertuğrul, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 2, (fotoğraf)
- Toper, Ahmet, “Soysuzlaştırılan Mizah”, *Yeni a*, 1 Ekim 1972, s. 1-4, (deneme)
- Tuğcu, Tuncer, “İşkence Olaylarının Tek Sorumlusu Burjuvazidir”, *Yeni a*, 1 Ocak 1974, s. 7, (aktüel deneme)
- Tuncer, Ömer, “Türk Dili Dergisi Yöneticilerine”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1973, s. 15, (polemik)
- Turan, Mehmet, “Bir Kitap Bir Kitap Bir Kitap- Sonsuz Topraklar”, *Yeni a*, 1 Kasım 1972, s. 10-11, (eleştiri)
- Turan, Mehmet, “Dergilerin İşlevi”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 5, (deneme)
- Turan, Mehmet, “Gazetecinin Ölümü”, *Yeni a*, 1 Aralık 1972, s. 9, (eleştiri)
- Turan, Mehmet, “Sorular Gtiren Şiir”, *Yeni a*, 1 Nisan 1973, s. 1-2, (deneme)

- Türker, Doğan, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 6, (fotoğraf)
- Uçar, Ercüment, “Bir Dizi Vitrin”, *Yeni a*, 1 Nisan 1972, s. 9, (şiir)
- Uğurlu, Nurer, “Âşık Veysel ve CHP”, *Yeni a*, 1 Mayıs 1973, s. 2, (deneme)
- Uğurlu, Nurer, “Avrupa Konseyi Ve Türkiye”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1973, s. 1-5, (eleştiri)
- Uğurlu, Nurer, “Aynanın İçindekiler Sahnenin Dışındakiler”, *Yeni a*, 1 Ekim 1973, s. 1-12, (inceleme)
- Uğurlu, Nurer, “Aynanın İçindekiler, Sanhenin Dışındakiler”, *Yeni a*, 1 Eylül 1973, s. 1-10, (eleştiri)
- Uğurlu, Nurer, “Bir Nokta: Tanzimat”, *Yeni a*, 1 Mart 1973, s. 1-9, (deneme-inceleme)
- Uğurlu, Nurer, “Bir Osmanlı Aydınının Dramı”, *Yeni a*, 1 Haziran 1972, s.1-4, (eleştiri-deneme)
- Uğurlu, Nurer, “Bir Osmanlı Aydınının Eylemi”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1972, s. 1-5, (inceleme)
- Uğurlu, Nurer, “Bir Yönetim Görev Başında”, *Yeni a*, 1 Mart 1974, s. 1-5, (aktüel yorum)
- Uğurlu, Nurer, “Boşa Gitmiş”, *Yeni a*, 1 Mart 1973, s. 5, (eleştiri)
- Uğurlu, Nurer, “En Uzun Baskı Dönemi”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1973, s. 1-2, (deneme)
- Uğurlu, Nurer, “Genel Af Siyasal Af”, *Yeni a*, 1 Aralık 1973, s. 1-8, (aktüel yorum)
- Uğurlu, Nurer, “Halkın İçinden Gelmek”, *Yeni a*, 1 Haziran 1974, s. 6, (eleştiri)
- Uğurlu, Nurer, “İlk Halk Olmak Savaşı Ve Ulusal Kurtuluş Savaşımızın Temel Felsefesi”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1972, s. 1-6, (inceleme)
- Uğurlu, Nurer, “Noktalar Ve Çizgiler”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 1-11, (deneme)
- Uğurlu, Nurer, “Orhan Kemal Ve Aydınlik Gerçekçilik”, *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 1-6, (eleştiri)
- Uğurlu, Nurer, “Orhan Kemal’i ve İkbâl Kahvesini Anlatıyor”, *Yeni a*, 1 Nisan 1973, s. 10, (deneme)

- Uğurlu, Nurer, “Sınırsız Af”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 4, (deneme)
- Uğurlu, Nurer, “Sosyalist Partiler”, *Yeni a*, 1 Kasım 1973, s. 1-16, (eleştiri)
- Uğurlu, Nurer, “Teleks”, *Yeni a*, 1 Şubat 1974, s. 8-9, (hikâye)
- Uğurlu, Nurer, “Tutuklunun Günlüğü/ Burada Atatürk Yargılanıyor/ Enver Gökçe’nin Kitabı”, *Yeni a*, 1 Ocak 1974, s. 13, (eleştiri)
- Uğurlu, Nurer, “Türk Basın Hayatı- Dün/ Bugün/ Yarın”, *Yeni a*, 1 Mart 1972, s. 1-2, (inceleme)
- Uğurlu, Nurer, “Türk Basın Hayatı”, *Yeni a*, 1 Aralık 1972, s. 1-2, (deneme)
- Uğurlu, Nurer, “Ulusal Kurtuluş Savaşımız Bir Toprak Savaşıdır”, *Yeni a*, 1 Kasım 1972, s. 1-2, (deneme)
- Uğurlu, Nurer, “Yanılıcı Bir Yorum”, *Yeni a*, 1 Aralık 1973, s. 5, (polemik)
- Usumi, Sadullah, “T.G.S. Başkanının Demeci”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 2, (bildiri)
- Uyaroglu, İsmail, “”Yaşadığımız Günlerin Şiirleri””, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 21-27, (inceleme)
- Uyaroglu, İsmail, “Aşk”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 14, (şiir)
- Uyaroglu, İsmail, “Çağımızın Özgürlük Sorunu”, *Yeni a*, 1 Ekim 1973, s. 15, (eleştiri)
- Uyaroglu, İsmail, “Erken Ölümden Geriye Kalan”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1973, s. 11-13, (inceleme)
- Uyaroglu, İsmail, “Kazanmak Ve Kaybetmek”, *Yeni a*, 1 Mart 1974, s. 13, (eleştiri)
- Uyaroglu, İsmail, “Kimya”, *Yeni a*, 1 Eylül 1973, s. 6, (şiir)
- Uyaroglu, İsmail, “Mektup”, *Yeni a*, 1 Şubat 1974, s. 6, (şiir)
- Uyaroglu, İsmail, “Milli Sinema Mı, Yoksa...”, *Yeni a*, 1 Nisan 1973, s. 10, (polemik)
- Uyaroglu, İsmail, “Özgürlük: Sevimli Öcü”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s.10, (eleştiri)
- Uyaroglu, İsmail, “Şiirler”, *Yeni a*, 1 Nisan 1973, s. 3, (şiir)
- Uyaroglu, İsmail, “Toprak, Çilekeş Toprak”, *Yeni a*, 1 Kasım 1972, s. 4, (şiir)
- Vrettakos, “Humma”, *Yeni a*, 1 Ocak 1974, s. 11, (şiir)

Weideli, Walter, “Bertolt Brecht’e Göre Bilimsel Çağın Oyuncusu”, *Yeni a*, 1 Ocak 1974, s. 10, (inceleme)

Yaşar, Tonguç, “İsimsiz”, *Yeni a*, 1 Haziran 1972, s. 3, (karikatür)

Yavuz, Hilmi, “Nasredin Hoca’nın Ahlâkı”, *Yeni a*, 1 Ekim 1972, s. 1-5, (inceleme)

Yavuz, Hilmi, “Attila İlhan’a Zorunlu Bir Yanıt”, *Yeni a*, 1 Nisan 1973, s. 10, (polemik)

Yavuz, Hilmi, “Aydınlar Ve Emekçiler”, *Yeni a*, 1 Kasım 1973, s. 1-14, (inceleme)

Yavuz, Hilmi, “Batılşma Sorunu”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1972, s. 1-12, (inceleme)

Yavuz, Hilmi, “Bedreddin”, *Yeni a*, 1 Ekim 1973, s. 4, (şiir)

Yavuz, Hilmi, “Bilim Emperyalizmi”, *Yeni a*, 1 Aralık 1973, s. 1-10, (deneme)

Yavuz, Hilmi, “Bir Kültür Krizinin Gerekliliği”, *Yeni a*, 1 Haziran 1972, s. 1-2, (inceleme)

Yavuz, Hilmi, “Bir Üstyapı Tipolojisi”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 1-4, (inceleme)

Yavuz, Hilmi, “Birinci Mehmed”, *Yeni a*, 1 Şubat 1974, s. 5, (şiir)

Yavuz, Hilmi, “Börklüce Mustafa”, *Yeni a*, 1 Aralık 1973, s. 4, (şiir)

Yavuz, Hilmi, “Burjuva Romanının Bugünkü Durumu”, *Yeni a*, 1 Ocak 1973, s. 1-2, (deneme)

Yavuz, Hilmi, “Düş Yola Ey Yabancı”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1973, s. 2, (şiir)

Yavuz, Hilmi, “Feodal”, *Yeni a*, 1 Mart 1972, s. 6, (şiir)

Yavuz, Hilmi, “Folklor”, *Yeni a*, 1 Nisan 1973, s. 4, (şiir)

Yavuz, Hilmi, “Gerçekçiliğin Felsefi Temelleri”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1972, s. 1-11, (inceleme)

Yavuz, Hilmi, “Kaypak Yanıtlar”, *Yeni a*, 1 Eylül 1973, s. 1-4, (polemik)

Yavuz, Hilmi, “Kısaca”, *Yeni a*, 1 Şubat 1974, s. 13, (eleştiri)

Yavuz, Hilmi, “Köy Edebiyatının İşlevi”, *Yeni a*, 1 Mart 1973, s. 1-2, (inceleme)

Yavuz, Hilmi, “Musa Çelebi”, *Yeni a*, 1 Ocak 1974, s. 4, (şiir)

- Yavuz, Hilmi, “Ölmeye Yatmak Ve Kadının Özgürlüğü”, *Yeni a*, 1 Ocak 1974, s. 1-14, (eleştiri)
- Yavuz, Hilmi, “Pirsultan”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1972, s. 7, (şiir)
- Yavuz, Hilmi, “Sırası Gelince”, *Yeni a*, 1 Temmuz 1973, s. 4, (şiir)
- Yavuz, Hilmi, “Şimdi Nedense”, *Yeni a*, 1 Ağustos 1972, s. 3. (şiir)
- Yavuz, Hilmi, “Tanpınar’ın Estetiği”, *Yeni a*, 1 Haziran 1973, s. 1-5, (polemik)
- Yavuz, Hilmi, “Tanpınar’ın Solculuğu Efsanesi”, *Yeni a*, 1 Mayıs 1973, s. 1-10, (polemik)
- Yavuz, Hilmi, “Torlak Kemal”, *Yeni a*, 1 Kasım 1973, s. 3, (şiir)
- Yavuz, Hilmi, “Türk Romanında Büroasi İle Hesaplaşma”, *Yeni a*, 1 Ekim 1973, s. 1-11, (inceleme)
- Yavuz, Hilmi, “Üretim ve Tüketim Açısından Kültür İkiliği”, *Yeni a*, 1 Eylül 1972, s. 1-8, (inceleme)
- Yavuz, Hilmi, “Yok Hükmündedir”, *Yeni a*, 1 Eylül 1973, s. 3, (şiir)
- Yavuz, Hilmi, “Yunus Emre’nin Sınıfsal Durumu ve Kültürü”, *Yeni a*, 1 Kasım 1972, s. 1-4, (deneme)
- Yevtuşenko, “Lucho Kardeş İçin Özgürlük İstiyorum”, *Yeni a*, 1 Şubat 1974, s. 4, (şiir)
- Yıldırım, Necati, “Kan Dolaşımı”, *Yeni a*, 1 Mart 1974, s. 10, (şir)
- Yıldırım, Necati, “Mayıs Notları”, *Yeni a*, 1 Nisan 1974, s. 14, (şiir)
- Yıldız, Bekir, “Bekir Yıldız’ın Asya Afrika Yazarlar Birliği Kongresinde Yaptığı Konuşma”, *Yeni a*, 1 Kasım 1973, s. 7, (konuşma)
- Yıldız, Bekir, “Barutçu Maho”, *Yeni a*, 1 Mart 1972, s. 6-7, (hikâye)
- Yücel, Can, “Can Yücel’den Üç Şiir”, *Yeni a*, 1 Mart 1974, s. 3, (şiir)
- Zeynegül, Işıl, “Tohum”, *Yeni a*, 1 Şubat 1974, s. 6-7, (oyun)

SONUÇ

Dergilerin ülkelerin tarihine ışık tutması bakımından önemli bir yerde durduklarına daha önce değinmiştik. *Yeni a*'da Türkiye'nin 1972 ile 1974 yılları arasında geçirdiği süreçleri göstermesi bakımından önemlidir. 1956- 1960 yılları arasında çıkan *a* dergisinin devamı niteliğinde olan *Yeni a*'da, Mart İhtilâlinden hemen sonra ülkenin içinde bulunduğu durumu, tartıştığı konuları, yaşadığı fikir ayrılıklarını derginin yazar kadrosunun gözünden görmek mümkündür.

Derginin kadrosu sol eğilimli gençlerden oluşur. Bu gençler, Türk solunun çıkış noktası olarak kabul ettiği Marksist dünya görüşünden beslenmektedirler. Dergide çıkan yazılarda, tanıtılan eserlerin seçilmesinde, incelemelerde sözü edilen sanatçıların isimlerinde bu fikir dünyasını bütün açıklığıyla görmek mümkündür.

Tezimizde bir bölüm olarak ele aldığımız “1968 Kuşağı” da dergiyi anlamada önemli bir yerde durur. Dünyada üniversite öğrencilerinin kurulu düzene isyanıyla başlayıp, işçilerin yaşadığı sorunlar yüzünden yönetime başkaldırmaya giden eylemlerin Türkiye’de çok farklı seyrettiğini söylemek mümkündür. Dünyada eylemlerin azalmaya başladığı yıllarda bizde büyük bir artış yaşanır. Eylemler, işçi haklarını savunmanın ötesine taşıp ülkede bir kutuplaşma yaratır. 12 Eylül 1980’de büyük bir askeri darbeye sonlandırılacak olan sağ- sol savaşlarının çıkışını bu yıllarda aramak doğru olacaktır. *Yeni a* bu kutuplaşmada sol tarafta yerini alacaktır. Bu tespiti yaparken özellikle Adnan Özyalçınar ve Kemal Özer gibi derginin kadro ekibinde olan yazarların aktüel deneme türündeki yazılarını esas alıyoruz.

Dergiyi incelerken dikkatimizi çeken bir husus da 1972 ile 1973 yılı arasında geçen bir yılda yazıların dilinde gerçekleşen sertleşmedir. Derginin çıkışında politik söyleme sahip yazılar oldukça azken 1973 yılında sayıca artar. Özellikle 1973 Ekim seçimlerinde CHP’nin aldığı oylar, Gene Af ilân edileceğine dair söylemler, ülkedeki farklı seslerin önünü açması bakımından önemlidir; fakat bütün bu gelişmeler bir edebiyat dergisi kimliğine sahip *Yeni a*’yı bir politika dergisine çevirmiş gibidir.

Dergide çıkan şiirler incelendiğinde çoğunun toplumsal gerçekçi akımı doğrultusunda olduğu görülür. Eserlerin çoğunda o dönem yaşanan işkence, devrimci gençlerin ölümü, özgürlüklerin kısıtlanması, köylünün problemleri, Almanya’ya gönderilen işçiler merkezdedir. Şairlerin sanat anlayışlarını tamamen toplumcu çizgide göstermek de doğru

sayılmaz. Dergide İkinci Yeni şairi olarak anılan Edip Cansever, Cemal Süreya gibi isimlere de rastlarız. Bunun yanında hiçbir şiir akımına yaslanmadan, kendi şiir evrenini kurmaya çalışan Hilmi Yavuz da şiirleriyle dergide görünür. Toplumsal gerçekçi çizgisinde sayamayacağımız bu isimler bile derginin ruhuna uygun olarak şiirlerinde toplumsal konulara değinmişlerdir. Örneğin Hilmi Yavuz 1975 yılında kitap olarak basılan *Bedreddin Üzerine Şiirler* kitabında yer alan şiirleri bu dergide yayımlar. Bu şiirlerde kullanılan üslûp toplumcu şairlerinkinden çok farklı olmakla birlikte seçilen konu bakımından derginin kadrosunun fikir dünyasına hitap edecek bir konudur. Yine dergide İkinci Yeni şiirini bırakıp toplumcu gerçekçi akımıyla şiir yazmaya başlayan Kemal Özer'in şiirleri görülür. Son kitabını 1965 yılında yayımladıktan sonra bu çizgi doğrultusunda yazdığı şiirler derginin yönünü belirlemesi noktasında önemlidir.

Dergide Hilmi Yavuz'un Selahattin Hilav'ın yazısı üzerine kaleme aldığı "Tanpınar'ın Solculuğu Efsanesi" başlığını taşıyan ve uzun sürecek bir polemige sebep olacak metin *Yeni a*'nın Türk edebiyatına kazandırdığı önemli zenginliklerden biri olarak kabul edilebilir. Unutulmaya yüz tutan Tanpınar'ın gün yüzüne çıkmasında bu polemigin önemli bir rolü vardır.

Yeni a'da yayımlanan Asım Bezirci'nin inceleme metinleri de Türk edebiyatına daha sonraki yıllarda kaynaklık etmesi bakımından büyük önem taşır. Örneğin Nâzım Hikmet'i sadece ilk dönem şiirleri ile tanıyanlara Hikmet'in şiirindeki bireyi anlatması bakımından Bezirci'nin inceleme yazısı değerlidir.

Dergideki hikâyeler aynı konu etrafında şekillenmesi bakımından dikkat çeker. Erdal Öz'ün çoğu hikâyesinde konu işkence ve hapisanedir. Adnan Özyalçınar de yönetimin kısıtlamaya çalıştığı özgürlüklere değinir. Yine işçi ve köylü problemleri de çoğu hikâyecinin işlediği konular olması bakımından dergide çıkan fikir yazılarını desteklemekten öteye edebî bir kimlik kazanamamışlardır.

Sonuç olarak edebiyat dergisi kimliğiyle yayın hayatına giren *Yeni a*, gerek dergiyi çıkaran yazar kadrosunun dünya görüşü gerek 1972-1974 yılları Türkiye'sinin sıkıntıları içinde oluşu sebebiyle politik bir söylem içerir. Edebiyat tek başına bir anlam ifade edemez, dönemin çalkantılı dünyasında sesini duyurmaya çalışan sanatçıların başvurduğu bir araç olmanın ötesine geçemez.

KAYNAKÇA

Kitaplar:

- Belge, Murat (2018), “*Şairaneden Şiirsele Türkiye’de Modern Şiir*”, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Bilen, Mehmet Yaşar (1985), “*70 Kuşağı Şiirimizi Tartışıyor*”, Yaba Yayınları, Ankara.
- Celâl, Metin (1999), “*Yeni Türk Şiiri*”, Çizgi Yayınları, İstanbul.
- Canberk, Eray (1996), “*Cumhuriyet Dönemi Şiirine Genel Bir Bakış- Şiir ve Şiir Üstüne Söylemler*”, Nazan Aksoy, Kemal Bek, Nedret Kuran, Nuran Kutlu, Mehmet Rifat, Sema Rifat, Necdet Sumer (diğer yazarlar), Düzlem Yayınları, İstanbul.
- Doğan, Erdal, (1997), “*Edebiyatımızda Dergiler*”, Bağlam Yayınları, İstanbul.
- Durbaş, Refik (2016), “*Şiirin Gizli Tarihi*”, Doğan Yayıncılık, İstanbul.
- Feyizoğlu, Turhan (1999) , “*Deniz: Bir İsyancının İzleri*”, Su Yayınları, İstanbul
- İnuğur, M. Nuri (2005), “*Basın ve Yayın Tarihi*”, Der Yayınları, İstanbul.
- Karagülle, Fırat (2006), “*Varlık Dergisi*”, Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, Yeni Türk Edebiyatı Tarihi 2, Cilt 4, Sayı 8, Bilim ve Sanat Vakfı, İstanbul.
- Kılınç, Erol (2012), “*İhtilal, İhtiras ve İdeal- 68 Kuşağı Hakkında*”, Ötüken Yayınları (2. Baskı), İstanbul.
- Koloğlu, Orhan (2006), “*Osmanlı’dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi*”, Pozitif Yayıncılık, İstanbul.
- Kurdakul, Şükran, (1987), “*Çağdaş Türk Edebiyatı Cumhuriyet Dönemi*”, Broy Yayınları, İstanbul.
- Lüküslü, Demet, (2013), “*Modernizmin Yansımaları-60’lı Yılları Gençlik Kategorisi Üzerinden Okumak: Modernist Söylemin Savunucusu ve Aktörü Olarak Gençlik*”, J. E. Zurcher ve R. Funda Barbaros, Efil Yayınevi, Türkiye.
- Nalcioğlu, Belkis Ulusoy (2013), “*Türkçe Dergiciliğin Sancılı Başlangıcı. Dergicilik Üzerine*”, Prof. Dr. Aslı Yapar Gönenç (editör), Koyu Kitap, İstanbul.
- Oktay, Ahmet (2003), “*Toplumcu Gerçekçiliğin Kaynakları*”, Everest Yayınları (3. Baskı), İstanbul.
- Oktay, Ahmet (2008), “*İmkânsız Poetika*”, İthaki Yayınları, İstanbul.
- Öz, Erdal (2016), “*Yarın, Nasıl Bir Gün Olacaksın?- Günlükler*”, Ayşe Sarısayın (yayına hazırlayan), Can Yayınları, İstanbul.
- Soner, Şükran, (2009), “*Bizim 68’liler*”, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul.

Soyak, Murat (2012), “*Diriliş Dergisine Dair*”, Değirmen Dergisi, Sayı 29- 30- 31, Ankara.

Temel, Demirer, “*Dünya ve Türkiye’de 68 Kuşağı*”, Dünyalılar.com

Uçar, Aslı (2018), “*1950’ler Türkiye’sinde Edebiyat Dergileri*”, Vakıfbank Kültür Sanat Yayınları, İstanbul.

Uçman, Abdullah, (2006), “*Dergiler Arasında: Dergâh, Hayat, Ma’lumât ve Bilgi Mecmuaları*”, Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, Yeni Türk Edebiyatı Tarihi 1, Cilt 4, Sayı 7, Bilim ve Sanat Vakfı.

Yavuz, Hilmi (2012), “*Şairin Zihin Tarihi*”, Granada Yayınları, İstanbul.

Yavuz, Hilmi (1999), “*Şiir Henüz*”, Est&Non Yayınları, İstanbul.

Tezler:

Acarsay, Aydın, (2006), “*Yeni Dergi Üzerine Bir İnceleme*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.

Altuğ, Fatih (2001), “*Bir Edebî Değişimi A Dergisi İle Okumak*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

Arpaguş, Faysal (2004), “*Ma’lûmât Mecmuası’nın 1-500 Sayılarında Yer Alan Türk Musikisî İle İlgili Makaleler*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi.

Kayabaşı, Ö. , (2011), “*1960- 1980 Arası Toplumcu Gerçekçi Şiir Ve Problemleri*”, Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.

Özşahin, Fatma Turhan, (2016), “*Papirüs Dergisinin Tahlili Fihristi*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.

Şahin, İbrahim, (2014), “*12 Mart’tan 12 Eylül’e 68 Kuşağı Öğrenci Hareketleri*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalı.

İnternet Dokümanları:

Afacan, İsmail (2012, 23 Nisan), “*a dergisi: gençliğin edebiyat ve siyaset iktidarına başkaldırısı*”, <https://www.evrensel.net> sitesinden erişilmiştir.

Perinçek, Doğu (2018, 17 Temmuz), “*6. Filo Eylemini, O Anı Yaşayanlar Anlattı*”, <https://tr.sputniknews.com/turkiye> sitesinden erişilmiştir.

Çandar, Cengiz (2008, 3 Haziran), “*”68 kuşağı, Deniz Gezmiş, biz, hepimiz...”*”, www.hurriyet.com.tr sitesinden erişilmiştir.

Demirer, Temel (2016, 3 Ekim), “*Dünya Ve Türkiye’de 68 Kuşağı*”, <https://dunyalilar.org> sitesinden erişilmiştir.

EKLER

Ek.1. Hilmi Yavuz İle *Yeni a* Dergisi Üzerine Bir Görüşme

(Konuşan: Ümmügülsüm YILMAZ)

İlk sorum şu: *a* dergisi ile *Yeni a* dergisinin sizin cephenizden farkı nedir? Anladığım kadarıyla *a* dergisi, edebiyat hevesiyle bir araya gelmiş gençlerden oluşuyor, *Yeni a*’nın etrafında oluşan kadro aynı olmasına rağmen, yazıları incelediğimizde politik söylemin hâkim olduğunu görüyoruz? Siz bu değişimi nasıl yorumluyorsunuz?

Bu tespit doğru. *Yeni a* dergisi politik bir dergi.

Sizin denemeleriniz diğerlerine göre güncele fazla yaslanmayan, politik söylemin dışında değerlendirebileceğimiz yazılar. Örneğin sekizinci sayıdaki “Nasreddin Hoca’nın Ahlaksızlığı” başlıklı yazınızı sormak istiyorum. Bu yazıda Nasreddin Hoca’nın fıkralarından yola çıkarak onu bize öğretilmeye çalışılan erdemli duruşunun dışında değerlendiriyorsunuz, herkese “haklısın” dediği fıkrasından yola çıkarak da bir erdemsizlik vurgusu yapıyorsunuz? Dergide çıkan diğer yazıları değerlendirdiğimizde sol kesimin Bektaşî’yi öne çıkarmaya çalıştıklarını görüyoruz. Size bu yazıyı dönemin siyasi ve sosyal şartları mı yazdırdı?

Bu yazı politik bir yazı aslında. Bugün o fıkra ile ilgili yazdıklarımı düşündüğümde ahlak bakımından o yazıda ne diyorsam bugün de aynısını söyleyebilirim; fakat mantık bakımından düşündüğümde Hoca’yı yanlış bulmak mümkün değil. İki ayrı sirkülasyonda iki ayrı cevap veriyor.

O dönem o senin adamın, bu benim adamım görüşünün hâkim olduğunu biliyoruz. Örnek olarak da sizin Selahattin Hilav’la yaşadığınız polemiğin çıkış noktasında, Mustafa Kutlu’nun Sabahattin Ali’yi sağ bir yazar gibi gösterme çabası üzerine, Selahattin Hilav’ın Ahmet Hamdi Tanpınar’ı sol eğilimli bir yazar olarak göstermeye çalışmasını “Pişmiş Aşa Nasıl Su Kattım” yazınızda anlatıyorsunuz. Nasreddin Hoca için de bu tespiti yapmak doğru mu?

Nasreddin Hoca için onların adamı bizim adamımız değil gibi bir tavır yoktu, örtülü anlamda da yoktu.

Peki bu yazı nasıl çıktı ortaya? Sizin çeşitli okumalarınız sonucunda mı? Yoksa derginin o ayki konusu olan mizaha katkı sağlamak üzerine mi?

O yazı 1972’de çıkmış bir yazı. O yıllarda konumumuz ve derginin içinde bulunduğu konum düpedüz soldaydık. Sol birtakım meseleleri kendi düzleminde değerlendirmeyi zorunlu kılıyor. Yani eğer solcuysan dünyaya şu şu şu değerlerle, kriterlerle bakacaksın. O kriterlerin dışında bakmak gibi bir durum söz konusu değildi. Dolayısıyla büyük bir ihtimalle, şimdi hatırlamıyorum ama, Nasreddin Hoca meselesine yine o kriterlerle, ahlaklıysa bir tek ahlak vardır ve o haklı kimse onun açıkça söylenmesi gerekir. Yani bir taraftan sen haklısın, öbür taraftan sen de haklısın tavrı en azından Sosyalist ahlakla bağdaşmayacağını düşünmüş olmalıyım.

Peki bu yazıyı yazarken Süleyman Demirel figürünü hiç düşündünüz mü? Arka plana Süleyman Demirel’i koyup buradan dönemin siyasi havasına bir gönderme yapma isteğiniz var mıydı? Yazıyı okuduğumuzda Nasreddin Hoca’yı çıkarıp o dönem herkesin haklı olduğunu düşünüp buna göre bir siyaset yapan Süleyman Demirel’i koyabiliyoruz.

Yani ben Nasreddin Hoca’yı Süleyman Demirel’e benzeyen bir metafor olarak aldığımı hatırlamıyorum. Alsam hatırlardım diye düşünüyorum; ama senin için buna denk düşüyorsa sen öyle bir okuma yapabilirsin. Yazar merkezli okumaman lâzım zaten senin. Hilmi Yavuz öyle düşünmediğini söylüyor o zaman öyle değildir gibi bir yorum doğru bir yorum olmaz, onu söylemeye çalışıyorum. Bana sorarsanız ben hiçbir zaman yazar merkezli okumadan yana olmadım. Senin de öyle okumaman lazım. Şunu söylemek lâzım dergi 1972’den itibaren Marksist solcu genç entelektüellerin dergisiydi; yani bunu başka türlü okumak mümkün değil. Dergide Marksist olmayan birine yer yoktu. O kadar yer yoktu ki, dönemin ciddi mağdurlarından Sabahattin Eyüboğlu, Vedat Günyol bile Montaigne çevirisi meselesi üzerinden Ergin Günçe tarafından ağır yazılarla eleştiriliyordu.

Evet, bu benim de dikkatimi çekti. Dergide dönemin sol entelektüellerinden kabul edebileceğimiz Mehmet Fuat’a da ciddi eleştiriler var. Hazırladığı yıllıkta İkinci Yeni şairlerine Toplumcu Gerçekçilere oranla daha fazla yer ayırdığı gerekçesiyle Kemal Özer, Memet Fuat’a çatıyor.

Memet Fuat’a yapılan eleştirileri hatırlamıyorum ama Vedat Günyol, Ergin Günçe’nin yazılarından sonra bana mektup yazdı. Duruyor hâlâ o mektup. O mektupta açıkça şöyle söylüyor: “Bunca yıllık hukukumuz var seninle. Sen bu dergide böyle bir yazının yayımlanmasına nasıl izin verirsin?”

Siz bu mektuptan dergi yazarlarına bahsettiniz mi?

Mektubu okutmadım ama içeriğinden bahsettim.

Öyleyse derginin yirmi ikinci sayısında arka kapakta Vedat Günyol'a cevap veren Ferit Öngören sizin söylediklerinizden yola çıkmış. Vedat Günyol'a dergi yazarlarının aralarında bir fikir ayrılığının asla olamayacağını söylüyor. Ayrıca dergide yayımlanacak yazıların bir denetimden geçmediği, herkesin özgür bir şekilde yazdığının altı çiziliyor.

Evet, mutlaka Ferit Öngören'in de olduğu bir toplantıda Vedat Günyol'un Sabahattin Eyüboğlu'nun Montaigne çevirileri üzerinden kendisine yapılan ağır eleştirilerden beni de sorumlu tutuyor demiş olmalıyım ki Öngören yazısında herkesin hür iradeyle yazdığını söylüyor.

Ferit Öngören'in yazısında Vedat Günyol'un Ergin Günçe'ye cevabının bayram nedeniyle derginin basıma erken gönderilmesi nedeniyle yayımlanmadığı söyleniyor. Bu doğru mu?

Değil, bu bahane gösteriliyor ama asıl sebep yazının yayımlanmak istenmemesi.

Yani Vedat Günyol *Yeni a* yazarları tarafından sansüre uğradı da diyebiliriz.

Evet.

Peki siz Ergin Günçe'nin Sabahattin Eyüboğlu'na yönelttiği eleştirileri yanlış mı buluyorsunuz, Günçe'nin Eyüboğlu ile başka bir derdi mi vardı?

Ben, Günçe'nin ifade ettiği gibi belli bir amaçla Montaigne'i Eyüboğlu'nun sansür ettiği kanısında değilim, asla böyle bir şey yapmaz, ben onu da tanıyorum. Eyüboğlu'nun kimliği böyle bir sansür uygulamaya intansiyonel olarak, belli bir niyetle yapması mümkün değil. Evet, belli şeyleri çıkarmış olduğu doğru; ama çıkardığı şeyleri Ergin Günçe'nin ona atfettiği kötü niyetle çıkardığı kanısında değilim.

Ergin Günçe Montaigne'nin inançsızlık vurgusu yaptığı yerlerin Eyüboğlu tarafından çıkarıldığını imâ ediyor. Peki sizce Eyüboğlu kötü niyetli değilse neden o bölümleri çevirmiyor?

Bence, Eyüboğlu'nun Montaigne'ni kafasında oturttuğu bir düzlem, konsept var. Bakıyor ve bu Montaigne değil diyor, büyük ihtimalle çıkardığı bölümler öyle bölümlerdir. Bu

meşru görülebilir bir şey midir? Kesinlikle görülemez, ama Günçe'yi de haklı çıkarmaz. Benim Montaigne'm böyle değil diye bakıyor.

Vedat Günyol ile Ergin Günçe polemliği devam ederken Sabahattin Eyüboğlu konuyla ilgili bir yazı yazdı mı?

Hayır, yazmadı.

Bu bana çok ilginç geldi. Eyüboğlu'nun polemliğe girmek istemeyen bir kişiliği mi vardı, yoksa tartışmayı dikkate mi almadı?

Büyük ihtimalle dikkate almadı.

Benim orada itirazım, Günçe'nin yazısının dergide yayımlanmasına değil, Günçe'nin üslûbunaydı.

*Yeni a'*da sevdiğim insanlara karşı ağır yazılar çıkıyordu. Vedar Günyol!a, Sabahattin Eyüboğlu'na yapılan eleştiriler beni çok üzmüştü. Mesela Kemal Tahir'e yönelik de ağır yazılar yazıldı. Metin Erksan Cumhuriyet'te yayımlanan bir demecinde Kemal Tahir haricindeki Türk romanlarını alın ve çöpe atın dedi. Bu elbette çok yanlış bir söylemdi. Tamam, Metin Erksan böyle yanlış bir şey söyledi; ama Kemal Tahir'in suçu ne? Bu demecin sonrasında Kemal Tahir'e yüklenildi. Tahir'e yönelik yazıların yayımlanmasını da hiç istemedim ama..

Dergideki yazıları kemdi aranızda değerlendiriyor muydunuz? Mesela yayımlanmasına onay verilmeyen bir yazı hatırlıyor musunuz? Meselâ Adnan Özyalçın'ın yazılar çok sert. Siz ve diğerleri bu yazıyı yayımlama, başımıza bir şey gelir diyor muydunuz?

Vedat Günyol ve Kemal Tahir'e yönelik yazılar haricinde benim bir itirazım olmadı. Olmayışının nedeni de şu. Baştan beri söylüyorum. Biz sıkı Marksist'lerdik. Genç ve sıkı Marksistler olarak birtakım şeyleri anlatmaktan, dayatmaktan, vurgulamaktan yana olduk. Bu dergi militan bir dergidir. *Militan* adında başka bir dergi çıkardı arkadaşlar daha sonradan, bizimki gerçek anlamda militandı. Sosyalizm'den daha doğrusu Marksizm'den taviz vermeden ve taviz veriliyor olduğunu düşündüğümüz durumlarda da buna şiddetle, bazen de Ergin Günçe olayında olduğu gibi maksadımızı aşarak muhalefet ediyorduk.

Dergi kadrosunun hoşuna gitmeyen bir yazınız oldu mu?

Oldu. Selahattin Hilav'ın Ahmet Hamdi Tanpınar üzerine yazdığı yazılara verdiğim cevaplardan hiç hoşlanmamışlardı. Derginin kurucularından, ortaklarından biri olduğum için yazım reddedilemezdi, ama sevilmediği kesin. Selahattin Hilav'ı çok severim; ama Tanpınar'ı bir Marksist gibi gösterme çabasına cevap vermeden duramazdım. Hilav'ın yazısını temellendirdiği nokta çok yanlıştı. Tanpınar “üretim, tüketim, istihlal” kelimelerini kullanıyor diye ona Marksist diyemeyiz. Sabancı da bu kelimeleri kullanıyor. “Üretimi artıracamız.” diyor. Bu cümle Sabancı'yı Marksist yapar mı? Kelimelerin hangi bağlamda kullanıldığına bakmak lazım; eğer teorik bir kavram olarak kullanıldıysa üretim, o zaman biz bunu Marksizm'e doğrudan doğruya atfedebiliriz. Tanpınar öyle bir şey yapmıyor, ilgisi yok.

Bu mesele ile ilgili son yazıyı siz yazdınız değil mi? Sizin yazınızla polemik kapanmış oldu.

Evet.

Tartışmaya başka katılan oldu mu?

Hayır, Memet Fuat tartışma başladığında herkesin gözünü korkutan bir yazı yazdı. “Çok yüksek düzeyde cereyan eden tartışma” tabirini kullandı.

Bu tartışma başladığında Ahmet Hamdi Tanpınar edebiyat çevrelerinde çok da bilinen biri değil galiba?

Evet, değil. Hatta Handan ve Abdullah Uçman'ın hazırladığı İnci *Bir Gül Karanlıklarda* kitabının önsözünde bundan bahsediliyor. Hatta bu polemikten sonra başka bir şey de cereyan etti. Allah'ın sobası yok, dediyecek türden. Biliyorsunuz 20. yüzyılda Fransa'da çok ciddi milliyetçilik akım var. Fransız romantizminin edebiyata yansıması anlamında Maurice Barrès adında bir adam. Yine Moréas diye bir adam var. Bunlar son derece önemli adamlar ve onların özellikle modernite, milliyetçilik, üretim konusunda okumaları ile Tanpınar'ın söyledikleri birbirine çok yakın, birebir örtüşüyor. Ben bunu yazdım. Selahattin Hilav verdiği cevapta: “Bunlarla Tanpınar'ın ne alakası var.” diyor. Allah'ın sobası yok dedim, aradan otuz yıl geçtikten sonra *Tanpınar'ın Günlükleri* İnci Enginün ve Zeynep Kerman tarafından yayımlandı. Günlüklerde görülüyor ki Tanpınar Barrès ve Moréas'dan bahsediyor.

Demek ki siz iki metne de vakıf olduğunuz için ilişkiyi çok çabuk kurabildiniz?

Evet, bahsettiğim Fransız yazarları ve Tanpınar'ı elbette ki iyi okumuştum. Bakıyorsun bu Barrès'in söylediği. Tanpınar'ın onlardan etkilendiği açık; çünkü söyledikleri çok örtüşüyor. Diyelim ki bu rastlantısal olsun, rastlantısal olmadığı günlüklerinde ortaya çıktı. Aynı şey Attilâ İlhan için de oldu. 1955'te Dram Tiyatrosu olayı oldu. Eski kuşak şairleri bir edebiyat suaresi yaptı. Yakup Kadri başta olmak üzere Behçet Kemal Çağlar falan, başka hocalar da vardı. Ben de on dokuz yaşındayım. Üniversite birinci sınıftayım. Protesto etmek için gittik, orada ciddi bir sorun oldu. Orhan Hançerlioğlu o sırada emniyet şube müdürü. Adam telefon etti, polisler geldi. Biz de tüydük. Demirtaş Ceyhun ile Hasan Pulur'u tutukladılar. Ertesi sabah ben uyuyorum, kapı çaldı, rahmetli babam açmış kapıyı, bazı konuşmalar duydum. Babam odama geldi, arkadaşın olduğunu söyleyen birileri seni görmek istiyor, dedi. Ben pijamalarım ile çıktım, karşımda hiç tanımadığım insanlar. Dediler ki biz 1. Şubeden geliyoruz. Ben sivil polis olduklarını anladım. Bu arada 1. şube komünist masası, polisler : “Sizin ifadenizi alacağız, bizimle karakola gelmeniz gerekiyor.” dedi. Ben de sanki o zamanlar çok önemsiyormuşum gibi, dersim olduğunu, fakülteye gitmem gerektiğini söyledim. Tabii o zamanlar okula gittiğimiz yok, okul diye kantine gidiyoruz. Polis uzun sürmeyeceğini söyledi. Neyse biz çıktık, tramvaya binelim dedim, onlar olmaz dedi. Başladık yürümeye. Yürürken bana soru soruyorlar, ben cevap vermiyorum. Şunu da söylemek lazım. O zamanlar çıkan Express gazetesi büyük şimşir puntolarla “Komünistler Dram Tiyatro'sunu bastı.” manşetiyle haber yayımladı. Biz gittik 1. şubeye. İçeri Attilâr beni. Odanın koridora bakan tarafı cam. Bana dediler ki, sen yüzünü duvara döneceksin. Tabii ben rahat durmuyorum, arada bakıyorum koridora. Erdal Öz'ü almışlar, onu getirdiler. Neyse ifademizi aldılar. Ifademizi alırken komiser Adnan, Adnan Kınay'la daha sonra dost olduk, “Siz şairleri protesto etmişsiniz, Behçet Kemal'i de protesto etmişsiniz, bu doğru mu?” diye sordu. Ben de: “Bilmiyorum efendim, farkında değilim ama oradaysa etmişizdir.” dedim. Komiser: “Sizi kim örgütledi?” diye sordu. Ben de bizi kimsenin örgütlediğini söyledim. Komiser Attilâ İlhan'ın bu işte bir parmağı olup olmadığını sordu. Ben kimsenin bu işte parmağı olmadığını söyledim. Baylan'da bu meselenin kendi aramızda konuşulduğunu söyledim. Bir toplantı olacak, biz de o toplantıyı protesto edeceğimizi konuştuk, o sırada Attilâ İlhan da herhalde “İyi olur” demiştir mutlaka, dedim. Komiser isminin yazıldığı dosyayı gösterip: “Bak, sen on dokuz yaşındasın ve bu şubede artık bir dosyan var. Bu dosya seni hayatın boyunca takip edecek, haberin olsun. Bundan sonra yapacağın her şeyi bu dosyanın mevcudiyetine göre düşünmelisin.” dedi. Beni çıkardılar, kapıda babam bekliyor, meğer vali muavini

arkadaşıymış. Bu olayı aradan yıllar geçtikten sonra *Ceviz Sandığındaki Anılar* kitabında yazdım. Tabii, o kitapta komiserle söylemediğim şeyi de yazdım. Komiser bu olayın bir “ajitasyon propaganda”sı olduğunu söylemişti. Bunun üzerine yaptığım araştırmalarda Attilâ İlhan’ın Paris’teyken Waldeck Rochet’ten ajit prop dersleri aldığını öğrendim ve bunu yazdım. Daha sonra Attilâ İlhan kendisiyle yapılan söyleşide benim söylediğim sözleri yalanladı, ajitasyon propagandası yaptığının büyük bir yalan olduğunu söyledi. Hatta büyük bir Attilâ İlhan hayranı olan benim üniversiteden arkadaşım Hasan Pulur o yazıyı aldı ve gazetede köşesinde aynen yayımladı. Benim o saatten sonra bir şey söyleyecek halim kalmamıştı. Yalnız Allah’ın sobası yoktur, internette gezinirken bizim Nuri Mehmet Yardım’ın, onun bir internet sitesi var, Cafer Vayni diye birinin Attilâ İlhan’la yaptığı bir konuşmayı gördüm. Cafer Vayni, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji bölümünde “Türkiye Sosyalist Partisi” konulu yüksek lisans da yaptı. Attilâ İlhan da Türkiye Sosyalist Partisi’nde il yönetim kurulu üyesi. Soruyor Vayni, partide il yönetim kurulu üyesi olarak, burası dikkate değer, nasıl bir görevinin olduğunu. Attilâ İlhan “Ben ajit prop uzmanıyım. Bu dersleri aldım zamanında” diyor. Yıllar geçmiş, ben yaşadığım haksızlığı unutmuştum ki Attilâ İlhan, beni haklı çıkaran gerçeği söyledi.

Dergide yayımlanan şiirlerinize baktığımızda militan ruhunuzun etkisinde değil, estetiği bir kenara koymadan ama yine de mevcut konulara değinen şiirler olduklarını görüyoruz, şiirlerinizi retoriğe kurban etmediğinizi söylemek mümkün.

Benim şiir poetikam çok fazla değişmedi, bu doğru.

Bir de şunu sormak istiyorum. Derginin son sayılarında yoksunuz. Bu iş yoğunluğunuzdan mı, yoksa bilinçli bir kopuş mu?

Ben o tarihlerde Gelişim Yayınları’nda çalışıyordum ve ansiklopedi hazırlıyordum. Dolayısıyla yoğun bir zaman dilimindeydim.

Dergi kadrosunun sürekli toplandığı bir yer var mı?

Cumhuriyet gazetesinde toplanıyorduk. Derginin yapılma sürecini değerlendirmek için ayda bir toplanıyorduk. Benim sürekli takıldığım yerler vardı. Beyoğlu’nda yeni açılan kafe barlar vardı. Dergi kadrosunun çoğu oralara gelmezlerdi. Onlar Suriçi’ndeki mekânlara takılırlardı.

Yeni a dergisini o dönemde çıkan diğer dergilerle kıyaslarsanız nasıl bir yerde durduğunu söylersiniz?

O dönemde klasik statü dergileri Varlık, Türk Dili zaten çıkıyordu. Marksist görüşü savunan dergiler de vardı. Bizimkinin özelliği bu derginin yazarlarının edebiyatçılardan oluşmuş olmasıydı. Atal'ların çıkardığı *Sanat Emegi* diye bir dergi vardı. Benim *Mustafa Suphi Üzerine Şiirler*'imden bazıları da ilk orada çıktı. Bu mesele gerçekten önemli. Edebiyatçılardan oluşan bir kadrosunun olması *Yeni a*'yı farklı kılan en önemli özellik.

Derginin yirmi yedinci sayıdan sonra çıkmamasının sebebi tam olarak nedir? Adnan Özyalçınır birtakım baskılardan bahsediyor röportajında, sizin bir bilginiz var mı?

Pek olduğunu söyleyemem. Tabii, o baskıyı nasıl hissettiler onu bilmek lâzım. Somut olarak polis mi geldi, dergi hakkında soruşturma mı açıldı, onu pek bilmiyorum. Şunu söylemek gerekir, Adnan bu konuları en iyi bilebilecek kişidir, derginin çoğu işine o bakıyordu.

Bu güzel söyleşi için teşekkür ederim.

Ek.2. Adnan Özyalçiner İle *Yeni a* Dergisi Üzerine Bir Görüşme

(Konuşan: Ümmügülsüm YILMAZ)

***Yeni a* dergisinin ilk sayısında “Yeniden Çıkarken” adlı yazıda, derginin *a* dergisinin bir devamı olduğu vurgulanıyor. Bu devamlılık ne ölçüde sağlanabildi? Düşündüğünüz gibi *Yeni a*, *a* dergisinin devamı olabildi mi?**

Tabii, şöyle biz 1955’te üniversiteye girdik. Erdal Öz, ben, Kemal Özer, Konur Ertop, Doğan Hızlan, Hilmi Yavuz, Demir Özlü, Ferit Öngören, Ergin Günçe -Ergin Günçe şöyle Kemal Özer, ben, Ergin Günçe, Konur Ertop İstanbul Erkek Lisesi’nde okuduk, lise yıllarında tanışmıştık- birbirimizi üniversitede bulduk. Birbirimizi tanıyorduk dergilerde çıkan yazılarımızdan, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi kantininde toplanınca da çok ilginç bir grup olduk. Fakat 1956 yılı geldiğinde Demokrat Parti iyice baskısını artırdı, düşünceyi açıklama, söyleme büsbütün baskı altına alınınca üniversitede iktidara karşı kıpırtılar başladı. O kıpırtılar birtakım küçük eylemlerdi, biz kendi kendimize dedik ki bir araya geldiğimizde: “Bu eylemler güzel ama bir de kültürel anlamda karşı çıkılmalı.” Ne yapalım, ne edelim derken herkes cebinde para vererek bir dergi çıkarmaya karar verdik. Onun için 1956 yılının Ocak ayında *a* dergisi çıkmaya başladı. Cebimizden onar lira veriyorduk, yüz lira toplayıp dergiyi çıkarıyorduk. O zaman yüz liraya dergi çıkıyordu. Edip Cansever de bizim ortağımızdı; ama ondan yirmi lira alıyorduk. Neden çünkü Edip Cansever’in Kapalıçarşı’da dükkanı vardı. Bu işin esprisi elbette. Biz bu imkânlarla kadro dergisi diyebileceğimiz *Yeni a*’yı çıkarmaya başladık. Her türlü siyasal baskıya karşı çıktığımız gibi edebiyatın baskılarına karşı da çıkıyorduk, yeni bir edebiyat yaratmak, gerçekçiliğe yeni bir bakış açısı getirmek istiyorduk. Edebiyatın gerçekçilikteki yalınkatlığına karşı, hem de siyasalın baskılarına karşı yayımlanan bir dergi oldu. *a* dergisi böyle yayımlandı ve 27 Mayıs 1960’a kadar sürdü. 27 Mayıs’ta özgürlükler geldi diye Haziran sayısına “Özgürlük” adını verdiğimiz son sayısıyla bitirme kararı aldık. Derginin başına da Fazıl Hüsnu Dağlarca’nın bir şiirini koyduk ve onu on bin- yirmi bin civarında bastık, bütün üniversiteye dağıttık. Gerçekten 1960’ın getirdiği önemli bir yön kültürel bir kalkınmaydı; çünkü ondan önce Nâzım Hikmet, Sabahattin Ali yasaktı, Marksist bütün kitaplar yasaktı, Marksist hiçbir kitap yoktu. Biz 1950 kuşağı olarak 1960’a kadar hiçbir Marksist kitap okumadık. Sadece edebiyattan Sosyalizm’i çıkarsamaya çalıştık, daha doğrusu. Nereden diyeceksiniz? İşte Melih Cevdet’in, *a*. Kadir’in, Oktay Rifat’ın şiirlerinden, Sait Faik’ten, bulabildiğimiz Sabahattin Ali

hikâyelerinden –onları bulamıyorduk tabii-. Ben hiç unutmuyorum sahaflardan araştıra araştıra Sabahattin Ali’nin İtalyanca yazar Ignazio Silone’dan çevirdiği *Fontamara* kitabını bulmuştum. Kitap bir belediyenin nasıl Sosyalistleştiğini anlatıyordu; yani Kapitalist sistem içinde bir köy kendini Sosyalist ilân ediyordu ve kitap bunun öyküsünü anlatıyordu. Kitap çok hoşuma gitmişti, böyle bir şey nasıl olur diye diye okudum kitabı. O sıralarda iki tane Marksist kitap buldum. 1936’da yayımlanan iki kitap buldum: Biri Pyotr Kropotkin’in *Anarşi* kitabı, diğeri *Lenin’in Hayatı*. Hilmi Kitabevi tarafından basılmışlardı. Biz bu şekilde bu kültürel kalkışı çok önemli bulduk ve bu kültürel kalkış sadece bizim arkadaşlarımız arasında eğildi, Yenikapı’da bir kahvemiz vardı, o kahvede Ali Poyrazoğlu, Gülser Tuncer gibi o sıralarda konservatuar okuyan gençlerle, ressamlarla hep beraberdik. Yani yazarlar, şairler, ressamlar, oyuncular hep bir aradaydı ve aynı biçimde özgürlük ve düşüncenin gelişmesi için çalışıyorlardı. Hepimiz aynı düzeni istiyorduk: özgürleşme. Onun için 27 Mayıs bize o imkânı verdi, ne yazık ki ondan sonra 12 Mart gelince işler değişti. 12 Mart geldiğinde yazarların birçoğu hapiste, işkenceler var, kitaplar toplatılıyor. Bizim en yakın arkadaşımız Erdal Öz, Altan Öymen’le birlikte uçak kaçırma eylemine karıştıkları gerekçesiyle hapiste, o sırada biz birbirimize telefon ettik, toplanmaya karar verdik Gazeteciler Cemiyeti’nde. Biz dedik ki ne yapalım, dergiyi yeniden çıkaralım, adı da elbette *Yeni a* olacak. Oradaki arkadaşlardan biri dedi ki: Sıkıyönetim var, dergiyi kapatırlarsa ne yapacağız?” dedi. Oradan Ferit Öngören: “Sorun yok, bu sefer de Yine a diye çıkarırız.” cevabını verdi. Ortaklaşa “Yeniden Çıkarken” yazısını yazarak *a*’da yaptığımız savaşı, mücadeleyi aynı biçimde hem edebiyat açısından hem iktidara karşı mücadeleye başlamış olduk. Bu dergide her türlü yaşam ögesini içinde barındıran bir edebiyat yaratılmaya çalışıldı. İnsan- toplum ilişkisi, insan- eşya ilişkisi, insan- iktidar ilişkisi ve çelişkisi edebiyata yansıtılması; bir anlamda da yaşananların tanığı olmak, tanığı olmakla da kalmayıp yaşananları da değiştirip daha güzel hâle getirmektir önemli olan.

Dergiyi “1968 kuşağı”nın isteklerini bilmeden anlamak zor. Sizinle bu kuşağı da konuşmak istiyorum. Bugünden bakınca bu kuşağı nasıl değerlendiriyorsunuz?

“1968 kuşağı” bir memleket meselesi çıkışı bence. Nasıl ki bizim kuşağımız 1956’da edebiyata karşı çıkmak üzerinden başlayıp memlekette düzgün gitmeyen düzene de karşı çıkışa dönüştüyse; aynı biçimde 1968’lilerin de çıkışı buna benzer oldu. Sıkışmanın getirdiği bir patlama aslında. O bence çok önemliydi. Çok enteresan bir şey bizim 28 Nisan hareketi daha önce Kore’de öğrencilerin kalkışmasıyla oluşan bir hareket oldu, biraz

benzeri gibiydi. Ondan mı alınıp yapıldı, yoksa bizim kendi sıkışmışlığımızın getirdiği bir şey mi oldu, onu tamamen bilemiyorum; ama böyle tesadüfler var. Kore’de böyle bir şey var, Fransa’da öğrenci ayaklanmaları oldu; sonra aynı öğrenci ayaklanması Türkiye’de de oldu. Yani demek ki sıkışıklık yalnız bizde değilmiş. Bu sıkışıklığın getirdiği bir şey, onlara paralel yapılan bir şey değil.

Dergideki yazılarınızın dili epey sert. Siz gördüğüm kadarıyla mizaç olarak böyle biri değilsiniz. Yaşadığınız dönem mi böyle bir dile evirilmenize sebep oldu?

Yaşananların getirdiği bir şey. O sırada yazdığım *Gözleri Bağlı Adam* kitabıma bakarsanız o kitapta da sert bir dil var. Meselâ *Gözleri Bağlı Adam*’daki bütün öyküler 12 Mart Muhtırası sonrası yaşananların öyküleridir bunlar ve politiktirler. O sertleşme dönemin getirdiği bir sertleşme; ama benim öykülerimde hesaplaşma da var: toplumla hesaplaşma, yaşananlarla hesaplaşma, dönemle hesaplaşma, yaşatılanlarla hesaplaşma. Ama o dediğiniz dönemin sert havası öykülerin dilini de büyük oranda belirliyor.

Bir de şunu sormak istiyorum. Deniz Gezmiş, Yusuf Arslan, Hüseyin İnân 1972 yılının Mayıs ayında idam ediliyorlar. Derginin Haziran sayısında bu idamlarla ilgili yazılmış bir metin yok.

O konuya biz “Ulubatlım” yazısıyla değindik.

O dönemde bu konuyla ilgili tavır kesin galiba, isimlerden hiçbir şekilde bahsedilmemesi dayatılıyor.

Tabii, isimlerin dergide yer alması mümkün değildi. O dönemde yazdığımız şiirlerde, hikâyelerde semboller kullanıyorduk. Hatta ben yeri gelmişken derginin kapatılmasını da anlatayım. Yirmi yedinci sayıda “Sabah Ajansı” başlıklı yazımda 1974’te çıkarılan Genel Af Kanunu’na değinmiştim. Bütün adî suçluların, hırsızların, arsızların affedildiğini yalnız düşünce suçlularının kapsama alınmıyordu. Yazıda düşünceleri yüzünden hapiste olanların neden af kapsamına alınmadığını basit bir şekilde sordum ya da üniversitede okuyan yarının doktorlarının, mühendislerinin idam edilme gerekçesini sordum. Ülkenin yarınlarına şekil verecek gençlerin ortadan kaldırıldığını söyleyerek yazıyı bitirdim. Bu yazı 141 ve 142’den mahkemeye verildi. Yani neden, Komünistleri, Komünizm’i övme suçundan. Komünistler kim? Deniz Gezmişler. Yazıda isim kullanmıyorum. Bunlar doktor, mühendis, politikacı olacaktı, memlekete yararlı insanlar olacaktı, siz bunları ortadan kaldırdınız diyorum yazıda. Hakkımda açılan davada yedi buçuk ile on beş yıl

arasında yargılandım. Tutuklanmış olsaydım, dava üç buçuk yıl sürdüğü için o süre zarfında içerde kalacaktım; fakat tutuksuz yargılandım.

1973'te Genel Seçimler yapılıyor. CHP iyi bir oyla çıkıyor o seçimden. Dergideki güncel denemelerde de o tarihten sonra sanki daha özgür bir dil var gibi, eleştirilerinizi daha açık bir dille yazıyorsunuz. Bunda CHP'nin aldığı yüksek oyun katkısı var mı?

Olabilir, belki bir yumuşama dönemi olarak kabul edilebilir; ama aynı yumuşama döneminde dergi toplatıldı ve biz de derginin yayımına son verdik. Hatta mahkemede Bülent Ecevit'in *Bayram* gazetesinde çıkan "Düşünce Özgürdür" makalesini hakime verdim. Hakim çok bozulmuştu. Avukatım olan Demir Özlü de epey hızlı şeyler söylemişti, hakim bize çok kızdı, bizi Sıkıyönetim Mahkemesi'ne gönderdi, kozunuzu orada paylaşın, dedi. Sıkıyönetim Mahkemesi de bu davanın sorumluluğunda olmadığını söyleyerek Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderdi bizi. En son orada yargılandık. Yani Başbakan "Düşünce Özgürdür" diye makale yazmış ama biz bunları yine de yaşadık. Bu gün de korku aynı korku değil mi? Bu kadar gazetecinin hapiste olmasının başka bir anlamı var mı? Herhalde yok çünkü eleştiriden korkuluyor. Yapılan eleştiriden ne olacak; 'şu olmasın, bu olmasın' denilecek bir şey.

Sizin 1973'te başlamak üzere işkence üzerine çok yazınız var ki Erdal Öz de bu konuda sizi çok etkilemiş; onun da yaşadıkları, yazdıkları...

Tabii tabii başka yazarlar da var birçok şey yazdım.

Avrupa Birliği de o dönemde Türkiye'yi merccek altına alıyor ve işkence üzerine eleştiriyor. Avrupa Konseyi'nde de bununla ilgili çok toplantı var. Size bu konu hakkında dışarıda ulaşan, neler oluyor bu ülkede diyen biri oldu mu?

Hiç kimse olmadı, biz kendi içimizdeydik ama o korkunç bir işkence hâliydi. Onu ortaya çıkarmaktan başka çaremiz yoktu. Benim çok enteresan bulduğum Ferit Öngören'in bir karikatürü var, çok da güzel. Bugün bin yıllık cezalar veriliyor ya o zamanlar da üç yüz altmış, beş yüz altmış yıl gibi cezalar verilirdi. Şimdi karikatürün derginin kaçınıcı sayısında olduğu aklıma gelmedi ama şöyleydi: Bir mezar, mezarın üstü zincirle kapatılmış ve kilitli altında da şöyle yazıyor 'bu mezar ancak pazar günleri ziyaret edilebilir'.

Çünkü öldükten sonra da ceza devam ediyor.

Evet, hâlâ hapis, mezarında da hapis adam. O yıllarda biz bu işlerle meşguldük işte. Yapılacak en güzel şey bütün bunları ortaya çıkarmaktı. Düşünce suçundan sanıyorum Atilla Özkırımlı'nın yazısı olacak. Asım Bezirci'nin, Atilla Özkırımlı'nın da o tür yazıları var dergide.

a dergisinin neredeyse kadrosunun tamamı Yeni a dergisinde devam ediyor. Peki, bu isimleri düşündüğünüzde, a'dan Yeni a'ya ve bugüne geçişte sanatsal bakış açısı değişen var mı?

Bence demokrasiden ve özgürlükten yana olmada hiçbir değişiklik yok. Sanatsal görüşlerimiz de aşağı yukarı değişmedi. Doğan Hızlan'ın çok güzel bir sözü var, diyor ki: "Elli kuşağı solistlerden oluşan bir korodur." Hızlan'ın bir yazısıdır bu. Biz –Ferit Edgü, ben, Demir Özlü, Orhan Duru- ilk kitaplarımızı ellinci yılı dolduğu zaman çıkardık, işte Doğan Hızlan'ın oraya yazdığı bir yazıdır bu. Yani demek istediğim böyle bir değişiklik olmadı, iyi ki olmadı.

Bir de derginin bir kadro dergisi olduğunu söylemişsiniz daha önce de. Peki, dergiye gelen yazıları değerlendiren yani şu basılsın, bu basılmasın diyen bir kurul var mıydı? Varsa kimlerden oluşuyordu?

Evet vardı, kendi aramızdan oluşuyordu. Kemal Özer, ben, Konur Ertop... Çünkü biz –Konur Ertop, ben, Kemal Özer belki biri de Ferit Öngören- o sırada Cumhuriyet'te çalışıyorduk. Yalnız şu vardı: Sennur Sezer'in şiirleri geldiğinde ben oylamaya katılmıyordum.

Oylama mı yapıyordunuz?

Evet, beş kişilik yazı kurulu vardı, üç oy alanın eseri dergide yayımlanıyordu. Hâliyle ben de Sennur Sezer'in oylamasına katılmıyordum çünkü iki oy alacaksa benimle üç olabilirdi.

Gerçek bir demokrasiden bahsediyorsunuz. Peki deneme yazılarında da aynı uygulama geçerli miydi?

Evet, hepsinde vardı.

Hiç kimsenin oy vermediği, bu kesinlikle basılmasın dediği yazılar var mıydı?

Zannetmiyorum, pek fazla olmadı öyle bir şey. Yani güzel yazılar geldi. Ama özellikle düşünce yazılarında bu oylama çok önemliydi, tabii şiir ve öyküde de önemliydi.

Bahsettiniz ama tekrar soracağım, dergi herhangi bir yerden maddi kaynak almıyordu o zaman...

Almadı, dediğim gibi beş bin bastık.

Sonra üç bin beş yüze düşüyor sonra da üç bine düşüyor ama kendini kurtarıyor.

O zaman Yeni a dergisine katılanlardan biri Nurer Uğurlu biri de Refik Durbaş'tı. Tabii a dergisinde Refik Durbaş yoktu. O altmış yani Sennurların kuşağıydı. Aydın Hatipoğlu filan da o kuşaktandır. Gendaş diye bir dağıtım merkezi vardı, Nurer Uğurlu oradan bizim dergileri rahatlıkla tüm Türkiye çapında dağıtıyordu. Böylelikle de dergi kendini kurtarıyordu.

Dergide Oktay Akbal, Baki Süha Ediboğlu ile bir polemige giriyorsunuz. Hatırlıyor musunuz bilmiyorum, bu toplumeu şiir üzerinden bir polemikti. Sanatçının bir siyasi fikri olması gerektiğini savunuyorsunuz. Peki; gençliğinizde, orta yaşlarınızda 27 Mayıs'ı, 12 Mart'ı yaşamadaydınız yine aynı fikirde olur muydunuz?

Evet, çünkü ben başlangıçta da o düşüncedeydim. O düşünce oluşum şundan açıkça ortaya çıkarılabilir: Ben ilk öykülerimi ‘Kenar Mahalleden’ diye yazdım. Üst başlık ‘Kenar Mahalleden’.

‘Yıkım Günleri’...

Evet, sonradan Yıkım Günleri tabii... Ama şimdi yayımlayacağımı söylediğim ilk öyküler Kenar Mahalleden diye çıkacak çünkü üst başlıkları oydu. Kenar Mahalle insanların siyasal, ekonomik, toplum olarak sıkıntıları o öykülerde ortaya çıkıyordu.

Biraz burada Sait Faik Abasıyanık etkisi var mı?

Var, Orhan Kemal etkisi de var.

Sizi en çok etkileyen eserlerden biri de *Medarı Maişet Motoru*. Bu etkilenme kenar mahallede kalan insanları gündeme getirdiği için mi?

Yalnız ondan değil. Kenar Mahalleden’i şöyle düşündüm ben: 1950’lerde Mahmut Makal ‘Bizim Köy’ü çıkardı. Köydeki yoksulluğu anlatıyordu. Çok hoşuma gitti çünkü ben İstanbullu olduğum için köyün o hâlini bilmiyordum. Ben de Kenar Mahallede aynı yoksullukları gördüm. Mahmut Makal’ın anlattığı o bağnazlıklar, kör inanışlar benim Kenar Mahallem’de de vardı. O zaman ben de kendi kenar mahallemi yansıtayım dedim. İşte böyle bir düşünceyle ortaya çıktı. Bir de o mahalledeki insanlar birçok şeyi düşünüyorlardı ve birçok hayalleri vardı, güzelliklerden yanaydılar ama onları elde edemiyorlardı en önemlisi de ifade edemiyorlardı. Yalnız kendi aralarında konuşuyorlardı. O zaman dedim ki: Onların ifade edemediklerini ben öykülerle ifade edeyim. Öyle bir yola çıkış... Yani siyasal bir bakış açısıyla yola çıktım.

Dönemler farklı da olsa sizin kendinize ait bir bakış açınız her zaman var.

Evet, şuradan da geliyor: Benim babam işçiydi ve okuma yazması yoktu. Annem de okumasız yazmasız büyümüş bir insandı. Onların yoksulluklarını ve sıkışmışlıklarını yaşadım, gördüm ben.

Sizin dünyanızda zaten birçok darbe vardı.

Evet var, tabii onları gördükçe düşündüm. Bu kenar mahalledekiler bu kadar sıkıntı içindeydiler ama yine de kendi aralarında belirli bir düzen tutturmuşlardı, gelecek umutları içinde... Ben hem onları ifade edeyim hem de gelecek umutlarına ışık olayım istedim.

Dergi kadrosunun düzenli toplandığı bir mekân var mıydı?

Tabii, başlangıçta yani *a* dergisini ilk çıkardığımız zaman hukuk fakültesi kantininde yuvarlak, büyük bir masa vardı. Biz o masayı işgal ettik. Hatta derginin mizanpajını bile Ferit Öngören o masada yapıyordu ve o masada toplanıyorduk. Aradan zaman geçince Bağbalı’da bir hanın çatı katında küçük, karanlık bir oda bulduk kendimize.

Dergideki adres orası değil mi?

Evet, aslında öncesinde Kemal Özer’in eviydi o adres, sonra hanın adresi yazıldı.

Aydınlar Han'ın çatı katını kiraladık ve taşındık. Yayınlar da yapmaya başladık, *a* Dergisi Yayınları da çıktı. Bunlar için depo gerekliydi. Orada paket yapmak için masa da vardı. O zamanlar pul yapıştırma vardı, sürekli pul yapıştırılıp dergiler postaneye gönderiliyordu. Toplantılarımızsa genelde kahvelerde olurdu. Örneğin Yenikapı'da bir kahvemiz vardı. Orası altmıştan sonra bütün yazarların bir araya geldiği çok önemli bir mekândı. Müjdat Gezen, Ali Poyrazoğlu, Kemal Özer, ben, Konur Ertop, Doğan Hızlan, Onat Kutlar, Aydın Hatiboğlu, Sennur Sezer, Ferit Öngören'in geldiği... Yeni *a* dergisini çıkardığımız zaman genelde kahvelerde toplanıyorduk.

Siz bir kalem savaşısisınız aslında, başından sonuna kadar kendinizi böyle ifade ediyorsunuz ama hiç öğrenci eylemlerine katılmışlığınız var mı?

İlk üniversite eylemlerim 28 Nisan eylemlerinin başlangıcındadır. O da enteresan bir hikâyledir. 28 Nisan eyleminin yapılacağı bize bir gün öncesinden bildirildi.

Kim bilgilendirdi?

Bana kalırsa Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolları bu işleri yönlendiriyordu. Neden diye sorarsanız Nurettin Sözen İstanbul Lisesi'nde benim sıra arkadaşımdı. Ve Nurettin, Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolları'ndaydı. Ama ona rağmen bizim eylemlerde ayrı bir sol grubumuz vardı. Biz -Onat Kutlar, ben, Kemal Özer...- ayrı bir sol grup oluşturmuştuk. Hatta biz arada bir Pir Sultan'ın şiir olarak marşını söylüyorduk. Mesela o zamanlar resim yazarı Sezer Tansu da vardı. Yani eylemlerin içindeydik ama zarar görmedik, askerler pek bir şey yapmadı. İlk olarak 28 Nisan'ı anlatacağım. 28 Nisan sabahı üniversitede -hukuk fakültesinde, Gençlik Heykeli'nin orada- toplanılacaktı. Saat dokuzda ben fakülteye geldim ama aynı gün Ülkü Tamer'le de Aydınlar Han'da on ikide görüşeceğiz diye sözleşmiştik. Panayır kitabı çıkmıştı onu paketleyip postaneye götürecektik.

Sabah fakülteye geldiğimde ise yüz ya da yüz elli kişilik bir grubun sloganlar attığını gördüm fakat tam o sırada fakültenin kapısından bir jeep hızla geldi ve polisler 'dağılın' diyerek etrafa yayıldılar. Bir de silah patladı, benim üç beş sıra önümdeki biri 'ah' diye bağırdı. Silah ona mı değdi ne oldu bilmiyorum. Ama millet fakültenin içine kaçıştı, polisler de fakültenin içine girdi ve bizi Süleymaniye'nin parmaklıklarına kadar sürdüler. Ben oradan Ülkü Tamer'le buluşacağım için ne yapsam diye düşündüm ve hemen yönümü değiştirdim. Doğru bakırcıların oraya bakan kapıya gittim, kapı kapalıydı. Sonra dedim ki: Zaten buraya kadar kovaladılar bu iş burada biter. Duvarları tırmandım ve oradan Aydınlar Han'a indim. Biz Ülkü ile paketleri yaptık bu sırada da Ülkü'ye de olanları anlattım. Ülkü 'herhalde dağılmışlardır' dedi. Paketleri bitirince postaneye götürmek için Aydınlar Han'dan çıktık, tam Vilayet'e doğru gelirken asker önümüzü kesti ve 'yasak' dedi. O zaman bir şey olduğunu anladık. Hemen Bayezid'e gittik, her şey olup bitmişti. Yerler taş içinde, kâğıtlar uçuşuyor... Bayezid berbat bir hâldeydi. Sonra Onat'tan öğrendim ki ben gittikten sonra büyük bir grup toplanmış ve kapıları kırarak Bayezid'a doğru yürümüşler. İşte 28 Nisan olayı da o sırada meydana gelmiş. Ben onları göremedim ama olanları Onat'tan dinledim. Şimdiki Marmara Pasajı'nın olduğu yerde o zaman Marmara sineması vardı, millet orada toplanmış. Karşı tarafta da Bayezid Camii'nin külliyelerinden biri var eskiden kütüphaneydi. O kütüphanenin duvarına da polis siper almış ve karşı tarafa ateş açmış. Şimdiki Simkeşhane Orhan Kemal Kütüphanesi oldu, ozaman yıkık bir yerdi. Polis o Simkeşhane'ye de silah sıkmış fakat

orada toplanan çocuklar da oradaki taşları polise fırlatıyormuş. Burada komik bir olay da var zaten onun için bunu anlatıyorum. Gençler polise taş atarken mahallenin çocukları da kollarına taşları doldurup ‘abi taş getirdik’ diye gençlere yardım ediyormuş. Yani bütün mahallenin çocukları taş taşıyormuş, işte bunları Onat anlattı bana. Böyle bir olay işte. Tabii orada Hüseyin vuruldu ve yaralandı, kötü oldu.

Daha önceki karşı çıkışlarda polis yoktu, asker müdahale ediyordu. Askerin müdahalesi de sert olmuyordu. Mesela biz bir keresinde şöyle bir eylem yaptık: Herkes Beyoğlu sinemaları iki kırk beş matinesine bilet alacak, saat dörtte sinemalardan çıkılacak ve İstiklal Caddesi dolacaktı. Tabii o zaman da birçok sinema vardı İstiklal Caddesi’nde. Galatasaray yönünden de Taksim’e doğru yürünecekti. İşte plan buydu.

Bu organizasyonu yapan kimdi?

Yine Cumhuriyet Halk Partisi’nden geliyor sanırım. Hatta duvarlara yazı yazmak için tebeşir de dağıtılıyordu. Bir de üzerinde ‘kahrolsun faşizm, kahrolsun iktidar, yaşasın özgürlük’ tarzında yazılar bulunan etiketler veriliyordu. Hakikaten de o zaman İstiklal Caddesi çok doldu, herkes biletleri almıştı. Biz de yürümek için Galatasaray yönünde diğerlerini bekledik fakat o sırada sokağı kesmişler, öyle olunca da biz Onat ile en önde kaldık.

En arkadayken en önde olmak, eyvah...

Neyse bir şey olmadı, o sırada asker enteresan bir şey yaptı. Orada bir yüzbaşı vardı, askerleri aramıza tek tek gönderdi ve kalabalığı öyle dağıttı. Hiçbirimize de en küçük bir zarar gelmedi. Askerin böyle bir tavrı vardı ve biz de dağılmak zorunda kaldık.

Polisin müdahalesi çok daha sertti değil mi? Askerin poliste olmayan bir düzen algısı var galiba...

Askerin kapıların arkasında konuşulan bir bildiği var demek ki. Örneğin bir gece yine bir eylem yapıldı, ben yoktum ama üniversiten insanları toplayıp cemselere tıktılar. Millet de cemselerle yolda giderken ‘bizi bilinmeyen bir yere götürüyorlar’ diye kâğıtlar yazıp sokaklara atmış. Bir arkadaşın anlattığına göre gece yarısına doğru cemselerden biri mezarlığın orada durmuş ve yüzbaşı cemsenin arkasına gelmiş, ‘inin aşağı’ demiş. İnsanlar da inip oradan dağılmış. Bir kısmını ise Davut Paşa Kışlası’na kadar götürmüşler, orada belirli hücrelere atmışlar, gitmişler. Davut Paşa Kışlası’na gidenlerden biri Genco Erkal biri aktör Arif biri de Ergun Köknar. Şimdi bunlar hücreye girince Genco ile Arif demiş ki: Pencereler açık, biz buradan çıkarız. Genco ile Arif bu pencereden çıkmış ama Ergun’un çıkması mümkün değil çünkü şişman. Hücrenin kapısı da açılmış Ergun da bakmış kapıda nöbetçi filan yokmuş. O da durum böyle olunca duvarın dibinden görünmeden çıkıp gitmiş. Yani hücrelere korkutmak için götürülüyordu ama en küçük bir darp vs. yoktu.

Ama bu kırılma 1968’den sonra oldu herhalde çünkü devlet işin ciddi olduğunu anladı. Ertuğrul Günay’ın bir röportajını okumuştum. Orada şöyle diyor: 1967 yılında ben Ordu’ya gittim, oradaki valiyle konuştum ve biz orada öğrencilere yaz okulu gibi bir şey açtık. Fikirlerimizi söyleyebiliyorduk.

Tabii, 27 Mayıs’ın getirdiği o özgür hava 1977’lerde sona ermeye başlıyor.

Fakat siz derginin ilk sayısındaki yazınızda 27 Mayıs'ın da Demokrat Parti ile başlayan çöküşü durduramadığını söylüyorsunuz.

Evet, “Durumun Özeti” yazısında buna değiniyorum; ama bu çöküş siyasi ve iktisadi anlamdadır, kültürel anlamda kesinlikle bir yükselmeden bahsedebiliriz. 1977'e kadar kültürel olarak bir şey yapabiliyordunuz, sanatsal etkinliklere vali geliyordu, bir dernek kurabiliyordunuz, düşüncenizi açıkça söyleyebiliyordunuz. 1967'den sonra bunu da yapamaz oldunuz.

Bu kültürel hava 1971'de kırılmaya uğramasaydı, belki de çok daha farklı bir kültürel dönüşüme gidilecekti.

Mümkündür, o sırada gelen hükümetler buna pek izin vermezdi. Süleyman Demirel'in kurduğu hükümetler baskıya devam ediyordu. Bu baskı sadece sol kesime yönelik de değildi, her kesime yönelikti.

Derginin son sayısında okurlar Nâzım Hikmet özel sayısında karşılaşıyorlar. Siz derginin kapanacağını önceden tahmin edip mi böyle bir yol izlediniz?

Hayır, zaten derginin kapatılması da Nâzım Hikmet adından dolayı değil, benim “Sabah Ajansı” yazım yüzünden.

Yani siz son sayı olduğunu bilmiyordunuz.

Hayır, bilmiyorduk. Biz Nâzım Hikmet sayısı çıkarınca ve dergi toplatılınca herkes bunun Nâzım Hikmet yüzünden olduğunu düşündü.

Belki asıl sebep Nâzım Hikmet'tir. Sizin yazınız bahane edilmiş olamaz mı?

Mahkemeye ben verildim, eğer dediğiniz gibi olsaydı yazı işleri müdürü mahkemeye verilirdi.

Sizin davanız ne kadar sürdü?

Üç buçuk yıl.

Beraat mi ettiniz?

Evet.

Evrensel'de İsmail Acar'ın sizinle yaptığı röportajda Yeni a'yı çıkarmaya karar verdiğinizde derginin yine kapatılması olasılığına karşı 'Kapatılırsa bu sefer de Yine a adıyla tekrar çıkarırız.' diyorsunuz. Türkiye daha sonra 1980'leri de yaşadı. Kadro tekrar toplanıp yeniden dergiyi neden çıkaramadı?

O kadro aslında Yazko ile yeniden toplandı, Yazko'nun kurucularından biri de benim. Yazko'da kırk yazar bir araya geldi. Yazı işleri müdürü bendim, Memet Fuat genel yayın müdürüydü. 12 Eylül 1980'de darbe oldu, biz dergiyi 1980 Kasım'ında çıkardık. Darbenin hemen sonrasında o ekibi kurduk.

Öyleyse sizin ve arkadaşlarınızın 1980 Darbesi'ne cevabı Yazko ile oldu.

Evet, çok iyi verildi. Yazko'nun roman ve öykü kitapları beş bin, şiir kitapları dört bin basıyordu ve ikinci baskıları da yapıyordu. Bugünle kıyas ederseniz bu rakamın ne kadar

büyük olduğunu anlarsınız. *Yazko*’nun da Kasım sayısı toplatıldı maalesef. Biz Sıkıyönetim Mahkemesi’ne verildik. Dergide çıkan yazılardan birinin orduya hakaret içerdiği söylendi. O dava da bir buçuk yıl sürdü, sonra beraat ettik. Biz *Yazko Edebiyat*’ı on iki bin bastık. Yazıların çoğunun satır aralarında yönetime karşı koyma vardı. Yani *Yeni a*’da yaptığımızı *Yazko*’da sürdürdük; çünkü başka çare yoktu. Kültürel başkaldırma gerekiyordu, bunu da birtakım benzetmeleri kullanarak yapıyorduk. Ferit Öngören “şemsiye” diyordu meselâ.

Yani *Yazko Yeni a*’nın devamıdır, diyebilir miyiz?

Evet, denebilir.

Yine bir röportajınızda şu anda yayına devam eden *Yeni e* için de aynı şeyi söylüyorsunuz.

Evet, baskılar değişmediği için dergiler de çıkmaya devam ediyor.

Dergide Montaigne’in çevirileri üzerinden Ergin Günçe’nin başlattığı bir polemik var. Sabahattin Eyüboğlu’nu hedef alan bu polemige cevap Vedat Günyol’dan geliyor. Sizin Vedat Günyol’la arkadaş olduğunuzu biliyorum. O dönem bu polemik yaşanırken nasıl bir tavır aldınız?

Vedat Günyol bana da kızılıyordu ama polemğin benimle bir ilgisi yoktu. Ayrıca Vedat Hoca niye kızmasın? Ferit Öngören de Vedat Günyol ve çevresine “Zeus’un Bacanakları” diyordu. Vedat Hoca’nın kulağına gitmiş bu, gelmiş bana kızıyor. Ben de: “Hoca bana niye kızılıyorsun, ben demiyorum ki” dedim. Tabii Ferit Öngören mizahçı adam, mizah olarak kullanıyor onu. Çok kötü bir laf değil aslında. Dergide böyle polemikler oluyordu, meselâ Hilmi Yavuz’la Selahattin Hilav arasında da epey süren bir polemik yaşanmıştı.

Son olarak *Yeni a* dergisi ile ilgili bizim dikkatimizi çekmek istediğiniz bir yer var mı?

Her şeyden önce derginin günceli takip eden bir dergi olduğunu bilmek lazım. Bunu genellikle özel sayılarla yapıyorduk. Kurtuluş Savaşı, mizah, işçi sayıları buna örnek verilebilir. Örneğin Almanya’ya işçi göçünü ele aldığımız sayı önemliydi. Almanya’ya giden beş yüz bininci işçinin törenle gönderilmesini eleştirmiştik o sayıda. Biz bu törenin ne kadar saçma olduğunu vurgulamıştık; yani beş yüz bin kişi gitmiş, adamlar orada sömürüye uğruyor, köle gibi çalışıyor, bunda övünülecek ne var diye sorduk. O güncel olaylardan kültürel bir ortam oluşturmaya çalıştık. Şili meselelerine karşı on dokuzuncu sayıda Pablo Neruda’nın *Satraplar* şiirini koyduk. *Yeni a*’nın bu çıkışları önemliydi. Görevini yerine getirmiş oldu.

Bu güzel söyleşi için size çok teşekkür ederim.

Ek. 3. Yeni a Dergisinin Fotoğrafları

yeni

AYLIK KÜLTÜR VE
SANAT DERGİSİDİR

OZANIN
GÖREVİ

kemal özer

Olayların ozanı zorladığı günlerdeyiz. Hızlı bir gelişim süreci duran hiç bir şeyi bağışlamıyor, herkesi her yerde harekete çağırıyor. Yoksa dün şiirini yayımladığı devinimsiz, duruk bir dergiye bugün neden şiir vermiyor? Dün bir arada bulunduğu, kulağı kendisinden başkasına tıkalı yazarlarla bugün aynı sayfalarda görünmekten neden rahatsız olsun? Dün, sırtı dönük bir düzeyi hoşgörüyle okuduysa, bugün değil okumayı, neden görmeyi bile tiksine bulsun? Başdöndürücü bir hızla bir şeyler oluşurken, kendini dışta tutan, katılmayan, her olasılığı göze alıp kendi kabuğunu zorlamayan kim olursa olsun ozanı çileden çıkarıyor artık.

Kişioğlu kendine sormak gereğini duyar zaman zaman. Yaptığını yargılar. Kendisi ve çevresi için oluşturdularına bir göz atar. Gücüne göre eksikliğini, yanlışını ya görmezden gelir, ya birazına göz yumup, birazına ç-

arkası 3. sayfada

YENİDEN ÇIKARKEN

İlk sayısı 15 Ocak 1956'da yayımlanan a dergisi, temel özellikleri yönünden, o yılların yaygın edebiyat ürünleri karşısında yenilikler getirmeyi amaçlıyordu. Yazarlarının politik düşünceleri daha çok kendilerini bağlıyor, bu düşüncelerin, eleştirilerin, tavrın zaman zaman sayfalarında yer almasına karşılık derginin açık bir politik tutumundan söz açılmıyordu. Son sayısı, 27 Mayıs 1960'ı izleyen ilk günlerde «Özgürlük Armağanı» adıyla basıldı. 27 Mayıs, önceki on yılın getirdiği baskılara bir ölçüde son vermişti. «Özgürlük Armağanı» ndaki başyazı da bu nedenle «Aydınlık Günlere Önsöz» adını taşıyor, gelecek için dergi yazarlarının önerilerini içeriyordu.

Oysa, 27 Mayıs hareketi, temelde, radikal bürokratların iktidar denemesi idi. Bu hareketle, on yılın çıkarıcı gelişmeleri ancak yüzye de durdurulmuş, ama sınıfsal temelleri yönünden, bozuklukları ortadan kaldıracak bir iktidar işbaşına gelmemiştir. Ne var ki, 1961 Anayasası'nın getirdiği görece özgürlüğü içinde toplumsal sorunlar geniş biçimde ele alındı. Kaynak eserler dilimize çevrildi. Halkımızın sınıfsal bilince varma yolunda örgütler kurması gerçekleşti. 12 Mart 1971'e uzanan gelişim boyunca, ayırıcı gösteren çeşitli öneriler getirildi; özellikle devrimci strateji, düşünce ve eylem alanında belirlenmeye çalışıldı.

Öte yandan, DP'nin devamı AP'de sözcülüğünü bulan, yabancı sermaye ile bütünleşerek ülke-

mizin tüm kaynaklarını yabancı-işbirlikçi çevrelere açan az gelişmiş sermaye ile aydın bürokratlar çekişmesi sürmekte idi. Sonunda AP'nin duruma egemen oluşuyla devrimci gelişim engellenmeye başlandı. Sınıfsal istekler sürekli olarak bastırılmaya, devrimci çabalar ezilmeye kalkışıldı. 12 Mart 1971'deki muhtıra ile egemen güçler arasında yeni bir denge denemesi yapıldı. Bilimsel çözümlemeleri bugün ülkemizde yapılmakta olan bu denemenin, gerek edimler, gerek çözümlemelerin verdiği sonuçları bakımından dünya, Ortadoğu ve ülkemizin siyasal - toplumsal yapısı içindeki yeri belirlemektedir.

a dergisi, ilk yayımlanışında olduğu gibi, sanat ve kültür ortamımızın bunalımla karşı karşıya bulunduğu günlerde yayımlanıyor yeniden. Kültürel sorunlarımızı açıklıkla ortaya koymak, bilimsel irdelemesini yapmak, halkımızla ileriye dönük bir diyaloga girmek bakımından somut koşulların elverişsizliği ortada. Amacımız uzun sürede, değişen sorunlarımıza çözümler getirmek, geniş etkileriyle karşı karşıya bulunduğu burjuva Batı kültürüyle hesaplaşmak, geleceksel ve aktüel sanatımızın köklü eleştirisini gerçekleştirmek ve bütün bu çalışmaları yaparken halkımızın mücadelesiyle dayanışma sağlamak, sınıfsal kökenleri sağlam bir kültürün ve sanatın oluşmasına katkıda bulunmak, kısa sürede ise bu hedeflere ulaşılmasını engelleyen somut koşullara karşı kesin bir tavır almaktır.

DURUM ÖZETİ

adnan özyalçın

Son yirmi yıldır Türkiye, her türlü iflâs yaşayan bir ülke olarak görünüyor. Önce tek parti yönetiminin üst yapı devrimleriyle bir dönüşümü gerçekleştiremeyeceğini gördü. Çok partili yönetimle birlikte bireysel özgürlüklerin çıkarıcılar elinde insanı nasıl bir yozlaştırmaya götürdüğüne tanık oldu. Çöküş, son anda 27 Mayıs'la önlenmeye çalışıldı. Ama 27 Mayıs'ı izleyen kısa bir on yıl, çöküşü durduramadı. Tersine daha da belirginleştirdi. Toplumsal ilişkiler kalın çizgileriyle ortaya çıktı. 1961 Anayasası'nın ışığında geniş bir tartışma alanı buldu temel sorunlar. Buna karşılık çıkarıcı yönetim, halkın temel sorunlarına eğilmeden salt özgürlük mallarıyla halkı aldatmayı sürdürdü. Üstelik bu savsaklamayı halktan, ordudan, gençlikten gelen türlü baskılara rağmen yürütmeyi başardı. Böylece halkın hiç bir temel sorunu çözülmeden iflâslar birbiri ardına sıralandı. Çünkü parlamentoda çıkarıcı kesim, her türlü şartlar altında, yerini korumaya devam ediyor, buna karşılık aydın kesim, bir cephe de ele verip güçlenemiyordu. Türk sanatçısı, işte bu siyasal ortam içinde, dağınık çalışmalarını birleştirerek güçlenmek ve halktan yana bir sanat yöntemini

arkası 6. sayfada

BATILILAŞMA SORUNU

konur ertop

XVII. yy.'m sonunda Osmanlı İmparatorluğunun uğradığı askeri ve siyasi yenilgiler aydınlarımızın dikkatini Batı dünyasına yöneltti. Batının üstünlüklerini tekniğe ve bilime bağlayan anlayış XVIII. yy.'dan itibaren askerlik örgütünden başlayarak tıp, mühendislik, sanayi alanlarında Batılı örneklerle dayanan uygulamalar getirdi. Daha sonra hukuk ilkeleri, siyaset kurumları v.d.nin etkileri kendini gösterdi. Bu arada günlük yaşayış düzeni de gitgide artan bir güçle Batıdan etkilendi.

Batı yaşayışının yerli hayata göre üstünlükler taşıdığı oldukça eski bir gözleme dayanır. 1721'de elçilik göreviyle Paris'e giden Yirmisekiz Mehmet Çelebi, Marley sarayının bahçesini gezerken izlenimlerini İslâm dünyasında yaygın bir sözü anarak şöyle belirtiyordu: «Bu güzel bahçeyi seyir ve temaşa eyledikte 'Dünya müminlerin ha-

arkası 4. sayfada

ORHAN VELİ'NİN GENELLEMESİ

asım bezirci

ÖZET

Şimdiye değin O. Veli'nin eserlerini teker teker gözden geçirdim, kişiliğini —eserlerine bağlı olarak— evrimi içinde göstermeye çalıştım. Şimdi de bu evrimden çıkan genel sonuçları belirtmek istiyorum. Bunun için ilkin,

buraya kadar söylediklerimi kabaca özetlemem gerekecek.

O. Veli edebiyat dünyasına Fransız şairlerini (Ronsard, Baudelaire, Verlaine, Rimbaud vb.) okuyarak girer. Onların, özellikle de simgeçlerin (sembolistler) Türkiye'deki izleyicileri arasında

katılır. Arada bir Ahmet Haşim ile Necip Fazıl'dan, hatta Cahit Sıtkı'dan esintiler taşıyan, ama onlardan çok Ahmet Hamdi ve Ahmet Muhip çizgisine yaklaşan ürünler verir. René Bize'ten, Franz Hellens'den «mühim» ol-

arkası 2. sayfada

BU SAYIDA

Iris Murdoch'un

SARTRE

İçin

Yazısı

AYLIK
SANAT

a dergisi

NİSÂN

1960

Yıl 3

Sayı : 27

75 Kuruş

Bir vakitler «toplumculuk» mihenk taşı durumuna getirilmişti. Bütün eserler bu kelimenin taşıdığı anlamı göre değerlendiriliyor, bu ölçüde uygun olanlar gökyüzüne çıkarılıyor, cimayanlarına yakın birliğe karşına çıkılıyordu. Bu «mihenk taşı» senelerden beri yavaş yavaş erimekteydi. Edebiyat alanında zorlanma, özelliği «toplumculuk» eserler sürüldü. Nitekim «toplumculuk» kavramının «toplumculuk» ile yanlış anlamı olan bu «çöl» doğmuş eserler bile toplumculuk uğrunda evrildi, sanatı evri katına çıkarıldı. Bir ara toplumculuk sağnak haline geldi. Sonunda bir bezginlik ve usang havasına dönüştü. Sanatçıların «be-lagat»tan yakından Verlainne gibi bagrımsı geldi : «Tut toplumculuğun boynunu koparıver». Bu durumu toplumculuk havaları de aediler. Bir kısmı düşüncele-ri deki evrimin, bir kısmı da ya-ratıcılıklarını bu siken havanın far-sınca sarımsak, toplumculuk ke-limesini kalemlemlerin uruna ge-tirmiş olurlar. Bu durum bugün de böyle sürüp gitmekte. Ama gerçekte eski durum pek değı-medi. Yalnızca kalemlemler ke-limele değişti galiba. Pöğün «top-lumculuk» kelimesi pek anılmıyor. Daha yumuşak kelime-er kulla-nılıyor. Yazarların kırımsına ek-kisi gibi yalın kula çıkmıyor. Bazı sanatçılara bağ-larak ça-tılıyor, homurdanılıyor, so-murtkan bir yüz takılıyor. Ter-sine bazı sanatçılara dı, büyüte-le bakılıyor.

Şiirde yeni yenilik mi yapıyor? Hemen bunun toplumsal, po-litik nedenleri araştırılıyor. Bu kaçça (!) bir sebep gerek. Büy-le düşünülüyor. Özel konuya-larda da sert davranılıyor, suç-lamalar yapılıyor. Sanatçının yü-rekliği, yürekizliği konuşlu-yor. Özel hayatındaki serüvenler orıya dokunuluyor. Bir takım a-fettir takılıyor sanatçıların ad-larının yanına.

Böyle düşünmeler, konuşmalar yazarları başlangıçtan beri bir şeyi hep unuttuyorlar. Yazarın özgür olduğunu. Dilediği gibi yazacağını. «Sanatçı isterse toplumcu bir görüşü savunur istemezse savunmaz. Terlum ger-çeklerine eğilmek ya da eğilme-mek onun elindedir. Sanatçı her-geyinde özgür olduğu gibi anlata-cağı şeyi seçtiğinde de özgürdür. Proust'un «bir terzi kadının alıp-

kanlıkları kadar bir Kraliçenin davranışları da sanatçı'nı ilgisini çekebilir» sözü bu gerçeğin ta kendisidir. Sonra şu «toplum so-runlarını incelemek, toplum ger-çeklerine eğilmek» de «u götürür bir konu. Bir sanatçı «nsan ola-rak elbette toplumun içindedir. Çoğu kere bir çok «runlarına karışmış, eylemiyle katılmıştır da. Bir «telefon rehber» inden b'le esinlenen bir sanatçıya, el-bette bütün bu toplumsal olay-lar «kılıysak, eserinde de yan-sıyacaktır. Ama algımsı «ete-nilen» bir biçimde «çöl» belki Kafka'nın bir tek harf» indirgen-miş kişisi çağını, içinde yaşadığı toplumu yansıtmıyor mu? Camus «yağarken savaga oluştan son-ra eserlerinde usuz çöllerden, beneli sevimlilerden de söz etsek yaşadığımız savaş için iç bir türemiş, o göl, o «evimsiz» insan sesleriyle dolduruyor» di-yor.

Ergin Ertem

Penelope'nin Örgüsü

Bir de şu «olumlu kişi». Her taşın altından çıkıyor. İstedikleri algımsı kişiyi, anlık madıkları için bazı yazarlara mirazi kişi-ler anlatıyor deniyor. İstir yazat umuşuzluktan söz etti mi eserin- de bütün toplum koşulları ince-leneydi umuşuzluğa «gülmeye-di, diye çıkılıyor. Eserinde bir çözüme varmamış diye kızı-lyor. Bütün bunlar bazı kalıpla-larla düşünülüyor için «öyleniyor.

«Marazi tipleri» de bu kalıplar içinde düşünülüp «öylenmiş» bir söz. Dünya elebiyatındaki kah-ramanların herbirini istersek La-tince bir tip teriminin dar alanı içine sıkıştırıp kolayca için için den çıkabiliriz. Sonra sanatçı «marazi kişileri» de anlatır, an-latamaz diye bir yasa mı var? Ayrıca sanatçıya bir «eserinde çö-züme varmadı diye çıkışmak da garip bir davranış. Sanatçının eserlerini bir bütün olarak ele almak gerekir. Sanatçı bir «ce-

rinde varamadığı çözüme «öbür eserinde varabilir. Söz gelimi Camus Yabancı da «Homo absurdus» u «aptamıştı. Veba da kişisine kurtuluş yolu aradı.

Ama her sanatçı ille t r çözüme varmak zorunda mı? Belki de sanatçı bütün eserlerinde sanatla mayla yetinir.

Bir hikâyesinden ötürü kendis-i-ne At hırsızların çok güzel an-latmışsınız, ama hikâyenize at hırsızlığının kötü olduğunu da yazmamışsınız diye çıkışan «eğ-irtimciler» Ochoy'un «iyi ama onu da yargırlara bırakıms» de-mesi bu gerçeğe değinmiyor mu?

Sözün kusaı : Ne vakit bu hayat kalıplardan «yılıp sanat-çının «özel evreni» ne yeni yön-temlerle girilmeye çalışılacak. Bu «özel evren» e girerken elbette toplum kelimesi anılacak ama bugünkü gibi değil herhalde

Şiiri Eleştirme

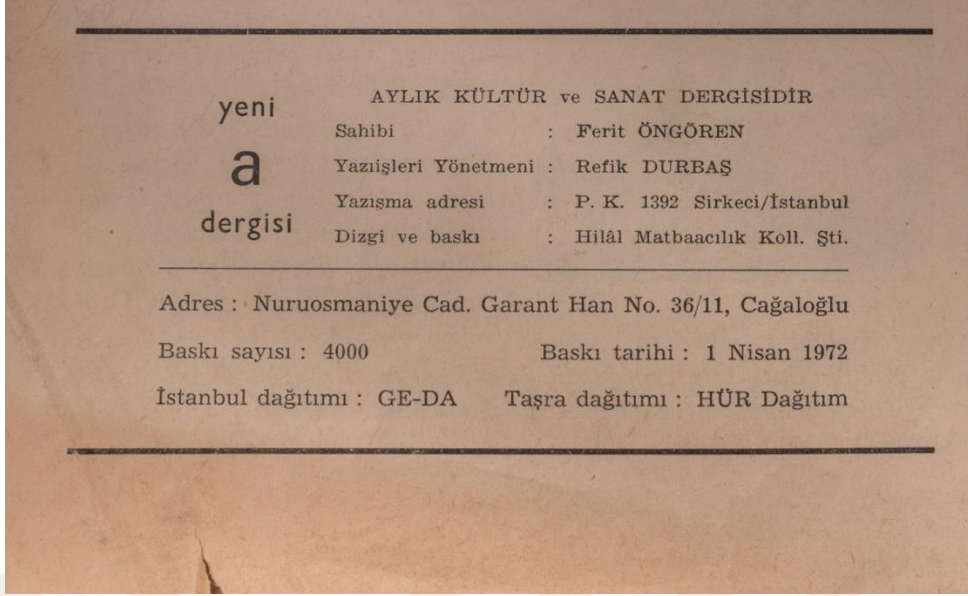
T. S. ELİOT

Her kuşağın, çağdaşlarıyla yakın «rcülerinin yapıtları ışığında, geçmişin şiirine kendine göre değer b'lemek zorunda olduğunu düşünürsek, Johnson'un Ozanların Hayatı ile Shakespeare üs-tüne denemesi gibi yazarlar kalıcılıklarından hiç bir şey yitirmezler. Şiir eleştirmesi iki uç arasında iş-ler. Bir yandan eleştirmesi bir şiirin ya da tek bir ozanın yapıtının içine aldığı şeyler ile . töre, toplum, din ya da daha başka şeyler . «kadar uğ-raşabilir ki şiir, üzerinde konuşulacak bir parça «maktan öteye geçemez pek. Lander «ir yana, ondokuzuncu yüzyılın töreci eleştirmenleri böylesi bir «ğilim gösterirler. Ya da «şiirle sıkı sıkıya bağ-lı kalır, ozanın ne söylemesi gerektiği konusunda bir b'vırı benimsemezler, şiiri bütün «lamından soymağa yönelmiş olursunuz. Bundan başka, eleşt-irmesi durumunuzu korumak istiyorsanız, ken-dinzi bir felsefeci, metafizikçi, toplumolimsi, ruh-bilimsi olarak tanıtmaya niyetiniz yoksa, pek sık ya da fazla aşmanız gereken bir felsefe sınırı var-dır. Bu bakımlardan Johnson, eleştirme bütün-lüğünün bir «rneğidir. Kendi sınırları içinde büyük eleştirmecilerden biridir o; bir bakıma sınırları içinde kaldığı için büyük eleştirmecidir. O sınır-

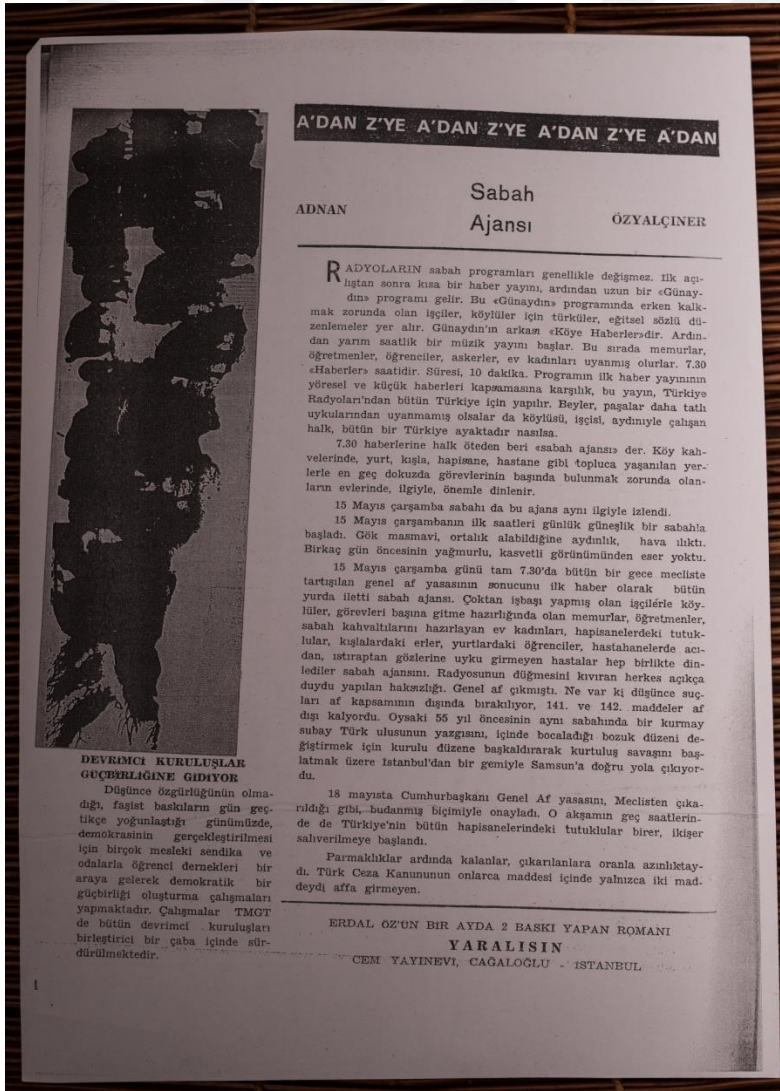
ÇEV: AKŞİT GÖKTÜRK

ların ne olduğunu bildiginizde, nerede duracağınızı bilirsiniz. Bir kimsenin çağdaş yazını yargırlarken karşılaştığı bütün ayartıcı etkiler, hemen bir ön-cekli kuşağın yazarlarını yargırlarken kendini kap-tırabileceği bütün ön yargılar göz önüne alınırsa, bence Ozanların Hayatı yargı kürsüsünün bir bağ-yatıdır. Johnson'un usulübu, biçim yönünden Za-manımızın bazı «öbür duzyazı ustalarının kadar «kiksiz değildir. Sık sık, yazmadan «nk okuma alışkanlığında olan bir kimsenin yazısı gibi gelir, sesli düşünür gibidir, ama bir tarihçinin ya da «öylevlinin uzun aralıklarından daha çok, kaa-soluklarla. Onun eleştirmesi, hem onsekizinci yü-z-yılın dogmatik aşırılıklarına karşı . bu Fransada ilgiliterede olduğundan daha çok görülmüştür. . hem de tek tek ozanların, «kiksizliği olduğu kadar erdemleriyle de ağır «üyütölmelerine karşı yazır-dır. Johnson için şiir yine şiirdir, başka birşey değil. Bir kuşak sonra yazaydı, temellerin daha derinlerine bakmak zorunda kalacak, böylece bize «öğelerinin görevleri üzerinde araştırma gerekliliği duymadan yaşayıp giden yerleşmiş bir uygarlık için, eleştirmenin ne olacağını gösteren bir ön-nek bırakmayacaktır.

1956 yılında çıkmaya başlayan a dergisi Yeni a'ya göre daha küçük boyutlarda basılmış.

Yeni a dergisinin künyesi.

Derginin toplatılmasına sebep olan Adnan Özyalçiner'in "Sabah Ajansı" adlı yazısı.

AYKUT POTUROĞLU HALIKARNAS BALIKÇISI İLE SON KONUŞMA

«Tuhaf, çok tuhaf, kudurmuş bir çağ yaşıyoruz. Emperyalist güçler insanın özünü değiştirmek, o'nu tutsaklığa alıstırmak istiyorlar. Ama, yapamayacaklar. Başaramayacaklar. Çok değil, engeç bu yüzyılın sonunda evrensel mutluluk kapımıza baharı getirecektir. Gerçek olan madde ve fendir. Merhaba çocuklar! Merhaba dünya!...»

Pencere kenarında yükseğe bir karyolaya uzanmış zayıf adam, önce sönük gözlerle uzun - uzun baktı yüzüme. Sonra uulca omuzumdan tutup, yanına oturttu. Ve zor işitilir bir sesle, «Ahh!... Ne acı. Doğa en can alıcı noktada elimi kilitledi. Son söylemek istediklerimi yazamadım. Sanırım ki yolcuyum. Dünyaya bir merhaba deyip gideceğim.» diye ekledi.

Yukarıdaki sözler, son günlerde sağlık durumu iyice bozulan ünlü yazarımız Halikarnas Balıkcısı'nın belki de ölüm döşeginde dünyaya yayınladığı son mesajı olacak. Çünkü, 6 aydan beri yatağından kalkamıyor bu özgürlük tutkunu, deniz aşığı insan. Doya-doya güneşe doğru dönemiyor. Upuzun yatıp, güzel günleri boş geçirmek gururunu zedeliyor. Kendisini peteğini yarım bırakmış tembel arıya benzetiyor. Sanki yarına kalacak kucak dolusu yapıtları o vermemiş, dünyanın en güzel öykülerinden bazılarını o yazmamış gibi.

İzmir'de Hatay Semtinde yaşadığı «Merhaba» apartmanında kendisini görmeye gittiğimde ne kadar da heyecanlandığı 87 yaşındaki yazar. En büyük tedirginliği son yayınlanan yapıtı «Hey Koca Yurt» un eksiklerle dolu olmasıydı. Bunu sık-sık tekrarlardı ve okurlarına şu sözlerini iletmemi istedi:

— İnsan kafası ilk uygarlığa Anadolu'da erişmiştir. Güneşin tutulacağını çok önceden burada yaşayanlar söylemişler, fen biliminin temelini onlar atmışlardır. Dünyın mağara adamı bu gün aya doğru yürüyorsa, bunun ilk ışığını Anadolu'lular yak-

BALIKÇI ÖLDÜ

Son sözleri, «Burnuma çiçek kokuları geliyor. Açın acın pencereleri. Son defa görmek istiyorum güneşi, son defa kucaklamak istiyorum özgürlüğü, merhaba çocuklar! Merhaba dünya!» olan Balıkcı, 13 Ekim 1973 cumartesi günü, saat 15'te son yıllarını geçirdiği İzmir'de Merhaba apartmanında 82 yaşındayken öldü.

Asıl adı Cevat Şakir Kabaağaçlı olan Halikarnas Balıkcısı, 1891 yılında Girit'te doğmuştur. Sanatçı bir aile olan Şakir Paşa ailesinden ressam Aliye Bergerle Fahrünnisa Zaid, Halikarnas Balıkcısı'nın kızkardeşleridir. Ressam Cem Kabaağaçlı, oyuncu Şirin Devrim, seramikçi Füreyya Koral da aynı ailedendir.

Orta öğrenimini Robert Koleji'de tamamlayan Halikarnas Balıkcısı, yüksek öğrenimini İngiltere'de Oxford Üniversitesinde yaptı.

İstanbul'a dönüşünde bir süre gazeteci olarak çalıştı. Yazılar yayımladı. Resimler, karikatürler çizdi.

1925 yılında yazdığı yazılardan birinde, asker kaçaklarının yargılanmadan idam edilmelerini eleştirdiği için Bodrum'a sürüldü. Üç yıllık sürgün cezasının bir buçuk yılı affa uğradığı halde sürgün yerinden ayrılmadı. Bir süre orada yerleşti. Bodrum'un tarihsel adı olan Halikarnasos'tan çıkardığı Halikarnas Balıkcısı takma adını kendine ad edindi. Bundan sonra da yazdığı hikâye ve romanları ile yaptığı çevirileri böyle imzaladı. Öyle de tanındı.

Anadolu uygarlığı konusundaki geniş bilgisi yanında hikâyeleriyle

romanlarında deniz insanlarını konu edinmiştir. Ege kıyılarının mitolojik öğeleri, deniz ve denizci deyimleriyle örülmüş yazıtları.

Ege Kıyılarından (hikâyeler), Aganta Burina Burinata (roman), Merhaba Akdeniz (hikâyeler), Ege'nin Dibi (hikâyeler), Yağasın Deniz (hikâyeler), Ötelerin Çocuğu (roman), Gülen Ada (hikâyeler), Mavi Sürgün (anılar), Uluc Reis (roman), Turgut Reis (roman), Deniz Gurbetçileri (roman), ve Hey Koca Yurt başlıca eserleri arasında yer almaktadır. Ayrıca inceleme dalında Anadolu Efsaneleri'yle Anadolu Tanrıları adlı iki kitabı da ha vardır. Bir de Turizm ve Tami. ma Bakanlığı için hazırladığı Batı Ön Asya Uygarlığı adlı bilimsel bir inceleme kitabı bulunmaktadır.

mişlerdir. Dünyada gerçek olan madde ve fendir. Evrensel mutluluğu geciktiren skolastik düşüncedir. Hastalığım, «Hey Koca Yurt» a bunları geniş bir şekilde eklememi engelledi. Ö-lürsem, bu bilinsin isterim.»

Bu sözlerin ardından, sel gibi gözyaşları akmaya başladı Balıkcı'nın yanaklarına doğru. Kuru elleriyle kuruladı onları. Sonra bir sigara istedi benden. Derin birkaç nefes çektikten sonra birden gözleri parladı! Şöyle konuştu:

— Türk gençliğine sonsuz itimadım var. Birçok şeyi görüyor, duyuyorlar. En güzeli baharı, barışı seviyorlar. Böylesine köklü bir ulusun çocukları elbette ki büyük şeyler yaratacak-tır. Yağasın Türk gençliği, yağasın herşeye can veren Anadolu.»

Yanından ayrılırken hafifçe doğruluyor, elinde tuttuğu su bardağını gülümseyerek havaya kaldırıyor ve var gücüyle hay-kırıyor:

— Merhaba çocuklar! Merhaba dünya!...»

CEM YAYINEVİ

Yeni çıkan yayınlarını sunar:

Sabahattin Selek	Fahri Celâl		
ANADOLU İHTİLÂLİ	40 TL.	BUTÜN HİKÂYELER	20 TL.
Dostoyevski	Orhan Kemal		
TİMSAH	MURTAZA		
Türkçesi: Ahmet Ekeş	(Yeni Basım)	20 TL.	
Erdal Öz	Rabelais		
KANAYAN	GARGANTUA		
(Hikâyeler)	10 TL.		
Şolohov	Türkçesi: S. Eyüpoğlu - A. Erhat -		
DON KIYISINDA HASAT	V. Günyol	15 TL.	
Türkçesi: Leyla Soykut	Montaigne		
Knut Hamsun	DENEMELER		
GÖÇEBE	Türkçesi: S. Eyüpoğlu		
Türkçesi: Behçet Necatigil	(6. Basım)	15 TL.	

8

YÖNTEM

İÇERDEKİLER

victor serge

SALOZUN

MAVALI

p.weiss.c.yücel

2.baskı

Halikarnas Balıkcısı adıyla bilinen Cevat Şakir Kabaağaçlı'nın 13 Ekim 1973 yılında ölmesi üzerine dergide çıkan yazı.

KÜLTÜR VE SANAT ORTAMINDA NE VAR NE YOK

ERGİN GÜNÇE

Bugünlerde N. Machiavelli'nin Prens adlı kitabını Türkçeye çeviriyorum. Bunun, bugüne kadar birkaç kez çevrildiğini biliyorum. Eski çeviriler için «Yanışlarla dolu Türkçeleri de bozuktur» diyorum. Sonra, Prens'in günümüz Türkçesi için güncel (aktüel) bir kitap olduğu kanısını belirtiyorum.

S. Eyuboğlu'nun Montaigne çevirilerini asıllarıyla karşılaştırıyorum. Neler buluyorum, neler? Örneğin, S. Eyuboğlu'nun belli yerleri «ama nedense hep materyalizme çıkan yerleri» atladığını görüyorum. Fakat, Ku'ân'da «Ölümlerinizi hayırla anın!» âyeti bulunduğunu da bildiğimden bu konuda daha fazla açıklama yapmayı gereksiz ve zamansız buluyorum!

Bu arada, Türkiye Kadar Bir Çiçek adlı yeni şiir kitabımı hazırlamaktayım. Bu yıl içinde yayımlanacağı inancıyla.

ADNAN ÖZYALÇINER

Sabahattin Ali'nin öldürülmesinin üzerinden 25 yıl geçti. Bugün bile kamuoyundan öldürülmesindeki gerçek sebep - siyasal baskı, art hesaplar, düşünceye kaba kuvvetle karşılık verme, faşist yığıl - saklanmak isteniyor. Ama hikâyeleri bütün bunları silip geçerek günün konusu olabiliyor. Düşünce kaba kuvvetle alıyordur. Genç kuşak gereken değeri veriyor bu hikâyecimize. Yansımamızın geçen sayısını Sabahattin Ali'ye ayırması, Yeni a Dergisi'nin Sabahattin Ali'yle ilgili yazıları bu değer bilirliliğin örnekleri. Ya öteki dergilerimiz? Yeni Dergi, Varlık, Türk Dili'nin seslerini çıkarmadılar? Niçin sustular? Soruları basit bir çekingenlik mi, yoksa bilerek ya da bilmeyerek yapılmış bir unutkanlıktan mı ibaret? Belki de düpedüz bir umursamazlık.

Aynı dergisinin Vietnam'da kazanılan zaferin neye mal olduğunu bir özel sayıyla vermiş ilginçti. Dokümanter bir çalışmayla Vietnam edebiyatından verilen örneklerin bütünüyle yazılar Vietnam halkının kahramanlık anıtnı oluşturuyordu. Nice acılardan, kırılardan sonra da olsa...

A. Kadir'in yönetiminde yayınlanan iki kitap, iki şiir destesi, kültür alanında en baskın olay olmalı bence. Vietnam Şiiri, bunlardan biri. Vietnam halkının etyle, kemiyiyle olduğu gibi, düşüncesi ve sanatıyla da sömürge, saldırgan karşı sürdürdüğü savaşın en güzel örneklerini veriyor. Dünya Halk ve Demokrasi Şiirleri'ne Fransız, İspanyol ve Portekiz halklarının yiğitçe direnişlerini, umut türkülerini, tarihi yeniden yaralma eylemlerini yansıtmaması bakımından çok çok önemli bir kitap. O ülkelerin resmi tarih ve coğrafya kitaplarının yazdıklarının dışında yepyeni bir tarih, bambaşka bir coğrafya ile karşılaşıyor insan. Çevirenlerin ellerine sağlık.

KEMAL ÖZER

Yedinci Sanat'ta ilgilimi çeken bir yazı okudum: «Sinemada Yeni Tanımlamalara İhtiyaç Var». Yazarı Engin Ayça.

Geçen ayın ilgi çeken sergisi genç bir fotoğrafçındır: Bizim fotoğraf ustalarımızda görülmeyen sıcak bir yaklaşımla «insanı» kucaklamaya yönelen İsa Çelik.

Özgür İnsan'ın getirdiği bir merak: Önümüzdeki aylarda acaba hangi ozanlar görünecek derginin şiir sayfasında? Bir gözlem: Sağdan sola kaymaya başladı «Huzur»a nicedir duyulan ilgi.

ERDAL ÖZ

Geçen ayın en iyi hikâyelerini Bekir Yıldız'ın yeni çıkan kitabında buldum. «Beyaz Türkü», Bekir Yıldız'ın vurucu hikâyeciliğinde yeni kapılar arılıyor.

Geçen sayıda, ayın beğendiğim hikâyelerini sayarken Furuzan'ın bir hikâyesini övmüştüm. Yazarın kendi hikâye mantığı içinde yaklaştığım, övdüğüm hikâyesi «Günübirlik Adada» olacaktı. Yanlışlıkla, Furuzan için bile oldukça ilkel, boşuna yazılmış, başarısız

bir hikâye saydığım «Kış Gelmeden»in adını vermişim. Düzeltirim.

Geçen ayın en iyi şiirini de Kemal Özer yazdı bence. Yeni a Dergisi'nin mart sayısında yayınlanan «Amilcar Cabral» için yürekli bir ağıt sayılabilecek bu şiir, Kemal Özer'in, bir süredir «Şiir-Günü» genel başlığı altında yazdığı şiirlerin en başarılıydı.

Halkın Dostları dergisiyle birlikte geçen İsmet Özel'in birdenbire yeniden Yeni Dergi'de görünmesi, şairin olduğu kadar sevindirici oldu. «Susmak elbette zehirlidir / ve rahatlık getirir yozlaşmak da».

Bu ay, uzun süredir ilgimi çeken İzzet Yaşar'dan dergilerde hiç bir şiir olmayışı iyi değil.

Yansımamızın mart sayısı «25. Ölüm Yıldönümünde Sabahattin Ali Özel Sayısı» olarak çıktı. Emek verilmiş, gerçekten başarılı bir özel sayı. Dergide Aziz Nesin'in «Son Anı» adlı bir yazısı var. Sabahattin Ali hakkında bildiği birçok doğruları olduğunu belir-

yeni

tiyor, açıklamıyor, «ileride» diyor. Büyük ustanın ölümünün üzerinden yirmi beş yıl geçtikten sonra, onun hakkındaki bir sürü karanlık kalımsı noktalar varken, kimileri utanmadan onu karalamaya kalkışırken, bir başka ustanın bu karanlık noktalar hakkında aydınlatıcı bilgileri olduğunu söylemesi, açıklamaktan kaçınması, «ileride (...) yazmayı tasarlıyorum» demesi, hele hele otuz yıldır bu bilgileri açıklamadığını, kendine sakladığını belirtmesi şairin, üzücü.

Ve en önemlisi, eski sesine kavuşmamış olsa bile, en sonunda İlahiye Soyasıl'ın Altın Öymen gibi bunca acılarla yüklü bir susuştan sonra yeniden bir günlük gazetede fıkra yazmaya başlaması. Geçen ayın bence en önemli olayı bu oldu.

REFİK DURBAŞ

İsmet Özel'in şiirlerini heyecanla okudum. Ama, daha düne kadar, «küçük burjuva duyarlığını» yansıttığını öne sürdüyü Yeni Dergi'de şiirlerinin görünmesine bir anlam veremedim. Hangi bahara hicretli bu?

Aynı dergisinde Bekir Yıldız'ın öyküsü ilgilimi çekti.

Cemal Süreya'nın Soyut'taki, Turgut Uyar'ın Yeni Dergi'deki şiirlerinin sözü edilemeye değer mi?

Milliyet Sanat Eki'nde 1940 kuşağı sanatçıların kenetlenmeleri günümüz açısından oldukça anlamlı ve ilginçti. Varlık'ın kanatları arasında yeni bir güçbirliği mi?

Bir de şu var: Sinemamız şu günlerde çığ gibi saran «Kolsuz Kahraman» filmleri hakkında sayın sinema eleştirmenlerimiz ne düşünüyorlar acaba?

HİKMET ÇETİNKAYA

TOPRAK BİZİM CANIMIZ

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

DİSK

DİSK, kuruluşuyla birlikte Türkiye sendikacılığına yeni bir bakış açısı, yeni bir güç getirmiştir. Demokratik sendikacılığın, Anayasal doğrultuda mücadeleci bir tavır, politikayı yalnız sermayeci sınıfların tekeline bırakmaya razı olmayan bir anlayışla yenilmez güçtür bu. Her geçen gün daha geniş kitlelere yayılan ve giderek her işyerinde, her şehirde, her işçi örgütünde savunucuları ve aynı inanca gönül verenleri çoğalan bir güç.

Özellikle «partiler üstü politika» denen uydurmaya sloganı işlemez hale getiren DİSK ilkeleri, dışımızdaki sendikaların da güven duydukları bir politika haline almıştır.

DİSK'İN ÇALIŞMA RAPORU (1970 - 1973)

HER AYIN BAŞINDA İSTANBUL'DA YAYINLANIR

Aboneli: Yılığ (12 sayı) 30 liradır — Bir yıldıktan az abonelik kabul edilmez — Abone bedellerinin posta havalesiyle YENİ a DERGİSİ adına F.K. 1392 Sirkeli — İstanbul adresinize gönderilmesi gereklidir — Tek dergi isteklerinde posta pulu gönderilmelidir — 10 liraktan az olan isteklerde ödeme kabul edilmez — Yeni a Dergisi adı anılmadan hiç bir yazı alınmaz — Gönderilen yazı ve resimler yayınlanmaz, yayımlanmasın geri verilmaz — Adresi ve imzası olmayan yazı, şiir ve resimler yayınlanmaz — Yönetim yeri: Nuruosmaniye Cad. Garant Han No: 36/11, Çarşıbaşı — İstanbul dağıtım: GE-DA — Tegra dağıtım: İBB Dağıtım — Baskı tarihi: 1 Nisan 1973

AYLIK KÜLTÜR ve SANAT DERGİSİDİR	
Yıl: 2, Cilt: 2, Sayı: 13	
Sahibi :	Perit ÖNGÖREN
Yazışları Sorumlusu :	Refik DURBAS
Yazışma adresi :	P. K. 1392 Sirkeli/İstanbul
Dağıtım ve baskı :	İBB Matbaacılık Koll. Et.
Baskı sayısı :	3000

Derginin kadrosu tarafından hazırlanan kültür sanat haberlerinin yer aldığı «Kültür ve Sanat Ortamında Ne Var Ne Yok» sayfası.

ULUBATLIM

Doğa, hiç şaşmadan düzenini sürdürür. Karanlık, güneşin doğuşuyla dağılıp gider; ilk-yazla katı, kara topraktan yeşilin türlüğü fışkırır, renk renk kır çiçeklerinin kokusu ortalığı kaplar.

İşte doğanın bu mutlu değişime hazırlandığı bir Mayıs sabahı, güneş doğduğunda, burcun üstünde vurulmuş bir erle karşılaştı. Tek başınaydı. Ve bir ordu kadar da kocaman. Surlarda ilk gediğı açmak, ardından gelenlere yol göstermek için ölüme bir tokat gibi atılan bu inanmış er Ulubath'dan başkası değildi.

Geceyi sessiz geçirmişti. Yer yer yakılan ateşlerin aydınlığından uzak bir yere, karanlığa çekilmişti. Tan ağarana kadar hiç konuşmadı. Ufuktaki ilk aydınlığı bekledi. Tanla birlikte bayrağı kaptığı gibi öne fırladı, bir anda burca tırmandı ve burcun başında vuruldu. Güneş doğduğunda bayrağı hâlâ elinde tutuyor, kanıyla boyadığı bayrak, rüzgârla dalgalanıyordu.

Ulubathlı, çağ açmış ilk erdir, ilk inançlı adam. Tarihler, Fatihle birlikte anmışlardır adını. Ama aradan geçen süre, olanları unutturmuş gibidir. Her er, bir süre için unutulabilir ya da unutturulabilir. Kanıyla fethine yol açtığı şehirde adı ne bir alana ad olmuştur çünkü, ne de bir caddeyle anılması akla gelmiştir.

Ama üzölme sen Ulubathım, sen inancı uğruna gözünü kırpmadan ölüme atılmış bir er olarak sana inananların, senin erliğini erlik, cesaretini cesaret bilenlerin yüreklerinde yaşayacaksın.

Deniz Gezmiş, Yusuf Arslan, Hüseyin İnan'ın 6 Mayıs 1972 yılında idam edilmesinden hemen sonra çıkan Haziran 1972 tarihli derginin üçüncü sayısında yönetimin idamlarla ilgili başlattığı yayın yasağı sebebiyle Deniz Gezmiş, Yusuf Arslan, Hüseyin İnan örtülü bir şekilde anılıyor.

fazıl hüsnü dağlarca

ŞİLİLİ BİR SUBAYDAN TELGRAF

Allende duydum
Dün gece karanlıklarda bir mermi sesi
Ordu yeniden ayaklanmış ülkende.
Bir ordaydım suç suç, bir uzaktım
Görmeden kimse
Subaylık giysilerimi yaktım.

Allende
Geleceği yaşamasıdır toplumların, göz göz,
Parlayan sende.
Sanki yeryüzünün her evine, açık kapılarımı taktım.
Yanınca içim şimdi
Subaylık giysilerimi yaktım.

Allende
İrmak taşar varır,
Ta o deniz büyür hep sevende.
Ki sencileyin aktım
Ki bütün satılmışların yüzüne karşı
Subaylık giysilerimi yaktım.

Allende
Bİrer basamaktır bütün devrimciler
Çıkarlar yaşamaya, çıkarırlar yukarı, gelende geçende
Bir gök işçisiyim işte, seni kaktım
Yıldızları takarcasına gökyüzüne, or oldum yer yürek.
Subaylık giysilerimi yaktım.

Allende
Gerçek ordular nedir:
İlk dirençleridir yığınların yeni bir evrende.
Kıralanmışlar seni öldürürlerken daha yaşamaktım.
Soyundum özgürlüğe çirlipliak
Subaylık giysilerimi yaktım.

Allende Allende,
Ben de giydim kara ekmeğe benzemeyen yasını
Ki kara toprağa benzer, kocaman, boyda, ende.
Isınır ısınmaz, bayraktım,
Çıkmak için o al-çak-lık-dan dışarı
Subaylık giysilerimi yaktım.

O yıllarda Şili’de meydana gelen olaylara karşı dergide çok sayıda yazı ve şiir yayımlandı. Onlardan biri de Fazıl Hüsnü Dağlarca’ya ait.

ERGİN GÜNÇE

MONTAIGNE DENEMELERİ ÇEVİRİSİ ÜSTÜNE

— Ölülerini hayırla anın! — **Kur'an-ı Kerim**

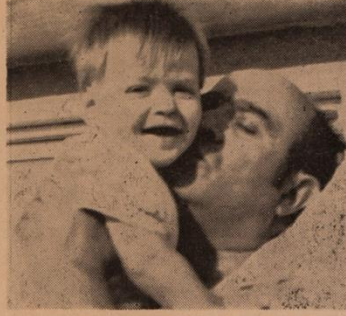
YENİ a Dergisinde yayınlanan kısa bir değinmede, yukardaki güzel âyet'i de söyleyerek, saygıdeğer ölü **S. Eyüboğlu'nun**, **Montaigne'in** denemelerinden, «... nedense hep materyalizme çıkan yerleri atlayarak.» çeviriler yaptığını belirtmişim. Daha sonra da gene **Yeni a Dergisinde** bu çevirilerin «atlayıp zıplayan» çeviriler olduğunu yineledim. Şimdi, böyle ciddî konulara alışık olmayan eyyamcılarını üzmemek pahasına da olsa bu konudaki önermelerimi temellendirmeye çalışacağım.

Benim bu konuda başlıca 3 önermem var:

Sonu: 7. Sayfada

Ergin Günçe ile Vedat Günyol arasında uzun bir süre devam edecek Sabahattin Eyüboğlu'nun Montaigne çevirileri üzerinden başlayan polemikğin çıkışına sebep olan yazı.

ahmed arif

AHMED ARIF OĞLU FİLİNTA İLE

KALBİM DİNAMİT KUYUSU

adlı büyük şiirden parçalar

Şafakları,
Taaa şafakları
Nice bir
Yangınları düşer alın çatıma
Gencecik ölüme gitmenin.
Yığılır boşkovanlar, dumanlı
Ve susar mitralyözler kuytulara.
Suskundur,
Karanlıktır,
Kayıtsızdır,
Her namlu.
Beni kurşunlar götürür
Kollarım vurulu
Gözlerim açık.
Şafakları,
Taaa şafakları,
Kınalı tavşanlar suya inmeden,
İlk çığlıklarındayken martılar,
Kamplarda idamecılar
Azgın ve manyak
Tan yerinde kızartılar...

Tan yerinde kızartılar
Hey canım,
Orada,
Sularla
Sınırlarla
Uzaklar uzağında
Ve benim şuncağızımda hemencecik
Göğüs kafesimin altında, solda,
Barajlar, yeşeren çöller,
Katarlar, traktörler,
Yani her vidasında bin sevda,
Her civatasında bin saygı,
Bin ustalıkla,
İşlenen ve yaratılan dünyaların
kımıldanışı
Ve hayatı pırıl pırıl çarktan
çıkaranların
Deliksiz uykularından uyanışı.
Kutlu ve saygındır bir daha
Berrak çelik,
Renkli pamuk
Ve sütü buğday.
Kutludur, saygındır kuşkusuz
Çimentosu ninnilerle karılan
Çeliğine su diye
Öpücükle verilen

Çatılarında köpürmüş güvercin uğultusu
Bahçelerinde güneş sağnaklarıyla
Görkemli çocuk saraylarının
Cana can katan nuru.
Yani, yaratan ve adaletli olan
insan gücünün
O her yerde geçerli
Kesenkes haklı onuru.
Kutlu ve saygın olacak elbet...

Beni yiğitler götürür
Katlarına sevda ile varılan
Yiğitler ki,
Dişlerini tükürmüş
Yiğitler ki,
Hayalari burulan.

Yanyana, upuzun, boylu boyunca
Tepeden tırnağa kan
Yiğitler ki,
Herbiri bir parça vatan.
Gözlerinde
Bir küfür kasırgası
Ana-avrat
Ah ulan...

Canımda damıttım seni ey zulüm,
Sancısını
İnceden
Kum gibi taşıdığım.
Kasığımda Amerikan Kemendi
Bağıra bağıra geceler boyu
Kaskatı kesilip
Kan işediğim.

Beni baskınlar götürür
Gerillanın şah damarı halkıma
Korkunc ve soylu bir tutkudur dayatma
Yalnız bir kadar da değil,
Yârin hayâli gibi üstelik
Nazlıdır,
Usuldur,

İnce,
Bilgedir.
Biz ki, ustasıyız
Vatan sevmenin
Umut, saklımızda ölümsüz bayrak
Kırmızı - kırmızı
Dalga - dalgadır...

Beni gözlerin götürür
Gözlerin aşkla, acıyla...
Kuşatmışlar sesimi, soluğumu
Kesilmiş tuz-ekmek payım.
Şurgunum
Ve darda,
Gözaltındayım.
Dal, kor keser pencereimde açarsa,
Kuş, vurulur üzerimden uçarsa,
Ve hal böyle böyle,
Yol bu yöndeyken.
Gelir,
Ki, her gelişinde daha da içten
Gelir,
Sotuk soluğa benim olursun.
Amansız sarmasında kollarımın
Esrik, çığlık çığlığa
Erir, tükenir vücudun.

Nicedir,
Kahpe ağzında
Bir salgın,
Bir depresim gibi künyemiz
Nicedir,
Başımıza zından dünyamız
Biz ki, yarınızı halkın
Umudu, yüzakiyız
Hıncı, namusu...
Şafakları,
Taaa şafakları
Hey canım,
Kalbim, dinamit kuyusu...

NOT: Bütününü yayımlanmayan bu şiirin herhangi bir parçasının bile afiş yapılması, plâğa okunması, bestelenmesi şairin iznine bağlıdır.

Dergide Ahmet Arif'in de şiiri yayımlanır. Şiirin altında yer alan "Not" bölümü başka şiirlerde karşımıza çıkmamaktadır.

fotoğraf: emel ceylân

ülkü tamer

ALLENDE İÇİN

Öğren bu adları, unutma:

Augusto Pinochet,

Gustavo Leigh,

Jose Toribino,

Cesar Mendoza.

Unutma bunların hiçbirini.

Korurlar özgürlüğü, demokrasiyi,

Sonradan bombalayabilmek için.

Yakıt yerine dolar kullanırlar uçaklarında.

Villaları vardır,

Pıhtıdan yapılmış kasalarıdır ülkenin;

Yüzme havuzları vardır,

Gizli bir kambiyo gibi çalışır;

Yurttaş dedikleri kimseler vardır,

Onların acılarından içki damıtırlar,

Onların buğdayından gül yetiştirirler,

Altın kemikler bekler hepsi,

Unutma bunların hiçbirini.

Şapkasını bırakıp olduğu yerde

Onurunu alıp giden Allende'yi unutma

Şili olaylarına gönderme yapan Ülkü Tamer şiiri.

Hilmi Yavuz'un 1975 yılında yayımlanan "Bedreddin Üzerine Şiirler" kitabında yer alan şiirler ilk defa

hilmi yavuz

TORLAK KEMAL

kış, dağların kürkü
gibi kış
gece midir düşen dal?

sen ey böğürtlenlerin
ve umutsuzluğun mülkü
ve bir hüzünden huruc eder
gibi kalın bir türkü
ile dağları düz eden abdal

şimdi sen ilkyazı, belki
kara, yün bir kuşak
gibi beline dolayıp
acıyı kav, sevdayı çakmak
bilip yola çıkmak üzresin

ellerin ovalara üzengi
denizin tuğu, ağacın borkü
ve dahi ölümü bir yılkı
gibi bırakıp gidensin
torlak kemal

kış, dağların kürkü
gibi kış
gece midir düşen dal?

Arkadaşımız Hilmi Yavuz'un, geçen sayımızda yayımlanan «Bedreddin» adlı şiirinin beşinci dizesindeki «**tebdil**» sözcüğü, bir dizgi yanlışlığı sonucu «**tedbil**» olarak çıkmıştır. Düzeltir, özür dileriz.

ferit öngören HAIN RIFKI

Hain Rifki'yi tanımalıyız. Rifki bir karikatürçü. Halk, Kurtuluş Savaşı'nı Anadolu'da verirken, İstanbul'da kalanlardan. Çizdikleri Aydede dergisinde çıkmıştır.

Rifki'yi niçin tanımalıyız. Çünkü Rifki bir masadır. Batıların ve yerli işbirlikçilerinin, uygulayageldiği temel politikayı, açık vererek, yansıtmaktadır. Tanzimat mizahına, Kurtuluş Savaşı dönemine ve Cumhuriyet mizahının ilk günlerine değinmiş olacağız.

Eski harfli Aydede dergisini, yüzelli-liliklerden Refik Halit Karay çıkarıyor. Bu Aydede, Cem dergisinden gelme. Ünlü karikatürçü Cem'in dergisi. Derginin beyni İttihatçılardan Cimcoz. Cimcoz'dan sonra Cem, Kalem dergisini çıkarıyor ve beyni olarak Refik Halit'i buluyor. Kurtuluş Savaşı başlayınca Cem Fransa'ya kaçıyor. Bu kez, Rifik Halit, Cem'in yerini dolduracak bir çiz-zer arıyor, bu ise Hain Rifki'dir. Kurtuluş Savaşından sonra, Refik Halit ve Rifki silinirler. Aydede, aynı kadro ve sayfa düzeniyle yeni bir dergiye dönüşür. İşte bu, tanıdığımız Akbaba olur. Aydede kadrosundan Yusuf Ziya, yeni derginin beyni olmuştur.

Bunların içinde Rifki neden hain?

Pazar gücü yarışta han simalar.

İşgal kuvvetleri komutan ve subay-larını zevkle çiziyor.

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

Saldırgan düşmanı Anadolu'dan kov-mak için vuruşan Mehmetçğe karşı çiziyor.

Bilardo sahibi — Yine sotaya getirdi ama çuhada hayır kalmadı.

Atatürk'ün kişiliğinde, Kurtuluş Sa-vası ile alay ediyor.

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

İşrakeli Hilmi — Mangialeri uçan ka-kalim, arkadaş, ıtırak edelim!

Arafat Yıldız — Şu elimde bulunan ve muhteviyatı saf ve temiz sudan ibaret olan kadehi kaldırarak dostluğumuzun da bu pak su gibi daima berrak ve saf kalmasını temenni ederim!

Fakat, Ankara hükümetini, Kurtuluş Savaşı yapmakla gene Atatürk'ün kişiliğinde, Bolşeviklerle işbirliği içinde gösteriyor. Bir gün önceki New York-Times gazetesi de aynı görüşte. Demek ki Rifki İngilizce biliyor.

Rifki, Anadolu'ya cephaneye, insan ve para kaçırarak inanmış kişileri yargılayan İstanbul mahkemesinde işkenceci başı olarak da görev yapıyor. Rifki, kaba bir tip mi? Hiç değil. Onun İstanbul'u, sergiler, tiyatrolar, at yarışları, Paris moda-sında Lamia hanımların, Hulki beyle-rin aşklarıdır. Kınar Hanım'ın bir port-resini, şaşırtıcı bir inçelik ve duygu ile çizmiştir. Aslında Rifki, İstanbul'daki Osmanlı erini, subayını, kabaşaba, gü-lüncü durumlarda çiziyor. New York-Times'in Türkler barbarlar yargısını re-simliyor sanki. Bellidir ki, Batıların iş-gal etmesi ile İstanbul'un medenileş-eceğine inanıyor.

Sonra, Kurtuluş Savaşı verenlerin düşmanı hiç umulmazken kovuşu var. Rifki'nin çizimleri allak bullak. Yıllardır hizmet ettiği efendilerine, onların partilerine, kaçmak için giriştikleri pas-saport alma çabalarına vurmaya yeltene-cektir. Kim bu partiller ve liderleri? Muhafız olsun, muvafık olsun, halktan yana, bağımsızlıktan yana her hareketi lekelemekle görevli, Batı kapitalizmine kiralık itler ve onların mantar gibi bi-ten partilleri.

GELECEK SAYIMIZ

Önümüzdeki günlerde gerçekleştirilmesi düşünülen Toprak Reformu dolayısıyla toplum ve sanat yaşı-an-tımızda Toprak'ın yeri ve sorunlarına ayrılmıştır.

DUYURURUZ

HER AYIN BARIINDA İSTANBUL'DA YAYINLANIR

Aboneli: Yıllığı (12 sayı) 30 liradır — Bir yıla kadar az abone kabul edilmez — Abone bedellerinin posta havalesiyle YENİ a DERGİSİ adına P.K. 1392 Sirkeci - İstanbul adresine gönderilmesi gereklidir — Tek dergi tekliflerinde posta pulu gönderilmelidir — 10 lirahtan az olan tekliflerde ödemesi kabul edilmez — Yeni a Dergisi adı altında hiç bir yan alınmaz — Gönderilen yazı ve resimler yayınlanmaz, yayınlanmazsa geri verilmeye — Adres ve imzası olmayan yazı, şifre ve resimler yayınlanmaz — Yönetim yeri: Nuruosmaniye Cad. Garanti Han No. 36/11, Çarşıbaşı — İstanbul dağıtım: GE - DA — Tahta dağıtım: Hür Dağıtım — Baskı tarihi: 1 Ekim 1972

yeni

AYLIK KÜLTÜR VE
SANAT DERGİSİ

Rifki'nin sonu şu: İtalyanlar ile bir-likte İstanbul'dan ayrılış. İtalya'da bir süre kalış. Sonra Mısır'a gidiş ve ora-da ölüş. Refik Halit'in sonu şu: O bir Yüzümlük idi, Lozan'daki bir maddeye göre ona kimse illemedi. Krallar gibi yaşıdı ve bilmemkaçda öldü. Cem'in sonu şu: Cumhuriyetten sonra İstanbul'a geliyor. Yeni harflerle Kalem dergisini çıkarıyor. Yöneticilerin gözüne girmeye uğraşıyor. Fakat, genç kuşak bu Kurtuluş Savaşı kaçığına karşı öyle bir saldırıya geçiyor ki, dergisini kapadığı gibi, çizmeyi de bırakıyor. Bilmem kaç tarihinde ölüyor.

Cumhuriyetin ilk mizah dergilerini Sedat Simavi, Abidin Dino çıkarmışlar-dır. Markopaşa ile bu hareket doruğu-na ulaşır. Cumhuriyet karikatürü Cemal Nadir'le başlar. Onun yetiştirdiği kuşak çok önemli, yerleri bile zor dol-durulur. Bu arada Salih ve Sedat Nuri gibi imzaları saygı ile belirtmek gere-ki. Fakat belirli bir geleneğe dayanan Akbaba karşısında, Cumhuriyet mizah dergilerinden hiç biri süreklili olamazdı.

Yazısı bağlayalım. Rifki'nin çizgile-rinde sırtın, Batıların ve işbirlikçile-rinin Türkiye Cumhuriyetine karşı uy-gulayageldikleri temel politikanın iki açık motifli şunlar: 1 — Halktan, bağım-sızlıktan yana her şeyi komünistlik gi-bi göstermek. 2 — Anadolu Halk Kur-tuluş Savaşı'nı, Cumhuriyeti, ülkenin te-mel felsefesi değil de, bir yığın parti-lerden herhangi birisinin görüşü olarak göstermek.

Rifki'yi yeni yapıyor. Hep gizlenil-miş. Sanki İtalya'ya ameliyat olmaya gitmiş gibi gösteriyor biyografileri. Re-fik Halit'in ölünceye kadar genç kuşak-lara Rifki'yi övdüğünü saptayabildik.

Zaferin elliinci yılında, sorunları ile bir haini sergilemiş olduk.

AYLIK KÜLTÜR ve SANAT DERGİSİDİR

Yeni : Ferit ÖNGÖREN
Yazışları Sorumlusu : Refik DÜRBAS
Yazışma adresi : P. K. 1392 Sirkeci/İstanbul
Diği ve baskı : HİMİ Matbaacılık Kolu. 311.
Baskı sayısı : 3500

ÖZGEÇMİŞ

Ümmügölsüm Yılmaz 02.09.1986'da Trabzon'da doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini sırasıyla Trabzon'da Mareşal Fevzi Çakmak İlkokulu, Cudibey Ortaokulu ve Trabzon Lisesinde tamamladı. 2007 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümünden mezun oldu. 2012 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Edebiyat Faköltesinde yüksek lisansa başladı. 2007 yılında Milli Eğitim Bakanlığına Türkçe öğretmeni olarak atandı, hâlen bu görevi sürdürmektedir.

